

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого

Кафедра кримінології та кримінально-
виконавчого права

ПРОТИДІЯ ЗЛОЧИННОСТІ І КОРУПЦІЇ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ З КРИМІНОЛОГІЇ ДЛЯ СТУДЕНТІВ,
АСПІРАНТІВ ТА МОЛОДИХ ВЧЕНИХ

м. Харків, 16 листопада 2021 р.

м. Харків
2021

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО

ПРОТИДІЯ ЗЛОЧИННОСТІ І КОРУПЦІЇ

*Збірник тез Міжнародної наукової конференції з кримінології
для студентів, аспірантів та молодих вчених*

(м. Харків, 16 листопада 2021 р.)

Харків
«Юрайт»
2021

УДК 343.9:343.35:35.08

П 83

Редакційна колегія:

д-р юрид. наук, проф. Б. М. Головкін;

к.ю.н., доц. К. А. Автухов;

к.ю.н. К. С. Остапко

Протидія злочинності і корупції: зб. тез Міжнародної наукової конференції з кримінології для студентів, аспірантів та молодих вчених
П 83 (м. Харків, 16 листопада 2021 р.). Харків: Юрайт, 2021. 506 с.
ISBN 978-966-2740-27-5

*Матеріали викладено в авторській редакції.
Відповідальність за їхню якість, достовірність,
відсутність текстових запозичень, несуть автори.*

ISBN 978-966-2740-27-5

УДК 343.9:343.35:35.08

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2021

© «Юрайт», оформлення, 2021

Дорогі друзі!

Вітаю Вас з початком роботи **Міжнародної наукової конференції з кримінології для студентів, аспірантів та молодих вчених «ПРОТИДІЯ ЗЛОЧИННОСТІ І КОРУПЦІЇ»**.

Українське суспільство, як і держава загалом нині проходить складний період, вкрай актуальними є питання безпеки та правопорядку в Україні, стану в економіці, та інше. В цих умовах особливо важливим є покликання до здійснення ефективних перетворень і різних сферах життєдіяльності, зокрема й в такому важливому напрямку державної політики, як протидія злочинності і корупції.

На цей час в Україні склалася вкрай небезпечна криміногенна ситуація. Значно збільшилася кількість крадіжок, грабежів, розбоїв, насильницьких посягань, злочинів проти основ національної безпеки та військових злочинів. В країні поширюється незаконний обіг зброї та вибухових речовин, не винятковою стала практика їх протиправного використання.

Погіршення криміногенної ситуації відбувається в умовах бойових дій на Донбасі та кризисних процесів в економіці. Вагомим негативним фактором залишається й низька ефективність правоохоронної діяльності. Свій відбиток на криміногенній ситуації зробив і COVID-19.

За таких умов українське суспільство вочевидь потребує переосмислення існуючої практики запобігання злочинності та розробки новітніх механізмів її стримування. І тут, без сумніву, актуальними є наукові пошуки молодих фахівців – юристів. Саме молодь має будувати нову правоохоронну систему, яка буде ефективно захищати державний суверенітет України, права та свободи її громадян.

Тож мені дуже приємно привітати учасників міжнародної конференції **«Протидія злочинності і корупції»**.

На жаль, через карантинні обмеження, цю конференцію, що вже 21 рік поспіль організовує кафедра кримінології та кримінально-виконавчого права, ми змушені проводити онлайн. До участі у конференції долучилось більше 200

студентів, аспірантів та молодих вчених з трьох країн світу, з 7 навчальних закладів. Зокрема ми раді вітати наших колег з Індонезії та Естонії.

Приємно відмітити різноманітність тем доповідей та їх глибину. Сьогодні ми почуємо доповіді про передові проблеми сучасної кримінології та боротьби з корупцією, від СВОТ-аналізу застосування штучного інтелекту для запобігання злочинності до питання віртуального світу злочинності DARKNETу.

Сподіваюсь, що ваша робота буде плідною і запропоновані вами напрацювання стануть змістовною часткою теорії вітчизняної кримінології.

Бажаю всім учасникам конференції цікавої дискусії, гарного настрою та всього найкращого!

Проректор з наукової роботи
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого, доктор
юридичних наук, професор
Дмитро ЛУЧЕНКО

АБДЮХАНОВА А.І.,
 студентка 2 курсу магістратури
 Інституту прокуратури та кримінальної юстиції
 Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ЗАПОБІГАННЯ ВІКТИМНОЇ ПОВЕДІНКИ ОСОБИ ЩОДО ВЧИНЕННЯ ФІШИНГУ

Анотація. Запропоновано шляхи зниження віктимності осіб відносно вчинення щодо них фішингу як одного з різновидів шахрайства.

Ключові слова: шахрайство, фішинг, віктимність, персональні дані, запобігання.

Аннотация. Предложены пути снижения виктимности лиц относительно совершения по ним фишинга как одной из разновидностей мошенничеств.

Ключевые слова: мошенничество, фишинг, виктимность, персональные данные, предотвращение.

Summary. Ways have been proposed to reduce the victimization of individuals with regard to phishing as a form of fraud.

Keywords: fraud, phishing, victimization, personal data, prevention.

Роботизація та автоматизація виробничого процесу повинні бути спрямовані на полегшення та поліпшення життя та здоров'я працівників, зокрема шляхом зменшення робочих місць у шкідливих, шкідливих та складних умовах праці, що вимагає відповідних змін до законодавства про працю. Вільний від робочого часу, що з'явився завдяки роботизації та автоматизації виробничого процесу, повинен бути спрямований на підготовку робітників, а також він повинен отримати свою нормативну консолідацію [1]. Фішинг – це вид інтернет-шахрайства, метою якого є отримання доступу до конфіденційних даних користувачів. Це схема, за допомогою якої шахраї, користуючись довірливістю або неухважністю людей, змушують їх самостійно розкривати особисту інформацію про себе для наступного її використання у зловмисних цілях [2].

Загалом до найбільш розповсюджених схем інтернет-фішингу належать:

- розсилка підроблених повідомлень електронної пошти з вимогою підтвердити дані для входу (логін та пароль);
- проведення шахрайських інтернет-аукціонів (можливий варіант проведення легального інтернет аукціону, оплата за яким проходить через підроблений веб-вузол);
- звернення фіктивних благодійних організацій щодо здійснення пожертви;
- створення фішингових інтернет-магазинів, де товари виставлені за мінімальними цінами, що приваблює покупців та вони надають дані власних банківських карт [3];
- переадресування користувачів на підробні (шахрайські) сайти, які ззовні, або за доменним ім'ям, схожі до офіційних сайтів певних організацій;
- фішинг в соціальних мережах тощо [2].

Головкін Б.М. виокремлює дві категорії осіб, що можуть стати жертвами кримінальних правопорушень: погано адаптовані до сучасних умов життя особи, які здебільшого керуються інтуїтивним мисленням у розпізнаванні кримінальних загроз та виборі стратегії поведінки при соціальній взаємодії з іншими учасниками суспільних відносин; та особи, що керуються раціональним мисленням, що в основному дозволяє правильно орієнтуватися у джерелах та видах кримінальних загроз і в основному уникати небезпечних ситуацій [4, с. 169]. Так, жертвами фішингу найчастіше стають особи, що належать саме до першої категорії, адже вони є більш імпульсивними та не часто здійснюють повний аналіз ситуації перед вчиненням конкретних дій.

Отже, дії, спрямовані на протидію фішингу, в першу чергу мають бути орієнтовані на імпульсивних та довірливих осіб. Таким чином для запобігання вчиненню фішингу щодо особи необхідно:

- 1) користуватися лише захищеними офіційними сайтами;
- 2) користуватися офіційними платіжними сервісами;
- 3) при відвідуванні банківських сайтів має бути встановлено захищене інтернет з'єднання;
- 4) не варто переходити на підозрілі посилання (надмірно вигідні акційні пропозиції, повідомлення про значний виграш тощо);
- 5) перевіряти відправника повідомлень, якщо він не відомий та його не можливо встановити – не відправляти відповіді на такі листи

Загалом будуть ефективними заходи загально-соціального запобігання, зокрема, повідомлення про можливі нові види фішингу, підвищення рівня правової культури щодо захисту персональних даних тощо.

Література:

1. Kostyuchenko, O. E., Kolesnik, T. V., Bilous, Z. V., & Tavalzhanskyi, O. V. (2019). Robotization of manufacturing process: economic and social problems and legal ways of their solution. *Financial and credit activity: problems of theory and practice*, 3(30), 454-462.

2. Що таке фішинг і як від нього захиститись? Фонд гарантування вкладів фізичних осіб. URL: [1. https://www.fg.gov.ua/articles/50140-shcho-take-fishing-i-yak-vid-nogo-zahistitis.html](https://www.fg.gov.ua/articles/50140-shcho-take-fishing-i-yak-vid-nogo-zahistitis.html)

3. Что такое фишинг и фишинговая атака. HostIQ. URL: <https://hostiq.ua/blog/internet-phishing/>

4. Головкін Б.М. Теперішнє і майбутнє кримінології // Проблеми законності. Харків: Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого. 2020. № 149. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/18080/1/Holovkin_168-184.pdf

5. Таволжанський О. В. Сучасні реалії кіберпростору України / О. В. Таволжанський // Забезпечення правопорядку в умовах коронакризи : матеріали панельної дискусії IV Харків. міжнар. юрид. форуму, м. Харків, 23–24 верес. 2020 р. – Харків, 2020. – С 203–208.

Науковий керівник: к.ю.н., доц. О. В. Таволжанський

АВРАМЕНКО А. А.,
студентка 2 курсу магістратури
Інституту підготовки кадрів для органів юстиції України
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ПРО ЗАХОДИ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ В СФЕРІ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ

Анотація. Розглянуто окремі заходи з протидії злочинності в сфері економіки, створення стратегії протидії злочинності в сфері економіки.

Ключові слова: злочинність у сфері економіки, протидія злочинності у сфері економіки, Бюро економічної безпеки України.

Аннотация. Рассмотрены отдельные меры по противодействию преступности в сфере экономики, созданию стратегии противодействия преступности в сфере экономики.

Ключевые слова: преступность в сфере экономики, противодействие преступности в сфере экономики Бюро экономической безопасности Украины.

Abstract. Certain measures to combat crime in the economic sphere, the creation of strategy to combat crime in the economic sphere were considered.

Key words: crime in the economic sphere, combating crime in the economic sphere, Bureau of Economic Security of Ukraine.

Економічна безпека є невід'ємною складовою національної безпеки нашої держави, яка впливає на розвиток національної економічної системи. Проте, є чимало факторів, які суттєво знижують рівень економічної безпеки, серед яких і наявність злочинності у сфері економіки.

З теоретичної точки зору умовами виникнення і поширення злочинності у суспільстві виступають кризові явища і процеси, що впливають на рівень і якість життя, а також неналежний соціальний контроль за девіантним середовищем, проблемні ситуації, відчуття безкарності. З практичної точки зору серед умов, що сприяють збільшенню рівня злочинності найбільший вплив мають: тіньова економіка і кримінальний монополізм; корупція; бідність значної частини населення; нерівність у доходах та ін. [1, с. 258]. Проте, важливо не тільки знати причини виникнення злочинності, але і способи боротьби з нею. Саме тому важливим є застосування ефективних заходів з протидії злочинності в сфері економіки.

Ефективними заходами з протидії злочинності у сфері економіки є заходи, які спрямовані на формування через засоби масової інформації громадянської позиції для захисту своїх прав у системі економічних відносин; проведення уповноваженими органами захисту економіки перевірок відповідно до чинного законодавства на предмет здійснення товарно-грошових операцій суб'єктами підприємницької діяльності, що створені при комунальних, державних установах, організаціях та підприємствах; проведення відповідними органами перевірки доцільного використання бюджетних коштів, та виявлення злочинних проявів у сфері державних закупівель; проведення на законних

підставах оперативно-розшукової діяльності з метою протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом та ін. [2].

В процесі протидії злочинності в сфері економіки важливим є створення стратегії, спрямованої на перспективу. Мається на увазі чітке визначення кінцевої мети протидії зі злочинністю у відповідній сфері та конкретні методи на шляху її досягнення, що безсумнівно повинно бути складовою частиною політичного курсу розвитку держави. Так, наприклад, Указом Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» передбачається впровадження в Україні європейських стандартів життя та вихід України на провідні позиції у світі [3]. Україна має стати державою із сильною економікою та з передовими інноваціями. Базовою умовою стабільного економічного розвитку держави має стати забезпечення належного рівня протидії злочинності, зокрема протидії злочинності у сфері економіки.

На думку О. М. Литвинова, спершу основні зусилля держави та суспільства необхідно зосередити на витісненні злочинності з легального сектору економіки і політичної сфери. Одночасно варто вжити заходів щодо звуження тіньового складника економіки країни, що дозволить значно обмежити економічну і фінансову базу злочинності, її ресурси для подальшого зростання. Ці кроки слід синхронізувати з масштабною боротьбою з корупцією, оскільки вони не дадуть позитивного результату, якщо державний механізм не буде очищено від цієї вади [4, с. 383].

Не менш важливим заходом протидії злочинності в економічній сфері має бути удосконалення національного законодавства, що регулює економічні відносини. Тому важливим кроком слід визнати прийняття Закону «Про Бюро економічної безпеки», в результаті чого було створено новий центральний орган виконавчої влади, на який покладаються завдання щодо протидії правопорушенням, що посягають на функціонування економіки держави [5].

Література:

1. Головкін Б. М. Про детермінацію злочинності. *Часопис Київського університету права*. 2020. № 1. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/18081/1/Holovkin_274-280.pdf

2. Про невідкладні додаткові заходи щодо посилення боротьби з організованою злочинністю та корупцією: Указ Президента України від 06.02.2003 р. № 84/2003. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/84/2003#Text>.

3. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року: Указ Президента України від 30.09.2019 р. № 722/2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>.

4. Литвинов О. М. Стратегія протидії злочинності. *Вісник Асоціації кримінального права України*. 2013. № 1(1). С. 377–387. URL: http://nauka.nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/07/1_22.pdf.

5. Про Бюро економічної безпеки України: Закон України від 28.01.2021 р. №1150-IX. *Відомості Верховної Ради України*. 2021. № 23. Ст. 197.

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Лисодед О.В.

АВТУХОВ К.А.

к.ю.н., доц., доцент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ ПОПЕРЕДЖЕННЯ ТА ВНЕСЕННЯ ОРГАНАМИ ПРОБАЦІЇ ПОДАННЯ ЩОДО СКАСУВАННЯ ІСПИТОВОГО СТРОКУ

Анотація. В тезах проаналізовано окремі практичні кейси та практичні аспекти застосування попередження та внесення органами пробації подання щодо скасування іспитового строку.

Ключові слова: пробація, скасування іспитового строку, суб'єкт пробації, звільнення від відбування покарання

Abstract. The abstracts analyze some practical cases and practical aspects of the application of the warning and the submission by the probation authorities of a proposal to cancel the exam period.

Key words: probation, cancellation of the probationary period, subject of probation, exemption from serving

Аннотация. В тезисах проанализированы отдельные практические кейсы и практические аспекты применения предупреждения и внесения органами пробации представления об отмене испытательного срока

Ключевые слова: пробація, отмена испытательного срока, субъект пробації, освобождение от отбывания наказания

Вибіркове вивчення матеріалів на засуджених, на яких було направлено подання до суду для вирішення питання про скасування іспитового строку, зокрема, в період карантинних обмежень, підтвердило дещо каральний ухил тлумачення працівниками індивідуальних обставин допущених засудженими порушень.

Частими є випадки, коли сама по собі неявка на реєстрацію, без вивчення причин і оцінки поведінки та всіх обставин життя суб'єкта пробації, визнається як доказ небажання особи змінитися та підставу для скасування іспитового строку.

Приклад 1. Засуджений Г. за його поясненнями не з'являвся на реєстрацію з березня по серпень 2020 року через неможливість дістатися до уповноваженого органу з питань пробації через карантинні обмеження. У вересні 2020р. – через погане самопочуття та неможливість дістатися до лікаря. Проживав зі співмешканкою та її дитиною у приватному будинку. Проте працівники уповноваженого органу з питань пробації декілька разів направляли подання до суду для скасування іспитового строку, в задоволенні яких було відмовлено.

При цьому жодного разу у поданні не було зазначено пояснення особи щодо неявки, а також не враховано наявність у справі пояснень, наданих порушником.

Соціально-виховна робота з цією особою фактична звелася до визнання доцільним провести з нею кілька бесід та не включає в себе реальні плани щодо вивчення проблем і потреб засудженого.

У підсумку, замість зміни запланованих заходів, працівники органу пробації не вчинили активних дій щодо можливості зміни поведінки саме з мотивів неявки на реєстрацію:

У решті-решт засуджений Г. помер у грудні 2020р. Цей факт додатково вказує на обґрунтованість посилання Г. на поганий стан здоров'я.

Приклад 2. Засуджений В. перебував на обліку в уповноваженому органі з питань пробації іншої області та двічі не з'явився на реєстрацію через відсутність коштів на проїзд, а також допустив ще неявки через вживання алкогольних напоїв. При цьому, обставини та підстави неявки були встановлені працівниками органу пробації безпосередньо під час відвідування В. на дому. Проте за встановленим порядком, реєстрація проводиться виключно у відділі пробації, хоча в умовах карантинних обмежень цілком можливо поєднувати такі візити та реєстрацію.

Проблема з алкоголем, як і відсутність роботи та доходу, була констатована працівниками уповноваженого органу з питань пробації, натомість жодних заходів, спрямованих хоча б на мотивування засудженого до змін, своєчасно вжито не було. Так, незважаючи на те, що В. було поставлено на облік ще в липні 2020 року, заходи щодо лікування алкоголізму заплановані на жовтень-листопад 2020 року.

Контактів з наркологічним лікувальним закладом не відбувалося. Не було забезпечено мотивування В. до пошуку роботи (один «круглий» стіл, до якого В. було залучено навряд чи може дати позитивний результат). Як наслідок, В. вчинив новий злочин:

Приклад 3. Засуджений Р., який майже за рік перебування на обліку не допустив жодного порушення, проте в подальшому допустив 2 неявки, спираючись на погане самопочуття. При цьому в другому випадку він навіть надав довідку з лікарняного закладу, однак вона не була врахована через розбіжності у даті лікування та реєстрації:

Приклад 4. Засуджений Б., так само, як і у попередньому прикладі, був направлений в місця позбавлення волі через неявку на реєстрацію 2 рази. Пояснення засудженого при цьому не були враховані, незважаючи, що, наприклад, сліди опіку можна було наочно побачити і без присутності лікаря. Крім того, слід звернути увагу на численні помилки в поданнях.

Практика реалізації певних умов перебування на випробуванні інколи свідчить про викривлене сприйняття своїх обов'язків. Приміром, особа з'являється до уповноваженого органу з питань пробації 30.09., а явка на реєстрацію припадає на наступний день – на 01.10. І в цьому разі працівники пробації формально підходять до питання і вимагають повторного відвідування особою підрозділу:

Аналогічним чином, у значній кількості випадків, вирішувалося питання щодо наявності підстав для направлення подання про скасування іспитового

строку й стосовно інших суб'єктів пробації, серед 45 матеріалів які були досліджені.

Література:

1. Автухов К.А, Яковець І.С. Правові засади та практика скасування іспитового строку суб'єктів пробації в умовах боротьби та подолання наслідків епідемії. Київ. 2021, ФОП Нестеренко А. А., 42 с.

АГАГАДЖИЄВ А. Т.,

студента 2 курсу магістратури, 2 групи

*Слідчо-криміналістичного інституту Національного
юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

КРИПТОВАЛЮТИ У МЕХАНІЗМІ СКОЄННЯ ЗЛОЧИНІВ

Анотація. У тезах наведено позицію автора щодо правової природи криптовалюти. Визначено місце криптовалюти у механізмі скоєння злочинів. Досліджено проблемні питання розкриття злочинів пов'язаних з криптовалютами.

Ключові слова: злочини, віртуальні активи, криптовалюти, протидія злочинності.

Аннотація. В тезисах приведена позиція автора относительно правовой природы криптовалюты. Определено место криптовалюты в механизме совершения преступлений. Исследованы проблемные вопросы раскрытия преступлений, связанных с криптовалютами.

Ключевые слова: преступления, виртуальные активы, криптовалюты, противодействие преступности.

Annotation. The abstracts contain the position of the author regarding the legal nature of cryptocurrency. The place of cryptocurrency in the mechanism of committing crimes has been determined. Problematic issues of solving crimes related to cryptocurrencies have been investigated.

Key words: crimes, virtual assets, cryptocurrencies, crime prevention.

Трансформація видів фінансових активів зумовлена впливом закономірного розвитку суспільства. Новий вид грошей з'являється лише відповідно до економічної необхідності, коли попередні види починають гальмувати процес виробництва та обміну. Можна сказати, що передумови появи нових видів грошей визначені такими факторами, як зниження витрат грошового обігу, підвищення швидкості обігу, збільшення надійності і зручності руху грошей. Тому, фінансові операції з віртуальними активами все більше користуються великою популярністю.

Актуальність даної теми в тому, що питання кримінально-правових аспектів та місце криптовалюти у механізмі скоєння злочинів визначено частково. Серед науковців, які досліджували цю проблематику, слід виділити С. Леськів, А. Ковальчука, Д. Пашко, А. Проценка, С. Стеценка та інших.

Відповідно до Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» визначено, що віртуальний актив - це цифрове вираження вартості, яким можна торгувати у цифровому форматі або переказувати і яке може використовуватися для платіжних або інвестиційних цілей [1]. Виходячи з цього визначення до віртуальних активів відносять будь-яку криптовалюту, NFT та навіть ігрові скіни.

У світі налічується понад 2000 видів криптовалют. Постає питання — яке місце криптовалюти у механізмі скоєння злочинів? Якщо визначати криптовалюту, як засіб (спосіб) вчинення кримінального правопорушення, то найбільш популярними злочинами в Україні є:

- незаконний збут психоактивних речовин (наркотичних засобів, психотропних речовин тощо.), інших заборонених товарів, контенту або послуг;

- відмивання майна, отриманого протиправним шляхом з використанням нової цифрової валюти;

- шахрайство, заволодіння чужим майном, серед іншого самою криптовалютою;

- кримінальні правопорушення корупційного спрямування тощо.

За даними О. В. Лисодеда, 53,2% шахрайств вчиняється шляхом обману, 15,8% – через зловживання довірою [3]. Останнім часом спостерігається тенденції щодо популяризації використання віртуальних валют у шахрайських схемах так званих «фінансових пірамід» [4]. Схеми «фінансових пірамід» полягають у тому, що виплати надзвичайно високих прибутків інвесторам надходять із вкладів нових інвесторів, які у кінцевому результаті залишаються без грошей. На мою думку, необхідно створити реєстр осіб, у власності яких перебуває криптовалюта, що дасть змогу державі контролювати законність операцій з криптовалютою. Також, важливим кроком для законодавчої бази криптовалют є прийняття Закону України «Про віртуальні активи», який надає розуміння прав та обов'язків у цій сфері [2].

Слід зазначити, що на відмінну від фіатних грошей криптовалютам притаманний такий показник, як «прозорість». Основою є технологія блокчейн, за допомогою якої зберігається вся історія транзакцій та точна сума валюти, якою володіє кожен учасник спільноти. Тобто, анонімність у блокчейні може бути дуже низькою, проте прозорість дуже висока. Комп'ютер шляхом зворотного перерахунку може досягти 100% прозорості транзакції, а потім об'єднати різні фрагменти, поки анонімність не дорівнюватиме 0 або 1%. Цього може бути достатньо, щоб визначити, хто вчинив фінансовий злочин. Так, наприклад у 2011 році через анонімний інтернет-магазин «Silk road» був створений обіг наркотиків та зброї, а розрахунковою валютою був Bitcoin. Щорічно через «Silkroad» проходило транзакцій на суму, приблизно 15 млн доларів [5]. Закриття даної платформи та проведені арешти організаторів вважають важливим проривом у боротьбі проти кіберзлочинності, а Bitcoin перестав асоціюватися з тіншовим ринком.

Якщо аналізувати питання приватності криптовалют, то слід визначити такі напрацювання:

- Кільцевий підпис (Проект Monero). Замість підпису однієї транзакції підписуються всі транзакції, що відбуваються усередині блоку. Всі інші люди, які відправляють монети в цьому блоці, роблять те саме, і тому транзакції підписуються кільцем людей. Спостерігачеві блокчейна стає складно відстежити, кому були надіслані монети, але він знає який круг людей брали в цьому участь.

- Мікшери (Dash). Умовно, мікшери - це величезний басейн, в яку ви наливаєте склянку води. Тобто, використання мікшерів надає можливість заплутати ланцюжки транзакцій.

- Доказ із нульовим розголошенням (ZCash, Ethereum). Є найпотужнішим способом підвищення конфіденційності, оскільки в цьому випадку не потрібно інших людей і відсутні будь-які збори. Транзакцію підписують не розкриваючи кінцевий результат, але натомість розкривають ключ. Це дозволяє здійснювати транзакції без розкриття суми чи одержувача. Даний процес ускладнений криптографічними особливостями, які можуть призвести до контролю блокчейна творцями певної монети.

Отже, можна сказати, що вище наведені приклади є ускладненням процесу розслідування злочинів пов'язаних з використанням криптовалюти. Все залежить від того, наскільки спеціалізовані підрозділи правоохоронних органів технічно та теоретично оснащені для здійснення ефективної процесуальної діяльності. З боку держави цілком обґрунтованою та логічною позицією є легалізація тих явищ, які не можливо спинити. Тому, механізм державного регулювання криптовалют потребує ефективного та постійного вдосконалення.

Література:

1. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення: Закон України. Відомості Верховної Ради, 2020, № 25, ст.171. Сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text> (дата звернення 01.11.2021)

2. Про віртуальні активи: Проект Закону України від 11.06.2020 №3637. Сайт Верховної Ради України. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=69110 (дата звернення 04.11.2021)

3. Голіна В.В., Головкін Б.М. Кримінологія: Загальна та Особлива частини: Навчальний посібник. - Х.: Право, 2014. - 244 с.

4. В Україні заблокували ще одну фінансову піраміду: Financial Club URL: <https://finclub.net/ua/news/v-ukraini-zablokuvaly-shche-odnu-finansovu-piramidu.html> (дата звернення 10.11.2021)

5. «Amazon для незаконних товарів»: история взлета и падения Silk Road: Vector URL: <https://vctr.media/silk-road-story-6911/> (дата звернення 10.11.2021)

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Лукашевич С.Ю..

АНДРУЩЕНКО Ю.В.

студентка 2 курсу магістратури

Інституту прокуратури та кримінальної юстиції

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТА НАПРЯМИ ПРОТИДІЇ ІНТЕРНЕТ-ШАХРАЙСТВУ

Анотація. Досліджено особливості Інтернет-шахрайства як кримінального правопорушення, запропоновано заходи протидії.

Ключові слова: Інтернет-шахрайство, шахрайство в мережі, протидія.

Аннотація. Исследовано особенности Интернет-мошенничества как уголовного правонарушения, предложены меры по его предотвращению.

Ключевые слова: Интернет-мошенничество, мошенничество в сети, предотвращение.

Summary. The abstracts considered the features of Internet fraud as a criminal offense, proposed measures to prevent it.

Keywords: Internet fraud, online fraud, prevention.

Поняття «Інтернет-шахрайство» законодавець охоплює терміном «шахрайство», яке відповідно до ч. 1 ст. 190 Кримінального кодексу України полягає у заволодінні чужим майном або придбанні права на майно шляхом обману чи зловживання довірою. Інтернет-шахрайство передбачає дві складові – психологічну й технологічну. Психологічна складова впливає на мотивацію потенційної жертви та спонукає її до вчинення дій. Відповідними засобами впливу можуть бути: прагнення до одержання матеріальної вигоди, бажання придбати предмети, які складно чи неможливо придбати в інший спосіб, альтруїзм [3, с. 100].

Технологічна складова надає можливість шахраям, по-перше, передати необхідну інформацію потенційній жертві, по-друге, забезпечити власну анонімність і безпеку, по-третє, одержати від жертви кошти, безпосередньо не контактуючи з нею [3, с. 101].

Говорячи про особливості шахрайства в мережі, варто зазначити, що для нього характерно:

- динамічність розвитку;
- високий рівень латентності: можливість викриття вказаного правопорушення є невисокою, що у свою чергу зумовлює його вчинення;
- транскордонність: відкритість інформаційних мереж надає можливість злочинцям обирати юрисдикцію, яка відповідає їхнім цілям;
- предметом Інтернет-шахрайства виступають грошові кошти, а також права на об'єкти власності (цінні папери, нерухомість, інші активи);
- підвищення професійних навичок і технічних можливостей злочинців [2, с. 280-281].

На сьогоднішній день до системи органів, які займаються питаннями кібербезпеки в Україні, входять: Міністерство оборони України, Служба безпеки України, Департамент кіберполіції Національної поліції України,

підрозділи Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, підрозділи Національного банку України.

Згідно офіційних даних, відображених на сайті Департаменту кіберполіції Національної поліції України, упродовж 2020 року до кіберполіції за формою зворотного зв'язку надійшло більше 41 тисячі звернень громадян, із них понад 80% - щодо шахрайств в Інтернеті. Найбільш розповсюдженими злочинними схемами були: продаж неіснуючих товарів та фішингові ресурси [1].

Специфіка проблем протидії Інтернет-шахрайству з боку держави зумовлена низьким рівнем координації між правоохоронними органами у боротьбі з даним видом кримінального правопорушення, недостатньою підготовкою уповноважених осіб кадрового складу щодо ефективного попередження, виявлення та розслідування кримінальних правопорушень в мережі Інтернет, неусвідомленістю його реальних і можливих політичних, економічних та юридичних наслідків, відставанням вітчизняної індустрії впровадження засобів і технологій інформатизації та інформаційної безпеки.

З урахуванням вищезазначеного, можна виділити основні напрямки запобігання та протидії Інтернет-шахрайству:

- удосконалення нормативно-правової бази у сфері боротьби з даним видом кримінального правопорушення;

- впровадження новітнього програмного забезпечення, обладнання, спеціалізованих програм;

- проведення конференцій, нарад, семінарів за участі теоретиків, практичних працівників, а також спеціалістів у комп'ютерній сфері;

- підвищення загального рівня грамотності Інтернет-користувачів шляхом розповсюдження інформації про види та способи вчинення Інтернет-шахрайства та зниження віктимогенного потенціалу окремих категорій населення [4, с. 92].

Література:

1. У 2020 році до кіберполіції понад 30 тисяч звернень щодо шахрайства в Інтернеті. URL: <https://cyberpolice.gov.ua/news/u--roczni-do-kiberpolicziyi-nadijshlo-ponad--tysyach-zvernen-shhodo-shaxrajstva-v-interneti-8412>.

2. Сабадаш В. П. Реалії сучасності та криміналістичні аспекти протидії. *Учены записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского. Серия «Юридические науки»*. Том 26 (65). 2013. № 1. С. 278-283.

3. Чернявський С.С. Інтернет шахрайство як об'єкт дослідження правових наук. *Протидія злочинності у сфері інтелектуальної власності та комп'ютерних технологій органами внутрішніх справ: стан, проблеми та шляхи вирішення*: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Донецьк, 12 листоп. 2010 р.). Донецьк: ДЮІ ЛДУВС, 2010. С. 100–103.

4. Головкін Б. М. Віктимологічне запобігання грабежам і розбоям. *Питання боротьби зі злочинністю*. Харків : Право, 2017. Вип. 33. С. 78–96. URL: <http://pbz.nlu.edu.ua/article/view/154293>.

Науковий керівник: к.ю.н., ас.. Новіков О. В

АНТИПЕНКО В. В.,

студент 2 курсу магістратури

*Інституту підготовки кадрів для органів юстиції України
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ЗАПОБІГАННЯ ПРОЯВІВ НАСИЛЬСТВА НА РАННІХ СТАДІЯХ ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ

Анотація. Розглядається діяльність служб у справах дітей щодо дітей, які опинилися у складних життєвих обставинах.

Ключові слова: служба у справах дітей, банк даних, складні життєві обставини.

Аннотация. Рассматривается деятельность служб по делам детей по отношению к детям, оказавшимся в сложных жизненных обстоятельствах.

Ключевые слова: служба по делам детей, банк данных, сложные обстоятельства жизни.

Sammary. The activity of children's services for children in difficult life circumstances is considered.

Key words: children's service, data bank, difficult life circumstances.

В кримінологічній літературі зазначається, що на формування мотивації злочинної поведінки найбільш впливають дефекти соціалізації, що відбуваються у батьківській сім'ї [1, с. 142], умовами можуть виступати також як тяжке дитинство, так і безвідповідальне батьківство.

На сьогоднішній день, здійснення профілактики вчинення злочинів серед малолітніх та неповнолітніх осіб покладено на служби у справах дітей. Як один з обов'язків служб у справах дітей є ведення обліку та банку даних в єдиній інформаційно-аналітичній системі «Діти» дітей, які опинилися у складних життєвих обставинах. Можливими ознаками таких життєвих обставин, які у подальшому можуть привести до схильності вчинення насильницьких злочинів проти життя і здоров'я особи, у тому числі навіть і серійних вбивств, у дітей можуть бути: 1) прояви садизму до однолітків, тварин; 2) прояви агресії у дитини; 3) відсутність соціальних навичок та неможливість соціально адаптуватись до оточуючих; 4) письмове або усне висловлення бажання вбивати; 5) наявність малюнків, щоденників у такої дитини на яких зображені трупи, плями крові. Взяття на облік, внесення відомостей про сім'ю, в якій перебуває така дитина, та початок роботи з нею можливе навіть і без згоди законних представників дитини, що є позитивною рисою, оскільки законні представники таких дітей не завжди визнають наявність будь-якої проблеми та/або відмовляються від отримання допомоги. Можливо було б і виокремлювати дітей, які опинились у складних життєвих обставинах за критеріями, які свідчать про наявність у них схильності до насильства і, таким чином, в режимі реального часу можна буде відслідковувати та зберігати данні про них, які можуть включати: соціально-демографічну інформацію, причини та умови взяття особи на облік, наявність поведінкових розладів. Вказаний перелік

інформації не є вичерпним, його можна доповнювати залежно від особливостей особи та особистості дитини. Особливостями такого обліку, реєстру та роботи повинна бути необмеженість їх проведення у часі, оскільки, якщо відпали причини перебування дитини або сім'ї на обліку у зв'язку зі складними життєвими обставинами, то роботу з ними припиняють та знімають з обліку, що, в даному випадку, негативно вплине на запобігання вчиненню в майбутньому такими особами насильницьких злочинів. Така позиція обумовлена перш за все тим, що дана категорія осіб схильна до маніпуляцій, вони, використовуючи «маску нормальності», створюють враження здорової людини. З метою уникнення хибного уявлення про таку особу потрібен, якщо не постійний, то регулярний нагляд за змінами в їх житті. Ще однією особливістю такого обліку є реальна можливість дізнатися про справжні чинники, які створюють у такої особи бажання вчинювати насильницькі злочини проти життя та здоров'я людини. В силу свого віку, у дитини простіше виявити істинні причини потягів до неправомірної поведінки, на відміну від вже дорослої людини. Однак це не означає, що дитина не вміє вводити в оману або бути замкнутою навіть під час бесіди з кваліфікованим спеціалістом, тому для цього необхідно заслужити її довіру, в іншому ж випадку, отримати потрібну інформацію буде неможливо.

Підсумовуючи викладене, можна дійти до таких висновків: по-перше: завдяки зведеній інформації можна виокремити причини вчинення конкретних злочинів; по-друге: ведення такої сім'ї передбачає обов'язок служб мінімізувати або подолати складні життєві обставини, які можуть передбачати залучення психолога для корекції поведінки особи, а також інші заходи, визначені законодавством; по-третє: реєстр звужує коло пошуку осіб, які можуть вчинити злочин; по-четверте: виявлення такої особи та психологічна допомога служби разом з іншими фахівцями дає змогу скорегувати поведінку дитини та запобігти вчиненню нею злочинів у майбутньому.

Література:

1. Кримінологія: підручник / [Б. М. Головкін, В. В. Голіна, О. В. Лисодед та ін.]; за заг. ред. Б. М. Головкіна. Харків: Право, 2020. 384 с.

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Лисодед О.В.

БАБІЧ А.Г.,

*студентка 6 курсу міжнародно-правового факультету
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЯ КОРУПЦІЇ В РАМКАХ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ

Анотація. Розглянуто основні напрями діяльності ООН та її органів в сфері запобігання та протидії корупції. Зазначено ключові документи органів ООН із запобігання злочинності у цій сфері.

Ключові слова: запобігання злочинності, корупція, Організація Об'єднаних Націй, Комісія з попередження злочинності та кримінального правосуддя, Конгрес ООН із запобігання злочинності і кримінального правосуддя.

Аннотація. Рассмотрены основные направления деятельности ООН и ее органов в сфере предупреждения и противодействия коррупции. Отмечены ключевые документы органов ООН по предупреждению преступности в этой сфере.

Ключевые слова: Предупреждение преступности, коррупция, Организация Объединенных Наций, Комиссия по предупреждению преступности и уголовного правосудия, Конгресс ООН по предупреждению преступности и уголовного правосудия.

Summary. The main directions of activity of the UN and its bodies in the sphere of corruption prevention are considered. The key documents of the UN bodies on crime prevention in this sphere are noted.

Keywords: Crime prevention, corruption, The United Nations, Commission on Crime Prevention and Criminal Justice, United Nations Crime Congress.

Проблема злочинності вже давно вийшла за кордони окремих країн. Злочинність, як негативне соціальне явище є проблемою людства в цілому і потребує співробітництва та об'єднання зусиль всіх держав світу. Тільки тоді можна говорити про ефективну боротьбу із злочинністю та її запобігання.

Поява міжнародного співробітництва в сфері запобігання злочинності пов'язана насамперед із діяльністю Організації Об'єднаних Націй (далі - ООН), що представляє собою міжнародну міжурядову організацію, членство в якій на сьогоднішній день отримало 193 держави світу.

Статтею 1 Статуту ООН визначено основні напрями та цілі діяльності цієї міжнародної організації, серед них є і ті, що стосуються запобігання злочинності, як наприклад - підтримання міжнародного миру та безпеки і з цією метою прийняття колективних заходів для запобігання та усунення загрози миру; здійснення міжнародного співробітництва з вирішення міжнародних проблем економічного, соціального, культурного та гуманітарного характеру і розвитку поваги до прав людини і основоположних свобод [1].

Основним органом ООН, якому доручено розробляти пропозиції та рекомендації в сфері запобігання злочинності є Економічна і Соціальна Рада (далі - ЕКОСОП). В ЕКОСОП діє спеціально створена в 1992 році Комісія з попередження злочинності та кримінального правосуддя, яка покликана розробляти керівні принципи для ООН в галузі попередження злочинності та кримінального правосуддя. Одним з найперших документів, прийнятих міжнародною спільнотою в сфері запобігання злочинності є прийнята в 1948 році резолюція Економічної і Соціальної Ради 155С (VII) «Запобігання злочинності і методи поводження з правопорушниками».

Генеральна Асамблея ООН (далі - ГА ООН) також розробляє рекомендації з різних питань запобігання злочинності. Наприклад, резолюцією ГА ООН 45/112 від 14 грудня 1990 року були прийняті Керівні принципи ООН для запобігання злочинності серед неповнолітніх; резолюцією ГА ООН 46/152 від

18 грудня 1991 року була прийнята Декларація принципів і програма дій програми ООН в сфері запобігання злочинності і кримінального правосуддя.

Що стосується запобігання корупційних правопорушень, то можна навести приклади таких міжнародних документів: Декларація ГА ООН про боротьбу з корупцією і хабарництвом у міжнародних комерційних операціях 1996 року; резолюція Генеральної Асамблеї ООН "Боротьба з корупцією" від 12 грудня 1996 року; Конвенція ООН проти корупції 2003 року.

Ключовим рішенням ГА ООН в сфері запобігання злочинності було рішення від про скликання кожні п'ять років Конгресу ООН із запобігання злочинності і кримінального правосуддя.

Як зазначає професор Голіна В.В., вагома роль конгресів ООН полягає в їх можливостях щодо: (а) закладення нормативних підвалин для подальшої плідної співпраці різних держав у царині боротьби зі злочинністю; (б) кримінологічного прогнозування і планування запобіжної діяльності з огляду на вивчення злочинності в багатьох країнах; (в) аналізу стратегій боротьби зі злочинністю та її видами, а також їх урахування суб'єктами запобіжної діяльності в Україні; (г) отримання технічної, кадрової, організаційної та іншої допомоги з боку правоохоронних та інших органів різних держав; (д) обміну й поширення знань, досвіду й найкращих здобутків науковців і практиків щодо попередження злочинних проявів [2].

Таким чином, в діяльності ООН щодо запобігання злочинності, в тому числі протидії корупції, дуже важливу роль відіграють ГА ООН, ЕКОСОП, Комісія з попередження злочинності та кримінального правосуддя, а також Конгреси ООН із запобігання злочинності і кримінального правосуддя.

В цілях підвищення ефективності діяльності цих органів у боротьбі із злочинністю, запропоновані ними заходи запобігання мають враховуватися та застосовуватися на практиці правоохоронними органами держав в національних системах [3; 4].

Література:

1. Статут Організації Об'єднаних Націй від 26 червня 1945 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_010#Text.

2. Голіна В. В. Конгреси ООН: перспективи використання їх рекомендацій у плануванні та здійсненні заходів запобігання злочинності в Україні / В. В. Голіна, М. Г. Колодяжний // Проблеми законності : республік. міжвід. наук. зб. / відп. ред. В. Я. Тацій. – Х. : Нац. юрид. акад. України, 2010. – Вип. 108. – С. 169–177.

3. Оболенцев В.Ф. Системний аналіз та моделювання системи запобігання злочинності в Україні: моногр. Харків: Юрайт, 2021. 192с.

4. Державне програмування і регіональне планування заходів запобігання злочинності в Україні / В. В. Голіна, С. Ю. Лукашевич, М. Г. Колодяжний; за заг. ред. В. В. Голіни.—Х. : Право, 2012.—304 с.

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Оболенцев В.Ф.

БАНДУРКО В.М.,

студент 2 курсу магістратури

*Інституту підготовки кадрів для органів юстиції України
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

НАПРЯМИ ЗАПОБІГАННЯ РЕЦИДИВНІЙ ЗЛОЧИННОСТІ

Анотація. Розглянуто окремі напрями спеціально-кримінологічного запобігання рецидивної злочинності.

Ключові слова: рецидивна злочинність, організаційно-превентивна робота, пенітенціарна пробація.

Аннотация. Рассмотрены отдельные направления специально криминологического предотвращения рецидивной преступности.

Ключевые слова: рецидивная преступность, организационно-превентивная работа, пенитенциарная пробация.

Summary. The study examined special criminological measures to prevent recidivism.

Keywords: recidivism, organizational and preventive work, penitentiary probation

Підвищений інтерес до вивчення рецидивної злочинності зумовлений тим, що рецидивна злочинність є один із небезпечних видів сучасної злочинності [1, с. 141]. Для сучасної рецидивної злочинності характерні такі тенденції як її сталі показники, «омолодження» рецидивної злочинності, підвищення рівня соціальної деградації особи рецидивістів тощо [2, с. 190].

Серед загально-соціальних заходів запобігання рецидивної злочинності варто виділити формування виваженої криминологічної політики шляхом реалізації економічних, соціальних, ідеологічних, культурних, інформаційних та організаційно-правових заходів. На індивідуальному та груповому рівнях вони у нерепресивний спосіб мають створювати атмосферу неvigідності протиправної діяльності.

Спеціально-кримінологічне ж запобігання спрямовується на зниження кількісно-якісних показників рецидивної злочинності внаслідок забезпечення ефективного контролю за криминогенним середовищем. Особливості спеціально-кримінологічних заходів полягають у безперервному захисті суспільства від рецидивних кримінальних правопорушень шляхом: застосування адекватного покарання до рецидивістів; створення належних умов відбування ними покарання; адміністративного нагляду за особами, які відбули покарання, а також за тими, що відбувають покарання, не пов'язане із позбавленням волі; відшкодування збитків державі, суспільству та окремим громадянам, які потерпіли від злочинних дій; недопущення вчинення нових кримінальних правопорушень; соціальної адаптації та ресоціалізації колишніх засуджених із метою їх повернення до суспільства [3, с. 187]. Напрями спеціально-кримінологічного запобігання, у першу чергу, повинні стати організаційно-превентивна робота та пенітенціарна пробація.

Організаційно-превентивною роботою охоплюється коло заходів, спрямованих на більш результативну організацію постпенітенціарної практики запобігання рецидивної злочинності. З метою надання державної і громадської допомоги є доцільним: створення благодійних спецфондів для засуджених; організація безкоштовних нічліжок для безпритульних осіб, інвалідів, хворих; більш широке залучення до процесу ресоціалізації релігійних організацій, соціальних груп, окремих громадян; налагодження в країні через засоби масової інформації за допомогою і підтримкою громадськості контрпропаганди злочинної ідеології; підвищення професійної якості оперативно-розшукової роботи по виявленню і припиненню злочинної діяльності злісних рецидивістів; повне виявлення професіонального криміналітету; надійна взаємодія і координація зусиль правоохоронних органів у виконанні програм боротьби з рецидивною злочинністю, організація її прогнозування та планування [4, с. 196].

Важливим заходом ресоціалізації засуджених є інститут пенітенціарної пробації, сутність якого полягає в підготовці осіб, які відбувають покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк, до звільнення з метою трудового і побутового влаштування таких осіб після звільнення за обраним ними місцем проживання. Фактично означений інститут становить індивідуальний рівень запобігання рецидивної злочинності.

У даному контексті є необхідним і встановлення соціального патронажу, а саме надання допомоги звільненим шляхом здійснення комплексу правових, економічних, організаційних, психологічних, соціальних та інших заходів органами внутрішніх справ, органами праці та соціального захисту населення, соціальною службою для сім'ї, дітей та молоді, органами та закладами охорони здоров'я [5, с. 190–196]. Тобто, потрібен комплексний підхід запобігання рецидивній злочинності із застосуванням запобіжних заходів на всіх рівнях.

Література:

1. Кримінологія: підручник / [Б. М. Головкін, В. В. Голіна, О. В. Лисодєд та ін.]; за заг. ред. Б. М. Головкіна. Харків: Право, 2020. 384 с.

2. Таволжанський О. В., Дейнека В. С. Кримінологічний аспект рецидивної злочинності. *Актуальні проблеми держави і права*. 2016. Вип. 77. С. 187–191.

3. Бурдега Р. В. Кримінологічна характеристика та запобігання рецидивній злочинності у Причорноморському регіоні України: дис. ... канд. юрид. наук. Одеса, 2018. 266 с.

4. Коваленко Н. В. Пробація як захід кримінально-правового впливу на рецидивістів. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2019. № 2. С. 197–199. URL: http://www.lsej.org.ua/2_2019/54.pdf (дата звернення: 12.11.2021).

5. Голіна В. Рецидивна злочинність в Україні: причини та попередження. *Вісник Академії правових наук України*. 1999. Вип. 1. С. 189–196.

Науковий керівник: к.ю.н, доц. Лисодєд О. В.

БАРАБАШ Ю.Р.,

студентка 18-20 м-05

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ФОНОВІ ЯВИЩА ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА

Анотація. Дослідження присвячено встановленню та характеристиці фонових явищ домашнього насильства. Проаналізувавши судову практику та окремі статистичні дані, авторка визначає, що домашньому насильству сприяють такі фонові явища як пияцтво, алкоголізм, військові дії, безробіття.

Ключові слова: домашнє насильство, фонові явища, пияцтво, алкоголізм, військові дії, безробіття.

Аннотация. Исследование посвящено установлению и характеристике фоновых явлений домашнего насилия. Проанализировав судебную практику и отдельные статистические данные, автор определяет, что домашнему насилию способствуют такие фоновые явления как пьянство, алкоголизм, военные действия, безработица.

Ключевые слова: домашнее насилие, фоновые явления, пьянство, алкоголизм, военные действия, безработица.

Summary. The research is devoted to the establishment and characterization of the background phenomena of domestic violence. After analyzing the judicial practice and some statistical data, the author determines that such background phenomena as drunkenness, alcoholism, military actions, unemployment contribute to domestic violence.

Key words: domestic violence, alcoholism, background phenomena, drunkenness, military actions, unemployment.

Криміналізація домашнього насильства в Україні відбулася шляхом доповнення Кримінального кодексу (КК) новою ст. 126-1 «Домашнє насильство», доповнення ч. 2 ст. 152 та ч. 2 ст. 153 КК окремою кваліфікуючою ознакою: «вчинення злочину щодо подружжя чи колишнього подружжя або іншої особи, з якою винний перебуває (перебував) у сімейних або близьких відносинах». Окрім вищезазначених змін, до ч. 1 ст. 67 КК було введено нову обставину, яка обтяжує покарання: «вчинення злочину щодо подружжя чи колишнього подружжя або іншої особи, з якою винний перебуває (перебував) у сімейних або близьких відносинах». З метою створення організаційно-правових засад запобігання та протидії домашньому насильству прийнято Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» від 07.12.2017 р..

Незважаючи на формування правових норм, які регулюють протидію домашньому насильству та встановлюють кримінальну відповідальність за його скоєння, підхід вчених до криміналізації домашнього насильства залишається неоднозначним. З одного боку зміни до КК є позитивним явищем на шляху гармонізації вітчизняного законодавства з міжнародним законодавством. З іншого боку залишається поширеною позиція науковців у сфері кримінального права про те, що діяння, передбачене ст. 126-1 КК, охоплюється іншими складами злочинів та створює небажану конкуренцію кримінально-

правових норм. На наш погляд, позитивне значення криміналізації домашнього насильства полягає вже в тому, що даний злочин виокремлений з масиву суміжних кримінальних правопорушень. Офіційна щомісячна статистика Генеральної прокуратури України дає певне уявлення про масштаби цього ганебного явища в Україні, привертає увагу соціальних служб та громадських організацій до вирішення проблеми, що в свою чергу дозволяє формувати негативну позицію суспільства до домашніх тиранів, говорити про права людини не тільки в глобальному масштабі, але й захищати їх на рівні сім'ї, родини.

Навіть, поверхневий огляд судової практики у сфері притягнення до кримінальної відповідальності дозволяє стверджувати, що домашньому насильству щодо членів сім'ї або колишніх членів сім'ї передують певні асоціальні негативні явища. В кримінологічній науці такі явища отримали назву фонових. Фонові явища виражаються у формі соціальних відхилень від встановлених норм і цінностей, несуть загрозу дестабілізації суспільних відносин. В загальному розумінні «фонові для злочинності явища здійснюють системний негативний вплив на всі сфери суспільного життя, відносини між людьми, стан моральності й правопорядку у державі в цілому» [1, с. 80].

З матеріалів справи № 947/18313/20, яка розглядалась Київським районним судом м. Одеси 28.08.20 р. слідує, що обвинувачений, перебуваючи у нетверезому стані, систематично вчиняв по відношенню до своєї матері фізичне та психологічне насильство, яке виразилось у штовханнях, словесних образах, погрозах, висловлюваннях нецензурною лайкою в її бік [2]. Про нетверезий стан насильника йдеться і в низці інших судових вироків [3, 4]. Пияцтво та алкоголізм займають перше місце серед фонових явищ домашнього насильства. Пияцтвом вважається часте вживання особою спиртних напоїв за умови відсутності психічної та/або фізичної залежності такої особи від алкоголю. Внаслідок постійного пияцтва, може розвинутихся алкоголізм. Алкоголізм – це хронічна прогресивна хвороба, яка виникає внаслідок тривалого зловживання алкогольними напоями і супроводжується патологічним потягом до вживання спиртних напоїв, розвитком абстинентного (похмільного синдрому) у разі припинення вживання алкоголю. Захворювання називається прогресивним, оскільки кінцевою його стадією є слабоумство (деменція). Вилікувати алкоголізм дуже складно. Пияцтво та алкоголізм в літературі іменують як «самопідбурення до злочину», «викрадення розуму». Англійський політик і філософ Ф. Бекон відзначав, що «ніякі напасті і злочини не знищують стільки народу і народного багатства, як пияцтво». Про алкоголізм як перший з видів антисоціальної девіантної поведінки, яка створює умови для скоєння злочину домашнього насильства, стверджує Орловський Б.М. [5, с. 23-25].

Загальноприйнятою є думка, що наступним видом антисоціальної девіантної поведінки, яка слугує фоном для скоєння злочинів, є наркоманія та токсикоманія. Однак, дослідження судової практики свідчить про те, що

домашні насильники набагато рідше діють у стані наркотичного чи токсичного сп'яніння, а ніж у стані алкогольного психозу.

Протягом останніх семи років на території України відбувається антитерористична операція (АТО). Для психіки багатьох людей, які безпосередньо брали участь у військових заходах або постраждали від них, АТО прирівнюється до війни. За оцінками фахівців Науково-дослідного центру гуманітарних проблем та Соціально-психологічного центру Збройних Сил України, близько 80 % учасників АТО отримують психологічні травми, у яких 30-40 % можуть бути безповоротні психогенні втрати (психологічні травми), які нерідко можуть перейти у психіатричні [6, с. 19-22]. В усіх випадках участь у збройних конфліктах впливає на свідомість людини. Проблемою є і те, що посттравматичні стресові розлади психіки характеризуються довгим періодом латентності. Так, посттравматичний стресовий розлад може виникнути протягом шести місяців після екстремальної ситуації (поранення, захоплення в полон тощо). Посттравматичні стресові розлади впливають на життя особи, яка страждає такими розладами, на побут її сім'ї, уклад життя людей, які оточують постраждалого. Посттравматичні стресові розлади можуть стати причиною домашнього насильства.

Дослідження судової практики (див. вищезазначені вироби) дозволяє визначити і ще одну типову характеристику суб'єкта злочину домашнє насильство. Як правило, звинувачений у злочині є безробітною і не занятою особою. Стосовно особистої трудової невлаштованості суб'єктів, які вчиняють домашнє насильство, вважаємо за необхідне виділити наступні характеристики:

- особа, яка не має заробітку або інших передбачених законодавством доходів як джерела існування;

- особа, яка не здійснює діяльність пов'язану із задоволенням її особистих та суспільних потреб з метою одержання доходу (заробітної плати) у грошовій або іншій формі.

Звичайно, що така особа не лише не вносить кошти до сімейного бюджету, але часто своїми агресивними діями вимагає таких коштів від інших членів сім'ї.

Тут потрібно зробити певне уточнення. Наше твердження про те, що домашній насильник є особою не зайнятою, особою яка стоїть на найнижчих сходинках соціального буття (алкоголіком), не є однозначним. В засобах масової інформації час від часу висвітлюються конфліктні ситуації за участі видатних акторів, впливових політиків, заможних бізнесменів з приводу розлучення, розподілу майна або опіки над дітьми. Вказані конфлікти часто відображають найрізноманітніші форми домашнього насильства, в тому числі шантаж, поширення неправдивої інформації в Інтернеті, вплив на жертву шляхом маніпуляції над дітьми, погрози завдати шкоду близьким людям чи тваринам. Як свідчить практика, навіть припинення відносин з домашнім тираном не гарантує припинення насильства.

Вищевикладене дає можливість зробити **висновки**, що фоновими явищами для домашнього насильства є пияцтво, алкоголізм, військові дії на Сході України, безробіття.

Література:

1. Кримінологія : підручник / В.В. Голіна, Б.М. Головкін, М.Ю. Валуйська та ін. Харків : Право, 2014. 440 с.

2. Вирок Київського районного суду м. Одеси від 28.08.2020 р. у справі № 947/18313/20. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/91196698>

3. Вирок Зарічного районного суду м. Суми від 14.01.2021 р. у справі 591/6286/20. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/94145482>

4. Вирок Ратницького районного суду Волинської області від 29.07.2021 р. у справі № 157/472/21. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98631823>

5. Орловський Б.М. Різновиди фонових явищ злочинності у кримінологічній науці. Матеріали 74-ї звіт. наук. конф. професорсько-викладацького складу і наук. працівників економіко-правового факультету ОНУ ім. І. І. Мечникова (м. Одеса, 27–29 лист. 2019 р.). Одеса : Фенікс, 2019. С. 23-25

6. Гасанова К.Х. Соціальна депривація та інші наслідки осіб з посттравматичним стресовим розладом як фонові явища злочинності. Актуальні проблеми протидії злочинності : матеріали XVIII студ. наук. конф. з кримінології (м. Харків, 28 листопада 2018 р.). Харків, 2018. С. 19-22.

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Лукашевич С.Ю.

БАЮРКА Д. С.,

студент 2 курсу Слідчо-криміналістичного інституту

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ДИСКРЕЦІЙНІ ПОВНОВАЖЕННЯ ЯК КОРУПЦІОГЕННИЙ ФАКТОР

Анотація. Розглянуто поняття «дискреційні повноваження». Проаналізовано переваги і недоліки наявності дискреційних повноважень у посадових осіб та розглянуто методіку оцінки доброчесності та неупередженості прийнятих рішень посадовими особами.

Ключові слова: корупція, дискреційні повноваження, антикорупційна експертиза, корупціогенний фактор, зловживання владою, публічна влада.

Аннотация. Рассмотрено понятие «дискреционные полномочия». Проанализированы преимущества и недостатки наличия дискреционных полномочий у должностных лиц рассмотрена методика оценки объективности и беспристрастности принятых решений должностными лицами.

Ключевые слова: коррупция, дискреционные полномочия, антикоррупционная экспертиза, коррупциогенный фактор, злоупотребление властью, публичная власть.

Summary. The essence of the concept of "discretionary powers" has been considered. The advantages and disadvantages of the presence of discretionary powers of officials have been analysed; the methodology for assessing the objectivity and impartiality of decisions made by officials has been considered.

Keywords: corruption, discretionary powers, anti-corruption expertise, corruption factor, abuse of power, public authority.

Серед об'єктів запобігання корупції окремо вирізняються корупційні ризики. Корупційні ризики в діяльності державного органу, юридичних осіб публічного і приватного права та їх посадових осіб можна поділити на дві умовні групи: а) загальні корупційні ризики в діяльності суб'єктів публічного і приватного права; б) корупційні ризики в діяльності центральних і територіальних органів влади і підпорядкованих їм структурних підрозділів, а також підприємств, установ, організацій, що належать до сфери управління центрального органу.

В свою чергу, загальні корупційні ризики в діяльності суб'єктів публічного і приватного права полягають у недоброчесності посадових осіб, виникненні конфлікту інтересів, відсутності належного контролю й звітності, неефективному кадровому менеджменті, неналежних умовах оплати праці, наявності дискреційних повноважень, у зовнішньому втручанні, непрозорості діяльності, укладенні угод з юридичними особами з сумнівною діловою репутацією, неврегульованості питання щодо подарунків і представницьких витрат тощо [1, с. 255].

Як бачимо, до загальних корупційних ризиків належать дискреційні повноваження, якими наділяються посадові та службові особи органів державної влади, оскільки такі повноваження створюють можливість для зловживання владою або службовим становищем з боку таких осіб, адже там, де є можливість для «маневру», завжди виникають корупційні ризики [2, с. 128].

Під дискреційними розуміють повноваження, які контролюючий орган, що приймає рішення, може здійснювати з певною свободою розсуду, обираючи з кількох юридично допустимих рішень те, яке він вважає найкращими за даних обставин [3, с. 167]. Дискреційні повноваження є невід'ємною частиною публічної правозастосовної діяльності. Наявність у певного суб'єкта дискреційних повноважень винятковими обставинами, коли досягнення поставленої мети може бути здійснено будь-якими розумними способами. Дискреційні повноваження дають змогу під час розгляду конкретної справи враховувати її індивідуальні особливості та прийняти оптимальне рішення в конкретній ситуації або справі відповідно до принципів права та з огляду на життєві обставини.

Основні ознаки дискреційних повноважень: можливість на власний розсуд визначати спосіб, терміни, порядок та форму виконання певного рішення; б) делегувати повноваження щодо виконання прийнятого рішення підпорядкованим службовим особам; г) можливість на власний розсуд обирати різновиди публічно-правового впливу стосовно громадян та організацій,

визначати їх ступінь та спосіб реалізації; г) змога на власний розсуд оцінити юридичний факт як такий, що тягне виникнення, зміну або припинення правовідносин, та визначити форму реагування на нього. Недостатній рівень регулювання дискреційних повноважень органів публічної влади пояснюється відсутністю належного нормативно-правового забезпечення цього питання.

Розкриття проблематики реалізації дискреційних повноважень потребує вироблення певної методики прийняття рішень, вчинення дій у межах реалізації дискреційних повноважень. Основними питаннями, на які має орієнтуватися ця методика, є дотримання законності; відповідність обраного варіанту рішення або дії меті повноваження; взяття до уваги усіх можливих переваг та втрат при прийнятті рішення або вчиненні дії; неупередженість та зваженість; дотримання вимог рівності перед законом, недопущення ущемлень прав людини; прийняття рішення або вчинення дій на основі забезпечення публічності та участі особи в цьому процесі; оперативність прийняття рішення. Дискреційні повноваження пропонується застосовувати наступним чином: найбільш широке їх застосування в сфері внутрішньо апаратних відносин; мінімальне – у відносинах між органом публічної влади та фізичними і юридичними особами.

Література:

1. Головкін Б. М. Механізм запобігання корупції. Часопис Київського університету права. 2018. № 4. С. 254–260. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/16918/1/Holovkin_254-260.pdf.
2. Котляренко О. П. Правоохоронна діяльність у Збройних Силах України: організаційно-правові аспекти: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / О.П. Котляренко. Київ, 2017. 264 с.
3. Желтобрюх І. Л. Розсуд в податковому правозастосуванні: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 / І. Л. Желтобрюх. Київ, 2016. 18 с.

Науковий керівник: к.ю.н., ас. Новіков О. В.

БЕЛЕЙ О.В.,

*студент б курсу Інституту прокуратури та кримінальної юстиції
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

ЩОДО ПРОТИДІЇ НЕЗАКОННИЙ ПОРУБЦІ ЛІСУ

Анотація. Розглянуто стан злочинності пов'язаної з порубкою лісу, запропоновані заходи щодо запобігання та протидії кримінальним правопорушенням щодо порубки лісу

Ключові слова: порубка лісу, лісова злочинність, запобігання, протидія.

Summary. The state of crime related to deforestation is considered, measures to prevent and counteract criminal offenses related to deforestation are proposed.

Keywords: deforestation, forest crime, prevention, counteraction.

Аннотація. Рассмотрено состояние преступности связанной с вырубкой леса, предложенные меры по предотвращению и противодействию уголовным правонарушением по порубки леса

Ключевые слова: порубка леса, лесная преступность, предупреждение, противодействие.

Щоб протидіяти будь-якому негативному соціальному явищу, в тому числі певному виду злочинності, потрібно зрозуміти суть цього явища, визначити чинники, які сприяють його виникненню, розвитку та поширенню. Питання боротьби з незаконною рубкою лісу завжди залишалось пріоритетним завданням держави, але саме в останні роки обсяги знищення та розкрадання лісових ресурсів України набули масштабного поширення, що неодноразово підтверджувалось висновками міжнародних експертів, де вказувалось, що рівень незаконних лісозаготівель в Україні може складати до 40% від загальної кількості по всій території держави [1]. Окрім, того при аналізі статистичної інформації щодо кількості облікованих кримінальних правопорушень стає зрозуміло, що рівень незаконної рубки зростає, але ми також бачимо, що і рівень латентної злочинності не зменшується.

Таблиця 1.

Рівень незаконної порубки лісу за 2013-2020 роки

Показник и	Роки							
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Кількість зареєстрованих злочинів	982	1030	1487	2313	2276	2088	1961	2253
Кількість виявлених осіб	223	246	220	249	444	444	227	519

Наведена статистична інформація яскраво свідчить про неефективну роботу як посадових осіб державної лісової охорони, так працівників досудового розслідування та судової системи. Проте інформація, що міститься у єдиних звітах Офісу Генерального Прокурора України про кримінальні правопорушення по державі не показує реальних масштабів лісової злочинності, оскільки незаконна порубка лісу відноситься до середньолатентних злочинів. Це означає, що на один зареєстрований злочин припадає від трьох до двадцяти незареєстрованих злочинів [2, с. 62].

Потрібно погодитися з твердженням О.В. Заїчко, що детермінуючий комплекс злочинності пов'язаної з незаконною порубкою лісу включає в себе ієрархічну структуру чинників, серед яких особливе місце займають організаційно-управлінські чинники [2, с. 81]. До них можна віднести: 1) неефективне управління об'єктами державної і комунальної власності, територіями й об'єктами природньо-заповідного фонду та неналежний контроль за фінансово-господарською діяльністю спеціалізованих сільськогосподарських підприємств [2, с. 81]; 2) поєднання господарських,

контролюючих і правоохоронних функцій органами і підрозділами Держлісагентства. Це дозволяє недобросовісним керівникам центральних і територіальних органів управління втручатися у фінансово-господарську діяльність державних лісгосподарських підприємств (далі-ЛСП) [3, с. 54]. Окрім цього, дане «монополне становище Держлісагентства» призводить до того, що посадові особи та службові особи можуть приймати незаконні рішення про віднесення лісів до категорії, відводити межі лісосік під рубку чи обмежувати видачу лісорубних квитків, приховувати факти незаконної порубки лісу [3, с. 55]. Вони керуються бажанням отримати незаконну вигоду від заінтересованих сторін, наприклад від приватних підприємств, яким не вистачає лісової продукції для здійснення власної господарської діяльності.

Схожі висновки надані у звіті Міжнародного Фонду природи, де до чинників лісової злочинності віднесені: 1) корупція у всіх органах пов'язаних з охороною лісу, особливо у питаннях видачі лісорубних квитків; 2) відсутність лісового кадастру, що породжує проблеми із незаконною передачею земель у приватну власність; 3) відсутність на системному рівні комунікації між громадськими організаціями та органами державної лісової охорони [1].

Отже, на основі аналізу відомостей статистичної звітності та інформації, що міститься у звіті Всесвітнього фонду природи можна зробити висновок, що злочинність пов'язана з порубкою лісу за останні роки набула ознак екологічного лиха і є ряд чинників, яку зумовлюють її динаміку та поширення, серед яких найбільше значення мають організаційно-правові, адже лісова злочинність в великих масштабах здійснюється саме за сприяння як керівників СЛП, так і посадових осіб Держлісагентства. Для того, що нівелювати чи зменшити вплив організаційно-управлінських чинників державі необхідно переглянути правовий статус та повноваження Держлісагентства та СЛП, дати можливість приватному сектору бути залученим в лісгосподарську діяльність на рівні з СЛП, а для цього потрібно реформувати процедуру видачі, анулювання спеціальних дозволів. Також, необхідно створити ефективний контроль за господарською діяльністю підприємств, що здійснюють лісозаготівлю та працівників Державної лісової охорони, щоб виявляти та попереджувати грубі порушення законодавства, як наприклад суцільну рубку лісу, для цього доцільно залучати представників громадськості.

Література:

1. Публікація Всесвітнього фонду природи. Ініціатива ЄС щодо лісової злочинності. Аналіз прогалин: Україна. Брюссель. Бельгія. 2020 рік. URL: <https://wwf.ua/our-work/forest/materials-forests/?2432466/forest-crime>

2. Заїчко О.В. Запобігання незаконній порубці або незаконному перевезенню, зберіганні, збуту лісу: монографія. За редакцією Б.М. Головкина. Харків. Право. 2019. 192 с.

3. Головкін Б.М. Корупціогенні фактори в лісгосподарській діяльності. Київ. 2019. URL: https://dndi.mvs.gov.ua/files/pdf/Materialy_kruglogo_stolu_2019_11_14.pdf

Науковий керівник: д.ю.н., проф. Головкін Б.М.

БІГДАШ В. О.,

студентка б курсу факультету адвокатури

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ВИВЧЕННЯ ОСОБИСТОСТІ ЗЛОЧИНЦЯ З ПОЗИЦІЇ СОЦІАЛЬНО-НАТУРАЛІСТИЧНОЇ КРИМІНОЛОГІЇ

Анотація. Визначається потреба у вивченні особистості злочинця з точки зору соціально-натуралістичної кримінології, а також аргументовані перспективи застосування такого підходу. Підкреслено те, що використання дієвого методологічного інструменту під час вивчення особистості злочинця дозволить знайти ефективні способи протидії злочинності.

Ключові слова: особистість злочинця, соціально-натуралістична кримінологія, воля і свідомість особи.

Аннотация. Определяется потребность в изучении личности преступника с точки зрения социально-натуралистической криминологии, а также аргументированные перспективы применения такого подхода. Подчеркнуто, что использование действенного методологического инструмента при изучении личности преступника позволит найти эффективные способы противодействия преступности.

Ключевые слова: личность преступника, социально-натуралистическая криминология, воля и сознание личности.

Summary. The article analyzes the criminal personality traits according to the principles of sociological criminology and the perspectives of this approach. It has been noted that usage of more effective methods of exploring the criminal personality traits promotes effective crime prevention.

Key words: criminal personality traits, sociological criminology, will and consciousness of the individual.

Задля визначення мотивів та причин зростання рівня злочинності та знайти дієві шляхи протидії необхідно підібрати найбільш ефективний методологічний інструмент під час вивчення особистості злочинця. Відповідно, проблема ефективності аналізу особистості злочинця являється однією із найважливіших у кримінології, оскільки правильне її врегулювання є головною умовою для протидії злочинності в країні.

Особистість злочинця як система теоретичних знань акумулює в собі різноманітні знання таких наук, як психологія та її галузь – юридична психологія, вони допомагають віднайти закономірності формування особистості людського індивіда, характерні риси її взаємодії з оточуючим середовищем [3, с. 109].

Згідно із доктриною соціального натуралізму – людина являється такою істотою, котра у порівнянні із іншими істотами може існувати не виключно у відповідності із законами фізичної та біологічної природи, а й із законами соціальної природи. Кримінальні риси поведінки особи характеризуються властивостями її «соціальної особи» [2, с. 208]. Під змістом поняття «соціальна

особа» варто розуміти волю людини, її свідомість, бо саме такі елементи і створюють в людини шар «соціальної особи».

Відповідно до соціально-натуралістичної кримінології – характерні риси злочинця знаходяться у властивостях, які визначають волю та свідомість особи. Зазначені властивості повинні знаходитися у особи ще до вчинення нею певного кримінального правопорушення, задля того аби у відповідний момент вони мали здатність розкритися у певному кримінальному правопорушенні. Властивості волі та свідомості слід поділяти на: загальні – притаманні будь-якому злочинцю; індивідуалізуючі – характерні для конкретного злочинця [1, с. 14]. Відповідно, під час вчинення кримінального правопорушення у особи стан волі знаходиться в стані сваволі, а стан свідомості перебуває у ілюзії.

Варто відмітити, що саме властивості волі та свідомості є тими характеристиками, котрі дозволяють відокремити злочинця від всіх інших людей. Щодо індивідуалізуючих характеристик, які відрізняють між собою злочинців, то до них входять вроджені та набуті індивідуальні риси, які індивідуалізують кримінальні прояви комплексу сваволі та ілюзій у конкретного злочинця. Прикладами індивідуалізуючих властивостей можуть бути соціально-демографічні та особистісно-психологічні риси.

Отже, вивчення особистості злочинця з точки зору натуралістичної кримінології надає здатність повноцінно розглянути ті проблеми, котрі виникають під час протидії злочинності, що в свою чергу може допомогти гарантувати правопорядок в державі. Разом з тим, слід підкреслити, що аналізування особистості злочинця з точки зору соціально-натуралістичної кримінології не призводить до нівелювання напрацювань, отриманих при застосуванні інших підходів до вивчення особистості злочинця, оскільки такий вид кримінології лише допомагає розробляти теорію та практику у протидії злочинності. А також соціально-натуралістична кримінологія допомагає вирішувати такі проблемні аспекти як: співвідношення соціального та біологічного у причинах злочинності; характеристики особи, котрі здійснюють вплив на вчення саме конкретного кримінального правопорушення; визначення підстав та умов здійснення кримінального правопорушення.

Література:

1. Костенко О.М. «Натуралістична» юриспруденція і правова реформа в Україні. *Вісник Національної Академії Прокуратури України*. 2018. №4 (12). С. 12–18
2. Костенко О.О. Сучасні тенденції розвитку кримінальної юстиції та кримінології в Україні. *Правова держава*. 2014. №25. С. 204–225.
3. Голіна В.В., Головкін Б.М. Кримінологія: Загальна та Особлива частини. Підручник/ В.В. Голіна, Б.М. Головкін, М.Ю. Валуйська, О.В. Лисодєд та ін.; за ред. В.В. Голіни і Б.М. Головкіна. – Х.: Право, 2014 - 513 с.

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Лукашевич С. Ю.

БІЛОХА А. І.,
студент 6 курсу факультету адвокатури
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ПІДРОБЛЕННЯ ДОКУМЕНТІВ НА ПРИКЛАДІ COVID-СЕРТИФІКАТУ

Анотація. Досліджено інформацію про осіб та/або злочинні угруповання, їх діяльність стосовно підробки документів у виді сертифікатів про вакцинацію (COVID-сертифікатів, паспортів вакцинації).

Ключові слова: підроблення документів, COVID-сертифікат, особа злочинця, виготовлення, збут.

Аннотация. Исследована информация о лицах и/или преступных группировках, их деятельности по подделке документов в виде сертификатов о вакцинации (COVID-сертификатов, паспортов вакцинации).

Ключевые слова: подделка документов, COVID-сертификат, преступное лицо, изготовление, сбыт.

Summary. The information on persons and/or criminal groups, their activity concerning forgery of documents in the form of vaccination certificates (COVID-certificates, vaccination passports) is investigated.

Keywords: forgery of documents, COVID-certificate, identity of the offender, production, sale.

Сьогодні, у час, коли весь світ охоплений пандемією коронавірусної хвороби (COVID-19), спричиненої SARS-CoV-2, значна увага приділяється тому, яким чином все ж таки побороти дане несприятливе явище. Одним із шляхів боротьби з коронавірусною хворобою є масова вакцинація населення, яка в результаті дасть можливість утворити колективний імунітет та повернутися до нормального життя. Хоча на папері ідея та план дій являються простими, проте втілити їх у життя вдається дуже складно. Населення скептично ставиться до вакцинації в цілому, а також до обмежувальних заходів стосовно невакцинованих осіб. У цьому випадку особи-противники вакцинації вдаються до різних методів протистояння такій позиції уряду, інколи такі методи є радикальними та незаконними.

Перш за все хотілося б зазначити про те, які особи мають можливість займатися підробленням даного виду документів. Так як сьогодні всі відомості стосовно вакцинації населення заносяться до реєстру (Електронної системи охорони здоров'я), то слід зазначити, що особами, які мають можливість підробити сертифікат, являються особи, що мають доступ до цього реєстру, а також особи, що мають навички у програмуванні. Для підтвердження такої нашої думки слід зазначити, що в першому випадку такими особами здебільшого є медпрацівники, які безпосередньо проводять вакцинацію, у другому випадку це програмісти, фахівці в сфері ІТ, а також громадяни, які мають навички поглибленого володіння комп'ютерними технологіями. Стосовно способів підроблення COVID сертифікатів варто зазначити, що у першому випадку найбільш розповсюдженим способом є внесення

недостовірних відомостей до Електронної системи охорони здоров'я з боку медичного персоналу, у другому випадку коло способів підроблення значно розширюється, починаючи від фотошопу, створення електронних документів, що мають схожість з офіційними, до розробки фейкових застосунків на смартфони, за допомогою програмного забезпечення яких можна створювати фальшиві документи.

Мотиви одночасно виступають підставою (причиною) і рушійною силою цілеспрямованої поведінкової активності, а отже є безпосередньою причиною вчинення конкретного злочину [2, с. 113]. Усвідомлюючи місце мотиву в кримінологічній характеристиці особи, науковці наголошують, що ця характерна ознака є ключовою в механізмі формування злочинної поведінки. Як зазначає Безпалько С. В., мотиви підроблення документів можуть бути найрізноманітнішими, але у переважній більшості це, звичайно корисливі мотиви – отримання матеріальної вигоди. Так, підроблені сертифікати про вакцинацію користуються високою популярністю серед осіб, які негативно відносяться до процесу вакцинації, а тому матеріальна вигода у такому випадку може бути дуже значною. Також слід зазначити, що крім осіб, які підроблюють документи, є такі особи, які ці документи використовують. Таке діяння також носить криміногенний характер, тому воно закріплене в Кримінальному Кодексі України у частині 4 статті 358 як кримінальне правопорушення. Мотивом вчинення відповідних дій у такому випадку буде подолання обмежувальних заходів, що направлені на невакциновану частину населення, задля власної, в першу чергу, нематеріальної вигоди, тобто вільний прохід у кінотеатри, спортзали, проїзд залізничним транспортом тощо.

Важливим аспектом при підробленні документів є кількість осіб-злочинців, що займаються такою діяльністю. Тобто документи може підроблювати як одна особа, так і декілька, які об'єднані в злочинне угруповання. Від кількості осіб в більшості випадків залежить і масовість виготовлення фальшивих документів, а тому така діяльність угруповання є набагато небезпечнішою для суспільства. При цьому коло осіб, залучене в таке угруповання є невеликим, здебільшого 2-3 особи. Такі злочинні угруповання відрізняються стабільністю складу, досить чітко простежується розподіл обов'язків з урахуванням спеціальних знань і інших якостей, необхідних для заняття підробленням документів. Учасників таких груп можна розділити на організаторів, виготовлювачів і збувальників. Залежно від виконуваної ролі, їм властиві різні характеристики особи. При цьому в залежності від специфіки такого угруповання організатор може виконувати обов'язки і виготовлювачів, і збувальників. Варто зазначити, що для здійснення такої діяльності як підробка паспортів вакцинації потрібні відповідні навички або доступ до Електронної системи охорони здоров'я, а тому в такому злочинному угрупованні повинен бути наявним виконавець (виготовлювач), який відповідає наведеним вище критеріям. При цьому, якщо виконавець в даному випадку буде медичним працівником, то для внесення недостовірних відомостей в реєстр такі протиправні дії особа змушена підписувати своїм електронним підписом.

Також слід приділити увагу кількості і якості підроблених COVID-сертифікатів. Висока якість підроблення паспортів вакцинації і кількість їх виготовлення в ряді випадків можуть свідчити не тільки про високий рівень професіоналізму виготовлювача, його освіти та приналежність до медичної професії, але також і про ступінь організованості «кримінального виробництва», способах і каналах збуту підроблених документів, у деяких випадках і про місце їх виготовлення.

Стосовно збуту підроблених сертифікатів ситуація є більш складною, адже злочинці відходять від класичної системи збуту фальшивих документів у виді ланцюжку «виготовлювач-посередник-кур'єр-збувальник». Так як більшість сертифікатів використовуються в електронній формі, то діяльність останніх трьох осіб з наведеного вище ланцюжка не є необхідною, адже від виготовлювачів фальшивих паспортів вакцинації здебільшого вимагається лише внесення недостовірних відомостей в Електронну систему охорони здоров'я і на підставі таких відомостей, що вже є в реєстрі, особа може без ніяких перешкод завантажити сертифікат в мобільний додаток.

Підводячи підсумок, варто зазначити, що наведені вище особливості є лише загальною інформацією щодо осіб злочинців, які підроблюють документи у виді сертифікатів про вакцинацію. Для більш глибокого дослідження варто не обмежуватися лише загальними характеристиками, а комплексно вивчати кожен окремий випадок підробки, а також особу злочинця.

Література:

1. Кримінальний кодекс України: Кодекс України, Кодекс, Закон від 05.04.2001 № 2341-III // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 25-26, ст. 131.

2. Кримінологія: Загальна та Особлива частини: підручник/ В. В. Голіна, Б. М. Головкін, М. Ю. Валуйська, О. В. Лисодєд та ін.; за ред. В. В. Голіни і Б. М. Головкіна. – Х.: Право, 2014 – 513 с.

3. Безпалько С.В. Кримінологічна характеристика осіб та угруповань, які займаються підробленням документів, їх збутом та використанням [Електронний ресурс] / С. В. Безпалько // Правова інформатика. – 2011. – № 3-4(31). – URL: <http://ippi.org.ua/sites/default/files/11bsvdzv.pdf>

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Лукашевич С. Ю.

БІЛЯНСЬКА С.А.,

*студентка 6 курсу господарсько-правового факультету
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

ПІВОВАРОВ В. В.,

*кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого*

КОРПОРАТИВНА ЗЛОЧИННІСТЬ

Анотація. Розглянуто поняття білокомірцевої злочинності. Досліджено сутність поняття «корпоративна злочинність» та типологію такої злочинності.

Ключові слова: білокомірцева злочинність, корпоративна злочинність, типологія злочинності.

Аннотация. Рассмотрено понятие беловоротничной преступности. Исследованы сущность понятия «корпоративная преступность» и типологию такой преступности.

Ключевые слова: беловоротничная преступность, корпоративная преступность, типология преступности.

Summary. The concept of white-collar crime is considered. The essence of the concept of "corporate crime" and typology of such crime.

Keywords: white-collar crime, corporate crime, typology of crime.

Після введення в науковий обіг терміну білокомірцева злочинність сплинуло багато часу, даний феномен не можна визнати достатньо розробленим у кримінологічній літературі. Спірними залишаються питання щодо основних причин та умов білокомірцевої злочинності, що основним чином пов'язано із складністю дослідження даного виду злочинності, наявністю різноманітних підходів та інтерпретацій самого терміну.

Отже, білокомірцева злочинність являє собою сукупність злочинів, які вирізняються ознакою приналежності злочинця до числа осіб, які виступають у ролі представників держави, бізнесу, посадових осіб і чиновників. Вперше цей термін був вжитий кримінологом Едвіном Сатерлендом.

До даного типу злочинів відносять шахрайство у сфері економіки, корупцію, промислове шпигунство, ухилення від сплати податків, помилкові банкрутства та інші. Серед усіх видів злочинів цей, можливо, завдає найбільший економічний збиток сучасному суспільству. У сучасній кримінології замість поняття «білокомірцева злочинність» частіше вживаються терміни «службові злочини» та «корпоративна злочинність».

Існують різні визначення поняття корпоративної злочинності. Під корпоративною злочинністю розуміються певні прояви злочинної поведінки всередині великих компаній, в тому числі й проти їх корпоративної безпеки [1, с. 152]. Деякі говорять, що корпоративна злочинність – це злочинність корпорацій. Отже, поняттям «корпоративна злочинність» охоплюється вся сукупність злочинів, скоєних від імені та (або) в інтересах корпоративного утворення. Така протиправна діяльність здійснюється фізичними особами, які

реалізують права та обов'язки корпоративних утворень, або іншими працівниками, що діють у межах своїх службових повноважень. При цьому кримінальна відповідальність корпоративного суб'єкта злочину не виключає відповідальності індивідуальних суб'єктів злочину і навпаки. Звідси, зокрема, робимо висновок, що «білокомірцева» і корпоративна злочинність - це два взаємопов'язаних та взаємодоповнюючих, але не тотожних явища. «Білокомірцева злочинність» є частиною корпоративної злочинності лише в частині тих злочинів, що скоєні з метою досягнення економічних або інших вигод корпоративними утвореннями, тобто в інтересах корпорацій[2].

Виділяють чотирьохланкову типологію корпоративної злочинності. Вона характеризує корпоративну злочинність як таку, що включає:

1. злочин, вчинений корпорацією для власної користі;
2. злочин, вчинений агентами або контролерами корпорації на користь цієї корпорації;
3. злочин проти корпорації, але на користь іншої корпорації;
4. злочин проти корпорації на користь своїх агентів або контролерів.

Також корпоративну злочинність розглядають разом з явищем професійної злочинності, тому це поняття розглядають через призму сучасного кримінологічного поняття «корпоративна злочинність», яке вдало інтегрує і пояснює характеристики цього сталого явища. Професійну злочинність вважаємо структурним елементом явища корпоративної злочинності, перспективним для практичного оволодіння і запобігання йому на основі теоретичного осмислення явища (феномену) злочинного корпоративізму [3].

На сьогодні є очевидним, що в Україні з плином часу явище корпоративної злочинності ускладнюється. З'являються нові його прояви, і отже, коло суб'єктів корпоративної злочинності буде розширюватись.

Література:

1. Франчук В. І. Загрози корпоративній безпеці як об'єкт дослідження. *Актуальні проблеми економіки*. 2009. № 9 (99). С. 148–154.
2. Пивоваров В.В. Детермінаційні комплекси корпоративної злочинності. *Журнал східноєвропейського права*. 2015. №20.
3. Пивоваров В. В. Професійна злочинність як прояв злочинного корпоративізму. *Теорія і практика правознавства*. 2015. - Вип. 1.
Науковий керівник: к.ю.н., доц. Пивоваров В.В.

БІНЬКОВСЬКА Ю. І.,
студентка 1 курсу магістратури
Інституту прокуратури та кримінальної юстиції
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

АРМА В СИСТЕМІ АНТИКОРУПЦІЙНИХ ОРГАНІВ

Анотація. Розглянуто окремі аспекти діяльності Національного агентства з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів.

Ключові слова: антикорупційні органи, Національне агентство з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, АРМА.

Аннотация. Рассмотрены отдельные аспекты деятельности Национального агентства по выявлению, розыску и управлению активами, полученными от коррупционных и других преступлений.

Ключевые слова: антикоррупционные органы, Национальное агентство по выявлению, розыску и управлению активами, полученными от коррупционных и других преступлений, АРМА.

Summary. Some aspects of the activity of the National agency for detection, search and management of assets obtained from corruption and other crimes are considered.

Keywords: anti-corruption bodies, the National agency for detection, investigation and management of assets obtained from corruption and other crimes, ARMA.

Національне агентство з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів (далі – АРМА) є новим антикорупційним органом, який за змістом, обсягом функцій і правовим статусом не має аналогів у системі органів державної влади в Україні [2, с. 143]. Хоча агентство було створено ще в 2016 р., активну діяльність по розшуку активів та подальшому їх управлінням було розпочато лише в жовтні 2017 р.

Відповідно до ст. 15 Закону України від 10.11.2015 р. № 772-VIII [5] АРМА з метою виявлення та розшуку активів виконує таку функцію як здійснення заходів з виявлення, розшуку, проведення оцінки активів за зверненням органів, що здійснюють досудове розслідування, прокуратури, судів. Але на практиці, як слушно зазначає А. Давидюк, така «взаємодія трансформується на витребування відомостей в односторонньому порядку» [3, с. 71]. Так, станом до сьогодні і досі не прийнятий законопроект щодо спільного порядку доступу АРМА до Єдиного реєстру досудових розслідувань, держателем якого є Генеральна прокуратура України. Ми вважаємо, що така ситуація тим більше не забезпечує ефективну міжвідомчу взаємодію та позбавляє доступу АРМА до певних джерел інформації у сфері виявлення, розшуку та управління арештованими активами. Також АРМА зобов'язано вносити дані про такі активи до Єдиного державного реєстру активів, на які

накладено арешт у кримінальному провадженні, але дана інформаційна система досі перебуває у дослідній експлуатації.

Завданням АРМА є й організація міжнародного співробітництва з відповідними органами іноземних держав у частині обміну досвідом та інформацією з питань, пов'язаних з виявленням, розшуком та управлінням активами. З цього приводу слід зауважити, що нині АРМА здійснює обмін інформацією щодо менеджменту арештованих активів більше ніж із 40 іноземними державами. Так, лише за 2020 р. було направлено 252 запити в іноземні юрисдикції та отримано 53 звернення щодо виявлення та розшуку активів. Слушним зауваженням з цього приводу буде те, що АРМА хоча і наводить такі кількості зазначених запитів і звернень, проте не надає відомостей щодо результатів їх розгляду, а також у своїх звітах не зазначає детальну інформацію щодо складу активів, виявлених за кордоном [1, с. 233–234].

А також АРМА забезпечує співробітництво з міжнародними, міжурядовими організаціями, мережами, діяльність яких спрямована на забезпечення міжнародного співробітництва у сфері менеджменту активів. Так, станом на сьогодні, АРМА активно співпрацює з Камденською міжвідомчою мережею з питань повернення активів (CARIN – Camden Assets Recovery Interagency Network), Інтерполом, StAR (ініціатива Групи Світового банку та Управління Організації Об'єднаних Націй з наркотиків і злочинності) тощо.

Таким чином, можна зробити висновок, що основною метою даного органу є розшук, виявлення та управління арештованими активами. Так, з першого погляду можна сказати, що АРМА виконує певні функції розслідування, тому його місце можна визначити серед таких же антикорупційних органів як НАБУ та САП. Зокрема, такої позиції дотримується Національне агентство з питань запобігання корупції.

Протилежною з цього приводу є позиція Антикорупційної ініціативи Європейського Союзу в Україні (EUACI), яка підкреслює, що «АРМА не є ані правоохоронним органом, ані органом прокуратури, а становить орган, який надає підтримку діяльності правоохоронних органів й органів прокуратури» [6, с. 12]. Причому А. Давидюк вважає АРМА «сервісним» відомством для правоохоронних органів [3, с. 71], посилаючись при цьому на міжнародний досвід створення аналогічних органів.

На нашу думку, АРМА є спеціальним антикорупційним органом, якому надано чимало повноважень [4, с. 170], що, у свою чергу, дозволяє професійно управляти арештованими активами. Проте говорити про місце АРМА в системі антикорупційних органів ще не досить актуально, адже АРМА ще не повною мірою здійснює свою діяльність, причиною чого є неналежне регулювання повноважень АРМА у законодавстві.

Література:

1. Альтернативний звіт (проект) з оцінки ефективності впровадження державної антикорупційної політики. URL: <https://rpr.org.ua/news/alternatyvnyy->

zvit-proiekt-z-otsinky-efektyvnosti-vprovadzhennia-derzhavnoi-antykorupsiynoi-polityky/ (дата звернення: 13.11.2021).

2. Буяджи Г. Історія формування та передумови виникнення Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 3. С. 143–147.

3. Давидюк А. Деякі особливості взаємодії Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів із органами публічної влади. *Актуальні проблеми правознавства*. 2019. № 4 (20). С. 70–75.

4. Запобігання корупції: підручник / Б. М. Головкін, О. Ю. Шостко, О. В. Новіков та ін.; за заг. ред. Б. М. Головкіна. Харків Право, 2019. 296 с.

5. Про Національне агентство з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів. Закон України від 10.11.2015 р. № 772-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/772-19#Text> (дата звернення: 13.11.2021).

6. Технічна оцінка Агентства з розшуку та менеджменту активів (ARMA) України. URL: [ARMA_Technical_Assessment_Report_2018_Ukr.pdf](#) (дата звернення: 13.11.2021).

Науковий керівник : к.ю.н, доц. Лисодєд О.В.

БЛИЗНЮК І. В.,

студентка 2 курсу магістратури

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

СОЦІАЛЬНЕ ЖИТЛО ЯК ОБ'ЄКТИВНИЙ ЧИННИК, ЩО ДЕТЕРМІНУЄ ЗЛОЧИННІСТЬ

Ключові слова: Соціальне житло, муніципальне житло, гетто, джентрифікація, регенерація.

Анотація: У тезах розглянуто тенденції деградації районів муніципального житла від «кварталів щастя» до статусу гетто.

Аннотація. В тезисах рассмотрены тенденции деградации районов мунципального жилья от «кварталов счастья» к статусу гетто.

Ключевые слова: Социальное жилье, муниципальное жилье, гетто, джентрификация, регенерация.

Summary. The following thesis considers the degradation tendencies of municipal housing districts from “happiness quarters” towards getting ghetto status.

Keywords: Social housing, municipal housing, ghetto, gentrification, regeneration.

Злочинність виникає, існує та розвивається внаслідок взаємодії членів суспільства між собою, із соціальним середовищем та соціумом як системою. Передусім пов'язана з умовами життя суспільства, станом суспільної свідомості й системою суспільних відносин [1, с. 275].

Оскільки епоха соціального житла почалась ще в 20-х роках ХІХ ст., ми маємо чудову нагоду споглядати ретроспективу його існування від самого початку і до сьогодні на прикладах США, Великобританії та Франції.

Ідея доступного житла зародилася для забезпечення житлових потреб заможних представників робочого класу та солдатів, що поверталися з війни. На етапі створення та перших десятиліть після реалізації соціальних проектів планувалася побудова будинків високої якості на більш дешевих сільських землях, які орендувалися дешевше за ринкові ціни з правом подальшого викупу [2, с. 9].

З ростом попиту починають превалювати тенденції тотального здешевлення. На зміну цеглі приходять панелі, за браку площі будівлі витягуються у багатоквартирні масиви, утворюються сірі квартали і багатоповерхові «вулиці в небо». Більшість таких забудов розміщується в непопулярних районах міста, де бракує робочих місць, відсутня інфраструктура, неефективна транспортна розв'язка [3]. Але є явна перевага — поширеність та доступність. І вже право на допомогу у вирішенні житлових питань отримує кожен, хто підпадає під загальний перелік вимог.

На перший погляд виграшна концепція на практиці стикається з жорстокістю реалій. Історія перевтілення муніципальних районів в гетто по всьому світі однакова.

Перша хвиля міграції — найуспішніші, амбіційні та освічені люди, котрі можуть вільно обирати місце проживання. Вони або продають квартири, або здають їх у найм. Який портрет потенційного орендаря цієї нерухомості? Це або молода сім'я з невеликим достатком, яка за першої ж можливості також буде шукати ліпшого, або ж мігранти та малозабезпечені шари суспільства, схильні до стагнації.

Слідом за платоспроможними мешканцями зникають бізнес, приватні дитячі садочки, принадні заклади харчування. Нові мешканці менш старанно сплачують за житло, накопичуючи борги за комунальні послуги. Управляючі компанії гірше виконують свої функції, території все швидше стають занедбаними, утворюючи похмурі але разом з тим сприятливі умови для зростання злочинності ціни на квартири падають, нерухомість втрачає ліквідність.

Починається лавиноподібний процес: через непридатність до проживання все більше людей покидають домівки, склад населення змінюється, якість середовища падає. Настає переломний етап – зростання рівня криміногенності. Великі необлаштовані, малоосвітлені, занедбані території часто утворюють «сірі плями» на тлі міста для правоохоронних органів – чим ще більше провокують неконтрольоване розростання стигми злочинності. З цього моменту квартал перетворюється в гетто. В подальшому, ймовірно за все, його спіткатиме доля руїни а потім і зносу.

Такий сценарій можна спостерігати на прикладі Франції, якій, на жаль, знадобилося близько 20 років для усвідомлення масштабу помилок.

Адже зведена в 50-60х роках муніципальна забудова, що сприймалася за «квартали щастя» вже невдовзі мала славу неблагонадійної і стала осередком вандалізму та насильства. У 1978 відбулося «родео гніву» — перша відкрита конфронтація з поліцією, а в 1981 національна преса повідомила про серйозні проблеми в нових трущобах — так їх звать вже через 10-15 років після заселення.

Наступає епоха руїни, до 1982 року пустує 30% квартир, 10 000 жителів, переважно середній клас, покинули свої домівки — це призвело до глобального занепаду. У 1983 знесена перша 50-метрова башта, у 1986 муніципалітет міста Леон приймає рішення замурувати входи в інші 10 башт кварталу Демократія, які були знесені вже у 1994 році [4].

Зазвичай, остаточному знесенню передують реанімуючі заходи, так звана друга хвиля — регенерація або джентрифікація, тобто заохочення до поселення більш платоспроможних жителів та приваблення відповідного сегменту бізнесу. Але на практиці у цього рішення є побічний ефект: в «регенеруємих» районах зростає рівень злочинності, адже остання лише зумовлює збільшення рівня соціального розшарування.

Наприклад, в лондонських районах Хакні, Харрінгей, Камден і Уолтем Форест, що найбільш активно «джентрифікуються» останні роки, один з найвищих в столиці показник вбивств.

Звичайно, є винятки з правил, такі як район Вінвуд в Маямі, що став чудовим бекграундом для стріт-арт митців та в подальшому переродився в один з найбільш респектабельних жилих районів. Та все ж, зазвичай, остаточна доля подібної забудови приречена на руйнацію.

Отже, вищезазначені приклади свідчать про недосконалість та явну потребу перегляду принципів існування інституту соціального житла.

Література:

1. Головкін Б. М. Про детермінацію злочинності // Часопис Київського університету права. 2020. № 1. URL:<https://dspace.nlu.edu.ua/handle/123456789/18081>

2. Мерлен П. Новые города. Районная планировка и градостроительство / перевод с французского К. Т. Топуридзе и В. Н. Зайцева. Москва: Прогресс, 1975. 254 с.

3. BBC: [Website]. 2019. URL: <https://www.bbc.co.uk> (viewed on: 04.07.2019).

4. Варламов И. А. "Кварталы счастья" превращаются в гетто // Livejournal 2019. URL: <https://varlamovru.livejournal.com/3611313.html> (дата обращения: 25.09.2019).

Науковий керівник: д.ю.н., проф. Головкін Б. М.

БОНДАР Д. О.,

*студентка 2 курсу магістратури факультету адвокатури
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

УРБАНІЗОВАНІ ПРОСТОРИ І ЗЛОЧИННІСТЬ: ПРОБЛЕМИ ДЕТЕРМІНАЦІЇ

Анотація: Досліджено вплив урбанізованих просторів на детермінацію злочинності

Ключові слова: безпечне середовище, урбанізовані простори, злочинність, теорія «розбитих вікон»

Аннотація: Исследовано влияние урбанизированных пространств на детерминацию преступности .

Ключевые слова: безопасная среда, урбанизированные пространства, преступность, теория «разбитых окон».

Summary: We investigated the impact of urbanized spaces on the determination of crime.

Keywords: safe environment, urbanized spaces, crime, broken windows theory.

Проблематика впливу архітектурних особливостей території на поширення злочинності досліджується кримінологами вже доволі давно.

Перша комплексна наукова робота присвячена дослідженню безпеки міського середовища «Смерть та життя великих американських міст» була видана у 1961 р. Дж. Джекобс. Авторка запропонувала концепцію зменшення злочинів у будівлях за допомогою переорієнтування їх фасадів на вулиці, при цьому розмежовуючи публічний та приватний простір. Нею було визначено атрибути безпечної міської вулиці які передбачали: чітке розмежування публічного та приватного простору, різноманіття та високий ступінь використання пішоходами тротуарів[1, с.69].

У Американській кримінологічній доктрині в аспекті дослідження впливу урбанізованих просторів на детермінацію злочинності в кінці 70х років ХХ століття активно досліджувалася теорія «розбитих вікон». Розробники цієї теорії Джеймс Вілсон та Джорж Келлінг переконували якщо хтось розбив вікно у будинку і ніхто не вставив нове, то незабаром жодного вікна у такому будинку не залишиться, оскільки почнеться мародерство. Вчені зазначали що безлад та неприйняття суспільних норм і правил поведінки призводить до зростання рівня злочинності.

Найвідомішим прикладом практичного застосування цієї теорії є «реформа Нью-Йоркського метрополітену». У 80х роках ХХ століття рівень злочинності у Нью-Йорку був дуже високий, кожен день у місті вчинялося близько півтори тисячі злочинів, а метрополітен з огляду на його специфічне планування став одним із найчастіших місць вчинення суспільно-небезпечних діянь. Для того аби виправити ситуацію було прийнято рішення подолати розмальовування вагонів графіті. Кожного дня вагони метро відмивали від графіті до тих пір доки їх просто перестали малювати. Поліпшення якості матеріального оснащення метрополітену суттєво скоротило рівень злочинності.

Побачивши результати цього експерименту мер Нью-Йорку Рудольф Джуліані у 1994 році став активно запроваджувати політику «нульової терпимості» до дрібних правопорушень. В рамках цієї політичної програми активно поліпшувався благоустрій міста, який очікувано сприяв скороченню випадків вчинення злочинів[2].

Результати дослідження теорії розбитих вікон лягли в основу теорії безпечної урбаністики. Суть якої зводиться до того що створення безпечного архітектурного середовища у мегаполісах стане превентивним заходом вчинення злочинів. В рамках створення безпечного середовища здійснюється комплекс заходів щодо покращення інфраструктури та благоустрою міст – встановлюється нічне освітлення на вулицях, розширюють тротуарні зони, розставляються вуличні сміттєві баки, закладаються парки і сквери.

У 2010 році одразу у декількох Штатах США, зокрема у Нью Йорку та Іллінойсі було застосовано систему комплексного відео спостереження у громадських місцях. Згодом практика такого спостереження стала використовуватися в інших Штатах. За допомогою відеоспостереження в США у 2010–2016 роках було заарештовано понад 2 800 злочинців, а в 2018 поліцейські розкрили більше 8 000 справ[3, с.36].

В Україні сьогодні теж поступово вводять у застосування системи відео спостереження у громадських місцях. Зокрема у 2016 році перші системи відео спостереження були запуснені у Харкові, Києві та Одесі. Однак загалом у нашій державі існує доволі багато складнощів із впровадженням концепції безпечних міст, які пов'язані із недостатністю фінансування та територіальними особливостями.

Підсумовуючи все вищенаведене можна зробити висновок що безпечні урбанізовані простори дійсно сприяють зменшенню рівня злочинності. Передові держави світу вже давно провели модернізацію забудови міст, та впровадили системи відео спостереження у громадських місцях які є дієвим інструментом попередження та розкриття злочинів.

Література:

1. Лукашевич С.Ю., Бондаренко Б.К., Салаєва К.А., Бондаренко К.Е. Забезпечення кримінологічної безпеки засобами архітектурного планування урбанізованих просторів//Будівельне право: теорія та практика місто планування та містобудування. Зб. наук. пр.Вип. IV. За матеріалами Четвертої Міжнародної наук.-практ. конф. «Будівельне право», (Київ, 20 листопада 2020 р.)/ Мін-во освіти і науки України, Київ. нац. ун-т будівн. і архіт-ри та ін. Київ–Тернопіль: «Економічна думка», 2020. 192 с. С. 68-73

2. Рак Р. Що таке «Теорія розбитих вікон»? The Ukrainians. 2021.URL: <https://theukrainians.org/teoriya-rozbytyh-vikon/>.

3. Застосування органами та підрозділами поліції технічних приладів і технічних засобів фото- і кінозйомки, відео-запису. Аналіз закордонного досвіду : методичні матеріали для працівників підрозділів поліції / [уклад. В. А. Коршенко, М. В. Мордвинцев, Ю. В. Гнусов, В. В. Чумак, В. А. Світличний]; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2020. 44 с.

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Лукашевич С. Ю.

БОРИСЕНКО А. І.,

*студентка 4 курсу ІПКЮ 2 курсу магістратури факультету адвокатури
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

ЛУЦИК Б. В.,

*студентка 4 курсу ІПКЮ та адвокатури
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

НЕВІДВОРОТНІСТЬ ПОКАРАННЯ ЯК СПОСІБ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ

Анотація. У тезах розглянуто питання невідворотності покарання як особливого способу протидії корупції. Особливу увагу приділено важливості розповсюдження інформації про успішні кейси притягнення до відповідальності.

Ключові слова: протидія корупції, невідворотність покарання.

Аннотация. В тезисах рассмотрены вопросы неотвратимости наказания как особого способа противодействия коррупции. Сказано о важности распространения информации об успешных кейсах привлечения к ответственности.

Ключевые слова: противодействие коррупции, неотвратимость наказания.

Summary. At the article is considered the issue of the inevitability of punishment as a special way to combat corruption. Particular attention is paid to the importance of disseminating information about successful cases of punishment.

Keywords: combating corruption, inevitability of punishment.

Відповідальність за корупційні правопорушення з'явилася набагато раніше за Вищий антикорупційний суд (далі – ВАКС) чи Національне антикорупційне бюро України (далі – НАБУ). Але особливу відокремленість такі справи здобули лише з появою даних органів. Наразі у Реєстрі судових рішень з'явилося 50 вироків винесених суддями ВАКС. Однозначно це лише початок, але ми вже можемо відчутти суспільний резонанс викликаний гучними заголовками в ЗМІ та на офіційних сторінках НАБУ та ВАКС. Та чи лише вирокі можуть мати вплив на запобігання корупції?

Вважаємо, що ні. Досліджуючи сучасний стан і проблеми запобігання корупції в Україні, Л. А. Зубкова одним з основних антикорупційних заходів визнає прагнення зробити корупцію ризикованою й не вигідною. На думку автора, доки державному службовцю буде вигідно отримувати неправомірну вигоду й зловживати владою, а ризик понести покарання буде мінімальним, жодні репресивні заходи не матимуть позитивного результату [1, с. 39].

В. В. Василевич, розкриваючи тенденції корупційної злочинності в Україні, теж переконує, що для продовження процесів антикорупційних змін в Україні, серед іншого, необхідно забезпечити принцип невідворотного покарання для посадовців, що вчинили корупційні правопорушення [2, с. 28].

Одним із критеріїв ефективності діяльності спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції має бути реальна кількість і якість кримінальних проваджень, протоколів про адміністративні правопорушення,

пов'язаних із корупцією, позовів (заяв), внесених до суду, внесення приписів про порушення вимог антикорупційного законодавства, відшкодування шкоди та витребування майна, активів, коштів, які набуті в результаті вчинення корупційних правопорушень, тощо [3, с. 54].

Як слушно зазначає Ю. Дьомін, слід звернути увагу на те що відповідальність за корупційні правопорушення може бути не лише кримінальна, а й дисциплінарна та цивільно-правова. Крім того, за правопорушення, пов'язане з корупцією встановлена й адміністративна відповідальність, на рівні із зазначеними вище.

У світлі різних видів відповідальності важливою умовою невідворотності покарання є застосування цього принципу не лише до кримінальних чи адміністративних справ, алей при розслідуванні внутрішніх дисциплінарних правопорушень в різних органах державної влади. Гарним прикладом, у даному разі, виступає Антикорупційна програма Служби безпеки України на 2021-2024 роки. Одним із заходів протидії корупції всередині такого важливого органу визначається наступне: «Проведення службових розслідувань та перевірок, створення умов невідворотності відповідальності осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення» [4].

Але все одно найбільшого резонансу знаходять саме кримінальні корупційні правопорушення. Наразі в центрі нашої уваги знаходяться ряд корупційних справ, вже переданих на розгляд ВАКС, пов'язаних з мером Одеси Геннадієм Трухановим. Сам факт розслідування вже вчиняє певний превентивний ефект. А отримання обвинувального вироку суду лише посилить його. Адже притягуючи до відповідальності посадових осіб, які займають відповідальне та особливо відповідальне становище, ми голосно заявляємо про невідворотність покарання за кримінальне корупційне правопорушення [5; 6].

На сьогодні в Україні корупційні правопорушення, зокрема розслідують такі правоохоронні органи як НАБУ та СБУ. Окремо, слід розглянути ефективність даних органів. За результатами роботи СБУ відкрито 983 кримінальних провадження за останні півтора роки. У свою чергу, в НАБУ станом на 30.06.2021 розслідується 879 кримінальних справ.

Отже, слід визнати, що серед дієвих механізмів та інструментів протидії й запобігання корупції особливе місце займає принцип невідворотності покарання за корупційні правопорушення. Надаючи розголосу корупційним справам, ми запобігаємо гальмуванню розслідування даних кримінальних проваджень та показуємо реальність притягнення до відповідальності.

Література:

1. Зубкова Л. А. Сучасний стан і проблеми запобігання корупції в Україні. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2017. № 3 (104). С. 34–44.
2. Василевич В. В. Тенденції корупційної злочинності в Україні. *Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному вимірі* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 9 груд. 2016 р.). Київ, 2016. С. 25–28.

3. Дьомін Ю. Шляхи підвищення ефективності боротьби з корупцією. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2016. № 2 (44). С. 51–56.

4. Антикорупційна програма Служби безпеки України на 2021-2024 роки. URL: <https://ssu.gov.ua/antukoruptsiina-prohrama-2021-2024> (дата звернення: 06.11.2021).

5. Головкін Б. М. Механізм запобігання корупції. *Часопис Київського університету права*. 2018. № 4. URL: <https://dspace.nlu.edu.ua/handle/123456789/16918>

6. Сметаніна Н. В. Небезпечні наслідки корупції для особи, держави та суспільства. *Право і суспільство*. 2017. № 4, ч. 2. С. 162–165.

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Сметаніна Н. В.

БРУНЬ В. О.,

студентка 2 курсу магістратури

Інституту підготовки кадрів для органів юстиції

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ОКРЕМІ АСПЕКТИ КРИМІНОЛОГІЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ ОСОБИСТОСТІ КОРУПЦІОНЕРА.

Анотація. Розглянуто специфічні ознаки та риси особистості корупціонера.

Ключові слова: кримінологічна характеристика, особистість корупціонера.

Аннотация. Рассмотрены специфические признаки и черты личности коррупционера.

Ключевые слова: криминалогическая характеристика, личность коррупционера.

Summary. The specific features and personality traits of a corrupt official are considered. *Key words:* criminological characteristics, the identity of the corrupt

На превеликий жаль, сьогодні корупція охопила всі сфери нашого життя і залишається однією з найбільш складних та болючих проблем для України. У зв'язку з цим, дослідження кримінологічної характеристики особи злочинця є важливим рушієм, який допоможе відшукати нові шляхи до розкриття корупційних злочинів.

На наш погляд, доцільно розглянути особистість корупціонера в трьох підсистемах: 1) соціально-демографічній (стать, вік, освіта, соціальна належність, матеріальне становище, громадянство, психічне здоров'я); 2) соціально-рольовій (функціональна), до якої належить сукупність видів діяльності осіб у системі суспільних відносин як громадянина, члена трудового колективу, сім'янина тощо; 3) морально-психологічній, яка відображає ставлення особистості до соціальних цінностей і виконуваних соціальних функцій [1, с. 100].

Так, більшість корупційних злочинів вчиняються особами у віці 30-40 років. Скоріш за все, це пов'язано з вимогою наявності чималого стажу для заняття відповідальних посад. Незважаючи на стрімку реалізацію гендерної політики в Україні, чоловіки все ж таки лідирують серед осіб, які займають відповідальні посади та вчиняють корупційні злочини. Ймовірно, така особливість пов'язана з більшою схильністю чоловіків до ризику. Більше того, переважна частина осіб, які вчинили корупційні злочини, – це освічені, високоінтелектуальні люди, оскільки такі категорії посад вимагають чималих знань, навиків, постійного саморозвитку.

Корупційні злочинці відрізняється особливою соціальною роллю – наявністю владних повноважень чи виконанням службових обов'язків. Тобто, дії особи зумовлені її становищем у системі суспільних відносин: чим вищий її статус, тим більші корупційні ризики має той чи інший посадовець [2]. Для корупційних кримінальних правопорушень притаманними є соціально-рольові ситуації, коли особа займає одну посаду, але прагне зайняти іншу або покращити своє матеріальне становище.

Слід зазначити, що особистість корупціонера дуже рідко вписується в класичне уявлення злочинця. Корупційні злочинці переважною більшістю є комунікабельними людьми, легко встановлюють соціальні контакти, контролюють власну поведінку, їм не притаманні імпульсивність, агресивність, емоційна нестабільність [2, с. 203]. До числа найбільш значущих характеристик корупціонерів належать: активність, енергійність, ініціативність, висока емоційна стійкість, працездатність, розвинений самоконтроль, здатність до продуктивної діяльності в складних, стресових умовах, виражені організаторські та комунікативні якості. Корупціонери, як правило, прагматичні, прагнуть до досягнення особистих цілей, готові жорстко відстоювати власні права та інтереси, егоїстичні. Вони відрізняються спрямованістю на досягнення конкретних практичних результатів будь-якої діяльності [3, с. 61]. Крім цього, цікавим є факт, що більшість осіб, які вчиняють корупційні злочини є раніше несудимими, це свідчить про те, що притягнення особи до кримінальної відповідальності за корупційні злочини одного разу, запобігає їх повторному вчиненню.

Таким чином, кримінологічна характеристика особи злочинця корупційних злочинів має свої специфічні ознаки: вік 30-40 років, стать чоловіча, освіченість, високий рівень матеріального становища, відсутність судимостей та ін. Дослідження цих властивостей має суттєве значення, оскільки протидія корупційній злочинності передбачає всебічне та повне вивчення цього негативного явища не лише з погляду кримінального права, а й кримінології [4, с. 231–243].

Література:

1. Михайлов О. Є., Горбань А. В., Міщук В. В. Кримінологія: навч. посібник. Київ: Знання, 2012. 565 с

2. Шостко О. Ю. Типологія осіб, які вчиняють корупційні злочини. *Транскордонна співпраця: проблеми та шляхи їх вирішення*: матеріали II регіон. круглого столу (28-29 верес. 2017 р.). Київ, 2017. С. 203–205.

3. Психологічні засади запобігання корупційним правопорушенням в органах державної влади та місцевого самоврядування: навч. посібник / О. І. Кудерміна, Л. І. Казміренко, В. Г. Андросюк, А. Б. Фодчук. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2019. 168 с.

4. Кримінологія: підручник / Б. М. Головкін, В. В. Голіна, О. В. Лисодєд та ін.; за заг. ред. Б. М. Головкіна. Харків: Право, 2020. 384 с.

Науковий керівник: к.ю.н, доц. О. В. Лисодєд

БУБЛИК Д. С.,

студентка 2 курсу магістратури

*Інституту підготовки кадрів для органів юстиції України
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

ОКРЕМІ ЧИННИКИ ЗЛОЧИННОСТІ НЕПОВНОЛІТНІХ

Анотація. Розглянуто окремі чинники, які впливають на злочинність неповнолітніх.

Ключові слова: злочинність неповнолітніх, причини та умови злочинності неповнолітніх.

Аннотация. Рассмотрены отдельные факторы, которые влияют на преступность несовершеннолетних.

Ключевые слова: преступность несовершеннолетних, причины и условия преступности несовершеннолетних.

Summary. Some factors affecting the juvenile delinquency are considered.

Key words: juvenile delinquency, causes and conditions of juvenile delinquency.

Злочинність неповнолітніх – це сукупність злочинів, які вчинені особами у віці від 14 до 18 років [1, с. 327]. Як і будь-яке соціально-правове явище, вона має власні причини та умови, під тиском яких і створюється несприятлива та така небажана злочинна обстановка серед неповнолітніх.

Науковцями вирізняється досить великий масив причин та умов, що можуть схилити неповнолітніх до злочинної поведінки. Серед найпоширеніших можна вказати наступні: неналежне сімейне виховання; недостатній рівень матеріального забезпечення сім'ї; відсутність належного контролю за розвитком, поведінкою та діяльністю підлітків; безпритульність неповнолітніх; поширення наркоманії та алкоголізму; неврегульованість питання щодо підлітків із відставанням в інтелектуальному або психічному розвитку тощо [2, с. 358].

Соціологами зазначено, що первинним елементом та фундаментом у формуванні особистості будь-якої людини виступає сім'я, яка є основою духовного та морального розвитку особи. Вже доведено, що якщо хоча б один із членів сім'ї веде аморальний спосіб життя, то це обов'язково накладе свій

відбиток на особистості неповнолітнього при його становленні як повноцінного члена суспільства. Як правило, це сім'ї, де на перше місце ставлять накопичення матеріальних цінностей; мають місце постійні сварки та конфлікти; у таких сім'ях простежується низький рівень освіти і культури, що, у свою чергу призводить, до незацікавленості у вихованні, неучасті у житті дитини та байдужості до її майбутнього. В цілому, наявність особистісних дефектів у неповнолітніх зумовлюється неблагополучною моральною атмосферою в сім'ї, неправильною педагогічною позицією батьків, відсутністю впливу і контролю за поведінкою дітей.

Однак, у більшості випадків сімейне неблагополуччя стає причиною злочинності серед неповнолітніх у взаємозв'язку з іншими чинниками. Серед таких виступає невдоволеність матеріальним становищем сім'ї та власними доходами (так званими «кишеньковими грошима») порівняно з іншими підлітками, відсутність бажання до пошуку легального заробітку, натомість жага до «легких» та «швидких» грошей. В кримінологічній літературі зазначається, що більшість неповнолітніх, які вступили у конфлікт із законом, не мали постійного джерела доходу або мали доходи від некваліфікованої роботи, що свідчить про збільшення маргіналізації суспільства [3, с. 157].

Ще однією детермінантою злочинності неповнолітніх є беззмістовне дозвілля дітей та підлітків [4, с. 212], які не можуть себе нічим корисним зайняти і не знаходять для себе цікавої активності, яка б була їм до душі. Адже, саме використовуючи вільний час, людина реалізує свої потреби в фізичній та емоційній активності. Позитивним наповненням дозвілля повинна була б займатись школа, але останнім часом спостерігається відсторонення цього соціального інституту від належного виховання підлітків.

Сприяє потягу до неправомірної поведінки і негативний вплив телебачення як найбільш доступного способу проведення вільного часу. Його наповнення все більше носить насильницький, аморальний, жорстокий зміст, що негативно відображається на психіці та майбутній поведінці дитини.

Не секрет, що в останні роки відбувається різке зростання кількості зафіксованих злочинів, що пов'язані із наркотичними засобами. При цьому, майже 90% осіб, що були викриті правоохоронними органами, становлять особи віком до 30 років, з яких 4 тис. є неповнолітніми, що не може не відображатись на рівні злочинності серед такої вікової категорії.

Підсумовуючи вищенаведене, можна стверджувати, що злочинність неповнолітніх значною мірою залежить від рівня соціального контролю з боку сім'ї, школи та суспільства. Її запобігання залежить від активної поведінки як зі сторони правоохоронних органів, громадськості, так із боку батьків, які повинні робити вагомий внесок у формування майбутньої самостійної особистості. Головне не забувати, що злочинність неповнолітніх – це загальнодержавна проблема, яка потребує активних дій із боку всіх небайдужих громадян.

Література:

1. Кримінологія: підручник / [Б. М. Головкін, В. В. Голіна, О. В. Лисодед та ін.]; за заг. ред. Б. М. Головкіна. Харків: Право, 2020. 384 с.

2. Ільченко О. В, Гуща С. О. Злочинність серед неповнолітніх: причини та шляхи запобігання. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2018. № 6. С. 358–360. URL: http://www.lsej.org.ua/6_2018/101.pdf(дата звернення: 07.11.2021).

3. Бандурка І.О. Кримінологічний вимір злочинності неповнолітніх. *Вісник Кримінологічної асоціації України*. 2016. № 1(12). С. 154–163.

4. Головкін Б. М. Злочинність неповнолітніх як суспільна проблема. *Проблеми законності*. 2016. Вип. 133. С. 204-217.

Науковий керівник: к.ю.н, доц. Лисодєд О.В.

ВАРТОВНИК О. М.,

студентка 2 курсу магістратури

Інституту підготовки кадрів для органів юстиції України

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПОШУКУ МЕТОДІВ ЗАПОБІГАННЯ ТА ЕФЕКТИВНОГО РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ СТАТЕВОЇ СВОБОДИ ТА СТАТЕВОЇ НЕДОТОРКАНОСТІ ДИТИНИ

Анотація. У статті аналізується досвід України із запобігання сексуальній експлуатації дітей.

Ключові слова: злочини, вчинені проти статевої свободи та статевої недоторканості малолітньої особи, сексуальне насильство.

Аннотация. В статье анализируется опыт Украины, касающийся предупреждения сексуальной эксплуатации детей.

Ключевые слова: преступления против половой свободы и половой неприкосновенности ребенка, сексуальное насилие.

Summary. The article analyzes the Ukraine's experience in preventing the sexual exploitation of children.

Keywords: crimes against sexual freedom and sexual inviolability of the child, sexual violence.

Сексуальне насильство над дітьми як поняття відбиває весь спектр емпіричної реальності, коли дитина використовується як об'єкт задоволення сексуальних потреб дорослого, і включає фізичне, вербальне або психічне насильство, навіть у випадках, коли дитина не є об'єктом безпосереднього контакту [1].

При дослідженні проблеми пошуку методів, або механізмів, запобігання, виявлення та ефективного розслідування злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканості дитини варто консолідувати увагу навколо того, що найбільш вразливою частиною населення є діти, які потребують захисту через свою психологічну, розумову та психічну незрілість. Актуальність такої позиції закріплена у частині міжнародних документів, зокрема в Конвенції про права дитини 1989 р., Конвенції Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства 2007 р.

На виконання комплексної національної стратегії захисту дітей від сексуального насильства 16 січня 2020 р. набрав чинності Закон «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо впровадження Єдиного реєстру осіб, засуджених за злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості малолітньої особи, та посилення відповідальності за злочини, вчинені проти статевої свободи та статевої недоторканості малолітньої особи». Втім, слід мати на увазі, що виявлення злочинів, збирання свідчень потерпілих, процедура подання їх у суд і забезпечення психологічного й правового захисту «розбещуваних» і зґвалтованих дітей залишається такою, як і раніше, а більшість таких справ мають недостатньо доказів.

Також важливо додати, що таким злочинам властива чимала латентність, тому зареєстровані злочини окресленої категорії та кількість викритих у їх вчиненні осіб не відображають дійсної картини поширення таких злочинів, фактично їх набагато більше, зокрема, через закритість стосунків у сім'ях, взаємозалежність жертв й агресорів, відсутність соціального контролю за вразливими групами неповнолітніх [2, с. 5].

Тому науковці обґрунтовано вважають, що необхідно робити певні кроки щодо запобігання та недопущення в майбутньому подібних випадків не шляхом всебічного контролю підлітків, а наданням допомоги у його власних проблемах та вирішенні проблем сімейних, приділяючи їм достатньо уваги, в той же час залишаючи вибір та час на розвиток і самореалізацію особи. Слід зазначити, що відносини між неповнолітнім і батьками у сім'ї мають базуватися на повній довірі один до одного [3, с. 173]. З цього приводу Б. М. Головкін зазначає, що «сімейно-побутова сфера протягом останніх років набула стійких криміногенних ознак. Вона втрачає свою захисну роль для населення, перетворюється у суспільно-небезпечне середовище» [4, с. 13]. Але тим і обумовлено те, що ціна помилки, бездіяльності, відсутності розслідування без процесуальних порушень тощо надто велика, адже йдеться про долю малолітніх жертв сексуальних посягань.

Жертви підсвідомо прагнуть відтворити свій життєвий досвід у дорослому житті і травмуються ще більше. Віддаленими наслідками для потерпілих у майбутньому стає їх схильність до алкоголізму, наркоманії, асоціальної поведінки, жорстокості (за даними статистики, діти-жертви у 10 разів частіше здійснюють спроби суїциду; у 85% дорослих пацієнтів психіатричних клінік виявляється історія сексуального насильства в дитинстві) [5, с. 5]. Навіть одноразове сексуальне насильство може стати специфічною психологічною травмою та негативно впливати на психічне здоров'я жертви, призводячи до виникнення у них гострих реакцій на стрес, посттравматичних стресових розладів, розладів адаптації, навіть може призвести до декомпенсації [6, с. 333].

На нашу думку, українське кримінально-процесуальне законодавство потребує багато доопрацювань, щоб процедури розслідування і судового слідства не спричиняли дитині колосальний стрес, були швидкими і ефективними, а головне – були направлені на допомогу дитині і створення для неї безпечного середовища.

Література:

1. Швед О. В. Сексуальна експлуатація неповнолітніх як соціальне явище: тенденції і шляхи профілактики: автореф. дис. ... канд. соціол. наук. Харків, 2006. 21 с.
 2. Денисовський М. Д., Федчак І. А. Сутність та профілактика злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканності неповнолітніх і малолітніх: посібник. Львів, Тернопіль: ЛьвДУВС, 2018. 132 с.
 3. Гусєва К., Соловей О. Жертва дитячої порнографії. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка*. 2014. № 1(66). С. 165–174.
 4. Головкін Б. М. Сімейно-побутові конфлікти у системі детермінації умисних вбивств і тяжких тілесних ушкоджень: дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2002. 218 с.
 5. Джужа А. О. Кримінально-правові та кримінологічні засади запобігання злочинам проти статевої недоторканності дитини: монографія. Київ, 2013. 193 с.
 6. Иовчук Н. М., Северный А. А., Морозова Н. Б. Детская социальная психиатрия для непсихиатров. СПб.: Питер, 2008. 519 с.
- Науковий керівник: к. ю. н., доц. Лисодєд О. В*

ВАСІЛЬЄВА В. А.,

*студентка 6 курсу Інституту прокуратури та кримінальної юстиції
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

ВИХОВНА ФУНКЦІЯ СУДОВОЇ ГІЛКИ ВЛАДИ У ЗАПОБІГАННІ ЗЛОЧИННОСТІ НА ПРИКЛАДІ РІШЕННЯ У СПРАВІ № 521/4558/21

Анотація. Розглянуто можливість досягнення мети покарання, що закріплена в ч. 2 ст. 50 Кримінального кодексу України, у контексті ефективного виконання судовою владою виховної функції. Проаналізовано Вирок від 20 жовтня 2021 року у справі № 521/4558/21 (далі – Вирок).

Ключові слова: запобігання злочинності, мета покарання, виховна функція.

Аннотация. Рассмотрена возможность достижения цели наказания, закрепленной в ч. 2 ст. 50 Уголовного кодекса Украины, в контексте эффективного выполнения судебной властью воспитательной функции. Проанализирован Приговор от 20 октября 2021 года по делу № 521/4558/21.

Ключевые слова: предотвращение преступности, цель наказания, воспитательная функция.

Summary. Provided the possibility of achieving the goal of punishment, enshrined in Part 2 of Art. 50 of the Criminal Code of Ukraine, in the context of the effective performance of the educational function by the judiciary. The verdict of October 20, 2021 in case No. 521/4558/21 has been analyzed.

Keywords: crime prevention, purpose of punishment, educational function.

Загальноприйнятим є визначення поняття запобігання злочинності як сукупності різноманітних видів діяльності і заходів у державі, спрямованих на

вдосконалення суспільних відносин із метою усунення негативних явищ та процесів, що породжують злочинність або сприяють їй, а також недопущення вчинення злочинів на різних стадіях злочинної поведінки [1, с. 155-156].

Вважаємо, що судова гілка влади відіграє важливу роль у процесі запобігання такому негативному явищу об'єктивної реальності як злочинність.

Відповідно до ч. 2 ст. 50 Кримінального кодексу України, покарання має на меті не тільки кару, а й виправлення засуджених, а також запобігання вчиненню нових кримінальних правопорушень як засудженими, так і іншими особами. Так, суд при призначенні виду та міри покарання для окремої особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, має врахувати необхідність й достатність такого покарання для виправлення правопорушника та попередження нових кримінальних правопорушень.

На нашу думку, суд при ухваленні вироку має займати проактивну позицію з тим, щоб мета покарання була досягнута. У вироках судді Гарського О. В. можна знайти не лише формальне слідування нормам національного законодавства, а певною мірою творчий підхід до реалізації виховної функції судової гілки влади.

Виховна функція судових органів покликана забезпечити як перспективне, так і ретроспективне переконання та формування у особистості позитивної соціально-корисної спрямованості у межах морально-правових цінностей суспільства [3, с. 591].

У мотивувальній частині Вироку, а саме у п. 4.12. зазначено, що суд вважає, що на обвинувачених необхідно додатково покласти обов'язок передбачений п. 6 ч. 3 ст. 76 КК у вигляді дотримуватися встановлених судом вимог щодо вчинення певних дій, які будуть полягати у читанні книжок. Саме завдяки літературним творам у дитини повинні створюватись образи прекрасного, найкращого, які вона буде нести через все життя. І якщо людина була позбавлена такого прекрасного у дитинстві, потрібно компенсувати їй такі знання у сьогоденні. У п. 4.15. суддя Гарський О. В. визначає, що у будь-якому випадку, такий вид обов'язків, як частина покарання, повинен бути кориснішим і ефективнішим ніж будь-яке інше покарання, що передбачено у кримінальному законі. Таким чином, на осіб, що вчинили кримінальне правопорушення, передбачене ч. 3 ст. 15, ч. 3 ст. 185 КК України, окрім іншого, було покладено обов'язок прочитати наступні твори: 1) Повість (за іншими виданнями роман) «Пригоди Тома Соєра» 1876 р. автор Марк Твен ; 2) Роман «Пригоди Гекльберрі Фінна» 1884 р., автор Марк Твен ; 3) Пригодницька повість (за іншими виданнями роман) «Біле Ікло» 1906 р., автор Джек Лондон ; 4) Вірш Тараса Шевченка «Минають дні, минають ночі...» 1845 р.

Варто зауважити, що дане покарання було призначено на основі оцінки особистості обох обвинувачених, яка надана у п. 4.4. мотивів призначення покарання у вищезазначеному Вироці. Констатується, що загалом відносини власності для обох обвинувачених є певною прогалиною в знаннях. І це не є дивним, оскільки вихованням обох обвинувачених вочевидь займались не в достатній мірі.

Отже, з огляду на покарання, що було призначене у Вироці, можна зробити висновок, що подібними діями суддя намагається здійснити певний вплив на свідомість обвинувачених з тим, щоб усунути наявні прогалини та ефективно виконати виховну функцію судової гілки влади.

Своєчасний і правильний підхід суду до визначення покарання безперечно сприятиме досягненню мети, що закріплена у ч. 2 ст. 50 Кримінального кодексу України, однак судовий корпус має бути зацікавленим у цьому, а не технічно виконувати покладені на судову владу повноваження.

Література:

1. Кримінологія: підручник / Б.М. Головкін, В.В. Голіна, О.В. Лисодед та ін.; за заг. ред. Б.М. Головкіна. Харків: Право, 2020. 384 с.
2. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25–26. Ст. 131.
3. Літвінов Є. В. Запобігання злочинності судовими органами України: поняття, функції та завдання / Є. В. Літвінов // Форум права. – 2012. – № 4. – С. 590–594 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://arhive.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2012-4/12levftz.pdf>
4. Вирок від 20 жовтня 2021 року у справі № 521/4558/21 [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/100432616>.

Науковий керівник: д.ю.н., проф. Головкін Б. М.

ВАШЕЧКО Г. С.,

студентка б курсу факультету адвокатури

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ЗАХОДИ ЗАПОБІГАННЯ ЕКОЛОГІЧНІЙ ЗЛОЧИННОСТІ

Анотація. Розглянуто заходи запобігання та протидії екологічній злочинності.

Ключові слова: екологічна злочинність, екологічна безпека, еколого-правова культура, запобігання, органи кримінальної юстиції, корупція.

Аннотація. Рассмотрены меры по предотвращению и противодействию экологической преступности.

Ключевые слова: экологическая преступность, экологическая безопасность, эколого-правовая культура, предотвращение, органы уголовной юстиции, коррупция.

Summary. Measures to prevent and combat environmental crime are considered.

Keywords: ecological crime, ecological safety, ecological and legal culture, prevention, criminal justice bodies, corruption.

Охорона навколишнього природного середовища, забезпечення екологічної безпеки є найбільш актуальною проблемою сучасності та невід'ємною умовою сталого економічного і соціального розвитку України.

Безпечне та сприятливе довкілля впливає на сучасний розвиток суспільства, якість життя людей та його рівень [4, с. 282].

На сьогоднішній день спостерігається тенденція зростання екологічної злочинності, що призводить до таких негативних наслідків як низький рівень розвитку держави, екологічна криза тощо. Злочини у сфері довкілля порушують норми законодавства, зокрема ст. 50 Конституції України, де закріплено, що кожен має право на безпечне для життя і здоров'я довкілля та на відшкодування завданої порушенням цього права шкоди. Тому протидія екологічній злочинності є важливим завданням держави і суспільства взагалі [1].

Усе це обумовлює вжиття різних заходів, які б змогли знизити рівень злочинів у сфері довкілля та забезпечити правопорядок у державі. Зокрема, важливу роль у запобіганні вчинення відповідних злочинів відіграє еколого-правова культура [2, с. 362]. Необхідно проводити інформаційне розповсюдження щодо екологічної безпеки, негативних наслідків внаслідок вчинення злочинів у сфері навколишнього середовища, тобто особа повинна бути правосвідомою: знати свої права та обов'язки в екологічній сфері, повинна бути ознайомлена з нормами, які встановлюють відповідальність внаслідок вчинення відповідних злочинів [3, с. 288]. Адже вдосконалена та розгалужена система екологічного законодавства в державі, в якій відсутня еколого-правова культура, не буде повною мірою запобігати екологічній злочинності.

Важливе місце серед комплексу заходів протидії злочинності в сфері довкілля займає правоохоронна діяльність органів кримінальної юстиції. Вони виконують важливі функції щодо забезпечення правопорядку в сфері охорони довкілля. На сьогодні є необхідним підвищення ефективності правозастосовної діяльності органів кримінальної юстиції щодо виявлення, розкриття, розслідування екологічних злочинів. Неефективне запобігання екологічній злочинності пов'язане з існуванням корупції в органах кримінальної юстиції та інших суб'єктів природоохоронної діяльності. Для подолання корупції в екологічній сфері необхідно формувати еколого-правову антикорупційну культуру суспільства, яка водночас стане гарантією антикорупційної культури в діяльності органів кримінальної юстиції та інших суб'єктів екологічного правопорядку. Тобто необхідно досягти такої свідомості громадян, при якій у них не буде виникати можливість вирішення екологічних проблем корупційним шляхом [2, с. 364].

Серед заходів запобігання екологічній злочинності можна ще й виділити встановлення тісного взаємозв'язку між суб'єктами природоохоронної діяльності та громадськістю. Узгоджені, скоординовані дії щодо протидії злочинності приведуть до успішного результату по забезпеченню екологічного правопорядку. Роль громадян у цій сфері повинна бути направлена не лише на зниження рівня антикриміногенної діяльності службових осіб у природоохоронній сфері, але й на подолання власної протиправної поведінки у сфері довкілля.

Важливість протидії екологічній злочинності пояснюється відверненням таких негативних наслідків як екологічні катастрофи, процеси глобалізації, високий рівень латентності даних злочинів, соціальна небезпека тощо. Реалізація комплексних заходів, вчинення спланованих та ефективних дій, розроблення різних стратегій у сфері охорони природного навколишнього середовища приведуть до дієвості та результативності у запобіганні екологічній злочинності. Правильно розроблені і реалізовані превентивні заходи є запорукою екологічного правопорядку в країні та зниження рівня вчинення злочинів у сфері екологічної безпеки.

Література:

1. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст.141. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
2. Козлюк Л. Г. Деякі аспекти протидії екологічній злочинності в Україні. *Правова держава*. 2019. Вип. 30. С. 361-368.
3. Кримінологія : підручник / [Б.М. Головкін, В.В. Голіна, О.В. Лисодед та ін.]; за заг. ред.. Б.М. Головкіна. Харків : Право, 2020 – С. 279-290.
4. Перебитюк М. В., Паламарчук А. О. Криміналістична характеристика екологічних злочинів. *Часопис Київського університету права*. 2010. № 2. С. 282-286.

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Лукашевич С. Ю.

ВЛАСЕНКО Д. А.,

студент 2 курсу магістратури

*Інституту підготовки кадрів для органів юстиції України
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

ВПЛИВ ПАНДЕМІЇ COVID-19 НА РІВЕНЬ ЗЛОЧИННОСТІ

Анотація. Проаналізовано окремі можливі впливи пандемії COVID-19 на рівень злочинності в Україні.

Ключові слова: злочинність, пандемія, COVID-19.

Аннотация. Проанализированы отдельные возможные влияния пандемии COVID-19 на уровень преступности в Украине.

Ключевые слова: преступность, пандемия, COVID-19.

Summary. Some possible effects of the COVID-19 pandemic on the level of crime in Ukraine are analyzed.

Keywords: crime, pandemic, COVID-19.

Триваюча пандемія COVID-19 не могла не вплинути на статистику злочинності в Україні. Наразі часто серед фахівців можна зустріти такі точки зору, що пандемія, карантинні обмеження та зниження рівня злочинності пов'язані між собою, оскільки люди, притримуючись карантинних обмежень, тривалий час вимушені були перебувати вдома, а відтак – потенційно не стають жертвами злочинів.

Проте є й інший бік ситуації – постійні «локдауни» призводять до збідніння пересічних громадян, адже далеко не всі професії підлягають дистанційній роботі і багато підприємств закрились, а відтак працівники втратили роботу. А це, в свою, чергу призводить до відсутності засобів для існування у громадян та можливого спонукання до вчинення злочинів, що вилилось вже у нову «неконтрольовану» хвилю майнових злочинів, особливо шахрайств [1, с. 307; 2. с. 194].

Збільшується також і кількість злочинів, пов'язаних із застосуванням домашнього насильства, так як в умовах карантинних обмежень обидві сторони конфлікту перебувають тривалий період часу разом під одним дахом. Поліція позиціонує таке збільшення як досягнення, оскільки, за їх переконанням, саме інформаційні кампанії по протидії домашньому насильству та посилена увага з її сторони призвели до того, що громадяни не замовчують випадки домашнього насильства, а відразу звертаються на лінію «102». За офіційними даними Національної поліції у 2019 р. надійшло 141,8 тис. заяв про домашнє насильство, а у 2020 р. – вже 209 тис. (приріст 47%).

Збільшується також і кількість кіберзлочинів. Це підтверджує і Євророл, який повідомляє, що пандемія відчутно впливає на внутрішню безпеку ЄС. Кіберзлочинці являють собою такий пласт суспільства, який має здатність швидко перелаштовуватись під нові умови та використати пандемію на свою користь. Злочинці використовують так звані «фішинг-листи», якими виманюють у довірливих та неуважних користувачів їх конфіденційні дані, нав'язують шкідливе програмне забезпечення або програми-вимагачі. Також правоохоронними органами країн-членів ЄС було зафіксовано збільшення активності зловмисників в Інтернеті, направленої на пошук матеріалів, що містять жорстоке поводження з дітьми, а також дитячу порнографію. Злочинці стали частіше ініціювати спілкування з дітьми в соціальних мережах, підштовхуючи їх до неправомірної поведінки.

ЄС очікує збільшення рівня кібератак, оскільки зловмисники будуть впроваджувати інновації у свою діяльність задля охоплення якомога більшого кола способів своєї шкідливої та незаконної діяльності [3]. Реальним прикладом є нещодавня кібератака прямо посеред спалаху COVID-19 на лікарню в Чехії, яка є одним з найбільших закладів охорони здоров'я в цій країні. Внаслідок злочинних дій було терміново скасовано планові хірургічні операції, а адміністрація лікарні вимушена була тривалий час не приймати нових тяжких хворих та перенаправляти їх у сусідні лікарні.

Отже, пандемія створює нові унікальні виклики, які постають перед державами. Саме в такі кризи перевіряється досвідченість та компетентність правоохоронних органів, які до цього ніколи не стикались з роботою в умовах глобальної пандемії. Держава не має права не бути готовою до різного роду динамічних атак, які їй постійно протиставляють злочинці, оскільки вони здатні нашкодити як окремому сектору економіки, так і всьому суспільству в цілому.

Література:

1. Лисодєд О. В. Сучасне шахрайство в Україні. *Матеріали XXIV науково-практичної конференції «Теорія та практика сучасної юриспруденції»*, м. Харків, 30 травня. 2020 р. Харків: ФОП Бровін О. В., 2020. С. 306–308.

2. Микитчик А. В. Кримінологічна характеристика способів учинення кібершахайства в Україні. *Кримінологічна теорія і практика : досвід, проблеми сьогодення та шляхи їх вирішення: матеріали міжвузів. наук.-практ. круглого столу* (Київ, 28 трав. 2020 р.) / у 2 ч.; редкол.: В. В. Черней, С. Д. Гусарєв, С. С. Чернявський та ін. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2020. Ч. 1. С. 34–39.

3. Pandemic profiteering how criminals exploit the COVID-19 crisis. URL: <https://www.europol.europa.eu/publications-documents/pandemic-profiteering-how-criminals-exploit-covid-19-crisis>.

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Лисодєд О. В.

ВЛАСЕНКО С.О.

студент 2 курсу магістратури,

Інституту прокуратури та кримінальної юстиції

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

КРИМІНОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ КРИПТОВАЛЮТИ ПРИ ВЧИНЕННІ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ

Анотація. Висвітлено сучасні можливості, основні причини та переваги використання криптовалюти при вчиненні кримінальних правопорушень, стан національного законодавства у сфері обігу криптовалют, наведено практичні приклади такого використання.

Ключові слова: криптовалюта; біткоїн; корупційні правопорушення; кримінальна відповідальність; криптозлочинність.

Аннотация. Освещены современные возможности, основные причины и преимущества использования криптовалюты при совершении преступлений, состояние национального законодательства в сфере обращения криптовалют, приведены практические примеры подобного использования.

Ключевые слова. криптовалюта; биткоин; коррупционные преступления; уголовная ответственность; криптопреступность

Summary. The article highlights the current opportunities, main reasons and advantages of using cryptocurrencies in the commission of criminal offenses, the state of national legislation in the field of cryptocurrency turnover, and gives practical examples of such use.

Keywords: cryptocurrency; bitcoin; corruption offenses; criminal liability; crypto crime.

За останні роки, від абсолютного несприйняття, криптовалюта перейшла у статус найбільш обговорюваних явищ у світовій і національних фінансових системах. Держави одна за одною визначають її статус на законодавчому рівні, причому діаметрально протилежний, від повної легалізації та надання

криптовалюті статусу офіційної валюти, до абсолютної заборони її функціонування, вводячи відповідальність за операції з нею, в тому числі кримінальну.

Говорячи про позицію України щодо питання легалізації криптовалюти та операцій з нею, можна констатувати зацікавленість держави у створенні нормативно-правової бази у вказаній сфері, оскільки Україна входить у п'ятірку лідерів по всьому світу за обсягом операцій з криптовалютою і активністю користувачів, а за деякими рейтингами – навіть перше місце. Тому, абсолютно логічним є прагнення держави упорядкувати та контролювати сферу обігу криптовалюти, оскільки йдеться про мільярди доларів, які, насамперед, можна оподатковувати [1, с. 636].

Першим кроком України на шляху комплексного врегулювання правовідносин, що виникають у зв'язку з обігом криптовалют мало стати прийняття Закону України «Про віртуальні активи». Однак, незважаючи на прийняття вказаного закону Верховною Радою України, 05.10.2021 Президент України його повернув із власними пропозиціями.

Масштабна популяризація, стрімке розширення сфер використання криптовалюти, необґрунтовано висока вартість її найпопулярніших представників неминуче призвели до її поширення і у кримінально-правовій сфері, поступово почали з'являтися випадки коли криптовалюта стає предметом кримінальних правопорушень, а в деяких випадках – їх засобами. Злочинність вмонтована у суспільне життя, є продуктом людської діяльності. Поза системою суспільних відносин вона не існує. Злочинність – це об'єктивно небезпечна поведінка соціальних суб'єктів у системі суспільних відносин, що заподіює істотну шкоду правам людини, соціальним благам і життєво важливим інтересам особи, держави, бізнесу та суспільства [2, с. 171].

Вперше про ризики використання криптовалют заговорив Європол. У своєму звіті за 2015 р. він проаналізував тренди обороту криптовалюти і зробив висновок, що найбільшій популярності нові фінансові інструменти набувають у кримінальній сфері (корупційні злочини, торгівля наркотиками, психоактивними речовинами та порнографією). Найчастіше криптовалюта використовується в нелегальному Інтернеті (так званому «даркнеті») при купівлі вилучених з обігу предметів. До кінця 2018 р. кількість напрямків кримінального використання криптовалюти суттєво збільшилася, але, як і раніше, на першому місці знаходиться використання цифрових грошей як засобу розрахунків на тіньових інтернет-ринках [3, с. 149-150].

Основними причинами того, що криптовалюта, насамперед найбільш популярні її представники – Bitcoin, Ethereum, Monero та ін., стають предметом вчинення кримінальних правопорушень, очевидно є, по-перше, її необґрунтовано висока вартість в грошовому еквіваленті, яка характеризується мінливістю, а по-друге постійне висвітлення цього у публічному просторі. Хоча до цього часу в Україні не передбачено відповідальності за незаконне заволодіння криптовалютою, з огляду на те, що її правовий статус не визначено, наразі вже є досить розповсюдженими ситуації вчинення

кримінальних правопорушень проти власності (крадіжок, розбоїв, вимагання) де предметом посягання стає комп'ютерна техніка, жорсткі диски чи портативні криптогаманці разом із відповідними паролями від них з метою заволодіння криптовалютою та отримання коштів від її подальшої конвертації.

Окрім використання криптовалют в кримінальних правопорушеннях проти власності, легалізації (відмиванні) майна, одержаного злочинним шляхом та в інших корупційних кримінальних правопорушеннях, на практиці вже є приклади використання криптовалюти як засобу фінансування тероризму. У 2018 році співробітниками СБУ було викрито механізм фінансування терористичних організацій «ДНР/ЛНР» через конвертацію криптовалют. Повідомлялося, що криптовалюта конвертувалася зловмисниками у гроші, які перераховувалися на окуповані території, зокрема на фінансування незаконних збройних формувань бойовиків [4, с. 178].

Серед причин чому злочинці все частіше звертаються до криптовалюти як до засобів вчинення кримінальних правопорушень можна виділити такі її переваги у порівнянні із традиційними платіжними інструментами: анонімність її користувачів і неможливість їх ідентифікації; відсутність контролю за транзакціями та платежами; незалежність від будь-якої фінансової системи; відсутність законодавчого регулювання; зручність та швидкість проведення операцій, оскільки для цього необхідне всього лише стабільне інтернет з'єднання та комп'ютер чи смартфон.

Зважаючи на поширення використання криптовалют у кримінально протиправній діяльності, на нашу думку, заслуговує на підтримку позиція щодо виділення у системі інтернет-злочинності підсистеми «криптозлочинності». Під криптозлочинністю пропонується розуміти сукупність суспільно небезпечних діянь, які володіють спільними ознаками, вчинюваних по відношенню до криптовалюти чи з її використанням.

Література:

1. Галушка Є.О., Пакон О.Д. Сутність криптовалют та перспективи її розвитку. *Молодий вчений*. 2017. № 4. С. 634-638.

2. Головкін Б.М. Теперішнє і майбутнє кримінології. *Проблеми законності*. 2020. Вип. 149. URL:<https://dspace.nlu.edu.ua/handle/123456789/18080>

Сидоренко Э.Л. Криминологические риски оборота криптовалюты. *Экономика. Налоги. Право*. 2017. № 6. С. 147-155.

3. Пашко Д.В., Омельчук Л.В. Потреба визначення статусу криптовалют в Україні: економічні та кримінальні процесуальні аспекти. *Міжнародний юридичний вісник: актуальні проблеми сучасності (теорія та практика)*. 2018. №1. С. 173-179.

Науковий керівник: д.ю.н., проф. Головкін Б. М.

ВОЙЦЕХОВСЬКИЙ Б. О.,

*аспірант кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права,
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого*

НЕОБЕРЕЖНІ ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ЖИТТЯ ТА ЗДОРОВ'Я ОСОБИ ВЧИНЕНІ З ЗАСТОСУВАННЯМ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ ТА ЗАПОБІГАННЯ ЇМ

Анотація. Розглянуто необережні злочини проти життя та здоров'я особи вчинені з застосуванням вогнепальної зброї та запропоновано заходи щодо запобігання їм.

Ключові слова: необережні злочини, вогнепальна зброя, злочини проти життя та здоров'я особи.

Аннотація. Рассмотрены неосторожные преступления против жизни и здоровья лица, совершенные с применением огнестрельного оружия, и предложены меры по предотвращению им.

Ключевые слова: неосторожные преступления, огнестрельное оружие, преступления против жизни и здоровья человека.

Abstract. The negligent crimes against the life and health of a person committed with the use of firearms are considered and measures to prevent them are proposed.

Keywords: negligent crimes, firearms, crimes against life and health.

Вогнепальна зброя є предметом підвищеної небезпеки. І неусвідомлення громадянами цього факту може спричинити нещасні випадки з подальшою кримінальною відповідальністю винних осіб.

Кримінальні правопорушення проти життя та здоров'я особи, вчинені з необережності із застосуванням вогнепальної зброї можуть бути кваліфіковані, зокрема, за статтями Кримінального кодексу України «Вбивство через необережність» (ст. 119) та «Необережне тяжке або середньої тяжкості тілесне ушкодження» (ст. 128).

Стаття 25 Кримінального кодексу України визначає два види необережності: кримінальну самовпевненість та кримінальну недбалість. Кримінально-караною самовпевненістю вважаються випадки, коли особа передбачала можливість настання суспільно небезпечних наслідків свого діяння (дії або бездіяльності), але легковажно розраховувала на їх відвернення. Кримінально-караною недбалістю вважаються випадки, коли особа не передбачала можливості настання суспільно небезпечних наслідків свого діяння (дії або бездіяльності), хоча повинна була і могла їх передбачити [1].

За твердженням В. В. Голіни, необережна злочинність є складовою частиною загальної злочинності і містить сукупність передбачених чинним кримінальним законодавством злочинів, вчинених у результаті злочинної самовпевненості чи злочинної недбалості [2, с. 146].

П. С. Дагель відмічав високу значущість знарядь (засобів) у вчиненні необережного правопорушення. Адже їх криміногенне значення зумовлене не стільки можливими технічними несправностями, скільки можливістю виходу з-під контролю [3, с. 51].

Т. О. Пакліна аналізуючи структуру об'єктивних чинників необережного діяння вказувала, що саме в діалектичній взаємодії знярядь і ситуації властивості одного елемента впливають на властивості іншого[4, с. 56].

До прикладів кримінальної протиправної самовпевненості можна віднести випадки стрільби зі зброї з свідомо порушенням правил техніки безпеки. А саме - контролю простору до та за ціллю, чи в безпосередній близькості сторонніх осіб до цілі, чи на нелегальних імпровізованих стрільбищах.

Прикладами кримінальної протиправної недбалості є необережне поводження зі зброєю через незнання чи недотримання правил техніки безпеки поводження зі зброєю (наприклад - утримання пальця на спусковому гачку до наведення на ціль чи при переносці зброї), чи зберігання зброї (наприклад - її зберігання в зарядженому стані з патроном в патроннику).

Також вбачаємо потребу розділяти випадки необережного поводження зі зброєю за суб'єктом. До першої категорії можна віднести випадки де суб'єкт, який проходив спеціальне навчання, є власником зброї чи використовує її у зв'язку з виконанням службових обов'язків. Друга категорія це особи, які не є власниками зброї та не мають допуску до неї при здійсненні службових обов'язків. Це може бути близьке оточення людей з першої категорії у випадках неправильного зберігання ними зброї (безпідставний допуск сторонніх осіб до власної зброї).

Погоджуємось з думкою О. В. Гороховської, що підвищення рівня освіти та правосвідомості можна вважати одним із засобів запобігання необережним злочинам. Низька культура і прогалини в інтелектуальному розвитку злочинців пов'язані також із загальною проблемою виховання людей [5, с. 126; 6]. Зазначимо, що для запобігання випадкам необережного поводження з вогнепальною зброєю необхідно підвищувати в Україні рівень культури володіння нею (через розширення мережі тирів, поширення інформації про техніку безпеки).

Література:

1. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 08.11.2021)

2. Криминологія: Загальна та Особлива частини: підручник / І. М. Даньшин, В. В. Голіна, М. Ю. Валуйська та ін.; за заг. ред. В. В. Голіни. – 2-ге вид. перероб. і доп. – Харків: Право, 2009. 288 с.

3. Дагель П. С. Неосторожность. Уголовно-правовые и криминологические проблемы. М. : Юрид. лит., 1977. 144 с.

4. Пакліна Т. О. Юридико-психологічна характеристика вбивств, вчинених через необережність: дис. ...канд. юрид. наук: 19.00.06 / Національна академія внутрішніх справ. Київ, 2018. 201 с.

5. Гороховська О. В. Загальна характеристика необережної злочинності. Юридичний науковий електронний журнал. Запоріжжя, 2017. №3. С. 125-128.

6. Оболенцев В.Ф. Системний аналіз та моделювання системи запобігання злочинності в Україні: монографія. Харків: Юрайт, 2021. 192 с.

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Оболенцев В.Ф.

ВОЛКОВА Л.О.,

студентка 6 курсу 8 групи

Інституту прокуратури та кримінальної юстиції

Національного юридичного університету ім. Ярослава Мудрого

ОСНОВНІ ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ

Анотація. Розглянуто правові засади України у сфері подолання корупції. Досліджено деякі актуальні проблеми протидії корупції в Україні.

Ключові слова: правове регулювання, протидія і запобігання корупції.

Аннотація. Рассмотрено правовые основы Украины в сфере преодоления коррупции. Исследованы некоторые актуальные проблемы противодействия коррупции в Украине.

Ключевые слова: правовое регулирование, противодействие и предотвращение коррупции.

Summary. The legal principles of Ukraine in the field of overcoming corruption is considered. Some topical problems of anti-corruption in Ukraine are studied.

Key words: legal regulation, counteraction and prevention of corruption.

Необхідно зазначити, що за 2020 рік показники України в Індексі сприйняття корупції (Corruption Perceptions Index – CPI) зросли на 3 бали. Із 33 балами зі 100 можливих Україна зайняла 117 місце з 180 країн у списку CPI. Поруч із нашою країною у рейтингу Єгипет, африканська Есватіні (Свазіленд), Непал, Сьєрра-Леоне та Замбія – всі ці країни так само у CPI-2020 набрали по 33 бали [3].

Цей вид злочинності поряд з такими поняттями як економічна злочинність, організована злочинність, легалізація злочинних доходів міцно увійшло у понятійний апарат кримінологів і практичних працівників [6, 81]. Європейський союз вважає, що саме дуже поширена корупція в Україні гальмує процес реформ. Та зазначають та не, щоб ключові інститути повинні бути з сильним і незалежним керівництвом, таким чином мати можливість виконувати свою роботу без політичного, економічного чи іншого втручання.

Слід зазначити, на рівні правового регулювання протидії і запобігання корупції та пов'язаних з корупцією явищ в Україні зроблено достатньо. А саме: ратифіковано Конвенцію Організації Об'єднаних Націй проти корупції, здійснено заходи з імплементацію її положень. Зокрема, прийнято Закон України «Про запобігання корупції»; в Кримінальний кодекс України внесено певні зміни, стосовно протидії корупції; в низку інших нормативно-правових актів внесено зміни, які також направлені на запобігання та протидію корупції.

Також, стратегією національної безпеки України, затвердженою Указом Президента України від 14 вересня 2020 року № 392/2020, визначено, що з метою реалізації конституційних принципів індивідуальної юридичної відповідальності та невідворотності покарання держава буде, зокрема, утверджувати принцип нульової толерантності до корупції, забезпечувати

ефективну діяльність органів, які запобігають корупції та протидіють корупційним правопорушенням [5].

З одного боку, суспільство вважає, що корупція, а особливо державна, визначається як неприйнятне та абсолютно неприпустиме явище. А з іншого - вважається цілком прийнятне. Зазвичай, громадяни схильні «дякувати» державних службовців за вирішення повсякденних проблем, і, на жаль, це сприймається як норма. Слід звернути увагу на те, що деякі державні службовці вдаються до корупції, як компенсації за недоліки, обмеження і незручності, пов'язані з державною службою, що призводить до звикання.

Оскільки принцип невідворотності покарання поступово втрачає своє призначення саме за корупційної складової, це дає змогу уникнути відповідальності. Корупційні чинники діють і на стадії досудового розслідування та продовжує діяти і на стадії судового розгляду проваджень.

Як вважає Б.М. Головкін, механізм запобігання корупції – це імплементація міжнародних антикорупційних стандартів у правову систему України, практична реалізація державної антикорупційної політики, втілення антикорупційних ініціатив, міжнародна співпраця і діяльність громадських об'єднань у сфері запобігання та протидії корупції з метою захисту особи, суспільства, держави і бізнесу від корупційних посягань. [1, с. 254].

Таким чином, можна зробити висновок, що корупція є однією із найнебезпечніших загроз правам людини, правопорядку та соціальній справедливості. На нашу думку, необхідно на законодавчому рівні запровадити: створення умов, за яких протиправна поведінка була би незручною або менш вигідною за правомірну, сприяння досягненню реальної дії принципу невідворотності покарання та зосередити зусилля в боротьбі з корупцією на розробці та впровадженні цілісного механізму.

Літератури:

1. Головкін Б.М. Механізм запобігання корупції // Часопис Київського університету права. 2018. № 4. URL: <https://dspace.nlu.edu.ua/handle/123456789/16918>

2. Запобігання корупції: підручник / [Б. М. Головкін, О.Ю. Шостко, О.В. Новіков ін.]; за заг. ред. Б.М. Головкіна. Харків: Право, 2019. 296 с.

3. Індекс сприйняття корупції-2020 URL: <https://ti-ukraine.org/research/indeks-spryjnyattya-koruptsiyi-2020/>

4. Ovcharenko, Mykola O; Tavolzhanskyi, Oleksii V; Radchenko, Tetiana M; Kulyk, Kateryna D; Smetanina, Nataliia / Combating Illegal Drugs Trafficking Using the Internet by Means of the Profiling Method / Tavolzhansky O. V. // V. Journal of Advanced Research in Law and Economics; Craiova Том 11, Изд. 4(50), (Summer 2020): 1296-1304.

5. Стратегія національної безпеки України, затверджена Указом Президента України від 14 вересня 2020 року № 392/2020. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/3922020-35037>

6. Таволжанський О. В. Кримінологічні аспекти кіберзлочинності у сучасних умовах / О. В. Таволжанський // The Journal of Eastern European Law =

Журнал східноєвропейського права. – 2016. – № 31. – С. 80–86. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/17724/1/Tavolzhanskyi_80-86.pdf

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Таволжанський О. В.

ВОРОШИЛОВА Д. Р.,

студентка 2 курсу магістратури

Інституту підготовки кадрів для органів юстиції

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ЩОДО СПІВВІДНОШЕННЯ СОЦІАЛЬНОГО І БІОЛОГІЧНОГО В ОСОБІ ЗЛОЧИНЦЯ

Анотація. Розглянуто окремі аспекти соціального і біологічного в особі злочинця.

Ключові слова: особа злочинця, соціальне в особі злочинця, біологічне в особі злочинця.

Аннотация. Рассмотрены отдельные аспекты социального и биологического в лице преступника.

Ключевые слова: личность преступника, социальное в лице преступника, биологическое в лице преступника.

Summary: The abstracts considered some aspects of social and biological in the person of the criminal.

Key words: the person of the criminal, social in the person of the criminal, biological in the person of the criminal.

Невирішеним питанням і на сьогодні є співвідношення соціальних й біологічних чинників в особі злочинця та їх вплив у подальшому на злочинну поведінку особи. Взагалі, особистість злочинця дефініціюють, як складне інтегруюче поняття, що включає у себе біологічні, психічні, духовні і соціальні сторони людини. До біологічних якостей людини відносять анатомо-фізіологічні, генетичні, нервово-мозкові властивості, а також прояви складного механізму успадкування. Від біологічних особливостей, залежить те, що візьме особа від навколишнього середовища, які громадські цінності ввійдуть до її структури. Німецький вчений Г.-Ю. Айзенк вказував, що генетичною спадковістю є схильність людини діяти та вести себе певним чином при потраплянні в певну ситуацію [1, с. 444]. Відомий український кримінолог А. Ф. Зелінський свого часу теж зазначав, що соціальне – це ні що інше, як особливо організоване біологічне, а особа людини формується під впливом двох одночасно діючих потоків інформації – соціальної і генетичної [2, с. 58]. Генетично успадковується темперамент, від якого значною мірою залежить характер людини, зокрема така його особливість, як залежність поведінки від зовнішнього впливу. Успадковує людина й інтелектуальні та інші здібності, таланти, обдарованість. Багато людей народжуються із психічними захворюваннями, які ускладнюють процес їх соціальної адаптації.

Успадковується фізична організація особи, яка має велике значення для формування особи злочинця.

Прихильники ж соціологічного напрямку в кримінології вважають, що визначальними в механізмі злочинної поведінки є соціальні якості особи, специфіка соціального середовища і соціального розвитку особи. Вони не заперечують вплив на злочинну поведінку психічних аномалій особи, але ці аномалії не успадковуються, а набуваються, тобто мають соціально зумовлене походження внаслідок впливу умов у сім'ї, форм виховання, обстановки в колективі. На розвиток також впливає сфера потреб і мотивація, соціальні позиції особи з відповідними соціальними нормами, діяльність особи, що має значення в соціальному, моральному та правовому аспектах, її місце і роль у цій діяльності.

Проаналізувавши особистості злочинців і законослужняних громадян можна спостерігати, що злочинці гірше засвоюють вимоги правових і моральних норм, вони більше відчужені від суспільства і його соціальних цінностей, від малих соціальних груп – найближчого оточення, трудових чи навчальних колективів, вони мають погану соціальну адаптованість. Для таких осіб у майбутньому характерні агресивність в поведінці та імпульсивність в діях, відчуженість від суспільних цінностей і духовної культури, високий рівень тривожності і невпевненості в собі. Всі ці риси формуються в рамках індивідуального буття, а також біологічно зумовлених особливостей на нашу думку, для правильного розуміння співвідношення соціального та біологічного в людині необхідно дивитися на соціальне і біологічне в цілому, брати до уваги той факт, що біологічні особливості впливають на характер поведінки людини, а соціальне допомагає скласти портрет особи, сформований суспільством. А від розуміння того, що спонукає особу на вчинення злочину, залежать і заходи запобігання можливої злочинної поведінки цієї особи у майбутньому [3. с. 35].

Література:

1. Нікітін Ю. В., Нікітіна І. В. Співвідношення соціального та біологічного у дослідженні характеру поведінки особи злочинця. *Кримінально-правове забезпечення сталого розвитку України в умовах глобалізації*: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 12-13 жовт. 2017 р. / редкол.: В. Я. Тацій (голов. ред.), В. І. Борисов (заст. голов. ред.) та ін. Харків: Право, 2017. С. 443–446.

2. Зелінський А. Ф. Кримінологія: навч. посібник. Харків: Рубікон, 2000. 240 с.

3. Головкін Б. М., Лисодєд О. В. Співвідношення понять «особа злочинця» та «особистість злочинця». *Кримінологічна теорія і практика : досвід, проблеми сьогодення та шляхи їх вирішення*: матеріали міжвузів. наук.-практ. круглого столу (Київ, 28 трав. 2020 р.) / у 2 ч. [Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2020. Ч. 1. С. 34–39. URL:<https://dspace.nlu.edu.ua/handle/123456789/18126>

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Лисодєд О.В.

ГАБУНІЯ М.Г.,

студентка 2 курсу магістратури

Інституту прокуратури та кримінальної юстиції

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ПРОБЛЕМИ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНАХ УКРАЇНИ

Анотація. Розглядається небезпека корупції в правоохоронних органах для національної безпеки країни, встановлено причини, що породжують корупцію та заходи протидії корупційним правопорушенням в правоохоронних органах.

Ключові слова: правоохоронні органи, корупція, запобігання, протидія.

Аннотация. Рассматривается опасность коррупции в правоохранительных органах для национальной безопасности страны, установлены причины, порождающие коррупцию и меры по противодействию коррупционным правонарушениям в правоохранительных органах.

Ключевые слова: коррупция, предотвращение, противодействие.

Summary. The abstracts considered the danger of corruption in law enforcement agencies for the national security of the country, identifies the causes that give rise to corruption and measures to counter corruption offenses in law enforcement agencies.

Keywords: law enforcement agencies, corruption, prevention, counteraction.

Попри запровадженні антикорупційні заходи, корупція є однією з найбільших проблем населення України і становить загрозу національній безпеці. На жаль, корупція має негативний вплив на ефективність діяльності всіх органів влади, призводить до їх дезорганізації та уповільнює розвиток країни.

Слід зазначити, що саме корупційні практики в правоохоронних органах призводять до формування недовіри у населення до їх діяльності, несприйняття працівників поліції як повноцінних представників влади та держави.

Розглядаючи корупцію у правоохоронних органах, слід зазначити, що це явище несе в собі подвійну загрозу: по-перше – нівелює інститут державної служби та авторитет державного управління серед громадян України, а по-друге – знижує ефективність боротьби з корупцією силами правоохоронних органів [1, 227]. Для того, щоб належним чином протидіяти корупційним правопорушенням, потрібно розуміти чинники їх появи.

Головними причинами, що породжують корупцію в правоохоронних органах є невдало побудована система державного управління, недосконалість реформ в системі правоохоронних органів, неефективність державної політики у сфері боротьби з корупцією, неналежний рівень матеріально-технічного та інформаційного забезпечення, вплив на їх діяльність з боку суб'єктів політичної діяльності, судової та законодавчої влади, олігархічних груп, низький професіоналізм робітників та порушення ними правил професійної етики.

Окремо варто зазначити соціальні причини корупції, такі як низька правосвідомість, почуття безкарності суб'єкта корупційного злочину та

позитивне ставлення громадян до незаконного вирішення питань. Для належної протидії корупційним правопорушенням держава повинна звертати більшу увагу на проблему підвищення рівня правосвідомості та правової культури працівників правоохоронних органів.

У такому контексті важливо підвищити вимоги до працівників, проводити постійну роз'яснювальну роботу, спрямовану на переконання важливості дотримання закону, не допущення порушення прав та свобод особи тощо.

Аналізуючи характер корупційних злочинів серед працівників правоохоронних органів, варто зазначити про неможливість держави у деяких випадках забезпечити особисту безпеку співробітників та їхніх близьких, що змушує їх вступати в різного роду корупційні відносини задля забезпечення власної безпеки.

Також, слід підкреслити, що злочинам, які вчиняються співробітниками цих органів притаманна висока латентність. Достатньо часто працівники правоохоронних органів, використовують свої знання та досвід для приховування корупційних діянь.

Зменшення рівня корупції в Україні можливе лише за умови вивчення та втілення в життя закордонного досвіду боротьби із цим вкрай негативним соціальним явищем, у першу чергу ефективних в інших країнах політичних, правових та організаційних механізмів подолання та запобігання корупції. Так, механізм запобігання корупції включає імплементацію міжнародних антикорупційних стандартів у правову систему України, практичну реалізацію державної антикорупційної політики, втілення антикорупційних ініціатив, міжнародну співпрацю і діяльність громадських об'єднань у сфері запобігання та протидії корупції з метою захисту особи, суспільства, держави і бізнесу від корупційних посягань [2, с. 254].

Країною з низьким рівнем корупції в поліції вважається Велика Британія. З метою протидії корупції в країні створено автономні поліцейські підрозділи, головним завданням яких є пошук та притягнення до відповідальності поліцейських, винних у вчиненні корупційних правопорушень. Для викриття та доказування корупційних діянь спеціальні підрозділи внутрішньої безпеки вживають різноманітні заходи та методи, зокрема проводять таємні операції, опитування, збирають відомості як від постійних інформаторів, так і з інших джерел, які дають повідомлення у конфіденційній формі. Спеціалізовані підрозділи, що займаються винятково справами, пов'язаними з корупційними правопорушеннями, мають найвищий рівень матеріального забезпечення та фінансування. Ефективність їх діяльності визначається результативністю розгляду кримінальних справ, а також кількістю поліцейських, покараних за корупційні правопорушення [3, с. 91].

На сьогодні у сфері протидії корупції зроблено досить багато, зокрема, прийнято спеціальний антикорупційний закон та низку інших законодавчих актів антикорупційного спрямування, створено держані органи спрямовані на запобігання та боротьбу з корупцією, розроблено спеціальну антикорупційну стратегію, запроваджено систематичне проведення організаційних заходів за

участю керівників правоохоронних та інших державних органів з питань протидії корупції. Однак ці та низка інших заходів, що здійснюються в державі, поки що не призвели до відчутних позитивних результатів у справі протидії корупції.

Підсумовуючи вищезазначене, варто зазначити, що прояви корупції у правоохоронних органах є достатньо поширеним явищем, а чинники їх появи постійно збільшуються. Тому, належний механізм запобігання та протидії таким процесам має бути скерований відповідно до специфіки їх виникнення та взаємодії між собою.

Література:

1. Івасенко С. Умови виникнення корупції серед працівників правоохоронних органів. Державне управління та місцеве самоврядування: зб.наук.пр. - Дніпропетровськ: ДРІДУ НАДУ. 2014. №3. С. 226-333.

2. Головкін Б. М. Механізм запобігання корупції // Часопис Київського університету права. № 4. 2018. С. 254-260.
URL:<https://dspace.nlu.edu.ua/handle/123456789/16918>

3. Ростовська К.В. Міжнародний досвід боротьби з корупцією в правоохоронних органах. Вісник Харківського національного університету імені ВН Каразіна. Серія «Право». 2016. № 22. С. 89-92.

Науковий керівник: к.ю.н., ас. Кулик К. Д.

ГАБУНІЯ Н. Г.,

студентка 2 курсу магістратури

Інституту прокуратури та кримінальної юстиції

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ЩОДО ДЕЯКИХ ПРИЧИН ЖІНОЧОЇ ЗЛОЧИННОСТІ

Анотація. Розглянуто поняття жіночої злочинності, її причини та умови, що впливають на поведінку осіб жіночої статі.

Ключові слова: злочинність, жіноча злочинність, причини злочинності.

Аннотация. Рассмотрено понятие женской преступности, ее причины и условия, влияющие на поведение лиц женского пола.

Ключевые слова: преступность, женская преступность, причины преступности.

Summary. The abstracts considered the concept of female crime, its causes and conditions affecting the behavior of women.

Keywords: criminality, female criminality, causes of criminality.

Попри менший відсоток зареєстрованих кримінальних правопорушень жінками, у порівнянні з чоловіками (зокрема, у 2020 р. було виявлено 12696 жінок, які вчинили кримінальні правопорушення, що складає 12,4%), наявність жіночої злочинності є також небезпечним явищем для суспільства.

Жіноча злочинність – це сукупність злочинів, що вчиняються особами жіночої статі на певній території за певний проміжок часу [1, с. 214]. Злочинна

поведінка жінки обумовлена не її біологічною статтю, а соціальними умовами. Як показують численні приклади, жінка все більше засвоює ті форми суспільної поведінки, котрі раніше були прерогативою чоловіків. Негативні стандарти поведінки, характерні для злочинців-чоловіків (зловживання спиртними напоями, наркотиками, паразитизм, аморальність, бездуховність тощо), стають дедалі частіше притаманними і жінці-злочинниці [2, с. 143].

Можна виділити дві сфери суспільного життя, де жінки вчиняють злочини. По-перше, це сфера побуту. Переважна більшість із них пов'язана з потребою вирішити сімейно-побутові конфлікти. Дійсно, найбільшу кількість вбивств жінки вчиняють саме стосовно своїх чоловіків або співмешканців, переважно, через їх тривалу агресивну поведінку стосовно них, ревності, помсту.

Вбивство матір'ю своєї новонародженої дитини під час пологів або одразу після характеризується незначними показниками (у 2019 р. було зареєстровано 19 випадків, у 2020 р. – 10). Причинами таких вбивств є низький соціальний та матеріальний рівень жінок, відсутність у них можливості виховувати дитину без підтримки сім'ї, впливати також можуть певні релігійні упередження, традиції та звичаї.

Другою сферою злочинної поведінки жінок є їх професійна діяльність. Тут жінки найчастіше скоюють такі корисливі злочини, як викрадення майна шляхом крадіжок, шахрайство, привласнення, розтрата, або зловживання службовим становищем, обман покупців. В цілому, за офіційною статистикою у 2020 р. було пред'явлено підозру у вчиненні 7490 кримінальних правопорушень проти власності жінкам, що складає 59% від загальної їх кількості.

На великих промислових підприємствах жінки найчастіше займають місця низового управлінського персоналу або є робітницями масових професій, виконують більшу частку важких робіт. Усе це впливає на оплату праці, призводить до погіршення їх здоров'я й відповідно, така матеріальна незахищеність і непевність у наступному дні спричиняє криміногенну обстановку серед жінок [3, с. 120]. Це значно ускладнює їх подальшу реабілітацію та адаптацію до суспільства за допомогою праці, отже, з'являється ризик повторного скоєння ними кримінального правопорушення.

Ще важчим є становище жінок у сільській місцевості. Через гірші умови праці та соціальне обслуговування, жінки приєднуються до міських бродяг, повій, злодійок. При переїзді в місто вони часто стикаються з неможливістю влаштуватися на роботу, з'являється агресія і бажання «покарати» більш вдалих конкурентів [4, с. 64]. Усе це робить жінок черствими й грубими, в них починає все більш проявлятися такі негативні риси як агресивність, різкість, схильність до вирішення конфліктів силовими методами.

Жінки часто діють у співучасті й, як правило, саме із чоловіками. У такий спосіб вони намагаються хоча б на деякий час знайти захист, відчутти увагу і турботу, разом з тим забезпечуючи хоча б мінімальний рівень споживання матеріальних благ для себе та своїх близьких [5, с. 231].

Загалом жіноча злочинність являється значною соціальною проблемою, оскільки, окрім рис злочинності в цілому, вона має додаткові негативні

наслідки для суспільства. Насамперед руйнівно впливає на інститут сім'ї та молоде покоління. Тому, можна цілком погодитися з думкою, що рівень злочинності серед жінок є своєрідним індикатором здоров'я населення.

Література:

1. Кримінологія: Загальна та Особлива частини: підручник / І. М. Даньшин, В. В. Голіна, М. Ю. Валуйська та ін.; за заг. ред. В. В. Голіни. 2-ге вид. перероб. і доп. Хавків: Право, 2009. 288 с.

2. Голіна, В. В. Жіноча злочинність в Україні: характеристика і попередження. Проблеми законності : респ. міжвідом. наук. зб. Харків, 1998. Вип. 33. С. 138-145.

3. Неживець О. М. Основні причини, умови та механізм, що детермінують злочинну поведінку жінок. Юридичний вісник. Повітряне і космічне право. 2012. № 3. С. 119- 122.

4. Слюсар Д. Ю. Кримінологічна характеристика жіночої злочинності. Науковий вісник публічного та приватного права. 2015. № 5. С. 62- 65.

5. Головкін Б. М. Корислива насильницька злочинність жінок в Україні: сучасний стан, тенденції розвитку. Питання боротьби зі злочинністю : зб. наук. пр. Харків : Кроссруд, 2008. Вип. 15. С. 227–236.

Науковий керівник: к.ю.н., ас. Кулик К. Д.

ГАЛИЧ К.В.,

*студентка б курсу господарсько-правового факультету
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

ХОДОСОВ О.О.,

*студент б курсу господарсько-правового факультету
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

КІБЕРЗЛОЧИННІСТЬ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19

Анотація. Розглянуто стан кіберзлочинності в умовах пандемії COVID-19. Досліджені основні умови та способи вчинення кіберзлочинів під час пандемії COVID-19.

Ключові слова: кіберзлочинність, COVID-19, пандемія, кібербезпека.

Аннотация. Рассмотрено состояние киберпреступности в условиях пандемии COVID-19. Исследованы основные условия и способы совершения киберпреступлений во время пандемии COVID-19.

Ключевые слова: киберпреступность, COVID-19, пандемия, кибербезопасность.

Summary. The abstracts considered the state of cybercrime in the context of the COVID-19 pandemic. The main conditions and methods of committing cybercrimes during the COVID-19 pandemic are investigated.

Keywords: cybercrime, COVID-19, pandemic, cybersecurity.

Відповідно до Стратегії національної безпеки України, затвердженої Указом Президента України від 14 вересня 2020 року № 392/2020 поширення

COVID-19 виявило критичні проблеми в інформаційній сфері, системах охорони здоров'я та соціального захисту, а також перешкоджає вільному руху капіталу, товарів та робочої сили, завдає шкоди продовольчому забезпеченню та сфері послуг. Отже, держава визнала негативний вплив існуючої пандемії на важливі сфери життя людини. Наявні негативні зміни призвели до збільшення кількості злочинів в окремих сферах, зокрема спричинили підвищення рівня кіберзлочинності.

Вважаємо, що сутність кіберзлочинності найбільш змістовно розкриває наступне визначення. Кіберзлочинність – це сукупність злочинів, вчинених у кіберпросторі за допомогою або з опосередкованим використанням комп'ютерних систем або комп'ютерних мереж, а також інших засобів доступу до кіберпростору, у межах комп'ютерних систем або мереж, а також проти комп'ютерних систем, комп'ютерних мереж і комп'ютерних даних [1, с. 178].

У зв'язку з тим, що більшість життєвих процесів зараз здійснюються за допомогою інформаційних технологій, з'явилися нові можливості доступу до особистих даних користувачів, бізнес операцій та неправомірних дій з інформацією. Кіберзлочинці дуже швидко адаптуються до змін у суспільстві, саме тому, як на міжнародному, так і на національному рівні компетентні органи вказують на підвищення рівня кіберзлочинності. Відповідно до Звіту Національної поліції України про результати роботи у 2020 році [2] за минулий рік було зареєстровано понад 5 тисяч кіберзлочинів, що перевищує попередні показники.

Аналізуючи звіт Європолу від 3 квітня 2020 року [3], під час пандемії статистично збільшилося вчинення таких кіберзлочинів, як поширення програм-вимагачів, реєстрація шкідливого доменного імені та DoS-атаки. Збільшилась кількість поданих скарг щодо поширення матеріалів про сексуальну експлуатацію дітей в мережі Інтернет. Внаслідок того, що значний масив операцій купівлі-продажу перейшли у сферу електронної комерції, збільшилась кількість випадків шахрайства, коли покупець не отримав оплачений товар.

Використовуючи умови пандемії, як в Україні, так і в усьому світі набуло поширення підроблення ПЛР-тестів та COVID-сертифікатів. Органи державної влади періодично поширюють інформацію про викриття схем підроблення таких сертифікатів. Характерним під час пандемії є те, що велика кількість кібератак спрямовуються на важливі офіційні інституції, які задіяні у процесі боротьби з COVID-19. Так, у 2020 році кібератак зазнали Європейська агенція лікарських засобів та виробник ліків AstraZeneca. Пандемія також створила сприятливі умови для розповсюдження фейкових новин та дезінформації стосовно способів поширення вірусу, методів лікування та профілактики COVID-19. У рамках фішингових кампаній зловмисники використовують фейкові листи електронної пошти та інтернет сайти, які містять інформацію про COVID-19 [4, с. 178-179].

Таким чином, пандемія COVID-19 стала особливим періодом розвитку кіберзлочинності. Вважаємо, що в подальшому можлива поява нових злочинів,

які пов'язані з використанням комп'ютерних мереж та спрямованих на підвищення небезпеки хвороби COVID-19. З метою попередження подальших правопорушень вважаємо за необхідне розгалуження системи кібербезпеки, вжиття оперативних заходів підрозділами Національної поліції з метою викриття таких правопорушень та підвищення рівня обізнаності населення щодо безпечної дистанційної роботи, онлайн шопінгу та поведінки в інтернеті.

Література:

1. Пивоваров В.В., Лисенко С.Ю. Кіберзлочинність: кримінологічний погляд на генезис явища та шляхи запобігання. *Право і суспільство*. 2016. №3 . Ч.2. С. 177-182

2. Звіт Національної поліції України про результати роботи у 2020 році. URL: https://www.npu.gov.ua/assets/userfiles/files/zvity/zvit-npu-za-2020-rik_com.pdf

3. Catching the virus cybercrime, disinformation and the COVID-19 pandemic. Europol. 3 April 2020. URL: https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/documents/catching_the_virus_cybercrime_disinformation_and_the_covid-19_pandemic_0.pdf

4. Клименко О.А., Гуцалюк М.В. Кримінальний опортунізм кіберзлочинності як загроза національній безпеці України. *Юридичний вісник*. 2021. № 58. Ч. 1. С. 177-184

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Пивоваров В. В.

ГАЛУШКА А.В.,

студентка 6 курсу 10 групи

Інституту прокуратури та кримінальної юстиції

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

КРИМІНОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСОБИ ЗЛОЧИНЦЯ, ЩО ЗДІЙСНЮЄ ФАЛЬСИФІКАЦІЮ ПІД ЧАС ВИБОРЧОГО ПРОЦЕСУ

Анотація. В роботі розглянуто основні складові характеристики особи, що може здійснювати фальсифікацію результатів волевиявлення громадян під час здійснення виборчого процесу.

Ключові слова: вибори, народовладдя, фальсифікація, особа злочинця, суб'єкт виборчого процесу.

Аннотация. В работе рассмотрены основные составляющие характеристики личности, которые могут осуществлять фальсификацию результатов волеизъявления граждан во время осуществления избирательного процесса.

Ключевые слова: выборы, народовластие, фальсификация, лицо преступника, субъект избирательного процесса.

Summary. The paper considers the main elements of a person's characteristics that may be used to falsify the expression of the will of citizens during the electoral process.

Keywords: Elections, power of the people, falsification, identity of the perpetrator, subject of the electoral process.

Вибори є однією з основних форм реалізації народовладдя, а тому важливим є забезпечення дотримання встановленого процесу їх проведення та встановлення дійсних результатів волевиявлення.

Поняття «особа злочинця» охоплює сукупність усіх ознак і властивостей (демографічних, біосоціальних, психофізіологічних, морально-психологічних, кримінально-правових та ін.), що усебічно характеризують злочинця, як члена суспільства і суб'єкта протиправної поведінки [1, с. 38]. А тому вважаємо за доцільно проаналізувати особу злочинця, що здійснює фальсифікацію під час виборчого процесу за наведеними складовими, що найбільш яскраво характеризують таку особу.

Так, в першу чергу варто розглянути шляхи здійснення фальсифікації результатів волевиявлення громадян задля визначення соціальної складової означеного виду злочинців. Фальсифікація результатів виборів може здійснюватися як під час проведення виборчого процесу (шляхом вкидання «лівих» бюлетенів, навмисного псування виборчих скриньок на дільницях, де «правильний» кандидат не матиме належної підтримки, голосування іншими особами або членами дільничної виборчої комісії, що здійснюють процедуру реалізації виборчого права за місцем перебування виборців), встановлення результатів волевиявлення на конкретній виборчій дільниці (внесення неправдивих відомостей до протоколу підрахунку голосів) або встановлення загальних результатів виборів (під час обробки протоколів дільничних виборчих комісій).

Враховуючи велику кількість способів здійснення фальсифікації результатів виборів, варто зазначити, що злочинець може виконувати різні соціальні ролі в означеному процесі: виборець; член, голова чи секретар дільничної або іншої виборчої комісії. До таких осіб не можна віднести конкретного кандидата, що реалізує своє пасивне виборче право, або представників його партії, адже вони хоча й заінтересовані у визначених результатах виборів, проте не беруть участь у встановленні результатів виборів; така категорія осіб може здійснювати непрямий вплив шляхом підкупу, психологічного тиску тощо на виконавців фальсифікації.

Щодо психофізіологічної складової, то варто звернути увагу, що така особа має бути дієздатною, адже у разі визнання громадянина недієздатним, він не матиме права голосу на виборах, а також не може виконувати обов'язки члена виборчої комісії [2].

Щодо морально-психологічної складової характеристики такої особи, то варто зазначити, що вона має досить низькі моральні якості: відсутність відповідальності перед суспільством і державою, переслідування корисливих цілей тощо.

Щодо демографічної характеристики, то до означеної категорії злочинців можуть належати усі особи, що мають активне виборче право, тобто усі громадяни України, що досягли 18-річного віку, незалежно від статі таких осіб.

Отже, кримінологічна характеристика особи злочинця, що здійснює фальсифікацію під час виборчого процесу полягає в тому, що така особа є суб'єктом означеного процесу та має низькі моральні якості.

Література:

1. Головкін Б. М., Лисодед О.В. Співвідношення понять «особа злочинця» і «особистість злочинця». Кримінологічна теорія і практика: досвід, проблеми сьогодення та шляхи їх вирішення : матер. міжвуз. наук.- практ. круглого столу (Київ, 28 трав. 2020 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2020. Ч. 1. с. 34-39. URL: [URL:https://dspace.nlu.edu.ua/handle/123456789/18126](https://dspace.nlu.edu.ua/handle/123456789/18126)

2. Виборчий кодекс України : Закон, Кодекс від 19.12.2019 № 396-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20#Text>

Науковий керівник: д.ю.н., проф. Головкін Б. М.

ГАРКУША В.В.,

*студент 2 курсу магістратури факультету адвокатури
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

ОСОБИСТІСНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЛІДЕРА ЗЛОЧИННОГО УГРУПУВАННЯ

Анотація. Розглянуто особистісні характеристики лідера злочинного угруповання, вказано принципові відмінності від інших учасників. Досліджено сутність поняття «лідер» .

Ключові слова. лідер, особистісні характеристики, злочинні угруповання, злочин.

Аннотация. Рассматриваются личностные характеристики лидера преступной группировки, указано принципиальные отличия от остальных участников. Исследована сущность понятия «лидер»

Ключевые слова. лидер, личностные характеристики, преступные группировки, преступление.

Summary. The abstracts considered the personal characteristics of the leader of a criminal group, indicated the principal differences from the other participants. The essence of the concept of "leader" is investigated.

Keywords. leader, personality characteristics, criminal gangs, crime.

Проблема утворення та функціонування злочинних угруповань дуже гостро стоїть перед суспільством, адже метою таких угруповань є вчинення суспільно – небезпечних діянь, які завдають чималу шкоду для держави та населення. Аналізуючи злочинні угруповання, як суб'єктів вчинення злочинів необхідно враховувати, що групи мають окремих індивідів, які наділені певними якостями, що характеризують їх в особистісному відношенні. Особа злочинця вивчається за сукупністю ознак та індивідуальних рис, властивостей і станів, що характеризують її з різних сторін.[1, с.105]. Знання соціально-психологічних особливостей злочинних груп створює базу для прогнозу індивідуальної протиправної поведінки, організаторської зокрема.

Ключовою фігурою у вчиненні злочину є лідер злочинного угруповання. Поняттю лідерства приділяється чимало уваги вченими у галузях кримінології, психології, соціології та криміналістики. У соціальній психології під лідером групи розуміється особа, чий авторитет, влада і повноваження визнаються усіма членами групи. Актуальність вивчення лідерства як соціально-психологічного явища визначається насамперед тим, що останнє становить один із найбільш значущих чинників групової інтеграції, які сприяють досягненню групових цілей з найбільшим ефектом[3].

В кожному злочинному угрупованні існує чіткий розподіл ролей та функцій для кожного учасника та узгодженість відносин, які побудовані за ієрархічним принципом. Оцінюючи ступінь суспільної небезпечності і характеризуючи учасників організованої групи саме лідер є найбільш небезпечним членом групи, адже вносить у дії співучасників стійкість та організованість[2]. Лідер обирається з урахуванням об'єктивних та суб'єктивних факторів. На основі об'єктивного фактору вибирається особа, яка найкраще може організувати та спланувати підготовку до вчинення кримінально каранної дії та під час самого злочину може швидко аналізувати ситуацію та приймати важливі рішення. Сутність суб'єктивного фактору проявляється в тому, що особа, яка претендує на лідерство в групі володіє низкою особистісних характеристик, за допомогою яких вона матиме непохитний авторитет та володітиме необхідними якостями для здійснення функцій лідера. Головна особа у злочинному угрупованні переважно має специфічні особистісні характеристики, що є психологічними передумовами для здійснення організаторської діяльності (організаторські здібності, лідерські риси тощо). Часто особистісними рисами лідерів злочинних угруповань є такі: наявність кримінального досвіду, заповзятливість, кмітливість, рішучість, схильність до ризику, здатність швидко орієнтуватися в новій обстановці та приймати рішення в складних ситуаціях, підпорядковувати своїй волі інших, уміння забезпечити конспіративність злочинів, які готуються[3]. Ці риси надають лідерам угруповань можливість впливати на інших людей, залучати їх до злочинної діяльності, організувати злочинну групу, розробити плани як тривалої злочинної діяльності, так і вчинення конкретного злочину, власними прикладом й авторитетом спонукати спільників до злочинних дій.

Таким чином, лідер є найбільш суспільно небезпечним учасником злочинних угруповань. Здатність впливати на окремих індивідів і групу вирізняє його від інших учасників. Чітке визначення лідера організованого злочинного угруповання дозволить не тільки правильно тлумачити це поняття, але й забезпечить успішну роботу правоохоронних органів у боротьбі з організованою злочинністю.

Література :

1. Кримінологія : підручник / [Б.М. Головкін, В.В. Голіна, О.В. Лисодед та 7бед.]; за заг. ред.. Б.М. Головкіна. – Харків : Право, 2020. – 384 с.
2. Чаплинський К. О. Організація і тактика слідчих дій при розслідуванні злочинів вчинених злочинними угрупованнями [Електронний ресурс] /

К. О. Чаплинський // Дніпропетровськ . – 2004. – Режим доступу до ресурсу: <https://dduvs.in.ua/wp-content/uploads/files/Structure/library/student/m1rozu.pdf>.

3. Гула Л. Ф. Відмежування функцій лідера організованої групи від інших співучасників злочину [Електронний ресурс] / Л. Ф. Гула // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. – 2013. – Режим доступу до ресурсу: https://www.lvduvs.edu.ua/documents_pdf/visnyky/nvsvy/01_2013/13glfisz.pdf.

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Лукашевич С.Ю.

ГАРМАШ Т. В.

*студентка 2 курсу магістратури факультету адвокатури
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

ХАРАКТЕРИСТИКА ОСОБИ ЗЛОЧИНЦЯ ПРИ ВЧИНЕННІ БАНДИТИЗМУ

Анотація. Здійснено аналіз особи злочинця-бандита, визначено соціально-демографічні та морально-психологічні характеристики бандитів.

Ключові слова: бандитизм, особа злочинця, організатор, рядовий член банди.

Аннотация. Осуществлен анализ личности преступника-бандита, определены социально-демографические и морально-психологические характеристики бандитов.

Ключевые слова: бандитизм, личность преступника, организатор, рядовой член банды.

Summary. The analysis of the identity of the criminal bandit is carried out, the socio-demographic and moral-psychological characteristics of the bandits are determined.

Keywords: banditry, the identity of the offender, the organizer, an ordinary member of the gang.

Одним із найважливіших понять науки кримінології є «особа злочинця». У кримінології досі не вироблено єдиного підходу до розуміння цього терміну [1, с. 99]. Як вказує Голіна В. В. особа злочинця – це узагальнений портрет злочинця, який складається з сукупності природжених і соціально надбаних рис, якостей, властивостей, пороків, що в тій чи іншій мірі типово притаманні людям, які вчинили злочин і в яких ці властивості, якості, риси виявилися [2, с. 96]. Злочинець має як загальні для кожної людини ознаки, так і спеціальні, характерні лише цій особі характеристики, які визначають характер і ступінь суспільної небезпечності такого злочинця.

Якщо конкретизувати вищенаведене стосовно особи бандита, то встановлено, що за останні декілька років лише 7 жінкам було повідомлено про підозру у вчиненні бандитизму, що від загальної кількості осіб, які вчинили бандитизм, складає 3,1 %. При цьому з 2017 р. в Україні не зареєстровано жодного випадку вчинення жінкою бандитизму. Таким чином, до вчинення

бандитизму найбільше схильні чоловіки. Вікові показники свідчать про те, що бандитизм переважно вчиняється особами зрілого віку 18–28 років, на частку яких припадає 33 %. Другими за криміногенністю слід визнати групи у віці 29–39 років та 40–54 років, на частку яких склала відповідно 21,6 % та 9,3 % з усіх виявлених осіб, які вчинили бандитизм. Рідко вчиняється бандитизм особами старше 55 років (у середньому 1 особа на рік та 5% від загальної кількості осіб, які вчинили бандитизм) та неповнолітніми, що в цілому не впливає на кримінологічну характеристику особи даної категорії злочинців [3, с.24].

Як зазначає Бедриківський В. В. бандит – це, як правило, особа чоловічої статі (99,5%), громадянин України (97%), мешканець міста (83%), з невисоким рівнем освіти (частка осіб без вищої освіти становить 92,9%), віком від 25 до 40 років (70,6%). Зазвичай банди складається із представників однієї вікової групи з різницею у віці здебільшого до трьох років. Частка неодружених бандитів складає 48%, а розлучених – 8,0%. 75,0% опитаних бандитів працездатного віку ніде не працювали і не навчались. Через ретельне планування і підбір об'єктів нападу частка бандитських нападів у стані алкогольного чи наркотичного сп'яніння становить лише 15%, що свідчить про цілеспрямовану й вольову злочинну поведінку бандитів. Зазвичай і лідери, і рядові члени банд мають нервово-психічні аномалії, патологічні риси характеру (22%), такі як: прагнення до реалізації неадекватно завищеної самооцінки, нетерпимість до протидії, тенденція до домінування і володарювання, упертість, уразливість, схильність до самовираження через насильство тощо. Типово рядові члени банди зорієнтовані на збагачення за будь-яку ціну (66%), не мають або мають обмежені моральні принципи (29%); надзвичайно жорстокі (17%); схильні до ризику та гострих відчуттів (15%). Особи, з подібним до пересічних законослухняних громадян соціально-психологічним портретом складають лише 4%. Бандити отримують психологічне задоволення від самого процесу злочинної діяльності, крім корисливих мотивів ними часто керує бажання покарати, принизити, фізично знищити жертву [4, с.12-13].

Голіна В. В. стверджує, що організаторові банди притаманні більш високий інтелект, рівень розвитку та ширший кругозір ніж у інших членів банди, наявність розвинутих вольових якостей та організаторських здібностей, товариськість, функціональна стійкість, ініціативність, наполегливість, багатий досвід (у тому числі кримінальний), винахідливість, упевненість у своїх силах, вміння підкоряти інших людей, холодна розважливність, непоганий фізичний розвиток. Вони вольові, жорстокі, агресивні, холоднокровні та самодисципліновані, а тому потребують від членів банди дисципліни і підкорення. Хронічних алкоголіків серед них не зустрічається, але були виявлені наркомани, ступінь наркотичної залежності яких ще не досягли критичної межі. У багатьох організаторів (керівників) банд психолого-психіатрична експертиза відмічає психопатичні риси характеру [2, с. 123].

Отже, можемо стверджувати, що бандит – це особа з деформованими ціннісними установками, що реалізуються у виборі перспективної і поточної життєвої мети, а також засобів їх досягнення.

Література:

1. Кримінологія: підручник / [Б. М. Головкін, В. В. Голіна, О. В. Лисоед та ін.] ; за заг. ред. Б. М. Головкіна. – Харків : Право, 2020. – 384 с.;
2. Голіна В. В. Кримінологічні, кримінально-правові проблеми бандитизму в Україні та його попередження / В. В. Голіна. – Х. : Регіон-Інформ, 2004. – 212с.;
3. Живова Ю. В. Кримінологічні ознаки особи, яка вчинила бандитизм, у сучасній Україні. *Збірник кримінологія 2020. Ч.2.* 2020. С. 23–25. URL: http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/17690/1/ЗБІРНИК_кримінологія_2020_Ч.2_pdf_p24-26.pdf;
4. Бедриківський В.В. Кримінологічна характеристика та заходи запобігання бандитизму: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / В.В. Бедриківський; Київ. нац. ун-т внутр. справ. – К., 2010. – 20 с.
Науковий керівник: к.ю.н., доц. Лукашевич С. Ю.

ГЕЦКО Ю.В.

*студент 8 групи 2 курсу магістратури
Інституту прокуратури та кримінальної юстиції
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

АЛКОГОЛІЗМ ЯК ФОНОВЕ ЯВИЩЕ, ЩО ДЕТЕРМІНУЄ ЗЛОЧИННІСТЬ

Анотація. Розглянуто кримінологічну характеристику алкоголізму як фонового явища, що детермінує злочинність. Досліджено сутність основних детермінант злочинності.

Ключові слова: злочинність; детермінанти злочинності; особа злочинця; запобігання злочинності.

Аннотация. Рассмотрена криминологическая характеристика алкоголизма как фонового явления, что детерминирует преступностью. Исследована сущность основных детерминант преступности.

Ключевые слова: преступность; детерминанты преступности; лицо преступника; предотвращение преступности.

Annotation. The criminological characteristics of alcoholism as a background phenomenon that determines crime are considered. The essence of the main determinants of crime is investigated.

Key words: crime; determinants of crime; the identity of the offender; crime prevention.

На сьогоднішній день актуальність даної теми не зменшилась, а навпаки зросла, хоч і досліджувалась багатьма науковцями. Це свідчить про те, що в суспільстві існує проблема, яка має тенденцію до зростання і як наслідок розглядається не тільки як соціальне явище, а й в науці кримінології як фонове явище, що спричиняє злочинність, чим визначає неабияку важливість дослідження і привертає до себе увагу. Динаміка злочинності на протязі

останніх років характеризується хвилеподібними коливаннями, які чітко показують виражену тенденцію до зростання злочинності на території нашої держави. Висока складність соціальних систем є безумовною ознакою нелінійності законів, залежності станів таких систем від певних зовнішніх та внутрішніх факторів.

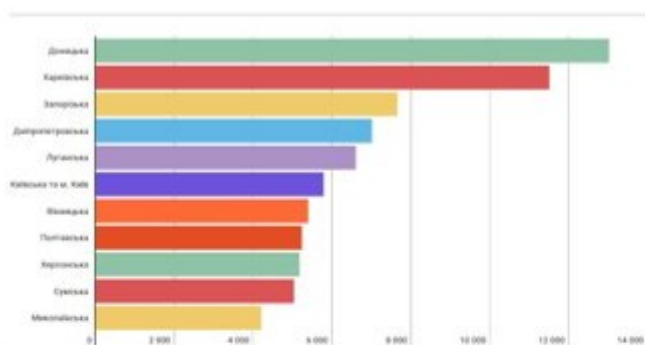
Сьогодні в суспільстві відбуваються інтенсивні процеси інформатизації та інтелектуалізації, прискореними темпами формується інформаційне суспільство, особливістю якого є комп'ютеризація всіх сфер людського життя. Останнім часом комп'ютерні технології та комп'ютерні системи використовуються в більшості злочинів як засіб їх вчинення. Так Ю.В. Александров визначає «**фонові**» явища як сукупність аморальних проявів, що суперечать загальноприйнятим нормам поведінки, і які органічно взаємопов'язані зі злочинністю, оскільки детермінують одне одного і тягнуть за собою соціальну деградацію особи (а зрештою — і всього суспільства). При цьому, фонові для злочинності явища з одного боку не розглядаються нами як злочини, але з іншого боку безумовно входять до предмету дослідження кримінології як науки внаслідок свого органічного зв'язку з процесом детермінації злочинності. Крім того, на переконання більшості кримінологів, дані явища отримали назву фонових в наслідок того, що вони не мають жорстких детермінаційних зв'язків зі злочинністю, а лише супроводжують її, виявляючи кореляційні (інколи обумовлюючі) закономірності.

У свою чергу, поняття детермінант злочинності більшістю кримінологів розуміється як явища криміногенного характеру, які породжують злочини, що підвищують ймовірність масової кримінальної поведінки, що створюють сприятливі умови для реалізації злочинних намірів. Головкін Б.М зазначає, що фонові явища за своєю природою є соціальними відхиленнями, джерелом дестабілізації суспільних відносин, виступають захисним засобом збереження сфер дії детермінантів злочинності поза правовим полем її існування та відтворення. Також вчений говорить про те, що фонові явища можна класифікувати на **загальні** – ті, які підривають культурні і духовні засади суспільства, полегшують становлення на шлях правопорушень і злочинів та **спеціальні** – ті, які виступають соціальною базою для поширення взаємопов'язаних видів злочинності та груп злочинів. Наприклад, наркотизм або немедичне вживання психоактивних речовин сприяє втягненню наркоспоживачів у вчинення правопорушень і злочинів у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин їх аналогів та прекурсорів. На ґрунті наркотизму вчиняється також значна кількість тяжких насильницьких і корисливих насильницьких злочинів [4].

Аналізуючи питання взаємозалежності фонових для злочинності явищ та детермінант злочинності необхідно обов'язково враховувати той факт, що детермінанти як обумовлюючі фактори злочинності виступають тим живлячим джерелом що не дає зникнути злочинності як явищу. Тому як тільки виникне можливість припинити діяльність детермінантів, то зразу виникне певна можливість припинення функціонування та розвитку злочинності [2].

Узагальнений аналіз судової практики свідчить про те, що алкогольне сп'яніння є причиною вчинення таких небезпечних злочинів, як: тілесні ушкодження, зґвалтування, вбивства. Так, під впливом алкоголю вчиняється приблизно 2/3 навмисних тяжких злочинів проти особи, а саме: убивств – 43,2 %, зґвалтувань – 44,3%, нанесення тяжких тілесних ушкоджень – 35 %; третина – хуліганських проявів. У дев'яти випадках із десяти хуліганство вчиняється особами на підпитку.

Якщо говорити про чисельність вчинення злочинів в стані сп'яніння за областями, то статистичні дані відображаються в наступній діаграмі (дані за 2019-2020 рік):

Як бачимо лідерами стали три області: Донецька, Харківська і Запорізька. Також можна відзначити види злочинів, які вчиняються найчастіше під дією алкоголю. Проаналізувавши дані діаграми можна прийти до не втішних висновків, адже найбільше злочинів вчиняється проти власності та проти життя та здоров'я особи, що мають високу суспільну небезпечність [3].

Важливим також є і психічний аспект впливу алкоголю на усвідомлення своїх дій та стан здоров'я людини. Даний аспект перебуває у тісному зв'язку з злочинністю та виступає в переважній більшості випадків каталізатором вчинення злочину, так як людина в момент вчинення злочину не розуміє наслідків своїх дій.

На думку відомого британського психіатра та нейрофармаколога Девіда Натта, алкоголь – це найшкідливіша речовина з усіх, що вживає людина. При постійному вживанні спиртного психіка людини і нервова система руйнується і людина стає роздратованою. Таку людину може роздратовати будь що і ввести в стан агресії, яка потягне за собою наслідки злочинного характеру. Дуже багато побутових злочинів, злочинів проти життя та здоров'я людини вчиняється на основі того, що майбутній злочинець і потерпілий вживали разом

спиртне, а потім в ході бесіди не дійшли згоди, яка виразилась в настанні невідворотних наслідків.

Узагальнюючи вище сказане можна дійти до логічно висновку про те, що алкоголізм як фонове явище злочинності детермінує злочинність. Дане явище є дуже великою проблемою нашого суспільства, адже під дією алкоголю, який має властивості наркотику вчиняються кримінальні правопорушення, що мають високий ступінь суспільної небезпечності. Фонові явища лише підвищують вірогідність вчинення пов'язаних із ними злочинів. Щоб ситуація покращилась, вважаю було б доцільним впроваджувати в людські маси за допомогою ЗМІ антиреклами алкоголю і його вживанню, наведення різних фактів про шкідливість вживання алкоголю і його негативні наслідки в контексті кримінально-правовому (про те, що алкоголь виступає свого роду „каталізатором„ вчинення кримінальних правопорушень), а також проведення соціально-виховної роботи з дітьми в школах про шкідливість вживання алкоголю в цілому та його негативний ефект.

Література:

1. Курс кримінології: Особлива частина : підручник : у 2 кн. / М. В. Корнієнко, Б. В. Романюк, І. М. Мельник та ін. ; за заг. ред. О. М. Джужі. Київ : Юрінком Інтер, 2001. Кн. 2. 480 с.

2. Фіалка М. Фонові явища та детермінанти злочинності: співвідношення та взаємозалежність термінів. Фонові для злочинності явища: запобігання та протидія: зб. тез доп. всеукр. наук.-практ. конф., м.Харків, 27 квітня 2018р.

3. Головкін Б. М. Роль фонових явищ у детермінації злочинності//<http://elar.naiu.kiev.ua/handle/123456789/10697>

4. Robotization of manufacturing process: economic and social problems and legal ways of their solution / О. Е. Kostyuchenko, Т. V. Kolesnik, Z. V. Bilous, О. V. Tavolzhanskyi // Financial and credit activity: problems of theory and practice. – 2019. – Vol. 3, is. 30. – P. 454–462

5. Ovcharenko Mykola O; Tavolzhanskyi Oleksii V; Radchenko Tetiana M; Kulyk Kateryna D; Smetanina, Nataliia / Combating Illegal Drugs Trafficking Using the Internet by Means of the Profiling Method /Tavolzhansky O. V.// V.Journal of Advanced Research in Law and Economics; Craiova Том 11, Изд. 4(50), (Summer 2020): 1296-1304.

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Таволжанський О.В.

ГОЛУБ В.О.,

студент 6 курсу

Інституту прокуратури та кримінальної юстиції

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ПРИЧИНИ ТА УМОВИ ВІЙСЬКОВИХ ЗЛОЧИНІВ В УКРАЇНІ

Анотація. Розглянуто причини та умови вчинення військової злочинності, зроблено аналіз думок науковців.

Ключові слова: причини та умови, злочинність, військові злочини.

Аннотація. Рассмотрены причины и условия совершения военной преступности, сделан анализ мнений ученых.

Ключевые слова: причины и условия, преступность, военные преступления.

Summary. The causes and conditions of committing war crimes are considered, the analysis of scientists' opinions is made.

Keywords: causes and conditions, crime, war crimes.

Військові злочини є одним із головних факторів, який впливає не лише на боєздатність армії, а й безпосередньо на суспільство, оскільки через наявність у великій кількості і тяжкість таких злочинів рівень обороноздатності армії зменшується, що за собою може потягнути негативні наслідки для держави в цілому. Тому, щоб зменшити кількість військових злочинів потрібно перш за все виявити причини та умови їх вчинення, які в свою чергу можуть бути як основні так і другорядні, як об'єктивні так і суб'єктивні.

Перш за все, потрібно визначити, що таке причини та умови злочинності. Головкін Б.М. вказує, що причини злочинності це криміногенні деформації правової свідомості і правової культури, що за певних умов закономірно породжують злочинні форми поведінки членів суспільства. Причини злочинності є нерозривними з умовами злочинності і під ними розуміють сукупність негативних явищ і процесів, що сприяють причинам злочинності [1, с. 277-278].

Причини злочинності виступають рушійною силою вибору кримінальних форм поведінки та підставою прийняття протиправного рішення, а умови сприяють виконанню такого рішення.

В науковій літературі зазначається, що всі причини та умови вчинення військових злочинів можна поділи на макро-, мікро- й індивідуальні рівні, що відповідають діалектичному співвідношенню загального, особливого та одиничного.

Макрорівень є дуже широким за своїм змістом, адже в нього входять як соціальні так і політичні відносини, як економічні так і правові та інші. Тобто це такі відносини, які за своєю суттю не пов'язані з армією напряму, а є загальними для всього суспільства. Для прикладу, явища політичної, соціально-економічної та фінансової кризи, які наразі можна спостерігати в державі, моральний занепад суспільства. Такі загальнодержавні причини та умови злочинності притаманні всьому суспільству, в тому числі вчиненню військових злочинів.

Наступним є мікрорівень, до якого відносяться саме безпосереднє несення і проходження військової служби, якому в свою чергу притаманні особливі причини та умови злочинності. До них відносяться: психологічні відхилення через постійне знаходження в одному колективі, здебільшого в чоловічому, психологічний тиск з боку старших солдатів та офіцерів, наявність у певних військових у минулому проблем із законом, низький рівень правосвідомості та соціальної зрілості, замовчування про вчинення злочинів задля збереження військової кар'єри та інші.

Індивідуальний рівень причин та умов військових злочинів пов'язаний із вчиненням злочину конкретною особою – військовослужбовцем, який формується під впливом причин та умов макро та мікрорівнів. І саме цьому рівню характерні такі причини та умови конкретного військового злочину: матеріальні проблеми у військовослужбовця, вживання алкоголю та наркотиків, правовий нігілізм, неякісна робота психологів із військовими та інші [2, с.360-362].

Аналізуючи вищевказане, можна дійти висновку, що кількість причин та умов вчинення військовими злочинів досить велика, що зумовлено специфікою військової служби.

Виходячи з вищевказаного і порівнюючи різні думки науковців, які в свою чергу в деяких аспектах збігаються, можна узагальнити та виділити найбільш поширені причини та умови військової злочинності а саме:

- фінансові проблеми у військових;
- низька правосвідомість
- психологічні проблеми
- високий рівень латентності, що включає в себе і безкарність
- невиконання службовими особами обов'язку щодо належного нагляду за військовослужбовцями та інші.

Такі знання про причини та умови злочинності повинні спонукати державу на їх зменшення в майбутньому для зміцнення армії в цілому.

Література:

1. Головкін Б.М. Про детермінацію злочинності. *Часопис кийвського університету права*. 2020. № 1. С. 274-280.

URL:<https://dspace.nlu.edu.ua/handle/123456789/18081>

2. Кримінологія: підручник Б.М. Головкін, В.В. Голіна, О.В. Лисодед та ін.; за заг. ред. Б.М. Головкіна. Харків : Право, 2020. С. 122-123

Науковий керівник: д.ю.н., проф. Головкін Б.М.

ГОНЧАРЕНКО А.В.,

студентка 6 курсу факультету адвокатури

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЯ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ: УКРАЇНСЬКИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД

Анотація. Робота присвячена вивченню українського та іноземного, зокрема європейського, досвіду кримінально-правової протидії домашньому насильству, що є нагальною проблемою сьогодення.

Ключові слова: домашнє насильство, заходи запобігання та протидії домашньому насильству, досвід протидії домашньому насильству.

Аннотація. Работа посвящена изучению украинского и иностранного, в частности, европейского, опыта уголовно-правового противодействия домашнему насилию, что является насущной проблемой сегодняшнего дня.

Ключевые слова: домашнее насилие, меры предотвращения и противодействия домашнему насилию, опыт противодействия домашнему насилию.

Annotation. The work is devoted to the study of Ukrainian and foreign, in particular, European, experience of criminal law countering domestic violence, which is an urgent problem of today.

Key words: domestic violence, measures to prevent and counter domestic violence, experience in combating domestic violence.

На сьогодні насильство є однією з гострих соціальних проблем. Його жертвами водночас можуть ставати як жінки, так і чоловіки, проте, за міжнародною статистикою, переважна частина насильницьких дій спрямовується на жінок та дітей. Проблема домашнього насильства нині є не тільки локальною, а й загальносвітовою.

Згідно із ст. 126-1 Кримінального кодексу України, домашнє насильство – це умисне систематичне вчинення фізичного, психологічного або економічного насильства щодо подружжя чи колишнього подружжя або іншої особи, з якою винний перебуває (перебував) у сімейних або близьких відносинах, що призводить до фізичних або психологічних страждань, втрати працездатності, розладів здоров'я, емоційної залежності або погіршення якості життя потерпілої особи [1].

Так, вказана стаття КК України передбачає лише три форми домашнього насильства: фізичне, психологічне та економічне. Щодо четвертої форми, передбаченої Законом України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» (далі – Закон) [2] – сексуального насильства, то вона за наявності підстав кваліфікується за іншими статтями КК України, зокрема як злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи.

Так, Законом [2] визначаються організаційно-правові засади запобігання та протидії домашньому насильству, основні напрями реалізації державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, спрямовані на захист прав та інтересів осіб, які постраждали від такого насильства.

Згідно з офіційною статистикою Генеральної прокуратури України, з початку карантину, який був введений у нашій державі на початку березня 2020 р., кількість облікованих кримінальних правопорушень за ст. 126-1 Кримінального Кодексу (далі – КК) України значно зросла. Так, якщо за 2019 р. кількість облікованих кримінальних правопорушень, пов'язаних із домашнім насильством, становила 1068, то вже у грудні 2020 р. ця цифра зросла більше ніж удвічі – до 2212. При цьому кількість осіб, яким вручено повідомлення про підозру за ст. 126-1 КК України, за 2020 р. становила 1877, тоді як за 2019 р. – 788.

Проте, ці цифри повною мірою не відображають існуючу ситуацію, адже частина випадків залишаються незареєстрованими, оскільки постраждалі далеко не завжди звертаються по допомогу [3, с. 454].

Відповідно до даних ООН (ЮНІСЕФ) у світі три чверті дітей віком 2-4 роки регулярно страждають від жорстокої дисципліни з боку батьків чи інших

опікунів, для 42% батьків емоційне насилля над дітьми є допустимим у навчальних цілях.

У США жінка страждає від фізичного насилля кожні 18 хвилин. За статистикою, 62% убивств жінок було вчинено їхніми чоловіками. У Перу 70% усіх зареєстрованих злочинів становить фізичне насильство в сім'ї. Значного поширення набуло сексуальне насильство: у Канаді, Новій Зеландії, США та Великій Британії кожна шоста жінка була зґвалтована [4].

Існують різні класифікації заходів по запобіганню злочинності з урахуванням тих цілей, які перед ними ставляться. Так для запобігання та протидії домашнього насильства застосовуються загальносоціальні, спеціально-кримінологічні та індивідуальні заходи запобігання [5, с. 17].

Характерною особливістю законодавства Німеччини, Австрії, Іспанії та деяких інших європейських країн є орієнтація на вилучення особи, що здійснила насильство в сім'ї, з родини, тобто така особа має залишити житлове приміщення за наказом поліції на певний строк до 10 днів [6, с. 17; 7, с. 157].

Цікавими є норми Закону Німеччини «Про побутове насильство», відповідно до яких потерпілій особі надається право правової претензії на виділення квартири.

Окрім того, суд Німеччини може застосовувати такі спеціальні заходи, як заборона входження до свого будинку (квартири), неможливість перебування біля нього ближче відстані, що встановив суд, обмеження контактів з дітьми, жінкою, іншою особою, що стала потерпілою від насильства в сім'ї, заборона наближення до потерпілих осіб, зустрічі з ними й намагання контактувати з ними, використовуючи мобільні та інші способи зв'язку [8].

У Франції ефективно налагоджена взаємодія підрозділів поліції з «гарячою мобільною лінією», що дає змогу оперативно прибувати на місце вчинення насильства в сім'ї. Крім того, підрозділи поліції мають право негайно вилучати осіб, що вчинили насильство в сім'ї, із місця спільного проживання з потерпілою особою, а суд може призначати такий захід протидії насильству в сім'ї, як використання електронних ОРБ-браслетів. За допомогою цих браслетів поліція отримує сигнал про те, що особа, яка вчинила насильство в сім'ї, наближається до потерпілої, і можуть негайно реагувати на це [8].

Однією з основних рис Акта про захист від насильства в сім'ї в Австрії є те, що в разі вчинення насильства поліція повинна реагувати, незважаючи на інтереси потерпілої особи, яка самостійно приймає рішення лише стосовно тимчасової судової заборони. Такий двоступеневий підхід забезпечує розуміння того, що держава є відповідальною за безпеку у приватному житті та обізнана з проблематичною ситуацією потерпілої особи, яка перебуває в насильницьких стосунках під тиском кривдника.

Австрійський досвід протидії домашньому насильству було б доцільно запровадити і в діяльність правоохоронних органів України, адже в нашій державі ізолюють жертву насильства, тоді як у більшості країн світу – кривдника. Тим не менше, за законодавством України передбачена можливість винесення термінового заборонного припису стосовножитлового приміщення,

який видається винятково кривднику, однак лише за умови, що таке житло є місцем спільного проживання (перебування) постраждалої особи та кривдника відповідно до Закону [2].

При цьому органи Національної поліції наділяються повноваженнями щодо здійснення виселення кривдника в примусовому порядку із житлового приміщення, якщо кривдник відмовляється добровільно його залишити [3, с. 456].

Так, в Україні, у сфері запобігання та протидії домашньому насильству у нашій державі передбачені такі заходи як адміністративна відповідальність, кримінальна відповідальність, надання допомоги та захисту постраждалим особам, діяльність кол-центру з питань запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей, видання заборонних та обмежувальних приписів стосовно кривдників, кримінологічна профілактика тощо.

Таким чином, наявність спеціального законодавства та впровадження його у практику діяльності уповноважених державних органів дозволяє поступово викорінювати вказані негативні суспільні традиції. Інформаційний міжнародний обмін між вченими, працівниками правоохоронних органів, соціальними працівниками сприяє поширенню міжнародного досвіду на українську правову систему. Крім того, Україна, у ході формування національного законодавства, досліджує й адаптує положення міжнародних стандартів з прав людини, у тому числі щодо протидії домашньому насильству.

Отже, проблема протидії насильства в сім'ї є комплексною і потребує не лише вдосконалення законодавства, а й розроблення освітніх та профілактичних програм з урахуванням міжнародного досвіду.

Література:

1. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>

2. Про запобігання та протидію домашньому насильству : Закон України від 07.12.2017 № 2229-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text>

3. Зубицька І.В. Запобігання та протидія домашньому насильству: міжнародні стандарти, європейський досвід, національні перспективи. Юридичний наук. електронний журнал. С. 454-458. URL: http://www.lsej.org.ua/4_2021/115.pdf

4. Коломоець О. Д. Світовий досвід протидії насильству в сім'ї / О.Д. Коломоець // Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского. Серия “Юридические науки”. Том 24 (63). № 1. 2011. С.202-208.

5. Діяльність служби дільничних інспекторів міліції щодо профілактики насильства над дітьми й дорослими членами сім'ї : навчально-методичний посібник / Авт. кол.: Блага А.Б., Журавель Т.В., Заброда Д.Г., Мілорадова Н.Е.; за ред. Г.О. Христової. К. : ТОВ «ВПК «ОБНОВА»», 2012. 140 с.

6. Запобігання злочинності (теорія і практика): навч. посіб. / Голіна В.В. Х.: Нац. юрид. акад. України, 2011. 120 с.

7. Кримінологія: підручник / В. В. Голіна, Б. М. Головкін, М. Ю. Валуйська та ін; за ред. В. В. Голіни, Б. М. Головкіна. Харків: Право, 2014. 440 с.

8. Ломакіна О. В. Зарубіжний досвід протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі. Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування. 2020. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ttpdu_2020_1_20

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Лукашевич С. Ю.

ГОНЧАРЕНКО А. О.,

студентка 2 курсу магістратури

Інституту підготовки кадрів для органів юстиції України

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

КРИМІНОЛОГІЧНЕ ПРОГНОЗУВАННЯ ЯК НАПРЯМОК СТРАТЕГІЇ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ

Анотація. Розкривається зміст, види та поняття кримінологічного прогнозування.

Ключові слова: кримінологічне прогнозування, види кримінологічного прогнозування, поняття кримінологічного прогнозування.

Аннотация. Раскрывается содержание, виды и понятия криминологического прогнозирования.

Ключевые слова: криминологическое прогнозирование, виды криминологического прогнозирования, понятие криминологического прогнозирования.

Summary. The abstracts considered the content, types and the notion of criminological forecasting

Keywords: the criminological forecasting, types of criminological forecasting, the notion of criminological forecasting.

Метою протидії злочинності є охорона правопорядку, забезпечення публічної безпеки та зменшення негативного впливу злочинності на суспільне життя [1, с. 175]. Для її подолання розроблені відповідні стратегії, які дають змогу підготуватися до неочікуваних атак, а також продумати тактику запобігання та протидії злочинності. Це й зумовило виникнення кримінологічного прогнозування.

Прогнозування само собою включає в себе знання про майбутнє, тобто відображає кількісно-якісні показники майбутнього стану певної системи. Однією з основоположних функцій є своєчасне інформування, сповіщення певного кола осіб щодо проблем, які можуть виникнути та запропонування головних шляхів/напрямів досягнення зазначеної цілі. Так, кримінологічне прогнозування полягає у завчасному передбаченні закономірностей розвитку

майбутньої злочинності. Без цього неможливо розробити обґрунтовану стратегію і тактику її запобігання та протидії. Стратегія запобігання та протидії злочинності може впливати в такі дії як: нейтралізація злочинних проявів; ускладнення вчинення злочинів; вторгнення в гостре становище для випередження настання злочину; допомога тим, хто зазнав наслідків від вчинення злочину; взаємодія інститутів громадянського суспільства зі спеціалізованими суб'єктами запобігання злочинністю тощо [2, с. 165]. Таким чином, кримінологічне прогнозування є лише вихідним етапом для здійснення планування процесу запобігання та протидії злочинності, а не засобом для досягнення чого-небудь іншого [3, с. 155].

Здійснюючи кримінологічне прогнозування, необхідно використовувати щонайбільшу кількість фактів, що свідчать про результати даного процесу. Досліджуючи різноманітні класифікації видів кримінологічного прогнозування, найдоцільніший їх поділ запропонував А. П. Закалюк. Так, за об'єктом прогнозування можна розподілити на: 1) прогнозування злочинності; 2) прогнозування обумовлюючих чинників злочинності; 3) прогнозування особистості злочинця; 4) прогнозування можливого розвитку деяких видів людської поведінки, яка імплементується в небезпечні форми [4, с. 392].

Саме прогноз окремих видів злочинів та прогноз можливої злочинної поведінки особи надають потрібну та цінну інформацію, так як завдяки ним можна скласти сукупну стратегію для запобігання та протидії злочинності. Прогнозування особистості злочинця є складним явищем, оскільки немає ще такого механізму, який точно передбачить можливу індивідуальну злочинну поведінку. Кожна людина є окремим організмом, який існує самостійно та його дії непередбачені навіть для нього самого.

Кримінологічне прогнозування також поділяється на короткострокове, середньострокове та довгострокове прогнозування. Кожен зі зазначених видів має свою цінність, наприклад, перший вид є широковідомим та поширеним. Він охоплює невеликий проміжок часу, до півтора-двох років, що спрямований на найближчу перспективу прогнозування розвитку криміногенної ситуації.

Зазначене в цілому дає нам можливість зробити узагальнення поняття «кримінологічне прогнозування злочинності», під яким розуміти саме процес, який включає в себе обробку й аналіз даних щодо виявлення майбутніх змін в структурі злочинності з метою розроблення необхідних заходів для запобігання вчинення злочинів.

Література:

1. Головкін Б. М. Теперішнє і майбутнє кримінології//*Проблеми законності*. 2020. № 149. С. 168–184. URL: <https://dspace.nlu.edu.ua/handle/123456789/18080>
2. Кримінологія: підручник / В. В. Голіна, Б. М. Головкін, М. Ю. Валуйська та ін.; за ред. В. В. Голіни і Б. М. Головкіна. Харків: Право, 2014. 440 с.
3. Лисодєд О. В., Кальман О. Г. Методичні проблеми планування і координації заходів боротьби зі злочинністю у сфері економіки. *Злочинність у*

сфері економіки: проблеми прогнозування, планування та координації заходів протидії / за ред. Кальмана О. Г. Харків: Новасофт, 2005. С. 155–180.

4. Закалюк А. П. Курс сучасної української кримінології: теорія і практика: у 3-х кн. Київ: Вид. Дім «Ін Юре», 2008. Кн. 1.: Теоретичні засади та історія кримінологічної науки. 424 с.

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Лисодед О.В.

ГРЕВЦОВА А. В.,

*студентка 6 курсу Інституту прокуратури та кримінальної юстиції
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

ЗАЛУЧЕННЯ ГРОМАДСЬКОСТІ ДЛЯ ПРОТИДІЇ ТА ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИННОСТІ В УКРАЇНІ ТА ЯПОНІЇ

Анотація: Розглянуто національну правову основу залучення громадян для протидії злочинності в Україні, а також реалізовані з цього напрямку програми в Японії.

Ключові слова: громадські формування, громадський порядок, запобігання, протидія.

Аннотация: Рассмотрена национальная правовая основа привлечения граждан для противодействия преступности в Украине, а также реализованные в этом направлении программы в Японии.

Ключевые слова: общественные формирования, общественный порядок, предотвращение, противодействие.

Resume: The article considers the national legal basis for attracting citizens to combat crime in Ukraine, as well as programs implemented in this direction in Japan.

Key words: public formations, public order, prevention, counteraction.

Одним із завдань сучасної кримінологічної науки серед країн світу є пошук дієвих заходів, здатних зупинити криміналізацію суспільства. Велику роль серед суб'єктів запобігання злочинності відіграють громадські інституції. . Методологічною основою дослідження є твердження, що людський потенціал формується на основі стосунків усередині груп людей, які об'єднуються через спільні інтереси та підтримують неформальні контакти з метою взаємної вигоди та допомоги. Людський потенціал нерозривно пов'язаний з інституційними формаціями, буквально сформованими ними [5].

В Україні діяльність таких інституцій регламентована Законом України «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону». Відповідно до цього закону членами громадських формувань з охорони громадського порядку і державного кордону можуть бути громадяни України, які досягли 18-річного віку та здатні за своїми діловими, моральними якостями і станом здоров'я виконувати на добровільних засадах взяті на себе зобов'язання.

Згідно з даними, наданими Управлінням превентивної діяльності Національної поліції України, у 2018 році діяло 1386 таких формувань [1, с. 5].

Відповідно до даних що містяться в реєстрах - станом на 2021 рік діючих формувань в Україні менше тисячі, що свідчить про спад динаміки кількості громадських формувань.

Головними напрямками діяльності таких формувань є: патрулювання у громадських місцях разом з поліцією або прикордонних територій спільно з прикордонною службою; надання інформації про вчинені злочини; участь у просвітницьких заходах населення; право застосовувати спільно з поліцейськими заходи щодо припинення адміністративних правопорушень і злочинів. Формування здійснюють свою діяльність виключно під контролем органів Національної поліції та підрозділів Державної прикордонної служби України.

Щодо питання оцінки ефективності діяльності громадських формувань з боку самих правоохоронних органів - було проведено опитування професором Голіною Володимиром Васильовичом та кандидатом юридичних наук М. Г. Колодяжним. Воно показало, що співробітники правоохоронних органів оцінюють результативність діяльності громадськості щодо підтримки правопорядку на вулицях так: цілком позитивно – 19% опитуваних; скоріше позитивно, ніж ні – 30%; скоріше негативно, ніж ні – 20%; негативно – 11%; нейтральна оцінка у 20% респондентів. [2, с. 126-127]

Важливим аспектом у розвитку співробітництва громадськості та правоохоронних органів з питань протидії злочинності є вивчення міжнародного досвіду з цього питання. Досить цікавим є досвід Японії, яка створила успішну концепцію діяльності громадських організацій, спрямованих на запобігання злочинності у тій чи іншій сфері.

База японської моделі запобігання злочинності - тісні зв'язки місцевого населення і поліції. Однією з форм громадського впливу на злочинність в Японії є діяльність організацій «Старші брати і сестри». Члени цієї організації є переважно молоді люди, які здійснюють профілактичну роботу серед неповнолітніх правопорушників та серед так званих важких підлітків.

Також у префектурах Японії створюються квартальні комітети, які являють з себе форму самоорганізації населення. Однією із задач таких комітетів є протидія злочинності, що проводиться за допомогою: збору від місцевих мешканців інформації про вчинені злочини чи правопорушення; роз'яснення громадянам основних заходів із забезпечення власного життя тощо. Квартальні комітети тісно співпрацюють із низовими ланками японської поліції – поліцейськими будками та поліцейськими постами. Ефективність їх діяльності пов'язана із високою довірою японців до поліції.

Основною функцією японської поліції на місцевому рівні є не правоохоронна, а соціально-обслуговуюча. Це означає, що правоохоронці Японії перебувають у постійному контакті із мешканцями конкретного населеного пункту, поліцейські допомагають у вирішенні соціальних, побутових та інших проблем. Тому громадяни ставляться до поліцейського не як до представника влади, а, в першу чергу, як до сусіда. [4, с. 74-75]

Таким чином, важливим для України було б поступове заміщення поліцейської концепції контролю стратегією більш тісної роботи з місцевою громадою, заохочення громадян за підтримку безпеки у районі проживання та співробітництво із поліцією, поліпшення зв'язків поліції з місцевим населенням і урядовими установами.

Література:

1. Олександр Банчук, Анна Колохіна, Євген Крапивін, Андрій Крупник, Борис Малишев, Вікторія Рогальська, Олексій Сердюк, Христина Тибінка. Участь громад у забезпеченні правопорядку в Україні: резюме. Київ : ФОП Москаленко, 2019, С. 5;

2. В. В. Голіна, М. Г. Колодяжний, С. С. Шрамко та ін. ; за заг. ред. В. В. Голіни, М. Г. Колодяжного. Громадськість у запобіганні і протидії злочинності: вітчизняний та міжнародний досвід : монографія. Харків : Право, 2017. – 284 с.

3. Головкін Б.М. Про детермінацію злочинності // Часопис Київського університету права. – 2020. – № 1. С. 274-280/
URL:<https://dspace.nlu.edu.ua/handle/123456789/18081>

4. Колодяжний М.Г. ЗАСТОСУВАННЯ СТРАТЕГІЇ «COMMUNITY POLICING» ПРИ ЗАПОБІГАННІ ЗЛОЧИННОСТІ В ЯПОНІЇ. Одеса: ОДУВС, 2015, С. 74-75.

5. Tsytko, Victoria, Kateryna I. Aliksieieva, Iryna A. Venger, Oleksii V. Tavolzhanskyi, Nataliya I. Galunets, & Alona V. Klyuchnik. « Information Policy of the Enterprise as the Basis for the Reproduction of Human Potential in the Structure of Public Social Interaction.» Journal of Advanced Research in Law and Economics [Online], 10.6 (2019): 1664-1672. Web. 6 Nov. 2020.

6. Головкін Б. М. Як стають жертвами злочинів // Проблеми законності. Вип. 136. 2017. С. 161 – 172.
URL:file:///C:/Users/1/AppData/Local/Temp/Pz_2017_136_19.pdf

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Таволжанський О.В.

ГРИГОРЦЕВ А.В.,

студент 6 курсу

Інституту прокуратури та кримінальної юстиції

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ДЕТЕРМІНАЦІЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ПОВ'ЯЗАНИХ З НЕЗАКОННИМ ОБІГОМ COVID-СЕРТИФІКАТІВ

Анотація. Визначено причинність здійснення підробки офіційних документів у вигляді COVID-сертифікатів у паперовій та електронній формах.

Ключові слова: карантин, вакцинація, COVID-сертифікат, причинність, підробка.

Аннотація. Определена причинность подделки официальных документов в виде COVID-сертификатов в бумажной и электронной формах.

Ключевые слова: карантин, вакцинация, COVID-сертификат, причинность, подделка.

Summary. Identified a causal link between falsification of official documents in the form of COVID certificates in paper and electronic forms.

Keywords: quarantine, vaccination, COVID certificate, causation, forgery.

У зв'язку з розповсюдженням на території України гострої респіраторної хвороби **COVID-19**, урядом запроваджуються відповідні протиепідемічні заходи, до яких, зокрема, віднесено вакцинацію.

Так, наразі на території України діє період адаптивного карантину, яким передбачається введення різних ступенів обмежень в регіонах. Так для здійснення окремих соціальних дій в зонах, в яких введено найбільш суворі обмеження, а також для користування послугами міжобласного перевезення необхідною є наявність «жовтого» або «зеленого» сертифікату про вакцинацію [1].

Серед усіх видів детермінації найбільше кримінологічне значення має причинність, оскільки ця категорія відбиває не вірогідний, а закономірний зв'язок між злочинністю та явищами, що її породжують [2, с. 276]. Тому особливу увагу варто приділити саме причинності здійснення кримінальних правопорушень, пов'язаних з незаконним обігом COVID-сертифікатів.

Загалом незаконний обіг COVID-сертифікатів можливий у вигляді його підробки як офіційного документа у паперовій або електронній формі. Зазвичай, таке підроблення роблять власне медичні працівники [3], проте вже зареєстровані випадки, коли особами створювалися фейкові додатки, що мали інтерфейс подібний до офіційного застосунку «Дія», зі внесеним до нього COVID-сертифікатом на ім'я відповідної особи.

Головною причиною здійснення підробки COVID-сертифікатів називають посилення обмежувальних заходів для невакцинованих осіб [3]. Проте варто зважати, що такий процес є двостороннім: незаконні дії вчиняються як медичними працівниками, так і пересічними громадянами.

Здійснивши аналіз доступних даних можна виділити такі причини здійснення підробки COVID-сертифікатів медичними працівниками:

- низький рівень заробітної плати медичних працівників;
- низький рівень соціальної свідомості окремих представників професії;
- нормалізація корупції у суспільстві (наприклад, щодо корупційних проявів під час проходження щорічних медичних оглядів, вступу до закладу вищої освіти, складання сесії тощо).

Варто зазначити, що такі причини є характерними не тільки щодо підробки означеного медичного документа, а й для будь-яких довідок.

Щодо причин «купівлі» таких сертифікатів громадянами, то до їх причин варто віднести:

- посилення обмежувальних карантинних заходів;
- небажання вакцинуватися, викликане дією різних чинників (недовіра до вакцини, що не пройшла усіх необхідних етапів випробування;

прихильність до теорії змови; прагнення уникнути побічних ефектів; наявність протипоказань тощо), що переважно є суб'єктивними;

- прагнення до економії особистого часу.

Отже, до причинності здійснення підробки COVID-сертифікатів медичними працівниками належать переважно економічні фактори (низький рівень доходу), щодо громадян, то вони прагнуть уникнути вакцинації, а також обмежень, що стосуються невакцинованих осіб в період адаптивного карантину.

Література:

1. Карантинні заходи. Міністерство охорони здоров'я. 06.11.2021. URL: <https://covid19.gov.ua/karantynni-zakhody>

2. Головкін Б.М. Про детермінацію злочинності // Часопис Київського університету права. 2020. № 1. С. 274-280. URL: <https://dspace.nlu.edu.ua/handle/123456789/18081>

3. Обдурити «Дію». Свідчення про те, як працює «конвеєр підробок» про вакцинацію осіб в Україні. Радіо Свобода. 01.11.2021. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/koronavirus-pandemiya-vaccina-ukrayina-fake-sertyifikat/31537440.html>

Науковий керівник: д. ю.н., проф. Головкін Б.М.

ГРИЩЕНКО В. О.,

*студентка 2 курсу магістратури факультету адвокатури
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

ВІКТИМНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПОТЕРПІЛИХ У ЗЛОЧИНАХ ПРОТИ СТАТЕВОЇ СВОБОДИ ТА СТАТЕВОЇ НЕДОТОРКАНОСТІ

Анотація. Наведено віктимну характеристику потерпілих у злочинах проти статевої свободи та статевої недоторканості, розглянуто особливості поведінки даної категорії жертв.

Ключові слова: згвалтування, потерпіла особа, віктимна поведінка, віктимні особливості.

Аннотація. Приведены виктимные характеристики потерпевших в преступлениях против половой свободы и половой неприкосновенности, рассмотрены особенности поведения данной категории жертв.

Ключевые слова: изнасилование, пострадавшее лицо, виктимное поведение, виктимные особенности.

Summary. The victim characteristics of victims of crimes against sexual freedom and inviolability are given. The peculiarities of the behavior of this category of victims are considered.

Key words: rape, victim, victim behavior, victim features.

Характеристика поведінки потерпілого є важливою частиною дослідження злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканості. З'ясування поведінкових та особистісних особливостей жертви дозволяє зрозуміти

причину та механізм вчинення злочину, запобігти подальшим протиправним діям.

У Постанові Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику у справах про злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи» №5 від 30.05.2008 року зазначено, що потерпілою від зґвалтування може бути особа як жіночої, так і чоловічої статі [1], але все ж таки переважна більшість потерпілих від статевих злочинів є жінками.

При характеристиці жінки як жертви статевого злочину, по-перше, треба врахувати її вік. Так, результати дослідження вказують, що найбільш віктивними у сексуальних злочинах є жінки у віці від 18 до 30 років (70 %) [2, с. 94]. Науковці пов'язують таку тенденцію з тим, що жінки молодшого віку емоційно й фізіологічно привабливіші, тому вони найчастіше стають жертвами сексуальних зазіхань.

Статистика показує, що більш уразливими є неодружені жінки (50,5%) [2, с. 94]. Це пов'язано з тим, що статус заміжжя знижує можливість випадкових знайомств і потрапляння у небезпечні ситуації, в яких виникають зазіхання на статево недоторканість. Також більш віктивними від злочинів проти статевої свободи та недоторканості є жертви, які мають середню або незакінчену вищу освіту, є студентками навчальних закладів. Особливої уваги заслуговує характер стосунків зі злочинцем. У більшості випадків винна особа та потерпіла знайомі один з одним (46,6 %) [2, с. 94]. При цьому таких потерпілих можна умовно поділити на 2 групи: а) потерпілі, які познайомилися зі злочинцем напередодні зґвалтування; б) потерпілі, які знаходилися зі злочинцем у тривалих стосунках [3, с. 209].

Формою віктимної поведінки жінки, як жертви статевого злочину, може виступати несвідоме провокування на злочин своїми діями (кокетство, флірт, випадкові дотики, спонукання на ласки та поцілунки). Репутація та зовнішній вигляд також мають неабияке значення при характеристиці віктимності потерпілих від статевих злочинів. Жінка, яка характеризується як доступна, невибаглива у знайомствах та статевих стосунках, є більш привабливою для особи гвалтівника, адже останній розраховує на відсутність відмови та опору під час вступу у статевий зв'язок. «Каталізатором» для вчинення злочинних дій можуть стати відвертий одяг та яскравий макіяж.

Впливають на стан віктимності алкогольне та/або наркотичне сп'яніння (52 % жертв; у 34,2 % випадків мало місце спільне вживання жертвою і гвалтівником спиртних напоїв) [2, с. 94]. Стан безпорадності в цьому випадку викликаний або активними діями гвалтівника (підсипання снодійного), або настає незалежно від його дій (потерпіла особа самостійно вживає наркотичні або алкогольні речовини).

Важливою ознакою віктимологічного портрету є певні риси характеру потерпілої, вони становлять суттєві властивості особи, які визначають той чи інший спосіб поведінки та життя. До таких рис можна віднести довірливість, безтурботність, легковажність. Саме особи, які мають такі особливості характеру, схильні до нехтування заходами особистої безпеки, а отже, є більш

вразливими та можуть стати жертвою статевого злочину. Потерпіла особа, як правило, не враховує обставини та оточення, в якому вона знаходиться, наприклад, залишаючись наодинці з особою протилежної статі, часто малознайомою, у закритих приміщеннях чи у нелюдній місцевості [4; 5; 6; 7].

Підсумовуючи викладене, треба зазначити, що дослідження особливостей поведінки та особистісних характеристик жінок-потерпілих у злочинах проти статевої свободи та недоторканості, характер їх стосунків з насильником має ключове значення для визначення інших детермінантів злочинів проти статевої свободи та недоторканості, елементів криміналістичної характеристики цих злочинів (місце, час та обстановка вчинення, способи дій гвалтівника, сліди злочину тощо).

Література:

1. Про судову практику у справах про злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 30.05.2008 року №5. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/v0005700-08> (дата звернення: 10.11.2021).

2. Петечел О.Ю. Кримінологічна характеристика злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканості особи. *Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України*. 2016. № 41. С. 90-99.

3. Нуджейдат В. Потерпіла особа в структурі криміналістичної характеристики зґвалтувань. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «ПРАВО»*. 2017. № 23. С. 207-209.

4. Головкін Б. М. Як стають жертвами злочинів. *Проблеми законності*. Вип. 136. 2017. С. 161 – 172. URL: file:///C:/Users/1/AppData/Local/Temp/Pz_2017_136_19.pdf

5. Сметаніна Н. В. Злочинність і віктимність: питання взаємозв'язку і захист прав потерпілих. *Державна політика у сфері захисту прав потерпілих від кримінальних правопорушень в Україні* : матеріали "круглого столу" в рамках VII Всеукр. фестивалю науки 25 квіт. 2013 р. : 20 років НАПрН України. Харків, 2013. С. 252–254.

6. Сметаніна Н. В., Дойонко О. В. Міжнародний досвід захисту прав жертв злочинів. *Право і суспільство*. 2018. № 6, ч. 2. С. 178–182.

7. Лисодєд О. В. Про захист жертв злочинів і віктимологічну профілактику. *Науковий вісник Дніпропетровського юридичного інституту МВС України*. 2001. № 3. С. 276–282.

Науковий керівник- к.ю.н., доц. Сметаніна Н. В.

ГУПАЛО Т. О.,

студентка 2 курсу магістратури

*Інституту підготовки кадрів для органів юстиції України
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

ЩОДО ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ ВИКРИВАЧІВ КОРУПЦІЙНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ

Анотація: Розглянуто правовий захист викривачів корупційних правопорушень в Україні.

Ключові слова: корупційне правопорушення, викривач корупційних правопорушень, правовий захист викривачів.

Аннотация: Рассмотрена правовая защита обличителей коррупционных правонарушений в Украине.

Ключевые слова: коррупционное правонарушение, обличитель коррупционных правонарушений, правовая защита обличителей.

Summary: The legal protection of whistleblowers in Ukraine is considered.

Keywords: corruption offense, whistleblower of corruption offenses, legal protection of whistleblowers.

На сьогодні в Україні в сфері корупційних правопорушень існують спеціальна категорія фізичних осіб, яких іменують «викривачами». Це так звані наймані працівники, які надають відповідну інформацію зсередини важливих органів чи з середовища впливових осіб. Саме через небезпеку їх діяльності необхідно надати їм відповідний правовий захист.

Законодавство визначило: особа вважається викривачем з моменту повідомлення відповідної інформації про можливі факти корупційних правопорушень (або інших порушень, які передбачені Законом України «Про запобігання корупції»).

Стаття 53 Закону України «Про запобігання корупції» визначає, яким чином відбувається державний захист викривачів. Викривачі, їх близькі особи перебувають під захистом держави. За наявності загрози життю, житлу, здоров'ю та майну викривачів, їх близьких осіб у зв'язку із здійсненим повідомленням про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень цього Закону правоохоронними органами до них можуть бути застосовані правові, організаційно-технічні та інші спрямовані на захист від протиправних посягань заходи, передбачені Законом України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві». Для захисту прав та представництва своїх інтересів викривач може користуватися всіма видами правової допомоги, передбаченої Законом України "Про безоплатну правову допомогу", або залучити адвоката самостійно.

Відповідно до цієї ж статті Національне агентство з питань запобігання корупції в разі звернення викривача: здійснює представництво в суді інтересів викривача у випадках, якщо викривач неспроможний самостійно захистити свої порушені чи оспорювані права або реалізувати процесуальні повноваження, має

право бути присутнім на засіданнях судів усіх інстанцій, у тому числі на закритих судових засіданнях, за умови згоди викривача, в інтересах якого судовий розгляд оголошено закритим; має право звертатися до суду з позовом (заявою) про захист прав і свобод викривачів, брати участь у судовому розгляді справ, провадження в яких відкрито за його позовами (заявами, клопотаннями (поданнями)); має право вступати у справи, провадження в яких відкрито за позовами (заявами, клопотаннями (поданнями) викривачів, на будь-якій стадії їх судового розгляду; має право ініціювати незалежно від участі Національного агентства у судовому провадженні перегляд судових рішень у порядку, встановленому законом.

Проте, правовий захист викривачів всеодно потребує свого подальшого удосконалення. Для створення доброчесної публічної служби О. Ю. Шостко пропонує навіть ухвалити спеціальний закон. Оскільки викривачі, які працюють в правоохоронних органах і надають відповідну інформацію щодо корупції, згодом зазнають цькування та недбайливого ставлення від колег, а це призводить до того, що особа, яка може знати про відповідне порушення, просто не захоче повідомляти про нього.

У відповідному нормативному акті мають передбачатися внутрішні й зовнішні канали подання інформації, система захисту викривачів від утисків і переслідування, а також заходи стимулювання повідомлень про корупцію, покладення на спеціально уповноважений орган функцій із проведення моніторингу та аналізу практики застосування закону й ужиття заходів щодо його належного застосування, запровадження санкцій за приховування фактів корупційних правопорушень [1, с. 148].

В цілому, ми повинні змінити не тільки національне законодавство, а й створити відповідний імідж у викривачів та надати їм гарантії того, що після оприлюднення інсайдерської інформації вони не будуть зазнавати жодного тиску чи посягання на їх приватне життя.

Література:

1. Шостко О. Ю. Правовий захист викривачів корупційних правопорушень. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2017. № 3. С. 146–150. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/12958/1/Shostko_146-150.pdf (дата звернення: 13.11.2021).

Науковий керівник: к.ю н., доц. Лисодєд О.В.

ГУСЄВА Д. А.,

студентка 2 курсу магістратури

*Інституту підготовки кадрів для органів юстиції України
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

ПРОБЛЕМИ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ У МИТНІЙ СФЕРІ

Анотація. Розглянуто поняття та причини корупції у митній сфері.

Ключові слова: корупція у митній сфері, причини корупції у митній сфері.

Анотація. Рассмотрены понятия и причины коррупции в таможенной сфере.

Ключевые слова: коррупция в таможенной сфере; причины коррупции в таможенной сфере.

Summary. The concept and causes of corruption in the customs sphere are considered.

Keywords: corruption in the customs sphere, causes of corruption in the customs sphere.

Україна як самостійна, незалежна держава за останні роки закріпила за собою статус експортоорієнтованої та імпортозалежної країни. У нинішньому стані зовнішня торгівля становить собою корпоратизований і надприбутковий сектор економіки, в якому зосереджено легальний та нелегальний товарообіг і фінансові ресурси, створено тіньову зайнятість населення [2, с. 19]. Однією з найгостріших загроз національній безпеці України стала корупція, що поступово поширюється та набирає обертів. Корупція у митній сфері впливає на рентабельність і прибутковість зовнішньої торгівлі, а також сприяє привласненню частини потенційного доходу держави. Правова природа корупції у сфері зовнішньої торгівлі полягає у тому, що митне законодавство регламентує права і обов'язки обох сторін митних правовідносин, які взаємодіють з приводу переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон України. У даному випадку особи, які переміщують предмети, транспортні засоби та товари через кордон порушують нормативно встановлений порядок та умови такого переміщення, а посадові особи митних органів, у свою чергу, не виконують належним чином свої службові обов'язки, або ж можуть виходити за межі своїх повноважень при здійсненні митних формальностей. Таким чином, митна корупція виражається у порушенні митного законодавства обома учасниками митних відносин, а саме уповноваженими суб'єктами державного контролю, та суб'єктами господарювання в корисливих цілях, у чому і полягає зміст митної корупції [1, с. 219].

З цього приводу, Б. М. Головкін визначає корупційну злочинність у митній сфері як систему корупційних злочинів і злочинів, пов'язаних з корупцією, що вчиняються посадовими (службовими) особами митних органів ДФС України при застосуванні законодавства з питань державної митної справи у відносинах з особами, які переміщують товари і транспортні засоби через митний кордон, а також при взаємодії з іншими органами держави, що забезпечують митну діяльність [3, с. 15]. Причинами корупційної складової у

митній сфері, у свою чергу, визначаються недосконалість митного законодавства, застарілість програмного забезпечення, низький рівень сервісу, надмірний фізичний контакт інспектора з декларантом, службова недбалість у митних правопорушеннях та контрабанді, що поєднується із приховуванням корупційних діянь службових осіб. Однією із форм поширення корупції у митній сфері є корупційне узаконення фактично незаконних експортних, імпорتنих та транзитних операцій. Саме на етапі документальної підготовки переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон та попередньої перевірки документів осіб, які перетинають кордон відбувається корупційна змова, яка проявляється у зловживанні службовим становищем в корисливих цілях. Метою корупційної діяльності є надання фактично незаконним зовнішньоекономічним операціям виду формально законних замасковане під службову недбалість [4, с. 286].

Стратегічною ж метою запобігання корупційним злочинам у митній сфері є захист інтересів держави й бізнесу від корупції на митницях шляхом створення ефективної системи запобігання корупційним правопорушенням і злочинам у митних органах, а також, забезпечення належного стану законності, високого рівня доброчесності та свободи від корупції у митній сфері виступає змістом і спрямованістю держави та інститутів громадського суспільства [3, с. 110].

Література:

1. Головкін Б. М. Тіньова зовнішня торгівля і корупція на митницях. *Проблеми законності*. 2017. Вип. 139. С. 218–230. URL: file:///C:/Users/1/AppData/Local/Temp/Pz_2017_139_23.pdf

2. Головкін Б. М. Стан корупції в митній справі. *Світ без корупції: міф чи реальність?*: матеріали дискус. панел. Першого Харків. міжнар. юрид. форуму «Право та проблеми сталого розвитку в глобалізованому світі» (м. Харків, 3–6 жовт. 2017 р.). Харків, 2017. С. 19–25. URL: <https://dspace.nlu.edu.ua/handle/123456789/15881>

3. Олійник Д. О. Запобігання корупційним злочинам, що вчиняються при здійсненні митних процедур: монографія [наук. ред. Б. М. Головкін]. Харків: Право, 2018. 200 с.

4. Головкін Б. М. Поняття корупційної злочинності у митній сфері. *Традиції та новації юридичної науки: минуле, сучасність, майбутнє*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2017 р.): у 2-х т. Одеса: Вид. дім «Гельветика», 2017. Т. 2. С. 285–287. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/10450/Golovkin%20%20a2%20%20be%20%20bc%202017-112.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Науковий керівник: к. ю. н., доц. Лисодед О. В.

ДВОРНЯК Ю. С.,
студентка 5 курсу денного факультету
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ПРОТИДІЯ ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ. ПСИХОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Анотація. Розглянуто загальні елементи організованої злочинності, визначено психологічні особливості учасників злочинних формувань, запропоновано заходи щодо протидії організованим злочинності, та способів взаємодії з учасниками злочинних формувань.

Ключові слова: організована злочинність, злочинні формування, запобігання, протидія, психологічні прийоми.

Аннотация. Рассмотрены общие элементы организованной преступности, определены психологические особенности участников преступных формирований, предложены меры по противодействию организованной преступности и способам взаимодействия с участниками преступных формирований.

Ключевые слова: организованная преступность, преступные формирования, предотвращение, противодействие, психологические приемы.

Summary. The general elements of organized crime are considered, the psychological characteristics of members of criminal groups are determined, measures are proposed to counter organized crime and ways of interaction with members of criminal groups.

Keywords: organized crime, criminal formations, prevention, counteraction, psychological techniques.

Феномен організованої злочинності є найбільш суспільно небезпечною формою протиправної діяльності. У часи радянського союзу існування організованої злочинності безумовно заперечувалося, насамперед з ідеологічних причин. Відкриті обговорення про існування такого феномену почалися лише наприкінці 1980-х рр., це і є однією з причин, що ускладнює боротьбу з організованою злочинністю у сучасних умовах. [1]

Статистика кількості осіб, які вчинили кримінальні правопорушення у складі організованих груп та злочинних організацій на 2016 рік склала 598 осіб, станом на 2020 рік число зросло майже втричі і становить 1609 осіб. Також кількість організованих груп та злочинних організацій, щодо яких розслідувано кримінальні провадження з 136 у 2016 році зросло до 377 у 2020 році. [2]

Організована злочинність як єдиний складний організм має ієрархічну будову з розподілом ролей, чітко визначену мету, існування фінансової та інформаційної бази, жорстку внутрішню дисципліну. Для ефективної боротьби з організованою злочинністю необхідно визначити причини та сутність її існування. У процесі пізнання, що таке група з боку соціальної психології, як вона впливає на учасників та що згуртовує людей, які входять до таких груп, допомагає по-перше, правильно оцінити їх вчинки та дії, по-

друге, обрати найбільш оптимальні способи протидії такій організованій злочинності.

Важливими характеристиками організованої злочинності є їх корислива спрямованість, вирішення питань безпеки через встановлення корумпованих зв'язків, стійкість, ієрархічність, розподіл ролей та функцій для спільної діяльності, наявність нормативних приписів, самофінансування, мета злочинної діяльності. Порівняно з індивідуальними злочинами суспільна небезпека організованої злочинності вища. У цьому велику роль відіграє психологічні та соціальні фактори. Вчинення злочину у складі групи є умовою, яка психологічно полегшує сприйняття особи щодо її незаконної діяльності, відчувається вплив інших учасників. Є можливість втягнути інших осіб у тому числі службовців, спеціалістів в певній вузькій області. За географічними масштабами поширюється на регіони, міста та злочини вчинені більш ніж на території однієї держави (транснаціональні). Масштаби злочинного діяння організованої злочинності визначають ступінь тяжкості вчиненого злочину. [3]

Ян ван Дайк зазначив, що відмивання грошей, насильство і корупція визначаються універсальними додатковими ознаками організованої злочинності. Він вважає, що майже неможливо уявити високий рівень організованої злочинності в будь-якій країні, де б не було цих трьох складових організованої злочинної діяльності. [7]

На конкретний тип злочинного формування впливає ступінь згуртованості, яка виступає її обов'язковою ознакою. Найпростіший тип злочинного формування це так звані випадкові злочинні групи. Як правило це злочини без попередньої змови, які мають низький рівень психологічної єдності, виникають у раптових ситуаціях. Найвищий тип організованого злочинного формування це злочинні організації створені для вчинення особливо тяжких злочинів. З метою укорінення така злочинна організація починає перетворюватися на легальне підприємництво (вкладання коштів в нерухомість, в банки), організатори встановлюють зв'язки з державними посадовцями, «відмивають» гроші. Характерна наявність лідера, обов'язково дотримується принцип «одновладдя». Встановлюються неформальні правила та санкції, за порушення певних традицій злочинного формування. Наявність бази перевічених осіб в органах влади, судовій системі, що вказує на корумпованість органів влади. [4]

Утворення злочинних формувань має причини, насамперед це нездатність, складність скоїти злочин одноосібно. Відсоток раніше судимих осіб у складі злочинних формувань значно вища, а тому наступною причиною є особисті зв'язки учасників пов'язані зі злочинним минулим, безробіття, збільшення тіньової економіки. Їх соціальні установки та інтереси мають вплив також на цілеспрямовану антисоціальну поведінку. Члени злочинних формувань надають один одному моральну та психологічну підтримку, через що учасники почувають себе впевнено, що полегшує рішучість до вчинення

злочину. Поширення та опанування злочинного досвіду відбувається швидше. [4]

Деякі злочинні формування ведуть злочинну діяльність протягом багатьох років, а тому злочин стає як промисел для учасників, своєрідна «професія» з чим пов'язується формування субкультури та відповідної психології. Взаємна підтримка один одного, так звана кругова порука, метою якої є ефективна протидія правоохоронним органам існує в будь-якому злочинному формуванні. Способом протидії такого елементу є порушення кругової поруки, що полягає роздрібненні найактивніших учасників, виведення підлеглих членів групи з під впливу лідерів та організаторів.

З метою викриття організаторів та лідерів використовують широкий спектр психологічних, тактичних прийомів та оперативних заходів, що розробляють слідчі. Велику роль відіграє вивчення психологічної структури ролі лідерів. Зібрані факти, які свідчать про конфлікти між лідером і учасниками злочинного формування, у ході розслідування, варто використовувати при очних ставках, допитах, інших слідчих діях. Тільки після уважного вивчення слідчим розбіжностей між учасниками злочинного формування та вивчення характеру конфліктних ситуацій, він повинен враховуючі всі обставини спрямовувати тактико-психологічну лінію дій на виявлення необхідних доказів. [4]

Виділяють суб'єктів за типом запобіжної діяльності, що здійснюють безпосереднє управління та управління окремими напрямками і учасниками запобігання злочинності, визначають головні напрями, завдання, намічають, контролюють таку діяльність, гарантують ресурсне та правове забезпечення, виявляють, вивчають об'єкти запобіжного впливу, забезпечують запобіжні заходи щодо випередження, обмеження, усунення криміногенних явищ, захисту соціальних благ суспільства, здійснюють заходи щодо припинення і відвернення злочинів. [6]

Безумовно, необхідність підвищення ефективності боротьби з організованою злочинністю потребує комплексно з усіх боків. У тому числі обмін інформацією та досвідом між державами в порядку міжнародного співробітництва, посилити контроль на пропускних митних пунктах, здійснювати транспортний та паспортний контроль, впровадити сучасні технології у виявленні підозрілих банківських операціях, у тому числі «відмивання» коштів. Підвищення якості досудового слідства, досконалий державний контроль за функціонуванням комерційних установ. [5]

Отже, здатність до розуміння психофізіологічних можливостей лідерів та організаторів, психологічних характеристик злочинних формувань, інформації про психологічні передумови виникнення суперечностей в злочинних формуваннях являється невід'ємним елементом результативної боротьби з організованою злочинністю. Глобальніше можна говорити й про будівництво невразливої системи кримінального правосуддя до корупційних зв'язків з організованою злочинністю та насильства з її боку в цілому.

Література:

1. Семикопний А.Д. Організована злочинність та організовані форми злочинності у науці й законодавстві сучасної України і УСРР доби НЕПу: порівняльна характеристика/ 2009 р.
 2. Статистична інформація ГПУ [Режим доступу] <https://www.gp.gov.ua/ua/1stat>
 3. Бузало П. Кримінологія / П. Бузало, С. Денисов. – К., 2007.
 4. Сорокотягин, И.Н. Юридическая психология: Учебник для вузов / И.Н. Сорокотягин, Д.А. Сорокотягина. — М.: Юрайт, 2011. — 456 с.
 5. Даньшин І. М. Усталені форми злочинності (кримінологічний нарис) / І. М. Даньшин. – Х. : Акта, 2002. – 110 с.
 6. Голіна В. В. Запобігання злочинності (теорія і практика) : навч. посіб. / В. В. Голіна ; Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. – Х. : Право, 2011. – 120 с.
 7. Шостко О. Ю. Проблеми виміру латентності організованої злочинності / О. Ю. Шостко // Питання боротьби зі злочинністю : зб. наук. пр. – Вип. 23. – Х. : Право, 2012. – С. 101 – 110.
- Науковий керівник: к.ю.н., доц.. Ткачова О.В.*

ДЕМИДЕНКО А. Г.,

*студент 6 курсу, 6 групи, факультету адвокатури
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ЗАПОБІГАННЯ КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ У СФЕРІ ОХОРОНИ ВОДНИХ ОБ'ЄКТІВ УКРАЇНИ

Анотація. Розглянуто проблеми правового регулювання щодо забезпечення охорони водних об'єктів в Україні, запропоновані заходи запобігання та протидії екологічним правопорушенням.

Ключові слова: водні об'єкти, екологічне правопорушення, запобігання та протидія.

Аннотация. Рассмотрено проблемы правового регулирования по обеспечению охраны водных объектов в Украине, предложены меры по предотвращению и противодействию экологическим правонарушениям.

Ключевые слова: водные объекты, экологическое правонарушение, противодействие.

Summary. The abstracts considered with some aspects of legal regulation problems in the protection of water objects in Ukraine.

Keywords: water objects, ecological offence, prevention, counteraction.

Розпочавши свій відлік з двадцятого століття проблема зменшення кількості водних ресурсів все гостріше постає перед країнами у різних частинах нашої планети.

Антропогенний вплив на озоносферу Землі провокує стрімку зміну клімату, що призводить до деградації та зникнення водних об'єктів, які у свою чергу є джерелами питної води. Окрім цього діяльність шкідливих виробництв, агропідприємств та інших суб'єктів спричиняє забруднюючий вплив на стан водних ресурсів. На жаль, зазначена тенденція зменшення та забруднення великої кількості джерел питної води є характерною і для України. Так відповідно до розпорядження КМУ № 388-р «Про схвалення Концепції Загальнодержавної цільової соціальної програми «Питна вода України» на 2022-2026 роки» якість питної води із систем централізованого водопостачання не відповідає встановленим нормативам у багатьох населених пунктах України [3].

Чиста питна вода є основним ресурсом необхідним для підтримання життя будь-якого живого організму, а тому охорона вод є одним з пріоритетних напрямів діяльності нашої держави. Зокрема, відповідно до ст. 16 Конституції України забезпечення екологічної безпеки і підтримання екологічної рівноваги на території України, збереження генофонду Українського народу є обов'язком держави [1]. Задля унормування правовідносин, що виникають у сфері постачання громадянам України питної води було прийнято Закон України «Про питну воду, питне водопостачання та водовідведення». Статтею 46 даного Закону визначено, що особи винні у забрудненні, засміченні, виснаженні водних джерел питного водопостачання притягаються до відповідальності згідно із законами України [4]. Зазначена у приписах ст. 46 Закону «Про питну воду, питне водопостачання та водовідведення» відповідальність конкретизується у положеннях ст. 59 Кодексу України про адміністративні правопорушення та ст. 242 Кримінального кодексу України. Статтею 59 КУпАП встановлено, що у разі забруднення і засмічення вод, порушення водоохоронного режиму на водозаборах, яке спричиняє їх забруднення, водну ерозію ґрунтів та інші явища до винної особи може бути застосоване адміністративне стягнення у вигляді штрафу у розмірі від п'яти до восьми неоподаткованих мінімумів громадян, що станом на 08.11.21 складає від 85 до 136 грн [5]. Зі сказаного вище можна констатувати той факт, що розмір адміністративного стягнення встановлений санкцією ст. 59 КУпАП не виконує ні превентивної (стримуючої), ні правозахисної, ні компенсаторної, ані каральної функції такого адміністративного стягнення [2]. Наявність застарілих норм адміністративного законодавства, що передбачають неспівмірно низьку відповідальність за порушення охоронного режиму водних об'єктів, їхнього засмічення та забруднення суттєво впливає на послаблення дії принципу Верховенства права на усіх напрямках, де захист повинна здійснювати держава Україна, як гарант забезпечення та реалізації конституційних прав своїх громадян. Доволі часто, зважаючи на незначні штрафи та суб'єктивне усвідомлення неефективності накладення адміністративних стягнень на порушників за забруднення і засмічення вод, уповноваженими службовими особами Державної екологічної інспекції України здійснюються дії спрямовані на уникнення від складання матеріалів про адміністративні правопорушення та

подальшого застосування до порушника адміністративного стягнення, а тому, станом на сьогодні, прослідковується тенденція щодо зростання кількості порушень пов'язаних із забрудненням та засміченням водних об'єктів. Доволі показовим є нещодавній приклад забруднення ріки Уди неподалік села Темнівка Харківської області, де за суттєве забруднення пластиком поверхні ріки Державною екологічною інспекцією України на правопорушника було накладено адміністративний штраф у розмірі 136 грн.

Окрім цього, слід зазначити, що ст. 242 КК України встановлена кримінальна відповідальність за порушення правил охорони вод (водних об'єктів), якщо це спричинило забруднення поверхневих чи підземних вод і створило небезпеку для життя, здоров'я людей чи довкілля. Проте, на практиці кваліфікація дій підозрюваних згідно з положеннями ст. 242 КК України ускладнюється обов'язковим елементом складу цього кримінального правопорушення у вигляді суспільно небезпечних наслідків [6].

Тож, підсумовуючи зазначене вище, задля здійснення більш ефективного впливу на потенційну злочинну поведінку та кращому запобіганню новим адміністративним та кримінальним правопорушенням у сфері забруднення водних об'єктів слід наголосити на необхідності перегляду Верховною Радою України застарілої санкції ст. 59 КУпАП, що наразі не виконує правозахисну та превентивну функції. Також доцільним є виключення з диспозиції ст. 242 КК України обов'язкового суспільно небезпечного наслідку у вигляді «створення небезпеки для життя, здоров'я людей чи для довкілля» разом із проведенням чіткого розмежування діянь за які винна особа буде притягатися, як до адміністративної, так і до кримінальної відповідальності.

Література:

1. Конституція України : офіц. текст. Київ : КМ, 2013. 96 с.
2. Кримінологія : підручник / [Б.М. Головкін, В.В. Голіна, О.В. Лисодєд та ед.]; за заг. ред.. Б.М. Головкіна. Харків : Право, 2020. 384 с.
3. «Про схвалення Концепції Загальнодержавної цільової соціальної програми «Питна вода України» на 2022-2026 роки»: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 28.04.2021 р. № 338-р.
4. Про питну воду, питне водопостачання та водовідведення: Закон України від 18.05.2017 р. № 2047-VIII. - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2918-14#Text>
5. Кодекс України про Адміністративні Правопорушення [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>
6. Кримінальний кодекс: Закон України від 05.04.2001 № 2341-ІІ // Верховна Рада України. - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>

Науковий керівник : к.ю.н., доц. Лукашевич С.Ю.

ДМИТРІЄВА М.Г.,

студентка 2 курсу магістратури

*Інституту підготовки кадрів для органів юстиції України
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

СПЕЦІАЛЬНО-КРИМІНОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЙНІЙ ЗЛОЧИННОСТІ В УКРАЇНІ

Анотація. Розглядаються окремі аспекти спеціально-кримінологічного запобігання корупційної злочинності.

Ключові слова: корупційна злочинність, спеціально-кримінологічне запобігання корупційної злочинності.

Аннотация. Рассматриваются отдельные аспекты специально-криминалогического предупреждения коррупционной преступности.

Ключевые слова: коррупционная преступность, специально-криминалогическое предупреждение коррупционной преступности.

Summary. Considered some aspects of special criminological prevention of corruption criminality.

Keywords: corruption criminality, special criminological prevention of corruption criminality.

Боротьба із корупцією в цілому і корупційною злочинністю зокрема сьогодні є однією з найбільш важливих проблем української держави. Корупційна злочинність являє собою сукупність умисних злочинів, що вчиняються особами шляхом використання наданих їм владних або службових повноважень, із корисливих мотивів і з метою незаконного одержання неправомірної вигоди матеріального або нематеріального характеру для себе чи третіх осіб або ж шляхом надання пропозицій таких вигод іншим особам із метою незаконного використання наданих їм владних або службових повноважень [1, с. 238].

У рамках спеціально-кримінологічного запобігання корупційній злочинності в Україні з 2014 р. розпочато антикорупційну реформу, чим було створено інституційні засади для протидії корупції та її проявам. На сьогодні в Україні вже існує певна антикорупційна система, яка включає державну політику в цій сфері, антикорупційне законодавство, антикорупційні органи, діяльність міжнародних антикорупційних організацій, національних громадських антикорупційних об'єднань, аналітичних центрів, рад громадського контролю при центральних органах виконавчої влади, міжнародні програми (проекти) у сфері запобігання та протидії корупції тощо [2, с. 254]. Дані оприлюдненого «Індексу сприйняття корупції» за 2020 р. (Corruption Perceptions Index – CPI) демонструють, що Україна за останній рік покращила свій показник з 30 до 33 балів [3]. Тому, можна констатувати, що завдяки функціонуванню антикорупційної системи, невеликий, проте все ж прогрес Україною зроблений. Але, для того щоб ще зменшити індекс корупції, потрібно: 1) встановити такий рівень матеріального утримання службовців, який забезпечить їм та їх родинам пристойний рівень життя; 2) поліпшити

контроль за доходами і витратами державних та інших категорій службовців;
3) створити атмосферу громадського неприйняття будь-яких проявів корупції;
4) забезпечити систематичне проведення перевірок додержання вимог антикорупційного законодавства.

Спеціально-кримінологічне запобігання корупційній злочинності можливе і з використанням мережі Інтернет. Необхідно зазначити, що основними напрямками цієї роботи є: використання соціальних Інтернет-мереж для моніторингу кримінологічно значимої інформації, створення блогів, організації чатів; створення спеціалізованих сайтів із практичними рекомендаціями щодо запобігання фоновим для корупційної злочинності явищам; Інтернет-картографування кримінологічної інформації та ін. Соціальні мережі використовуються вже тривалий час правоохоронцями для виявлення, розкриття, розслідування та попередження злочинів, у тому числі й корупційних [4, с. 187].

Також, в контексті спеціально-кримінологічного запобігання корупційній злочинності варто звернути увагу на удосконалення діяльності системи суб'єктів, як-то: Національного антикорупційного бюро України, Національного агентства з питань запобігання корупції, Національного агентства з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, Державного бюро розслідувань, Вищого антикорупційного суду [5, с. 242].

Література:

1. Шило С. Кримінологічні напрями запобігання корупції в Україні. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. №9. С. 237–242.
2. Головкін М. В. Механізм запобігання корупції. *Часопис Київського університету права*. 2018. № 4. С. 254–260. URL: <https://dspace.nlu.edu.ua/handle/123456789/16918>
3. Індекс сприйняття корупції-2020. Transparency International. 2020. URL: <http://cpi.ti-ukraine.org/> (дата звернення: 07.11.2021).
4. Бугера О. Спеціально-кримінологічне запобігання злочинності з використанням мережі Інтернет. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 8. С. 186–190.
5. Кримінологія: підручник / [Б. М. Головкін, В. В. Голіна, О. В. Лисодед та ін.]; за заг. ред. Б. М. Головкіна. Харків: Право, 2020. 384 с.
Науковий керівник: к.ю.н., доц. Лисодед О. В.

ДОНЕЦЬ Р.К.,
Студента 2 курсу магістратури
Інституту прокуратури та кримінальної юстиції
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

COVID-СЕРТИФІКАТИ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ЗАПОБІГАННЮ ЗЛОЧИННОСТІ

Анотація. В роботі розглянуто кримінологічну характеристику особи, що здійснює неправомірну діяльність у сфері формування COVID-сертифікатів.

Ключові слова: карантин, COVID-сертифікат, підроблення, особа злочинця, медичний працівник.

Аннотация. В работе рассмотрена криминалистическая характеристика лица, осуществляющего противоправную деятельность в сфере оформления COVID-сертификатов.

Ключевые слова: карантин, COVID-сертификат, подделка, лицо преступника, медицинский работник.

Annotation. The criminological characteristics of a person who carries out illegal activities in the field of COVID-certificates are considered in the work.

Keywords: quarantine, COVID-certificate, forgery, identity of the offender, medical worker.

На сьогоднішній день на території України діє період адаптивного карантину, зумовлений розповсюдженням гострої респіраторної хвороби COVID-19. Так, на разі можливим є введення різних ступенів обмежень в регіонах для невакцинованих осіб [1].

Документом, що посвідчує вакцинацію особи, є *COVID-сертифікат або міжнародне свідоцтво про вакцинацію*. При цьому означені документи можуть бути представлені як в паперовому, так і в електронному вигляді у офіційному застосунку «Дія».

Поняття «особа злочинця» охоплює сукупність усіх ознак і властивостей (демографічних, біосоціальних, психофізіологічних, морально-психологічних, кримінально-правових та ін.), що усебічно характеризують злочинця, як члена суспільства і суб'єкта протиправної поведінки [2, с. 38]. А тому вважаємо за доцільно здійснити кримінологічну характеристику особи злочинця у сфері незаконного оформлення *COVID-сертифікатів за означеними складниками*.

Демографічний критерій наразі важко встановити, адже це є новим різновидом кримінальних правопорушень, а тому відповідна статистика наразі не сформована. Проте справедливим буде припущення, що такий вид протиправної діяльності є більш поширеним у так званих «червоних» зонах адаптивного карантину. Наприклад, станом на листопад 2021 року це територіям Києва, Дніпропетровської, Донецької, Житомирської, Запорізької, Івано-Франківської, Київської, Луганської, Львівської, Миколаївської, Одеської, Рівненської, Сумській, Херсонській, Хмельницької та Чернігівської областей [1].

Щодо біосоціальної складової, то підробка *COVID-сертифікатів, зазвичай, вчиняється* власне медичними працівниками [3]. А тому для

означеного критерію характеристики особи злочинця належить низький рівень доходів, зайнятість у сфері надання медичних послуг населенню (переважно це сімейні лікарі). Фактично інші соціальні ознаки не відіграють суттєвої ролі для характеристики особи злочинця в досліджуваній сфері.

Психофізіологічні ознаки характеризують особу злочинця як таку, що має досить розвинений рівень інтелекту та врівноважений характер. Так, при здійсненні подібних протиправних дій злочинцем має здійснюватися не просто видача друкованого сертифікату, а й відповідний облік «вакцинованих» осіб, облік використаних доз вакцини тощо. При цьому така особа має бути уважною, адже у разі внесення даних пацієнтів в електронні системи з помилками, то сертифікати про вакцинацію не будуть генеруватися у застосунку «Дія».

Морально-психологічний аспект особи злочинця в досліджуваній сфері характеризується низьким рівнем моральних якостей: відсутність відповідальності перед суспільством і державою, переслідування корисливих цілей тощо.

Кримінально-правовий аспект наразі також не є достатньо дослідженим. Зокрема, з огляду на те, що злочини в сфері надання медичних послуг мають досить високий рівень латентності.

Отже, хоча наразі і відсутній достатній масив судової практики та практики правоохоронних органів щодо діяльності у сфері незаконного обігу *COVID-сертифікатів*, проте особу злочинця в означеній сфері вже можна охарактеризувати як медичного працівника, що з різних причин (переважно переслідується корислива мета) вчиняє підроблення офіційного документу.

Література:

1. Карантинні заходи. Міністерство охорони здоров'я. 06.11.2021. URL: <https://covid19.gov.ua/karantynni-zakhody>
2. Головкін Б. М., Лисодєд О.В. Співвідношення понять «особа злочинця» і «особистість злочинця». Кримінологічна теорія і практика: досвід, проблемисьогодення та шляхи їх вирішення : матер. міжвуз. наук.- практ. круглого столу (Київ, 28 трав. 2020 р.) / у 2 ч.. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2020. Ч. 1. с. 34-39. URL: <https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/18126/1/Holovkin%2c%20Lysodied>
3. Обдурити «Дію». Свідчення про те, як працює «конвеєр підробок» про вакцинацію осіб в Україні. Радіо Свобода. 01.11.2021. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/koronavirus-pandemiya-vaccina-ukrayina-fake-sertyfikat/31537440.html>
4. Головкін Б.М. Теперішнє і майбутнє кримінології // Проблеми законності. Харків : 2020. № 149. С. 168- 184. URL: <https://dspace.nlu.edu.ua/handle/123456789/18080>
5. Таволжанський О. В. Сучасні реалії кіберпростору України / О. В. Таволжанський // Забезпечення правопорядку в умовах коронакризи : матеріали панельної дискусії IV Харків. міжнар. юрид. форуму, м. Харків, 23–24 верес. 2020 р. – Харків, 2020. – С 203–208.

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Таволжанський О.В.

ДОЦЕНКО Л. В.,

*студентка 6 курсу, 3 групи, господарсько-правового факультету
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

ЗАПОБІГАННЯ РОЗВИТКУ ВІКТИМНОЇ ПОВЕДІНКИ ЖЕРТВ ЗЛОЧИНІВ

Анотація. Розглянуто сутність та особливості віктимної поведінки жертв злочинів. З'ясовано причини утворення феномену «жертви злочину» та охарактеризовано основні заходи по запобіганню віктимної поведінки особи.

Ключові слова. Віктимна поведінка, жертва злочину, запобігання, віктимність, злочини.

Аннотация. Рассмотрены сущность и особенности виктимного поведения жертв преступлений. Выяснены причины образования феномена «жертвы преступления» и охарактеризованы основные меры по предотвращению виктимного поведения лица.

Ключевые слова. Виктимное поведение, жертва преступления, предотвращение, виктимность, преступления.

Summary. The article considers the essence and features of victim behavior of crime victims. The reasons for the formation of the phenomenon of "victim of crime" are clarified and the main measures to prevent victim behavior are described.

Keywords. Victim behavior, crime victim, prevent, victimization, crimes.

Статтею 3 Конституції України регламентовано, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. [1]

Однак, як показують статистичні дані, рівень злочинності в Україні продовжує зростати. Слідчо-судова практика свідчить, що у сучасних умовах активізації злочинності в Україні досить поширеними виступають прояви віктимної поведінки особи, що обумовлено негативними процесами соціалізації, поширенням віктимної моделі поведінки в соціальних мережах, недотриманням правил особистої безпеки в повсякденному житті та багатьма іншими факторами, що у кінцевому підсумку призводять до формування особистості жертви злочину.

Феномен «жертви злочину» відомий кримінології достатньо давно. Так, ще у 1941 році німецький кримінолог Ганс фон Гентиг констатував про існування прямого зв'язку між злочинцем і жертвою, вказавши, що злочинність – це процес, в якому антигромадські елементи «пожирають один одного». [2] Тобто, фактично, дослідник виділив дві самостійні сфери – злочинність і віктимність, однак вказавши про їх нерозривний зв'язок, що виникає і розвивається залежно від обставин, що формуються у суб'єтивно-об'єктивних відносинах.

Говорячи про віктимну поведінку як складовий елемент віктимності, варто зупинитися на визначенні її поняття, яке найбільш доступним чином запропоновано професором Головкіним Б. М., який розглядає віктимну поведінку як діяння особи, що зумовили вибір її у ролі жертви і стали приводом для вчинення злочину в конкретній життєвій ситуації. [3]

Вчений Лисодєд О. В. стверджує, що віктимна поведінка виступає однією із головних умов учинення низки злочинів, що у деяких випадках може не лише «розбудити» мотиви, що спонукають до вчинення злочину, але і «підказати» саму ідею злочину. Водночас дослідник зауважує, що поведінка жертви не завжди негативна, адже вона може бути як нейтральною, так і правомірною (позитивною), але такою, що спровокувала злочинця з тих чи інших причин до вчинення протиправного діяння. [4]

Виходячи з вище викладених доктринальних положень, можна констатувати, що віктимна поведінка не є вимислом і її прояви досить часто виступають детермінантами злочинності і провокують особу до вчинення кримінально караних діянь.

З урахуванням наукових підходів до вирішення даної проблеми, на підставі положень Конституції України та законів України, актуальних статистичних даних щодо рівня розвитку віктимної поведінки осіб, можна запропонувати такі заходи по запобіганню розвитку у особи віктимної поведінки:

1) реалізація державної політики у сфері запобіганню розвитку віктимної поведінки шляхом прийняття відповідних актів та застосування їх положень до категорії осіб, що знаходяться у «зоні ризику» (як правило, це молоді люди віком від 16 до 25 років);

2) утвердження і здійснення програм по запобіганню проявам віктимної поведінки молоді у закладах освіти усіх рівнів;

3) масове інформування населення про негативні прояви і наслідки віктимної поведінки у засобах масової інформації та мережі Інтернет;

4) встановлення кримінальної відповідальності за поширення відео- та фотоматеріалів, а також інформаційних постів із проявами підбурювання до провокаційної діяльності по відношенню до інших осіб у соціальних мережах;

5) встановлення кримінальної відповідальності за провокацію злочинної поведінки.

Наведені вище заходи є невичерпним переліком у системі потенційно можливих заходів по запобіганню розвитку віктимної поведінки, однак вони здатні розпочати «боротьбу» із жертвами злочинів, які своєю поведінкою стимулюють інших осіб до протиправної діяльності і запобігти поширенню цього явища.

Література:

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254-к/ 96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996, № 30, С. 141.

2. Віктимологія: навчальний посібник/за ред. В. В. Голіни і Б. М. Головкина. Харків. «Право». 2017. С. 308.

3. Головкин Б. М. Віктимна поведінка жертв злочину. *Кримінальне право та криминологія. Кримінально-виконавче право*. Харків, 2016. С. 124-135. URL: file:///C:/Users/1/AppData/Local/Temp/Pz_2016_135_15.pdf

4. Лисодєд О. В. Про віктимологічну профілактику шахрайства проти приватної власності громадян. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/13266/1/Lysodyed_181-184.pdf.

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Пивоваров В.В.

ДУЛЕПА В.П.,

студентка 2 курсу магістратури

Інституту прокуратури та кримінальної юстиції

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

СУЧАСНИЙ СТАН КІБЕРЗЛОЧИННОСТІ В УКРАЇНІ ТА ПРИЧИНИ ЇЇ НАРОСТАЮЧОЇ ДИНАМІКИ

Анотація. Розглянуто стан кіберзлочинності в Україні, проаналізовано офіційну статистику облікованих злочинів, встановлено причини такої динаміки.

Ключові слова: кіберзлочинність, віртуальна безпека, COVID-19, офіційна статистика.

Аннотация. Рассмотрено состояние киберпреступности в Украине, проанализирована официальная статистика учтенных преступлений, установлены причины такой динамики.

Ключевые слова: киберпреступность, виртуальная безопасность, COVID-19, официальная статистика.

Summary. The state of cybercrime in Ukraine is considered, official statistics of the taken into account crimes is analysed, reasons of such dynamics are set.

Keywords: cybercrime, virtual safety, COVID - 19, official statistics.

Становлення інформаційного суспільства в Україні, поширення комп'ютерних технологій та телекомунікаційних мереж майже в усіх сферах життєдіяльності людини полегшило можливість передання інформації, але водночас підняло низку проблем пов'язаних із створенням безпечних умов використання віртуального простору. Мова йде про кіберзлочини, які вчиняються за допомогою комп'ютерних систем або через використання комп'ютерних мереж та інших засобів доступу до кіберпростору, а також проти комп'ютерних систем, комп'ютерних мереж і комп'ютерних даних. [1, с. 126].

Затвердження Стратегії кібербезпеки, ратифікація Будапештської конвенції Ради Європи про злочинність у кіберпросторі, прийняття Закону України «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України – вказує на те, що Україна на законодавчому рівні вже зробила перші кроки у сфері боротьби і протидії кіберзлочинності. Проте, фактично рівень кіберзлочинності продовжує зростати, що підтверджує статистика (таблиця 1). На сьогоднішній день офіційна державна статистика містить відомості про вчинені кримінальні правопорушення, передбачені Розділом XVI КК України, які відображаються у звітах Офісу Генерального прокурора України (далі - ОГП) [2] та у відомчій статистичній звітності Національної поліції України.

Таблиця 1. Обліковані кримінальні правопорушення (за даними Офісу Генерального прокурора)

Рік	Обліковані кримінальні правопорушення
2018 р.	2301
2019 р.	2204
2020 р.	2498
2021 р. (станом на вересень)	2613

Характеризуючи наведені статистичні дані, потрібно зазначити їх особливості:

1) по-перше, статистична інформація, яка надається ОГП стосується лише злочинів, обмежених Розділом XVI КК України. При цьому неможливо встановити кількість інших «традиційних» кіберзлочинів, таких як кібершахрайства і тд., адже вони містяться в інших розділах і об'єднанні в спільну статистичну інформацію із злочинами певного розділу;

2) надана статистика не здатна повно та достовірно відобразити стан кіберзлочинності в Україні, адже такий вид злочинної діяльності характеризується високим рівнем латентності.

Тому, враховуючи офіційну статистику та характерну для кіберзлочинів високу латентність, можемо стверджувати про тенденцію зростання кількості злочинів даного виду, особливо протягом останніх двох років. Виникає питання, що стало детермінуючим фактором для такої динаміки. Поява і поширення хвороби COVID-19 істотно вплинули на життєдіяльність людини у вигляді масштабних карантинних заходів, тому веб-простір став активно використовуватися злочинцями. Поширення набуло вчинення діянь, які характеризуються терміном «кібершахрайство» – тобто, шахрайство, що вчиняється шляхом незаконних операцій з використанням електронно-обчислювальної техніки і підпадає під дію ч.3 статті 190 КК України [3]. Проте, тенденція до зростання кількості «кібершахрайств» була прогнозована, адже паніка серед громадян, пов'язана із епідемічною ситуацією в Україні та світі, зміни в організації виробничих процесів, а також перехід на «дистанційний режим праці» деяких злочинців – визначальні умови для збільшення кількості таких злочинів.

Таким чином, можна дійти висновку, що кіберзлочинність стала глобальною небезпекою у віртуальному просторі лише у XXI столітті. Найбільш гостро ця проблема проявила себе в умовах світової пандемії COVID-19, адже активізувалися «дистанційні» форми злочинної активності. Головною рисою такої протиправної діяльності під час пандемії є маніпуляція з інформацією, яка пов'язана із захворюванням на COVID-19. Саме тому, перебуваючи в особливих епідеміологічних умовах, питання віртуальної безпеки потребує ще більшої уваги з боку правоохоронних органів.

Література:

1. Голіна В.В., Головкін Б.М. Кримінологія: Загальна та Особлива частини Навчальний посібник.. Право, 2014. 513 с.

2. Про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування: Єдиний звіт Офісу Генерального прокурора. URL: https://www.gp.gov.ua/ua/stat_n_st?dir_id=113653&libid=100820 (дата звернення: 18.10.2021)

3. Продовження та пом'якшення карантину обговорили на нараді в Офісі Президента // Президент України : офіц. інтернет-представництво. 21.04.2020. URL: <https://www.president.gov.ua/news/prodovzhennya-ta-pomyakshennya-karantynu-obgovorili-na-narad-60757> (дата звернення: 18.10.2021).

Науковий керівник: д.ю.н., проф. Головкін Б. М.

Д'ЯЧЕНКО К. С.,

*студент 6 курсу 2 групи Господарсько-правового факультету
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

ВІКТИМОЛОГІЧНА ПРОФІЛАКТИКА ЯК НАПРЯМ ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИННОСТІ

Анотація. Розглянуто природу віктимологічної профілактики, її місце у системі запобігання злочинності та застосування в Україні.

Ключові слова: віктимологічна профілактика, запобігання злочинності, особа потерпілого.

Аннотация. Рассмотрено природу виктимологической профилактики, её место в системе предупреждения преступности и применение в Украине.

Ключевые слова: виктимологическая профилактика, предупреждение преступности, личность потерпевшего.

Summary. Reviewed the nature of victimization prevention, its place in the system of crime prevention and its application in Ukraine..

Keywords: victimological prevention, crime prevention, victim identity.

Вітчизняні та світові кримінологи спрямовують свою діяльність передусім на опрацювання заходів впливу щодо злочинів та осіб, які їх вчиняють. [1, с. 17] Як правило, жертви злочинної поведінки залишаються поза увагою, а тому не вивчаються їх характеристики та роль у формуванні злочинної поведінки. Особа потерпілого розглядається лише як джерело відомостей про злочин та злочинця, тому значний масив інформації використовується не в повній мірі.

Аналіз законодавства дає змогу констатувати, що увага правосуддя приділяється захисту прав і законних інтересів підсудного, а потерпілим не завжди надається належна допомога. Однак без дослідження особи потерпілого профілактична діяльність не може бути ефективною. У зв'язку з цим розглядаючи рівні, форми і види профілактичної діяльності, виділяють її віктимологічний напрям в основі якого ідея - вчинення злочину залежить від багатьох факторів, які можуть бути виявлені та нейтралізовані. Одним із таких факторів є жертви злочину [5, с. 45].

Віктимологічна профілактика може бути визначена як система державних, громадських та індивідуальних заходів, спрямованих на виявлення, усунення або нейтралізацію чинників, які формують можливість стати жертвою злочину, вплив на них з метою поновлення та активізації їхніх захисних якостей, розроблення чи покращення засобів захисту громадян від злочинів і подальшої віктимізації.

Об'єктом віктимологічної профілактики на загальносоціальному рівні є будь-яка особа, незалежно від індивідуального ступеня її віктимності. В свою чергу, на спеціальному рівні вона має своїм об'єктом не все населення, а його окремі групи підвищеної віктимності, наприклад безробітних, осіб без визначеного місця проживання, наркоманів, алкоголіків та інших [2, с. 10]. Відповідно до рівнів й об'єктів, створюється система суб'єктів віктимологічної профілактики злочинів.

Віктимологічна профілактика являє собою комплекс заходів зі зниження індивідуальної віктимності особи та зменшення масштабів віктимізації населення [4, с. 159]. До неї входить: роз'яснювально-просвітницька робота; заходи безпеки; організаційно-управлінські заходи, спрямовані на скорочення віктимності; відшкодування шкоди потерпілим.

Виділяють загальну та індивідуальну віктимологічну профілактику. Важливим засобом загальної профілактики є правове виховання, адже більшість злочинів стали можливими через правову неосвіченість потерпілих. Вона спрямована на виявлення та корекцію поведінки віктимогенних соціальних груп. Індивідуальна віктимологічна профілактика здійснюється у двох напрямках: 1) виявлення осіб із підвищеною віктимністю та 2) проведення профілактично-виховних заходів, спрямованих на зниження ризику стати жертвою злочинних посягань [2, с. 10].

Для більш глибокого розуміння природи та причин злочинної поведінки, ситуацій, що передували злочинам, супроводжували їх та настали після їх закінчення і здійснюється дослідження поведінки особи потерпілого. Все вищезазначене сприяє виявленню ступеня віктимності й ознак, що визначають можливість її розвитку в подальшому для можливості використання заходів віктимологічної профілактики та зниження потенціалу віктимності.

Голіна В. В. зазначає, що заходи впливу можна розділити на два види: переконання і допомоги [1, с. 41]. Заходами переконання є роз'яснення того, як не стати жертвою злочину. До заходів допомоги належить, насамперед, організація спеціальних пунктів та центрів впливу на громадян, основним завданням яких є інформування населення про способи захисту від злочинів.

Нажаль, віктимологічна профілактика злочинів ще не набула значного поширення в нашій країні, хоч і визнається одним з найважливіших напрямів протидії злочинності. Варто розробляти заходи віктимологічної профілактики з урахуванням специфіки місцевої кримінальної ситуації, інформувати населення про способи захисту від злочинів, підвищувати правову свідомість й забезпечувати достатній соціальний та економічний добробут в цілому.

Література:

1. Голіна В. В. Запобігання злочинності (теорія і практика) : навч. посіб. / В. В. Голіна ; Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. – Х. : Право, 2011. – 120 с.
2. Головкін Б. М. Як стають жертвами злочинів // Проблеми законності. 2017. Вип. 136. С.161-172. URL: file:///C:/Users/1/AppData/Local/Temp/Pz_2017_136_19-1.pdf
3. Зелинский А. Ф. Криминальная психология : науч.-практ. изд. / А. Ф. Зелинский. – Киев : Юринком Интер, 1999. – 240 с.
4. Кримінологія: підручник / Б. М. Головкін, В. В. Голіна, О.Ю. Шостко та ін.; за ред. Б. М. Головкіна. – Харків: Право, 2020. – 384 с.
5. Пивоваров В. В. До визначення поняття «жертва» в сучасній віктимології / В. В. Пивоваров, Є. В. Гордєєв // Карпатський правничий часопис: наук. журнал – 2015. – Вип. 10. – С. 45–48.
Науковий керівник: к.ю.н., доц. Пивоваров В. В.

ЄФІМОВА І.В.,

*к.ю.н., доцент кафедри кримінально-правових дисциплін,
Університету митної справи та фінансів,*

САЛОМАТІН Я.,

студент 1 курсу Університету митної справи та фінансів

ЕВОЛЮЦІЯ ДЕФІНІЦІЙ «КОРУПЦІЯ» ТА «ЗЛОЧИННІСТЬ»

Анотація. Розглянуто стан корупції в правоохоронних органах, запропоновані заходи щодо запобігання та протидії корупційним правопорушенням в правоохоронних органах. Досліджено сутність поняття «корупція».

Ключові слова: правоохоронні органи, корупція, корупційне правопорушення, запобігання, протидія.

Аннотация. Рассматривается понятие коррупции в правоохранительных органах, предложены меры по предотвращению коррупционных правонарушений в правоохранительных органах. Исследовано сущность понятия «коррупция».

Ключевые слова: правоохранительные органы, коррупция, коррупционное правонарушение, предотвращение, противодействие.

Summary. The abstracts considered the state of corruption in law enforcement agencies, proposed measures to prevent corruption offenses in law enforcement agencies. The essence of the notion of «corruption» is investigated.

Keywords: law enforcement agencies, corruption, corruption offense, prevention, counteraction.

Проблема корупції була актуальною у Стародавній Греції та Стародавньому Римі, але за нього не було покарання. У сучасні Злочинність і корупція є поширеним явищем, яке пустило своє коріння в усі сфери держави,

задавши величезної шкоди її розвитку. Тому протидія цього аспекту перетворюється у надзвичайно складну проблему, яка стала загрозою розвитку функціональної держави, стабільності і безпеки суспільства, є підривом демократичних інститутів і цінностей.

Злочинність та корупція це величезна загроза національній безпеці України, негативно впливає на формування і діяльність органів державної влади, ускладнює довіру громадян до них. В суспільстві закріплюється свого роду ярлик до толерантності відношення корупції, формується думка, що корупційні злочини не наносять шкоди суспільству, тому певні відсотки населення обирають корупційні шляхи вирішення своїх проблем [1, с. 75].

Для реалізації заходів протидії злочинності і корупції в усіх підпорядкованих органах держави потрібно визначити що воно є таке. А саме визначити нормативно правові акти, що регулюються, загальне визначення злочину, корупції, корупційне правопорушення, запобігання, протидія.

Злочин – це соціальне та правове явище, тому категорія «злочин» має два значення: 1) як вчинюване в реальній дійсності суспільно небезпечне діяння, тобто як вольовий вчинок людини;

2) як загальне визначення злочину, що існує в законі про кримінальну відповідальність. [1, с.5]

Поняття кримінально правопорушення (злочину) подано у ч.1 ст.11 КК України, яка вказує: «Кримінальним правопорушенням є передбачене цим Кодексом суспільно небезпечне винне діяння (дія або бездіяльність), вчинене суб'єктом кримінального правопорушення.» [2, Р.ІІІ, ч.1,ст.11]

Суб'єкт злочину – це фізична осудна особа, яка вчинила злочинне діяння у віці, з якого може наставати кримінальна відповідальність.

Розділ IV. Особа, яка підлягає кримінальній відповідальності (суб'єкт кримінального правопорушення) ч.1 та ч.2 ст.18 «Суб'єкт кримінального правопорушення» нам чітко говорить, що:

1. Суб'єктом кримінального правопорушення є фізична осудна особа, яка вчинила кримінальне правопорушення у віці, з якого відповідно до цього Кодексу може наставати кримінальна відповідальність.

2. Спеціальним суб'єктом кримінального правопорушення є фізична осудна особа, яка вчинила у віці, з якого може наставати кримінальна відповідальність, кримінальне правопорушення, суб'єктом якого може бути лише певна особа. [2, Р. IV, ч.1,ч.2,ст.18]

Згідно ЗУ «Про запобігання корупції» розділ I ст.1 ч.1 ми можемо визначити, що:

Корупція - використання особою, зазначеною у частині першій статті 3 цього Закону, наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі, зазначеній у частині першій статті 3 цього Закону, або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного

використання наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей [2, с. 46].

Корупційне правопорушення - діяння, що містить ознаки корупції, вчинене особою, зазначеною у частині першій статті 3 цього Закону, за яке законом встановлено кримінальну, дисциплінарну та/або цивільно-правову відповідальність. [5,ст.1].

Отже, корупція бере своє коріння зі Стародавньої Греції та Стародавньої Риму, проте це не було злочином у ті часи. Зараз корупція є злочином, за яке вчинення якого передбачене кримінальна відповідальність. На нашу думку, корупція буде злочином ХХІ століття.

Література:

1. Давидович І. Особливості конструкції об'єктивної сторони злочину. Посягання на життя працівника правоохоронного органу, члена громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону або військовослужбовця. *Вісник прокуратури*. 2007. № 2. С. 74 – 78.

2. Процюк О.В. Контрабанда: кримінально-правовий аналіз предмета злочину. *Вісник Верховного Суду України*. 2004. № 4. С. 43- 47.

ЖМУРЕНКО В. М.,

студентка 2 курсу магістратури

Інституту прокуратури та кримінальної юстиції

Національного юридичного університету імені Ярослава мудрого

БЮРО ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ЯК НОВИЙ СУБ'ЄКТ ПРОТИДІЇ ЕКОНОМІЧНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ

Анотація. Розглянуто доцільність створення нового органу з протидії економічній злочинності, вказано його основні завдання та пріоритетні напрями роботи. Розкритий вплив на загальне запобігання злочинності.

Ключові слова: економічна безпека, протидія, запобігання, правоохоронні органи.

Аннотация. Рассмотрена целесообразность создания нового органа по противодействию экономической преступности, указаны его основные задачи и приоритетные направления работы. Раскрыто влияние на общее предотвращение преступности.

Ключевые слова: экономическая безопасность, противодействие, предотвращение, правоохранительные органы.

Summary. The abstracts considered expediency of creating a new agency for counteraction economic crimes, its main tasks and priority areas of work are indicated. The impact on the general prevention of crime is revealed.

Key word: economic security, counteraction, prevention, law enforcement agencies.

Економічна злочинність становить велику небезпеку, адже заподіює значну матеріальну шкоду юридичним і фізичним особам, що займаються

економічною діяльністю [1, с. 130], тому боротьба з цим суспільно-небезпечним явищем є одним з першочергових завдань. Аналіз криміногенної ситуації в Україні свідчить, що економічні злочини, поширеність яких з кожним роком зростає, стають на перешкоді соціально-економічним реформам, економічній безпеці та розвитку економіки держави в цілому.

Довгий час основною проблемою протидії економічній злочинності була відсутність єдиного органу, якому б належали відповідні повноваження, оскільки раніше такі функції ділили між собою одразу три правоохоронних органи: Податкова міліція, економічний підрозділ Служби безпеки України та економічні підрозділи Національної поліції. Це призводило до дублювання їх функцій, складнощів щодо визначення юрисдикції, а також тиску на бізнес. Нерідко були випадки «перехресного» розслідування тому, у разі порушень законодавства, підприємці змушені були контактувати з усіма вищеперерахованими органами, що ускладнювало як і ведення підприємницької діяльності, так і ведення досудового розслідування.

Прийняття Верховною Радою України 28.01.2021 року закону «Про Бюро економічної безпеки України» покликано нівелювати вищезазначені проблеми та зробити цей орган основним суб'єктом протидії економічній злочинності.

Відповідно до Закону, Бюро економічної безпеки України – це центральний орган виконавчої влади, на який покладаються завдання щодо протидії правопорушенням, що посягають на функціонування економіки держави. До основних завдань Бюро економічної безпеки відноситься:

- виявлення зон ризиків у сфері економіки шляхом аналізу даних;
- оцінювання ризиків і загроз економічній безпеці держави;
- надання пропозицій щодо внесення змін до нормативно-правових актів з питань запобігання економічній злочинності;
- забезпечення економічної безпеки держави;
- збирання та аналіз інформації про правопорушення, що впливають на економічну безпеку держави, та визначення способів запобігання їх виникненню в майбутньому;
- планування заходів у сфері протидії кримінальним правопорушенням, віднесеним законом до його підслідності
- інші.

Як бачимо, новий орган покликаний займатися не лише оперативно-розшуковою діяльністю, а в першу чергу інформаційно-аналітичною роботою. Головний напрям його діяльності – це виявлення системних порушень у сфері публічних фінансів – тобто економічних, фінансових і податкових, шляхом аналізу баз даних, а не використовуючи оперативно-розшукові заходи.

Такий підхід є виваженим та правильним, оскільки специфіка економічних злочинів полягає у тому, що вони досить складні у доведенні. Тому акцент треба робити на ретельному аналізі даних, послідовному, з використанням спеціальних знань, розслідуванню, а не на силових методах.

Як наслідок, створення такого органу підвищить ефективність розслідування економічних злочинів, виявить недоліки функціонування інших органів державної влади та законодавчої системи, запобіжить системним кримінальним правопорушенням. Цей крок дасть змогу більш ефективно протидіяти не лише економічним злочинам, а й злочинам в інших сферах. Адже Служба безпеки України та Національна поліція зосередяться на своїх пріоритетних завданнях, та буде протидіяти злочинності у межах своєї юрисдикції і кваліфікації. Отже, безсумнівно створення Бюро економічної безпеки, як нового суб'єкта протидії економічній злочинності, є необхідним кроком для вдосконалення правової системи України та зменшення кількості кримінальних правопорушень у цій сфері, що дасть підґрунтя для розбудови стійкої економічної системи.

Література:

1. Головкін Б. М. Поняття злочинності у сфері економіки. *Форум права*. 2013. № 3. С. 128-133. URL: <https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/5140/1/Golovkin.pdf>

Науковий керівник: к.ю.н., ас. Новіков О. В.

ЖУВАК А.С.,

студентка 2 курсу магістратури 1 групи

Інституту прокуратури та кримінальної юстиції

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ НЕПОВНОЛІТНІХ

Анотація: розглянуто стан злочинності неповнолітніх, надано її характеристику та основні напрями протидії злочинності.

Ключові слова: злочинність, неповнолітні, протидія, запобігання злочинності.

Аннотация: рассмотрено состояние преступности несовершеннолетних, дана её характеристика и основные направления противодействия преступности.

Ключевые слова: преступность, несовершеннолетние, противодействие, предотвращение преступности.

Summary: the thesis examines the state of juvenile delinquency, gives its characteristics and the main directions of combating crime.

Key words: crime, minors, counteraction, crime prevention.

На сьогоднішній день в Україні важливе місце відіграє створення нових, більш ефективних напрямів з приводу запобігання та протидії злочинів. При цьому значну роль відіграють заходи профілактики та напрями протидії злочинності неповнолітніх. Хоча кількість злочин вчинених неповнолітніми поступово йде на спад, але актуальність цієї проблеми не зникає.

Злочинність неповнолітніх має багатовікову історію. Злочинність неповнолітніх – це показник нагальних кримінологічних проблем, котрі показують основні проблеми злочинності в країні, та виступають індикатором морального здоров'я суспільства. Завдяки чому є можливість спрогнозувати загальні перспективи й можливі напрямки розвитку злочинних проявів на майбутнє[1, с. 82].

Злочинність неповнолітніх передбачає кримінальну активність дітей віком від 11 до 18 років. Така активність визначається несприятливими умовами формування й розвитку їх особистості в пубертатний період, віковими особливостями мотивації, способом життя, а також впливом осіб, які мають кримінальний досвід.

На практиці, кримінальна активність у дітей починається з 11 років. Прояв такої активності передбачає вчинення суспільно небезпечних діянь, найчастіше це крадіжки, бійки. Практика показує, що діти починають експериментувати із вчиненням правопорушень і суспільно небезпечних діянь. Насправді ситуація із злочинністю неповнолітніх в Україні набагато складніша. Кризовий стан суспільного життя суттєво вплинув на збільшення чисельності дітей, які перебувають у тяжких життєвих обставинах та вступили у конфлікт із законом [2, с. 206].

Злочинність неповнолітніх характеризується нерівномірністю динаміки по різних часовим показникам (часу доби, днів тижня, сезонах року), що пояснюється не тільки низкою об'єктивних факторів, але і віковими психологічними особливостями підлітків. Частіше всього неповнолітні вчинюють злочини у вільний від навчання час в навчальні дні (з 15.00-24.00). За даними дослідників «пік» злочинних проявів припадає на 20.00-21.00 годину. Протягом року «пік» злочинних проявів припадає на канікули, що пов'язано з ослабленням соціального контролю за неповнолітніми.

Основними заходами протидії злочинності неповнолітніх є загальносоціальні заходи – тобто, це дії, котрі мають спрямування підвищити та покращити соціальний захист сімей. Так як значну роль щодо запобігання злочинності відіграють вчителі, школи, гуртки та секції. При цьому значна увага звертається на реформування та фінансування освітніх закладів.

Спеціально-кримінологічні запобігання – визначають заходи, котрі мають спрямування, щодо зменшення негативного впливу криміногенних чинників.

Один із напрямів запобігання злочинності неповнолітніх визначають підтримку позитивної поведінки. Важливим є дотримання законодавчих норм, що регулюють захист дітей, всіма суб'єктами запобігання злочинності неповнолітніх.

Іншим напрямом запобігання злочинності неповнолітніх визначають програми запобігання злочинності неповнолітніх, спрямовані на поліпшення молодіжного дозвілля [3, с.161-166].

Отже, під профілактикою злочинності слід розуміти спеціальний вид діяльності уповноважених державних органів, громадських формувань і окремих осіб, котрий має спрямування здійснити сукупність окреслених заходів

з виявлення та усунення причин і умов, що сприяють скоєнню злочинів та вплив на осіб, що схильні до протиправних дій.

Тобто, профілактикою злочинності серед неповнолітніх називають певний, найбільш гуманний спосіб боротьби зі злочинністю, засіб підтримання належного рівня правопорядку в суспільстві,

Профілактика злочинності базується на певних принципах, панівних загальних положеннях, недотримання яких може потягнути за собою притягнення до відповідальності та інші негативні якості.

Література:

1. Головкін Б. М. Крадіжка як найтипівіший злочин неповнолітніх. *Часопис Київського ун-ту права*, Харків, 2004. – №1. с. 82-88.

2. Головкін Б. М. Злочинність неповнолітніх як суспільна проблема. Харків, 2016. URL : <http://plaw.nlu.edu.ua/article/view/72195/70265> (дата звернення: 08.11.2021)

3. Ребалко Н.О. Ретроспективний огляд проблеми запобігання корисливо-насильницької злочинності неповнолітніх. *Вісник Кримінологічної асоціації України: збірник наукових праць / редкол.: Л.М. Давиденко та ін. Х.: Золота миля, 2011. С. 161–166*

Науковий керівник: д.ю.н., проф. Б. М. Головкін

ЖУК А. В.,

*студентка 2 курсу магістратури факультету адвокатури
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

СТРУКТУРНІ ЗРУШЕННЯ В ЗЛОЧИННОСТІ

У ЗВ'ЯЗКУ ІЗ ЗАПРОВАДЖЕННЯМ КАРАНТИННИХ ОБМЕЖЕНЬ

Анотація. Розглянуто стан злочинності в період карантинних обмежень, запропоновані заходи щодо запобігання та протидії злочинності. Досліджено основні види злочинів, вчинюваних під час пандемії.

Ключові слова: злочинність, пандемія, кіберзлочинність, домашнє насильство.

Аннотация. Рассмотрено состояние преступности в период карантинных ограничений, предложены меры по предотвращению и противодействию преступности. Исследованы основные виды преступлений, совершаемых во время пандемии.

Ключевые слова: преступность, пандемия, киберпреступность, домашнее насилие.

Summary. The abstracts considered the state of crime during the quarantine period, proposed measures to prevent and combat crime. The main types of crimes committed during a pandemic have been studied.

Keywords: crime, pandemic, cybercrime, domestic violence.

На сьогодні пандемія вірусу COVID-19 спровокувала виникнення у світовому, і зокрема, європейському просторі низку негативних соціальних

явищ серед яких варто виділити збільшення злочинності. Злочинність — це відносно масове, історично мінливе соціальне явище, яке має певну територіальну і часову поширеність, являє собою цілісну, засновану на статистичних закономірностях систему одиничних суспільно небезпечних діянь, заборонених кримінальним законом. [1] Дане питання становить значний суспільний інтерес і є як ніколи актуальним. Адже поглиблене наукове дослідження вказаної проблематики дозволить розробити ефективні заходи щодо усунення негативних наслідків пандемії і сприятиме захисту прав і свобод громадян, що гарантуються державою та охороняються Законом.

У березні 2020 р. Європол опублікував доповідь під назвою «Pandemic Profiteering: How Criminals Exploit the COVID19 Crisis» («Пандемічний спекулянт: як злочинці експлуатують кризу COVID 19»). У цій доповіді стисло наведено позицію аналітиків Європолу щодо головних змін у кримінальній дійсності пандемічного періоду. Так, зазначається, що правопорушники швидко скористалися можливостями, які відкриває криза, адаптуючи до цього свою злочинну діяльність або вдаючись до вчинення нових злочинних дій. Грунтуючись на інформації, наданої державами-членами ЄС та власними експертами, Європолом робиться висновок про зростання кіберзлочинності, шахрайства, продажу контрафактної медичної та санітарногігієнічної продукції, засобів індивідуального захисту та ін.. [2] Розглянемо основні види злочинів, вчинюваних під час пандемії.

У 2020 р. на тлі пандемії коронавірусу поліцейська служба ЄС зафіксувала активізацію кібернападів. Ще в лютому 2020 року Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ) попереджала, що хакери видають себе за їх працівників аби викрасти гроші й персональні дані людей.

Стосовно України, то експерти виділяють такі причини зростання кількості кібератак: карантин створив зручні умови для хакерів-початківців; кіберзлочинці скористалися масовою стурбованістю людей темою захворювання на коронавірус. Так, кіберполіція повідомляє, що під час епідемії коронавірусу значно збільшилася кількість фішингових атак, які збирають персональні дані користувачів; зростання кількості кібершахрайств і кібератак пов'язано з умовами роботи в період карантину.

Дослідження "портрета" комп'ютерного злочинця показує, що в електронну злочинність втягнуто широке коло осіб – від висококваліфікованих фахівців до дилетантів. Правопорушники мають різний соціальний статус, а також рівень освіти та виховання. [3, с. 35]

Епідемія COVID-19 вплинула не тільки на світову економіку, а й на суспільне життя. Через карантинні обмеження багато людей повинні залишатися вдома на самоізоляції, що може призводити до загострення побутових конфліктів, зокрема актуальною є тема домашнього насильства. Організація «Жінки ООН» повідомляє, що після впровадження карантину кількість дзвінків на телефони довіри з приводу домашнього насилля також збільшилася: зокрема, на 30% на Кіпрі, на 33% в Сингапурі, на 25% в Аргентині. [4]

Групи експертів з проблем протидії домашньому насильству відзначають, що аналіз статистичних даних показав, що під час пандемії COVID-19 в Україні відбулося зростання кількості випадків гендерно зумовленого і, зокрема домашнього насильства. Так, якщо до запровадження карантинних обмежень, а саме в січні-березні 2020 р., в середньому за місяць надходило 1600–1700 звернень, то вже в квітні їх було зафіксовано 2692, в травні – 2931.

Однією із багатьох причин, які впливають на таку ситуацію є те, що ті, хто вчиняють домашнє насильство, залишаються вдома, а жертвам насильства часто складно або й зовсім неможливо повідомити про кримінальне правопорушення. Тому, в Україні саме під час карантину Міністерством внутрішніх справ за участі Національної поліції було розроблено спеціальний #ДійПротиНасильства (https://t.me/police_helpbot) в месенжері «Telegram», в якому акумульована вся інформація для громадян з приводу запобігання та протидії домашньому насильству.

Отже, аналіз криміногенної ситуації в Україні протягом періоду карантину свідчить про: стрімкий розвиток кіберзлочинності, пов'язаний із тим, що правопорушники також почали надавати перевагу дистанційному режиму роботи; збільшення кількості проявів домашнього насильства, оскільки багато сімей у зв'язку із самоізоляцією опиняються в ситуації надмірного психологічного навантаження, що призводить до сплесків агресії. Вважаємо за доцільне запровадження інновацій у сфері публічного порядку таких як: картографування злочинності; прогнозування злочинності; реалізація програм «Безпечне місто», «Розумне місто» та ін..

Література:

1. Кримінологія: підручник / В.В. Голіна, Б.М, Головкін, М.Ю. Валуйська та ін. ; за ред. В.В. Голіни, Б.М, Головкіна. – Х. : Право, 2014. – 440 с.
2. Pandemic Profiteering: How Criminals Exploit the COVID-19 Crisis. Europol: вебсайт. URL: <https://www.europol.europa.eu/publications-documents/pandemic-profiteeringhow-criminals-exploit-covid-19-crisis>
3. Білявська Ю., Микитенко Н., Шестак Я. Кібербезпека та захист інформації під час пандемії COVID-19. Міжнародний науково-практичний журнал "Товари і ринки". 2021. № 1. С. 34-46.
4. Новицька І. Я. Вплив епідемії covid-19 на рівень домашнього насилля в Україні та світі [Електронний ресурс]: <http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/handle/123456789/19159>.

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Лукашевич С. Ю.

ЗАМОРЄЄВ О.А.

*студент 2 курсу магістратури Інституту
підготовки кадрів для органів юстиції*

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ПРОТИДІЯ ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН І ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Анотація. У тезах розглянуто нормативне визначення організованої злочинності, а також сучасний стан протидії цьому антисоціальному явищу в Україні та зарубіжних країнах.

Ключові слова: організована злочинність, злочинність, протидія та запобігання злочинності.

Аннотація. В тезисах рассмотрено нормативное определение понятия организованной преступности, а также современное состояние противодействия этому антисоциальному явлению в Украине и зарубежных странах.

Ключевые слова: организованная преступность, преступность, противодействие и предупреждение преступности.

Summary. The theses consider the legislative definition of organized crime, as well as the current state of counteraction to this socially negative phenomenon in Ukraine and foreign countries .

Keywords: organized crime, crime, counteraction and crime prevention

Сучасна організована злочинність є серйозною загрозою як для національної так і для міжнародної безпеки. Тож питання протидії організованим злочинності, з'ясування її сутності та змісту, а також пошук оптимальних шляхів подолання даного антисоціального явища в Україні та світі є на сьогодні дуже гострим та актуальним.

Дослідження напрямків запобігання і протидії організованої злочинності було і залишається актуальним предметом дослідження для вітчизняних вчених. Серед них можна виділити І.М. Даньшина, А.П. Закалюка, В.В. Сташиса, О.Ю. Шостко та інших.

Згідно із статтею 1 Закону України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» від 30.06.1993 під організованою злочинністю розуміється сукупність кримінальних правопорушень, що вчиняються у зв'язку з створенням та діяльністю організованих злочинних угруповань[1].

Відповідно до даних статистичних звітів Офісу Генерального прокурора України за 2020р. [2], в Україні було викрито 356 організованих злочинних груп і організацій, при тому що у 2019 році таких було виявлено 293, у 2017 р. - 210, у 2016 р. – 136. Тобто можна зробити висновок про те, що існує певна тенденція до зростання кількості виявлених організованих злочинних груп і організацій.

Окрім того, відповідно до статистичних даних за 2020 рік із 356 виявлених організованих злочинних груп і організацій в цілому – 33 (9,2 %) організованих

злочинних груп і організацій з корумпованими зв'язками, що більше ніж у 2019 році - 29, у 2017 - 25, у 2015 - 17 та приблизно на рівні 2014 року - 32. Також, у 2020 році правоохоронними органами було виявлено та припинено діяльність 11 організованих злочинних груп та організацій з міжнародними зв'язками, що також перевищує показники за минулі роки.

Аналіз іноземного досвіду у протидії організованій злочинності має на меті такі завдання: 1) стандартизація заходів запобігання і протидії організованій злочинності в міжнародному масштабі; 2) використання іноземного досвіду у протидії організованій злочинності в Україні.

Базовим нормативно-правовим актом для міжнародного співробітництва у сфері протидії організованій злочинності стала Конвенція ООН «Проти транснаціональної організованої злочинності» прийнята резолюцією 55/25 Генеральної Асамблеї ООН 15 листопада 2000 року. Мета цієї Конвенції полягає у сприянні співробітництву в справі більш ефективного попередження транснаціональної організованої злочинності та боротьби з нею [3].

Особливої уваги заслуговує досвід окремих європейських країн, таких як: Італія, Нідерланди, Польща. У цих країнах здійснюється розробка стратегій протидії організованій злочинності, здійснюються періодичні перевірки ефективності застосування законодавства, спрямованого на боротьбу з різними формами кримінальних доходів, одержаних від організованої злочинної діяльності; існують особливі кримінально-процесуальні норми, які застосовуються для притягнення до відповідальності представників організованих угруповань [4].

В Нідерландах впроваджено адміністративний підхід у сфері протидії організованій злочинності. В цій країні боротьба з організованою злочинністю має превентивний характер, оскільки дана функція покладається на місцеві виконавчі органи влади. Адміністративний підхід як один із напрямів запобігання організованій злочинності має сенс тільки тоді, коли існує високий ступінь довіри до центральної, а, головне, місцевої влади з боку населення і вона (влада) є відкритою і чесною [5].

Проте, найбільш ефективним у досліджуваному питанні є досвід Італії. Складниками успіху цієї країни є доволі „жорстке” законодавство стосовно мафіозних організацій, а також у сфері протидії корупції, високий рівень координації між судовою гілкою влади та органами кримінальної юстиції, наявність в останніх відповідних оперативних повноважень, гнучке кримінальне законодавство, що заохочує співробітництво з правоохоронцями колишніх членів мафіозних організацій (пентиті), адекватне законодавство щодо протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, що призвело до відтоку кримінального капіталу в інші країни, і, безумовно, висока активність громадянського суспільства та його непримиренність у боротьбі з мафією [4].

Підбиваючи підсумки вищезазначеного, можна зазначити, що відсутність якісного нормативно-правового підґрунтя, слабке матеріально-фінансове забезпечення органів, що здійснюють протидію організованій злочинності,

криза кадрового резерву є базовими проблемами, які потребують негайного вирішення [6].

Література:

1. Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю: Закон України в редакції від 03.07.2020 № 3341-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3341-12#Text>;

2. Звіт Генеральної прокуратури України про результати боротьби з організованими групами та злочинними організаціями за 2020 рік. URL: <https://www.gp.gov.ua/ua/statinfo.html>;

3. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності [Електронний ресурс]// Відомості Верховної Ради України (ВВР). – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c16;

4. Шостко О.Ю. Організована злочинність у системі координат зарубіжного досвіду / О.Ю. Шостко // Вісник Асоціації кримінального права України. – 2014. - № 1 (2). – С. 242 – 254;

5. Шостко О.Ю. Адміністративний підхід як один із напрямів запобігання організованій злочинності у Нідерландах. Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика): наук. практ. журн. Київ, 2008. Вип. 18. С. 108–118.

6. Головкін Б.М. Корислива насильницька злочинність в Україні: феномен, детермінація, запобігання: монографія / Б.М. Головкін. – Х. : Право, 2011. – 432 с.

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Оболенцев В.Ф.

ЗАТОЧНА В.О.,

*студентка б курсу Інституту прокуратури та кримінальної юстиції
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

ВПЛИВ ЗМІ НА ВІДТВОРЕННЯ ЗЛОЧИННОСТІ

Анотація. Розглянуто вплив засобів масової інформації на детермінацію злочинності.

Ключові слова: ЗМІ, злочинність, детермінація злочинності.

Аннотация. Рассмотрено влияние СМИ на детерминацию преступности.

Ключевые слова: СМИ, преступность, детерминация преступности.

Summary. The influence of mass media on crime determination is considered.

Keywords: mass media, crime, crime determination.

Розвиток інформаційного суспільства важко уявити без засобів масової інформації. ЗМІ здійснюють значний вплив на суспільну свідомість та виступають одночасно і джерелом одержання нової інформації, і інструментом спілкування. Особливо типовими явищами вітчизняного медіа-простору останнім часом стали дезінформація та пропаганда. Останніми роками проводяться масштабні дослідження вченими різних галузей щодо впливу ЗМІ на свідомість підлітків та їхню протиправну поведінку [1, с. 14]. Становлення

інформаційного, відкритого, гласного, демократичного суспільства не лише дає змогу будувати більш ефективне та успішне суспільство, але й надає нових імпульсів невідомим раніше загрозам безпеки держави, створює принципово нові складнощі для системи національної безпеки. Належне і успішне формування кіберполітики безумовно запорука успіху всього суспільства [4, с. 158].

Оскільки сучасне суспільство залежить від інформації мас-медіа не могли не торкнутися такого соціального явища як злочинність. Саме тому вивчення кримінологічної природи ЗМІ становить значний інтерес не тільки серед науковців.

Найнебезпечнішим для суспільства можна вважати такий напрям діяльності ЗМІ, що може прямо чи опосередковано призвести до вчинення нового злочину чи подальшого розгортання вже розпочатого. В той же час існує думка, що будь-який факт чи подія, що ретрансльовані за допомогою мас-медіа, набувають суспільного значення, що, у свою чергу, може мати як ціннісний, так і антиціннісний (криміногенний, віктимогенний) характер для окремих індивідів чи їх груп або для самого інформатора. З цієї точки зору через перенасичення інформацією може виникнути будь-яка з форм дисфункцій: повне відчуження від повідомлюваних відомостей з переорієнтацією на питання особистого життя; виникнення залежності від нової інформації без подальшого її переосмислення та реалізації в діяльності; виникнення протилежного від очікуваного почуття протесту проти будь-якої правової інформації [2, с. 107-108].

Байлов А.В. зазначав, що існує дворівнева модель інформаційно-психологічного впливу ЗМІ на особистість та суспільство в цілому. Не можна однозначно говорити про можливі наслідки впливу інформації для кожної окремої особи, про те, як вона на ній позначиться, чи буде сприяти розвитку, стимулюванню, закріпленню певних антисуспільних настанов та інших особистісних факторів криміналізації. Це багато в чому залежить від особистісних якостей реципієнта. Найбільш виразно криміногенний потенціал діяльності ЗМІ проявляє себе в аспекті детермінації масових асоціальних практик за певними основними напрямками: 1) емоційне розбещення аудиторії, особливо неповнолітніх; 2) підсилення ефектів призонізації населення — пропаганду кримінальної субкультури, романтизацію злочинності, що приваблює молодь, особливо неповнолітніх, схиляння на бік тих, хто живе за законами злочинного світу, «тюремного закону»; 3) конструювання викривленої соціальної реальності — надання результатів «експертних оцінок», соціологічних досліджень; 4) продукування феномену звикання до злочинності [3, с. 145-146].

Якщо розглядати як потенційно криміногенну лише ту інформацію, яка стосується вчинюваних злочинів, то її вплив на кримінальну мотивацію є значно вищим. В даному випадку потенційно постраждалими від контакту з нею виступають переважно неповнолітні та інші представники соціальних груп з недостатньо сформованими соціальними позиціями. Висвітлюючи певну

інформацію ЗМІ формують так званий «медійний образ» злочинності, чим провокують страхи перед злочинністю, іншими словами використовують «ефект ореола». Сутність даного ефекту полягає в формуванні специфічної установки на особу через спрямоване приписування їй певних якостей: інформація, отримана про якусь людину, категоризується певним чином, а саме - накладається на той образ, який уже був створений раніше. Цей образ, що раніше існував, виконує роль «ореола», що заважає побачити дійсні риси і прояви об'єкта сприйняття [2, с. 69].

З одного боку, інформуючи про певний спосіб вчинення злочину, ЗМІ одночасно і пропагують їх. Американські дослідники встановили, що кінофільми й книги, які пропагують «злочинний спосіб життя» прищеплюють несумісні з існуванням в цивілізованому суспільстві моральні цінності, та можуть виступати безпосередньою причиною злочину через отримання інформації про нові способи та засоби вчинення злочинів. В Україні яскравими прикладами були публікації щодо так званих груп «Синій кит», що, як зазначалося, провокують неповнолітніх на самогубство.

З іншого боку, ЗМІ є важливим інструментом профілактики злочинності. Наприклад, шляхом створення позитивного іміджу правоохоронних органів можна підвищити кількість осіб, бажаючих стати правоохоронцями. Поєднуючи соціальні програми правового виховання та ЗМІ можна поліпшити знання людей у різних галузях права та надати їм можливості для самозахисту у різних правових ситуаціях.

Отже, ЗМІ можуть здійснювати одночасно як криміногенний, так і превентивний вплив на поведінку та свідомість людей. Драматизація при викладі кримінологічно значимих фактів або крайній варіант заперечення таких фактів формують «медійний образ злочинності», який досить відрізняється від фактичної злочинності. При цьому в обох випадках ЗМІ нехтують поглибленим розглядом ситуації зі злочинністю, аналізом її соціального контексту і факторів, що сприяють учиненню злочинів.

Література:

1. Головкін Б.М. Теперішнє і майбутнє кримінології //Проблеми законності. Харків : Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудро- го. 2020. № 149. С. 168- 184. URL: http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/18080/1/Holovkin_168-184.pdf
2. Назаренко Д. О. Роль засобів масової комунікації в детермінації фонових для злочинності явищ в Україні / Д. О. Назаренко // Наше право. – 2014. – №3. – С. 106–111.
3. Байлов, А. В. Криміногенний потенціал діяльності засобів масової інформації / А. Байлов, П. В. Сахута / / Вісник Кримінологічної асоціації України. - 2016. - № 1 (12). – С. 143-153.
4. Tsytko, Victoria, Kateryna I. Aliksieieva, Iryna A. Venger, Oleksii V. Tavolzhanskyi, Nataliya I. Galunets, & Alona V. Klyuchnik. « Information Policy of the Enterprise as the Basis for the Reproduction of Human Potential in the Structure

of Public Social Interaction.» Journal of Advanced Research in Law and Economics [Online], 10.6 (2019): 1664-1672. Web. 6 Nov. 2020

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Таволжанський О.В.

ЗОЗУЛЯ К.С.,

*студентка 6 курсу Інституту прокуратури та кримінальної юстиції
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

КРИМІНОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ВПЛИВУ ПАНДЕМІЇ COVID-19 НА ЗЛОЧИННОСТЬ

Анотація. Проаналізовано вплив пандемії COVID-19 на злочинність, виокремлено основні тенденції зміни стану злочинності у зв'язку із запровадженням карантинних обмежень.

Ключові слова: пандемія COVID-19, злочинність, кримінальне правопорушення, вплив.

Аннотация. Проанализировано влияние пандемии COVID-19 на преступность, выделены основные тенденции изменения состояния преступности в связи с введением карантинных ограничений.

Ключевые слова: пандемия COVID-19, преступность, криминальное правонарушение, влияние.

Summary. The impact of the COVID-19 pandemic on crime is analyzed, the main trends in the state of crime due to the introduction of quarantine restrictions are highlighted.

Keywords: COVID-19 pandemic, crime, criminal offense, influence.

Починаючи з березня 2020 року пандемія COVID-19 перевернула весь усталений порядок життя кожної людини. Усвідомлюючи загрозу вірусу, уряди держав, включно з Кабінетом Міністрів України, почали приймати рішення про обмеження певних прав та свобод громадян з метою запобігання його поширенню.

Страх перед зараженням і протиепідемічні заходи змінили майже всі моделі діяльності людини та соціальну динаміку. Злочинність також не є винятком, адже незважаючи на те, що всі обмеження призначені для захисту життя і здоров'я, стримування швидкого темпу зараження та смертності від COVID-19, не можливо не говорити про їх криміногенний потенціал.

Щодо впливу пандемії COVID-19 на стан злочинності в Україні, то беззаперечно можна говорити про збільшення кількості певних видів кримінальних правопорушень та зменшення інших. Основними тенденціями є:

1. Зростання кількості випадків домашнього насильства та насильницьких злочинів, а також злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканості, вчинених на побутовому ґрунті, оскільки багато сімей у зв'язку із самоізоляцією опиняються у ситуації надмірного психологічного навантаження, що призводить до сплесків агресії та вказаних проявів [1, ст. 42]. Динаміка злочинності протягом останніх років характеризується хвилеподібними коливаннями, які чітко показують виражену тенденцію до зростання

злочинності на території нашої держави. Висока складність соціальних систем є безумовною ознакою нелінійності законів залежності станів таких систем від певних зовнішніх та внутрішніх факторів [2, с. 456].

Так, за травень 2020 року кількість зареєстрованих кримінальних правопорушень, пов'язаних із насильством в сім'ї, зросла на 69% в порівнянні з відповідним періодом 2019 року: 793 випадків у 2019 році, 1147 – у 2020 році [3].

2. Збільшення кількості: 1) шахрайств у мережі Інтернет: злочинці шляхом обману вимагають у громадян грошові кошти за підробку цифрових COVID-сертифікатів; 2) підроблення тестувань та COVID-сертифікатів (частіше за все за використанням програми фотошоп), а також фальсифікацій додатку «Дія». Станом на 22 жовтня 2021 року за підробку довідок про тестування і довідок про вакцинацію Національна поліція розпочала 732 кримінальних провадження, 349 особам повідомили про підозру [4].

3. У зв'язку з посиленням карантинних заходів та збільшенням кількості кримінальних правопорушень, пов'язаних з підробкою офіційних документів (а саме COVID-сертифікатів), державою було вжито заходів щодо перевірки працівниками правоохоронних органів достовірності сертифікатів про вакцинацію у місцях великого скупчення людей, де може бути поширення хвороби. Такі міри можуть бути виправданими для громадського здоров'я, але вони викликають багато ризиків з приводу порушення прав людини та зловживання владою, збільшення можливостей для корупції та обмеження доступу до правосуддя.

Щодо тенденції зменшення вчинення певних видів кримінальних правопорушень, то у зв'язку з запровадженням заходів соціального дистанціювання багато злочинців перепрофілювалося та «пішло в Інтернет», що зумовлює зменшення кількості вуличних кримінальних правопорушень, крадіжок, грабежів та розбоїв. Також за період пандемії не зазнала змін кримінологічна характеристика правопорушень у сфері безпеки дорожнього руху [5, ст. 36]. Не так давно злочинам в кіберсфері на національному рівні приділялась незначна увага, вважалось, що кіберзлочинність може представляти реальну загрозу лише в далекому майбутньому, тепер майже ні в кого не виникає сумнівів, що частка кіберзлочинності в структурі злочинності України значно збільшилася [7, с. 81].

З огляду на це, можемо дійти висновку, що злочинність, охорона здоров'я та соціальна політика тісно взаємопов'язані та безпосередньо впливають одне на одного. Світ навколо мінливий, тому держава та її громадяни повинні вміти швидко та з мінімальними втратами навчитися пристосовуватися до нових умов і викликів та ефективно їм протидіяти, в тому числі у кримінологічному вимірі.

Література:

1. Калініна А. В. Карантин в Україні та фонові для злочинності явища. *Правові засади епідемічної безпеки: виклики та перспективи*: матер. інтернет-конф. (м. Полтава, 29 квітня 2020 р.). Харків: Право, 2020. 316 с. С. 129–131.

2. Robotization of manufacturing process: economic and social problems and legal ways of their solution. O. E. Kostyuchenko, T. V. Kolesnik, Z. V. Bilous, O. V. Tavalzhanskyi. *Financial and credit activity: problems of the oryand practice*. 2019. Vol. 3, is. 30. P. 454–462.

3. Про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування. Генеральна прокуратура України. URL: https://old.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?dir_id=113897&libid=100820&c=edit&c=fo

4. Правоохоронні органи розпочали близько 800 кримінальних проваджень за фактом підробки COVID-документів. Міністерство охорони здоров'я України. URL: <https://moz.gov.ua/article/news/pravoohoronni-organi-rozpochali-blizko-800-kriminalnih-provadhzen-za-faktom-pidrobki-covid-dokumentiv---victor-ljashko>

5. Голіна В.В. Пандемія COVID-19 і злочинність: взаємовплив і наслідки. Юридичні гарантії захисту конституційних прав і свобод людини в умовах COVID-19: матеріали Всеукр. наук.-практ. конференції, м. Харків, 22 черв. 2021 р. Харків : Право, 2021. 124 с.

6. Головкін Б. М. Види злочинності. *Журнал Східноєвропейського права*. 2015. № 18. С. 14-21. URL: http://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2015/08/golovkin_18.pdf

7. Таволжанський О. В. Кримінологічні аспекти кіберзлочинності у сучасних умовах. *Журнал східноєвропейського права*. 2016. № 31. С. 80–86. URL: http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/17724/1/Tavalzhanskyi_80-86.pdf

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Таволжанський О.В.

ЗУБАШКОВ М.,

студент 2 курсу магістратури

Інституту прокуратури та кримінальної юстиції

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ТЕОРІЯ «РОЗБИТИХ ВІКОН» ТА ВПЛИВ УРБАНІСТИКИ НА ФОРМУВАННЯ ЗЛОЧИННОСТІ В УКРАЇНІ

Анотація. Розглянуто питання соціально-психологічних першопричин виникнення злочинності, основи теорії «розбитих вікон», урбаністики та їх взаємозв'язку з точки зору аналізу появи злочинності.

Ключові слова: злочинність, теорія «розбитих вікон», урбаністика, першопричина.

Аннотация. Рассмотрен вопрос социально-психологических первопричин появления преступности, основы теории «разбитых окон», урбанистики и их взаимосвязи с точки зрения анализа появления преступности.

Ключевые слова: преступность, теория «разбитых окон», урбанистика, первопричина.

Summary. The issues of socio-psychological root causes of crime, the basics of the theory of "broken windows", urban planning and their relationship in terms of analysis of crime being considered.

Keywords: crime, the theory of "broken windows", urban planning, the root cause.

Детермінація злочинності є центральною та найбільш дискусійною проблемою кримінології [1, с. 338]. Основним аспектом, що дозволяє детермінувати поняття злочинності та вказати на першопричину її існування як явища об'єктивної дійсності, в першу чергу, є її соціально-психологічний характер. Слід вказати, що соціум, як соціальна структура якісно формується в безпосередньому зв'язку з тою обстановкою, в якій відбувається її формування.

Найяскравіше характеристику та ознаки такого зв'язку було вказано в науковій статті «Розбиті вікна» за авторством Дж. Вілсона та Дж. Келлінга, що була опублікована авторами ще в 1982 році в журналі «Атлант». Суть такої теорії полягає в тому, що наявність на думку суспільства незначних проявів антисоціальної та аморальної поведінки (вандалізм, розпиття алкоголю в громадських місцях тощо) сама по собі культивує розвиток важчих форм злочинності як явища в соціумі, що знаходиться в таких умовах [2, с. 28-29].

Саме ця стаття стала початком наукової теорії «Розбитих вікон». Як зазначає М. Г. Колодяжний, «грунтуючись на низці істотних ознак теорії розбитих вікон, їй можна дати визначення в широкому і вузькому значеннях. У широкому розумінні вона є окремим напрямом спеціально-кримінологічного запобігання злочинності через ліквідацію наслідків громадського безладу. При вузькому трактуванні теорія розбитих вікон являє собою одночасно кримінологічну теорію та профілактичний напрям стратегії зменшення можливостей учинення злочинів...» [3, с. 2].

Теорія «розбитих вікон» неодноразово емпірично перевірялася, зокрема, у містах Бостон та Нью-Йорк у 80-х р.р. ХХ століття.

В сучасних обставинах все ширшим у країнах Європи стає використання теорії «розбитих вікон» у поєднанні з прикладною урбаністикою як системою знань про розвиток міст та їх архітектурно-будівельне планування. Урбаністика є досить молодою сферою наукових знань, яка, однак, почалася з публікації Л. Віртом у 1938 році статті «Урбанізм як спосіб життя», де автор приділяв основну увагу психологічним особливостям життя людей в містах, тому, як вони себе в них поведуть граючи при цьому певні соціальні ролі [4, с. 39]. Вже тут чітко простежується можливість поєднання кримінології та урбаністики як систем знань, в першу чергу, про ті фактори, що впливають на процес формування суспільства та його девіацій, зокрема й в контексті формування злочинності.

Особливе значення таке поєднання систем наукових знань має саме на території пострадянських країн у зв'язку з домінуванням в цих країнах у період з 30-х по 50-ті роки ХХ століття архітектурної думки конструктивізму та ідей Шарля-Едуара Жаннере-Грі [5, с. 46] щодо функціонування будинку як

«машини для житла», що на території країн колишнього СРСР втілювалося у масовому будівництві автономних «спальних районів».

Так, ще згадані вище Дж. Вілсон та Дж. Келлінг у власній статті вказували, що «там, де є покинуті будинки із розбитими вікнами, де дорослі не роблять зауважень підліткам, де громадяни розпивають спиртні напої у громадських місцях, а жебраки чіпляються до перехожих, відбуваються незворотні деструктивні психологічні процеси на груповому рівні» [3, с. 2].

Однак, що може слугувати першопричиною, так би мовити, початковою дією, що зумовлює подальшу маргінальну поведінку всього населення певної адміністративної одиниці?

З точки зору урбаністики, в контексті пост-радянських країн основною проблемою таких адміністративних одиниць на сучасному етапі суспільного розвитку й стала їх «проектна автономність» [2, с. 4]. Відсутність ефективних засобів транспортного сполучення, архітектурна бідність, поганий рівень інфраструктурного розвитку та, відповідно, здешевшання житла у «спальних районах» призводять до того, що верстви населення з більшими доходами та кращим соціальним статусом покидають такі житлові райони міст, а через здешевшання там житла їх місця займають маргіналізовані елементи, що спричиняють подальший розвиток в таких адміністративних одиницях ефектів теорії «розбитих вікон». Таким чином, в пострадянських реаліях наявні ознаки теорії в містах є лише наслідком більш суттєвої причини – урбаністичної та архітектурної недбалості при здійсненні планування адміністративно-територіальних одиниць, особливо у великих містах.

Таким чином, покращення криміногенної ситуації в Україні в першу чергу можливе шляхом проведення архітектурної реновації автономних адміністративних одиниць, що дозволить покращити соціологічний склад їх населення, а, відповідно, й запобігти його маргіналізації.

Література:

1. Новіков О. В. Недоліки й прорахунки політики держави в епоху постіндустріальної економіки як детермінуючий комплекс злочинності у сфері інтелектуальної власності. Юридичний вісник. 2014. № 4. С. 338-342. URL: <http://yuv.onua.edu.ua/index.php/yuv/article/view/1079/1051>.
2. Wilson J. Q., Kelling G. L. "Broken Windows: The police and neighbourhood safety". The Atlantic Monthly. 1982. P. 9–28.
3. Данилов С. М., Вещев В. Є. Архітектурна урбаністика як комплекс уявлень про місто як динамічну систему. Науковий вісник будівництва. 2019. Т. 1, № 2(96). С. 38–43. URL: https://vestnik-construction.com.ua/images/pdf/2_96_2019_t2/9.pdf.
4. Колодяжний М. Г. Теорія розбитих вікон: сутність і практика застосування. Питання боротьби зі злочинністю. 2020. № 39. С. 67–70.
5. Ле Корбюзье. Архитектура XX века – Москва: Прогресс, 1970.
Науковий керівник: к.ю.н., ас. Новіков О. В.

ЗУБКО А.О.,

студентка 2 курсу магістратури

Інституту прокуратури та кримінальної юстиції

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ВІКТИМОЛОГІЧНА ПРОФІЛАКТИКА ШАХРАЙСТВА, ПОВ'ЯЗАНОГО ВИКОРИСТАННЯМ ЕЛЕКТРОННИХ ПЛАТІЖНИХ СИСТЕМ

Анотація. Запропоновано заходи зниження віктимізації від шахрайства, пов'язаного з використанням електронних платіжних систем.

Ключові слова: он-лайн банкінг, платіжні картки, віктимність, шахрайство, запобігання.

Аннотация. Предложены пути снижения виктимности лиц в сфере совершения относительно них уголовных правонарушений посредством использования он-лайн банковских систем и платежных карт.

Ключевые слова: он-лайн банкинг, платежные карты, виктимность, мошенничество, предотвращение.

Summary. Proposed ways of reducing the victimization of persons in the area of criminal offences against them through the use of on-line banking systems and payment cards.

Keywords: online banking, payment cards, victimization, fraud, prevention.

Наразі все більшого поширення набувають он-лайн платежі та карткові розрахунки, що зумовлено не тільки цифровізацією усіх сфер суспільного життя, а й наявними карантинними обмеженнями, зумовленими розповсюдженістю хвороби COVID-19. Проте зі стрімким зростанням кількості таких розрахунків, поширення набувають також і нові шахрайські схеми.

У 2020 році кількість шахрайських операцій з платіжними картками збільшилася та складає 101 тис., що на 41% більше, ніж у 2019 [1].

Найбільшого розповсюдження набули такі шахрайські схеми:

1. Перевипуск SIM-картки, до якої «прив'язані» он-лайн банківські системи та платіжні картки;
2. Встановлення стороннього програмного забезпечення, за допомогою якого можливим стає віддалений доступ до телефону;
3. Фішинг через OLX-доставку [2]

Фактично змістом таких дій є отримання доступу до даних мобільного телефону, через який відбувається комунікація клієнта та банку.

Головкін Б.М. виділяє 4 етапи віктимізації особи:

- виникнення кримінальних загроз;
- підвищення ступеня уразливості соціальних суб'єктів перед злочинними посяганнями;
- заподіяння шкоди особам, які опинилися в уразливому стані за конкретних умов (ситуацій);

– збільшення контингенту жертв злочинних посягань як зареєстрованих, так і латентних, що сприяє повторній віктимізації певної частини з них [3, с. 163].

Якщо розглядати наведений механізм щодо здійснення шахрайства з он-лайн банкінгом, то умовно його можна сформулювати так:

1) створення умов для вчинення шахрайських дій: фейкових платіжних систем, отримання дублікату чи перевипуск SIM-картки, встановлення мобільного додатку, зовні схожого на додаток мобільного оператора тощо;

2) встановлення особами шахрайського софту, відсутність відповідної реакції осіб на неможливість доступу до он-лайн банкінгу чи блокування SIM-картки, введення власних даних платіжної картки чи персональних даних на шахрайському сайті тощо;

3) списання коштів з банківського рахунку клієнта;

4) поширення шахрайської схеми, коли зловмисники переконуються в її дієвості.

Звісно, такі схеми працюють не лише через низький рівень правової свідомості населення, довірливе ставлення окремих категорій осіб (в першу чергу пенсіонерів), а й з врахуванням постійного підвищення рівня майстерності шахраїв.

Задля запобігання здійсненню шахрайських дій з он-лайн платіжними системами та банківськими картками пропонуємо такі шляхи зниження віктимності осіб:

– наявність окремої SIM-картки для здійснення банківських операцій;

– встановлення програми щодо автоматичного визначення номеру телефону;

– укладення контракту з оператором мобільного зв'язку на надання послуг;

– не переходити на підозрілі посилання, навіть якщо вони надіслані у месенджерах від сторінок, що мають зовнішню схожість інтерфейсу зі сторінками банку;

– перевірка номеру телефону, платіжної картки на сайті кіберполіції.

Література:

1. Платежное мошенничество в Украине: итоги 2020 года. Platon. 29.01.2021. URL: <https://platon.ua/news/platezhnoe-moshennichestvo-v-ukraine-itogi-2020-goda.html>

2. Топ-3 популярных схемы финансовых мошенников. Банк сегодня. 10.03.2021. URL: <https://about.pumb.ua/ru/presscenter/news/item/6143-top-3-populyarnie-shemi-finansovih-moshennikov>

3. Головкін Б. М. Як стають жертвами злочинів. *Проблеми законності*. Вип. 136. 2017. С. 161 – 172. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pz_2017_136_19

Науковий керівник: д.ю.н., проф. Головкін Б. М.

ІВЧУК К. І.,

студентка 2 курсу магістратури

*Інституту підготовки кадрів для органів юстиції України
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

УЧАСТЬ ГРОМАДСЬКОСТІ У ЗАПОБІГАННІ КОРУПЦІЇ

Анотація. Розглянуто основні аспекти участі громадськості у запобіганні корупції та ефективність такої участі.

Ключові слова: запобігання корупції, громадськість, громадські організації; запобігання корупції громадськістю.

Аннотация. Рассмотрены основные аспекты участия общественности в предотвращении коррупции и эффективности такого участия.

Ключевые слова: предотвращение коррупции, общественность, общественные организации; предотвращение коррупции общественностью.

Summary. The main aspects of public participation in the prevention of corruption and the effectiveness of such participation are considered.

Key words: prevention of corruption, public, public organizations; prevention of public corruption.

Корупція як комплексне явище є притаманною для усіх без виключень країн світу, однак ступінь її поширення у кожній державі є різним та залежить від низки факторів, у тому числі від рівня її сприйняття громадськістю та ступеня залучення інститутів громадянського суспільства у процес реалізації антикорупційної політики держави. Ефективне запобігання корупційним правопорушенням неможливе без участі громадськості у цьому процесі, що безпосередньо впливає з положень міжнародних стандартів запобігання корупції. Зокрема, відповідно до ст. 13 Конвенції ООН проти корупції кожна держава-учасниця вживає належних заходів, у межах своїх можливостей і згідно з основоположними принципами свого внутрішнього права, для сприяння активній участі окремих осіб і груп за межами державного сектора, таких як громадянське суспільство, неурядові організації та організації, що функціонують на базі громад, у запобіганні корупції й боротьбі з нею та для поглиблення розуміння суспільством факту існування, причин і небезпечного характеру корупції, а також загроз, що створюються нею.

Протягом останніх семи років в Україні відбулись якісні позитивні зміни, обумовлені впровадженням антикорупційних реформ, у тому числі закладені законодавчі основи для налагодження процесу взаємодії органів державної влади з громадськістю. Згідно ст. 21 Закону України «Про запобігання корупції» громадські об'єднання, їх члени або уповноважені представники, а також окремі громадяни вправі здійснювати низку заходів щодо запобігання корупції, перелік яких не є вичерпним: повідомляти про корупційні правопорушення; запитувати у державних органів інформацію про діяльність щодо запобігання корупції; проводити громадську антикорупційну експертизу законопроектів; вносити пропозиції суб'єктам права законодавчої ініціативи щодо вдосконалення законодавчого регулювання відносин, що виникають у

сфері запобігання корупції; проводити заходи щодо інформування населення з питань запобігання корупції; здійснювати громадський контроль за виконанням законів у сфері запобігання корупції тощо [1, с. 191–192]. Водночас, антикорупційні громадські організації в Україні стикаються з безліччю перешкод для свого ефективного функціонування. На думку О.В. Новікова до проблем участі громадськості у сфері запобігання корупції відносяться: неповнота законодавчої бази та недоліки правового регулювання участі громадськості у запобіганні корупції, низький рівень взаємодії державних органів та громадськості, несформованість громадянського суспільства в Україні, а також поширення серед населення країни різних форм та видів корупційних практик [2, с. 60]. Варто погодитись з думкою автора, оскільки незважаючи на залучення представників громадськості до роботи низки консультативно-дорадчих органів (Національна рада з питань антикорупційної політики, Комітет Верховної Ради України з питань антикорупційної політики, Цільова команда реформ з антикорупції тощо) станом на сьогоднішній день далеко не всі пропозиції громадськості щодо вдосконалення правового регулювання віднайшли своє втілення у законодавстві. На думку А. В. Білецького в Україні склалася практика, коли норми стосовно участі громадськості в запобіганні корупції мають суто декларативний характер, а органи державної влади насправді не бажають співпрацювати з антикорупційними громадськими організаціями [3, с. 80]. Також необхідно звернути увагу на те, що багато громадських організацій функціонують без будь-якого фінансування, крім добровільних внесків самих активістів. Незважаючи на широко застосовну практику фінансування у формі грантів від іноземних урядів, неурядових організацій та фондів, за деякими винятками, такі гранти є невеликі і охоплюють короткий період. Непоодинокими є і випадки «грантоїдства». Враховуючи нестачу значного фінансування, антикорупційні організації не можуть найняти необхідний персонал і послуги, що у свою чергу зменшує ефективність їх діяльності.

Підсумовуючи вищевказане, можна зробити висновок, що сприяння активній участі громадськості у запобіганні корупції є важливою складовою антикорупційної політики держави. Проте, незважаючи на нормативне закріплення права громадськості брати участь у заходах щодо запобігання корупції, залишаються невирішеними низка проблем, які перешкоджають належному функціонуванню громадських інституцій.

Література:

1. Запобігання корупції: підручник / [Б. М. Головкін, О. Ю. Шостко, О. В. Новіков та ін.]; за заг. ред. Б. М. Головкіна. Харків: Право, 2019. 296 с.
2. Новіков О. В. Проблеми участі громадськості у запобіганні корупції в Україні. *Питання боротьби зі злочинністю*. 2019. №37. С.58–72.
3. Білецький А.В. Участь громадськості в запобіганні корупційним злочинам в Україні: монографія / наук. ред. Б.М. Головкін. Харків: Право, 2018. 188 с.

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Лисодєд О. В.

ІГНАТОВА А.В.,

студентка 5 курсу

*Інституту прокуратури та кримінальної юстиції
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ЗЛОЧИННОСТІ НЕПОВНОЛІТНІХ

Анотація. Розглянуто стан злочинності неповнолітніх, проаналізовані найбільш поширені детермінанти. Запропоновано окремі заходи протидії цим злочинам.

Ключові слова: неповнолітні, протидія, злочинність.

Аннотація. Рассматривается понятие преступности несовершеннолетних, проанализированы наиболее распространённые детерминанты. Предложены некоторые меры по предотвращению таких преступлений.

Ключевые слова: несовершеннолетние, противодействие, преступность.

Summary: The state of juvenile delinquency is considered, the most common determinants are analyzed. Some measures to prevent these crimes have been proposed.

Keywords: minors, counteraction, crime.

Злочинність серед неповнолітніх є однією із найактуальніших проблем сьогодення. Переважна більшість злочинців розпочала свою діяльність ще у підлітковому віці, оскільки саме у цей період відбувається формування особистості та закладається фундамент подальшої поведінки у дорослому житті.

Статистика свідчить про те, що в останні роки кількість злочинів, вчинених неповнолітніми, поступово знижується. Проте офіційні показники не відображають повною мірою сутність цієї дуже складної проблеми. Питома вага злочинності неповнолітніх в загальній структурі злочинності залишається значною, а зміни різних сфер життя суспільства, що відбулися в Україні за останні роки, мали істотний вплив на умови формування особистості сучасних дітей і підлітків, які стали більш вразливими перед несприятливими суспільними процесами [1, с. 142].

Порівняно з дорослою злочинністю, для злочинності неповнолітніх характерна підвищена латентність, оскільки багато злочинів, які вчиняються неповнолітніми, дорослими сприймаються як пустощі через недостатню соціальну зрілість (наприклад, крадіжки у сім'ї, сусідів, навчальних закладах, хуліганські бійки, відібрання грошей та речей у молодших). Через те, що цьому не надається належного значення або через небажання «віносити сміття з хати», про такі дії, як правило, дорослі не повідомляють органи внутрішніх справ [2, с. 169].

Варто звернути увагу, які ж самі чинники впливають на те, що вже в підлітковому віці особи починають вчиняти злочини.

Перш за все, неповнолітній вік характеризується особливим психологічним та фізіологічним станом, коли підліток вступає у конфлікт із суспільством та з самим собою. Він вперше починає зіткатися з дорослими

проблемами та через недостатність життєвого досвіду не в змозі з ними впоратися. Досить часто в результаті соціалізації, з метою самоствердження неповнолітні схильні до різних форм антисоціальної поведінки, серед яких: тютюнопаління, алкоголізм, наркоманія. Іншими важливими чинниками – є те, що часто неповнолітні виступають потерпілими від насильства в сім'ї, знуцань з боку однолітків, учителів у школах, порушення їх прав породжує прагнення дитини до встановлення «справедливості» та здійснення самозахисту; криза родинних відносин як важливого соціального інституту у вихованні дитини, яка сприяє руйнівному впливу на психіку особистості; негативний вплив засобів масової інформації, на формування психіки неповнолітнього, де зображуються елементи насилля.

Значний вплив на психіку дітей здійснюють воєнні дії та збройне насильство. Діти-переселенці, які стали безпосередніми свідками бойових дій, мають серйозні проблеми із психікою, частина з них озлобилася на людей, затаїла образу за знедолення, заздрить одноліткам із будь-якого приводу, вороже налаштована на помсту та відтворення насильства. Пов'язані із збройним конфліктом наслідки психотравми дітей війни можуть проявитися із часом, що призведе до зростання кількості умисних вбивств за обтяжуючих обставин, хуліганств, серійних згвалтувань, кваліфікованих та особливо кваліфікованих розбійних нападів, викрадень людини, вимагань, поєднаних з насильством, незаконного заволодіння транспортними засобами та інших насильницьких злочинів [3, с.214].

Показовими є характеристики контингенту неповнолітніх злочинців за родом занять, згідно з якими лише 55,1% підлітків навчалися в школі або ПТУ, а 7,3% працювали (відповідно - близько 40% не навчалися і не працювали). Враховуючи, що значна частина із вищевказаних так званих учнів були такими суто за формальним статусом, наведені показники виглядають досить оптимістично. Умовно неповнолітніх злочинців можна по ділити на три групи: безпритульних (без батьківської опіки та постійного місця проживання), вихідців із неблагополучних сімей, вихідців із цілком педагогічно та матеріально благополучних сімей. Сучасні "діти підземелля" замість навчання шукають метал, картон, пластик, склотару, нишпорять по смітниках і каналізаціях, у пошуках їжі, стають жебраками, злодіями, повіями і навіть убивцями. Їхні ровесники з неблагополучних сімей, окрім названих промислів, більше тяжіють до групових крадіжок торгівлі наркотиками, вуличних грабежів і розбоїв, хуліганства [4, с. 47].

Підсумовуючи все вищесказане, для протидії злочинності неповнолітніх пропонуємо вживати такі превентивні заходи:

- посилити контроль за неблагополучними сім'ями та за умовами, в яких живуть та виховуються підлітки;
- збільшити зайнятість підлітків у суспільно корисних справах, активне залучати їх до занять спортом, мистецтвом, пропаганда здорового способу життя;

– активізувати правове виховання та освіту неповнолітніх, проводити виховні бесіди; залучати до реалізації профілактичних заходів не тільки правоохоронні органи, але й громадські організації (в тому числі і дитячі та молодіжні організації).

Література:

1. Мозгова В.А. Поняття та особливості злочинності неповнолітніх. Юридичний вісник. 2014. №2 (31). С. 142-147.

2. Александров Ю. В., Гель А. П., Семаков Г. С. Кримінологія: курс лекцій. К.: МАУП. 2002. 295 с.

3. Головкін Б. М. Злочинність неповнолітніх як суспільна проблема. Проблеми законності. 2016. № 133. С. 204–217.
URL:http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pz_2016_133_21

4. Головкін Б. М., Голіна В. В. Особливості неповнолітнього злочинця: кримінологічний портрет (на матеріалах м. Харкова). 2006. № 1. С. 42–53.

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Ткачова. О.В.

КАЗЮК Л. Г.,

студентка 2 курсу магістратури

Інституту підготовки кадрів для органів юстиції України

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

БЮРО ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ– НОВИЙ ОРГАН ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ У СФЕРІ ЕКОНОМІКИ

Анотація. У тезах розглянуто передумови створення Бюро економічної безпеки України та перспективи розвитку його діяльності.

Ключові слова: злочинність у сфері економіки, Бюро економічної безпеки України.

Аннотация: В тезисах рассмотрены предпосылки создания Бюро экономической безопасности и перспективы развития его деятельности.

Ключевые слова: преступность в сфере экономики, Бюро экономической безопасности Украины.

Summary: The theses consider the preconditions for the establishment of the Bureau of Economic Security and the prospects for the development of its activities.

Keywords: economic crime, Bureau of Economic Security of Ukraine.

В умовах постійного реформування та розвитку економіки все більше актуалізується питання злочинності в економічній та пов'язаній з нею сферах. Все більше злочинність в цій сфері перетворюється з поняття маргінального явища на злочини, які вчиняють так звані «білі комірці».

За даними кримінологічних досліджень, серед контингенту злочинців у сфері економіки переважають чоловіки (70%), за віковою ознакою вирізняються особи 30-50 років (55%). Більшість із них мають середню (66%), професійно-технічну (22%) та вищу (11%) освіту, однак на момент вчинення майже третина не працювали і не навчалися. Серед працюючих найчастіше

фігурують матеріально-відповідальні особи, обліково-бухгалтерські працівники, керівники підприємств, підприємці, службові особи органів влади та місцевого самоврядування. Приблизно кожен сьомий злочинець мав попередню судимість, як правило, за вчинення корисливого злочину, однак був звільнений судом від реального відбування покарання у виді позбавлення волі або відбував покарання, не пов'язане із позбавленням волі [3, с. 131].

Суспільно небезпечними наслідками економічних злочинів є спричинення матеріальної шкоди державі і суб'єктам господарювання, підрив їхньої ділової репутації, а також спричинення шкоди інтересам споживачів. «Всесвітнє дослідження економічних злочинів та шахрайства» PWC за 2018 р. надає інформацію, що 48% респондентів-організацій постраждали від економічних злочинів та шахрайства протягом останніх двох років. Нове дослідження за 2020 р. вказує на розширення даної категорії організацій до 51%, а 48% компаній ще й постраждали від корупції. Важливо також згадати, що правоохоронними органами лише за 2019 р. було проведено понад 70 тис обшуків та арештовано 67 тис майнових об'єктів [2].

Наявна до недавнього часу система протидії та запобігання економічним злочинам виявила себе недосконалою та неефективною протягом усього часу свого існування. На практиці бракувало чіткого механізму взаємодії та координації правоохоронних органів між собою. Злочини у сфері економіки в Україні розслідувались кількома органами (податковою міліцією, ДФС, СБУ та Національною поліцією), які дублювали повноваження один одного, що приводило до неефективного розслідування злочинів та недоцільної конкуренції між ними. Крім цього, розсіювання підслідності породжувало корупцію.

Задля виправлення даної ситуації, на виконання домовленостей з міжнародними партнерами та з метою ефективного розслідування та протидії економічній злочинності був прийнятий Закон України «Про Бюро економічної безпеки України», а разом із ним створений і однойменний орган державної влади. БЕБУ – це новий сучасний орган, який займатиметься розслідуванням усіх злочинів у сфері публічних фінансів – економічних, фінансових і податкових.

Згідно ст. 1 Закону, БЕБУ – це центральний орган виконавчої влади, на який покладаються завдання щодо протидії правопорушенням, що посягають на функціонування економіки держави, який разом з цим виконує правоохоронну, аналітичну, економічну, інформаційну та інші функції, діяльність органу координується та керується Кабінетом Міністрів України. Законом також передбачені функції БЕБУ, серед яких виявлення зон ризиків у сфері економіки шляхом аналізу структурованих і неструктурованих даних, забезпечення економічної безпеки держави шляхом запобігання, виявлення, припинення, розслідування кримінальних правопорушень, що посягають на функціонування економіки держави [1].

З огляду на інші функції можна стверджувати, що за своєю суттю БЕБУ є здебільшого аналітичним органом, спрямованим не тільки на виявлення та

розслідування злочинів у сфері економіки, а першочергово для оцінювання ризиків та загроз економічній безпеці, збирання та аналізу масивів інформації, а також для створення аналітичних висновків та рекомендацій з метою підвищення ефективності прийняття рішень. Вперше в історії слідчий орган наділили широкими аналітичними і консультативними для держави функціями, що може якісно змінити статистику фінансових злочинів в кращий бік. Крім того, новий правоохоронний та аналітичний орган покликаний захистити бізнес від рейдерських атак з боку держави. Українська спільнота та міжнародні партнери очікують від новоствореного органу суттєвих якісних змін в підході до попередження та розслідування економічних злочинів на заміну неякісних методів діяльності інших правоохоронних органів.

Література:

1. Про Бюро економічної безпеки України: Закон України від 28.01.2021р. № 1150-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1150-20#Text> (дата звернення: 12.02.2021).
2. Всесвітнє дослідження економічних злочинів та шахрайства 2020. URL: <https://www.pwc.com/ua/uk/survey/2020/economic-crime-survey.html> (дата звернення: 12.02.2021).
3. Головкін Б. М. Поняття злочинності у сфері економіки. Форум права. 2013. № 3. С. 128–133. URL: <https://dspace.nlu.edu.ua/handle/123456789/5140> (дата звернення: 12.02.2021).

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Лисодєд О. В.

КАЛЮЖНА У. О.,

студентка 2 курсу магістратури

Інституту підготовки кадрів для органів юстиції України

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ПРО ФАКТОРИ, ЯКІ ВПЛИВАЮТЬ НА ЗЛОЧИННІСТЬ

Анотація. Розглянуто підходи до визначення комплексу факторів, що впливають на злочинність.

Ключові слова: злочинність, фактори злочинності.

Аннотация. Рассмотрены подходы к определению комплекса факторов, влияющих на преступность.

Ключевые слова: преступность; факторы преступности.

Summary. The abstracts considered approaches to determining a set of factors influencing crime.

Keywords: crime; crime factors.

Злочинність не є ізольованим суспільним явищем і саме тому ми повинні звертати увагу на те, яким чином та як саме на злочинність впливають фактори суспільного розвитку. За визначенням В. В. Голіни і Н. В. Сметаніної злочинність – це кримінальна практика людей, що проявляється як явище у виді множинності злочинів і осіб [1, с. 18], котрі їх вчинили, у визначеному

просторово-часовому проміжку і яка підлягає кількісно-якісному виміру і запобіжному впливу. У реальній дійсності злочинність характеризується як статистична множинність різних актів індивідуальної злочинної поведінки [2, с. 31]. Висновок з наведеного полягає в наступному: 1) злочинність досліджується в часовому та просторовому проміжку; 2) злочинність обчислюється кількістю індивідуально вчинених злочинів та задіяних в ході вчинення злочину осіб; 3) злочинність підлягає запобіжному впливу і обумовлюється різними комплексами факторів.

Наразі існує два основних підходи до розв'язання питання визначення комплексу факторів, що впливають на показники злочинності, що відмежовуються один від одного, залежно від погляду на характер злочинності. Відповідно до першого підходу прийнято використовувати методи, що більш притаманні математичним та статистичним наукам. Такі методи полягають в перетворенні абсолютних величин в узагальнюючі показники (середні та відносні величини), які характеризують одним числом найбільш типові, розповсюджені сторони досліджуваного явища. Наприклад, середні коефіцієнти чи показники злочинності в певних регіонах за певний проміжок часу. Основним є використання відносних показників злочинності на певну кількість населення (зазвичай на 10 і 100 тис.) [3, с. 70]. Це, в свою чергу, зводить нанівець вплив динаміки населення, адже не враховує інші криміногенні фактори. За цим підходом, використовується лише одна змінна, а саме показники злочинності на 10 чи 100 тис. населення за відповідну кількість років. При тому, що для різних видів злочинів притаманні різні закономірності статистичних даних, показники злочинності в цілому можуть не відображати повну картину. Це має наслідком строкатість результатів самого дослідження та невідповідність реальній ситуації. Тому, явище злочинності не завжди можна виміряти винятково математичними показниками.

З іншого боку, наявний другий підхід, відповідно до якого злочинність пов'язана різними зв'язками, однорідними і суміжними явищами соціальної дійсності, співвідноситься з ними і взаємодіє [4, с. 279]. Детермінація злочинності має імовірнісний характер. Це пов'язано з природою самого злочину як явища суспільного порядку, це об'єктивна діяльність, і спосіб її відтворення на індивідуальному чи масовому рівні залежить не лише від об'єктивних факторів, а й від суб'єктивних чинників, в тому числі й колективно несвідомих, ірраціональних, а тому складно прогнозованих. Тобто, йдеться про існування великої кількості явищ і процесів, існування, дія (взаємодія) яких впливає на розвиток стану злочинності в суспільстві.

Даний підхід передбачає вивчення злочину у сукупності з іншими соціальними явищами в певних умовах місця і часу; встановлення взаємозалежності між змінами у стані, рівні, структурі, характері і динаміці злочинності та обставинами, що сприяють цим змінам; виявлення причинно-наслідкових зв'язків між тенденціями злочинності і умовами соціально-економічного, правового і організаційного характеру. На підставі цього підходу слід розуміти взаємопов'язаність всіх детермінантів злочинності. Це

призводить нас до того, що при визначенні злочинності потрібно брати до уваги низку факторів, при цьому зазначаючи питому вагу кожного з них. Цей підхід є більш практично доцільним та відображає індивідуальні риси злочинності.

Отже, дослідження злочинності, яка обумовлюється системою факторів, відрізняється надзвичайною складністю. Статистичні дані, які прямо чи побічно характеризують злочинність, можуть мати істотні викривлення, що свідчить про необхідність розробки нової уніфікованої системи показників звітності про злочинність, побудованої на комплексі двох окреслених підходів, поєднанні статистичних та соціологічних методів.

Література:

1. Сметаніна Н. В. Визначення поняття злочинності у сучасній кримінології. *Юридична осінь 2013 року*: зб. тез доп. та наук. повідомл. учас. всеукр. наук.-практ. конф. молодих учених та здобувачів (Харків, 14 листоп. 2013 р.). Харків, 2013. С. 16–19.

2. Голіна В. В., Сметаніна Н. В. Злочинність і системний підхід. *Системний підхід у дослідженні злочинності*: матеріали наук.-практ. конф., м. Харків, Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 21 черв. 2013 р. Харків, 2013. С. 28–38.

3. Кримінологія: підручник / Б. М. Головкін, В. В. Голіна, О. В. Лисодед та ін.; за заг. ред. Б. М. Головкіна. Харків: Право, 2020. 384 с.

4. Головкін Б. М. Про детермінацію злочинності. *Часопис Київського університету права*. 2020. № 1. С. 274–280. URL: <https://dspace.nlu.edu.ua/handle/123456789/18081>

Науковий керівник к. ю. н., доц. Лисодед О. В.

КАРТАШОВ М.С.,

*студент 2 курсу магістратури, факультету адвокатури
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЯ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ: НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД

Анотація. Розглядається сучасний стан запобігання та протидію домашньому насильству на національному та міжнародному рівнях.

Ключові слова: домашнє насильство, європейський досвід, запобігання, протидія

Аннотация. Рассматривается современное состояние предотвращения и противодействия домашнему насилию на национальном и международном уровнях.

Ключевые слова: домашнее насилие, европейский опыт, предотвращение, противодействие

Summary. The abstracts considered the state of prevention and counteraction to domestic violence at the national and international levels is considered.

Keywords: domestic violence, european experience, prevention, counteraction

За дослідженням ООН, у світі кожна третя жінка страждає від домашнього насильства [1]. Згідно звіту Всесвітньої організації охорони здоров'я, кожна четверта жінка та дівчина у всьому світі зазнала фізичного або сексуального насильства з боку чоловіка чи партнера-чоловіка [2]. В Україні за 2020 рік органи та установи, що протидіють домашньому насильству, зафіксували 211 362 звернення щодо насильства в сім'ї, більшість із них — від жінок [3]. З початку 2021 року поліція поставила на облік понад 16 тисяч осіб за домашнє насильство [4].

У даний час в Європі діє три законних інструмента у боротьбі з насильством щодо жінок: Стамбульська Конвенція (Конвенція Ради Європи про запобігання насильству над жінками та домашнього насильства і боротьбу з цими явищами), Європейська Директива жертв і Європейські захисні ордери.

Україна зовсім нещодавно почала вдосконалювати законодавство у сфері захисту постраждалих від домашнього насильства. Наразі існує закон України "Про запобігання та протидію домашньому насильству", який доволі успішно працює з 2018 року. Також Верховна Рада ухвалила закон "Про внесення змін до Кодексу про адміністративні правопорушення щодо посилення відповідальності за вчинення домашнього насильства та насильства за ознакою статі".

Звичайно, ще далеко до тих міжнародних стандартів, які би мали б бути імплементовані в українське законодавство. Наприклад, вже багато років триває дискусія щодо ратифікації Стамбульської конвенції. Тим не менше, в Україні домашнє насильство з 2019 року криміналізовано – це суттєвий та серйозний крок.

Можна константувати, що Україна активно рухається у напрямку запобігання та протидії домашньому насильству. Наприклад, Міністерство внутрішніх справ України презентувало інтерактивну мапу допомоги на випадок домашнього насильства і планує випустити мобільний додаток для потерпілих. Карта акумулює всю необхідну інформацію про служби, які можуть бути корисними у ситуації з домашнім насильством, зокрема про підрозділи поліції, медустанови, безоплатну правову допомогу, бюро судово-медичної експертизи. Окрім мапи у тому розділі, зібрана також інша корисна інформація. Зокрема, це інформація загалом про те, що таке домашнє насильство, куди можна звернутися, яких видів і форм вона буває, які дії поліції у випадку домашнього насильства [5].

Запобігання злочинам проти волі, честі та гідності особи повинно здійснюватися як на загальносоціальному, так і спеціально-кримінологічному рівнях. Слід зазначити, що для реалізації заходів запобігання даним злочинам існує як система відповідних суб'єктів запобіжного впливу, так і належна правова база [6].

Щодо поліції, то в них є можливість виносити заборонний припис, коли існує великий ризик, що насильство може повторитися. Терміновий заборонний припис – це такий механізм, аби насильство припинилося тут і зараз. Ним можуть заборонити порушникові перебувати у населеному пункті спільного

проживання, обмежити спілкування з дружиною/дитиною, заборонити наближатися на визначену відстань до особи, яка постраждала від домашнього насильства. Обмежувальні приписи суди видають оперативно (протягом 72-80 годин від звернення) і строком до півроку.

За даними Міністерства соціальної політики, в Україні діє 33 шелтери, в яких постраждалі можуть жити до півроку. Якщо ми говоримо про шелтери, які прописані в Стамбульській конвенції, то це спеціалізовані заклади, де перебувають виключно жінки та діти, які страждають від домашнього або гендерно зумовленого насильства, тобто там немає якихось інших людей, яким ще надаються послуги. У нас є спеціалізовані шелтери, але їх близько 15-ти. Це дуже маленьке число, тому що відповідно до Стамбульської конвенції, обов'язково має бути один шелтер на 10 тисяч населення. Україна не виконує ці міжнародні моменти, але по суті вона і не зобов'язана зараз їх виконувати, тому що ми не ратифікували Стамбульську конвенцію [7].

Отже, дуже важливо для особи, яка постраждала від домашнього насильства мати безпечне місце, де можна прийти до тяти. Ідеально, коли цим безпечним місцем буде власний будинок, і кривдник піде з цього будинку. Але якщо кривдник порушує терміновий заборонний чи обмежувальний припис, то особа разом з дітьми може розраховувати на притулки для постраждалих від домашнього насильства. Так само важливо отримати психологічну допомогу: це може бути і безпосередньо в самому шелтері, і через центри соціальних служб для сім'ї дітей та молоді.

Література:

1. Дослідження ООН: кожна третя жінка страждає від домашнього насильства. URL: <https://www.un.org/en/observances/ending-violence-against-women-day>
2. Звіт Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) від 09.03.2021р.. URL: <https://www.who.int/news/item/09-03-2021-devastatingly-pervasive-1-in-3-women-globally-experience-violence>
3. ЗМІ «Радіо Свобода»: У 2020 році надійшло понад 200 тисяч звернень щодо домашнього насильства. Стаття від 09.03.2021р.. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-domashe-nasylstvo-zvernennya/31142100.html>
4. ЗМІ «Суспільне.Новини». Стаття від 17.09.2021р. URL: <https://suspilne.media/164495-z-pocatku-roku-cerez-domasne-nasilla-policia-postavila-na-oblik-ponad-16-tisac-osib/>
5. Департамент комунікації МВС України: «У МВС презентували інтерактивну мапу допомоги жертвам домашнього насильства» від 16.06.2021р.. URL: <https://mvs.gov.ua/uk/press-center/news/u-mvs-prezentuvali-interaktivnu-mapu-dopomogi-zertvam-domasnyogo-nasilstva>
6. Кримінологія : підручник / [Б.М. Головкін, В.В. Голина, О.В. Лисодед та ед.]; за заг. ред.. Б.М. Головкіна. Харків : Право, 2020. 384 с.

7. ЗМІ «Суспільне.Новини». Стаття «Чи захищає держава від домашнього насильства» від 10.03.2021р: <https://suspilne.media/111896-vi-zavtra-pomiritesa-a-nam-zajva-robota-ci-zahisae-derzava-vid-domasnogo-nasilstva/>

8. Малиновська Т.М. Домашнє насильство: щодо змістовного наповнення терміна. Вид-во «Наше право», № 3. 2020р. С. 85-91.

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Лукашевич С. Ю

КАХНОВА М.Г.,

*студентка 6 курсу Інституту прокуратури і кримінальної юстиції
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

ОКРЕМІ АСПЕКТИ КРИМІНОЛОГІЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ ОСОБИ КРИВДНИКА

Анотація. Розглянуто окремі аспекти кримінологічної характеристики особи кривдника у злочинах за статтею 126-1 Кримінального кодексу України (домашнє насильство), наведено декілька наукових класифікацій типів особи кривдника, в залежності від критерію, що покладено в основу класифікації, досліджено певну статистичну інформацію, що дозволяє характеризувати особу кривдника.

Ключові слова: домашнє насильство, кримінологічна характеристика особи кривдника, типи особи кривдника.

Аннотация. Рассмотрены отдельные аспекты криминологической характеристики личности обидчика в преступлениях по статье 126-1 Уголовного кодекса Украины (домашнее насилие), приведены несколько научных классификаций личности обидчика, в зависимости от критерия, который положен в основу классификации, исследовано определенную статистическую информацию, позволяющую охарактеризовать личность обидчика.

Ключевые слова: домашнее насилие, криминологическая характеристика личности обидчика, типы личности обидчика.

Summary. Some aspects of criminological characteristics of the abuser in crimes under article 126-1 of the Criminal Code of Ukraine (domestic violence) are considered, several scientific classifications of types of abuser are given, depending on the criterion that underlies the classification, certain statistical information that allows to characterize the person is explored.

Keywords: domestic violence, criminological characteristics of the abuser, abuser's personality types.

У світлі пандемії COVID-19 у більшості країн світу (Україна в цьому плані не є винятком) спостерігається загострення проблеми домашнього насильства.

Згідно офіційних даних, що містяться в Єдиному звіті Офісу Генерального прокурора про кримінальні правопорушення по державі, за звітний період з січня по вересень 2021 року, із 1473 виявлених осіб, які вчинили домашнє насильство 96,2 % складають чоловіки (жінок, які вчинили домашнє насильство

лише 56), що дозволяє зробити висновок про гендерно-зумовлений характер даного явища [1].

При цьому, як зазначає Б.М. Головкін, найбільша криміногенна активність у сімейно-побутового насильницького злочинця (кривдника) спостерігається в одружених чоловіків у віці 30-50 років із середнім освітянським рівнем, що певною мірою зумовлено кризовими періодами їх особистого й сімейного життя [2, с.7].

Увагу привертає те, що основну масу кривдників складають особи із базовою середньою та профільною середньою освітою (1076 осіб із 1473 виявлених). Цікаво, що 1212 осіб із 1473 виявлених є працездатними, проте ніде не працюють та не навчаються [1].

На думку Головкіна Б.М., незайнятість у виробництві осіб, що вчиняють домашнє насильство веде до розширення меж бездіяльного періоду, що використовується для задоволення примітивних потреб у випивці, розвагах, бешкетуванні тощо. Крім того, бездіяльність формує звичку до інертно-споживацького способу життя у колі собі подібних, з виплескуванням час від часу негативних емоцій на близьких і рідних осіб, які виступають противниками такої поведінки [3, с. 192].

Щодо кримінально-правових ознак, які дозволяють охарактеризувати особу кривдника, то, як зазначає у своєму дослідженні Блага А.Б., основна маса протиправних діянь цієї категорії 92,6%, вчиняються, як правило, злочинцем одноосібно [4, с.97].

Не менш важливе значення при аналізі осіб, які вчинили насильство в сім'ї має така характеристика як наявність попереднього кримінального досвіду. Так, 399 осіб – кривдників (із 1473 виявлених) раніше вчиняли кримінальні правопорушення. До того ж, 255 осіб, із загальної чисельності виявлених, мають не зняту або не погашену судимість [1].

Особам кривдникам притаманне відмежування від позитивно орієнтованих соціальних груп, виконання соціально негативних ролей і функцій, що призводить до неповаги, або свідомого ігнорування правових норм, трудових, сімейних та інших обов'язків [5, с. 88].

Підсумовуючи вищевказане доцільно зазначити, що домашнє насильство є гендерно-зумовленим явищем в Україні, оскільки потерпілими від дій домашніх кривдників у більшості випадків жінки.

На нашу думку, детальне вивчення соціально значущих характеристик, ознак, зв'язків і відносин, які характеризують особу кривдника матиме важливе практичне значення, адже розуміння особистісних якостей таких осіб допоможе (в подальшому) розробити конкретні заходи профілактики злочинної поведінки осіб, що вчиняють домашнє насильство.

На основі аналізу офіційних статистичних даних можна сформувати наступний кримінологічний портрет особи злочинця, який вчиняє насильство в сім'ї: чоловік віком 30–50 років, одружений, освіта середня, переважно не має постійного місця роботи або є працівником низької кваліфікації, з ознаками девіантної поведінки (схильний до вживання спиртних напоїв та вчинення

Key words: corruption in the private sector, prevention, anti-corruption program.

Корупція – це небезпечне явище соціально-правової дійсності, зміст якого полягає у використанні певними категоріями осіб наданих їм службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей з метою одержання, прийняття неправомірної вигоди або їх обіцянка/пропозиція для себе чи інших осіб, або у прийнятті, наданні, обіцянці/пропозиції неправомірної вигоди таким особам, на їх вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цих осіб до протиправного використання наданих їм службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей. Зазначене явище призводить до значних негативних наслідків соціального, політичного, економічного, морально-психологічного та правового характеру. Окрім того, корупція негативно впливає і на формування міжнародного іміджу України, зменшує зовнішнє інвестування, унеможлиблює отримання кредитів [4, с. 164]. З урахуванням зазначеного, закономірною видається необхідність розробки та реалізації комплексу заходів боротьби із нею.

Від початку антикорупційної реформи в Україні було прийнято низку нормативно-правових актів, що містять положення щодо протидії корупції. Більшість цих актів спрямовані на виявлення, запобігання та припинення відповідних правопорушень у публічному секторі, хоча корупція за своєю суттю є повсюдним явищем, характерним й для приватного сектору. На сьогодні в Україні частка юридичних осіб приватного права становить понад 70 % [1, с. 348]. Беручи до уваги сучасні тенденції поживлення міжнародного співробітництва, питання щодо запобігання корупції в приватному секторі набуває значної актуальності. Говорячи про ефективність заходів запобігання корупції в приватному секторі, на нашу думку, необхідно враховувати такі характерні для цього явища риси як його динамічність та мінливість. Так, В. В. Пивоваров зазначає, що корупція має властивість пристосовуватись до соціальних реалій, постійно мімікрувати та видозмінюватися [2, с. 157]. Тобто існує нагальна необхідність постійного здійснення моніторингу та оцінки корупційних ризиків, а механізм запобігання та протидії корупції має бути достатньо гнучким, щоб вчасно реагувати на потенційні та наявні загрози вчинення відповідного правопорушення.

Окрім того, необхідно наголосити на типовій для корупції латентності. Це пов'язано, насамперед, із високим рівнем толерантності населення до цього негативного явища. Отже, механізм протидії корупції повинен передбачати конкретні заходи для утвердження добросовісної бізнес-практики, формування нульового рівня толерантності до корупції, ефективних та конфіденційних каналів повідомлення про корупційні і пов'язані з корупцією правопорушення. На нашу думку, одним із найбільш ефективних заходів, що дозволяє враховувати усі перелічені вище властивості корупції, є прийняття юридичними особами антикорупційних програм. Хоча на сьогодні наявність такої програми є обов'язковою лише для двох категорій юридичних осіб, саме антикорупційна програма здатна виконувати роль механізму протидії корупції на базовому рівні. Антикорупційна програма є комплексом правил, стандартів і

процедур щодо виявлення, протидії та запобігання корупції у діяльності юридичної особи. Нормативно передбачено обов'язкове включення до її змісту низки розділів, які складають стандарт механізму запобігання та протидії корупції. Зміст антикорупційної програми може бути розширений та деталізований, що дозволяє враховувати специфічні риси діяльності конкретного суб'єкта, особливості його організаційної структури, чисельності працівників, місця розташування тощо. Таким чином здійснюється комплексне забезпечення ефективними заходами запобігання та протидії корупції на базовому рівні.

Підсумовуючи, слід зазначити, що швидке подолання корупції неможливе, проте поступове поширення практики впровадження механізму запобігання та протидії корупції на базовому рівні здатне спричинити масштабні позитивні якісні та кількісні зрушення на рівні усієї держави.

Література:

1. Головкін Б. М. Про корупцію в приватному секторі. *Часопис Київського університету права*. 2020. т. № 4. С. 347-354
URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/16918/1/Holovkin_254-260.pdf
2. Пивоваров В. В. Кримінологічний погляд на сутність феномену корупції. *Карпатський правничий часопис*. 2015. Вип. 10. С. 151–158.
3. Сметаніна Н. В. Небезпечні наслідки корупції для особи, держави та суспільства. *Право і суспільство*. 2017. № 4/2. С. 162–165.
Науковий керівник: к. ю. н., доц. Пивоваров В. В.

КЛІМЧУК Б. В.,

студент I курсу магістратури Інституту прокуратури та кримінальної юстиції Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ПЕРЕВАГИ ВПРОВАДЖЕННЯ АНТИКОРУПЦІЙНОГО КОМПЛАЄНСУ В ГОСПОДАРСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ КОМПАНІЙ

Анотація. У цій роботі проаналізована доречність впровадження інституту антикорупційного комплаєнсу в господарській діяльності підприємств установ та організацій. Запропоновано залучення аутстаф комплаєнс офіцера та сформульовані можливості, які дає його функціонування.

Ключові слова: комплаєнс, приватні компанії, корупція, аутстаф комплаєнс офіцер.

Аннотация. В этой работе проанализирована уместность внедрения института антикоррупционного комплаенса в хозяйственной деятельности предприятий, учреждений и организаций. Предложено привлечение аутстаф комплаєнс офіцера и сформированы возможности, которые даёт его функционирование.

Ключевые слова: комплаєнс, частные компании, коррупция, аутстаф комплаєнс офіцер.

Summary. This paper analyzes the relevance of the introduction of the institution of anti-corruption compliance in the economic activities of enterprises, institutions and organizations. It is proposed to involve an outstaff compliance officer and formulate the opportunities that his functioning provides.

Keywords: compliance, private companies, corruption, outstaff compliance officer.

Наразі велика кількість наукових досліджень спрямована на вивчення корупції у публічній сфері. Багато хто вважає, що якщо не буде корупції у службовій сфері, то не буде корупції взагалі. Але з огляду на те, що Україна великий проміжок часу була соціалістичною країною без ринкової економіки, приватних цивільно-правових відносин та культури ведення бізнесу, можна зробити висновок, що саме на запобігання корупції в приватній сфері має бути спрямована державна антикорупційна політика. Для нашої країни це новий інститут і тому завданням цієї роботи є виявлення позитивних та негативних проявів діяльності комплаєнс-офіцерів на основі досвіду європейських країн. Це питання є актуальним, адже в контексті євроатлантичних процесів у всіх сферах нашого життя, інвестиційний клімат формується не тільки завдяки ефективному функціонуванню органів державної влади, а й завдяки прозорим, чесним та конкурентним відносинами між підприємства, установами та організаціями приватного сектору економіки. Нас цікавить питання реальної ефективності роботи комплаєнс-офіцерів та комплаєнс відділів у роботі з персоналом та економічна доцільність запровадження такої посади [6;7].

Пункт f частини 2 статті 12 Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти корупції містить положення про те, що Держава повинна забезпечувати те, щоб приватні юридичні особи, з урахуванням їхньої структури й розміру, мали достатні механізми внутрішнього аудиторського контролю для надання допомоги в запобіганні та виявленні корупційних діянь [4]. Саме запровадження системи органів антикорупційного комплаєнсу є реалізацією цієї норми. При впровадженні обмежень держава повинна звертати увагу на потенційні витрати учасників ринкових відносин та намагатися мінімізувати їх.

Щодо шкоди приватному сектору від корупції, то дослідники К. П. Дацко та О. А. Теличко у своїй роботі наголошують на руйнівних наслідках корупції в приватному секторі. Так, німецька компанія «Сіменс» роздала хабарів на суму 1,4 мільярда доларів [1, с. 61]. Можна відзначити цей приклад та додати, що операційний прибуток за даними, які надають у самій компанії становить 5, 67 мільярда євро. Тобто 1/5 прибутку однієї з наймогутніших транснаціональних компаній пішло на надання неправомірної вигоди державним посадовим особам. Одним із дієвих вирішень цієї проблеми є ідея, яку запропонували дослідники Н. В. Сметаніна та О. В. Маалулі. Вони стверджують, що в органах державної влади має формуватися і розвиватися негативне ставлення до корупційних діянь як у внутрішніх відносинах держави, так і у відносинах з міжнародними організаціями та закордонними державами [2, с. 240]. Така формула вирішення проблеми посилення корупційної взаємодії між учасниками публічних відносин, підходить й до приватно-правових відносин.

Держава повинна приділяти увагу не тільки корупції серед державних службовців, а й проводити пропаганду проти надання неправомірної вигоди. Це можна зробити шляхом проведення антикорупційних тренінгів серед співробітників, надання робітникам статистики щодо обсягу матеріальної шкоди підприємствам від корупційних кримінальних правопорушень та інформування їх про юридичну відповідальність за надання, пропозицію неправомірної вигоди. Все це може зробити комплаєнс офіцер або відділ антикорупційного комплаєнсу у приватних підприємстві установах та організаціях, у якому працюють фахівці з антикорупційного законодавства. Слід сказати, що залучення висококваліфікованих юристів, які є експертами в антикорупційній діяльності має високу вартість, а збільшення кількості працівників тягне за собою збільшення податків, а в деяких випадках – зміну організаційно-правової форми підприємства, установи та організації. Тож можна запропонувати залучення комплаєнс офіцерів на умовах аутстафу, адже в Україні існує велика кількість юридичних фірм, які мають у своєму складі фахівців у сфері антикорупційної діяльності. Тобто не обов'язково збільшувати кількість співробітників, витратити багато грошей на постійне утримання працівника та змінювати систему оподаткування підприємства установи та організації, а можна на умовах договору про надання послуг залучити аутстаф комплаєнс офіцера.

Багато дослідників стверджують про те, що витрати на збільшення кількості співробітників перевищують вартість неправомірної вигоди, що надається для нормального функціонування приватних підприємств, установ та організацій. У доповнення до пропозиції залучення аутстаф комплаєнс офіцера можна додати те, що неприязнь колективом корупції та розроблена антикорупційна політика приватного підприємства, установи та організації, позитивно впливають на його репутацію серед вітчизняних та іноземних компаній. Хоча за Законом України «Про запобігання корупції» приватні юридичні особи не повинні затверджувати антикорупційну програму, але її впровадження дозволяє збільшити прибутковість та оптимізувати бізнес-проекти й відносини з контрагентами [3].

Адвокат Анатолій Пашинський стверджує, що український бізнес зможе вийти на якісно новий рівень, коли зрозуміє, що гасло «нульова толерантність до корупції» - це не лише законно, а й вигідно [5]. Можемо запропонувати положення, які обов'язково повинні бути в антикорупційній програмі будь-якої компанії: уникнення родинних зв'язків при розподіленні премій серед колективу, це мотивуватиме працівників до ефективної праці; створення системи анонімного звернення про наявність корупційних практик у колективі, в майбутньому це допоможе швидше розкрити корупційні правопорушення; запровадження перевірки ділових партнерів на причетність до корупційних скандалів буде створювати гарантію виконання договірних зобов'язань.

Отже, приватні підприємства, установи та організації, на рівні з державними органами, повинні бути вільні від корупції, адже основним елементом становлення України як правової держави є ефективне

функціонування ринкової економіки, від якої залежить високий рівень життя українців.

Література:

1. Дацко К. П., Теличко О. А. Антикоруptionний комплаєнс в управлінні бізнесом. *Знання європейського права*. 2021. № 4. С. 59–62. URL: <https://doi.org/10.32837/chem.v0i4.128> (дата звернення: 03.11.2021).

2. Сметаніна Н. В., Маалулі О. В. Антикоруptionна експертиза як напрям запобігання корупції. *Часопис Київського університету права*. 2019. № 1. С. 237–241.

3. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. № 1700-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text> (дата звернення: 04.11.2021).

4. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c16#Text (дата звернення: 04.11.2021).

5. Навіщо бізнесу антикорупційна програма. URL: <https://vkr.ua/publication/navishcho-biznesu-antikoruptionsiyna-programa> (дата звернення: 05.11.2021).

6. Головкін Б. М. Про корупцію в приватному секторі. *Часопис Київського університету права*. 2020 № 4. С. 347-354. URL: <https://dspace.nlu.edu.ua/handle/123456789/16918>

7. Сметаніна Н. В., Попова Д. І. Значення впровадження комплаєнс-програм для зростання прозорості українського бізнесу. *Часопис Київського університету права*. 2018. №3. С.266–269.

Науковий керівник: -к.ю.н., доц. Сметаніна Н. В.

КОВАЛЬОВ Д.В.

*студент 7 групи 6 курсу Інституту прокуратури та кримінальної юстиції
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

ПРОТИДІЯ DOS АТАКАМ

Анотація: Розглянуто особливості DoS атак, запропоновано шляхи та способи протидії DoS атак. Надано рекомендації з протидії та запобігання DoS атак.

Ключові слова: DoS атака, протидія, запобігання, безпека в мережі, відмова в обслуговуванні.

Аннотація: Рассмотрены особенности атак DoS, предложены пути и способы противодействия атак DoS. Даны рекомендации по противодействию и предотвращению DoS атак.

Ключевые слова: DoS атака, противодействие, предотвращение, безопасность в сети, отказ в обслуживании.

Summary: The features of DoS attacks, the proposed ways and methods of countering DoS attacks are considered. Recommendations for countering and preventing DoS attacks are given.

Keywords: DoS attack, counteraction, prevention, network security, denial of service.

Мережа Інтернет є доступною для кожного. Майже кожна людина на планеті використовує мережу для роботи, спілкування, відпочинку чи для будь-яких інших цілей. При цьому більшість з них не має базового розуміння правил і умов користування мережею Інтернет, що надає можливість шахраям та аферистами використовувати дані користувачів, продавати їх для отримання матеріальної вигоди. DoS-атаки мають на меті позбавити користувача можливості вільно та безпечно використовувати систему, тому користувач отримує «відмову», а системні налаштування сайту «злітають». На сучасному етапі проблема кіберзагроз та протидія ним є дуже гострою.

В останні роки відзначається збільшення кількості кібератак, у тому числі DoS / DDoS. Останні дослідження з даної теми описували О.Д. Смоктьї, К.В. Смоктьї, О.В. Іванченко та інші.

DoS означає *Denial of Service*, українською мовою – «відмова в обслуговуванні». Тобто, це певні мережеві атаки, котрі використовують зловмисники для перенавантаження сайту. Після чого такий сайт є недоступним для звичайних користувачів, або дуже повільно працює. Метою такої атаки є повне вичерпання ресурсів сайту, під час чого відсутня можливість відповісти та обробити нові запити клієнтів, тому сайт вимушений «відмовити в обслуговуванні» або видає технічну помилку[3].

При успішній атаці на сервер для відновлення роботи потрібні значні витрати часу та коштів, що може призвести до значних матеріальних витрат.

Серед причин використання таких атак виділяють такі, як вимагання, недобросовісна конкуренція, хактивізм, розваги, а також не поодинокі випадки, коли колишні невдоволені співробітники, яким відомо якісь слабкості захисту мережі, вчиняють атаки. DoS-атаки проводяться з одного хоста та спрямовані на окремі мережі чи системи. Особливими рисами DoS атак є: поодинокість, висока помітність, легкість подолання[1].

Атакування методом DoS є широко розповсюдженим через співвідношення таких характеристик: простота реалізації та заподіяння значних збитків ресурсам жертви. Така атака не має на меті завдання значної шкоди серверу, але при цьому передбачає певні матеріальні витрати та збитки[4, с. 33-37].

На практиці виділяють такі методи протидії DoS-атакам:

1. Запобігання. У такому разі необхідно приділити значну увагу безпеці програмного коду, використовувати безпечне кодування, новітні технології, скрипти та SQL-ін'єкції.

2. Усунення вразливостей. У такому разі необхідно усунути будь-які проблеми в системних налаштуваннях сайту.

3. Використання обладнання для відображення DDoS-атак. У такому випадку необхідно використовувати усі можливі програмні та апаратні забезпечення, котрі є на ринку послуг. Кожна мережа повинна бути захищена фаєрволом.

4. Фільтрація. У такому випадку відбувається блокування трафіку, котрий виходить від атакуючих машин.

5. Застосування блекхолінгу. У такому разі атакуючий трафік перенаправляється на неіснуючий сервер, а основний сервер ніяким чином не страждає.

6. Розосередження. У такому випадку будуються дублюючі системи, котрі можуть допомогти швидко отримати доступ до серверу, не зупиняючи обслуговування користувачів.

7. Зворотний DOS – це перенаправлення трафіку, використовуваного для атаки, на атакуючого[2, с. 69-73].

Висновок. Забезпечення якісного захисту у першу чергу має починатись зі зміни світогляду, формування відповідального ставлення до рекомендацій з підвищення захисту комп'ютерних систем, запобігання та протидії різного роду атакам, використання усіх наявних організаційних, програмних та апаратних засобів. На сьогоднішній день існує велика кількість шляхів протидії атакам, але в першу чергу потрібно дотримуватися загальних правил користування в мережі та використовувати усі можливі шляхи для покращення безпеки, ефективності та якості інформаційних серверів та ресурсів.

Література

1. DoS-атака на сервер [Електронний ресурс] // - Режим доступа: <https://i-exam.ru/node/542>

2. Гресько А.О. Загальний комплексний опис проблем інформаційної безпеки в "Інтернеті речей" / А.О. Гресько, Ю.М. Щєбланін // Сучасний захист інформації. - 2016. - № 1. - с. 69-73.

3. Защита от DDoS атак своими руками [Електронний ресурс] // - Режим доступа: <https://geekelectronics.org/linux/zashhita-ot-dDoS-atak-svoimi-rukami.html>

4. Смоктій О.Д. Анализ механизма и последствий воздействия DDoS-атак на эталонную модель взаимодействия открытых систем OSI / О.Д. Смоктій, К.В. Смоктій, О.В. Іванченко // Системи управління, навігації та зв'язку. - 2017. - № 1. - с.33-37.

5. Tsypko, V. V., Aliksieieva, K. I., Venger, I. A., Tavolzhanskyi, O. V., Galunets, N. I., & Klyuchnik, A. V. (2019). Information policy of the enterprise as the basis for the reproduction of human potential in the structure of public social interaction. J. Advanced Res. L. & Econ., 10, 1664.

6. Головкін Б.М. Теперішнє і майбутнє кримінології //Проблеми законності. Харків : Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого. 2020. № 149. С. 168- 184. URL:<http://dspace.nlu.edu.ua/handle/123456789/18080>

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Таволжанський О.В.

КОВАЛЬЧУК Л.М.,

*студентка 2 курсу Інституту прокуратури та кримінальної юстиції
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

НЕПОВНОЛІТНІ ЯК ЖЕРТВИ ДОМАШНЬОГО ЕКОНОМІЧНОГО НАСИЛЬСТВА

Анотація. Розглянуто економічне насильство як фактор, який спонукає неповнолітніх до вчинення правопорушень. Досліджено сутність поняття «економічне насильство».

Ключові слова. Економічне насильство, неповнолітня злочинність, особа злочинця, підлітки.

Аннотация. Рассматривается экономическое насилие как фактор, который побуждает несовершеннолетних к совершению правонарушений. Исследовано сущность понятия «экономическое насилие».

Ключевые слова. Экономическое насилие, несовершеннолетняя преступность, личность преступника, подростки.

Summary. The abstract considered economic violence as a factor that encourages underage to commit offences.

Key words. Economic violence, juvenile delinquency, identity of the offender, teenagers.

Національне законодавство виділяє такі види домашнього насильства, як фізичне, сексуальне, психологічне та економічне. [3]. При цьому, на наш погляд, останнє є недооціненим за інтенсивністю та глибиною впливу на жертву у порівнянні з іншими видами насильства.

Економічне насильство - форма домашнього насильства, що включає умисне позбавлення житла, їжі, одягу, іншого майна, коштів чи документів або можливості користуватися ними, залишення без догляду чи піклування, перешкоджання в отриманні необхідних послуг з лікування чи реабілітації, заборону працювати, примушування до праці, заборону навчатися та інші правопорушення економічного характеру. [3]

Діти є найбільш вразливою соціальною групою і тому часто стають жертвами різноманітних форм насильства. Будь-яке насильство впливає на поведінку дитини і формування її світогляду, зокрема, може стати тим фактором, який спонукає неповнолітніх до вчинення злочинів.

Формування особистості відбувається саме в підлітковому віці. Оскільки на цьому життєвому етапі діти зазвичай не мають чіткого світогляду і твердих усталених поглядів, зовнішні чинники можуть сприяти становленню особи злочинця. На нашу думку, одним з таких факторів є економічне насильство.

У методичних рекомендаціях "Запобігання та протидія насильству" виокремлюється нехтування інтересами та потребами дитини як різновид насильства над дітьми. До цієї категорії можна віднести відсутність належного забезпечення основних потреб дитини в їжі, одязі, житлі, вихованні, медичній допомозі з боку батьків чи осіб, їх що замінюють, у силу об'єктивних причин (бідність, психічні хвороби, недосвідченість) і без таких. [2]

Єдиним джерелом матеріального забезпечення дітей, як правило, є батьки і саме від них залежить якість задоволення потреб підлітків. Нехтування інтересами дитини з боку батьків може стати тією детермінантою, яка спонукатиме підлітків до скоєння правопорушень з метою забезпечення власних потреб і задоволення цих самих інтересів.

Агресивна поведінка дітей нерідко пов'язана з насильством у родині з боку батьків. Адже дуже часто вона є першим кроком, який призводить до скоєння злочинів. [1, с.422]

На думку Н.В. Кулакової, детермінанти злочинності неповнолітніх криються саме у впливі вад та недоліків соціальних умов на особистість неповнолітнього злочинця. Моральне виховання є тим фактором, який визначає весь життєвий шлях людини, характер її поведінки, а інколи й конкретні вчинки. Криміногенний вплив зовнішніх обставин може призвести до скоєння злочину лише особою, яка не володіє твердими моральними принципами. [4, с. 279, 281]

Економічне насильство не завжди залежить від рівня доходів сім'ї, при цьому навіть негативні макроекономічні впливи можуть нівелюватися правильним вихованням. [1, с. 422]

Натомість, достатнє матеріальне забезпечення родини не виключає можливість здійснення економічного насильства по відношенню до дитини. Підлітки нерідко стають жертвами економічного насильства, оскільки належать до однієї із найменш захищених верств населення.

Отже, можна припустити, що якщо батьки систематично не виділяють коштів на утримання дитини, не забезпечують її належним одягом, можливістю отримувати освіту, побутовими речами тощо, вона може знайти вихід у задоволенні своїх потреб шляхом, наприклад, заволодіння чужим майном або грошима, тобто у вчиненні правопорушень.

Література:

1. Кримінологія: Загальна та Особлива частини: підручник / за ред. В.В. Голіни і Б.М. Головкина. Харків: Право, 2014. 510 с.

2. Методичні рекомендації "Запобігання та протидія насильству": Додаток до листа Міністерства освіти і науки України від 18.05.2018 № 1/11-5480. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v5480729-18#Text>

3. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 7 грудня 2017 року № 2229-19. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2229-19>.

4. Профілактика злочинів: Підручник / ред. В.В. Лисенко, В.І. Осадчий, В.П. Фріс. Київ: Атіка, 2010. 967 с.

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Лукашевич С.Ю.

КОВЕРДА М. К.,

студентка 2 курсу

*Інституту прокуратури та кримінальної юстиції
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО: ПРОТИДІЯ І ПРОФІЛАКТИКА

Анотація. Досліджено зміст поняття домашнє насильство, його види, надана характеристика кривдника і жертви. Запропоновані заходи протидії і профілактики домашньому насильству.

Ключові слова: домашнє насильство, жертва, правопорушник, заходи профілактики і протидії.

Аннотация. Рассмотрено содержание понятие домашние насилие, его виды, предоставлена характеристика преступника и жертвы. Предложены меры противодействие и профилактики домашнему насилию.

Ключевые слова: домашнее насилие, жертва, преступник, меры профилактики и противодействия.

Summary. The content of the concept of domestic violence, its types is considered, the characteristics of the offender and the victim are given. Measures to counteract and prevent domestic violence are proposed.

Keywords: domestic violence, victim, offender, preventive measures and counteraction.

Проблема домашнього насильства у нашій країні залишається однією із найскладніших для правового регулювання і найнебезпечніших соціальних явищ. На думку дослідників, така ситуація склалася через закритість сім'ї, як системи; сімейні відносини всередині системи частіше всього регулюються не правом, а моральними та релігійними нормами [1, с. 10]. Також, складністю є те що правопорушником і жертвою є близькі люди, які пов'язані кровним зв'язком, роками життя один з одним, спільним побутом.

Домашнє насильство може мати багато форм. Наприклад: фізичне, що може виражатися у вигляді нанесення ударів, штовхань, ненадання допомоги вчасно; сексуальне - втягнення особи до заняття сексом без її/його згоди, змушення вступити у статевий зв'язок із третьою особою, залучання неповнолітніх до вступу у статевий зв'язок; економічне може виражатися у забороні працювати, позбавленні матеріальних благ таких як одяг, їжа, гроші, електронні прилади; психологічне, яке полягає у шантажуванні, залякуванні, ображанні потерпілої особи кривдником [2, 3].

Більшість випадків домашнього насильства характеризується імпульсивністю, емоціональністю, тим фактом, що частіше всього кривдник через свій збуджений психоемоційний стан не розуміє, що скоїв і не може пояснити свій мотив, а жертва при цьому вважає себе винуватою у тому що сталося і найчастіше виправдовує злочинні дії (або бездіяльність) злочинця.

На появу і розповсюдженість домашнього насильства впливає низка детермінант таких як: вік осіб, наявність судимостей, місце проживання, відомо, що індустріальних містах кількість кримінальних правопорушень,

зокрема випадків домашнього насильства значно вищий, працездатність, пора року, наявність залежностей від алкоголю або наркотичних засобів, виховання, наявність чи відсутність профільної вищої освіти, фінансовий стан, загальний рівень багатства населення.

Для подолання проблеми домашнього насильства важливим є заходи профілактики і протидії. Основними профілактичними заходами є підготовка педагогічних кадрів, які працюють з дітьми і здатні викладати інформацію про сексуальне, фізичне, психологічне, економічне насильство, а також поняття власної гідності, недоторканості тіла і вирішення конфліктів між людьми законним шляхом; відкриття центрів безкоштовної психологічної та юридичної допомоги жертвам насильства [2].

Література:

1. Головкін Б. М. Кримінологічні проблеми умисних вбивств і тяжких тілесних ушкоджень, що вчиняються у сімейно-побутовій сфері : монографія / Б. М. Головкін. – Х. : Нове слово, 2004. – 252 с.

2. Про запобігання та протидію домашньому насильству від 07.12.2017. <https://stsaltiv.gov.ua/useful-info/psihologichne-ta-ekonomichne-nasilstvo-yak-dovesti-fakt>

Науковий керівник: к.ю.н. доц. Ткачова О. В.

КОВМИР С.В.,

*аспірант відділу аспірантури і докторантури Національної академії
СБ України, спеціальність 251 «Державна безпека»*

ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ СВІДКІВ В США

Анотація: Розглянуто організаційні аспекти сучасної концепції захисту учасників кримінального судочинства в США. Досліджено систему прийняття управлінських рішень під час реалізації захисту свідків.

Ключові слова: захист свідків, протиправний вплив, захист учасників кримінального судочинства, аналіз ризиків.

Аннотація: Рассмотрены организационные аспекты современной концепции защиты участников уголовного судопроизводства в США. Проанализирована система принятия управленческих решений при реализации мер защиты свидетелей.

Ключевые слова: защита свидетелей, противоправное влияние, защита участников уголовного судопроизводства, анализ рисков.

Abstract: The organizational aspects of the modern concept of protection of participants in criminal proceedings in USA are considered. The system of making managerial decisions in the implementation of measures for witness protection is analyzed.

Keywords: witness protection, illegal influence, protection of participants in criminal proceedings, risk assessment.

В останні роки відзначається тенденція до зростання транснаціональної організованої злочинності. Злочинні організації стають дедалі сильнішими, їх діяльність більш різноманітною. Все частіше вони співпрацюють між собою у тій чи іншій формі на системній основі з метою вдосконалення своєї злочинної діяльності. В таких умовах саме активна співпраця системи правосуддя зі свідками може сприяти створенню необхідної доказової бази для переслідування та покарання злочинців.

Американська програма захисту свідків WITSEC (witness security), яку було створено у 80-х роках минулого століття, стала справжнім орієнтиром для програм забезпечення захисту свідків в багатьох країнах світу. Водночас, слід зазначити, що система WITSEC принципово відрізняється своїм управлінським підходом до цього напрямку діяльності системи правосуддя [1, с.34].

Так, після отримання первинної інформації про небезпеку свідкові, проводиться оцінка загроз, спрямованих на його адресу. Основними ризиками, з якими стикаються аналітичні підрозділи підрозділу захисту, та які мають бути враховані в першу чергу, це: фізичні ризики (реальна або потенційна загроза замаху на життя та здоров'я свідка), поточний психологічний стан свідка та прогноз щодо його спроможності адекватно сприймати обмеження, пов'язані з реалізацією програми захисту. Обов'язково проводиться аналіз можливих фінансових витрат на конкретну програму захисту, тривалість заходів забезпечення безпеки, потенційні юридичні ризики. Спеціалістами підрозділу захисту здійснюється класифікація ризиків за рівнями небезпеки (високий, середній, низький), яка дозволяє усвідомити, які саме заходи забезпечення безпеки мають бути застосовані до свідка. [3, с.56].

В подальшому проводиться аналіз всіх факторів ризику та оцінка їх суттєвості з метою встановлення ймовірності настання певних небажаних для свідка подій, які можуть негативно вплинути на досягнення цілей кримінального судочинства. Комісією експертів разом з відповідальною посадовою особою підрозділу захисту приймається управлінське рішення щодо обрання найбільш ефективного виду захисту та визначається найоптимальніша стратегія на визначений період [5, с.156].

В кінцевій фазі здійснюється контроль за обраними заходами безпеки, який передбачає регулярну, циклічну оцінку існуючих ризиків та виявлення нових загроз, що можуть чинити суттєвий вплив на безпеку свідка та його спроможність сприяти системі правосуддя. Використання сучасних обчислювальних систем дозволяє Службі маршалів США долучати до процесу прийняття управлінських рішень програмні елементи штучного інтелекту, що дозволяє прискорити обробку та аналіз інформації щодо загроз свідку та суттєво обмежує суб'єктивність рішень [2, с.86-88].

Обов'язково враховуються такі фактори, як наявність альтернативних способів захисту свідка (не пов'язаних з програмою захисту); можливість отримання доказів з інших джерел; відносну важливість показань свідка; результати психологічного обстеження як самого свідка, так і членів його сім'ї, які готові переїхати до нового місця проживання; за необхідності переселення

неповнолітньої дитини - можливий негативний вплив на його стосунки з одним із батьків, який не буде змінювати місця проживання, а також інші фактори, які відділ з координації вважатиме такими, що можуть мати значення для прийняття рішення про допуск свідка до програми або про відмову у такому допуску [3, с.103].

Застосування теорії керування ризиками в програмах захисту свідків має кардинально змінити підхід у сфері захисту учасників кримінального судочинства в Україні. Не вся необхідна для прийняття рішення інформація є заздалегідь відомою, існують песимістичні та оптимістичні сценарії розвитку подій. Члени команди захисту мають усвідомити, що кожен їхній вибір може потенційно вести до певних втрат і це стимулюватиме обрання ними найбільш оптимального рішення. Керування ризиками може та має змінити межі загального планування програмами захисту та стати ефективним інструментом в реалізації заходів забезпечення безпеки учасників кримінального судочинства в Україні.

Література:

1. UNODC. Good practices for the protection of witnesses in criminal proceedings involving organized crime. New York: United Nations, 2008.
2. Кобец П.М., Краснова К.О. «Щодо досвіду організації програм захисту в Європейському союзі, журнал «Юридична наука» №1, 2015р.
3. Брусницын Л.В. Обеспечение безопасности лиц, содействующих уголовному правосудию: российский, зарубежный и международный опыт XX века. (диссертационное исследование). М., 2001.
4. Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві: Закон України від 4 квітня 1994 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1994. № 11. — Ст. 51.
5. Earley, P.& Shur, G. WITSEC: Inside the Federal Witness Protection Program. Bantam Book, February 2002, 485 p.

КОЗИРЬОВА А. В.,

студентка 6 курсу факультету адвокатури

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

КОРУПЦІЙНІ РИЗИКИ В СФЕРІ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ

Анотація. Розглянуто корупційні ризики в системі публічних закупівель та їх наслідки для держави. Визначено недоліки сучасного законодавства України в цій сфері.

Ключові слова: публічні закупівлі, корупція, корупційні ризики, запобігання, електронні закупівлі, фінансові втрати.

Аннотація. Рассмотрены коррупционные риски в системе публичных закупок и их последствия для государства. Определены недостатки современного законодательства Украины в данной сфере.

Ключевые слова: публичные закупки, коррупция, коррупционные риски предотвращение, электронные закупки, финансовые потери.

Summary. Corruption risks in the system of public procurement and their consequences for the state are considered. Deficiencies of the modern legislation of Ukraine in this area are determined.

Keywords: public procurement, corruption, corruption risks, prevention, e-procurement, financial losses.

За даними Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від початку роботи електронної системи закупівель та станом на 01.01.2021 року оголошено 7,7 млн процедур з очікуваною вартістю 4,3 трлн грн, з яких кількість успішно завершених становить більш ніж 7 млн з очікуваною вартістю 2,776 трлн грн [1].

Закупівлі товарів, робіт та послуг є вкрай важливою складовою повноцінного функціонування держави. Однак тільки наявність такої системи ще не може гарантувати ефективне використання державних коштів. Слід розуміти, що внаслідок залучення великих обсягів коштів, які використовуються під час закупівлі товарів, робіт і послуг, ця сфера діяльності є підґрунтям, що породжує корупційні правопорушення та зловживання. Крім того, є випадки, коли вимоги законодавства порушуються без будь-якого злого наміру. Такі дії можуть бути спричинені змінами у законодавстві, недостатньою кваліфікацією членів комітетів із публічних закупівель та браком часу на безпосереднє проведення процесу закупівлі [2].

Результати дослідження Світового банку свідчать, що країни, які борються з корупцією та забезпечують відповідний правопорядок, у довгостроковій перспективі можуть збільшити національний дохід майже в чотири рази [3].

Корупція в системі державних закупівель призводить до колосальних втрат у будь-якій країні, при чому втрати ці не тільки фінансові. Збитки держави і суспільства від корупційних діянь у сфері державних закупівель О.П. Тараненко пропонує умовно розділити на чотири групи: фінансові, кількісні, якісні та політичні втрати. Фінансові втрати полягають в укладенні угод на не вигідних для держави і суспільства фінансових умовах. Кількісні втрати складають завищення або заниження обсягу постачання матеріалів або надання послуг порівняно з необхідною кількістю, придбання товарів і послуг в особистих цілях відповідальних посадових осіб, а не для задоволення державних потреб тощо. Якісні втрати – це укладення договорів із порушенням необхідних технічних умов, погіршення умов гарантійного та післягарантійного обслуговування, недостатні вимоги з контролю якості виконуваних робіт або надаваних послуг тощо. Політичні втрати вбачаються в погіршенні інвестиційного клімату в країні, у втраті довіри з боку громадян до державних структур і держави в цілому, у послабленні економічної і фінансової систем країни, порушенні принципів вільної конкуренції. [4, с. 14].

Зловживання в сфері публічних закупівель починаються ще з моменту надання інформації про проведення торгів та підготовки тендерної документації, та можливе, як з боку замовників, так і з боку учасників торгів.

Зазначене надає можливість виокремити ключові корупційні ризики публічних закупівель: завищення ціни предмета закупівлі, зокрема за рахунок маніпулювання додатковими угодами; маніпулювання на етапі формування лотів, тобто груп товарів для проведення тендеру. Крім розміру лота, також корупційні ризики можливі в процесі вибору найменувань для лота; підготовка документації конкурсних торгів під конкретного учасника; штучне приведення до застосування переговорної процедури закупівлі; відсутність гарантійних зобов'язань щодо предмета закупівлі; приймання продукції, яка не відповідає стандартам якості; недопостачання товарів (робіт/ послуг), тощо [5, с.107].

Отже, впровадження системи електронних закупівель Prozorro в Україні, хоча і значно скоротило ризики корупційних зловживань в сфері публічних закупівель, проблема залишається актуальною. З метою запобігання корупційним ризикам у сфері публічних закупівель, на мою думку, доцільно було б запровадити кримінальну відповідальність за вчинення правопорушень у сфері публічних закупівель, удосконалити заходи превентивного характеру, які полягають в державному та громадському контролі, а також проаналізувати та врахувати практику зарубіжних країн.

Література:

1. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. Звіт, що містить аналіз функціонування системи публічних закупівель. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://www.me.gov.ua/Documents/Download?id=1034998c-53cb-4da2-a0be-181cb6e34490>
2. Бенько І.Д., Сисюк С.В. Корупція у сфері публічних закупівель: форми прояву та засоби протидії. 2019. Вип.38 (2).С. 84-87.
3. Голіна В.В., Головкін Б.М. Кримінологія: Загальна та Особлива частини. Навчальний посібник. Право.2014. С. 513.
4. Тараненко О. П. Сучасні заходи запобігання корупції у сфері державних закупівель. Державне управління: теорія та практика. 2014. № 2. С. 13–19.
5. Бурак М. В. Корупційні ризики в державних оборонних закупівлях: шляхи мінімізації. *Юридичний часопис*. 2019. №2. С. 103-115.
Науковий керівник: к.ю.н., доц. Лукашевич С. Ю.

КОЗИРЬОВА А. В.,

студентка б курсу факультету адвокатури

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ОСОБЛИВОСТІ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ СЛУЖБОВИХ ОСІБ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ ПРИВАТНОГО ПРАВА

Анотація. Розглянуто кримінальні правопорушення службових осіб юридичних осіб приватного права. Досліджено корупційні правопорушення в сфері приватного права, їх види та особливості.

Ключові слова: корупція, корупційні правопорушення, кримінальна відповідальність, кримінальне законодавство України.

Аннотація. Рассмотрены уголовные правонарушения должностных лиц и юридических лиц частного права. Исследованы коррупционные правонарушения в сфере частного права, их виды и особенности.

Ключевые слова: коррупция, коррупционные правонарушения, уголовная ответственность, уголовное законодательство Украины.

Summary. Criminal offenses of officials and legal entities of private law are considered. Corruption offences in the sphere of private law, their types and peculiarities are investigated.

Keywords: corruption, corruption offences, criminal responsibility, criminal legislation of Ukraine.

Варто зазначити, що за даними Transparency International Україна набрала 33 балів зі 100 можливих та знаходиться на 117-му місці серед 180 країн світу(показники України в Індексі сприйняття корупції станом на 2020 рік). Україна опинилась на одному щаблі з Єгиптом, африканською Есватіні (Свазіленд), Непалом, та Замбією — всі ці країни так само у CPI-2020 набрали по 33 бали [1].

Питання кримінальної відповідальності за корупційні правопорушення досліджувалося багатьма науковцями та юристами-практиками, проте, незважаючи на це, на сьогодні питання кримінальної відповідальності службових осіб юридичних осіб приватного права та інших суб'єктів приватної сфери за вчинення цих правопорушень залишається актуальним.

Ефективне запобігання корупції у приватному секторі є неможливим без належного правового регулювання юридичної відповідальності службових осіб юридичних осіб приватного права, а також інших суб'єктів приватної сфери за вчинення корупційних та пов'язаних із корупцією правопорушень. У цьому контексті, слід погодитися з думкою проф. Б. М. Головкина, що «притягнення винних у вчиненні корупційних правопорушень осіб до юридичної відповідальності виступає одним із найважливіших методів запобігання корупції» [2, с.209].

Варто зазначити, що запобігання корупційним правопорушенням реалізується через одну із найважливіших функцій – охоронну. Як справедливо вказує Є.В. Шевченко «охоронна функція невідпадково є основною для кримінального права. Вона має властивості пов'язувати між собою особу,

суспільство та державу при вирішенні ними питання з приводу існування та розвитку найбільш важливих суспільних відносин».

Взагалі, зміст охоронної функції є доволі широким та містить у собі три складові елементи: захист найважливіших суспільних відносин від кримінальних правопорушень, запобігання вчинення кримінальних правопорушень та поновлення порушень при вчиненні кримінального правопорушення суспільних відносин і відтворення соціальної справедливості у сфері правопорядку[3]. Аналізуючи положення Кримінального кодексу, до корупційних правопорушень у приватній сфері слід віднести ч.2 ст.191 ст. 354, 364-1, 365-2, 368-3, 368-4, 369 КК України тощо[2, с.209].

Крім того, слід зазначити такі особливості корупційних правопорушень у приватній сфері, що виокремлюють їх серед інших корупційних правопорушень: посягання на відносини у сфері діяльності службових осіб юридичних осіб приватного права та інших працівників цих юридичних осіб, суспільні відносини у сфері діяльності осіб, що надають публічні послуги, а також суспільні відносини власності юридичних осіб тощо.

Проте, незважаючи на широке коло особливостей даної сфери і певне нормативне регулювання, при вчиненні даних кримінальних правопорушень виникають певні негативні наслідки. Для їх мінімізації у Законі України «Про запобігання корупції» введено ряд дій: відшкодування державі, фізичним та юридичним особам збитків, шкоди, завданих внаслідок вчинення корупційного правопорушення; відновлення прав і законних інтересів фізичних та юридичних осіб, що були порушені внаслідок вчинення корупційного правопорушення; скасування нормативно-правових актів, рішень, виданих (прийнятих) внаслідок вчинення корупційного правопорушення тощо.

Проте, як показує практика, механізм реалізації цього комплексу дій не завжди здійснюється належним чином. У такому випадку, державі потрібно підвищувати ефективність реагування на корупційні правопорушення, та удосконалити механізм їх виявлення.

Підсумовуючи, можна зробити висновок, що корупція в приватній сфері впливає, як на публічні, так і приватні інтереси. Запобігти вчиненню корупційних правопорушень можливо лише комплексом системних дій на різних рівнях, а саме необхідна наявність належного законодавства, ефективного його застосування компетентними органами державної влади та здійснення відповідних заходів із запобігання та протидії корупційним правопорушенням.

Література:

1. Дослідження Transparency International Україна. Індекс сприйняття корупції.2020. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://ti-ukraine.org/research/indeks-spryjnyattya-koruptsiyi-2020>
2. Запобігання корупції у приватному секторі: монографія; за заг. ред. Б.М. Головкина. Харків. Право. 2020. С.286.
3. Зінченко І.О. До питання щодо уточнення змісту охоронної функції кримінального права / І.О. Зінченко, Є.В. Шевченко // Економічна теорія та

право. - 2020. - №3. - С. 117-136. - Режим доступу:
http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnyua_etp_2020_3_8.

Науковий керівник: к.ю.н, доц. Шевченко Є. В.

КОНОНЕНКО Є.Д.

*студент 2 курсу магістратури факультету адвокатури
 Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

ІНСТИТУТ ДОВІРИ: КРИМІНОЛОГІЧНИЙ ВИМІР

Анотація. Розглянуто питання кримінологічного виміру інституту довіри, поставлена проблема відсутності довіри в українському суспільстві як детермінанти злочинності.

Ключові слова: довіра, нігілізм, егоїзм, детермінанта злочинності.

Аннотация. Рассмотрен вопрос криминологического измерения института доверия, поставлена проблема отсутствия доверия в украинском обществе как детерминанты преступности.

Ключевые слова: доверие, нигилизм, эгоизм, детерминанта преступности.

Summary: The abstracts considered the question about institution of trust in criminology, lack of trust in Ukrainian society considered as a determinant of crime.

Keyword: trust, nihilism, egoism, determinant of crime.

Феномен довіри є об'єктом дослідження ряду гуманітарних наук, таких як психологія, соціологія та економіка. В рамках останньої актуалізувалися дослідження інституту довіри як необхідного чинника для побудови інституціонального суспільства. Так, вчені Т.А. Лігновська та С.Л. Сазанова зазначили, що історично довіра завжди була умовою таких довгострокових взаємодій між людьми як шлюбні, політичні, господарські, інституціональні відносини. Зниження довіри, а тим більше її руйнування, має наслідком руйнування довгострокових взаємодій, що, в свою чергу, перешкоджає стійкому розвитку суспільства.

24 лютого 2020 року на офіційному веб-порталі Українського центру економічних та політичних досліджень ім. О. Разумкова були розміщені результати соціологічного дослідження з оцінки громадянами діяльності влади, рівня довіри до соціальних інститутів та політиків. За результатами цього дослідження, державному апарату (чиновникам) не довіряє 77 % населення України, судовій системі загалом 76 %, місцевим судам 71 %, прокуратурі 68 %, Верховному Суду 64 %, Національному антикорупційному бюро України (НАБУ) 65 %. Вердикт статистики однозначний: більше половини українців не довіряють публічним інститутам, їх службовим та посадовим особам. Пануючий у масовій свідомості нігілізм невпинно обертається у хронічний опортунізм.

На думку автора, низький рівень довіри є однією з детермінант злочинності, а тому заслуговує на увагу кримінології. М.І. Фіалка, узагальнюючи підходи вчених-кримінологів до визначення поняття

“детермінанти злочинності”, встановив, що ними є явища криміногенного характеру, які породжують злочини, що підвищують ймовірність масової кримінальної поведінки, що створюють сприятливі умови для реалізації злочинних намірів.

Довіра інтуїтивно пов'язується особою із передбачуваністю дій іншого індивіда. У разі відсутності останньої, у свідомості людини з'являються сумніви та підозри щодо недотримання іншим суб'єктом відносин встановлених, зокрема, законом правил поведінки. Відтак, якщо пересічний українець не довіряє державному апарату, судовій системі в цілому та антикорупційним публічним інститутам, цілком очевидним є наявність у нього суб'єктивно-об'єктивних передумов для вчинення кримінальних правопорушень, таких як ухилення від сплати податків у значних розмірах, надання та/або отримання неправомірної вигоди, зловживання службовим становищем для привласнення, розтрати або заволодіння майна, контрабанди тощо.

Особа, не довіряючи іншим членам свого суспільства, підозрюючи кожного у правовому нігілізмі та егоїзмі, вважає несправедливим розмінювати самообмеження на законослухняність у той час, коли інші нехтують законом задля реалізації власних інтересів. Щодо егоїзму влучно висловився Ч.Беккарія, підкресливши, що перші закони та влада з'явилися у зв'язку з нагальністю встановити порядок, який постійно порушується внаслідок зіткнень егоїстичних інтересів кожної окремої особистості.

Інститут довіри має стати об'єктом уваги вітчизняної кримінології, оскільки його занепад породжує детермінанти різних видів злочинності. Особа, недовіряючи членам її суспільства у дотриманні закону та порядку, реалізує свої егоїстичні потреби, керуючись хибною моральною настановою про відсутність у неї обов'язку бути законослухняною у зв'язку із недотриманням такого обов'язку її подібними індивідами.

Література:

1. Беккарія Ч. Про злочини і покарання. М: Фірма “Стелс”. 1995. С. 98.
2. Лігновська Т.А., Сазанова С.Л. Інститут довіри як основа сучасної економіки. *Вестник университета*. 2015. № 13. С. 285-290.
3. Оцінка громадянами діяльності влади, рівень довіри до соціальних інститутів та політиків, електоральні орієнтації громадян. URL: <https://razumkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni-doslidzhennia/otsinka-gromadianamy-diiialnosti-vlady-riven-doviry-do-sotsialnykh-instytutiv-ta-politykiv-elektoralni-orientatsii-gromadian-liutyi-2020r> (дата звернення: 13.11.2021)
4. Фіалка М.І. Фонові явища та детермінанти злочинності: співвідношення та взаємозалежність термінів. *Фонові для злочинності явища: запобігання та протидія*. 2018. С. 103-104.

Науковий керівник: к.ю.н. доц. Лукашевич. С.Ю.

КОНОПЛОВА М. С.,
*студентка 6 курсу Інституту прокуратури та
кримінальної юстиції Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого*

КРИМІНАЛЬНА СУБКУЛЬТУРА В СИСТЕМІ ПРИЧИН ТА УМОВ РЕЦИДИВУ ЗЛОЧИНІВ З БОКУ ЗАСУДЖЕНИХ

Анотація. Розглянуто поняття кримінальної субкультури. Через розкриття основних функцій кримінальної субкультури досліджено її вплив на поширення рецидивної злочинності з боку засуджених.

Ключові слова: кримінальна субкультура, рецидивна злочинність, функції кримінальної субкультури, кримінальні субкультурні звичаї і традиції.

Аннотація. Рассмотрено понятие криминальной субкультуры. Через раскрытие основных функций криминальной субкультуры изучено ее влияние на распространение рецидивной преступности со стороны осужденных.

Ключевые слова: криминальная субкультура, рецидивная преступность, функции криминальной субкультуры, криминальные субкультурные обычаи и традиции.

Summary: Considered the concept of the criminal subculture. Through the disclosure of the basic functions of the criminal subculture, the influence on the spread of recidivism by convicts was investigated.

Keywords: criminal subculture, recidivism, functions of the criminal subculture, criminal subcultural customs and traditions.

Злочинність, як і будь-яке соціальне явище крім зовнішніх, об'єктивних показників, має внутрішній (суб'єктивний) зміст, який виражається в нормах, цінностях, поведінкових моделях, що панують у злочинному середовищі. У найконцентрованішому вигляді вони проявляються в місцях позбавлення волі. У науці ці явища отримали назви «соціальні відхилення», «антигромадський спосіб життя», «кримінальна субкультура» [1].

Небезпека досліджуваного явища полягає у тому, що коли особа потрапляє до органів та установ виконання покарань, вона піддається специфічному впливу субкультури засуджених, та під дією такого впливу досить часто звільняється від соціальних заборон, при цьому порушення таких заборон не тільки схвалюється, а в більшості випадків є однією із норм кримінальної субкультури, яка у свою чергу здійснює досить вагомий вплив на рецидивну злочинність, та є одним із детермінантів виникнення останньої.

Кримінальна субкультура розуміється як сукупність поглядів, звичок, традицій, поведінка, спосіб життя, характерний для маргінальної частини суспільства. Вона поширена передусім серед осіб, які відбували або відбувають покарання за вчинені злочини [2][3].

Кримінальна субкультура в місцях позбавлення волі – це невидима, ретельно приховувана від адміністрації життєдіяльність засуджених, що складається під час їх тривалого спілкування під впливом специфічних умов місць позбавлення волі. Вона характеризується наявністю у засуджених

особливої структури міжособистісних взаємовідносин, складної системи неформальних норм (звичаїв, традицій), що регулюють їхню поведінку, і способи досягнення певної мети [4].

Кримінальна субкультура справляє істотний вплив на соціально-психологічні стани і поведінку засуджених у місцях позбавлення волі, іноді виступає як одна з умов учинення кримінальних правопорушень засудженими в процесі відбування покарання у вигляді позбавлення волі — від втеч, тілесних ушкоджень і самоушкоджень до вбивств [5].

На думку професора Головкина, криміногенна деформація правосвідомості включає дефекти правового світогляду, правову субкультуру і субкультуру кримінальну, а також антисуспільні інтереси та опортуністичні поведінкові стратегії [2].

Спілкування засуджених з представниками кримінальної субкультури та участь у її проявах, підтримка традицій злочинців, що базуються на викривленій системі цінностей та подвійній моралі створюють стійке підґрунтя для обміну кримінальним досвідом, що у свою чергу підвищує потенціал суспільної небезпеки тих засуджених, які його переймають та підвищує ризик вчинення ними нових кримінальних правопорушень.

Значення кримінальної субкультури в системі причин та умов рецидиву злочинів з боку засуджених неможливо розкрити без дослідження тих функцій, які вона виконує. Серед них: стратифікаційна, інформаційно-комунікативна, матеріально-фінансова, карально-захисна, дозвільна та регулятивна.

Головним призначенням *стратифікаційної* функції кримінальної субкультури є визначення чіткого статусу злочинця у кримінальному середовищі, що нерідко виключає можливість юридичного виправлення особи, оскільки злочинець який має статус авторитета, злодія в законі тощо зазвичай не стає на шлях виправлення, а продовжує підтримувати свій «зłodійський статус».

Забезпечення виконання *інформаційно-комунікативної* функції кримінальної субкультури відбувається через наявність таких її атрибутів як жаргон, клички, жести тощо. Так, за допомогою жаргону і жестів злочинцями традиційно шифруються різноманітні повідомлення, які можуть бути пов'язані безпосередньо зі злочинною діяльністю рецидивістів (наприклад, обмін досвідом), упізнанням «своїх» і виявленням «зрадників» у злочинному оточенні, попередженням про небезпеку, способами уникнення переслідування тощо[6].

Матеріально-фінансова функція кримінальної субкультури полягає у наданні матеріальної допомоги особам які потрапили до місць позбавлення волі, їхнім сім'ям, створенні фінансової бази злочинних об'єднань тощо. Таким чином, особи які перебувають під впливом кримінальної субкультури мають більше шансів повернутись у злочинну діяльність, оскільки вони впевнені, що перебувають під специфічним захистом своїх «побратимів».

Карально-захисна функція кримінальної субкультури реалізується через систему «блатних санкцій» до осіб які порушують правила злочинного

середовища. Тобто, у правопорушників створюється ілюзія особливої привабливості простих, нехай і хибних, принципів товариства, братерства, допомоги, взаємовиручки та ін [6], а побоювання «блатних санкцій» підштовхує їх на вчинення нових кримінальних правопорушень.

Завдяки *дозвільній* функції кримінальної субкультури відбувається пропаганда злочинного способу життя, злочинних принципів та ідей та міфологізація злочинного братерства тощо, що також у свою чергу здійснює вагомий вплив на рецидивну злочинність.

Регулятивна функція кримінальної субкультури забезпечує процес консолідації осіб, що відбувають покарання через наявність «законів», клятв, «наказів» тощо, які існують в злочинному середовищі. У засуджених формується впевненість, що тільки у «своєму» середовищі, а не з боку адміністрації, вони зможуть знайти розуміння і підтримку [7]. Жорстка регуляція буття злочинного співтовариства сприяє поповненню лав невинних злочинців і забезпечує згуртованість членів організованої злочинності, які нерідко виявляються рецидивістами [6].

Отже, реалізуючи свої функції кримінальна субкультура значним чином впливає на поширення рецидивної злочинності з боку засуджених. Норми кримінальної субкультури забезпечують спадкоємність, стабільність злочинності, підвищують можливість її відтворення. Кримінальні субкультурні звичаї та традиції цілеспрямовано контролюють формування особистості та настанову її на антисуспільну діяльність і поведінку, є детермінантами процесу кримінального зараження і, таким чином, кримінальної соціалізації особи [8]. Подальше дослідження кримінальної субкультури збільшує можливості для належної протидії рецидивній злочинності з боку засуджених та поліпшенню криміногенної ситуації у державі.

Література:

1. Курганов С. И. Социология для юристов: учеб. пособ. для вузов / С. И. Курганов, А. И. Кравченко. – М., 2000. – С. 57
2. Головкін Б. М Про детермінацію злочинності // Часопис Київського університету права.2020. № 1. С. 274-280URL: <https://dspace.nlu.edu.ua/handle/123456789/18081>
3. Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. / В.І. Шакун, В.І. Тимошенко та ін.; НАПрН України, Ін-т держави і права імені В.М. Корецького НАН України; Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого. 2019. Т. 18: Кримінологія. Кримінально-виконавче право. С. 429.
4. Мацкевич И. М. Кримінальна субкультура: [статья] // Российское право [Электронный ресурс] 2005. – Режим доступу: <http://studopedia.org/10-166561.htm>
5. Лукашевич С. Ю. Кримінальна субкультура як один із факторів негативного впливу на засуджених // Вісник Академії правових наук України: Зб. наук. праць. — Харків: Право, 2001. — Вип. 1 (24). — С. 182-190.
6. Батиргаєва В. С. Роль кримінальної субкультури в генезисі рецидивної злочинності // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.irbis->

nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&Z21ID=&Image_file_name=PDF%2Fboz_2007_17_18.pdf&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1

7. Антонян Ю. М., Верещагин В.А., Калманов Г.Б. Тюремная субкультура и нейтрализация ее негативных проявлений // Государство и право. – 1996. – N 10. – С. 72–79.

8. Лукашевич С. Ю. Протидія кримінальній субкультурі як один із напрямів попередження злочинності // Вісник Університету внутрішніх справ: Наукове видання. — Вип. 12. — Харків: ХУВС МВС України, 2000. — С. 21-28.

Науковий керівник: д.ю.н., проф. Головкін Б. М

КОРНІЙЧУК І. В.,

студент 2 курсу магістратури

Інституту прокуратури та кримінальної юстиції

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

АСПЕКТИ КРИМІНОЛОГІЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ ОСОБИ КОРУПЦІОНЕРА

Анотація. Розглянуто кримінологічні ознаки, які притаманні особі корупціонеру. Досліджено вплив різних зовнішніх та внутрішніх факторів на становлення такої особи.

Ключові слова: корупція, характеристика особи, кримінологія.

Аннотация. Рассмотрены криминологические признаки, которые присущи коррупционеру. Исследовано влияние разных внешних и внутренних факторов на становление такой личности.

Ключевые слова: коррупция, характеристика личности, криминология.

Summary. The criminological features inherent in a corrupt person are considered. The influence of various external and internal factors on the formation of such a person is studied.

Keywords: corruption, personality characteristics, criminology.

Досліджуючи будь-який різновид злочинності не можна оминати питання характерних рис осіб, що вчиняють ті чи інші злочини [1, с. 428]. Вивчення особи злочинця у кримінології має не тільки теоретичне, але й прикладне значення [2, с. 34]. Перш ніж проаналізувати особу корупціонера зазначимо, що лише 1-5% всіх корупційних злочинів виявляють правоохоронні органи, тобто корупція в нашій країні має надзвичайно високий рівень латентності [3, с. 123]. Це означає, що існують складнощі у виявленні справжніх рис тих осіб, які вчиняють корупційні кримінальні правопорушення, тому слід мати це на увазі.

Найбільш характерною особливістю такого злочинця як корупціонер є те, що в нього наявний корисливий мотив, однак звісно ж він варіюється залежно від потреб такої особи. Так, бажання корупціонерів поділяють на наступні, залежно від її спрямованості: 1) бажання покращити побутовий комфорт —

31,4% від загальної кількості корупціонерів керуються таким; 2) бажання мати додаткові кошти для власних потреб — 24,1%; 3) незаконне збагачення у великих розмірах — 20,3%; 4) гостра необхідність в елементарних матеріальних благах — 13,9%; 5) бажання набути високого соціального статусу — 7,4%; 6) інші спонукання — 2,9% [4, с. 68].

Для більш повного дослідження кримінологічної характеристики таких осіб, необхідно звернутись до соціально-демографічної статистики корупціонерів. Так, 31% від загальної кількості всіх засуджених корупціонерів становлять жінки. Найбільш поширений вік вчинення корупційних правопорушень це у віці від 30 до 50 років — 51,5%; а найрідше вчиняють такі правопорушення особи віком від 65 років і старше — 2% [4, с. 68].

Щодо освітньої характеристики осіб корупціонерів, то повну вищу освіту на момент вступу вироку в законну силу мали 47%; базову вищу — 6,5%; професійно-технічну — 20,5%; повну загальну середню — 21%; базову загальну середню — 5%; із початковою загальною освітою чи без освіти засуджених за корупційні злочини не було [4, с. 68].

Не варто також забувати і про морально-психологічні особливості досліджуваних осіб. Такі особи є комунікабельними, легко встановлюють соціальні контакти, стресостійкі, вміють керувати своєю поведінкою та емоціями. Щодо мотивації, то в її основі є задоволення матеріальних потреб, байдужість до інтересів інших людей, кар'єризм, культ матеріальних цінностей, жадоба влади [4, с. 69].

Проаналізувавши ті характерні риси, які притаманні особам корупціонерам, варто звернути увагу і на те, що впливає на формування таких рис у згаданих осіб. У них майже з самого початку є певна налаштованість на використання своєї роботи та повноважень в особистих корисливих інтересах. Також наявність в їхньому середовищі осіб із високим рівнем матеріального благополуччя, яке було досягнутого завдяки корупційній діяльності. Не варто забувати і про те, що в таких осіб може бути початкова орієнтованість на високі стандарти життя за рахунок служби і наявність дорогих звичок та інтересів.

Отже, здійснивши кримінологічну характеристику такої особи злочинця як корупціонер, ми можемо дійти висновку, що ці люди наділені розвиненими комунікативними здібностями, у своїй корупційній діяльності керуються корисливими мотивами, їхні дії направлені на задоволення своїх матеріальних потреб. Досить частим явищем є те, що навіть перед початком вступом на роботу в якості службовця, потенційні корупціонери вже знають, що їхньою основною ціллю тут буде збагачення завдяки своїм владним повноваженням.

Література:

1. Новіков О. В. Основні риси осіб, що вчиняють злочини у сфері інтелектуальної власності. *Форум права*. 2013. №3. С. 428–434. URL: <https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/5145/1/Novikov.pdf>.

2. Головкін Б. М., Лисодед О. В. Співвідношення понять «особа злочинця» і «особистість злочинця» // Кримінологічна теорія і практика: досвід, проблеми сьогодення та шляхи їх вирішення : матер. міжвуз. наук.- практ.

круглого столу (Київ, 28 трав. 2020 р.) / у 2 ч.
 URL:http://criminology.nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/10/zbirnik_kriminologiya_2020_ch.1_foto_pdf.pdf.

3. Прончаков І. Р. Кримінологічна характеристика особи корупціонера. *Актуальні проблеми протидії злочинності* : матеріали XVIII студ. наук. конф. з кримінології (м. Харків, 28 листоп. 2018 р.). Харків, 2018. С. 123–125.

4. Мезенцева І. Є. Характеристика особистості корупційного злочинця. *Науковий вісник УжНУ*. Серія: Право. Вип. 47, Т. 3. 2017. С. 66–70.

Науковий керівник: к.ю.н., ас. Новіков О. В.

КОТОВА І.С.,

*студентка 6 курсу міжнародно-правового факультету
 Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

ІНТЕРНЕТ-КОНТЕНТ ЯК ОБ'ЄКТ ЗАПОБІЖНОГО ВПЛИВУ ТА ЯК ЗАСІБ ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИННОСТІ

Анотація. Розглянуто питання універсальності ресурсів інтернет-мережі в якості не лише середовища для розповсюдження злочинності, а й засобу її запобігання.

Ключові слова: Інтернет, кіберзлочинність, запобігання злочинності.

Аннотація. Рассмотрены вопросы универсальности ресурсов интернет-сети в качестве не только среды для распространения преступности, но и средства ее предотвращения.

Ключевые слова: Интернет, киберпреступность, предотвращение преступности.

Summary. The issue of universality of the Internet resources as not only an environment for spreading criminality but also a means of its prevention is considered.

Keywords: The Internet, cybercrime, prevention of crime.

Глобалізація світових процесів, ера новітніх технологій, розвиток науки та техніки зумовили таке середовище, в якому соціальна людина стає частково або повністю залежною від інтернет-мережі. Проте такий потужний ресурс використовується не лише задля суспільного блага, зручності та нових можливостей. З кожним роком все більше і більше злочинів здійснюються в глобальній мережі або за її сприянням. До таких злочинних дій можна віднести наркозлочинність, терористичну діяльність, доведення до самогубства, шахрайство, розповсюдження порнографії та багато інших. Оцінити реальну картину інтернет-злочинності практично неможливо через її високу латентність.

До прикладу, дитячі самогубства. Так, протягом 2013–2016 рр. у соціальній мережі «ВКонтакте» було створено декілька віртуальних спільнот, де відкрито пропагувався суїцид, до якого схилили підлітків і дітей. «Киты плывут вверх», «Разбуди меня в 4.20», «f57», «f58», «Тихий дом», «Рина»,

«Ня.пока», «Море китов», «50 дней до мого...» – це назви «груп смерті» в мережі «ВКонтакте». [1, с.12]. Проте прийшов новий час – і нові розваги. У 2021 році підлітки масово стали повторювати в реальному житті сцени дитячих ігор на смерть з популярного серіалу «Гра в кальмара». Хоч смертельних випадків не зафіксовано, проте ЗМІ повідомляють про численні травми, яких зазнають малолітні та неповнолітні під час приготувань або участі в таких «розвагах» по всьому світу[2].

Ще однією з найгостріших проблем взаємодії особи з Інтернетом є небезпека зіткнення з агресією, яку називають кібербулінгом – нападами з метою нанесення психологічної шкоди, які здійснюються через електронну пошту, миттєві повідомлення, розгортаються в чатах, на веб-сайтах, у соціальних мережах, діють через текстові повідомлення або зображення. [1, с.12]

Проте інтернет-мережа є не тільки місцем розповсюдження злочинності. Це також і потужний механізм для її запобігання.

Загалом про запобігання злочинів за допомогою мережі Інтернет слід говорити в контексті декількох аспектів. Зокрема доцільним є створення структурованої системи кримінологічного запобігання, підвищення правової свідомості, а також проведення заходів, спрямованих на зниження віктимності осіб у соціальних мережах. По-друге, використовуючи уже перевірену інформацію про можливість вчинення злочину у майбутньому, можна перешкодити реалізації злочинної мети. По-третє, досить поширеною на сьогодні є взаємодія правоохоронних органів з адміністрацією соціальних сервісів. Чимало правоохоронних органів прослуховують чи перечитують інформацію щодо підозрюваних або розшукуваних осіб у соціальних мережах. Актуальним є те, що звернення до інформації, що міститься в соціальних мережах може дати результат на всіх стадіях вчинення злочину: підготовка, замах, безпосереднє вчинення суспільно небезпечного діяння. Очевидним є також взаємозв'язок між використанням соціальних мереж правоохоронними органами та підвищенням ефективності запобігання й розслідування злочинів [3, с. 152-153; 4; 5; 6].

Проте засоби запобігання злочинності застосовують у своїй діяльності не тільки правоохоронні органи. Так, спочатку президент Петро Порошенко ввів, а згодом президент Зеленський продовжив санкції проти російських сервісів «Mail.ru» (www.mail.ru) та соціально-орієнтованих ресурсів «ВКонтакте» (www.vk.com) та «Однокласники» (www.ok.ru) [4]. Незважаючи на те, що такий крок був в першу чергу спрямований проти держави-агресора – Російської Федерації, тим не менш обмежений доступ до вищезгаданих соціальних мереж створив перешкоди для розвитку та поширення небезпечних груп, метою яких стало доведення малолітніх та неповнолітніх до самогубства.

Таким чином, інтернет-мережа є універсальним ресурсом і незважаючи на широке коло злочинів, які вчиняються у світовій системі, важливо користуватися всіма її перевагами і застосовувати такі засоби запобігання, які б

повною мірою відображали особливості злочинних діянь і всебічно запобігали їх вчиненню.

Література:

1. Фонові для злочинності явища: запобігання та протидія : зб. тез доп. Всеукр. наук.-практ. конф. (27 квіт. 2018 р., м. Харків) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ ; Кримінол. асоц. України. – Харків : ХНУВС, 2018. – 122 с.
2. «Игра в кальмара» увлекла детей в ряде стран. Школы недовольны и предупреждают о «возможной агрессии» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://hromadske.ua/ru/posts/igra-v-kalmara-uvlekla-detej-v-ryade-stran-shkoly-nedovolny-i-preduprezhdayut-o-vozmozhnoj-agressii>.
3. Черниш Р.Ф. Соціальні мережі як один із інструментів накопичення та протиправного використання персональних даних громадян. Проблеми законності. 2017. Вип. 136. С. 205–214.
4. Оболенцев В.Ф. Системний аналіз та моделювання системи запобігання злочинності в Україні. Харків: Право, 2021. 192 с. https://scholar.google.com.ua/citations?view_op=view_citation&hl=uk&user=4k-wXoUAAAAJ&cstart=20&pagesize=80&citation_for_view=4k-wXoUAAAAJ:f2IySw72cVMC
5. Пивоваров В. В. Кіберзлочинність: кримінологічний погляд на генезис явища та шляхи запобігання / В. В. Пивоваров, С. Ю. Лисенко // Право і суспільство. – 2016. – № 3, ч. 2. – С. 177–182.
6. Таволжанський О. В. Кримінологічні аспекти кіберзлочинності у сучасних умовах / О. В. Таволжанський // Журнал східноєвропейського права. – 2016. – № 31. – С. 80-86 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2016/09/tavolzhanskyi_31.pdf
7. Указ Президента України №184/2020 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.president.gov.ua/documents/1842020-33629>.

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Оболенцев В. Ф.

КОШЕЛЬ В. В.,

студент 2 курсу магістратури Інституту прокуратури та кримінальної юстиції Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ПСЬОТА О. В.,

студент 2 курсу магістратури Інституту прокуратури та кримінальної юстиції Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ЗАГАЛЬНІ АСПЕКТИ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ В ОРГАНАХ ПРОКУРАТУРИ УКРАЇНИ

Анотація. Розглянуто питання запобігання корупції в органах прокуратури, прокоментовано роль та значення органів прокуратури у сфері боротьби з корупцією.

Ключові слова: органи прокуратури, корупція, корупційне правопорушення, запобігання, протидія.

Аннотація. Рассматривается вопрос пресечения коррупции в органах прокуратуры, прокомментирована роль и значение органов прокуратуры в сфере борьбы с коррупцией.

Ключевые слова: правоохранительные органы, коррупция, коррупционное правонарушение, предотвращение, противодействие.

Summary. The issue of prevention of corruption in the prosecutor's office was considered, and the importance of the prosecutor's office in the fight against corruption was commented on.

Keywords: law enforcement agencies, corruption, corruption offense, prevention, counteraction.

Боротьба із корупцією сьогодні є однією з найбільш актуальних проблем. Прокуратура України залишається системоутворюючим та ключовим правоохоронним органом щодо боротьби з корупцією в Україні, оскільки продовжує відігравати координаційну роль у діяльності правоохоронних органів щодо протидії злочинності в державі.

Конституцією України, Кримінальним процесуальним кодексом України органам прокуратури надано достатній обсяг повноважень для боротьби зі злочинністю, у тому числі з корупційною. Прокуратура має не лише боротися, але й запобігати вчиненню нових корупційних правопорушень в рамках, наприклад, спеціально-кримінологічної профілактики злочинності. В.В. Голіна зауважує, що спеціально-кримінологічна профілактика злочинності – це не просто набір хаотичних дій правоохоронних органів, спрямованих на боротьбу із злочинністю, а сукупність певного комплексу заходів, розроблених спеціально для запобігання подальшому розвитку злочинності та викоріненню вже існуючих її проявів [1, с. 7]. На відміну від загальносоціальної профілактики, яка зосереджує свою діяльність на певному впливі на загальний комплекс негативних явищ в суспільстві, спеціально-кримінологічна має чітку спрямованість на певні суспільні відносини, в яких спостерігається злочинна тенденція, яку намагаються подолати. Кримінологічний аналіз злочинності є основою цієї запобіжної роботи прокуратури, оскільки дозволяє виділити

головні напрями спеціально-кримінологічного запобігання злочинам, розробити відповідно до кримінологічних принципів конкретні та економічно доцільні запобіжні заходи, професійно координувати діяльність правоохоронних органів щодо протидії злочинності, вести цілеспрямовану кримінологічну та правову пропаганду [2, с. 67].

Важливо, щоб органи прокуратури, як суб'єкти боротьби зі злочинністю, їх посадові особи дотримувалися антикорупційних вимог законодавства, адже державний орган, який є корумпованим всередині не здатен боротися з корупційною злочинністю. Політика Офісу Генерального прокурора щодо запобігання і протидії корупції ґрунтується на засадах, визначених статтею 3 Закону України «Про прокуратуру»: верховенства права та визнання людини, її життя і здоров'я, честі і гідності, недоторканності і безпеки найвищою соціальною цінністю; законності, справедливості, неупередженості та об'єктивності; презумпції невинуватості; незалежності прокурорів; політичної нейтральності; недопустимості незаконного втручання в діяльність органів влади, прозорості діяльності, а також формування негативного ставлення до корупції, невідворотності покарання за корупційні та пов'язані з корупцією правопорушення [3]. Сучасні форми корупції та система заходів із її запобігання в органах прокуратури є наслідком та результатом взаємодії усіх об'єктивних та суб'єктивних факторів, пов'язаних із професійною діяльністю цього органу [4, с. 46]. Слушною є пропозиція роботизації та автоматизації процесів, що націлені на полегшення і поліпшення життя і здоров'я працівників, зокрема через зменшення робочих місць у небезпечних, шкідливих і важких умовах праці, для цього необхідно внести відповідні зміни до трудового законодавства [5].

Отже, з урахуванням вищенаведеного можна дійти насупного висновку. Подальший розвиток законодавства про діяльність прокуратури, удосконалення правового статусу її працівників вимагає врахування корупційних ризиків їхньої діяльності, її належного правового та організаційного забезпечення, а також державних гарантій незалежності з тим, щоб діяльність прокурорів спрямовувалась виключно на ті завдання, які визначені для цього органу законом та Конституцією України. Сучасні форми корупції та система заходів із її запобігання в органах прокуратури є наслідком та результатом взаємодії усіх об'єктивних та суб'єктивних факторів, пов'язаних із професійною діяльністю цього органу. Вважаємо, що саме органи прокуратури формують в сучасних умовах вектор антикорупційної діяльності держави та виступають ключовим елементом реалізації антикорупційної політики в Україні.

Література:

1. Голіна В.В. Кримінологічна профілактика, припинення та запобігання злочинів: навч. посібник. Київ, 2009.
2. Головкін Б.М. Механізм запобігання корупції. - Часопис Київського університету права. 2018. № 4. С. 254-260.
URL:<https://dspace.nlu.edu.ua/handle/123456789/16918>

3. Про затвердження антикорупційної програми Генеральної прокуратури України на 2021-2022 роки. Наказ Генерального прокурора від 12 березня 2021 року № 64.

4. Горган О. Л. Прокурорська діяльність щодо боротьби з корупцією у контексті реформи органів прокуратури України // Право і суспільство – № 5-2. – 2015. – С.40-47.

5. Kostyuchenko, O. E., Kolesnik, T. V., Bilous, Z. V., & Tavalzhanskyi, O. V. (2019). Robotization of manufacturing process: economic and social problems and legal ways of their solution. Financial and credit activity: problems of theory and practice, 3(30), 454-462.

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Таволжанський О. В.

КРАВЕЦЬ Т. Є.,

студентка 1 курсу магістратури

Інституту прокуратури та кримінальної юстиції

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ВІКТИМНА ПОВЕДІНКА НЕПОВНОЛІТНІХ: ФОРМУВАННЯ ТА ШЛЯХИ ЗАПОБІГАННЯ

Анотація. У тезах наведено шляхи віктимологічного запобігання кримінальних правопорушень та підвищення віктимологічної обізнаності серед неповнолітніх. Розглянуто характеристики віктимної поведінки неповнолітніх.

Ключові слова: неповнолітні, віктимність неповнолітніх, заходи запобігання, фактори віктимізації.

Аннотация. В тезисах приведены пути виктимологического предотвращения уголовных правонарушений и повышения виктимологической осведомленности среди несовершеннолетних. Рассмотрены характеристики виктимного поведения несовершеннолетних.

Ключевые слова: несовершеннолетние, виктимность несовершеннолетних, меры предотвращения, факторы виктимизации.

Summary. The theses provide ways of victimological prevention of criminal offenses and increasing victimological awareness among minors. The characteristics of victim behavior of minors are considered.

Keywords: minors, victimization of minors, prevention measures, factors of victimization.

В українському суспільстві як і в багатьох країнах світу, діти страждають не лише від репресивних методів виховання та нерозуміння з боку дорослих, але і від нерівності шансів порівняно з дорослими захистити свої права. Неповнолітні характеризуються не лише підвищеною девіантністю, але й підвищеною віктимністю. Віктимність – це уразливість членів суспільства перед злочинними посяганнями за певних ситуацій [1, с. 8]. Жертвами злочинів, як правило, стають погано адаптовані до сучасних умов життя особи, які здебільшого керуються інтуїтивним мисленням у розпізнаванні кримінальних

загроз та виборі стратегії поведінки при соціальній взаємодії з іншими учасниками суспільних відносин [2, с. 169].

Пред'являючи високі вимоги до поведінки підростаючого покоління, дорослі самі нерідко поводяться не кращим чином по відношенню до нього. І, якщо ми справедливо засуджуємо тяжкі злочини, що вчиняються неповнолітніми, то як оцінити дитячу бездоглядність і безпритульність, пряме насильство над дітьми з боку дорослих, в тому числі батьків, родичів, вчителів? Вивчаючи процес становлення дитини як жертви несприятливих умов соціалізації, необхідно звернути увагу на психологічні особливості віктимізації. Поведінка неповнолітнього визначається сукупністю взаємодоповнюючих внутрішніх та зовнішніх умов розвитку (система вимог, що пред'являються дитині на даному етапі її розвитку; певні стосунки, що склалися між неповнолітнім і оточуючими; способи засвоєння знань, особливості фізичного розвитку організму неповнолітнього). Так, об'єктивно одні і ті ж елементи середовища впливають по-різному на кожного неповнолітнього в залежності від того, через які, передуючі їм психологічні властивості вони проходять.

Спеціалісти в галузі педагогіки, досліджуючи фактори, що обумовлюють віктимізацію неповнолітніх виділяють такі: індивідуальний фактор, який функціонує на рівні психобіологічних передумов поведінки, і ускладнює соціальну адаптацію дитини; психолого-педагогічний фактор, що знаходить свій прояв у дефектах шкільного та сімейного виховання; соціально-психологічний фактор, який викриває несприятливі особливості взаємодії дитини зі своїм найближчим оточенням; особистісний фактор, який знаходить свій прояв в активно-вибірковому ставленні неповнолітнього до середовища спілкування; соціальний фактор, який визначається соціально-економічними умовами існування суспільства [3, с. 106].

Віктимологічне запобігання злочинності є складовою частиною всієї попереджувальної діяльності держави і спрямоване саме на виявлення потенційних жертв і проведення з ними відповідної роботи. У профілактичній роботі з потерпілими неповнолітніми велике значення мають не лише заходи не правового характеру, а педагогічні, психологічні та медичні. [4, с. 216].

Чи не найбільшу роль у здійсненні профілактичних заходів відіграють заклади освіти. Адже в ході освітнього процесу учні, студенти засвоюють знання про правила поведінки, які зменшують ризик стати жертвою. Велику роль відіграють засоби масової інформації у здійсненні віктимологічної профілактики. Інформування населення бодай про факти вчинення злочинів сприяють готовності до можливості виникнення ситуацій, пов'язаних із вчиненням щодо нього правопорушень. Також варто наголосити на можливості використання різного роду об'єднань, молодіжних формувань, волонтерських організацій для здійснення віктимологічної профілактики. Зокрема, такі організації можуть проводити лекції, бесіди, практичні заняття, тренінги, роз'яснювальні роботи серед неповнолітніх. Зазначеними організаціями також може здійснюватися розробка та розповсюдження пам'яток з інформацією про те, як не стати жертвою злочину, або з алгоритмом дій у підозрілих ситуаціях

чи в ситуаціях, коли особа опинилася жертвою злочину, або про правила поведінки при взаємодії жертви та правопорушника.

Необхідно звернути увагу на міжнародний досвід, наприклад у Швеції досить розповсюдженим є механізм медіації між жертвою та правопорушником у кримінальному провадженні. Медіація відбувається для інтересів обох сторін із метою зменшення негативних наслідків вчиненого злочину, а участь у цій процедурі є добровільною. Завдяки цій процедурі жертві надається можливість виразити емоційні потреби з метою уникнення спотворень у свідомості та зниження самооцінки внаслідок віктимізації [5, с. 180].

Отже, віктимологічна профілактика кримінальних правопорушень щодо неповнолітніх має здійснюватися з урахуванням соціальних, вікових та психологічних особливостей неповнолітніх.

Література:

1. Головкін Б. М. Віктимність як основна категорія віктимології. *Журнал східноєвропейського права*. 2015. № 20. С. 6–13. URL: <https://dspace.nlu.edu.ua/handle/123456789/10144>

2. Головкін Б. М. Як стають жертвами злочинів. *Проблеми законності*. Вип. 136. 2017. С. 161 – 172. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pz_2017_136_19

3. Квасневська Н. Д. Віктимологічні аспекти запобігання насильницьким злочинам щодо неповнолітніх в Україні. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2012. № 6. С. 104-108.

4. Юрченко О. Ю. Щодо питання віктимологічного запобігання злочинності неповнолітніх. *Вісник Академії правових наук України. Серія: Проблеми боротьби зі злочинністю*. Харків: Право. 2006. № 3(46). С. 214-219.

5. Сметаніна Н. В. Міжнародний досвід захисту прав жертв злочинів. *Право і суспільство*. 2018. № 6, ч. 2. С. 178–182.

Науковий керівник: к. ю. н., доц. Ткачова О.В.

КРАПИВ'ЯНСЬКА В.В.,

студентка 6 курсу, 9 групи

Інституту прокуратури та кримінальної юстиції

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ

Анотація. Розглянуто вплив технологій штучного інтелекту на протидію злочинності. Досліджено перспективу подальшого застосування штучного інтелекту у протидії злочинності.

Ключові слова: правоохоронні органи, штучний інтелект, технології, протидія, розслідування.

Аннотация. Рассмотрено влияние технологий искусственного интеллекта на противодействие преступности. Исследована перспектива дальнейшего применения искусственного интеллекта в противодействии преступности.

Ключевые слова: правоохранительные органы, искусственный интеллект, технология, противодействие, расследование.

Summary. The influence of artificial intelligence technologies on combating crime is considered. The prospect of further application of artificial intelligence in combating crime has been investigated.

Keywords: law enforcement agencies, artificial intelligence, technology, counteraction, investigation.

Швидкість руху розвитку технологій вражає, під впливом створення та використання новітніх технологій світ змінюється надзвичайно динамічно. Дане питання актуальне для всіх сфер суспільного життя та не обходить стороною область права, а саме використання технологій штучного інтелекту у протидії злочинності. Штучний інтелект — здатність інженерної системи обробляти, застосовувати та вдосконалювати здобуті знання та вміння. Кожен із нас дедалі більше використовує віртуальну сферу для збереження важливої інформації. Роботизація та автоматизація виробничого процесу повинна бути спрямована на полегшення та покращення життя та здоров'я працівників, зокрема шляхом зменшення робочих місць у небезпечних, шкідливих та важких умовах праці, що вимагає відповідних змін до трудового законодавства [3].

Використання систем штучного інтелекту правоохоронними та судовими органами здатне забезпечити якісне оновлення їх діяльності. У зарубіжних країнах до практики правоохоронних органів впроваджені проекти, пов'язані із класифікацією та розпізнаванням об'єктів, звукових сигналів (мови або, наприклад, системи визначення пострілів). Запропоновані технічні рішення для аналізу великих обсягів даних на основі алгоритмів машинного навчання. У такий спосіб здійснюється аналіз відомостей про телефонні або інтернет-з'єднання, про використання платіжних систем тощо. Подібні рішення використовуються як потужні інструменти розслідування злочинів. Розробляються системи прогнозування злочинності та оцінки ризику індивідуальної протиправної поведінки на основі штучного інтелекту [1, ст. 183-184].

Першочерговим кроком розвитку протидії злочинності в Україні в контексті використання технологій штучного інтелекту має стати збір та аналіз якомога більших обсягів інформації щодо призначень покарань, психометричних характеристик злочинців, особливостей їх посткримінальної поведінки.

Л. Еліот пропонує класифікацію рівнів автоматизації правозастосовчої діяльності. На його думку, їх сім. Рівень 0 – автоматизація відсутня. Рівень 1 – проста автоматизація, використання електронного документообігу, онлайн сервісів законодавчої інформації. Рівень 2 – розширена автоматизація, використання систем машинного навчання для класифікації даних щодо юридичної практики, пошукові запити до юридичних баз даних на основі нейролінгвістичного програмування. Рівень 3 – напівавтономні системи, експертні системи підтримки формулювання висновків для конкретних справ. Наприклад, суддя під час підготовки висновку по конкретній справі отримує

пропозиції від автоматизованої системи, що ґрунтуються на попередній практиці щодо подібних випадків. Рівень 4 – галузева автономність, повністю автономні рішення для окремих галузей юридичної практики. Наприклад, автономна, без участі людини, система нотаріату. Рівень 5 – повна автономність. Існуюча система правозастосовної діяльності є повністю автономною та функціонує на основі систем «сильного» штучного інтелекту, які повністю відтворюють людський інтелект. Рівень 6 – повна автономність на основі штучного інтелекту, який перевищує інтелект людини. [2, ст.2].

Проте, на сьогодні, існують та є більш-менш розповсюдженими системи першого та другого рівнів, це пояснюється перш за все фактичним станом розвитку технологій та фінансовими можливостями нашої держави, адже використання штучного інтелекту починаючи з 4 рівня є надзвичайно дорогою розкішшю правоохоронної системи.

Вплив наявних технологій штучного інтелекту на протидію злочинності доцільно підкреслити у таких вимірах: нові види злочинів, оновлення діяльності правоохоронних та судових органів, оновлення методів кримінологічних досліджень. Так, можливості програмного забезпечення в частині підтримання правопорядку дають значну перевагу людському потенціалу щодо фіксації, попередження та завчасного реагування на правопорушення. Уже сьогодні вітчизняні правоохоронні органи активно використовують технології штучного інтелекту за такими напрямками: розпізнавання обличчя, використання безпілотників, забезпечення безпеки на дорогах шляхом фіксації даних щодо правопорушень на дорогах за допомогою комплексів автоматичної фіксації, попередження кримінальних правопорушень, прогнозування кримінальних правопорушень[2, ст.36].

Крім того, технології штучного інтелекту активно використовується під час створення автоматизованих систем, баз даних, для розроблення алгоритмів пошуку кримінальних правопорушників «за гарячими слідами», виявлення потенційних жертв кримінальних правопорушень та в багатьох інших напрямках у роботі правоохоронних органів.

Отже, перспектива подальшого застосування штучного інтелекту у протидії злочинності має досить великий потенціал. Зокрема, застосування штучного інтелекту в правоохоронній сфері дає велику можливість ефективному виявленню, розкриттю та протидії правопорушень. Застосування сучасних інформаційних технологій створює нові перспективи для оперативного виявлення порушень законодавства та на стадії судового розгляду під час призначення покарання судді можуть використати штучний інтелект та його інструменти для «прогнозування» рецидиву вчинення злочину.

Література:

1. Головкін Б.М. Теперішнє і майбутнє кримінології // Проблеми законності. Харків : Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого. 2020. № 149. С. 183- 184. URL:<https://dspace.nlu.edu.ua/handle/123456789/18080>

2. Eliot L. An Impact Model of AI on the Principles of Justice: Encompassing the Autonomous Levels of AI Legal Reasoning. С.2

3. Robotization of manufacturing process: economic and social problems and legal ways of their solution / O. E. Kostyuchenko, T. V. Kolesnik, Z. V. Bilous, O. V. Tavalzhanskyi // Financial and credit activity: problems of theory and practice. – 2019. – Vol. 3, is. 30. – P. 454–462.

4. Таволжанський О. В. Питання визначення кіберзлочинності в умовах розбудови інформаційного суспільства / О. В. Таволжанський // The Journal of Eastern European Law = Журнал східноєвропейського права. – 2017. – № 45. – P. 97–103.

5. Карчевський М.В. Використання технологій штучного інтелекту у протидії злочинності: матеріали наук.-практ. онлайн-семінару. м. Харків: Вид-во «Право», 2020 р. 36 с.

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Таволжанський О.В.

КРАПИВ'ЯНСЬКА В.В.,

студентка 6 курсу, 9 групи

Інституту прокуратури та кримінальної юстиції

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ОСОБИ ЗЛОЧИНЦЯ

Анотація. Розглянуто детермінанти злочинної поведінки особи, психологічні та біологічні особливості, передумови, що впливають на формування особи правопорушника.

Ключові слова: злочинець, злочинна поведінка, психологічні якості, передумови.

Аннотация. Рассмотрены детерминанты преступного поведения личности, психологические и биологические особенности, предпосылки, влияющие на формирование личности правонарушителя.

Ключевые слова: преступник, преступное поведение, психологические качества, предпосылки.

Summary. The determinants of criminal behavior of a person, psychological and biological features, prerequisites that affect the formation of the offender's personality are considered.

Keywords: criminal, criminal behavior, psychological qualities, preconditions.

Злочинець – це особа, яка через свої психологічні та моральні якості дозволила собі перейти межу закону. Особа злочинця має комплекс ознак, властивостей, рис, зв'язків, що відбивають індивідуальні особливості та життєві фактори, покладені в основу формування злочинної поведінки. В кримінології є актуальним питання походження психологічних якостей, внутрішніх мотивів злочинця, є вони набутими чи є генетично закладеними. Концепцію вроджених психологічних особливостей злочинця виразив італійський кримінолог Чезаре Ломбрóзо, який започаткував антропологічну кримінологію, яка вказує на спадковість кримінальності, як хтось «народжений злочинцем» може бути

розпізнаний за фізичними вадами, темпераментом, якостями характеру, які успадкувались від родичів.

Здавалось би, як генетична складова може визначити злочинну поведінку особи в майбутньому, але ця теорія доволі розповсюджена серед кримінологів. Для простого прикладу можна взяти ситуацію, коли з дитячого будинку чоловік та дружина мають намір усиновити дитину. Перше питання, яке доволіно виникає у новоспечених батьків, хто справжні батьки цієї дитини, які вони були. Це питання виникає з метою з'ясування чи не матиме дитина схильності до зловживання алкоголем, наркотиками, прояву агресії і жорстокості, бо ці фактори можуть вплинути на можливість вчинення цією дитиною злочинних дій в перспективі. Концепція набутих психологічних якостей злочинця передбачає вплив суспільства, зовнішніх обставин, фонових явищ на формування та виникнення злочинних мотивів у особи, яка вчинює суспільно-небезпечне діяння. Йдеться, зокрема, про складні матеріально-фінансові умови життя, несправедливе відношення суспільства, бажання кращого життя.

Передумовами, які визначають поведінку особи злочинця є: 1) біофізіологічні - стан здоров'я, особливості фізичної конституції, природні властивості нервової системи, генетичні особливості. Ця передумова є основою для формування вроджених особливостей злочинця. Ч. Ломброзо під час своїх спостережень дійшов висновку, що злочинна поведінка причинно зумовлена, що типового злочинця можна ідентифікувати за безпосередніми фізичними характеристиками, такими, наприклад, як скошене чоло, витягнуті чи, навпаки, нерозвинуті вуха, масивне підборіддя, зморшки на обличчі, великі надбровні дуги, глибоко посаджені очі. 2) соціально-психічні - рівень матеріального забезпечення, рівень освіти, соціальний статус, участь у соціальному житті громади, звички, інтереси, способи забезпечення потреб, ставлення до норм моралі та правових норм, потреби, світогляд. Ця передумова є основою для формування набутих особливостей злочинця, які особа в процесі життєдіяльності набуває.

Експерт з кримінальної психології Віталій Хведчук стверджує, що будь-яка людина потенційно здатна на злочин. Навіть психічно здорова, яка у незручній для себе ситуації також буде намагатися знайти вихід. І обраний шлях не завжди буде законний. Все залежить від тих обставин, в які потрапляє людина.

Також Віталій Хведчук зазначає, що сплановані, умисні насильницькі дії вчиняють люди для яких характерні певні психологічні травми, отримані в дитинстві. У перші чотири роки свого життя дитина сприймає 25 % інформації, від тієї, яка буде нею сприйнята впродовж всього життя. Саме це формує її поведінку і подальше світосприйняття. Якщо дитина зростає і бачить лише скандали між батьками, обдерті стіни, насильство, пережила приниження від однокласників, то є велика вірогідність того, що у подальшому вона буде прагнути пригнічувати слабших за себе, щоб компенсувати власну невпевненість і страх.

Отже, злочинна поведінка особи злочинця може бути обумовлена як вродженими психологічними особливостями, які не залежать від зовнішнього оточення і соціально-економічних факторів, а мають родинно-спадкове походження, так і набутими психологічними особливостями, які виникають як результат взаємодії та взаємозв'язку особи злочинця і суспільства.

Література:

1. Головкін Б.М. Теперішнє і майбутнє кримінології // Проблеми законності. Харків : Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого. 2020. № 149. С. 168- 184. URL: <https://dspace.nlu.edu.ua/handle/123456789/18080>

2. Головкін Б. М., Лисодєд О.В. Співвідношення понять «особа злочинця» і «особистість злочинця» // Кримінологічна теорія і практика: досвід, проблеми сьогодення та шляхи їх вирішення : матер. міжвуз. наук.- практ. круглого столу (Київ, 28 трав. 2020 р.) / у 2 ч.. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2020. Ч. 1. – С. 34-39. Режим доступу: http://criminology.nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/10/zbirnik_kriminologiya_2020_ch.1_foto_pdf.pdf

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Таволжанський О. В.

КРІКОРОВА Е.К.,

*студентка 5 курсу Інституту прокуратури та кримінальної юстиції
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

КРИМІНОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСОБИ – СЕРІЙНОГО ВБИВЦІ

Анотація. Розглянуто кримінологічний портрет особи – серійного вбивці. Досліджено емоційний стан, специфічні ознаки та риси такої особи, вплив зовнішнього середовища на формування злочинної поведінки. Запропоновано орієнтовний портрет серійного вбивці.

Ключові слова: серійний вбивця, злочинець, психологічний стан, феномен «маски нормальності».

Аннотация. Рассмотрен криминологический портрет личности – серийного убийцы. Исследованы эмоциональное состояние, специфические признаки и черты такого преступника, влияние внешней среды на формирование преступного поведения. Предложен ориентировочный портрет серийного убийцы.

Ключевые слова: серийный убийца, преступник, психологическое состояние, феномен "маски нормальности".

Summary. The criminological portrait of a person - a serial killer is considered. The emotional state, specific signs and traits of such a person, the influence of the external environment on the formation of criminal behavior have been investigated. A rough portrait of a serial killer is proposed.

Key words: serial killer, criminal, psychological state, "mask of normality" phenomenon.

Питання психо – кримінологічної характеристики серійних вбивць вперше започаткував лікар – психіатр, науковець Чезаре Ломброзо, який вказав, що кожного вбивцю можна характеризувати за специфічними психічними та фізичними ознаками.

Підіймаючи питання психологічних особливостей злочинців, як певну категорію осіб, то тут мова йде про ціннісно-нормативну та мотиваційно-смыслову та емоційно-вольову сфери особистості, що виражають спрямованість її свідомості і волі. Елементами ціннісно-нормативної сфери слід вважати: правосвідомість, самооцінку, ціннісні орієнтації. До мотиваційно-смыслові сфери входять: потреби, інтереси, смыслові установки. Емоційно-вольова сфера включає психологічні риси і властивості особистості [1]. Тому, характеризуючи вбивцю, то можна сказати що це найчастіше імпульсивні люди з високою тривожністю і сильною емоційною збудливістю, які в першу чергу концентруються на власних переживаннях, а в поведінці керуються лише своїми інтересами. Таким чином, у вбивць відсутнє уявлення про цінності життя іншої людини, найменше співпереживання [2].

Також існує стереотип згідно якого особа, яка вчинила вбивство, відрізняється аморальними нахилами, цинічною та зухвалою поведінкою у суспільстві, яскрава вираженою агресією, захопленням алкоголем або/та наркотичними засобами та в більшості випадків є психічно нездорова. Але у практиці особі серійного – вбивці не характерні вищезазначені ознаки, ця особа створює портрет ідеальної людини, який характеризується сталими соціальними зв'язками, бездоганною характеристикою, що призводить до формування у оточуючих думки свідомої звичайної людини, без аби яких нахилів, яка не здатна на вчинення численних жорстоких вбивств. Згідно з офіційними даними серед двох десятків серійних убивць, яких упіймали в Україні за останні 25 років, – лише двом діагностували більш-менш серйозне психічне захворювання: шизофренія та олігофренія. Але суд визнав їх осудними: вони цілковито усвідомлювали свої дії й були здатні їх контролювати. У повсякденному житті ніхто б їх хворими не назвав.

Досліджуючи тему серійних вбивств, можна зробити висновок, що серійні вбивства відрізняються від інших злочинів завдяки специфічним характеристикам злочинців та їх мотивації. Одним із спонукань особа – серійного вбивці вчинити злочин вважають почуття неповноцінності, неадекватності, які часто трапляються у жертв насильства та сексуальної експлуатації в дитинстві. Багато з майбутніх серійних вбивць, а саме чоловіків, походили з неблагополучних, бідних родин і подальші серійні вбивства були елементом своєрідної компенсації та відплати за приниження і насильство заподіяне щодо них в дитинстві. Іншою мотивацією є почуття влади, яку вбивця отримує під час скоєння злочину [3]. Також, можна виділити цікаві факти щодо портрету серійного вбивці, які дослідила авторка книги «Створення культурних монстрів: серійне вбивство в Америці» Джулі Віст, аналізуючи у своїй книзі біографію 15 серійних вбивць. Вона визначила узагальнений портрет середнього зарубіжного серійного вбивці згідно вказаних вище

критеріїв, а саме це чоловік білої раси, старше 30 років із середнім або високим рівнем інтелекту, який має постійне місце роботи або бізнес, неодружений або розлучений, не служив в армії і не проявляє інтерес до служби в правоохоронних органах. З огляду на історію нашої країни щодо серійних вбивств, такий портрет злочинця є цілком притаманним серійному вбивці [4]. Серед серійних вбивць можна розглядати не тільки чоловіків, а і жінок. Але тут варто зазначити деякі відмінності між портретами серійного вбивці чоловіка та жінки. Щодо серійних вбивць-жінок їх портрет можна охарактеризувати наступним: жінка, яка перебуває або перебувала в шлюбі, має дітей, практично завжди жертвами стають члени сім'ї, діти, коханці і люди з безпосереднього кола спілкування. Але їх відмінними ознаками є механізм вчинення вбивств і мотив [4]. Якщо брати до уваги жіночу психологію, то жінки, на відміну від чоловіків більш прискіпливо та ретельніше ставляться до серійних вбивств, тому це обґрунтовує, що більшість знайдених та розкритих серійних злочинців є саме чоловіки.

Так, питання повної характеристики злочинця серійного вбивці досі повністю не досліджено та немає єдиного підходу чому особа здійснює такі злочини. Але на нашу думку, беззаперечно кримінологічний портрет особи – серійного вбивці повинен розглядатися в кожній ситуації окремо, досліджуючи у певній справі саме особу – потенційного вбивцю, його характеристики, стан життя, побут та інші фактори, які можуть впливати на його дії. Розуміння сукупності вищедосліджених специфічних ознак характеристики особи – серійного вбивці може сприяти у подальшому попередженню вчинення злочинів або виявленні особи – злочинця.

Література:

1. Головкін Б.М., Наваліяна Я.Т. Психологічні особливості злочинців // Форум права. – 2012. – Вип. № 4. – С. 223-230.
2. Прокопов О.І. Особливості формування особи злочинця - серійного вбивці, 2015. Ст. 211–214. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/17469/1/%D0%9E%D0%A1%D0%9E%D0%91%D0%9B%D0%98%D0%92%D0%9E%D0%A1%D0%A2%D0%86%20%D0%A4%D0%9E%D0%A0%D0%9C%D0%A3%D0%92%D0%90%D0%9D%D0%9D%D0%AF%20%D0%9E%D0%A1%D0%9E%D0%91%D0%98.pdf3>.
- Меленчук Т.М. Психологічні особливості особи серійного вбивці. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.onu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/27996/1/61-63.pdf>
4. Горлова О.Ю., Гальцова О.В. Особистість та психологічний портрет серійного вбивці //Науковий журнал «Інтернаука». – 2018. – Вип. № 18.
Науковий керівник: к.ю.н., доц. Ткачова О.В.

КУКСІНА К. А.,

студент 2 курсу магістратури

Інституту прокуратури та кримінальної юстиції

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

КОРУПЦІЙНІ РИЗИКИ

У СФЕРІ РЕГУЛЮВАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ ПРАВОВІДНОСИН

Анотація. У тезах розглянуто найбільш поширені корупційні ризики у сфері регулювання земельних правовідносин.

Ключові слова: корупція, корупційні ризики, земельні відносини.

Аннотація. В тезисах рассматриваются наиболее распространенные коррупционные риски в сфере регулирования земельных правоотношений.

Ключевые слова: коррупция, коррупционные риски, земельные отношения.

Summary. The abstracts considered the most common corruption risks in the field of the regulation of land relations.

Keywords: corruption, corruption risks, land relations.

Закономірностями функціонування злочинності на ринку землі є утворення системи корупційних зв'язків та організація кримінальних відносин між відчужувачами й набувачами прав на земельні ділянки [1, с. 272]. Взагалі, корупція у сфері регулювання земельних відносин вже давно набула в Україні системного характеру. Якщо раніше корупційні чинники загалом виявлялися під час безоплатної передачі земельних ділянок у приватну власність, оренди землі та оформлення права постійного користування земельними ділянками, то наразі, із прийняттям Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо умов обігу земель сільськогосподарського призначення» № 552-ІХ від 31.03.2020 року (далі – Закон), перелік корупційних факторів лише збільшився, що потребує рішучого впровадження заходів для їх запобігання.

Згідно з комплексним аналізом Національного агентства з питань запобігання корупції (далі – НАЗК) «Топ-30 корупційних ризиків та шляхи їх подолання» [2] типовими корупційними факторами у сфері земельних відносин є безкоштовна передача земельних ділянок фіктивним житлово-будівельним кооперативам, зловживання при укладанні договорів про спільну діяльність, відмова від права постійного користування земельною ділянкою на користь третіх осіб, вплив зацікавлених осіб на проведення земельних торгів для перемоги заздальгідь узгодженого учасника, самовільне зайняття земель державної та комунальної власності «за згоди» посадових осіб, знищення актів на землю в архівах кадастру та загалом зловживання під час здійснення контрольних функцій у сфері земельних відносин та землеустрою. Окремо слід звернути увагу на проблему використання земельних пілг учасників бойових дій у корупційних схемах. Джерелом ризику є недосконалість нормативного регулювання, індивідуальна недоброчесність посадових осіб органів місцевого самоврядування та Держгеокадастру та відсутність прозорості процедури передачі земельних ділянок у приватну власність. Як наслідок, наразі

правоохоронні органи розслідують численні факти утворення організацій, які скуповували паспортні дані учасників бойових дій і таким чином отримували у власність сотні гектарів земель державної власності.

Процедури безоплатної приватизації земельних ділянок теж містять чимало корупційних ризиків. Відповідно до аналітичного огляду НАЗК [3] найпоширенішими схемами є: продаж інформації про місце розташування вільних земельних ділянок; зловживання під час надання дозволу на розробку проекту землеустрою та реєстрації земельної ділянки; підроблення рішень органів місцевого самоврядування про відведення земельної ділянки; спотворення механізму безоплатної приватизації на користь приватних забудовників. Серйозною проблемою є здійснення «повторної приватизації», оскільки в Україні відсутній офіційний єдиний реєстр громадян, які отримали у власність земельні ділянки за процедурою безоплатної приватизації. Відсутність прозорого контролю за безоплатною передачею земель у власність створює умови для розвитку корупційних та шахрайських схем, у яких у непоодиноких випадках беруть участь і посадові особи.

Найефективнішим напрямом боротьби із корупційними проявами у регулюванні земельних відносин є забезпечення прозорості та ефективності ринку земель. Відсутність безоплатного публічного доступу до інформації про земельні ділянки і території та обмежений обсяг періодичної звітності ускладнює дотримання положень Закону. Організаційна структура у системі реєстрації земельних ділянок має багато обмежень, є громіздкою, неефективною, повною конфліктів інтересів; їй бракує цілісного підходу. Окрім того, надійне функціонування та взаємодія географічних інформаційних систем Державного земельного кадастру із Державним реєстром речових прав на нерухоме майно мають вирішальне значення для успішної реалізації земельної реформи. У свою чергу, публічність кадастрових даних необхідна для землевпорядкування та інвентаризації земель, просторового планування у територіальних громадах, забезпечення контролю за концентрацією земель, моніторингу земельних відносин, а також для оцінки нерухомості [4]

Підсумовуючи, варто додати, що наявність корупційних ризиків передусім обумовлена недосконалістю нормативно-правового регулювання, відсутністю прозорих механізмів та процедур реалізації громадянами своїх земельних прав, суттєвою нестачею відомостей у Державному земельному кадастрі та широким обсягом повноважень посадових осіб Дергеокадастру.

Література:

1. Головкін Б. М. Поняття злочинності на ринку землі. *Часопис Київського університету права*. 2014. № 2. С. 270–273. URL:<https://dspace.nlu.edu.ua/handle/123456789/10332>

2. Стратегічний аналіз корупції. Земельна корупція: Топ-30 корупційних ризиків та шляхи їх подолання / Національне агентство з питань запобігання корупції. 2021. URL: https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2021/03/30_antikor_land.pdf.

3. Стратегічний аналіз корупції. Корупційні ризики у процедурі безоплатної приватизації: аналітичний огляд / Національне агентство з питань запобігання корупції. 2020. URL: https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2020/12/Ryzyky_privatyzatsiya_2011.pdf.

4. Біла книга. Стратегія розвитку земельних відносин в Україні / Міністерство аграрної політики та продовольства України. 2021. URL: <https://minagro.gov.ua/storage/app/sites/1/zemlya.pdf>

Науковий керівник: к.ю.н., ас. Новіков О. В.

КУЛАКОВА І. О.

студентка 6 курсу 1 факультету

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ПРИЧИНИ ЗЛОЧИННОСТІ, ЯК СКЛАДОВИЙ ЕЛЕМЕНТ ДЕТЕРМІНАЦІЇ ЗЛОЧИННОЇ ПОВЕДІНКИ

Анотація: У тезах наводиться визначення поняття «детермінація злочинності», розглядаються його складові елементи, досліджуються причини злочинності.

Ключові слова: злочинність, детермінація, причини злочинності.

Аннотация: В тезисах определено понятия «детерминация преступности», рассматриваются его составляющие элементы, исследуются причины преступности.

Ключевые слова: преступность, детерминация, причины преступности.

Summary: The thesis reveal the definition of the notion «determination», the components of this notion, the research causes of crime.

Keywords: criminality, determination, causes of crime.

Детермінації злочинності являє собою одну з центральних проблем, що постає в кримінологічній науці. Актуальність даної проблеми полягає в тому, що в разі дослідження, розкриття причин злочинності з'явиться можливість розробити та впровадити ефективні заходи боротьби з даним явищем. На сьогодні, ця проблема не знайшла однозначного вирішення у зв'язку з існуванням великої кількості чинників, які зумовлюють та сприяють злочинності. Причини злочинності змінюються з впровадженням новітніх технологій в життя людини. Напевно, сьогодні вже неможливо уявити життя кожного з нас без використання інформаційних технологій. Кожен із нас дедалі більше використовує віртуальну сферу для збереження важливої інформації. Роботизація та автоматизація виробничого процесу повинна бути спрямована на полегшення та покращення життя та здоров'я працівників, зокрема шляхом зменшення робочих місць у небезпечних, шкідливих та важких умовах праці, що вимагає відповідних змін до трудового законодавства [1].

Детермінізм - це філософське вчення про універсальний взаємозв'язок і взаємозумовленість предметів, явищ і процесів природи та суспільства. Похідним поняттям від детермінізму є детермінація, що розуміється як

підпорядкований об'єктивним законам природи і суспільного розвитку, складний і суперечливий процес породження, зумовлення, взаємних трансформацій і динамічних змін різних об'єктів соціальної дійсності [1]. Не так давно злочинам в кіберсфері на національному рівні приділялась незначна увага, вважалось, що кіберзлочинність може представляти реальну загрозу лише в далекому майбутньому, тепер майже ні в кого не виникає сумнівів, що частка кіберзлочинності в структурі злочинності України значно збільшилася [2, с. 81].

Кримінологічна детермінація є різновидом соціальної детермінації, адже злочинність виникає, існує та розвивається внаслідок взаємодії членів суспільства між собою, а також із соціальним середовищем та соціумом як загальною системою [1]. Виходячи з цього, детермінація злочинності являє собою взаємозв'язок та взаємодію між певними процесами, подіями суспільного життя, іншими явищами, які в своїй сукупності зумовлюють злочинність. До основних елементів детермінації злочинності відносять: причини, умови і кореляти.

Видами детермінації є спричинення, зумовлення, кореляція, зв'язок станів, функціональна залежність, цільова детермінація. За видом зв'язків вона поділяється на достатньо велику кількість підвидів. Із них найчастіше використовуються при дослідженні зв'язки кореляції, функціональна залежність, зв'язок станів, системно-структурний зв'язок, причини, умови. Зв'язок кореляції відображає пов'язаність, статистичне співвідношення між параметрами (змінними величинами) двох або декількох випадкових явищ, що носить імовірнісний характер. Функціональна залежність означає повну відповідність між причиною (факторною ознакою) і наслідком (результативною ознакою), безпосередній зв'язок. Це відношення між явищами, відповідно до якого зміна постійної величини одного явища тягне за собою зміну функції або величини змінної в іншому явищі. Різновидом детермінації є зв'язок станів, зміст якого полягає в тому, що теперішній стан явища опосередковано визначає стан цього ж явища у майбутньому. Наприклад, висока питома вага домашнього насильства у структурі злочинності приблизно через 3-5 років призведе до зростання рівня тяжких насильницьких злочинів проти життя і здоров'я особи і вплине на характер злочинності в майбутньому. Системно-структурний зв'язок демонструє залежність між частинами і цілим, складовими елементами. [1]

Причинність відіграє найважливішу роль серед інших видів детермінації, адже відображає закономірний зв'язок між злочинністю та чинниками, що її зумовлюють. Доцільно також зазначити про тісний зв'язок причин із умовами, які в свою чергу, створюють можливості для існування і дії причин.

У кримінології існує велика кількість думок щодо причин злочинності. Так, в деяких випадках, вважають, що причини злочинності мають об'єктивний характер. Як зазначає Головкін Б.М., йдеться про протиріччя між постійно зростаючими потребами людей і обмеженими легальними можливостями для їх задоволення; формальними і неформальними соціальними нормами; законом і

правом; публічними і приватними інтересами; завищеними очікуваннями від влади і низькою ефективністю державного управління; між правами та обов'язками, кризові явища в економіці і тощо. Незважаючи на це, суспільні протиріччя однаково продукують як криміногенні, так і антикриміногенні явища та процеси, протиправну і правомірну поведінку.

В інших випадках до причин злочинності та злочинної поведінки відносять вплив суб'єктивних чинників, до яких можна віднести певні соціально-психологічні особливості особи, анти суспільні, анти правові погляди, інтереси, звички особи.

Висловлювалося судження, що причини злочинності являють собою криміногенні деформації групової й індивідуальної свідомості у вигляді традицій, звичок, мотивацій, які суперечать ідеології та соціальній психології суспільства, а також кримінально-правовим заборонам держави [1].

Виходячи з вищенаведеного, можна дійти таких висновків: детермінація злочинності являє собою відповідну взаємодію, взаємовплив явищ, процесів, подій, що відбуваються у суспільному житті, які мають своїм наслідком мають замовлення злочинності. Причини злочинності являють собою один з видів детермінації та відображають ті негативні соціальні явища і процеси, під впливом яких у винної особи виникають глибокі і стійкі антигромадські погляди, звички, що зумовлюють внаслідок криміногенної мотивації її внутрішню готовність вчинити злочинне посягання.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Головкін Б.М. Про детермінацію злочинності. Часопис Київського університету права. Київ.2020. Вип.№ 1. С. 274-280. URL: <https://dspace.nlu.edu.ua/handle/123456789/18081>

2. Таволжанський О. В. Кримінологічні аспекти кіберзлочинності у сучасних умовах / О. В. Таволжанський // The Journal of Eastern European Law = Журнал східноєвропейського права. – 2016. – № 31. – С. 80–86. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/17724/1/Tavolzhanskyi_80-86.pdf

3. Ovcharenko, Mykola O; Tavolzhanskyi, Oleksii V; Radchenko, Tetiana M; Kulyk, Kateryna D; Smetanina, Nataliia / Combating Illegal Drugs Trafficking Using the Internet by Means of the Profiling Method /Tavolzhansky O. V.// V.Journal of Advanced Research in Law and Economics; Craiova Том 11, Изд. 4(50), (Summer 2020): 1296-1304.

4. Tavolzhanskyi, O.V. (2017). Osnovu derzhavnoi kiberpolituku Ukrainu: formuvannya ta realizatsiya. Naykovo-informatsyinui visnuk Ivano-Frankivskogo universutety prava imeni Korolya Danula Galutskogo: Seriya Pravo, 4. (16), 158–164.

5. Robotization of manufacturing process: economic and social problems and legal ways of their solution / О. Е. Kostyuchenko, Т. V. Kolesnik, Z. V. Bilous, О. V. Tavolzhanskyi // Financial and credit activity: problems of theory and practice. – 2019. – Vol. 3, is. 30. – P. 454–462

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Таволжанський О.В.

КУРОЧКІНА А. І.

студентка 2 курсу магістратури

Інституту прокуратури та кримінальної юстиції

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ДИТИНА-СВІДОК ЯК ЖЕРТВА ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА

Анотація. Розглянуто поняття, причини та наслідки віктимізації дитини-свідка як жертви домашнього насильства, міжнародні стандарти захисту таких дітей.

Ключові слова: домашнє насильство, жертви домашнього насильства, насильство над дітьми, діти-свідки домашнього насильства.

Аннотація. Рассмотрены понятия, причины и последствия виктимизации ребенка-свидетеля как жертвы домашнего насилия, международные стандарты защиты таких детей.

Ключевые слова: домашнее насилие, жертвы домашнего насилия, насилие над детьми, дети-свидетели домашнего насилия.

Summary. The abstracts considered the concept, causes and consequences of victimization of a child who witness domestic violence as a victim of domestic violence, also international standards for the protection of such children.

Keywords: domestic violence, victims of domestic violence, child abuse, children who witness domestic violence.

Говорячи про жертв кримінальних правопорушень в цілому, та домашнього насильства зокрема, заслуговує на увагу питання так званих рикошетних жертв, а саме осіб, яким шкода була нанесена опосередковано. Рикошетні жертви так само страждають від наслідків кримінальних правопорушень та можуть мати симптоми психологічних ускладнень, попри відсутність нанесення їм безпосередньої шкоди кримінальним правопорушенням. Зазвичай, такі суб'єкти перебувають із жертвою у різного роду зв'язках (родинних, трудових, духовних, соціальних).

Щодо домашнього насильства, то особливою категорією таких жертв є діти-свідки останнього. Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» відносить їх до таких, що постраждали від домашнього насильства. Так, стаття 1 згаданого Закону передбачає: «дитина, яка постраждала від домашнього насильства (далі - постраждала дитина), - особа, яка не досягла 18 років та зазнала домашнього насильства у будь-якій формі або стала свідком (очевидцем) такого насильства» [1]. Захист дітей-свідків кримінальних правопорушень входить до міжнародних стандартів, обов'язок реалізації яких покладено на Україну, зокрема Керівними принципами ООН з питань правосуддя у справах, пов'язаних із участю дітей – жертв та свідків злочинів (2005 р.), Конвенцією Ради Європи про попередження і боротьбу з насильством у відношенні жінок і домашнім насильством (Стамбульська конвенція). Остання передбачає психосоціальні консультації для дітей, які стали свідками будь-яких форм насильства або будь-якої форми насильства стосовно їхньої вікової групи, та скерована на інтереси дитини

(стаття 26). Відповідно до статті 46, вчинення злочину проти дитини або у присутності дитини є обтяжуючим чинником [2].

Відповідно до дослідження, проведеного в 2018 році шляхом опитування громадян, які зверталися до правоохоронних органів у зв'язку з домашнім насильством протягом січня–жовтня 2017 року, чверть потерпілих зазначили, що свідками тих насильницьких ситуацій, які їм довелося пережити, були неповнолітні діти, а декілька відсотків респондентів наголосили, що діти також постраждали на місці події [3, с. 49].

У рамках Проєкту ЄС «PRAVO-Justice» було проведено моніторинг ситуації реагування системи правосуддя на вчинення домашнього насильства та насильства за ознакою статі, у ході якого було проведено аналіз 226 вироків і встановлено, що від домашнього насильства фактично постраждали щонайменше 58 дітей. При цьому лише 4 дитини мали у провадженні офіційний статус потерпілих. 48 дітей були свідками домашнього насильства, що вчинялося відносно їхніх батьків (переважно матерів). Водночас, у більшості вироків не відображено того, що діти-свідки домашнього насильства також є постраждалими від домашнього насильства [4]. Наслідком цього може стати повторна віктимізація дітей [5, с. 95].

Діти є вразливою, найбільш незахищеною категорією осіб, адже не завжди можуть усвідомити адекватність та відповідність того, що відбувається з ними та членами їхньої сім'ї через недостатність життєвого досвіду. Навіть усвідомлюючи своє становище, діти, через страхи бути покинутим та покарання з боку членів сім'ї та відсутність знання про свої права, часто не повідомляють про пережите або побачене домашнє насильство. Внаслідок цього проблема залишається латентною, викривлено відображається у статистиці судів та правоохоронних органів.

Згідно з дослідженням науковців Університету Нью-Гемпшира (Child Abuse & Neglect, 2021) діти-очевидці домашнього насильства як по відношенню до їхніх сестер та братів, так і батьків один до одного, схильні до ряду проблем із психічним здоров'ям, а саме до депресії, тривожності та агресивності, відсутності почуття емоційної безпеки в сім'ї та можливості спостерігати, навчатися та практикувати здорові реакції на стрес [6]. Незалежно від виду і форми насильства, у дитини формується відчуття малоцінності, яке принижує дитину і виховує в ній властивість не чинити супротив насильству.

Доцільним вважається здійснення інформаційно-просвітницької роботи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, з акцентуванням на роз'яснення положень законодавства про статус дитини-свідка як постраждалої від насильства; реальний захист та підтримка правоохоронними органами дітей-свідків домашнього насильства у виді активного втручання та залучення системи соціальних послуг для надання підтримки.

Література:

1. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07.12.2017 р. № 2229-VIII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2229-19> (дата звернення: 25.10.2021).

2. Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами (Стамбульська конвенція): запитання та відповіді. URL: <https://rm.coe.int/1680462546> (дата звернення 25.10.2021).

3. Проблеми реагування правоохоронних органів на домашнє насильство крізь призму громадської думки. Демографія та соціальна економіка. 2018. № 1. С. 43-57. URK: http://nbuv.gov.ua/UJRN/dse_2018_1_5.

4. Аносова Ю. В., Капур А., Легенька М. М., Черепаха К. В., Бороздіна К. А., Кривуляк А. О. Моніторинг ситуації реагування системи правосуддя на вчинення домашнього насильства та насильства за ознакою статті: 2019. 2019. 32 с. URL: <https://www.dcaf.ch/sites/default/files/publications/documents/Ukrainian%202019%20PRAVO%20Monitoring%20report.pdf>

5. Головкін Б. М. Кримінологічне поняття віктимізації. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція. Одеса, 2015. Вип. 15. Т. 2. С. 93–96. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_jur_2015_15%282%29_27

6. Tucker, C.J., *et al.* (2021). Exposure to parent assault on a sibling as a childhood adversity. *Child Abuse & Neglect*. doi.org/10.1016/j.chiabu.2021.105310.

Науковий керівник: к.ю.н, ас. Кулик К. Д.

КУШНІРЕНКО А. О.,

*студентка 5 курсу Інституту прокуратури та кримінальної юстиції
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

ЗАВДАННЯ КООРДИНАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ У СФЕРІ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ

Анотація. Розглянуто питання щодо поняття та завдань координації діяльності правоохоронних органів у сфері протидії злочинності на основі Наказу Генерального прокурора України. Досліджено особливості форм координації, що здійснюються на виконання завдань протидії злочинності.

Ключові слова: прокуратура, запобігання, злочинність, взаємодія, координація.

Аннотация. Рассмотрены вопросы касательно понятия и заданий координации деятельности правоохранительных органов в сфере противодействия преступности на основе Приказа Генерального прокурора Украины. Исследованы особенности форм координации, которые осуществляются при исполнении заданий противодействия преступности.

Ключевые слова: прокуратура, предотвращение, преступность, взаимодействие, координация.

Summary. We examined issues about term and tasks of coordination in activity of law-enforcement institutions in sphere of crime counteraction, which are based on

Order of Prosecutor General of Ukraine. We researched features of forms of coordination, which are used during execution of tasks in crime counteraction.

Keywords: prosecutor's office, prevention, crime, cooperation, coordination.

Злочинність на сьогодні є однією з важливих проблем сучасного суспільства. Тому існує таке протилежне явище як протидія злочинності, що посідає значне місце у науці кримінології та є одним із предметів діяльності правоохоронних органів. Сутність протидії злочинності полягає в здійсненні соціально-управлінської діяльності, включаючи реалізацію громадських і приватних ініціатив та кримінально-юстиційних зусиль, спрямованих на утримання злочинності в соціально допустимих межах, зміст якої становлять запобігання таким правопорушенням та правове реагування на них як взаємопов'язані безперервні процеси. [1, с. 110].

Координація – слово латинського походження – означає погодження, з'єднання, приведення в порядок, у відповідність. У суспільно-політичній діяльності – це відповідність планів і роботи різних ланок державного апарату, установ та організацій, які ставлять за мету найбільш ефективно вирішення завдань. Головна мета координації – розмежування функцій суб'єктів при здійсненні спеціально-кримінологічних заходів і разом з тим взаємозв'язок і погодження їх дій. Унаслідок координації усувається дублювання в роботі, виробляється єдиний підхід до вирішення певного завдання, активізується діяльність суб'єктів запобігання. Кримінологічний аналіз злочинності дозволяє цілеспрямовано планувати запобіжну діяльність і вибирати форму координації. [2, с. 84].

Слід зазначити, що правоохоронні органи належать до суб'єктів протидії злочинності, тому належна координація їх дій призведе до ефективного здійснення такої протидії злочинності в контексті їх діяльності. Наказом Генерального прокурора № 28 від 08.02.2021 року Про затвердження Порядку координації діяльності правоохоронних органів у сфері протидії злочинності передбачено, що завданнями координації є: розробка та впровадження пріоритетів кримінально-правової політики, сучасних підходів до протидії злочинності; визначення основних напрямів та проблем щодо запобігання та протидії злочинності на основі аналізу її структури, динаміки та прогнозування тенденцій, підготовка пропозицій щодо шляхів вирішення відповідних проблем; розробка, узгодження і реалізація спільних заходів, спрямованих на запобігання кримінальних правопорушень, причин та умов, які сприяли їх вчиненню; підготовка пропозицій щодо вдосконалення законодавства у сфері протидії злочинності [3].

Основною формою координації є проведення координаційних нарад із керівниками правоохоронних органів. Також є й інші форми: проведення спільних нарад; створення міжвідомчих робочих груп; здійснення спільних виїздів у регіони для проведення узгоджених дій, перевірок; обмін аналітичною інформацією, проведення спільних аналітичних досліджень; розробка спільних наказів, листів інформаційного характеру; розробка спільних планів; підготовка

і навчання кадрів; розробка пропозицій з питань удосконалення правового регулювання; ініціювання проведення наукових досліджень тощо[3].

Крім того, не слід забувати про міжнародну координацію у сфері протидії злочинності. Міжнародне інституційне співробітництво у сфері протидії злочинності можна визначити як об'єднання зусиль органів кримінальної юстиції різних країн, спрямованих на запобігання, припинення, розслідування діяльності злочинних угруповань, притягнення винних до кримінальної відповідальності, розробку стратегії й тактики цієї діяльності, а також удосконалення методів управління уповноваженими структурами, кадровим, науковим, технічним забезпеченням їх роботи [4, с. 367].

Отже, питання координації діяльності правоохоронних органів у сфері протидії злочинності у нашій країні є досить актуальним. Передбачені нормативно-правовими актами завдання та форми координації повинні забезпечити належну ефективність здійснення протидії злочинності як глобального соціально-правового явища.

Література:

1. Куц В. Протидія злочинності: сутність і зміст. *Науковий часопис Національної академії прокуратури України*. 2016. № 4. С. 103-112.

2. Голіна В. В. Запобігання злочинності (теорія і практика): навч. посіб. Харків, 2011. 120 с.

3. Про затвердження Порядку координації діяльності правоохоронних органів у сфері протидії злочинності : наказ Генерального прокурора України від 08 лют. 2021 р. № 28. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0028905-21#Text> (дата звернення: 11.11.2021).

4. Шостко О. Ю. Міжнародне та регіональне співробітництво у сфері протидії організованій злочинності. *Порівняльно-аналітичне право*. 2015. № 4. С. 364-368.

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Ткачова. О. В.

ЛАЛАЯНЦ А. О.,

*студентка 6 курсу міжнародно-правового факультету
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ В УКРАЇНІ

Анотація. Досліджено правове регулювання запобігання та протидії домашньому насильству в Україні; наведено сутність поняття "домашнє насильство".

Ключові слова: домашнє насильство, запобігання, протидія, правове регулювання, Конвенція.

Аннотація. Исследовано правовое регулирование предотвращения и противодействия домашнему насилию в Украине; приведена суть понятия "домашнее насилие".

Ключевые слова: домашнее насилие, предотвращение, противодействие, правовое регулирование, Конвенция.

Summary. The abstracts explore the legal regulation of prevention and counteraction to domestic violence in Ukraine; the essence of the concept of "domestic violence" is given.

Keywords: domestic violence, prevention, counteraction, legal regulation, Convention.

Із прийняттям Закону України "Про запобігання та протидію домашньому насильству" [5] (далі – Закон) та набранням чинності Законом України "Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами" [4] Україна привернула увагу до актуальності проблеми домашнього насилля.

Відповідно до Закону, домашнє насильство – це діяння (дії або бездіяльність) фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, що вчиняються в сім'ї чи в межах місця проживання або між родичами, або між колишнім чи теперішнім подружжям, або між іншими особами, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у родинних відносинах чи у шлюбі між собою, незалежно від того, чи проживає (проживала) особа, яка вчинила домашнє насильство, у тому самому місці, що й постраждала особа, а також погрози вчинення таких діянь [5].

Відповідно до Закону України "Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами", Кримінальний кодекс України був доповнений статтею 126-1 «Домашнє насильство», згідно з якою домашнє насильство характеризує як умисне систематичне вчинення фізичного, психологічного або економічного насильства щодо подружжя чи колишнього подружжя або іншої особи, з якою винний перебуває (перебував) у сімейних або близьких відносинах, що призводить до фізичних або психологічних страждань, розладів здоров'я, втрати працездатності, емоційної залежності або погіршення якості життя потерпілої особи [2].

Таким чином, обов'язковою ознакою домашнього насильства як злочину, передбаченого статтею 126-1 КК України, є наслідки, що виражаються у: – фізичних або психологічних стражданнях; – розладах здоров'я, – утраті працездатності; – емоційній залежності або погіршенні якості життя потерпілої особи.

Необхідно звернути увагу на те, що КК України передбачає лише три форми домашнього насильства: фізичне, психологічне та економічне. Щодо четвертої форми, передбаченої Законом – сексуального насильства, то вона за наявності підстав кваліфікується за іншими статтями КК України, зокрема як злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи (ст. 152 КК

передбачає відповідальність за "Зґвалтування", ст. 153 КК – "Сексуальне насильство" та ін.) [2].

Ключовим міжнародним документом, що дозволяє створити умови для запобігання насильству щодо жінок і домашньому насильству, вважається Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами від 2011 р. (далі – Стамбульська конвенція) [1]. Україна підписала Стамбульську конвенцію ще у 2011 р., однак й досі не ратифікувала її. Важливість Стамбульської конвенції, полягає в тому, що вона містить перелік конкретних зобов'язань держави стосовно вдосконалення законодавства та правозастосовної практики з питання запобігання насильству щодо жінок і домашньому насильству.

Таким чином, Україна, прийнявши нове законодавство у сфері протидії та запобігання домашньому насильству, зробила великий шлях до створення потужного механізму протистояння цій проблемі. Наразі залишається відкритим питання ратифікації Стамбульської конвенції задля отримання підтримки міжнародної спільноти з цього питання. Реалізація заходів запобігання щодо цих праворушень має враховувати новітні напрацювання [3; 6].

Література:

1. Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами. Довідник для членів парламенту. Київ, К. І.С., 2014 р.
2. Кримінальний кодекс України: Закон України № 2341-III від 05 квітня 2001 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25-26. Ст.131.
3. Оболенцев В.Ф. Системний аналіз та моделювання системи запобігання злочинності в Україні: монографія. Харків: Юрайт, 2021. 192 с.
4. Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України: Закон України №2227-VIII від 06.12.2017 р. (Відомості Верховної Ради (ВВР)), 2018, № 5, ст.34.
5. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України № 2229-VIII від 07.12.2017 р. (Відомості Верховної Ради (ВВР)), 2018, № 5, ст.35.
6. Головкін Б. М. Кримінологічні проблеми умисних вбивств і тяжких тілесних ушкоджень, що вчиняються у сімейно-побутовій сфері : монографія / Б. М. Головкін. – Х. : Нове слово, 2004. – 252 с.
Науковий керівник: к.ю.н., доц. Оболенцев В. Ф.

ЛАЦЬКО А.В.,

аспірантка 1 року навчання

*кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права
Національного юридичного університету*

ЛАТЕНТНІСТЬ ЕКОЛОГІЧНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ

Анотація. Розглянуто фактори екологічної латентності та виявлено її негативні наслідки, запропоновано шляхи подолання явища латентності.

Ключові слова: латентність, екологічна злочинність, забруднення навколишнього середовища.

Анотация. Рассмотрены факторы экологической латентности и выявлены её негативные последствия, предложены пути преодоления явления латентности.

Ключевые слова: латентность, экологическая преступность, загрязнение окружающей среды.

Summary. Factors of ecological latency were considered and its negative consequences were revealed, ways of overcoming the phenomenon of latency were suggested.

Keywords: latency, environmental crime, environmental pollution.

Актуальність проблеми забруднення навколишнього середовища займає центральне місце у житті нашої країни, оскільки Україна належить до однієї з найменш водозабезпечених країн Європи. В Україні все гострішою стає проблема виснаження водних ресурсів внаслідок їхнього техногенного та антропогенного забруднення, в зв'язку з чим виникає глобальна екологічна криза. Причинами якої є: неефективна системи державного управління у сфері охорони навколишнього природного середовища, відсутності дієвої системи протидії та запобігання правопорушенням у сфері екології, а саме екологічних злочинів.

Загалом, екологічна злочинність являє собою сукупність злочинів, що посягають на суспільні відносини у галузі охорони, використання і відтворення природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки та завдають істотної шкоди навколишньому природному середовищу (довкіллю) або створюють загрозу її настання [1, с.279].

Попередній кримінологічний аналіз сучасного стану і тенденцій екологічної злочинності в Україні свідчить, що всього 1,1 % правопорушень у сфері охорони вод складають структуру екологічної злочинності, що свідчить про високу латентність цих правопорушень, оскільки вони мають швидкоплинний та неочевидний характер учинення, а їх наслідки не мають явно визначеного характеру. Латентна злочинність – це сукупність фактично вчинених, однак невиявлених або таких, що внаслідок інших обставин не стали відомими правоохоронним і судовим органам, злочинів, відомості про які не знаходять відображення в офіційній кримінально-правовій статистичній звітності [1, с.73]. Латентності притаманні такі фактори: об'єктивні, які не залежать від волі суб'єкта, прикладами таких є: відсутність чітко визначеної, персоніфікованої потерпілої сторони, яка була б заінтересована в інформуванні

правоохоронних органів про вчинення екологічних злочинів та суб'єктивні – їх причиною є волевиявлення особи, які з певних причин не інформують правоохоронні органи про факти вчинення правопорушень цього виду [2, с. 33].

Вагомим фактором латентності є зневіра значної частини населення в можливість розкриття злочинів, а також упевненість у відсутності належного реагування на повідомлену правоохоронним органам інформацію та притягнення до відповідальності осіб, винних у їх учиненні. Як засвідчують результати спеціальних досліджень, 41,5% опитаного населення України, якщо довідаються про вчинення злочину та осіб, які його вчинили, за власною ініціативою правоохоронцям про це не повідомлять [3, с. 215-218].

Отже, наявність латентної екологічної злочинності значно ускладнює оцінку дійсних масштабів злочинності в цілому, величину та характер шкоди, завданої громадянам та суспільству внаслідок злочинних посягань. Основною проблемою латентності є – те, що вона ускладнює виявлення причин та умов, що сприяють скоєнню екологічних правопорушень, та своєчасне реагування на їх усунення та запобігання. На її фоні відбувається зростання такого негативного явища як само детермінація злочинності, тобто її самовідтворення за рахунок зростання рецидивних злочинів. Серед населення в деякій мірі формується уявлення про злочинність як про альтернативний регулятор суспільних відносин.

Однією з найсуттєвіших проблем під час емпіричного дослідження латентності злочинності є необхідність пошуку відповідних методик, які б із максимальною точністю дали змогу виявляти сутнісні характеристики латентної злочинності й насамперед її масштаби, структуру, детермінуючі фактори тощо [4, с.97].

Тож, для мінімізації латентності злочинності слід впровадити цілеспрямовану діяльність з виявлення та усунення причин, умов та інших детермінант, що сприяють латентній злочинності. При цьому слід впливати на самі об'єкти: громадян, які не повідомляють про скоєнні правопорушення та співробітників правоохоронних органів, які приховують від реєстрації та обліку злочини, які ними були викриті.

Література:

1. Кримінологія : підручник / Б. М. Головкін, В. В. Голіна, О. Ю. Шостко та ін.; за ред. Б. М. Головкіна. – Харків : Право, 2020. – 384 с.
2. Кривенцов П.А. Латентная преступность в России : криминологическое исследование : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.08 / П.А. Кривенцов ; Московский государственный юридический университет имени О.Е. Кутафина. – М., 2014. – 184
3. Карпов Н.С. Злочинна діяльність [Текст] : монографія / Карпов Н.С. – К. : Вид-во Семенка Сергія, 2004. – 308 с.
4. Турлова Ю. А. Фактори латентності екологічної злочинності // Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки. - 2016. - № 2. - С. 95-102. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vznu_Jur_2016_2_15

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Лукашевич С.Ю.

ЛЕБЕДЄВА А. М.,

*студентка 2 курсу магістратури, 1 групи, 1 факультету
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

ВІКТИМНА ПОВЕДІНКА ЖІНОК ЯК ЖЕРТВ ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ СТАТЕВОЇ СВОБОДИ ТА НЕДОТОРКАНОСТІ ОСОБИ

Анотація. У роботі розглянуто віктимну поведінку жінок як жертв злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканості особи та запропоновано шляхи зменшення її проявів.

Ключові слова. Віктимна поведінка, жертва злочину, статеві злочини, насильство, жінка як жертва злочину.

Аннотація. В работе рассмотрено виктимное поведение женщин как жертв совершения преступлений против половой свободы и половой неприкосновенности личности и предложены пути уменьшения ее проявлений.

Ключевые слова. Виктимное поведение, жертва преступления, половые преступления, насилие, женщина как жертва преступления.

Summary. The paper considers victim behavior of women as a victim of committing crimes against sexual freedom and sexual integrity of a person and ways to reduce its manifestations are proposed.

Keywords. Victim behavior, victim of crime, sexual crimes, violence, woman as a victim of crime.

Згідно зі статтею 3 Конституції України людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю [1], посягання на які є кримінально-караними діяннями у відповідності до положень Кримінального кодексу України (далі – КК України).

У сучасному правовому полі найбільш тяжким і небезпечним визнається порушення нормативних приписів, що охороняють основне благо людини – життя та здоров'я, тобто – це тяжкі та особливо тяжкі насильницькі злочини проти життя та здоров'я людини, що передбачені в окремому II розділі КК України, а також низка інших посягань, розміщених у різних розділах КК України, що свідчить про різні об'єкти посягання, зокрема, злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи (далі – насильницькі злочини).

Динаміка насильницьких злочинів безумовно свідчить про негативні тенденції у цьому виді злочинності та про необхідність актуалізації даного питання як на практичному так і на наукового рівнях. Це пов'язано насамперед із тим фактом, що від насильства у сучасному світі страждають практично усі члени суспільства незалежно від віку, статі, професії чи інших ознак. Однак, результати досліджень як українських громадських організацій так і показники всесвітніх організацій, зокрема, Організації Об'єднаних Націй та Всесвітньої організації охорони здоров'я дають підстави стверджувати, що найбільше потерпають у сучасному суспільстві від насильства жінки. У зв'язку з цим, досить важливо встановити, що саме породжує вчинення обраних нами

злочинів, чому у більшості випадків жертвою є саме жінка та яку роль відіграє віктимна поведінка жінок у вчиненні по відношенню до них насильницьких злочинів.

Професор Головкін Б. М. під віктимною поведінкою розуміє діяння особи, що зумовили вибір її у ролі жертви і стали приводом для вчинення злочину в конкретній життєвій ситуації [2].

Вчений Лисодєд О. В. стверджує, що віктимна поведінка виступає однією із головних умов учинення низки злочинів, що у деяких випадках може не лише «розбудити» мотиви, що спонукають до вчинення злочину, але і «підказати» саму ідею злочину [3].

У свою чергу Сметаніна Н.В., досліджуючи питання віктимної поведінки жертв злочинів, запевняє, що не рідко саме напружені взаємовідносини між злочинцем і жертвою найбільш суттєво впливають на рішучість особи вчинити злочин [4].

Розглядаючи віктимну поведінку жінок із точки зору потенційного згвалтування, варто зауважити на тому, що у більшості випадків реальне криміногенне значення має перш за все «репутація» жінки як легко доступної або невибагливої особи у знайомствах і статевих зв'язках, зважаючи на що, злочинець розраховує на те, що жертва своїми діями демонструє добровільну згоду і у разі статевого контакту не буде звертатися із заявою до правоохоронних органів.

Ще одним різновидом віктимної поведінки жінки як жертви «статевого» злочину є так зване несвідоме провокування, до якого можна віднести флірт, згоду залишитися на одинці, заохочення пестошів, інтенсивне спілкування з незнайомим або малознайомим суб'єктом.

Досить часто віктимна поведінка з боку жінки формується і проявляється у ході розвитку нових відносин, в яких жінка уявляє бажану для неї модель поведінки з боку чоловіка, і яка є у багатьох випадках намріяна, або це уявлення сформувалося на основі власного життєвого досвіду і часто не відповідає реаліям життя, водночас не сприймаючи важливих сигналів невідповідної поведінки, що і призводить до вчинення насильницьких статевих злочинів по відношенню до жінки.

Окрім цього вчиненню насильницьких злочинів сприяють такі соціально-статусні та психологічні риси жінок, як: специфіка поведінки самої жінки у певних як побутових так і конфліктних ситуаціях, її суспільне або службове становище, вид діяльності, особисті якості жінки (її темперамент, характер, інтелект), її моральне та матеріальне становище.

Говорячи про фактори, що сприяють розвитку віктимної поведінки, не можна не згадати про такий чинник, що підвищує рівень віктимності у декілька разів, як стан алкогольного/наркотичного сп'яніння. Як показує практика, великий відсоток згвалтувань відбувається саме по відношенню до жінок, які перебували у стані сп'яніння, при цьому гвалтівник може як сам ввести потерпілу особу в стан фізичної і психічної безпорадності, використовуючи, зокрема, алкогольні напої, наркотики, снодійне, так і такий стан може настати

незалежно від його дій, а у результаті дій самої жертви. Однак, у будь-якому випадку, незалежно від того, хто був ініціатором вживання вище згаданих речовин, жінка своїми діями демонструє прояви віктимної поведінки, тим самим підвищує вірогідність вчинення щодо неї насильницького злочину.

Отже, можна з упевненістю констатувати, що однією із причин виникнення та реалізації умислу на вчинення насильницьких злочинів стосовно жінок, є віктимна поведінка останніх, яка провокує та підштовхує злочинців до вчинення протиправних діянь. При цьому варто зауважити, що, як правило, віктимна поведінка не сприймається абсолютно кожною людиною і не завжди тягне за собою вчинення злочину, адже така поведінка впливає лише на тих осіб, які потенційно схильні до вчинення злочину і без такого фактора як віктимна поведінка, тому, вступаючи у контакт як з незнайомим так і з знайомим чоловіком, жінка, задля збереження свого життя і здоров'я, честі та недоторканості, повинна обережно та адекватно себе поводити і реагувати на конкретні ситуації, аби запобігти проявам зі свого боку віктимної поведінки та формуванню у чоловіка умислу на вчинення по відношенню до неї насильства.

З цього приводу досить доречно висловився професор Головкін Б. М., який сказав, що «сама віктимна поведінка перетворює суб'єкта на об'єкт злочинних посягань у ситуації взаємодії зі злочинцем», з чим ми повністю погоджуємося [2].

Підсумовуючи, варто зауважити, що віктимна поведінка – це відображення внутрішнього «світу» людини, який формується у процесі її соціалізації і залежить насамперед від особистих установок, ідей та переконань особи, тому, на нашу думку, єдиний можливий шлях по зменшенню проявів віктимної поведінки – це робота над собою і зміна власної моделі поведінки.

Література:

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254-к/ 96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996, № 30, ст. 141.
2. Головкін Б. М. Віктимна поведінка жертв злочину//Проблеми законності. 2016. С. 124-135. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pz_2016_135_15
3. Лисодєд О. В. Про віктимологічну профілактику шахрайства проти приватної власності громадян. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/13266/1/Lysodyed_181-184.pdf.
4. Сметаніна Н. В., Рябокінь О. М. Віктимна поведінка жертв «злочинів ненависті». *Часопис Київського університету права*. Серія «Кримінальне право та кримінологія». 2016. С. 281-284.

Науковий керівник: д.ю.н., проф. Головкін Б.М.

ЛЕВИЦЬКА Ю. А.,

*аспірантка кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

МЕДИЧНЕ ЗАПОБІГАННЯ НАРКОЗЛОЧИННОСТІ В МІСЦЯХ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ

Анотація. У тезах розглянуто стан наркозалежності та наркозлочинності в установах виконання покарань України. Досліджено міжнародну практику надання медичної допомоги засудженим, що впливає на зниження рівня наркозлочинності.

Ключові слова: наркотична злочинність, замісна підтримуюча терапія, установа виконання покарань, засуджені.

Аннотація. В тезисах рассмотрено состояние наркозависимости наркопреступности в учреждениях исполнения наказаний Украины. Исследована международная практика оказания медицинской помощи осужденным, что влияет на снижение уровня наркопреступности.

Ключевые слова: наркотическая преступность, заместительная поддерживающая терапия, учреждение исполнения наказаний, осужденные.

Summary. The abstracts examined the situation of drug-related crime and drug addiction in penal institutions of Ukraine. International practice in providing medical assistance to convicts has been studied, which has an impact on reducing the level of drug crime.

Keywords: Drug Crime, Opiate Substitute Therapy, Penal Institution, Convicts

Проблема наркозалежності в установах покарань є актуальною, адже майже половина засуджених мають досвід вживання наркотиків протягом останніх років. Перебуваючи в ізольованих умовах, в'язні шукають способи отримати наркотичні речовини, що призводить до наркозлочинності. Своєчасне, безперервне та якісне надання медичної допомоги може стати ефективним засобом запобігання цьому явищу.

Основними напрямками наркозлочинної діяльності вважають злочини, пов'язані з наркобізнесом; злочини, вчинення яких пов'язане з наркотичною залежністю; злочини, що вчиняються особами, які перебувають у стані наркотичного сп'яніння [2, с.224]. У результаті проведення оперативно-розшукових та профілактичних заходів у громадян, засуджених і осіб, узятих під варту, протягом першого півріччя 2018 року вилучили 5 кг наркотичних речовин, з них 59% – у виправних колоніях [7]. У зв'язку з цим, можна стверджувати, що проблема наркотичної злочинності є поширеною в установах виконання покарань.

Злочини у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів є найбільш розповсюдженими пенітенціарними злочинами [4, с.464]. Дані за 2000 рік засвідчують, що злочини, пов'язані з незаконним обігом наркотичних речовин становили 9,2% від загальної кількості пенітенціарних злочинів [5, с.10]. Станом на 2019 рік, 31,2% засуджених мають досвід вживання ін'єкційних наркотиків [6, с.14]. Отже,

спостерігається стійка тенденція зростання даного виду злочину, що вчиняється засудженими. Звідси стає зрозумілим, що необхідно вживати ефективні заходи протидії наркозлочинності в місцях несвободи.

Спеціально-кримінологічне запобігання злочинності є сукупністю конкретних заходів одноразового чи тривалого характеру, що мають за мету скоротити кількість злочинних проявів, послабити криміногенну обстановку, не допустити вчинення злочинів або припинити їх. Як інтегративна система, воно включає попереджувальні засоби інших галузей, в тому числі, медицини [3, с.213]. За таких умов, під медичним запобіганням можна розуміти сукупність медичних заходів та інструментів, які впливаючи на стан здоров'я особи, сприяють зменшенню її злочинних проявів.

Медичний аспект стратегії протидії наркозлочинності полягає в удосконаленні методів лікування наркоманії, підвищенні кваліфікації та забезпеченні високої професійної підготовки медичних працівників, розробленні нових лікарських препаратів і медичного устаткування для лікування наркоманії тощо [2, с. 203]. Виходячи з міжнародної практики, зокрема Сполучених Штатів Америки, до перевірених заходів зменшення шкоди та інструментів можна віднести програми обміну шприців та опіатну замісну терапію. Там, де ці заходи були запроваджені, рівень наркозалежності серед ув'язнених знизився [8, с.4].

Одним із принципів подолання наркозалежності у засуджених є ефективне тривале лікування наркоманії, навіть після звільнення з установи виконання покарань. Було доказано, що такі ліки, як метадон, бупренорфін і налтрексон знижують вживання героїну і повинні бути доступними для тих, хто може отримати від них користь [9, с.3]. На доречність застосування замісної підтримувальної терапії (ЗПТ) зауважують вітчизняні вчені, класифікуючи її як частину надання медичної допомоги [1, с.180].

Підсумовуючи вищезазначене, одним із засобів запобігання та протидії наркозлочинності в установах виконання покарань виступає надання медичної допомоги засудженим. Зарубіжна практика свідчить про актуальність реалізації програми надання замісної підтримувальної терапії особам, які виконують кримінальні покарання.

Література:

1. Автухов К. А., Байлов А. В. Замісна підтримуюча терапія в місцях несвободи: міжнародний досвід, 2016. URL: http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/1097/zamisna_pidtrimuyucha_terapiya_v_miscyah_nesvobodi_mizhnarodniy_dosvid.pdf?sequence=2&isAllowed=y (дата звернення: 3.11.2021).
2. Гладкова Є. О. Феноменологічний аналіз наркозлочинності. 2018. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2018/5/44.pdf> (дата звернення: 13.11.2021).
3. Голіна В. В. Запобігання злочинності: проблеми оптимізації соціальної активності. Вісник Академії правових наук України, 2006. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/5290/1/Golina_206.pdf (дата звернення: 13.11.2021).

4. Джужа О. М. Пенітенціарна злочинність. Вісник Асоціації кримінального права України, 2016. URL: http://nauka.nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/07/43_CrimePenitentiary.pdf (дата звернення: 3.11.2021).

5. Лукашевич С. Ю. Кримінологічна характеристика та попередження злочинності засуджених в місцях позбавлення волі: автореф. дис. ... канд.юр.наук. Харків, 2001. 18 с.

6. «Наркозлочини» в системі кримінальної юстиції: можливості для зменшення в'язничного населення в умовах пандемії COVID-19. URL: <https://freezone.org.ua/wp-content/uploads/Narkozlochyny-v-systemi-kryminalnoyi-yustytsiyi.pdf> (дата звернення: 13.11.2021).

7. Як в Україні карають і обмежують права наркозалежних у місцях несвободи, 2018. URL: <https://freezone.org.ua/en/yak-v-ukrayini-karayut-za-narkotyku-i-obmezhuuyt-prava-narkozaleznyh-u-mistsyah-nesvobody/> (дата звернення: 13.11.2021).

8. Global Prison Trends 2015. Special Focus Pull-out section. Drugs and imprisonment. URL: https://www.unodc.org/documents/ungass2016//Contributions/Civil/PenalReform/Drugs_and_imprisonment_PRI_submission_UNGASS.pdf (Last accessed: 3.11.2021).

9. Principles of Drug Abuse Treatment for Criminal Justice Populations. Research-Based Guide, 2016. URL: https://d14rmgtrwzf5a.cloudfront.net/sites/default/files/txcriminaljustice_0.pdf (Last accessed: 3.11.2021).

Науковий керівник : к.ю.н., с.н.с. Автухов К. А.

ЛИСАК О.С.,

студент 8 групи 2 курсу магістратури,

Інституту прокуратури та кримінальної юстиції

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ВИЗНАЧЕННЯ КРИМІНОЛОГІЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ ОСОБИ ТЕРОРИСТА

Анотація. Розглянуто кримінологічну характеристику особи терориста. Досліджено методом аналізу індивідів, які вчиняють акти тероризму.

Ключові слова. Злочинність; тероризм; виявлення осіб, які причетні до терористичних актів.

Аннотація. Рассмотрена криминологическая характеристика личности террориста. Исследован методом анализа индивидов, совершающих акты терроризма.

Ключевые слова. Преступность; терроризм; выявление лиц, причастных к террористическим актам.

Annotatoin. The criminological characteristics of the terrorist's personality are considered. It is studied by the method of analysis of individuals who commit acts of terrorism.

Keywords. Criminality; terrorism; identification of persons involved in terrorist acts.

Аналіз особистості осіб, причетних до скоєння терористичних актів, має велике теоретичне і прикладне значення. Для глибокого вивчення осіб, які вчиняють акти тероризму, необхідно розпізнати та виділити типове, що притаманне їм. Підхід у дослідженнях індивідуального та соціального в особі терориста, дозволяє сформулювати риси досліджуваної категорії осіб, змалювати образ терориста, а головне – виділити особливий соціальний тип, названий особою злочинця [1, с. 164]. Сьогодні в суспільстві відбуваються інтенсивні процеси інформатизації та інтелектуалізації, прискореними темпами формується інформаційне суспільство, особливістю якого є комп'ютеризація всіх сфер людського життя. Останнім часом комп'ютерні технології та комп'ютерні системи використовуються в більшості злочинів як засіб їх вчинення [6, с. 1297].

У багатьох осіб, які вчиняють даний вид злочину, є певні спадково обумовлені фізіологічні дефекти: надмірна збудливість, нестриманість, що спонукає людину до проявів агресії і викликає прояви негайного задоволення своїх потреб, інші нервово-психічні захворювання [2, с. 41]. Однак, терористами можуть бути не лише психічно неврівноважені люди. До даної категорії слід віднести осіб, які були неодноразово засуджені, у тому числі за вчинені насильницькі злочини. Їх психіка постійно порушена через ті або інші генетичні відхилення (наприклад, спадковість батьків алкоголіків або наркоманів).

Мохончук С.М. говорить про те, що можна виділити як мінімум два яскраво виражених типи особи терориста. Перші відрізняються високим інтелектом, упевненістю в собі, завищеною самооцінкою, прагненням до самоствердження, а другі - невпевнені в собі, невдахи, зі слабким Я, низькою самооцінкою. Але як для першого, так і для другого типу характерна висока агресивність, постійна готовність захистити своє Я, прагнення самоствердитися, незначна увага до почуттів і бажань інших людей, фанатизм [3, с. 187].

Якщо говорити про риси характеру чи психологічних властивостях особистості таких злочинців, то це мають бути люди вельми агресивні, зневажливо відносяться не тільки до закону, але і до норм загальнолюдської моралі і моральності. Їх відрізняє прагнення протиставити себе суспільству будь-яким шляхом. Велика ймовірність скоєння ними в минулому правопорушень і злочинів корисливо - насильницької спрямованості (вбивства, вимагання, бандитизм і т.д.).

Лузгін І.М. [4, с. 65] вважає, що практично в кожному випадку в терористичній організації можна виділити наступний розподіл ролей: виконавці, пособники, підбурювачі, бригадири, організатори (керівники).

Завдання бригадирів полягає у забезпеченні реалізації рішень керівників терористичної організації, контролі діяльності виконавців, здійсненні всіляких посередницьких повноважень, зберігання і розпорядження матеріальних і

фінансових засобів, що використовуються для підготовки та проведення терористичних акцій.

Особистість виконавця, що йде на вчинення терористичного акту, характеризується низкою таких особливостей: злочинець володіє певними знаннями та вміннями, отриманими під час служби в армії, в підрозділах ОВС, спецслужб, в процесі навчання і відповідної роботи в цивільних закладах або в навчальних центрах терористів; він має доступ (незаконно набуває, зберігає, перевозить, викрадає і т.д.) до вогнепальної зброї, вибухових речовин, боєприпасів, вибухових пристроїв.

Серед виконавців окремо виділяють осіб, орієнтованих на суїцидальний терор. Кістяк подібних виконавців складають глибоко віруючі чоловіки середнього віку, які вчинили релігійні або побутові злочини, і вирішили таким способом спокутувати свою провину. Також виконавцями суїцидальних терактів можуть бути молоді люди і підлітки, які пройшли спеціальну цілеспрямовану програму підготовки.

Особи, які здійснюють керівництво терористичними організаціями, є авторами основних планів терористичної діяльності, вони підбирають і створюють підлеглі собі структури, підтримують зв'язки з міжнародними терористичними організаціями, отримують від них фінансову допомогу і розподіляють її, звітують перед «спонсорами» за витрачені гроші.

Серед керівників терористичної організації великий відсоток раніше засуджених. До числа основних якостей, властивих сучасному лідеру терористичної злочинної групи, відносяться: наявність досвіду злочинної діяльності; вольові якості; більш високі, у порівнянні з іншими учасниками, розумові здібності; фізична сила; комунікабельність; рішучість у діях; знання зовнішніх і внутрішніх умов функціонування організації; швидкість орієнтування і прийняття рішень у складних ситуаціях; уміння забезпечити конспіративність підготовлюваних і вчинюваних терористичних актів.

З огляду на вищевикладене, можна сформулювати кримінологічний портрет особи терориста: особа будь-якої професії, культури, релігії; в переважній більшості має соціально обумовлені нервово-фізіологічні дефекти; неодноразово засуджена, у тому числі за вчинені насильницькі злочини; вельми агресивна, зневажливо відноситься не тільки до закону, але і до норм загальнолюдської моралі і моральності; прагне самоствердитися; фанатична.

Література:

1. Рибачук М. В. Запобігання тероризму органами внутрішніх справ України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Рибчук Максим Васильович. – К., 2010. – 241 с.
2. Иванов Н. Г. Психические аномалии и проблемы уголовной ответственности : монография / Н. Г. Иванов. – М. : Юрид. ин-т МВД России, 1995. – 148 с.
3. Мохончук С. М. Уголовная ответственность за терроризм / дисс. канд. юрид. наук : 12.00.08 / Мохончук Сергей Михайлович. – Х., 1999. – 263 с.

4. Лузгин И. М. Развитие методики расследования отдельных видов преступлений / И. М Лузгин // Правоведение. – 1977. – № 2. – С. 62-65.

5. Головкін Б.М. Про детермінацію злочинності // Часопис Київського університету права. 2020. № 1. С. 274-280. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/18081/1/Holovkin_274-280.pdf

6. Ovcharenko, M. O., Tavolzhanskyi, O. V., Radchenko, T. M., Kulyk, K. D., & Smetanina, N. V. (2020). Combating Illegal Drugs Trafficking Using the Internet by Means of the Profiling Method. J. Advanced Res. L. & Econ., 11, 1296

7. Головкін Б.М. Теперішнє і майбутнє кримінології // Проблеми законності. Харків : 2020. № 149. С. 168- 184. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/18080/1/Holovkin_168-184.pdf

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Таволжанський О.В.

ЛИТВИНЕНКО Д.О.,

*студентка б курсу господарсько-правового факультету
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

ДЕЯКІ АСПЕКТИ МОТИВАЦІЇ КОРИСЛИВО-НАСИЛЬНИЦЬКОЇ ЗЛОЧИННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Анотація. Розглянуто корисливо-насильницькі злочини як самостійну групу злочинної діяльності. Досліджено проблему визначення корисливого мотиву. Сформовано єдиний підхід до розуміння корисливо-насильницьких злочинів.

Ключові слова: корисливо-насильницький злочин, корисливий мотив, матеріальна вигода, насильство.

Аннотация. Рассмотрены корыстно-насильственные преступления как самостоятельная группа преступной деятельности. Исследована проблема определения корыстного мотива. Сформирован единый подход к пониманию корыстно-насильственных преступлений.

Ключевые слова: корыстно-насильственное преступление, корыстный мотив, материальная выгода, насилие.

Summary. Considered selfish and violent crimes as an independent group of criminal activity. The problem of determining the selfish motive has been investigated. Formed a unified approach to understanding the mercenary and violent crimes.

Keywords: mercenary-violent crimes, selfish motive, material gain, violence.

З-поміж корисливих та насильницьких злочинів, саме група корисливо-насильницьких є більш небезпечною для суспільства через те, що останні посягають на декілька об'єктів – життя та здоров'я особи, її честь та гідність й безпосередньо власність. Питома вага корисливих злочинів серед усіх проявів злочинності сягає близько 80%. В свою чергу, корисливі злочини мають власний поділ на насильницькі та ненасильницькі. Інтерес праці становлять саме корисливі насильницькі злочини, які характеризуються корисливим

мотивом та насильницьким засобом досягнення його реалізації такі як: бандитизм, вбивство на замовлення або із корисливих мотивів, розбій тощо.

Певна наукова неоднозначність має місце при визначенні поняття корисливого мотиву, бо є досить широким за змістом. Так, розуміння терміну «корисливий мотив» зводиться до ототожнення його із такими поняття як: потяг до швидкого збагачення, наявність власної вигоди, прагнення наживи. Науковці акцентують увагу на тому, що користь повинна стати основною підставою виникнення наміру особи до вчинення відповідного злочину. Бажання отримати, здобути матеріальні цінності справляють на особу керуючий вплив та спонукають до протиправного діяння. Однак, характеризуючи корисливий мотив необхідно зазначити, що він полягає не тільки у надбанні особою матеріальних благ, а й, навпаки, уникненні певних витрат [1, с. 20-22].

Правовий зміст корисливого мотиву розкрито у Постанові Пленуму Верховного Суду України від 07.02.2003 р. №2, яка визначає такий мотив при вчиненні умисного вбивства як бажання особи заволодіти матеріальними благами для себе або для інших осіб, уникнути витрат чи відповідних матеріальних обов'язків, отримати іншу матеріальну вигоду. Факт одержання та момент виникнення такого мотиву не мають значення [2].

Б.М. Головкін звертає увагу, на те що корисливе насильство відрізняється від некорисливого цілераціональністю, бо відправною точкою у цьому разі є очікування особи, в результаті вчинення злочину, отримати вартісну вигоду шляхом застосування насильства для досягнення відповідної мети. Насильство виступає необхідним засобом для реалізації в особи корисливого мотиву вчинення злочину. Можна зробити висновок, що корисливо-насильницький злочин – це негативне суспільне явище, спрямоване на незаконне збагачення особи з використанням насильства або погрозою останнім [1, с. 19].

В.В. Тіщенко також наголошує, що корисливо-насильницькі злочини містять поєднання наміру особи здобути матеріальні блага та застосування насильства (фізичного чи психологічного) задля досягнення поставленої мети. Задоволення матеріальних потреб може здійснюватися безпосередньо для особи злочинця або для задоволення потреб інших осіб [3, с. 22].

Отже, корисливо-насильницькі злочини поєднуючи у собі дещо різні за соціальним походженням форми злочинної діяльності у неподільний комплекс, характеризуються як відокремлена самостійна група злочинів з наявною власною системою особливостей та відповідними рисами, такими як цілепокладання, ціледосягнення та їх взаємозв'язок. Можна сказати, що такі злочини характеризують особу егоїстичною та зорієнтованою на досягнення матеріальної вигоди за допомогою насильства.

Література:

1. Головкін Б. М. Корислива насильницька злочинність в Україні : феномен, детермінація, запобігання : монографія. Харків : Право, 2011. 432 с.
2. Про судову практику в справах про злочини проти життя та здоров'я особи: Постанова Пленуму Верхов. Суду України від 07.02.2003 р. № 2

[Електронний ресурс]. - Режим доступу:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0002700-03#Text>

3. Тищенко В. В. Корыстно-насильственные преступления: криминалистический анализ: монография / В. В. Тищенко. – Одесса : Юрид. лит., 2002. – 360 с.

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Пивоваров В.В.

DR. GO LISANAWATI

Faculty of Law University of Surabaya, Indonesia

ANTI-CORRUPTION EDUCATION TO PREVENT CORRUPTION: CAN IT WORK WELL AND BE WORTH IT?

Corruption has become a significant problem for every country in the world, and including Indonesia. The trend of Corruption is not decreased but yearly increased. In 2020, Indonesia's Corruption Perception Index (CPI) was 102/180, with a score of 37/100. Global Corruption Barometer, which has surveyed people on their daily experience on confronting Corruption. Indonesia got 92% of the people who think government corruption is a big problem, while 30% of public service users paid a bribe in the previous 12 months. The CPI of Indonesia from year to year can be seen from this chart below:

Year	Index	Rank	Year	Index	Rank
2000	1.7	85	2010	2.8	110
2001	1.9	88	2011	3	100
2002	1.9	96	2012	32	118
2003	1.9	122	2013	32	114
2004	2.0	133	2014	34	107
2005	2.2	137	2015	36	88
2006	2.4	130	2016	37	90
2007	2.3	143	2017	37	96
2008	2.6	126	2018	38	89
2009	2.8	111	2019	40	85
			2020	37	102

Table 1: Indonesian CPI (2000 – 2020)

Corruption has been transformed into an astonishing crime that requires an extraordinary effort to prevent and eradicate it. The law of Indonesian Anti-Corruption has been mentioned the needed tremendous effort in considering the law. Further, the consideration of the Indonesian Anti-Corruption Law underlined the impact of Corruption. Corruption can be detrimental to State finance and a violation of social and economic rights in general. There are two significant parts of corruption

eradication efforts: (1) law enforcement; and (2) Prevention. It is believed that every detail of the measures taken by the government will never optimally succeed if the government only conducts it without involving the participation of the community. The community has become an essential part of society, especially for the young generation, the heirs of the Nation's future. The young people probably most expected the community to be actively involved by boosted with the right moral and conscience to shield from Corruption.

The involvement of all elements in society, starting from young kids, young people, and everybody, is believed to bring success in corruption eradication, not in enforcement, since it has become the authority of the law enforcement institution. In this context, the discussion will be concerned with students. The active role of the students has been expected to bring more effects in the effort to prevent Corruption by building an anti-corruption culture in society. As Roscoe Pound said, the law as a tool of social engineering." The law of Corruption was created and implemented many years ago. If the implementation of the law has not been smooth, then it must be redesigned. The law must be served to bring utility, justice, and order to the community. In this context, to reach a maximum result of the anti-corruption effort, it needs another method that can fundamentally deconstruct the old process that only focuses on eradication and rebuild approach focused on prevention.

The Indonesian government has made great efforts to combat Corruption in various ways, but the CPI still said Indonesia is corrupt. Since 2002, the Corruption Eradication Commission has been established. An independent institution that will specifically handle Corruption committed by Government officials and other parties carries out curative efforts for bribery. The measure of enforcement or eradication is not cheap. It is a high cost. The truth can be seen from the CPI from time to time. It is not balanced compared to the corruption impact in the society and the State itself.

Students then can be expected to act as an agent of social changes. Students are being the driving force of the anti-corruption movement in society. Students need complete and sufficient knowledge more deeply about Corruption and every information and insight that could bring crime to become less. It requires the active participation and role of students. Students must understand the values and how they implement the values in everyday life. Anti-corruption education can be seen as the cheapest and most effective way to eradicate Corruption. Taking such preventive measures as anti-corruption education and instilling the values of integrity for the young generation is believed to be more effective in the long term.

The Indonesian Statistic Center has released surveys to assess the Indonesian Community Attitude towards Corruption (Indonesia's Anti-corruption Behavior) 2020. This survey shows that Indonesia's Anti-Corruption Behavior Index for 2021 is 3.88 on a scale of 0 to 5, compared to the previous year; this figure is higher than the 2020 achievements of 3.84. Anti-Corruption Behavior Index is based on two dimensions, namely the Dimension of Perception and Experience Dimensions. In 2021, the Perception Index value was 3.83, an increase of 0.15 points compared to the 2020 Perception Index (3.68). In contrast, the 2021 Experience Index (3.90) slightly decreased by 0.01 points compared to the 2020 experience index (3.91).

The development of the Anti-Corruption Behavior Index from 2012 – 2021 is described through this diagram below:

Sumber: Diolah dari data Survei Perilaku Anti Korupsi (SPAK), 2012–2015 dan 2017–2021

Diagram 1: the Anti-Corruption Behavior Index 2012 – 2021¹

Diagram 1 shows that the Anti-Corruption Behavior index is increased compared to a year before. Although there are fluctuations, there is an increase in the Perception Index. The index indicates an increase in understanding and assessment of society regarding anti-corruption behavior. Meanwhile, the 2021 Experience Index is 3.90; the figure slightly decreases to 2020 (3.91). In line with the perception index and from experience, the Anti-Corruption Behavior Index value also shows fluctuations. In 2021, the Anti-Corruption Behavior Index value is 3.88. This figure is higher than the 2020 Anti-Corruption Behavior Index (3.84).

Several approaches have been conducted to eradicate Corruption that is:

- Legal approach
- Business approach
- Market approach
- and the last is the cultural approach

The legal strategy is being used more often than other approaches since it promptly results, but it is expensive and ineffective. The distrust of the people through the practice of eradication sometimes creates an image that eradicating is inappropriate. Bribery and graft practice are remain happened. The economic loss is still high, and the Corruption is still there. The cultural approach is included education. People are educated to have a culture of anti-corruption.

Anti-Corruption Education also contains the understanding of the society to the crime forms of Corruption as mentioned in the law. Society shall know the category of Corruption that has been recognized as a crime. Through anti-corruption education, students will understand the impact on the State and community.

¹ The blue line is perception index; the orange line is experience index; and light green line is the Anto-Corruption Behavior Index. The Perception dimension is in the form of an assessment/opinion on anti-corruption behavior habits in the community. Meanwhile, the Experience Dimension is an anti-corruption experience that occurs in the community.

Education will touch the heart and the character of each student. The process will handle the behavior and surface of each student.

Ultimately, the anti-corruption education must bring the condition below:

- from the inner, the students can recognize and understand what

Corruption is;

- after that preventing themselves from not being a corruptor in all states;

- and preventing others and society from conducting Corruption.

The world of Corruption can be ended. It just needs the commitment of all elements in the society, both bureaucratic level, law enforcement institutions, and all people. Peter Eigen, the chair of Transparency International (in 2002), was reminded: "corruption political elites in the developing world, working hand-in-hand with greedy business people and unscrupulous investors, are putting private gain before the welfare of citizens and the economic development of their countries." In the end, touching the heart and molding people's character is essential, and it needs to boost massively. Though it is a long process, anti-corruption education is something worth to be practiced consistently.

ЛИТВЯК Д. І.,

студент 6 курсу 1 факультету

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЯТЬ «ОСОБА» ТА «ОСОБИСТІТЬ» ЗЛОЧИНЦЯ

Анотація. У тезах розглядаються визначення та співвідношення понять «особа», «особистість» злочинця.

Ключові слова: злочинність, особистість злочинця, особа злочинця.

Аннотація. В тезисах рассматривается определение и соотношения таких понятий как, «лицо» преступника и «личность» преступника.

Ключевые слова: преступность, «личность» преступника, «лицо» преступника.

Summary. The thesis reveal the definition and relationship between the concepts of «person of the offender» and «personality of the offender».

Keywords: criminality, personality of the offender, person of the offender.

Сучасні євроінтеграційні прагнення нашої держави дали новий поштовх вітчизняним правовим дослідженням, скоригувавши новітній вектор розвитку національної правової системи в контексті міжнародно-правових зобов'язань України перед світовим співтовариством [1]. Окремий злочин та злочинність в цілому не можна розглядати без осіб, що вчиняють ці злочини. Для кримінології метою дослідження такої категорії, як «особа» злочинця є встановлення основних характеристик осіб, які вчиняють певні злочини і розробка конкретних заходів, які спрямовані на виправлення таких осіб.

Поняття «особи» є складним та багатоаспектним, яке включає в себе біологічні, психологічні і соціальні сторони людини. Психічна складова

особи включає в себе самостійний духовно внутрішній світ: її відчуття, сприйняття, переживання; вольові, інтелектуальні та емоційні особливості; темперамент і характер. Варто також зазначити і про соціальний зміст поняття «особи». Людина як особа має якості, які дозволяють їй пізнавати зовнішній світ і себе саму, виступати суб'єктом різних видів діяльності, вступати у суспільні відносини з іншими представниками суспільства.

Суспільна небезпечність діяння є однією з основних ознак що характеризує поняття особи злочинця. Виходячи з цього, виникає необхідність встановлення певних особливостей особи, що в поєднанні з життєвими ситуаціями призводять до скоєння злочину, а також дослідити причини і умов формування таких особливостей.

Щодо визначення поняття «особистість злочинця», то таке визначення слід застосовувати тільки у відношенні осіб, які систематично займаються злочинною діяльністю (професійні крадії, шахраї, тощо). Це не стосується осіб, які вперше вчинили злочин. Будь-яка особистість формується під час провідного роду діяльності. Особистість злочинця формується внаслідок систематичного вчинення злочинів [2].

Як зазначає Головкін Б.М., термін «особистість злочинця» доцільно вживати на індивідуальному рівні, стосовно конкретних осіб, які вчинили ті чи інші злочини, адже дане поняття відображає соціальну властивість особистості злочинця, його внутрішній світ і виражається в індивідуально-психологічних ознаках, що сприяють вчиненню злочинів.

Термін ж «особа злочинця» охоплює усю сукупність соціально-демографічних, кримінально-правових, особистісно-рольових, соціально-психологічних ознак, а також ознак правової та моральної свідомості, які характеризують злочинця та відображають характер і ступінь його суспільної небезпечності.

Виникає питання, з якого часу можна говорити про особу злочинця і коли така можливість відпадає. Відповідаючи на це питання, слід враховувати кримінально-правовий і кримінологічний аспекти поняття особи злочинця. У кримінально-правовому плані особа злочинця виникає після вступу обвинувального вироку суду в законну силу і триває до моменту погашення чи зняття судимості. Кримінологічна характеристика особи теж нерозривно пов'язана із злочином, який вона скоїла. Однак для науки кримінології інтерес становить, саме особа злочинця, тобто процес її становлення і розвитку, а також чинники її формування. Цей інтерес зникає, коли особа перестає бути анти соціально орієнтованою. Криміногенні властивості, які характеризують особу злочинця, існують до злочину й обумовлюють його скоєння, але визнання конкретної особи злочинцем можливе лише після і у зв'язку із вчиненням нею злочину [3].

Отже, можна зробити висновок, що поняття «особа» злочинця визначається як сукупність соціально значимих ознак, зв'язків і відносин, які характеризують особу, що вчинила кримінальне правопорушення. Термін «особистість» злочинця слід використовувати стосовно конкретних категорій злочинців.

Література:

1. Vapniarchuk, V. V., Puchkovska, I. I., Tashian, R. I., & Tavalzhanskyi, O. V. (2019). Protection of ownership right in the court: The essence and particularities. *Asia Life Sciences*, (2 Suppl. 21), 863-879.

2. Головкін Б.М., Лисодед О.В. Співвідношення понять «особа злочинця» і «особистість злочинця»// Кримінологічна теорія і практика: досвід, проблеми сьогодення та шляхи їх вирішення: матер. міжвуз. наук.-практ. круглого столу. Київ: Нац. акад.внутр.справ.2020. Ч.1.С.34-39. URL: <https://dspace.nlu.edu.ua/handle/123456789/18126> (дата звернення: 09.11.21).

3. Головкін Б.М. Механізм запобігання корупції // Часопис Київського університету права. 2018. № 4. С. 254-260. URL:https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/16918/1/Holovkin_254-260.pdf

4. Запобігання корупції: підручник / Б. М. Головкін, О. Ю. Шостко, О. В. Новіков та ін.; за заг. ред. Б. М. Головкіна. Харків: Право, 2019. 296 с.

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Таволжанський О.В.

ЛІЩИНСЬКА В. О.,

студентка I курсу магістратури,

Інституту прокуратури та кримінальної юстиції

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ОСОБЛИВОСТІ ЖІНОЧОЇ ЗЛОЧИННОСТІ У ХХІ СТОЛІТТІ

Анотація: Досліджено особливості жіночої злочинності у ХХІ столітті. Запропоновано шляхи протидії цьому явищу.

Ключові слова: злочинність, жіноча злочинність, кримінальне правопорушення.

Аннотация: Исследованы особенности женской преступности в ХХІ веке. Предложены пути противодействия этому явлению.

Ключевые слова: преступность, женская преступность, уголовное правонарушение.

Summary. The peculiarities of women's crime in the ХХІ century are studied. Ways to counteract this phenomenon are suggested.

Keywords. crime, women's crime, criminal offense.

Злочинність є негативним явищем, якому властивий високий ступінь суспільної небезпеки. Кримінологія виділяє такий вид злочинності як жіноча злочинність, яка становить значну соціальну проблему, оскільки, крім ознак, які є притаманними злочинності взагалі, має додаткові негативні наслідки для суспільства [1].

Варто зазначити, що тема жіночої злочинності не є новою, однак у ХХІ столітті спостерігається тенденція зростання рівня жіночої злочинності, тому інтерес в науково-правовому полі до цього явище є цілком зрозумілим із урахуванням особливого місця жінок в системі суспільних відносин,

важливості соціальних ролей та функцій, які вони виконують в житті суспільства і вкрай несприятливих форм їхньої поведінки, що й актуалізує тему дослідження.

Поняття «жіноча злочинність» розкривається як сукупність кримінальних правопорушень, що вчиняються жінками на певній території за певний проміжок часу [2, с.324]. Також у науковому полі жіночу злочинність визначають як частину загальної злочинності, що являє собою сукупність кримінальних правопорушень, вчинених жінками, яким притаманна певна специфіка, котра залежить від соціальної ролі і функції жінки, що визначається способом життя і професійною діяльністю, особливими біологічними і психофізіологічними характеристиками [3].

З огляду на низку досліджень та статистичні дані, можна дійти висновку, що в структурі жіночої злочинності традиційно високий відсоток таких «загальнокримінальних» правопорушень, як крадіжка чужого майна, шахрайство. До складу корисливої жіночої злочинності входять усі кримінальні правопорушення у сфері економіки, тобто кримінальні правопорушення проти власності, проти інтересів служби в комерційних та інших організаціях, кримінальні правопорушення у сфері економічної діяльності тощо [2, с. 326].

Варто зазначити, що у XXI столітті дійсно спостерігається тенденція зростання корисливої, корисливо-насильницької і насильницької жіночої злочинності. Це обумовлюється, насамперед, пропагандою у засобах масової інформації та соціальних мережах, зокрема «Інстаграм» та «Тік-ток», культу грошей, багатства, дорогих курортів, красивого життя. Особливо вразливим в даному випадку є молоде покоління дівчат, яке надихаючись картинками з «ідеальним життям», прагне до такого життя, та намагається здобути значні грошові ресурси у будь-який спосіб, зокрема й незаконний.

Також, не менш вагому роль у зростанні злочинності серед жінок, відіграє кіно, що може неправильно сприйматися свідомістю жінок, а також містити в собі пропаганду насильства, жорстокості, сексуальної свободи чи може романтизувати злочинний світ, яскравим прикладом є серіали «Гострі картузи» та «Чому жінки вбивають».

Ще однією особливістю жіночої злочинності є висока латентність. До прикладу, що у XXI столітті все частіше до вчинення терористичних актів залучаються жінки та діти, оскільки вони викликають менше підозри, ніж чоловіки, тому їм легше проникати в заплановані для здійснення терактів місця [4].

Отже, жіноча злочинність у XXI столітті є досить поширеним явищем, яке певною мірою, зростає внаслідок нав'язаних стереотипів та модних тенденцій у соціальних мережах, що становить значну соціальну проблему. Тому протидіяти цьому явищу необхідно системно, зокрема проводити освітні та культурні заходи, спрямовані на розкриття другої сторони «ідеального життя», яке пропагується поширеними соціальними мережами та на спростування романтизації злочинного світу, що здійснюється у сучасному кіно.

Література:

1. Євдокімова М. Історичний аналіз жіночої злочинності. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. Вип. 3. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2018/3/27.pdf>.

2. Серкевич І. Р., Броневицька О. М. Аналіз психологічної структури жіночої злочинності. *Часопис Київського університету права*. 2020. № 1. С. 323-328.

3. Слюсар Д. Ю. Кримінологічна характеристика жіночої злочинності. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2018. Вип. 5, том 3. URL: http://www.nvppp.in.ua/vip/2018/5/tom_3/14.pdf.

4. Ткачова О. В. Жіночий тероризм: кримінологічна характеристика, причини виникнення і шляхи запобігання. *Теорія і практика правознавства*. 2019. Вип. 1 (15). URL: <file:///C:/Users/%D0%92%D1%96%D0%BA%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8F/Downloads/170671-Article%20Text-380564-1-10-20190702.PDF.pdf>.

Науковий керівник: к.ю.н., доц Ткачова О. В.

ЛІЩИНСЬКА В. О.,

студентка I курсу магістратури,

Інституту прокуратури та кримінальної юстиції Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ПОНЯТТЯ ВИПРАВЛЕННЯ ЗАСУДЖЕНИХ ОСІБ ДО ОБМЕЖЕННЯ ТА ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ

Анотація: Досліджено поняття виправлення засуджених осіб, а також проблеми та критерії оцінки виправлення засуджених осіб до обмеження чи позбавлення волі.

Ключові слова: засуджений, виправлення засудженого, ресоціалізація.
Анотація: Исследовано понятие исправления осужденных, а также проблемы и критерии оценки исправления осужденных к ограничению или лишению свободы.

Ключевые слова: осужденный, исправление осужденного, ресоциализация.

Summary: Correction`s of concept as well as the problems and criteria for assessing the correction of convicts to restraint or imprisonment has been revealed.

Keywords: convict, correction of the convict, resocialization.

Нині провідною метою кримінально-виконавчої системи як України, так і багатьох зарубіжних країн, є виправлення засуджених і попередження вчинення ними нових кримінальних правопорушень. Однак досить високий рівень рецидивної злочинності свідчить про недосконалість і неефективність діяльності установ виконання покарань у напрямку виправлення засуджених до обмеження чи позбавлення волі, що й зумовлює актуальність теми дослідження.

Згідно з кримінально-виконавчим законодавством виправлення засудженого є процесом позитивних змін, що відбуваються в його особистості та створюють у нього готовність до самокерованої правослухняної поведінки. Основними засобами виправлення та ресоціалізації засуджених є встановлений порядок виконання та відбування покарання (режим), пробація, суспільно корисна праця, соціально-виховна робота, загальноосвітнє і професійно-технічне навчання, громадський вплив [1]. Також, в науково-правовому полі виправлення засудженого розуміють як процес і результат позитивних змін в особистості засудженого, який полягає в нейтралізації його криміногенної поведінки й має за кінцеву мету додержання засудженим вимог положень закону про кримінальну відповідальність, що досягається шляхом застосування примусового впливу на особу засудженого [2]. Таким чином, виправлення полягає в тому, щоби шляхом примусового впливу на засудженого внести корективи в його соціально-психологічні властивості, нейтралізувати негативні настанови, змусити додержуватися положень закону про кримінальну відповідальність, а ще краще, прищепити повагу до закону [3].

Однак виникають безліч питань, пов'язаних з тим, чи можна точно встановити факт виправлення чи факт становлення засудженого на шлях виправлення та якими критеріями для цього слід керуватись. Варто зазначити, що найвищим ступенем виправлення засудженого, згідно з яким можна стверджувати, що «засуджений довів своє виправлення», традиційно вважаються зміни в поведінці та його особистості, з огляду на які можна вважати, що засуджений у випадку звільнення зможе свідомо дотримуватись соціальних норм життя у суспільстві та в нього відсутні будь-які установки на повернення до злочинної діяльності. В цьому аспекті головними критеріями виправлення засудженого виступають сумлінна (зразкова) поведінка та сумлінне ставлення до праці. Сумлінна поведінка являє собою свідоме і безперечне дотримання режиму відбування покарання та обов'язків, котрі встановлені правилами внутрішнього розпорядку установи, виконання законних вимог адміністрації, а також подання позитивного прикладу для поведінки іншим засудженим [4].

Однак, проблема полягає в тому, що зразкова поведінка і сумлінне ставлення до праці не завжди можуть бути результатом виправлення, а являти собою форму пристосування засудженого, котрий, насправді, не виправився [4]. Таким чином, може відбуватись так звана імітація виправлення засудженими, наприклад, з метою заміни невідбутої частини покарання більш м'яким або умовно-дострокового звільнення від відбування покарання, що передбачено кримінальним виконавчим законодавством, про що свідчить високий рівень рецидивної злочинності. Тому висновок про виправлення засудженого може бути зроблений тільки на підставі глибокого вивчення його особистості загалом.

Отже, дослідження показують, що з об'єктивної точки зору оцінити чи змогла засуджена особа до обмеження чи позбавлення виправитись в установі виконання покарання наразі є досить складно, оскільки не існує досить чітких

критеріїв та механізму такої оцінки. Крім того, задля того, аби запобігти пристосуванню засудженими до правил установи покарання, з метою імітації виправлення, необхідно створювати умови, за яких засуджені дійсно мали б можливість та бажання самостійно змінювати своє ставлення до життя, а також отримувати необхідні навички для повернення в суспільство.

Література:

1. Кримінально-виконавчий кодекс України від 11 липня 2003 року № 1129-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 3-4. Ст. 21

2. Ткачова О.В., Борох Є.Є. Основні засоби виправлення та ресоціалізації осіб, засуджених до позбавлення волі на певний строк. *Юридичний науковий електронний журнал: електрон. наук. фахове вид.* 2020. URL: http://www.lsej.org.ua/3_2020/85.pdf.

3. Кутєпов М.Ю. Виправлення та ресоціалізація засуджених неповнолітніх: шляхи вдосконалення. *Юридичний науковий електронний журнал: електрон. наук. фахове вид.* 2020. URL: http://www.lsej.org.ua/1_2020/55.pdf.

4. Яковець І. С. Виправлення засуджених через застосування кримінальних покарань: реалії та перспективи. І. С. Яковець, К. А. Автухов, О. В. Таволжанський. *Правовий вплив на неправомірну поведінку: актуальні грані* : монографія. Миколаїв. 2016. С. 126–162.

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Ткачова О. В.

ЛОГВИНЕНКО С.С.,

*студентка б курсу господарсько-правового факультету
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

ОСОБЛИВОСТІ ВТОРИННОЇ ВІКТИМІЗАЦІЇ ЖЕРТВ «ЗЛОЧИНІВ НЕНАВИСТІ»

Анотація. Розглянуто особливості віктимної поведінки жертв «злочинів ненависті». Надана характеристика наслідків «злочинів ненависті» та їхнього вплив на механізм вторинної віктимізації жертв.

Ключові слова: віктимність, вторинна віктимізація, жертва, «злочини ненависті».

Аннотация. Рассмотрены особенности виктимного поведения жертв «преступлений ненависти». Дана характеристика последствий «преступлений ненависти» и их влияние на механизм вторичной виктимизации жертв.

Ключевые слова: виктимность, вторичная виктимизация, жертва, «преступления ненависти».

Summary. Peculiarities of victim behavior of victims of «hate crimes». A description of the consequences of "hate crimes" and their impact on the mechanism of secondary victimization of victims.

Keywords: victimhood, secondary victimization, victim, «hate crimes».

Особливістю «злочинів ненависті» є направленість мотивів злочинця не на особисті якості жертви, а на представників іншої культури, раси,

національності, релігії тощо, нетерпимість до яких виражається їм через вчинення злочину. Особлива небезпека має місце під час поєднання такої нетерпимості зі соціальною стигмою.

Віктимність – це уразливість членів суспільства перед злочинними посяганнями за певних ситуацій. Ступень уразливості може бути різним. Віктимність як явище – це властивість соціального суб'єкта наражатися на небезпеку злочинних посягань за певних обставин, ситуацій або внаслідок дій інших осіб [1, с. 8]. Вторинна віктимізація означає віктимізацію, яка не є прямим наслідком злочинної дії, а спричиняється реакцією на потерпілого з боку інститутів та окремих осіб [2].

У різних життєвих ситуаціях поведінка жертв може провокувати злочини ненависті, бути каталізаторами їх вчинення, наприклад, зневажливе ставлення до цінностей держави, суспільства, в якому вони перебувають; яскраві прояви зухвалої поведінки, публічне засудження національних традицій і релігійних свят тощо. Але є випадки, де саме існування особи може бути причиною ненависті та вчинення щодо неї в подальшому злочинів. Індикаторами злочинів, що вчиняються на ґрунті ненависті, можуть виступати ознаки зовнішності потерпілої особи, які притаманні людям африканського, азійського походження, при цьому вік, сімейний стан, місце роботи, рівень освіти й культури для злочинця значення не мають. Нападники, обираючи жертву, насамперед реагують на зовнішні чинники: колір шкіри; традиційний одяг релігійної або етнічної групи; релігійні символи, національні або етнічні символи, символи належності до субкультури; іноземну мову, яку чують потенційні злочинці; особливості поведінки, якщо їх помітили потенційні злочинці: хрещення за іншими релігійними правилами або відмова від хрещення, ритуал певної релігії, поцілунок та знаки уваги осіб однієї статі тощо [3, с. 282].

Часто жертви відчують страх скоєння щодо них повторного злочину. Це змушує їх розробляти стратегії зниження ризику майбутньої віктимізації. Однак ці стратегії мають тенденцію зосереджуватися лише на зменшенні видимості маркера ідентичності, на який було спрямовано злочинне посягання. Такі стратегії не обов'язково вирішують проблему емоційної шкоди, завданої злочинцем. Жертви відчують недовіру по відношенню до суспільства, громади або сім'ї, залежно від стосунків між ними та злочинцем. Це призводить до фізичного і психологічного перенапруження, що в свою чергу викликає високий рівень тривоги і підозрливості по відношенню до інших людей. Жертва втрачає відчуття своєї приналежності до суспільства, в якому проживає. За результатами досліджень, потерпілі від «злочинів ненависті» зазнають більше емоційних страждань, ніж потерпілі від інших злочинів. Часті випадки бездіяльності з боку правоохоронних органів, а також негативна реакція суспільства сприяють їх вторинній віктимізації. Неодинокі випадки коли «злочини ненависті» можуть призвести до перетворення жертви на злочинця.

Отже, «злочини ненависті» заподіюють шкоду, яка виходить за межі особистості жертви. Вони сигналізують про загрозу всім людям, які мають

однаковий маркер ідентичності, що був об'єктом злочинного посягання. Тому дуже важливим є належний судове розслідування таких злочинів та зменшення випадків безкарності. «Злочини ненависті» можуть сигналізувати про початок соціальних або етнічних конфліктів у суспільстві, а тому потребують особливої уваги та аналізу.

Література:

1. Головкін Б. М. Віктимність як основна категорія віктимології. *Журн. східноєвроп. права*. 2015. С. 6–13. URL: http://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2015/10/golovkin_20.pdf

2. Рекомендація СМ/Rec (2006)8 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо допомоги потерпілим від злочинів від 14 червня 2016 р. URL: [https://www.viaduk.net/clients/vsu/vsu.nsf/\(documents\)/7442A47EB0B374B9C2257D8700495F8B](https://www.viaduk.net/clients/vsu/vsu.nsf/(documents)/7442A47EB0B374B9C2257D8700495F8B) (дата звернення: 11.11.2021).

3. Сметаніна Н. В., Рябокінь О. М.. Віктимна поведінка жертв «злочинів ненависті». *Часопис Київського університету права*. 2016. № 1. С. 281 – 284.

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Пивоваров В.В.

ЛУКАШЕВИЧ Д.С.

студентка групи ЕКО-2019-01

факультету Інженерних мереж та екології міст Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова

ЗАСАДИ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ

Анотація. Визначено охорону довкілля як актуальну проблему сьогодення. Піддано аналізу діюче екологічне законодавство, підстави і засади кримінально-правової охорони довкілля.

Ключові слова: охорона довкілля, екологічне законодавство, кримінальна відповідальність за кримінальні правопорушення проти довкілля.

Аннотація. Определено охрану окружающей среды как актуальную проблему. Проанализировано действующее экологическое законодательство, основы уголовно-правовой охраны окружающей среды.

Ключевые слова: охрана окружающей среды, экологическое законодательство, уголовная ответственность за экологические преступления.

Annotation. Environmental protection is identified as an urgent problem today. The current environmental legislation, grounds and principles of criminal law protection of the environment are analyzed.

Keywords: environmental protection, environmental legislation, criminal liability for criminal offenses against the environment.

Сучасному світу притаманна низка екологічних проблем, в зв'язку із чим актуалізувались проблеми захисту довкілля, в тому числі засобами правової охорони. Багато видів тварин та рослин вже зникли або знаходяться на межі зникнення, масштаби викидів забруднюючих речовин у ґрунти, води, атмосферне повітря залишаються доволі високими, зменшується обсяг

природних ресурсів, зокрема прісної води, погіршується стан озонового шару тощо. Екологічна ситуація по всій планеті є незадовільною та навіть загрозливою. Саме тому більшість держав, в тому числі й Україна, вживають заходів для охорони довкілля від шкідливого впливу шляхом прийняття нормативно-правових актів та встановлення юридичної відповідальності, в тому числі й кримінальної, за вчинення певних шкідливих для довкілля діянь.

Базисом для правового регулювання суспільних відносин, пов'язаних з охороною довкілля в Україні, є ст. 50 Конституції України, відповідно до якої кожен має право на безпечне для життя і здоров'я довкілля та на відшкодування завданої порушенням цього права шкоди [1]. Крім того, надзвичайно важливими є відповідні Кодекси України (Водний Кодекс України, Лісовий Кодекс України) та Закони України (далі – ЗУ), що регулюють суспільні відносини в цій сфері, зокрема, ЗУ «Про охорону навколишнього природного середовища», ЗУ «Про охорону атмосферного повітря», ЗУ «Про оцінку впливу на довкілля», ЗУ «Про природно-заповідний фонд», ЗУ «Про тваринний світ» та ін.

В контексті охорони довкілля важливого значення набуває встановлення кримінальної відповідальності за вчинення кримінальних правопорушень в цій царині. Такі діяння отримали в узагальнену назву екологічна злочинність, під якою розуміється сукупність кримінальних правопорушень, що посягають на суспільні відносини у галузі охорони, використання та відтворення природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки та завдають істотної шкоди навколишньому природному середовищу (довкіллю) або створюють загрозу її настання [2, с. 279].

Наразі Кримінальний кодекс України (далі – КК) містить окремий розділ, що спрямований на охорону довкілля від найбільш небезпечних діянь у цій сфері, боротьба з якими є запорукою поліпшення, або хоча б недопущення погіршення, якості навколишнього природного середовища.

Структура кримінальних правопорушень проти довкілля, вставлених розділом VIII Особливої частини КК «Кримінальні правопорушення проти довкілля» має свою специфіку та включає в себе 22 статті, які умовно поділяються на 3 групи: 1) кримінальні правопорушення, що посягають на екологічну безпеку, 2) кримінальні правопорушення у сфері охорони і використання земель, надр, атмосферного повітря і водних ресурсів та 3) кримінальні правопорушення у сфері використання та охорони рослинного і тваринного світу. [3, с. 246].

Кримінальні правопорушення проти довкілля складають відносно невелику частку від загальної кількості облікованих кримінальних правопорушень. Зокрема, у 2013-2020 р. сумарно було зареєстровано 28290 кримінальних правопорушень проти довкілля [4].

Крім того, варто зазначити, що має місце певна нерівномірність щодо кількості вчинення окремих суспільно небезпечних діянь проти довкілля. Найбільш розповсюдженими кримінальними правопорушеннями проти довкілля у 2013-2020 р. були: 1) незаконна порубка або незаконне перевезення,

зберігання, збут лісу (ст. 246 КК) – 14680 фактів (51,89%), тобто, можна казати, що це кожне друге кримінальне правопорушення проти довкілля; 2) незаконне зайняття рибним, звіриним або іншим водним добувним промислом (ст. 249 КК) – 4858 фактів, (17,17%); 3) порушення правил охорони або використання надр (ст. 240 КК) – 4251 факт (15,03%). Звертає увагу той факт, що протягом вказаного періоду не було зафіксовано жодного факту проведення вибухових робіт з порушенням правил охорони рибних запасів (ст. 250 КК). Найменшу кількість разів було обліковано: 1) порушення законодавства про континентальний шельф України (ст. 244 КК) – 2 випадки (0,01%); 2) проектування чи експлуатація споруд без систем захисту довкілля (ст. 253 КК) – 10 випадків (0,04%); 3) невжиття заходів щодо ліквідації наслідків екологічного забруднення (ст. 237 КК) – 11 випадків (0,04%); 4) приховування або перекручення відомостей про екологічний стан або захворюваність населення (ст. 238 КК) – 19 випадків (0,07%) [3, с. 247].

Таким чином, необхідно вживати усіх можливих заходів для охорони довкілля та збереження його властивостей. Зокрема, важливим аспектом захисту довкілля є встановлення кримінальної відповідальності в цій царині. Діяння, відповідальність за які передбачена у розділі VIII Особливої частини КК, негативно впливають на довкілля в цілому чи окремі його складові. Запобігання таким кримінальним правопорушенням має бути одним з пріоритетних напрямків політики та діяльності держави.

Література:

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Кримінологія: підручник / за заг. ред. Б. М. Головкина. Харків: Право. 2020. 384 с.
3. Лукашевич С. Ю., Шевченко Н. С. Кримінологічний аналіз кримінальних правопорушень проти довкілля. *Вісник Асоціації кримінального права України*. Харків. 2021. Вип. № 1(15). С. 242–255.
4. Статистична інформація Генеральної прокуратури України. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень-грудень 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020 р.

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Бровдій А.М.

ЛУКАШУК М.М.,

*студентка 2 курсу магістратури міжнародно-правового факультету
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

ЩОДО ЧИННИКІВ ЯКІ СПРИЯЮТЬ ВЧИНЕННЮ ЗЛОЧИНІВ НЕПОВНОЛІТНІМИ

Анотація. В роботі розглянуто особливості поняття «злочинності» як деструктивної поведінки людини. Досліджено основні психологічні чинники прояву злочинності серед неповнолітніх.

Ключові слова. Злочинність, неповнолітні, психологічні чинники.

Анотація. В работе рассмотрены особенности понятия «преступности» как деструктивного поведения человека. Исследованы основные психологические факторы проявления преступности среди несовершеннолетних.

Ключевые слова. Преступность, несовершеннолетние, психологические факторы.

Summary. The paper considers the features of the concept of "crime" as destructive human behavior. The main psychological factors of the manifestation of delinquency among minors have been investigated.

Key words. Crime, minors, psychological factors.

Однією з основних соціальних проблем нашої держави є висока кількість злочинів вчинених неповнолітніми особами. Дійсно, негативні процеси економічного, ідеологічного, соціально-психологічного, культурно-виховного, демографічного характеру, що відбуваються в суспільстві, в першу чергу впливають на найменш захищені верстви населення – в даному випадку на неповнолітніх. Це вимагає від держави активних дій, оскільки від молодших поколінь залежить те, яким буде її майбутнє.

Серед авторів, які займалися вивченням різних аспектів злочинності неповнолітніх, є не тільки юристи, а також кримінологи, психологи, педагоги. Так, питанню причин вчинення злочинів неповнолітніми присвятили свої напрацювання Г.А. Аванесов, Ю.М. Антонян, В.С. Батиргарєєва, Ю.В. Баулін, В.І. Борисов, О.І. Бугера, О.В. Гальцова, В.В. Голіна, Б.М. Головкін, І.М. Даньшин, О.М. Джужа, А.І. Долгова та В.М. Дрьомін.

Під час дослідження даного питання слід розпочати із вивчення змісту поняття «злочинності» як такого.

Куц В. вважає, що злочинність це – невід’ємна, обумовлена внутрішньою і зовнішньою детермінацією еволюційно мінлива схильність людей та їх спільнот до деструктивності у формі кримінальних правопорушень, а також реальні прояви останньої, що піддаються кількісній та якісній інтерпретації [1, с.37].

На думку В.М. Дрьоміна, злочинність – це поширена соціальна активність, різновид масової практики людей, що проявляється в деструктивній поведінці (діяльності, вчинках), яка передбачає кримінальну відповідальність згідно з чинним на даній території і в даний час законодавством [1, с.36].

Тобто злочинність розглядається вченими як певна деструктивна активність людини, обумовлена часом і різними умовами та яка суперечить закону. Що стосується злочинності серед неповнолітніх, то науковці не мають єдиної думки щодо цього питання. Загалом розглядають сукупність, або найбільш вагомні чинники впливу на особистість неповнолітнього.

Наприклад Ткачова О.В. та Вітліна М.О. визначають основним психологічним чинником прояву злочинності серед неповнолітніх негативні процеси в сім’ї. На жаль, сім’я часто не може надати підлітку необхідну допомогу, контролювати його поведінку. Вчені зазначають, що частіше

неповнолітні злочинці мали неблагонадійну сім'ю, прояви якої мають вигляд неповаги батьків до дітей, жорстокість стосовно них, демонстративна байдужість, пияцтво. При чому, неблагонадійною може бути сім'я не тільки малозабезпечена, а й з високим рівнем достатку [2, с.931].

В свою чергу, Стецька Х.С. вважає, що причиною прояву злочинності серед неповнолітніх може бути наслідування хибного авторитету. За його наявності підліток легко і охоче сприймає і засвоює те, що йому демонструє старший. Проте, у разі відсутності емоційного зв'язку з старшим-авторитетом підліток не сприймає від дорослих ні хорошого, ні поганого і починає шукати визнання, підтримки та допомоги у неформальних малих групах – серед однолітків на вулиці [3, с.157]. З цього виходить, що мотиваційна специфіка злочинної поведінки неповнолітніх зумовлюється відповідно до їх віковими особливостями – формуванням особистості, шляхом сприйняття світу.

Отже, причини прояву злочинності серед неповнолітніх не є простими. Неповнолітнім через свої вікові біологічні особливості характерна емоційна нестійкість, підвищена збудженість, неврівноваженість, неадекватність реакцій, що в сукупності із впливом старших людей може стати причиною вчинення ними злочинів.

Література:

1) Куц В. Поняття злочинності. *Науковий часопис Національної академії прокуратури України*. 2016. № 2. С. 34 – 39. URL: <http://www.chasopysnapu.gp.gov.ua/ua/pdf/10-2016/02/kuts.pdf>

2) Ткачова О.В., Вітліна М.О. Чинники, що впливають на злочинність неповнолітніх. *«Молодий вчений»*. 2018. № 11 (63). С.929 –932. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2018/11/212.pdf>

3) Стецька Х.С. Кримінологічна характеристика злочинності неповнолітніх та фактори що їх обумовлюють URL: http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/4151/1/-%20ЗБІРНИК%20ТЕЗ%20%20ост._p154-155.pdf

Науковий керівник к.ю.н., доц. Оболенцев В.Ф.

ЛЯЛЮК Д.О.,

студентка 6 курсу факультету адвокатури

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

АРХІТЕКТУРНА КРИМІНОЛОГІЯ ЯК ОДНА З СУЧАСНИХ СОЦІОЛОГІЧНИХ ТЕОРІЙ ЗЛОЧИННОСТІ

Анотація. Розглянуто основні ідеї теорії архітектурної кримінології та її зв'язок зі злочинністю. Досліджено сутність поняття топографії злочинності та важливість врахування топографічного показника задля створення захищеного простору.

Ключові слова: архітектурна кримінологія, захищений простір, топографія злочинності, безпечне місто.

Аннотация. Рассматриваются основные идеи теории архитектурной криминологии и её связь с преступностью. Исследовано сущность понятия топографии преступности и важность учёта топографического показателя для создания защищенного пространства.

Ключевые слова: архитектурная криминология, защищенное пространство, топография преступности, безопасный город.

Summary. The abstracts considered the main ideas of the theory of architectural criminology and its connection with criminality. The essence of the concept of crime topography and the importance of taking into account the topographic indicator for creating a protected space are investigated.

Keywords: architectural criminology, secure space, topography of crime, safe city.

На вчинення злочинів впливають безліч факторів. Одним із таких є урбанізаційний чинник, який є достатньо важливим і включає в себе як особливості забудови міста, так і поведінку людей у ньому [1, с. 232]. Детальне вивчення теорії архітектурної криминології є актуальним і важливим, оскільки впровадження ідей цієї теорії у процесі містобудівної діяльності дає можливість створити захищений простір і, таким чином, знизити рівень злочинності.

Архітектурні чинники тісно пов'язані із соціальними в детермінуванні злочинності, тому можна говорити про те, що у деяких випадках, характер міської архітектури виступає фактором злочинної поведінки, оскільки інколи архітектура може негативно впливати на психічний стан людей, а також виступати джерелом ситуативної вкритимності.

Одним із напрямків сучасної криминології є архітектурна криминологія. Сутність даної концепції полягає у тому, що існує безпосередній зв'язок між злочинністю та розташуванням житлових будинків, плануванням і дизайном населених пунктів. Дана теорія включає у себе архітектурно-просторові принципи підвищення криминологічної безпеки, без яких її функціонування неможливе. Ними є: неформальний і неформальний контроль, територіальність, контроль доступу, зовнішній вигляд, захист об'єкту та підтримка «вуличної» активності.

Ефективність цих принципів доведено результатами їх впровадження на практиці. Так, позитивним прикладом використання концепцій архітектурно-просторового планування стала реновація району Женікар в м. Лормон на півдні Франції, а також програма мерії Сан-Паулу із забудови сучасними будівлями громадського призначення занедбаних районів міста.

Після порівняння даних про злочинність у різних кварталах великих міст, учені дійшли висновку про вплив міського планування та проектування будівель на стан злочинності. Вони пропонували, а пізніше втілили в життя теорію «запобігання злочинності на основі охоронюваного простору», суть якої полягала в тому, що за допомогою планування забудови міст, проектування будинків, розміщення інфраструктури кварталів створювався специфічний «захищений» простір, який не тільки мінімізував, а й унеможливував

учинення злочинів. Згодом цей напрямок досліджень отримав назву топографія злочинності [2, с. 37-38].

Топографія злочинності як наука зосереджувалася на аналізі віктимності й криміногенності конкретних об'єктів та їх розташування – будівель, магазинів, готелів, вулиць, скверів і т.д. Дослідження цього показника необхідно для отримання інформації щодо найбільш криміногенно небезпечних, у тому числі, локальних зон, місць і обстановки, які об'єктивно сприяють вчиненню певних злочинів. Відповідні оцінки топографічної злочинності повинні враховуватись, в першу чергу, при плануванні та будівництві населених пунктів та забудові інших місцевостей, а також при нормативно-дозвільному регулюванні порядку функціонування окремих об'єктів [1, с. 63].

Одним із можливих варіантів втілення ідей архітектурної кримінології та безпечного простору є впровадження концепції розумного міста, де розумне місто – це не тільки лінійно масштабована версія розумного будинку, де всі наші персональні пристрої та побутові прибори підключені до Мережі. Це насамперед інфраструктурні додатки, котрі допомагають вирішувати суспільно-важливі завдання і здійснювати дотримання порядку в суспільстві. Ця концепція вже набула практичного втілення у Японії, де успішно реалізовано проект розумного міста Фудзісава. Розумне місто було задумане як реальна діюча модель енергоефективних, екологічних та комфортних міст майбутнього.

Можна зробити висновок, що архітектурна кримінологія має позитивні результати застосування її ідей на практиці. Ця теорія потребує подальшого вивчення та вдосконалення для проектування безпечних архітектурних споруд і територій, які будуть сприяти зниженню та попередженню злочинності.

Література:

1. Голіна В.В., Головкін Б.М. Кримінологія: Загальна та Особлива частини. Підручник/ В.В. Голіна, Б.М. Головкін, М.Ю. Валуйська, О.В. Лисодед та ін.; за ред. В.В. Голіни і Б.М. Головкіна. – Х.: Право, 2014 - 513 с.
2. Бабенко А. М. Регіональна злочинність в Україні: закономірності, детермінація та запобігання: дис. ... д-р юрид. наук: спец. 12.00.08. Запоріжжя, 2015. 515 с.

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Лукашевич С.Ю.

МАВРОДІ В. Р.,

*студент 5 курсу Інституту прокуратури та кримінальної юстиції
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ В УПОВНОВАЖЕНИХ ОРГАНАХ З ПИТАНЬ ПРОБАЦІЇ

Анотація. Розглянуто стан корупції в уповноважених органах з питань пробації, запропоновані заходи щодо запобігання та протидії корупційним правопорушенням в уповноважених органах з питань пробації.

Ключові слова: уповноважені органи з питань пробації, корупція, корупційні ризики, корупційне правопорушення, запобігання, протидія.

Анотація. Рассматривается состояние коррупции в уполномоченных органах по вопросам пробаации, предложены меры по предотвращению и противодействию коррупционным правонарушениям в уполномоченных органах по вопросам пробаации

Ключевые слова: уполномоченные органы по вопросам пробаации, коррупция, коррупционные риски коррупционное правонарушение, предотвращение, противодействие.

Summary. The abstracts considered the state of corruption in authorized probation authorities, proposed measures to prevent corruption offenses in authorized probation authorities.

Keywords: authorized probation authorities, corruption, corruption risks corruption offense, prevention, counteraction.

Українська держава, прийнявши у 2015 році закон «Про пробацію», стала на шлях демократизації тоталітарної моделі виконання покарань та наближення вітчизняної юстиції до міжнародних стандартів. Така принципово нова система заходів кримінально-правового характеру повинна була стати дієвим заходом боротьби з кримінальними правопорушеннями та запобігання їх прояву у сучасному суспільстві.

Відповідно до Закону України «Про пробацію» пробацією є система наглядових та соціально-виховних заходів, що застосовуються за рішенням суду та відповідно до закону до засуджених, виконання певних видів кримінальних покарань, не пов'язаних з позбавленням волі, та забезпечення суду інформацією, що характеризує обвинуваченого. Слід зазначити, що уповноважений орган з питань пробації є центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері пробації.

Як і в будь-якому органі державної влади, в уповноважених органах з питань пробації також наявні корупційні ризики в їх діяльності. Корупційним ризиком є перекручення та підміна державного або суспільного інтересу, інтересів служби власним, особистим інтересом відповідної посадової особи [1, с. 106].

Загальні корупційні ризики в діяльності суб'єктів публічного і приватного права полягають у недоброчесності посадових осіб, виникненні конфлікту інтересів, відсутності належного контролю й звітності, неефективному кадровому менеджменті, неналежних умовах оплати праці, наявності дискреційних повноважень, у зовнішньому втручанні, непрозорості діяльності, укладенні угод з юридичними особами з сумнівною діловою репутацією, неврегульованості питання щодо подарунків і представницьких витрат тощо [2, с.255].

До основних корупційних ризиків в діяльності уповноважених органів з питань пробації належать недоброчесність службовців та працівників даної установи, виникнення конфлікту інтересів, безконтрольність з боку керівництва, наявність дискреційних повноважень. Перелік цих корупційних

ризиків сприяє виникненню корупційних правопорушень або правопорушень, пов'язаних з корупцією.

Доброчесність посадових осіб органів пробації залежить, насамперед, від етичних, матеріальних, соціально-правових аспектів, якими вони керуються при виконанні своїх посадових обов'язків. Конфлікт інтересів безперервно пов'язаний з ризиком неефективного контролю з боку керівництва, адже відсутність даного контролю породжує виникненню суперечностей між приватними інтересами особи та її службовими повноваженнями.

Наявність у службовців певних дискреційних повноважень створює умови для вчинення корупційних правопорушень. Насамперед, встановлення періодичності та дні проведення реєстрації особам, звільненим від відбування покарання з випробуванням, дозволяє посадовим особам уповноваженого органу з питань пробації на власний розсуд вирішувати порядок реєстрації засудженої особи. Особа може запропонувати інспектору органу пробації неправомірну вигоду, задля не з'явлення її для періодичної реєстрації. Відкритим постає питання щодо осіб, на яких судом покладено обов'язок не виїжджати з України без погодження з уповноваженим органом з питань пробації. Особі можуть не дозволити виїзд за кордон, навіть при наявності відповідної підстави та підтвердних документів. Дане погодження може залежити від суб'єктивного рішення посадової особи органу пробації. Слід також зазначити, що уповноважений орган з питань пробації за зразкову поведінку і сумлінне ставлення до праці стосовно засудженого до виправних робіт може направити подання до суду про умовно-дострокове звільнення. У даному випадку, як і у вищезгаданих, наявний корупціогенний фактор, через змогу діяти на власний розсуд.

На мою думку, задля ефективної боротьби та протидії вчинення корупційних та пов'язаних з корупцією правопорушень в органах пробації, слід здійснювати ефективний підбір та підготовку кадрів до уповноваженого органу з питань пробації, встановлення дієвого контролю та нагляду зі сторони керівництва та прокуратури, проведення комплексу заходів для ознайомлення посадових осіб із шляхами запобігання корупції та стимулювання їх доброчесної поведінки. Саме ці заходи дозволять мінімізувати корупційні ризики в діяльності органів пробації.

Література:

1. Романов М. В. Основні засади запобігання корупції. Харків: Вид-во «Права людини», 2017. 176 с.
2. Головкін Б. М. Механізм запобігання корупції. *Часопис Київського університету права*. 2018. № 4. С. 254-260.
[URL:file:///C:/Users/1/AppData/Local/Temp/Chkup_2018_4_55.pdf](file:///C:/Users/1/AppData/Local/Temp/Chkup_2018_4_55.pdf)

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Романов М. В.

МАКІТРЕНКО В. В.,

студентка 2 курсу магістратури

Інституту прокуратури та кримінальної юстиції

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ЛАТЕНТНІСТЬ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА: ЧОМУ ЖІНКИ СТАЮТЬ ЖЕРТВАМИ ЦЬОГО КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ?

Ключові слова: домашнє насильство, жінки, латентність.

Анотація: У тезах розглянуто причини латентності домашнього насильства щодо жінок.

Аннотація: В тезисах рассмотрены причины латентности домашнего насилия, жертвами которых становятся женщины.

Ключевые слова: домашнее насилие, женщины, латентность.

Summary: The abstracts examine the reasons for the latency of domestic violence, the victims of which are women.

Keywords: domestic violence, women, latency.

Генеральною Асамблеєю ООН у 1999 році було проголошено 25 листопада Міжнародним днем боротьби за ліквідацію насильства щодо жінок. У січні 2019 року набули чинності зміни, внесені до Кримінального кодексу України, а саме доповнення його статтею 126-1 «Домашнє насильство», тим самим поклавши на правоохоронні органи обов'язок розслідувати кримінальні правопорушення, пов'язані із домашнім насильством та захищати права потерпілих [1].

Законом України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» (далі - Закон) надано визначення «домашнє насильство» – це діяння фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, що вчиняються в сім'ї чи в межах місця проживання або між родичами, або між колишнім чи теперішнім подружжям, або між іншими особами, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у родинних відносинах чи у шлюбі між собою, незалежно від того, чи проживає (проживала) особа, яка вчинила домашнє насильство, у тому самому місці, що й постраждала особа, а також погрози вчинення таких діянь [2]. Закон також визначає організаційно-правові засади запобігання та протидії домашньому насильству, основні напрями реалізації державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, спрямовані на захист прав та інтересів осіб, які постраждали від такого насильства. Затверджено перелік суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству [7].

Щороку від насильства в Україні страждає понад 150 тисяч жінок. За даними Національної соціальної сервісної служби, лише за I півріччя 2021 року від жінок надійшло 86955 звернень з приводу домашнього насильства (для порівняння: 14564 звернення надійшло від чоловіків та 1778 – від дітей) [3]. Проте, домашнє насильство вважається високо латентним кримінальним правопорушенням, тому, на нашу думку, ці цифри є набагато більшими, в

першу чергу, через пандемію COVID-19, яка змушує людей велику кількість часу проводити разом у закритому приміщенні без можливості змінити обстановку.

За даними Всесвітньої організації здоров'я, у 2014 році кожна шоста жінка у світі ставала жертвою насильства у сім'ї. Крім того, за інформацією Організації економічного співробітництва та розвитку за 2019 рік законодавство жодної з країн світу повністю не захищає жінок від домашнього насилля, а в деяких країнах це зовсім не є кримінальним правопорушенням [4].

У жінок, які потерпають від різних форм насильства у сім'ї, відбувається формування певних реакцій на травматичні ситуації, що складають основу для цілого ряду хвороб та ускладнень. Серед них дослідники виділяють явище набутої безпорадності, «синдром побитої жінки», віктимізацію [5].

Щодо причин латентності кримінальних правопорушень, то це сукупність обставин правового, соціального, культурного, особистого характеру, що перешкоджають виявленню, реєстрації та облікові кримінальних правопорушень, а також їх розкриттю.

Ми вважаємо, що причини латентності злочинності у сфері домашнього побуту мають глибоке історичне коріння, пов'язано це з тим, що в радянські часи така злочинність по ідеологічними мотивам замовчувалася, крім того, ментальність значної частини українського суспільства, була такою, за якої прояви домашнього насильства не могли бути надбанням публічності.

В сучасному українському суспільстві латентність у сфері домашньої злочинності зумовлена: необізнаністю суспільства про дії, які можна кваліфікувати, як прояви домашнього насильства; фінансовою залежністю одного з подружжя; відсутністю власного житла; залякуванням або шантажом постраждалої особи; соромом афішування насилля в сім'ї; нерозумінням того, як уникнути агресії; зневірою в те, що хтось може допомогти.

Збільшенню латентності внутрішньо-сімейного насильства багато в чому сприяє також те, що співробітники правоохоронних органів не визнають чимало форм насильства в сім'ї як кримінальні правопорушення, не роз'яснюють необхідність подачі заяви деколи через «відсутність принципу презумпції порядності потерпілого» [6].

Латентність домашньої злочинності призводить до замовчування такого виду кримінальних правопорушень і знецінення даної проблеми, порушення психічного здоров'я жертви, деформації її особистості. Відсутність адекватної реакції на домашнє насильство призводить до морального розкладання сім'ї, означає відмову від створення сучасного цивілізованого суспільства. Домашнє насильство не може розглядатись як особиста справа кожної сім'ї, тому що його безкарність породжує розвиток злочинності загалом.

Таким чином, домашнє насильство в Україні характеризується високим ступенем латентності, що зумовлене підґрунтям радянської ідеології і сучасними деформованими поглядами на сім'ю та взаємовідносини між чоловіком та жінкою.

Література:

1. Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами: Закон України від 06.12.2017 р. № 2227-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2227-19#n41>
2. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07.12.2017 р. № 2229-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text>
3. Мінсоцполітики розробило проект Типової програми для постраждалих від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі осіб, а також проект змін до Типової програми для кривдників. 2021. URL: <https://www.msp.gov.ua/news/20575.html>.
4. За домашнє насильство – за ґрати: Як в Україні та світі борються зі знуцанням у родині. 2019. URL: <http://biloteg.org.ua/wp-content/uploads/2020/01/Nasylstvo.pdf>
5. Савчук О. М. Наслідки подружнього насильства: індивідуально психологічна перспектива. Наукові записки (спецвипуск). Київ, 2002. том 20.
6. Гумін О. М., Зубач І. М. Поняття латентної злочинності та напрямки її профілактики. URL: <http://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2017/may/2423/vnulpurn201582470.pdf>
7. Кулик К. Д. Деякі особливості правового статусу та діяльності притулків для осіб, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі. Новели законодавства про запобігання та протидію домашньому насильству: матеріали міжнародного круглого столу (27 вересня 2019 року). Київ: Національна академія прокуратури України, 2019. С. 98-101.

Науковий керівник: к.ю.н., ас. Кулик К.Д.

МАКСИМЕНКО В. Є.

студент 6 курсу, факультету адвокатури

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

СУЧАСНІ ДОСЛІДЖЕННЯ СПАДКОВОГО ВПЛИВУ ТА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО РОЗВИТКУ НА РІВЕНЬ ЗЛОЧИННОСТІ

Анотація. Розглядається кореляція та співвідношення інтелектуального рівня розвитку, генетичних особливостей людини на рівень злочинності у суспільстві.

Ключові слова: Рівень злочинності, генетика та злочинність, запобігання.

Анотація. Рассматривается корреляция и соотношение интеллектуального уровня развития, генетических особенностей человека на уровень преступности в обществе.

Ключевые слова: Уровень преступности , генетика и преступность , предотвращение.

Summary. The article deals with the correlation of the intellectual level and genetic characteristics of a person on the level of crime in society.

Keywords: Crime rate, genetics and crime, prevention.

Вивчення спадкового впливу, пов'язаного з генетикою, на людину та її поведінку, включаючи злочинну, проводиться у тому числі на соціально-демографічному макрорівні. Це можливо при дослідженні показників інтелекту, таких як IQ та їх вплив на поведінку; расово-популяційних особливостей та їх значення. Встановлено, що окремі гени, відповідальні за IQ, перебувають у хромосомах 2q, 6p і 7. Згідно з останніми дослідженнями, інтелектуальні здібності людини є вродженими більш ніж на 50%, згідно з дослідженнями Річарда Лінна—аж до 84%.

Вже давно встановлено, що між коефіцієнтом інтелектуального розвитку (IQ) та рівнем вбивств існує зворотна залежність: тобто чим нижчий IQ, тим вищий рівень вбивств. Крім того, така залежність є між коефіцієнтом IQ та ймовірністю скоєння жорстоких злочинів. У відповідності з дослідженнями, проведеними в США, з коефіцієнтом IQ пов'язана загальна злочинність на рівні штату: у штатах з нижчими середніми IQ в середньому були вищі сукупні рівні злочинності. Також в іншому дослідженні Бартелс, Райан, Урбан і Глас виявили статистично значущі зв'язки між IQ штату і як загальним рівнем насильницьких злочинів, так і рівнем вбивств, рівнем нападів за обтяжуючих обставин, рівнем пограбувань, загальним рівнем злочинів проти власності, рівнем крадіжок із зломом, рівнем крадіжок і рівнем угону автомобілів. Даний зв'язок було виявлено і на рівні округу, при цьому в дослідженні були використані дані щодо 243 округів, що входять до складу 31 штату. У всіх моделях зв'язок між IQ та злочинністю був статистично значущим як до, так і після включення до розрахунку міри концентрованого неблагополуччя. Дослідження, що спиралося на репрезентативну вибірку ув'язнених із великого південного штату США, показало, що IQ людини був значною мірою пов'язаний з насильницькими провинами, а IQ тюремного блоку має значний зв'язок із провинами ув'язнених. Таким чином, великий обсяг емпіричних досліджень показав, що інтелект індивіда, виражений в IQ і має біосоціальну природу, помірно-сильно прогнозує цілу низку результатів у підлітковому та дорослому віці, у тому числі залучення у кримінальну поведінку та подальше скоєння злочинів різної спрямованості. Подібний зв'язок встановлений і між загальним рівнем IQ популяції та рівнем злочинності. Стає все більш очевидним, що різні популяції, приналежність до яких обумовлена людською біологією, мають різні поведінкові здібності та інтелектуальні рівні. При цьому представники різних расових груп відповідно частіше чи рідше скоюють злочини. Це підтверджується даними кримінальної статистики. Чорношкіре населення США, має мінімальні групові показники IQ, становить близько 12% і має найменший груповий IQ США. При цьому до 50% ув'язнених у США є чорношкірими. Один із трьох чорношкірих чоловіків у США або відбуває

кримінальне покарання у місцях позбавлення волі, або має умовний термін ув'язнення, або перебуває під слідством.

Відповідно до даних щорічного звіту Інтерполу за 1990 р. рівень насильницьких злочинів на 100 000 чол. населення становить 32 для аборигенів Східної Азії, 75 – для європейців, 240 – для африканців. Це підтверджується аналізом Джареда Тейлора та Глейда Уїтні, згідно з яким чорношкірі в 50 разів частіше скоюють насильницькі злочини (фізичне насильство, пограбування, зґвалтування) проти білих, ніж білі проти чорношкірих. Сучасні дані на цю тему відображені у доповіді «Cologofcrime» за 2016 р. . Відповідно до них на 2013 р. з приблизно 660 000 злочинів міжрасового насильства, в яких брали участь чорношкірі та білі, перші були злочинцями у 85 % випадків. Існує різка різниця між расами у показниках злочинності. Подані дані при цьому не можуть бути пояснені за допомогою соціальної теорії. Расова упередженість при арештах, якщо й існує, то незначна, що підтверджується Національною системою звітності про інциденти (NIBRS), відповідно до якої у більшості злочинів чорношкірі становлять більший відсоток зареєстрованих злочинців, ніж заарештованих.

Підсумовуючи, можна назвати, що спадковість одна із ключових чинників виникнення злочинності. Було виявлено зв'язок між рівнем інтелекту (визначеним відповідно до балів IQ), який має біосоціальну природу і визначається спадково на рівні від 50% до 81%, і показниками злочинності на різних рівнях, включаючи глобальний рівень, рівень країн, штатів, округів. Проте необхідно зазначити, що уявлення про біологічний і генетичний внесок у формування злочинності не виключає додаткового впливу середовища. Ці дослідження у більшості були проведені у Сполучених Штатах Америки , але і в Україні існує чимало дослідів на цю тему , завдяки цьому я вважаю що правоохоронні органи можуть використовувати ці досліді для виявлення потенційних злочинців у суспільстві

Література:

1. Ларін, В. Н. Рецепція спадкової теорії злочинності / В. Н. Ларін // Правопорядок: історія, теорія, практика. - 2019. - № 2 (21). - С. 113-119.
2. Лін, Р. Інтелект та економічний розвиток / Р. Лін // Психологія. Журнал ВШЕ. - 2008. - № 2. - С. 89-108.
3. Лінн, Р. Расові відмінності в інтелекті. Еволюційний аналіз / Р. Лінн; — переклад . з англ. Румянцев Д. О. : Профіт Стайл, 2011- 304 с.
4. "Раштон," Дж.. Ф. Раса, еволюція і поведінка. Погляд із позиції життєвого циклу / Дж. «Філіпп» Раштон; переклад . з англ. Румянцев Д. О. : Профіт Стайл, 2011. - 416 с.
5. Філіпцова, О. В. Популяційно-генетичний аналіз поведінкових ознак: досвід вивчення населення України : спеціальність 03.00.15 "Генетика" : дис. / Філіпцова Ольга Володимирівна. - "Харків, 2009." - 340 с
6. Bartels J. M., Ryan J. J., Urban L. S., Glass L. A. (2010) Correlations between estimates of state IQ and FBI crime statistics. *Personality and Individual Differences*, vol. 48 no 5, pp. 579—583.

7. Lester D. (2003) National Estimates of IQ and Suicide and Homicide Rates. *Perceptual and Motor Skills*, vol. 97, no 1, p. 206.
8. Rubenstein E. S. (2016) *The Color of Crime*. 2016 Revised Edition. Oakton: New Century Foundation.
9. Diamond B., Morris R. G., Barnes J. C. (2012) Individual and Group IQ Predict Inmate Violence. *Intelligence*, vol. 40, no 2, pp. 115—122
10. Beaver K. M., Wright J. P. (2011) The association between country-level IQ and county-level crime rates. *Intelligence*, vol. 39, issue 1, pp. 22—26
11. Ellis, L. (2017) Race/ethnicity and criminal behavior: Neurohormonal influences. *Journal of Criminal Justice*, vol. 51, pp. 34—58.
12. Pesta B. J., McDaniel M. A. (2010) Toward an index of wellbeing for the fifty U.S. states. *Intelligence*, vol. 38, issue 1, pp. 160—168
13. Taylor, J., Whitney, G. (1999) Crime and racial profiling by U.S. police: Is there an empirical basis? *Journal of Social, Political and Economic Studies*, vol. 24, pp. 485—510.
14. Голіна В.В., Головкін Б.М. *Кримінологія: Загальна та Особлива частини//Навчальний посібник*. - Х.: Право, 2014. - 513 с.
Науковий керівник: к.ю.н., доц. Лукашевич С. Ю.

МАЛЕНКО В. О.,

студентка 2 курсу магістратури

Інституту прокуратури та кримінальної юстиції

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

КРИПТОВАЛЮТНІ КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ: ДЕЯКІ ПИТАННЯ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ

Анотація. Запропоновано типологію криптовалютних кримінальних правопорушень. Розглянуто деякі варіанти їх запобігання та протидії.

Ключові слова: криптовалюта, кримінальні правопорушення, біткоїн, майнінг, трейдинг, кібератаки, запобігання, протидія.

Аннотация. Предложено типологию криптовалютных уголовных правонарушений. Рассмотрено некоторые варианты их предотвращения и противодействия.

Ключевые слова: криптовалюта, уголовные правонарушения, биткоин, майнинг, трейдинг, кибератаки, предотвращение, противодействие.

Summary. A typology of cryptocurrency criminal offences is proposed. Some options for their prevention and counteraction are considered.

Keywords: cryptocurrency, criminal offences, bitcoin, mining, trading, cyber attacks, prevention, counteraction.

Відповідно до даних Chainalysis станом на 2021 рік Україна посідає четверте місце у глобальному рейтингу прийняття криптовалюти [2]. З її стрімким поширенням у повсякденному житті відбувається і збільшення кількості криптовалютних кримінальних правопорушення. Вони можуть бути

представлені у вигляді типології, що повинна послугувати базисом для розробки дійсно ефективних заходів запобігання та протидії:

1. Фінансування різного роду незаконної діяльності, під якою варто розуміти: дії, вчинені з метою насильницької зміни чи повалення конституційного ладу або захоплення державної влади, зміни меж території або державного кордону України (ст. 110-2 КК України), тероризм (ст. 258-5 КК України), не передбачені законом воєнізовані або збройні формування (ч. 3 ст. 260 КК України). Непоодинокими, про що свідчить судова практика, є перекази віртуальних активів на криптогаманці ДНР та ЛНР [4].

2. У якості платіжного засобу для купівлі-продажу законодавчо заборонених товарів: наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів; вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин, вибухових пристроїв і т.д. (особливо, за допомогою Telegram та Dark Web).

3. У якості предмету у кримінальних правопорушеннях проти власності, серед яких чільне місце посідають крадіжки (ст. 185 КК України), шахрайства (ст. 190 КК України), вимагання (ст. 189 КК України).

Шахрайства та крадіжки найчастіше здійснюється під час обміну (трейдингу) криптовалюти, рідше – під час інвестування. Це як діяльність окремих шахраїв на офіційних платформах, з поміж яких: Binance, EXMO, CoinMarketCap, так і створення фіктивних площадок. Для прикладу кіберполіція припинила шахрайську інвестиційну схему, де правопорушники завдали збитків на суму понад 250 млн гривень [7]. Вимагання ж нерідко має форму кібератак.

4. Створення з метою використання, розповсюдження або збуту шкідливих програмних засобів, а також їх розповсюдження або збут (361-1 КК України). Після запуску зараженого файлу на комп'ютері користувача створюються додаткові файли та процеси, які містять виконуваний код з посиланням на завантаження так званого «прихованого майнінгу» з метою подальшого отримання доходу від його функціонування [5].

5. Легалізація (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом (ст. 209 КК України), де діяння з попередніх груп є предикативними.

Певні успіхи у протидії досліджуваної категорії кримінальних правопорушень мають США, які показали, що криптовалюта не є абсолютно анонімною. Останньою гучною справою стало розслідування кібератаки на компанію Colonial Pipeline, де зловмисники вимагали 75 монет Bitcoin. На сайті Асоціації аудиту і контролю інформаційних систем (ISACA) проаналізовано розслідування, підкреслено важливість використання платформ для аналізу даних в мережі («on-chain data analysis platforms») [3].

У рамках ЄС заходи запобігання та протидії вже були представлені у вигляді низки законодавчих пропозицій (наприклад, MiCA). Останні з них направлені на посилення контролю на національному рівні, створення ALMA, унеможливлення анонімності гаманців та переказів, ліміті на перекази [1].

Як висновок, слід навести слова Б. М. Головкина, що постіндустріальна стадія розвитку людства вимагає переосмислення й уточнення багатьох

положень кримінологічної теорії, перегляду традиційних підходів до боротьби зі злочинністю [6, с. 168]. Таким чином, побудова політики з запобігання та протидії розглянутим правопорушенням повинна здійснюватися з урахуванням наукових надбань, міжнародного досвіду з подальшим відбиттям цього у законодавстві.

Література:

1. Beating financial crime: Commission overhauls anti-money laundering and countering the financing of terrorism rules. *European Commission*. URL: <https://cutt.ly/LTw5HZc>.
2. The 2021 Global Crypto Adoption Index: Worldwide Adoption Jumps Over 880% With P2P Platforms Driving Cryptocurrency Usage in Emerging Markets. *Chainalysis*. URL: <https://cutt.ly/SR5g2RL>.
3. Tuan Phan. Did the FBI Hack Bitcoin? Deconstructing the Colonial Pipeline Ransom. *ISACA*. 2021. URL: <https://cutt.ly/mR7GAo2>.
4. Вирок Красногвадійського суду м. Дніпропетровська від 07 вересня 2021 року у справі № 204/2980/21 (провадження № 1-кп/204/432/2). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/99420042>.
5. Вирок Рівненського міського суду Рівненської області від 02 липня 2019 року у справі № 569/10875/19 (провадження 1-кп/569/876/19). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/82846071>.
6. Головкін Б. М. Теперішнє і майбутнє кримінології. Проблеми законності. 2020. Вип. 149. С. 168–184. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/18080/1/Holovkin_168-184.pdf.
7. Кіберполіція припинила шахрайську схему інвестицій, організатори якої ошукали громадян на чверть мільярда гривень. *Кіберполіція*. оф. веб-сайт. URL: <https://cutt.ly/aR7GLBY>.

Науковий керівник: к.ю.н., ас. Новіков О. В.

МАЛИК К.Р.

*студент 6 курсу міжнародно-правового факультету
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНИХ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ПРОГНОЗУВАННЯ ТА ВИЯВЛЕННЯ ЗЛОЧИНІВ

Анотація. Розглянуто інноваційні цифрові технології для прогнозування та виявлення злочинів. Доведено, що сучасні цифрові технології – важливий чинник підвищення ефективності правоохоронної діяльності.

Ключові слова: сучасні цифрові технології, інновації, інформаційна система, запобігання злочинності.

Аннотация: Рассмотрены инновационные цифровые технологии прогнозирования и выявления преступлений. Доказано, что современные цифровые технологии являются важным фактором повышения эффективности правоохранительной деятельности.

Ключевые слова: современные цифровые технологии, инновации, информационная система, предотвращение преступности.

Summary: Innovative digital technologies for crime prediction and detection are considered. It is proved that modern digital technologies are an important factor in improving the efficiency of law enforcement.

Keywords: modern digital technologies, innovations, information system, crime prevention.

XXI століття – століття новітніх інформаційних технологій, впроваджених у всі сфери життя. Однак, крім наявності позитивних перетворень, що полегшують життя сучасної людини, неминуче виникає небезпека «запозичення» злочинним світом інформаційних технологій для скоєння злочинів. У зв'язку з цим для ефективної боротьби зі злочинністю, а також з метою поліпшення превентивних заходів, необхідно впроваджувати новітні розробки і в діяльність правоохоронних органів.

З цього приводу передусім маємо звернути увагу, що цифрові технології дедалі більше використовуються для системного аналізу та моделювання запобіжних заходів[1]. Стверджується й «цифрова криміналістика» як перспективний напрямок у виявленні та розслідуванні злочинів[2].

Так, фахівцями криміналістичної лабораторії «Використання сучасних досягнень науки і техніки у боротьбі зі злочинністю» та представниками Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого спільними зусиллями розроблено, зокрема, автоматизоване робоче місце слідчого «Інсайт», інформаційно – пошуковий модуль АПС «Кліше», методика ідентифікації людини за параметрами мовних сигналів; алгоритми автоматизованої цифрової фотозйомки, цифрового відео- та звукозапису; алгоритми ідентифікації людини на основі біометричних ознак та багато іншого [3, с. 4].

У КНР компанія Watrix у 2018 р. розробила систему штучного інтелекту, що дозволяє визначати конкретних злочинців за їх ходом на відстані до 50 м. Висока ефективність цієї програми, що досягає 94 %, звернула на неї увагу з боку поліції Пекіну та Шанхаю [4]. Зазначена технологія також розробляється спеціалістами з Японії, Великої Британії та США. Також у США розробляються за участі вчених провідних дослідницьких центрів інформаційні системи «Прогнозна поліцейська діяльність» (Predictive Policing) та «Розумна поліцейська діяльність» (Smart Policing), що включають дані про вид, дату, час, місце вчиненого злочину [5, с. 275 – 286].

У свою чергу, ОАЕ найбільшим досягненням у сфері профілактики злочинності вважають робототехніку, оскільки планується, що до 2030 кожним четвертим поліцейським у цьому місті буде робот [6].

Таким чином, слід погодитись із тим, що інформаційні технології та мережа Інтернет наразі набувають нового значення у правоохоронній діяльності багатьох країн світу. Інтернет перетворився на сучасний віртуальний плацдарм, де відбувається потужне протистояння криміналітету зі служителями

порядку. Проте, сподіваємось, що сучасні цифрові технології прогнозування та притидії злочинам завжди будуть на крок попереду за злочинність у світі.

Література:

1. Оболенцев В.Ф. Системний аналіз та моделювання системи запобігання злочинності в Україні. Харків: Право, 2021. 192 с. https://scholar.google.com.ua/citations?view_op=view_citation&hl=uk&user=4k-wXoUAAAAAJ&cstart=20&pagesize=80&citation_for_view=4k-wXoUAAAAAJ:f2IySw72cVMC

2. Узлов Д.Ю., Струков В.М., Власов О.В., Оболенцев В.Ф. та ін. Прикладний кримінальний аналіз на базі інформаційно-аналітичної системи «RICAS». Харків: Юрайт, 2018. 92 с.

3. Інноваційні методи та цифрові технології в криміналістиці, судовій експертизі та юридичній практиці: матеріали міжнар. «круглого столу» (Харків, 12 груд. 2019 р.) / редкол.: В. Ю. Шепітько (голов. ред.), В. А. Журавель, В. М. Шевчук, Г. К. Авдєєва. Харків : Право, 2019. 164 с.

4. Clark B. China has a new surveillance tool that identifies citizens by how they walk. URL: <https://thenextweb.com/insider/2018/11/07/china-has-a-new-surveillance-tool-that-identifies-citizens-by-how-they-walk/> (дата звернення: 13.10.2021).

5. Coldren J. R. Jr., Huntoon A., Medaris M. Introducing Smart Policing: Foundations, Principles, and Practice. Police Quarterly. 2013. Vol. 16, iss. 3. P. 275 – 286

6. Westall S. Robocop joins Dubai police to fight real life crime. URL: <https://www.reuters.com/article/usemirates-robocop/robocop-joins-dubai-police-to-fight-real-life-crime-idUSKBN18S4K8> (дата звернення: 12.10.2021)

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Оболенцев В. Ф.

МАЛЬЦЕВА Д.С.,

*студентка б курсу господарсько-правового факультету
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

ПРОБЛЕМА ЛАТЕНТНОСТІ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА

Анотація. Розглянуто латентність домашньої злочинності як суспільну проблему та встановлені причини, які сприяють замовчуванню домашньої злочинності.

Ключові слова: домашнє насильство, латентність, запобігання злочинності.

Аннотация. Рассмотрена латентность домашней преступности как общественная проблема и установлены причины, способствующие умолчанию домашней преступности.

Ключевые слова: домашнее насилие, латентность, предотвращение преступности.

Summary. The latency of domestic crime was considered as a public problem and the causes contributing to the default of domestic crime were identified.

Keywords: domestic violence, latency, crime prevention.

На сьогоднішній день проблема вчинення насильницьких злочинів в сімейно-побутовій сфері є широко розповсюдженою. Тривалий час проблема насильства в сім'ї замовчувалась і залишалася поза сферою правового регулювання, а будь-яке втручання в сімейні стосунки з боку держави вважалося грубим порушенням таємниці приватного життя. Через латентний характер даного злочину немає можливості повноцінно оцінити реальні масштаби цього страшного явища.

ОБСЄ у своєму дослідженні «Благополуччя та безпека жінки», яке проводилося впродовж 2019 року у восьми південно-східних та східних країнах Європи, в тому числі, й в Україні, виявило, що 67% жінок у віці 15 років і старше зазнавали психологічного, фізичного або сексуального насильства з боку партнера або іншої особи. Також 47% жінок називають себе «мало поінформованими» або взагалі не знають, що робити у подібних ситуаціях [1].

Особливістю злочинів в сімейно-побутовій сфері є їх латентність, що зумовлюється такими причинами, як необізнаність населення про те, які дії вважаються проявом насильства, залежність жертви від кривдника, відсутність власного житла, переконання жертви, що злочин не буде повноцінно розслідуватись тощо.

Як зазначає В.Ф. Оболенцев, латентна злочинність створює обстановку безкарності і штовхає злочинців до вчинення нових, як правило більш небезпечних, злочинів, знижує авторитет правоохоронних органів, обумовлює негативні зміни у громадській свідомості, породжує невпевненість у покаранні винних. Все це знижує активність громадян у боротьбі зі злочинністю, що неминуче позначається на її ефективності. Також науковець зазначає, що особливо негативні наслідки спричиняють злочини, приховані від обліку самими працівниками правоохоронних структур. Такі факти є більш небезпечними ніж випадки неповідомлення громадян про відомі їм злочини [2, с. 75].

Експерти Женевського центру демократичного контролю над збройними силами (DCAF), які досліджували дану проблему спільно з колегами з Ла Страда-Україна дійшли до такого висновку, що тільки троє з десяти українських чоловіків, обвинувачених у насильстві по відношенню до членів своїх сімей, що тягне на кримінальний злочин, отримують реальні тюремні терміни. Також за їхніми даними, майже 40 % працівників системи кримінального правосуддя — поліцейських, прокурорів, суддів — вважають домашнє насильство приватною справою. А 60 % впевнені, що жертви самі винні в тому, що з ними сталося [1].

Можна відзначити, що прийняття Закону про домашнє насильство і Закону про внесення змін до КК і КПК – справді рішучий крок для зменшення випадків домашнього насильства. Але викоринити проблему повністю навряд чи вдасться. Справа в тому, що більшість жертв навіть не заявляють про такі злочини, а продовжують терпіти знущання. Втім, прийняті закони справді є суперечливими і по суті не вирішують проблему насильства в сім'ї, але

принаймні надають шанси на дійове покарання кривдника [3, с. 284]. Тому доречним шляхом протидії та запобігання домашньому насиллю, захисту постраждалих осіб від нього та покарання винних у злочинах є не тільки врегулювання такого явища на законодавчому рівні, але й достатньо глибока, якісна та зрозуміла кожному поінформованість щодо їх законних прав, свобод та інтересів, що унеможливить подальшу латентизацію даного явища та сприятиме зниженню агресивної поведінки у сімейно-побутових відносинах членів сім'ї та третіх осіб.

Серед причин домашнього насильства розрізняють зовнішні та внутрішні причини його вчинення. До зовнішніх відносять такі причини, як поширення в суспільстві деструктивної поведінки (в т. ч. алкоголізму, наркоманії); традиційний погляд, в якому підкреслюється, що чоловік абсолютний глава сім'ї; а також певні географічні, економічні, політичні чинники. До внутрішніх відносять такі причини, як копіювання моделі взаємин батьків, побаченої в дитинстві; низька культура поведінки; алкоголізм або наркоманія когось із членів сім'ї; складне економічне становище родини, а також низький освітній та культурний рівень [4, с. 4, 5].

Таким чином, явище насильства в сім'ї має високу ступінь латентності через усталені традиції та стереотипи, що насильство в сім'ї це сфера, яка не підлягає винесенню у сферу публічного обговорення, адже більшість випадків насильства залишається незафіксованими. Дана проблема потребує прийняття відповідних заходів як превентивного, так і профілактичного характеру.

Література:

1. ОБСЄ. Дослідження насильства над жінками в Україні «Добробут і безпека жінок» [Електронний ресурс] / ОБСЄ. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: https://www.osce.org/files/f/documents/0/8/440318_0.pdf

2. Оболенцев В. Ф. Латентна злочинність: проблеми теорії та практики попередження / В. Ф. Оболенцев. – Харків: СПД ФО Вапнярчук Н. М., 2005. – 128 с.

3. Пивоваров В. В. Кримінологічний аналіз законодавства про запобігання і протидію домашньому насильству / В. В. Пивоваров, А. В. Ілліна. // Порівняльно-аналітичне право. – 2018. – №1. – С. 280–284.

4. Norwegian Journal of development of the International Science [Електронний ресурс]. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: https://issuu.com/njd-iscience/docs/njd_51_3.

5. Закон України "Про запобігання та протидію домашньому насильству" [Електронний ресурс]. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text>.

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Пивоваров В.В.

МАСАЛІТІН В.,

студент 2 курсу магістратури

*Інституту підготовки кадрів для органів юстиції України
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИННОСТІ НЕПОВНОЛІТНІХ

Анотація. Розглянуто окремі питання запобігання злочинності неповнолітніх.

Ключові слова: злочинність неповнолітніх, запобігання злочинності неповнолітніх, державні соціальні програми

Аннотація. Рассмотрены отдельные вопросы предотвращения преступности несовершеннолетних.

Ключевые слова: преступность несовершеннолетних, предотвращение преступности несовершеннолетних, государственные социальные программы.

Summary. Some issues of juvenile delinquency prevention are considered.

Keywords: juvenile delinquency, juvenile delinquency prevention, state social programs

При аналізі державної політики щодо запобігання злочинності серед неповнолітніх варто виходити з того, що загалом злочинність – це кримінальна практика людей, що проявляється як явище у виді множинності злочинів і осіб, котрі їх вчинили [1, с. 31]. Виходячи з цього, злочинність неповнолітніх є певним її видом. В цілому злочинність неповнолітніх фахівці, які її досліджують, визначають як сукупність злочинів і осіб, які їх вчинюють, у віці від 14 до 18 років. [2, с. 327].

Злочинність неповнолітніх поступово зменшується. Статистичні дані свідчать, що у 2016 р. особами віком від 14 до 17 років було вчинено 4 тис. кримінальних правопорушень при загальній кількості кримінальних правопорушень 99,3 тис. (питома вага 4,03%). У 2019 р. особами віком від 14 до 17 років було вчинено 3,3 тис. кримінальних правопорушень при загальній кількості кримінальних правопорушень 109,8 тис. (питома вага зменшилась і становить 3,02%). Але діяльність по запобіганню злочинності неповнолітніх слід продовжувати.

За останні роки державою прийнято низку нормативно-правових документів, спрямованих на вдосконалення законодавства у сфері захисту прав дитини, удосконалення профілактичної роботи, створення ефективної системи виправлення та пристосування до життя в суспільстві неповнолітніх.

Перш за все, слід звернути увагу на стратегії та плани, затверджені Президентом України та Кабінетом Міністрів України, зокрема це стратегії розвитку освіти, державної політики щодо наркотиків, державної молодіжної політики. До таких, у першу чергу, слід віднести Державну соціальну програму «Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини» на період до 2021 року, Державну цільову соціальну програму «Молодь України»

на 2021–2025 роки, Національну стратегію реформування системи юстиції щодо дітей на період до 2023 року.

Зокрема, Національною стратегією реформування системи юстиції щодо дітей на період до 2023 року для забезпечення системного підходу до профілактики злочинності серед дітей визначено ряд заходів, спрямованих на запобігання вчинення правопорушень серед дітей. Наприклад, запровадити певний механізм узгодження дій, що має на меті профілактики злочинів серед неповнолітніх; узгодити завдання між органами державної та муніципальної влади з попередження правопорушень серед неповнолітніх; збільшити кількість спеціальних заходів з попередження правопорушень під час розроблення державних та місцевих програм соціально-економічного напрямку, що спрямовані на забезпечення працевлаштування, покращення сфери освіти, охорони здоров'я, надання соціальних послуг, зменшення рівня бідності тощо [3].

Для подальшої ж ефективної реалізації таких нормативно-правових документів, спрямованих на забезпечення державної політики щодо захисту дітей та запобігання вчиненню кримінальних правопорушень серед дітей, необхідно передусім об'єднання скоординованих дій як органів влади, які займаються дітьми, так і недержавних інституцій.

Література:

1. Голіна В. В., Сметаніна Н. В. Злочинність і системний підхід. *Системний підхід у дослідженні злочинності: матеріали наук.-практ. конф.*, м. Харків, Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 21 черв. 2013 р. Харків, 2013. С. 28–38.

2. Кримінологія: підручник / [Б. М. Головкін, В. В. Голіна, О. В. Лисодед та ін.]; за заг. ред. Б. М. Головкіна. Харків: Право, 2020. 384 с.

3. Національна стратегія реформування системи юстиції щодо дітей на період до 2023 року: схв. розпорядженням Кабінету Міністрів України від 18.11.2018 р. №1027-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1027-2018-%D1%80#Text> (дата звернення: 08.11.2021).

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Лисодед О. В.

МЕЛЬНИЧЕНКО В.С.,

студент 2-го курсу магістратури

Інституту прокуратури та кримінальної юстиції

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ОРЕНДА FACEBOOK-АКАУНТУ

ЯК НОВИЙ ШЛЯХ ЗДІЙСНЕННЯ ШАХРАЙСЬКИХ ДІЙ

Анотація. В роботі розглянуто ризики щодо надання рекламного кабінету в соціальній мережі facebook в оренду іншим користувачам та виокремлено певні шляхи їх запобігання.

Ключові слова: facebook, таргетована реклама, правила користування, шахрайство, запобігання.

Анотація. В роботі рассмотрены риски предоставления рекламного кабинета в социальной сети facebook в аренду другим пользователям и выделены определенные пути их предотвращения.

Ключевые слова: facebook, таргетированная реклама, правила пользования, мошенничество, предотвращение.

Summary. In the work the risks of providing an advertising cabinet in a social network facebook for rent to other users are considered and certain ways of preventing them are highlighted.

Keywords: facebook, targeted advertising, rules of use, fraud, prevention.

З розвитком новітніх технологій, популярністю соціальних мереж, з'являються все більш нові схеми здійснення шахрайських дій. Динаміка злочинності протягом останніх років характеризується хвилеподібними коливаннями, які чітко показують виражену тенденцію до зростання злочинності на території нашої держави. Висока складність соціальних систем є безумовною ознакою нелінійності законів залежності станів таких систем від певних зовнішніх та внутрішніх факторів [3, с. 456].

Так, наразі набуває широкого розповсюдження таргетована реклама в соціальних мережах, для розміщення якої необхідно бути користувачем мережі facebook та мати доступ до рекламного кабінету на такій сторінці. Пересічні громадяни, зазвичай, не реалізують такі можливості означеної соціальної мережі, проте спеціалісти-таргетологи для найбільш вигідного розміщення такої реклами використовують не тільки власні сторінки в соцмережах та сторінки своїх клієнтів, а й брати їх в оренду в інших користувачів.

Наразі виокремлюють два способи передання рекламного кабінету на сторінці в facebook в оренду:

1. надати орендарю дані для входу на сторінку (логін та пароль). В такому випадку варто пам'ятати, що інша особа отримає доступ до приватних даних: листування, медіа тощо. Спеціалістам з реклами не потрібні особисті дані про користувача, а ось шахраї ними скористуються. Особливу пильність варто мати, коли до такої сторінки прив'язані банківські картки чи інші платіжні засоби;

2. використати програму для віддаленого доступу. За допомогою спеціальних програм (Chrome Remote Desktop, TeamViewer) користувач матиме змогу відслідковувати, які дії здійснює орендар на його особистій сторінці [1].

При прийнятті рішення щодо надання рекламного кабінету на власній сторінці в соціальній мережі, користувач має враховувати такі ризики: блокування рекламного кабінету за порушення правил використання (тобто за потреби, особа не зможе ним скористатися самостійно ніколи). Зазвичай таке блокування можливе за порушення правил розміщення реклами; доступ до особистих даних; списання коштів за розміщену рекламу, адже відповідно до правил користування, оплата реклами має відбуватися із картки володільця

сторінки (через заборону управління рекламою від імені рекламодавця, встановлену Правилами рекламної діяльності [3]).

Головкін Б.М. наголошує, що жертвами кримінальних правопорушень, як правило, стають дві категорії людей: погано адаптовані до сучасних умов життя особи, які здебільшого керуються інтуїтивним мисленням у розпізнаванні кримінальних загроз та виборі стратегії поведінки при соціальній взаємодії з іншими учасниками суспільних відносин; та особи, що керуються раціональним мисленням, що в основному дозволяє правильно орієнтуватися у джерелах та видах кримінальних загроз і в основному уникати небезпечних ситуацій [4, с. 169]. Зазвичай саме перша категорія осіб з більшою вірогідністю стане жертвою таких шахраїв. Із зростанням рівня монетизації соціальні мережі надають своїм активним користувачам можливість надсилати один одному також справжні подарунки у вигляді матеріальних цінностей, а не лише нематеріального об'єкта, в соціальних мережах відбувається зростання грошового обігу, що дає хакерам нові можливості для формування загроз та здійснення атак [5, с. 84].

Таким чином для зниження означених ризиків пропонуємо: запросити рекламні макети та самостійно перевірити їх на предмет відповідності Правилам рекламної діяльності; у разі потреби укладати подібні угоди тільки з перевіреними особами (за відгуками знайомих, перевіряти самостійно в пошукових системах); не мати прив'язаних банківських карток чи інших платіжних систем до власної сторінки в соціальній мережі; впевнитися у відсутності у медіафайлах та вкладеннях фото документів, паролей, банківських карт тощо.

Література:

1. Лукьянов А. Как сдать аккаунт в фейсбуке в аренду и стоит ли это делать. Mc.today. 07.07.2021. URL: <https://mc.today/kak-sdat-akkaunt-v-fejsbuke-v-arendu-i-stoit-li-eto-delat/>
2. Robotization of manufacturing process: economic and social problems and legal ways of their solution / О. Е. Kostyuchenko, Т. V. Kolesnik, Z. V. Bilous, О. V. Tavolzhanskyi // Financial and credit activity: problems of theory and practice. – 2019. – Vol. 3, is. 30. – P. 454–462.
3. Правила рекламной деятельности. Facebook. URL: <https://www.facebook.com/policies/ads>
4. Головкін Б. М. Як стають жертвами злочинів // Проблеми законності. Вип. 136. 2017. с. 161 – 172. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pz_2017_136_19
5. Таволжанський О. В. Кримінологічні аспекти кіберзлочинності у сучасних умовах / О. В. Таволжанський // The Journal of Eastern European Law = Журнал східноєвропейського права. – 2016. – № 31. – С. 80–86. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/17724/1/Tavolzhanskyi_80-86.pdf

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Таволжанський О.В.

МЕЛЬНИЧУК Г. Р.,

студент I курсу магістратури

*Інституту прокуратури та кримінальної юстиції
Національного юридичного університету ім. Ярослава Мудрого*

ЩОДО СУБ'ЄКТІВ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ

Анотація. Розглянуто питання формування системи суб'єктів антикорупційної політики.

Ключові слова: антикорупційна політика, суб'єкти антикорупційної політики.

Аннотація. Рассмотрены вопросы формирования системы субъектов антикоррупционной политики.

Ключевые слова: антикоррупционная политика; субъекты антикоррупционной политики.

Abstract. The issue of forming a system of subjects of anti-corruption policy is considered.

Keywords: anti-corruption policy, subjects of anti-corruption policy.

У ст. 2 Модельного закону «Основи законодавства про антикорупційну політику» [1] суб'єктами антикорупційної політики визначається народ, органи державної влади та місцевого самоврядування, установи, організації та особи, уповноважені на формування і реалізацію заходів антикорупційної політики та громадяни. Також до суб'єктів віднесені політичні партії, бо через них та громадські об'єднання народ може взяти участь в розробленні державної антикорупційної політики. У ст. 7 цього Закону вказуються суб'єкти антикорупційної політики, які безпосередньо здійснюють боротьбу з корупційними злочинами в межах своєї компетенції: прокуратура; органи безпеки; органи внутрішніх справ; митні органи; органи прикордонної служби; органи податкових розслідувань та інші правоохоронні органи, уповноважені на провадження оперативно-розшукових заходів, проведення дізнання та слідства. У статті ж 1 Закону України «Про запобігання корупції» вказуються тільки спеціально уповноважені суб'єкти запобігання корупції, до яких законодавець відносить органи прокуратури, Національну поліцію, НАБУ та НАЗК. Діяльність інших суб'єктів антикорупційної політики цим Законом не регулюється, в законодавстві вона чітко не визначена, окремі питання щодо класифікації та повноважень суб'єктів антикорупційної політики розглянуті лише на теоретичному рівні у працях Б. М. Головкина, В. М. Демянчука, О. В. Лисодеда, Є. В. Невмержицького, Д. О. Олійника, К. В. Ростовської, М. І Мельника та деяких інших вчених. Між тим, невизначеність у тому, яке місце посідає той чи інший орган, установа чи організація у системі суб'єктів антикорупційної політики, призводить до дублювання повноважень і виконання одних і тих самих функцій різними органами [2, с. 212].

З цього приводу заслуговує на увагу позиція В. А. Дем'янчука, який усіх суб'єктів, залежно від завдань та повноважень, поділяє на наступні групи: 1) суб'єкти, які формують антикорупційну політику (Рахункова палата,

Національна рада з питань антикорупційної політики, РНБО України); 2) суб'єкти, які формують та реалізують антикорупційну політику (ВРУ, Президент України, КМУ, НАЗК); 3) суб'єкти, що задіяні в реалізації антикорупційної політики (САП, Національна поліція, НАБУ, НАЗК, СБУ, АРМА); 4) судові органи загальної та конституційної юрисдикції; 5) суб'єкти з повноваженнями учасника антикорупційних заходів (юридичні особи публічного та приватного права, громадські об'єднання, ЗМІ, окремі громадяни) [3, с.146–147].

До суб'єктів антикорупційної політики слід додати ще й міжнародні організації, що надають Україні допомогу в проведенні антикорупційної реформи, контролюють виконання міжнародних зобов'язань, опікуються імплементацією міжнародних антикорупційних стандартів і кращих практик щодо боротьби з корупцією в публічній і приватній сфері, як-то: Група держав ради Європи проти корупції (GRECO), Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), антикорупційна мережа Організації економічної співпраці і розвитку (ОЕСД), Глобальна антикорупційна ініціатива ПРООН (GAIN), Європейське бюро по боротьбі із шахрайством (OLAF), Американська торговельна палата в Україні (ACC), КМЄС, Місія Європейського Союзу по прикордонній допомозі Молдові і Україні (EUBAM), Європейська Бізнес Асоціація, ГУАМ, Антикорупційна ініціатива Європейського Союзу в Україні (EUACI) та ін.[5, с. 228].

З урахуванням викладеного, можна зазначити, що до суб'єктів антикорупційної політики слід віднести народ України, органи державної влади, місцеве самоврядування, громадські об'єднання, установи та особи, організації, у тому числі й міжнародні, які наділені правом чи обов'язком у реалізації і розробленні державної антикорупційної політики.

Література:

1. Модельный закон «Об антикоррупционной политике»: принят на 22 пленарном заседании Межпарламентской ассамблеи государств-участников СНГ постановлением № 22-15 от 15.11.2003 г. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/997_944#Text (дата звернення: 08.11.2021).

2. Лисодед О. В. Суб'єкти запобігання корупції: етапи становлення. *Протидія злочинності і корупції: міжнародні стандарти та досвід України*: зб. тез міжнар. конф. (м. Харків, 22 вересня 2021 р.). Харків: Юрайт, 2021. С. 208–212.

3. Дем'янчук В. А. Адміністративно-правові засади реалізації антикорупційної політики в Україні: дис. ... д-ра юрид. наук. Київ, 2018. 464 с.

4. Головкін Б. М., Лисодед О. В. Щодо суб'єктів, що беруть участь у здійсненні заходів запобігання і протидії корупції. *Актуальні проблеми протидії злочинності*: матеріали наук. конф. за результатами роботи фахівців НДІ вивч. проблем злочинності ім. акад. В. В. Сташиса НАПрН України за фундаментал. темами у 2019 р. (м. Харків, 23 груд. 2019 р.) / редкол.: В. С. Батиргареева, В. І. Борисов, Д. П. Євтеєва та ін. Харків: Право, 2019. С. 227–229.

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Лисодед О. В.

МИЛОНЕНКО Ю. В.,

студентка 2 курсу магістратури

Інституту прокуратури та кримінальної юстиції

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ВИПЛАТИ ПО БЕЗРОБІТТЮ ЯК СТРИМУЮЧИЙ ФАКТОР ЗЛОЧИННОСТІ

Анотація: Досліджено ефективність виплат по безробіттю як стримуючого фактору злочинності.

Ключові слова: індекс злочинності, безробіття, страхування по безробіттю, державна допомога.

Аннотация: Исследована эффективность платежей по безработице как фактор, сдерживающий преступность.

Ключевые слова: индекс преступности, безработица, страхование по безработице, государственная помощь.

Summary: The effectiveness of unemployment benefits as a deterrent to crime has been studied

Keywords: crime index, unemployment, unemployment insurance, state aid.

Детермінація злочинності є центральною та найбільш дискусійною проблемою кримінології [1, с. 338]. Не останню роль у формуванні злочинності відіграють так звані фонові явища. До загальних фонових явищ традиційно відносять нелегальну трудову міграцію, стихійну урбанізацію, тиражування ЗМІ сумнівних цінностей, дитячу бездоглядність та безпритульність, бродяжництво і жебрацтво осіб без певного місця проживання, трудову незайнятність працездатних осіб, низьку культуру між особового спілкування [2, с. 136].

Трудова незайнятність є одним з основних фонових явищ, що супроводжують майнові кримінальні правопорушення, які складають більше половину питомої ваги світової злочинності. Тому не дивно що різні країни намагаються впроваджувати засоби спрямовані на поліпшення економічної ситуації населення та боротьбу із безробіттям. Одним із таких засобів є виплати по безробіттю та безумовні виплати. Стосовно виплат по безробіттю, то вони виплачуються вже давно у більшості розвинених країн, зокрема у США, Німеччині, Франції. Аналізуючи досвід США варто зазначити, що у цій країні розмір страхових виплат з безробіття відрізняється по штатах, це пов'язано із тим, що такі виплати фінансуються з місцевих а не федеральних бюджетів. Статистика свідчить, що за період з 2020 по липень 2021 року розмір виплат з безробіття виріс на 3,6 мільярда доларів, економісти пояснюють таке різке збільшення впливом корона вірусу [3]. Розрахунок виплат залежить від економічного становища кожного окремого штату. Наприклад у Вашингтоні розмір допомоги по безробіттю становить 311 доларів на тиждень, така сума є трохи вищою за середню по штатах [4].

Однак якщо проаналізувати статистику зареєстрованих майнових злочинів за штатами у 2020 році, то виходить що Вашингтон з показником 2732,4

злочини на 100,000 осіб входить у п'ятірку найбільш криміногенних штатів щодо майнових злочинів [5]. З наведених даних можна припустити що виплата 311 доларів допомоги по безробіттю не стримує корисливу злочинність у Вашингтоні. При тому що середня заробітна плата у США станом на липень 2020 становила 960 доларів на тиждень.

В Україні також передбачена виплата допомоги по безробіттю, законом України «Про зайнятість населення» передбачено що розмір таких виплат залежить від страхового стажу, якщо страховий стаж протягом 12 місяців, що передують реєстрації особи як безробітної, становить 6 або більше місяців, допомога по безробіттю визначається наступним чином: якщо стаж до 2 років, передбачена допомога в розмірі 50% доходу людини; стаж від 2 до 6 років — 55%; стаж від 6 до 10 років — 60%; стаж понад 10 років — 70%. Мінімальний розмір державної допомоги становить 1800 гривень, а для осіб що мали менше 6 місяців страхового стажу розмір допомоги становитиме 650 гривень. При цьому мінімальна заробітна плата в країні станом на 2020 рік становила 5000 гривень. При цьому кількість облікованих кримінальних правопорушень щодо злочинів проти власності на 2020 рік становила 189 128 тисяч. І, треба зазначити, що це одні з найвищих показників видової злочинності в Україні за 2020 рік.

Як бачимо факт наявності державної допомоги по безробіттю є не дуже ефективним фактором стримування злочинності. Про це свідчить як українська статистика, так і показники США. На нашу думку, це можна пояснити тим, що рівень цих виплат не відповідає прожитковим вимогам населення, а також тим, що у кожній державі є свої проблемні сектори, які не дозволяють особам що отримують виплати по безробіттю повертатися до прийняттого рівня суспільного життя. Якщо говорити про Сполучені Штати, то там досі дуже гостро стоять проблеми дискримінації яка лежить в основі економічної несправедливості та проблем із працевлаштуванням. В Україні ж проблемним сектором лишаються промисловість та бізнес-сектор, які за відсутності державної підтримки не можуть забезпечувати необхідну кількість робочих місць.

Література:

1. Новіков О. В. Недоліки й прорахунки політики держави в епоху постіндустріальної економіки як детермінуючий комплекс злочинності у сфері інтелектуальної власності. *Юридичний вісник*. 2014. № 4. С. 338-342. URL: <http://yuv.onua.edu.ua/index.php/yuv/article/view/1079/1051>.
2. Кримінологія : підручник / Б. М. Головкін, В. В. Голіна, О.В. Лисодеда та ін.; за ред. Б. М. Головкіна. Харків : Право, 2020. 384 с.
3. Total monthly unemployment insurance benefits paid in the United States from July 2020 to July 2021 Statista. 2021. URL: <https://www.statista.com/statistics/284857/total-unemployment-benefits-paid-in-the-us/>.

4. Як отримати допомогу по безробіттю в США. Правова та юридична підтримка мігрантів. 2020. URL: <https://migrant.biz.ua/ssha/roboata-ssha/dopomoha-po-bezrobittiu-v-ssha.html>.

5. Property crime rate in the United States in 2020, by state. Statista. 2020. URL: <https://www.statista.com/statistics/232575/property-crime-rate-in-the-us-by-state/>.

Науковий керівник: к.ю.н., ас. Новіков О. В.

МИШЕВСЬКА Н.М.,

*студентка 6 курсу Інституту прокуратури та кримінальної юстиції
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

ДЕТЕРМІНАНТИ ЖІНОЧОЇ КРИМІНАЛЬНО-ПРОТИПРАВНОЇ ПОВЕДІНКИ

Ключові слова: жіноча кримінально-протиправна поведінка, детермінанти, біологічні та соціальні чинники.

Ключевые слова: женское уголовно-противоправное поведение, детерминанты, биологические и социальные факторы.

Keyword: women's criminal behavior, determinants, biological and social factors.

Анотація. В тезах розглянуто особливості детермінантів жіночої кримінально-протиправної поведінки.

Аннотация. В тезисах рассмотрены особенности детерминантов женского уголовно-противоправного поведения.

Summary. In theses examined the features of the determinants of women's criminal behavior.

Під жіночою кримінально-протиправною поведінкою розуміють сукупність кримінально-протиправних діянь, які вчинені жінками, що характеризується певною специфікою, яка базується на соціальній ролі і функції жінки, що визначається способом життя і професійною діяльністю, особливими біологічними, психічними і фізіологічними властивостями. Склад кримінально протиправної поведінки жінки змінюється внаслідок впливу змінюваних побутових і соціальних умов жінки, її соціальної ролі [1, с. 146].

Значну увагу жінки-злочинниці приділили представники сучасної української та зарубіжної кримінологічної думки, а саме А. Герри, М.Ф. Заменгоф, Н. Зеланд, А. Кегле, Г. Тард, Г. Ферреро, Е. Ферри, М. Рейнгарда, О.А. Алексєєв, В.С. Батиргарєєва, А.Б. Блага, В.В. Голіна, І.М. Даньшин, О.М. Джужа, В.О. Меркулова, С.В. Нікітенко, І.Б. Степанова, В.В. Федусик, Л.М. Щербаківа, Т.М. Явчуновська та ін.

Г.А. Аванесов зазначає, що при вивченні детермінантів протиправної поведінки жінок необхідно брати до уваги жіночу психологію, адже у жінок, порівняно з чоловіками, не тільки інший одяг, але і манери поведінки, образ мислення, уявлення про життя [2, с. 454].

О. Колінько вказує на те, що вольові особливості жінки відзначаються своєю нестабільністю. Жінка легко піддається маніпулятивному впливу, чим нерідко зловживає її злочинне оточення чоловічої статті, і таким чином втягує жінку до протиправної діяльності, особливо якщо це стосується інтересів близьких їй людей. Не викликає сумніву, що таке положення необхідно брати до уваги, аналізуючи протиправну діяльність жінок [3, с.116]. Жінка за анатомічно-фізіологічними особливостями біологічно слабка істота, обмежена у своїх фізичних можливостях, що зумовлює її певні інтереси, мотиви, звички, які впливають на можливі варіанти вибору поведінки, способах дій, робить її більш уразливою у конфліктних та стресових ситуаціях.

До біологічних факторів, які здійснюють вплив на протиправну діяльність жінки також можна віднести вагітність та післяродовий період, фази менструального циклу, клімакс. О. Глушков підкреслює, що ніякі соціально-економічні чинники не можуть деактивувати такий вразливий психічно-емоційний стан жінки в такі періоди [4, с. 316].

Крім того, цікавим є дослідження науковців, яким пояснюється походження жіночої агресивності аномалією хромосомного набору. Так, в нормі статеві хромосоми жінки повинні бути виду «XX», а у чоловіка «XY». Причиною жіночої агресивності вчені вважають наявність у деяких жінок хромосомного набору типу «XXY», тобто наявність у них «зайвої» чоловічої хромосоми [5, с. 254].

Щодо детермінантів соціального характеру, то вчені виокремлюють саме такі, як: загострена соціально-економічна ситуація в країні, яка призводить до напруження морального стану; негативні суспільні настрої: аморальність, проституція, жебрацтво, наркоманія, алкоголізм, які вражають жінку; послаблення значимості головних соціальних цінностей, особливо сім'ї; інтенсивність участі жінки у сфері суспільного виробництва.

Системний принцип організації та функціонування суспільства забезпечує відносну рівновагу між усіма його структурними компонентами, збереження найбільш загальних стійких властивостей і постійне оновлення форм суспільного буття, утворення нової реальності. Суспільне буття постійно відображається й оцінюється суспільною свідомістю та впливає на соціальну активність, її спрямованість і характер. У зворотному напрямі цілеспрямована предметно-перетворювальна соціальна діяльність призводить до змін матеріальних і духовних умов життя суспільства [6, с. 274].

Сімейно-побутові відносини посідають важливе місце у житті жінок. Сім'я здійснює значимий вплив на формування особистості жінки, як її позитивної, так і негативної сторін. У злочинниць простежується чіткий зв'язок між проблемами в сімейному житті і антигромадською поведінкою. Неблагополуччя в сім'ї проявляється перш за все у деформації сімейних зв'язків і стосунків; низькому культурному, загальноосвітньому і професійному рівнях; примітивних інтересах, які часто стають домінуючими і переходять в антисуспільні; викривленні етичних і правових поглядів і т.п. [7, с.312].

Таким чином, можна зробити висновок, що перелік основних детермінантів жіночої кримінально-протиправної поведінки не є вичерпним. Вивчення причин і умов такої поведінки є надзвичайно важливим, тому що, знаючи причини скоєння кримінально-протиправних діянь, усунувши той чи інший подразник, можна запобігти вчиненню кримінально-протиправних діянь, що буде необхідним для забезпечення нормального життя суспільства.

Література:

1. Євдокімова М. Історичний аналіз жіночої злочинності. Підприємництво, госп-во і право : наук.-практ. госп.-прав. журн. 2018. № 3. С. 140–142.
2. Аванесов Г.А. Криминология и социальная профилактика / Г.А. Аванесов. М.: Академия МВД СССР. 1980. 528 с.
3. Колінько О.О. Віктимологічна характеристика доведення до самогубства : монографія / О.О. Колінько. Н.: НДУ ім. Гоголя, 2016. 193 с.
4. Курс Криминології. Особлива частина: підручник: у 2 кн. / М.В. Корнієнко, Б.В. Романюк: за заг. Редакцією О.М. Джужи. К.:Юрінком Інтер, 2001. 480 с.
5. Линник П.В. Женская преступность / П.В. Линник. М.: Литература, 1996. 576 с.
6. Головкін Б.М. Про детермінацію злочинності // Часопис Київського університету права. 2020. № 1. С. 274 - 280
URL:https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/18081/1/Holovkin_274-280.pdf
7. Габіані А.А. Про правові заходи з обмеження проституції / А.А. Габіані. К.: Одиссей, 2011. 160 с.
8. Головкін Б.М. Теперішнє і майбутнє криминології //Проблеми законності. Харків : Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого. 2020. № 149. С. 168- 184. URL:https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/18080/1/Holovkin_168-184.pdf
9. Robotization of manufacturing process: economic and social problems and legal ways of their solution / O. E. Kostyuchenko, T. V. Kolesnik, Z. V. Bilous, O. V. Tavolzhanskyi // Financial and credit activity: problems of theory and practice. 2019. Vol. 3, is. 30. P. 454–462.
10. Таволжанський О. В. (2013). Цілі соціально-виховної роботи з засудженими до позбавлення волі. Вісник Запорізького національного університету, (3). С. 222–226.

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Таволжанський О.В.

МОХОНЧУК П. С.,

студент 2 курсу магістратури

*Інституту підготовки кадрів для органів юстиції України
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

ЩОДО МЕХАНІЗМУ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ

Анотація: розглянуто окремі складові механізму запобігання корупції в Україні.

Ключові слова: корупція, механізм запобігання корупції, спеціально уповноважені органи у сфері запобігання корупції.

Аннотація: рассмотрено отдельные составляющие механизма предотвращения коррупции в Украине.

Ключевые слова: коррупция, механизм предотвращения коррупции, специально уполномоченные органы в сфере предотвращения коррупции.

Summary: the individual components of the corruption prevention mechanism in Ukraine were considered.

Keywords: corruption, corruption prevention mechanism, specially authorized state bodies in the field of corruption prevention.

Як явище негативне, корупція безпосередньо стосується усіх існуючих відносин у суспільстві, а відтак напряму впливає на їх розвиток та взаємодію між собою. Зазвичай корупцію поділяють на низову (або побутову, пов'язану із повсякденним життям громадян), бюрократичну, або звичаєву (що виникає при взаємодії громадян, підприємців із чиновниками нижчої та середньої ланки), політичну (корупційну поведінку осіб, які приймають політичні рішення, наприклад здійснюють підкуп виборців) тощо [1, с. 7]. У зв'язку з чим, шляхи і засоби, або механізм запобігання корупції, теж є різними.

В спеціальній літературі зазначається що, механізм запобігання корупції – це і імплементація міжнародних антикорупційних стандартів у правову систему України, і практична реалізація державної антикорупційної політики, і втілення антикорупційних ініціатив, і міжнародна співпраця і діяльність громадських об'єднань у сфері запобігання та протидії корупції з метою захисту особи, суспільства, держави і бізнесу від корупційних посягань [2, с. 254], тобто досить великий за обсягом набір різноманітних засобів і заходів, які повинні реалізувати різні суб'єкти запобігання корупції в Україні, в залежності від своєї компетенції та повноважень.

Слід зазначити, що з початком антикорупційної реформи у 2014 р, прийняттям Закону України «Про запобігання корупції» та інших нормативно-правових актів, направлених на протидію корупції в Україні, імплементацією міжнародних стандартів запобігання корупції в законодавство нашої держави, Україна отримала більш дієвий інструментарій та механізми для запобігання корупції. Так, Законом України «Про запобігання корупції» 2014 р. було визначено новий, досить широкий, перелік суб'єктів, на яких поширюється дія законодавства про запобігання корупції, а саме: 1) особи, уповноважені на виконання функцій держави або місцевого самоврядування; 2) особи, які

прирівнюються до осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування; 3) особи, які постійно або тимчасово обіймають посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських обов'язків, або спеціально уповноважені на виконання таких обов'язків у юридичних особах приватного права незалежно від організаційно-правової форми, а також інші особи, які не є службовими особами та які виконують роботу або надають послуги відповідно до договору з підприємством, установою, організацією; 4) кандидати на пост Президента України, кандидати у народні депутати України.

Окрім цього, національним законодавством було передбачено створення та функціонування спеціально уповноважених органів у сфері запобігання корупції, серед яких слід назвати такі як Національне агентство з питань запобігання корупції, Національне антикорупційне бюро України, Спеціалізована антикорупційна прокуратура [3, с. 210-211].

Таким чином можна зробити висновок, що механізм запобігання корупції в Україні передбачає собою складну конструкцію, ланки якої тісно переплітаються та взаємодіють між собою. Він потребує високого рівня відповідності норм законодавства у сфері запобігання та протидії корупції та ефективної реалізації з боку державних органів покладених на них завдань і повноважень.

Література:

1. Запобігання корупції: підручник / [Б. М. Головкін, О. Ю. Шостко, О. В. Новіков та ін.]; за заг. ред. Б. М. Головкіна. Харків: Право, 2019. 296 с.

2. Головкін Б. М. Механізм запобігання корупції. *Часопис Київського університету права*. 2018. № 4. С. 254–260. URL:http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chkup_2018_4_55

3. Лисодєд О. В. Суб'єкти запобігання корупції: етапи становлення. *Протидія злочинності і корупції: міжнародні стандарти та досвід України*: зб. тез міжнар. конф. (м. Харків, 22 вересня 2021 р.). Харків: Юрайт, 2021. С. 208–212.

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Лисодєд О. В.

НАДВЕРНЮК Є.В.

студентка 6 групи, 6 курсу,

Інституту прокуратури та кримінальної юстиції

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

КРИПТОВАЛЮТА ТА ЛЕГАЛІЗАЦІЯ (ВІДМИВАННЯ) ДОХОДІВ, ОДЕРЖАНИХ ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ

Ключові слова: кримінологія, розслідування, легалізація (відмивання) доходів отриманих злочинним шляхом, віртуальні валюти, криптовалюта, провайдери віртуальних валют.

Ключевое слово: криминология, расследование, легализация (отмывание) доходов полученных преступным путем, виртуальные валюты, криптовалюты, провайдеры виртуальных валют.

Keyword: criminology, investigation, legalization (laundering) of proceeds from crime, virtual currencies, cryptocurrencies, virtual currency providers.

Анотація. В тезах розкрито та розглянуто інструменти легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом, а також проведено системний аналіз найбільш розповсюджених сучасних схем відмивання коштів, отриманих злочинним шляхом в Україні зокрема.

Аннотация. В тезисах раскрыты и рассмотрены инструменты легализации доходов, полученных преступным путём, а также проведен системный анализ наиболее распространенных современных схем отмывания.

Summary. The theses disclose and consider the tools of legalization of proceeds from crime, as well as a systematic analysis of the most common modern laundering schemes.

Роль криптовалюти в злочинах, пов'язаних із легалізацією (відмиванням) доходів, отриманих злочинним шляхом, досліджувалася багатьма науковцями, зокрема такими як В. Білінський, О. Дикий, О. Таволжанський, А. Мітрофанов.

Наша держава у 2001 р. була внесена Групою з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей у «чорний» список країн, які не співпрацюють у питаннях протидії легалізації злочинних доходів. Це було зумовлено тим, що в Україні була недостатньою боротьба з відмиванням «брудних» коштів. 28 листопада 2002 р. Верховною Радою було прийнято Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом» і ситуація змінилася. Так, уже 16 січня 2003 р. Верховна Рада України приймає Закон «Про внесення змін до Кримінального та Кримінально-процесуального кодексів України», відповідно до яких був змінений зміст диспозиції статей 198, 306, доповнення ст. 209-1 (умисне порушення вимог законодавства про запобігання та протидію легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансування тероризму) КК України. Не так давно злочинам в кібер сфері на національному рівні приділялась незначна увага, вважалось, що кіберзлочинність може представляти реальну загрозу лише в далекому майбутньому, тепер майже ні в кого не виникає сумнівів, що частка кіберзлочинності в структурі злочинності України значно збільшилася [3, 81].

В Україні лише починає формуватися нормативна база правового регулювання обігу віртуальних валют. Проте наша держава знаходиться на вірному шляху та поступово впроваджує норми права в цій сфері, які вже дуже вдало використовуються і інших країнах.

Сьогодні у світовій економіці криптовалюти наявний дуже сильний лідер – Bitcoin, який стрімко розвивається і до сих пір та поступово виміщає інші віртуальні валюти. Bitcoin – це перша децентралізована P2P (від клієнта до клієнта) платіжна мережа, яка обслуговується її користувачами без центральних керівних органів. З точки зору користувачів Bitcoin, є аналогом готівки, однак

тільки для користувачів Інтернету. У системі не залишається достатньої інформації про користувача, операції проводяться практично анонімно, а саме:

- існує невідповідність між даними, що ідентифікують клієнта, та IP-адресою;

- спроби входу з ненадійної IP-адреси або з IP-адреси користувача, раніше визначеної як така, що пов'язана з підозрілою діяльністю;

- велика кількість банківських рахунків, що знаходяться в одного провайдера віртуальної валюти або компанії з обміну віртуальних валют (можуть знаходитися в різних країнах).

Одним із таких прикладів використання віртуальної валюти в процесі відмивання коштів, отриманих злочинним шляхом була компанія Liberty Reserve, заснована в Коста-Ріці. А. Будовським, яка працювала «як банк чорного ринку – кримінальний бізнес, що допомагав злочинцям здійснювати незаконні угоди». За сім років Liberty Reserve було проведено 55 млн незаконних угод та легалізовано 6 млрд. доларів США. Компанія свідомо приймала підозрілі депозити, конвертуючи їх у власну цифрову валюту (LR), після чого знову здійснювалася конвертація в чисту валюту після процедури позбавлення коштів будь-яких ознак місця їхнього походження []. Пройшовши просту на перший погляд реєстрацію, клієнт переводив справжні кошти у фірми - обмінники третіх країн, в подальшому валюта конвертувалася в LR, після чого надходила на рахунки Liberty Reserve. Звідти вже на віртуальну валюту можна було придбати наркотики, зброю, номери викрадених кредитних карток чи інші речі, перевівши потрібну суму LR на рахунок продавця, відкритий також у LR. Непотрібні LR конвертувалися в реальну валюту через ті самі обмінники. Діяльність із відмивання грошей проводилася абсолютно анонімно. Ця схема була виявлена та знищена Службою фінансових розслідувань США.

В Україні позиція державних органів стосовно використання криптовалют є доволі неоднозначною. Так, Національний банк України (НБУ) розглядає криптовалюту як заміник реальним грошам, який не має забезпечення реальною вартістю, що не може використовуватися фізичними та юридичними особами на території України як засіб платежу, оскільки суперечить нормам українського законодавства. В той же час міжнародне поширення таких платежів робить цю категорію платежів популярною для протиправних дій, у тому числі відмивання коштів, отриманих злочинним шляхом, або фінансування тероризму.

Отже, під час розслідування легалізації (відмивання) коштів, здобутих незаконним шляхом, яка здійснюється з використанням криптовалют, необхідно враховувати їх специфіку, особливості функціонування та обігу, технічні та інформаційні характеристики простору, в якому здійснюється обмін такими активами (мережа Інтернет).

Слідчому для належного розслідування та доведення фактів легалізації злочинних коштів слід враховувати особливості, які вказують на використання в процесі такого злочину віртуальних валют, а саме це загальні фактори, які

свідчать, що легалізація злочинних доходів відбулася з використанням технологій мережі Інтернет, та дані, що вказують на злочинну діяльність провайдерів віртуальних валют. Також варто зазначити, що найбільшу кількість інформації слідчий під час розслідування отримує саме за допомогою електронних доказів, які мають бути оформлені належним чином для подальшого їх використання в процесі доказування.

Література:

1. Кримінологія: Загальна та Особлива частини: підручник/ В. В. Голіна, Б. М. Головкін, М. Ю. Валуйська, О. В. Лисодєд та ін.; за ред. В. В. Голіни і Б. М. Головкіна. - Х. : Право, 2014 - 512 с.

2. Головкін Б.М. Механізм запобігання корупції // Часопис Київського університету права. 2018. № 4. С. 254-260
URL:http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chkup_2018_4_55

3. Таволжанський О. В. Кримінологічні аспекти кіберзлочинності у сучасних умовах / О. В. Таволжанський // The Journal of Eastern European Law = Журнал східноєвропейського права. – 2016. – № 31. – С. 80–86. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/17724/1/Tavolzhanskyi_80-86.pdf

4. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення : Закон України від 10.10.2021 р. № 361-IX.

5. Про віртуальні активи: проект Закону № 3637 від 07.09.2021р 1708-IX.

6. Карапетян О., Білинський В. Злочинні технології збагачення з використанням криптовалют та особливості їх розслідування. Актуальні проблеми правознавства. 2018. № 2 (14). С. 115–120.

7. Поплевічева Н. Протидія легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом у бюджетній сфері, як державний механізм детінізації економіки / Н. Поплевічева. // «Виклики часу», квітень 2013. – 7 с.

8. Tsytko, Victoria, Kateryna I. Aliksieieva, Iryna A. Venger, Oleksii V. Tavolzhanskyi, Nataliya I. Galunets, & Alona V. Klyuchnik. « Information Policy of the Enterprise as the Basis for the Reproduction of Human Potential in the Structure of Public Social Interaction.» Journal of Advanced Research in Law and Economics [Online], 10.6 (2019): 1664-1672. Web. 6 Nov. 2020.

9. Головкін Б.М. Теперішнє і майбутнє кримінології // Проблеми законності. 2020. № 149. С. 168- 184. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/18080/1/Holovkin_168-184.pdf

10. Robotization of manufacturing process: economic and social problems and legal ways of their solution / О. Е. Kostyuchenko, Т. V. Kolesnik, Z. V. Bilous, О. V. Tavolzhanskyi // Financial and credit activity: problems of theory and practice. – 2019. – Vol. 3, is. 30. – P. 454–462.

Науковий керівник: к.ю.н , доц. Таволжанський О.В.

НЕВМЕРЖИЦЬКА А.Ю.,

*студентка 6 курсу, 3 групи господарсько-правового факультету
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

НАСИЛЬСТВО В СІМ'І – ПРИЧИНИ ТА НАСЛІДКИ ЛАТЕНТНОСТІ

Анотація. Розглянуто причини та наслідки латентності злочинів у сфері домашнього насильства.

Ключові слова: латентність, домашнє насильство, жертва.

Аннотація. Рассмотрены причины и последствия латентности преступлений в сфере домашнего насилия.

Ключевые слова: латентность, домашнее насилие, жертва.

Summary. The causes and consequences of the latency of domestic violence crimes are discussed.

Keywords: Latency, domestic violence, victim.

Наші уявлення про стан злочинності в Україні формуються кількісно-якісними показниками облікованих кримінальних правопорушень у ЄРДР. Але вони є лише її частиною, залишаючи невідомими для суспільства «тіньових» реалій як цифри фактично вчинених, але не облікованих злочинів, що являють собою латентну злочинність. Дане явище є рукотворним, адже до його наявності різною мірою причетні, у першу чергу, злочинці, також потерпілі, свідки, недоліки кримінального законодавства, свідомі перекручення показників злочинності, дії чи бездіяльність правоохоронних органів.

Латентна злочинність має місце у всіх можливих проявах злочинності та сферах нашого життя, насильство в сім'ї – не виключення. Домашнє насильство - це небезпечне явище добре відоме в усьому світі.

Чи є це питання дійсно таким болючим та проблемним сучасному українському суспільству? Безумовно так, адже незважаючи на загальновідомий факт, що кожні 2,5 дні в середньому одна жінка гине від подружнього насильства, як свідчать результати різних досліджень, більша частина випадків домашнього насильства залишаються невідомими. Це є і насильство всередині сімейної пари, зґвалтування або інші види сексуальної агресії в сім'ї, різні прояви економічного та психологічного тиску та знущань.

Причинами латентності більшої частини таких злочинів є різні фактори. Постраждалі можуть не звертатися до правоохоронних органів через страх помсти від кривдника чи знехестити сім'ю, відчуття особистої провини, почуття сорому, низької самооцінки, самопожертви заради дітей, фінансової чи психологічної залежності тощо.

Також важливим фактором виступає наявність ефективної національної системи протидії домашньому насиллю. Лише 2017 р. з'явився новий Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», а з ним були внесені відповідні зміни до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з

цими явищами. Його важливість і дію добре видно на основі статистичних звітів по зареєстрованих кримінальних правопорушеннях по державі за останні роки. До 2017 року у таких звітах зовсім ніяк не відображувалися данні по домашньому насиллю, у 2017 році було зареєстровано 1341 кримінальне правопорушення, у 2018 році 1586, 2554 правопорушень пов'язаних з домашнім насильством у 2019 році, 3972 у 2020 році та вже 3777 зареєстрованих випадків станом на вересень 2021 року. Отже, можна зробити висновки, що національна система реагування на домашнє насильство з прийняттям цього Закону почала діяти.

Слід додати також важливість запобігання домашньому насильству та підтримка державою питань реалізації системи заходів, що спрямовані на підвищення рівня обізнаності суспільства щодо форм, причин і наслідків домашнього насильства, формування нетерпимого ставлення до насильницької моделі поведінки у приватних стосунках, небайдужого ставлення до постраждалих осіб, насамперед до постраждалих дітей, викорінення дискримінаційних уявлень про соціальні ролі та обов'язки жінок і чоловіків, а також будь-яких звичаїв і традицій, що на них ґрунтуються.[1]

Щодо наслідків вчинення домашнього насильства, безперечно не можна не згадати і кількісно-якісні показники сімейно-побутових тяжких насильницьких злочинів проти особи. Також, слід розуміти, що насильство завдає не лише фізичний, а і психічних травм його жертвам та іншим членам сім'ї. Так, про це зазначається у статті Пивоварова В.В. та Ілліної А.В.: «Особливо тяжкі наслідки насильство завдає особистості дитини, яка стала його свідком або жертвою. Коли діти живуть у сім'ях, де чиниться насильство, у них порушується психіка, і не тільки тоді, коли кривдять їх особисто, а й тоді, коли знущаються з близьких їм людей. Для хлопців-підлітків спостереження за насильством у сім'ї – один із чинників підліткових правопорушень і криміналізації в зрілому віці. Також поширеною є практика самосудів: жінки розправляються зі своїми сімейними кривдниками; захищаючи матір від нападів батька, підлітки можуть його вбити чи покалічити».[2]

Отже, безперечно, наслідки домашнього насильства стосуються не тільки потерпілих, а мають більш охоплюючи руйнівну силу, ніж здається на перший погляд. Саме тому, питання латентності цих правопорушень є вкрай важливим. Адже, у підсумку ми маємо лише підтвердження слів Мартіна Лютера Кінга «Ахіллесова п'ята насилля в тому, що воно — ведуча в безодню спіраль, що народжує саме те, що намагається знищити. Ненависть породжує ненависть, насилля породжує насилля та жорстокість породжує жорстокість в розкручуючій спіралі всезагального руйнування. Той, хто приймає зло без опору, стає його співучасником».

Література:

1. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07.12.2017 № 2229-VIII. / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України. 2018. № 5. Ст. 35.

2. Пивоваров В.В. , Ілліна А.В. Кримінологічний аналіз законодавства про запобігання і протидію домашньому насильству *Порівняльно-аналітичне право: наук.журнал.* 2018 Вип.1 С.280-284.

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Пивоваров В.В.

НЕСКОРОДЬ В.В.,

*студент 2 курсу Інституту прокуратури та кримінальної юстиції
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

КРИМІНОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ПРОТИДІЇ ТЕРОРИЗМУ

Анотація. Розглянуто нормативно-правове та суб'єктне забезпечення протидії тероризму.

Ключові слова: тероризм, протидія тероризму, проблеми національного законодавства, засоби боротьби.

*Summary:*Providing of regulatory and subjective of countering of terrorism are considered

*Keywords:*terrorism, countering terrorism, problems of national legislation, remedies of countering, subjects of counteraction.

На сьогоднішній день питання протидії такому явищу як тероризм, є досить актуальним для нашої держави через ведення гібридної війни на Сході України. Ключовим пріоритетом політики національної безпеки України є забезпечення готовності держави, її економіки і суспільства до оборони і відбиття зовнішньої агресії у будь-яких формах і проявах (зокрема, у формі гібридної війни та терористичних актів). Це передбачає реформування всіх правоохоронних органів держави і зокрема, Служби безпеки України для концентрації зусиль на нейтралізації сепаратистських та екстремістських рухів і організацій, забезпечення державної безпеки у сфері боротьби з тероризмом.

Говорячи про Службу Безпеки України, як одного з центральних суб'єктів протидії терористичній діяльності варто наголосити на тому, що на неї покладається захист державного суверенітету, конституційного ладу, територіальної цілісності, економічного, науково-технічного і оборонного потенціалу України, законних інтересів держави та прав громадян від розвідувально-підривної діяльності іноземних спецслужб, посягань з боку окремих організацій, груп та осіб. [1, с. 69]

При характеристиці процесу протидії злочинності в практичному аспекті, а саме в Україні, варто зазначити на тому, що до основних засобів боротьби з тероризмом належать: загальнодержавні засоби економічного, політичного і військового порядку; засоби законодавчого правового порядку, що визначають правовий статус суб'єктів боротьби з тероризмом, їх повноваження, функції та завдання у боротьбі з тероризмом; діяльність державних органів, громадських організацій з виявлення причин та умов, що сприяють вчиненню терористичних дій.[2, с. 44]

Як вже було зазначено, не менш важливим засобом вирішення цього питання, безумовно, є правотворча діяльність держави, оскільки права і свободи людини та їх гарантії є найвищою цінністю для держави. В Україні процес оптимізації нормативно-правової бази з протидії тероризму гальмується переважно за браком оперативного розгляду та затвердження на законодавчому рівні необхідних змін та доповнень до чинних законів.[3, с. 133] Існує ціла низка законів України та міжнародних договорів/конвенцій універсального та регіонального характеру. Серед основних слід зазначити, звичайно Конституція України, Кримінальний кодекс, та низка законів «Про боротьбу з тероризмом», «Про Положення про Антитерористичний центр». На думку багатьох вчених, далеко не ідеальними є заходи, які вживаються органами державної влади і управління щодо припинення, блокування та нейтралізації терористичних проявів і забезпечення безпеки для населення України.[4, с. 51]

Ситуація, що склалася сьогодні в Україні, свідчить про необхідність створення дієвого організаційно-правового механізму протидії тероризму, який посягає на права, свободи і законні інтереси населення України та її державний суверенітет. Незважаючи на доволі широкий перелік суб'єктів, наділених національним законодавством України повноваженнями для боротьби з тероризмом, у чинному законодавстві не існує поняття організаційно-правового механізму.

Розглядаючи проблему тероризму в науковому аспекті, варто зауважити на тому, що серед українських вчених-правників, існують точки зору, які ґрунтуються на тому, що злочини, норми яких розміщені в розділі IX «Злочини проти громадської безпеки» Кримінального кодексу України [5], ,посягають на стан захищеності суспільства від різноманітних джерел підвищеної небезпеки і, порушуючи безпечні умови життєдіяльності, спричиняють загибель людей або інші тяжкі наслідки (створюють загрозу настання таких наслідків) для невизначеного кола людей, усього суспільства. Не менш важливим фактором є те, що між терористичною діяльністю та її наслідками, які являються дестабілізуючими факторами впливу на основи національної безпеки України існує прямий зв'язок. На сучасному етапі розвитку основною загрозою для національної безпеки України є злочинна діяльність спрямована проти миру і безпеки населення. [6, с. 178]

Тож, враховуючи все вищезазначене, варто сказати про те, що в силу відсутності певної сталої думки серед вчених в якому напрямку повинен розвиватися організаційно-правовий механізм протидії тероризму, в національному законодавстві існує досить велика кількість прогалин, які створюють вакуумні проблеми і певним чином роблять регулювання певних правовідносин, шляхом їх застосування менш ефективним. Підсумовуючи, варто зауважити на тому, що для перешкоджання появи і розповсюдженню тероризму, перш за все варто розвивати національне законодавство, яке б відповідало умовам сучасності, в яких перебуває наша держава і звісно ж міжнародним стандартам.

Література:

1. Кримінологія: Загальна та Особлива частини: підручник/ В.В. Голіна, Б.М.Головкін, М.Ю. Валуйська, О.В. Лисодєд та ін.; за ред. В.В. Голіни і Б.М. Головкина. – Х.: Право, 2014. с.69
2. Остапенко О.І. Протидія терористичним загрозам в Україні: адміністративно-правовий аспект: Навчально-науковий інститут права та психології Національного університету “Львівська політехніка”: Львів, 2013. с.44
3. Гуцало М. Деякі питання держаної політики протидії тероризму в Україні. Політичний менеджмент. 2010. № 4. с.133
4. Лихачев С. В. Правові та організаційні засади діяльності органів внутрішніх справ та органів місцевого самоврядування щодо забезпечення громадської безпеки в Україні: теорія і практика: монографія / С. В. Лихачев. – Донецьк: Дон УЄП, 2012. с.51.
5. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 року № 2341-III // Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс].
6. Глушков В.О., Долженков О.Ф. Організаційно-правові основи боротьби з тероризмом / В.О. Глушков, О.Ф. Долженков // Актуальні проблеми держави та права: Зб. наук. Праць. – Одеса, 2000. с.178
Науковий керівник: к.ю.н., доц Лукашевич С.Ю.

НІКОЛЕНКО А.М.,

*студентка б курсу міжнародно-правового факультету
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого*

ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ МІСЦЯ ВІКТИМОЛОГІЇ У СИСТЕМІ НАУК

Анотація. Розглянуто специфіку місця віктимології в системі кримінальних наук

Ключові слова: Віктимологія, віктимність, жертва, індивідуальна віктимність.

Аннотация. Рассмотрена специфика места виктимологии в системе уголовных наук.

Ключевые слова: Виктимология, виктимность, жертва, индивидуальная виктимность.

Summary. It is considered the specificity of the place of victimology in the system of criminal sciences.

Keywords: Victimology, victimization, victim, individual victimization.

Віктимологія (від лат. "victim" - "жертва" і грець. "logos" - вчення) в буквальному перекладі означає - "вчення про жертву".

Вагомою вважається робота Г. фон Гентіга «Злочинець і його жертва» [1, с.169]. На думку автора жертва є одним з факторів злочинних дій, оскільки жертва або піддається, або сприяє, або провокує злочини. Г. фон Гентіг

розглянув різні типові ситуації, які пов'язані з поведінкою жертв, їх різноманітні типи, що мають особливу привабливість для злочинців.» [1, с.169].

У віктимології досі тривають дискусії з приводу фундаментальних понять і системи категорій, а також щодо місця віктимології в системі наук. Пропонуємо деякі власні міркування з цього приводу.

Самостійність будь-якого вчення визначається передусім за об'єктом. Об'єктом віктимології можна вважати жертву злочину та її поведінку. Кримінологічна наука вивчає особистісні властивості злочинця: хто є особою злочинця, які фактори мали вплив на його розвиток, яким був процес морального та психологічного формування особистості злочинця, що обумовлює його протиправну поведінку. Віктимологія ж має інше завдання - вивчення *жертви* в різних якостях. Ця наука намагається надати відповіді на питання: хто є потерпілим, який механізм його поведінки в тій чи іншій ситуації, що стало передумовою у перетворенні особи на жертву.

Згідно з ст. 55 КПК України потерпілим вважається фізична особа, якій кримінальним правопорушенням завдано моральної, фізичної або майнової шкоди, а також юридична особа, якій кримінальним правопорушенням завдано майнової шкоди. Однак у загальному розумінні термін жертва означає будь-яку особу, яка зазнала страждань від насильства, нещастя, або навіть "внаслідок відданості чомусь".

В. Полубінський пропонує виділити такі категорії жертв: 1) постраждалі від неправомірних дій інших осіб, і поведінки, 2) внаслідок збігу негативних обставин, 3) нещасного випадку [4, с. 273]. Тому, на наш погляд, об'єктом віктимології має бути і потерпілий від злочину, і будь-яка жертва в широкому розумінні.

Л. В. Франк визначав індивідуальну віктимність як потенційну та реалізовану здатність тих чи інших осіб стати потерпілими або, іншими словами, нездатність уникнути злочинного посягання там, де об'єктивно це було можливо [5, с. 126].

Німецький вчений Г. Шнайдер зазначає, що не існує природжених жертв, або «жертв від природи», і все залежить від того, які фізичні, психічні і соціальні рии набула людиною в процесі життя. [6, с. 500].

Щодо місця віктимології Г. Міньковський в 1984 році зазначав: "Назріла необхідність розглядати самовідтворення злочинності в більш широкому контексті, ніж це робиться зараз ..." [2, с. 186]. В. Полубінській в 1985 писав, що "в сучасних умовах, коли науковий прогрес здебільшого забезпечується завдяки диференціації та інтеграції окремих галузей знання, закономірно постає питання про необхідність комплексного, системного дослідження жертв в рамках окремої наукової дисципліни " [3, с. 321].

Підкреслюючи специфіку місця віктимології Л. Франк зазначав: "Віктимологія" не конкурує з кримінологією, криміналістикою, кримінальним правом або кримінальним процесом, а, навпаки, служить їм як допоміжна дисципліна, доповнює їх поглибленим вивченням проблем на кордоні

кримінальних наук, проблем, якими жодна зі згаданих галузей права спеціально не займається [5, с. 214].

Розроблення ж дієвих заходів запобігання віктимізації ми вбачаємо на засадах системного підходу [7, с. 192].

Література:

1. Ганс фон Гентіг. Курс радянської кримінології. / Ганс фон Гентіг. - М. - 1988. - Т.1. - с.169.
 2. Міньковський Г. М. Взаємозв'язок соціологічного і кримінологічного підходів до злочинності / Г.М. Міньковський // Соц. дослідження. - 1984. - №4. - с. 186.
 3. Полубінський В. І. Віктимологические аспекты профилактики злочинів. / В.І. Полубінський. - М., 1980. - 321 с.
 4. Полубінський В. І. Правове вчення про жертву / В.І. Полубінський. - М. 1985. - 273 с.
 5. Франк Л. В. Віктимологія і віктимна / Л.В.Франк. - Душанбе, 1972. - 126 с.
 6. Шнайдер Г.Й. Кримінологія / Г.Й. Шнайдер / Пер. з нім. - М.: 1994. -500 с.
 7. Оболенцев В.Ф. Системний аналіз та моделювання системи запобігання злочинності в Україні: монографія. Харків: Юрайт, 2021. 192 с.
- Науковий керівник: к.ю.н., доц Оболенцев В. Ф.*

НОВІКОВ О. В.,

кандидат юридичних наук,

*асистент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;
старший науковий співробітник Науково-дослідного інституту вивчення
проблем злочинності імені академіка В. В. Сташиса НАПрН України*

ДО ПИТАННЯ ПРО ГЕОГРАФІЮ ПОРУШЕННЯ ПРАВИЛ БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ АБО ЕКСПЛУАТАЦІЇ ТРАНСПОРТУ ОСОБАМИ, ЯКІ КЕРУЮТЬ ТРАНСПОРТНИМИ ЗАСОБАМИ

Анотація. Досліджено географію порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами.

Ключові слова: дорожньо-транспортні пригоди, кримінальні правопорушення проти безпеки руху та експлуатації транспорту.

Аннотация. Исследована география нарушения правил безопасности дорожного движения или эксплуатации транспорта лицами, управляющими транспортными средствами.

Ключевые слова: дорожно-транспортные происшествия, уголовные правонарушения против безопасности движения и эксплуатации транспорта.

Summary. The geography of violations of traffic safety rules or vehicle operation by persons driving vehicles has been investigated.

Keywords: road traffic accidents, criminal offenses against traffic safety and transport operation.

Географія злочинності є найдавнішим, універсальним, узагальнюючим способом дослідження не лише кількісних та якісних змін злочинності в часово-просторовому вимірі, а й територіальних особливостей впливу на злочинність різноманітних факторів, результативності запобіжної діяльності тощо [1, с. 71]. Під географією злочинності у кримінології традиційно розуміють кількісно-якісний показник, який характеризує територіальну поширеність і якісну відмінність чи схожість основних її показників [2, с. 61].

Проаналізуємо географічний розподіл кримінальних правопорушень, передбачених ст. 286 КК України («порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами»). Відповідно до офіційної кримінальної статистики Офісу Генерального прокурора, у 2020 р. було обліковано 8864 цих кримінальних правопорушень, з них: у Автономній Республіці Крим було обліковано – 0, у Вінницькій області – 295, у Волинській області – 263, у Дніпропетровській області – 767, у Донецькій області – 413, у Житомирській області – 325, у Закарпатській області – 275, Запорізькій області – 392, у Івано-Франківській області – 266, у Київській області – 644, у місті Київ – 591, у Кіровоградській області – 153, у Луганській області – 128, у Львівській області – 573, у Миколаївській області – 296, у Одеській області – 701, у Полтавській області – 252, у Рівненській області – 340, у місті Севастополь – 0, у Сумській області – 215, у Тернопільській області – 202, у Харківській області – 589, у Херсонській області – 233, у Хмельницькій області – 236, у Черкаській області – 289, у Чернівецькій області – 165, у Чернігівській області – 264.

Отже, рейтинг топ-10 регіонів у 2020 р. за найбільшим поширенням поширенням порушень правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами (ст. 286 КК України) був таким: (1) Дніпропетровська область; (2) Одеська область; (3) Київська область; (4) м. Київ; (5) Харківська область; (6) Львівська область; (7) Донецька область; (8) Запорізька область; (9) Рівненська область; (10) Житомирська область.

Найменше було обліковано таких правопорушень (без урахування АР Крим та м. Севастополь) у: Луганській, Кіровоградській, Чернівецькій, Тернопільській, Сумській областях.

Слід зазначити, що у 2020 р. була чинна також була спеціальна норма, передбачена ст. 286-1 КК України («керування транспортними засобами в стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції»). Враховуючи, що наразі зазначена норма викладена у новій редакції, то науковий інтерес існує й щодо географії зазначених правопорушень.

Всього за 2020 р. було 36 таких кримінальних правопорушення, які було виявлено у 5 областях: Чернівецька (27), Тернопільська (4), Київська (3), Дніпропетровська (1), Полтавська (1).

Література:

1. Бабенко А. М. Регіональна злочинність в Україні: закономірності, детермінація, запобігання : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.08. Запоріжжя, 2015. 515 с.
2. Кримінологія: підручник / В. В. Голіна, Б. М. Головкін, М. Ю. Валуйська та ін. ; за заг. ред. В. В. Голіни, Б. М. Головкіна. Х.: Право, 2014. 440 с.

ОЛЕКСІЄНКО А. В.,

студентка 2 курсу магістратури

*Інституту підготовки кадрів для органів юстиції України
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

ЩОДО КРИМІНОЛОГІЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ ОСОБИ КІБЕРШАХРАЯ

Анотація. Розглянуто окремі питання кримінологічної характеристики сучасного кібершахрая.

Ключові слова: кіберзлочини, Інтернет-шахрайство, Інтернет-шахрай, кібершахрай.

Аннотация. Рассмотрены отдельные вопросы криминологической характеристики современного кибермошенника.

Ключевые слова: киберпреступления, Интернет-мошенничество, Интернет-мошенник, кибермошенник.

Summary. Some issues of criminological characteristics of modern cyberspace are considered.

Keywords: cybercrime, Internet fraud, Internet fraud, cyber fraud.

Щороку кількість кіберзлочинів в Україні стрімко збільшується. Одним із найпоширенішим видом злочину в Інтернет-мережі є шахрайство [1, с. 254]. У час стрімкого розвитку Інтернет-технологій, переходом різних сфер в площину мережі Інтернет достатня кількість особистої інформації з'являється у відкритому доступі. Поширеним є випадки, коли користувачі соціальних мереж зазначають про себе велику кількість інформації, викладають свої фотографії, що, в свою чергу, має подальше отримання інформації Інтернет-шахраями для своїх корисних цілей. Інтернет стає провідником потенційно злочинних діянь і шахраї застосовують його як інструмент.

Оскільки шахрай особисто не контактує з особою вкрай складним є встановлення особи злочинця у віртуальному просторі. Проблема також постає у відстеженні місцеперебування особи, оскільки для процесу розслідування є важливим місце події та залишені сліди підозрюваного.

Інтернет-шахрайство виступає різновидом класичного шахрайства, що вчиняється з використанням глобальної мережі. На міжнародному рівні

легальне визначення цього злочину надається Конвенцією про кіберзлочинність від 23.11.2001 р., зокрема у ст. 8 встановлюється, що шахрайство у сфері комп'ютерних технологій – це навмисне вчинення, без права на це, дій, що призводять до втрати майна іншої особи шляхом: будь-якого введення, зміни, знищення чи приховування комп'ютерних даних; будь-якого втручання у функціонування комп'ютерної системи, з шахрайською або нечесною метою набуття, без права на це, економічних переваг для себе чи іншої особи [2].

Ознаками, що відрізняє Інтернет-шахрайство від традиційного є високий рівень латентності, глобальний характер, різноманітність способів учинення діяння, а також ускладнений порядок запобігання і протидії цьому злочину. Такі злочини вчиняються з прямим умислом і корисливою метою та, зазвичай, неодноразово.

Характеристиками портрета кібершахрая є високий рівень інтелекту, нестандартність мислення та креативність, уважність та обережність, розвинута уява, це активні та енергійні особи, які здатні витримувати тривале та інтенсивне психоемоційне навантаження, вони легкі та гнучкі у спілкуванні з іншими особами. Більшість шахраїв за психофізичними, інтелектуальними, емоційними і вольовими здібностями та якостями зовні нічим не відрізняються від законослухняних громадян, але внутрішньо їх перевершують [3, с. 308].

У досягненні своїх корисливих цілей кібершахраї відчують перевагу над іншими, їм прихильна мінливість та відсутність психологічної прив'язки до будь-кого. Їм необхідне відчуття успіху та перемоги. Основний відсоток кібершахраїв становлять особи у віці становить близько 18-30 років, що дає змогу прийти до висновку, що типовий кіберзлочинець — це молода особа з розвинутою комунікацією та достатнім часом для використання технічних пристроїв. Визначальним є те, що для вчинення Інтернет-злочинів необов'язково мати спеціальну ІТ-освіту, оскільки освоєння комп'ютерних технологій у сучасному світі не становить великих труднощів.

Важливою властивістю, яку має Інтернет-шахрай – це вміння викликати довіру у жертви, знаходити її слабкі сторони, прогнозувати її поведінку, а також уміти цим скористатися. Перед злочинцем стоїть внутрішня установка – збагатитися та вміло обійти особу, наче у грі в шахи.

Встановлення характеристики особи злочинця є вкрай важливим для визначення ефективних шляхів розшуку та викриття кіберзлочинців. Для того, щоб виявити Інтернет-шахрая та притягнути його до кримінальної відповідальності, треба мислити як він, а тому варто знати його соціально-психологічні та інші поведінкові особливості.

Література:

1. Кримінологія: підручник / [Б. М. Головкін, В. В. Голіна, О. В. Лисодєд та ін.]; за заг. ред. Б. М. Головкіна. Харків: Право, 2020. 384 с.
2. Конвенція про кіберзлочинність: офіційний переклад. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_575#Text (дата звернення: 09.11.2021).

3. Лисодєд О. В. Сучасне шахрайство в Україні. *Теорія та практика сучасної юриспруденції*: матеріали XXIV наук.-практ. конф., м. Харків, 30 трав.. 2020 р. Харків: ФОП Бровін О. В., 2020. С. 306–308.

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Лисодєд О.В.

ОСТАПКО К.С.,

кандидат юридичних наук,

*старший лаборант кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права,
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого*

ЩОДО СТВОРЕННЯ БЮРО ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Анотація. Розглянуто створення нового органу для боротьби з економічною злочинністю – Бюро економічної безпеки України.

Ключові слова: Бюро економічної безпеки, правопорушення, злочинність в сфері економіки.

Аннотация. Рассмотрено создание нового органа по борьбе с экономической преступностью – Бюро экономической безопасности Украины.

Ключевые слова: Бюро экономической безопасности, правонарушения, преступности в сфере экономики.

Summary. Considered the creation of a new body to combat economic crime - the Bureau of Economic Security of Ukraine.

Key words: Bureau of Economic Security, offenses, criminality in the economic sphere.

Найважливішими цілями правової держави є: встановлення причин і умов, які сприяють вчиненню правопорушень у сфері економіки та вжиття заходів щодо їх усунення, виявлення, запобігання та припинення злочинів у сфері економіки, у тому числі вчинених суспільно-небезпечними організованими групами та злочинними організаціями, які впливають на соціально-економічну і криміногенну ситуацію в державі та в окремих її регіонах. Тому задля захисту економічної безпеки, для заміни податкової міліції та зосередження всіх повноважень із боротьби з фінансовими злочинами проти держави в «руках» одного органу виконавчої влади, в Україні було створено зовсім нову службу – Бюро економічної безпеки України (далі - БЕБ України), а 28 січня 2021 року набув чинності Закон України «Про бюро економічної безпеки України»[1]. На сьогодні БЕБ України перебуває у стані розвитку та становлення. З однієї сторони є Закон, який набув чинності, з іншої – на даний час відсутній конкретний інструментарій для реалізації всіх завдань новоствореного органу.

Ініціатор законопроекту «Про Бюро економічної безпеки України», Голова Комітету з питань фінансів, податкової та митної політики Д. О. Гетманцев зазначив, що «БЕБ України – це новий сучасний орган, який займатиметься розслідуванням всіх злочинів у сфері публічних фінансів – тобто економічних, фінансових і податкових. Раніше такі правоохоронні функції були в Податкової

міліції, і в економічних підрозділах СБУ та МВС України. Але тепер вони не дублюватимуться. Це частина міжнародних зобов'язань України і одна з вимог Меморандуму з МВФ та Європейським союзом. Кожен з цих правоохоронних органів нарешті зможе сконцентруватися на своїх пріоритетних завданнях. А в разі порушення законодавства бізнес контактуватиме тільки з БЕБ України, а не з десятками інших органів, як зараз. Новий орган буде аналітичним і виявлятиме системні злочини, працюючи з базами даних, а не оперативно-розшуковими заходами чи проведенням обшуків в офісах бізнесу»[2].

Складна криміногенна обстановка в економіці зумовлена низкою політичних, економічних, організаційно-управлінських, правових, ідеологічних, морально-психологічних факторів. Створення нових підвідомчих органів, неодноразові здійснювані заходи щодо усунення правопорушень в сфері економіки ще досі не дали відчутних позитивних результатів у справі протидії злочинності. Тому у цьому сенсі створення БЕБ України як ще одного правоохоронного органу в системі органів правопорядку економічної сфери не повинно сприйматися як чергова популістська кампанія та замилування очей громадськості. Дійсно нове, прозоре, чесне й політично не заангажоване правоохоронне відомство у сфері боротьби з економічною злочинністю повинно вже найближчим часом реально запрацювати [3, с. 81]. Наразі Головкін Б. М. зазначає, що злочинність у сфері економіки – це корислива злочинна діяльність службових осіб та інших учасників економічних відносин, спрямована на заподіяння матеріальної шкоди підприємствам, установам, організаціям різних форм власності або суб'єктам господарювання [4, с. 130].

Відповідно до ст. 4 вищевказаного Закону основними завданнями Бюро економічної безпеки України є: 1) виявлення зон ризиків у сфері економіки шляхом аналізу структурованих і неструктурованих даних; 2) оцінювання ризиків і загроз економічній безпеці держави, напрацювання способів їх мінімізації та усунення; 3) надання пропозицій щодо внесення змін до нормативно-правових актів з питань усунення передумов створення схем протиправної діяльності у сфері економіки; 4) забезпечення економічної безпеки держави шляхом запобігання, виявлення, припинення, розслідування кримінальних правопорушень, що посягають на функціонування економіки держави; 5) збирання та аналіз інформації про правопорушення, що впливають на економічну безпеку держави, та визначення способів запобігання їх виникненню в майбутньому; 6) планування заходів у сфері протидії кримінальним правопорушенням, віднесеним законом до його підслідності; 7) виявлення та розслідування правопорушень, пов'язаних з отриманням та використанням міжнародної технічної допомоги; 8) складання аналітичних висновків і рекомендацій для державних органів з метою підвищення ефективності прийняття ними управлінських рішень щодо регулювання відносин у сфері економіки. Відповідно до покладених завдань БЕБ України виконує правоохоронну, аналітичну, економічну, інформаційну та інші функції[1].

Аналіз завдань БЕБ України дає зрозуміти, що перед новоствореною службою стоїть досить непроста робота в майбутньому. Наразі основною функціями цього органу повинні стати саме виявлення недобросовісних платників податків і вплив на них з метою виведення діяльності у правове поле, а також боротьба з економічними кримінальними правопорушеннями.

Література:

1. «Про бюро економічної безпеки України». *Закон України*. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1150-20#Text> (дата звернення 05.11.2021).

2. Бюро економічної безпеки. Слуга народу. *Інформаційний портал*. Режим доступу: <https://sluga-narodu.com/beb/> (дата звернення 07.11.2021).

3. Пузирна Н. С. Правові аспекти створення та діяльності Бюро економічної безпеки України. *Juris Europensis Scientia*. 2021. С. 80-83.

4. Головкін Б. М. Поняття злочинності у сфері економіки. *Форум права*. 2013. № 3. С. 128-133. URL: <https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/5140/1/Golovkin.pdf>

5. «Про Бюро економічної безпеки України». *Проект Закону України* № 3087-д від 02.07.2020 р. Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=69331 (дата звернення 06.11.2021).

6. Кримінологія : підручник / [Б.М. Головкін, В.В. Голіна, О.В. Лисодєд та ін.]; за заг. ред. Б.М. Головкіна. Харків : Право, 2020. 384 с.

ПАЛЮК А.В.,

студент 2 курсу магістратури

Національного юридичного університету ім. Ярослава Мудрого

ЗАХОДИ ПРОТИДІЇ ТОРГІВЛІ ОРГАНАМИ ТА АНАТОМІЧНИМИ МАТЕРІАЛАМИ ЛЮДИНИ

Анотація. Розглянуто сучасний стан законодавчого врегулювання здійснення трансплантації та його вплив на рівень злочинності в означеній сфері.

Ключові слова: трансплантація, донор, реципієнт, органи, реєстр.

Аннотация. Рассмотрено современное состояние законодательного урегулирования осуществления трансплантации и его влияние на уровень преступности в данной сфере.

Ключевые слова: трансплантация, донор, реципиент, органы, реестр.

Summary. Consideration was given to the current status of transplantation legislation and its impact on crime in this area.

Keywords: transplantation, donor, recipient, organs, registry.

Відповідно до офіційної статистики зареєстрованих кримінальних правопорушень, розміщеної на сайті Офісу Генерального Прокурора, порушення встановленого законом порядку трансплантації органів та тканин

людини не є розповсюдженим явищем: так, станом на 2017 рік було обліковано вчинення 2 таких кримінальних правопорушення; 2018 – 2; 2019 – 2; 2020 – 1 [1]. Доволі низькі показники реєстрації вказаної категорії злочинів вже традиційно пояснюються майже сто відсотковим рівнем їх латентності [2, с. 83].

Головкін Б.М. зазначає, що кримінального ринку по торгівлі донорськими органами і тканинами людини в Україні, поки що не існує, проте це не означає, що наші співвітчизники не приймають участь у незаконній трансплантаційній діяльності за кордоном [3, с. 23-24]. А тому існує необхідність здійснення заходів протидії торгівлі органами та анатомічними матеріалами людини не тільки обмежено на території України, а й на міжнародному рівні.

В першу чергу варто звернути увагу на правове врегулювання здійснення трансплантації органів та анатомічних матеріалів людини. Так, наразі законодавство України про трансплантацію базується на Конституції України та складається з Основ законодавства України про охорону здоров'я, інших законодавчих актів, що регулюють відносини з питань, пов'язаних з охороною здоров'я, ЗУ «Про застосування трансплантації анатомічних матеріалів людини» та інших прийнятих відповідно до них нормативно-правових актів [4].

Основним недоліком спеціального закону в означеній сфері – ЗУ «Про застосування трансплантації анатомічних матеріалів людини» є те, що відповідно до його положень потенційним донором може стати лише померла особа, що не має відповідних умов та станів, що виключають можливість вилучення анатомічних матеріалів [4]. При цьому таке положення не лише сповільнює здійснення пересадки анатомічних матеріалів від донора до реципієнта за медичними показниками, а й утворює причини для порушення законодавчого порядку здійснення такої трансплантації. Можна навіть припустити, що отримання трансплантаційних матеріалів в певних випадках може виступати мотивом умисного позбавлення життя іншої особи.

В аспекті означеної проблеми Б.М. Головкін відзначає, що більш доцільним буде запровадження програми компенсації живим донорам органів, тканин та інших анатомічних матеріалів людини за рахунок бюджетних коштів та з позабюджетних джерел фінансування; а також введення інших форм заохочення живих донорів у нашій країні. Незважаючи на неоднозначне ставлення професійної спільноти до такого підходу, легалізація живого донорства суттєво обмежить кримінальний бізнес по торгівлі органами та призведе до зниження фактичної злочинності у сфері трансплантології [4, с. 25-26].

Наразі в Україні працює 34 центри трансплантації, яким уряд гарантує оплату за такі процедури. Ліцензованих закладів більше: понад 40 лікарень відповідають базовим вимогам та можуть пересаджувати органи. У 2021 році видатки з держбюджету на трансплантологію становлять 502 млн [5]. Тобто наразі створюється мережа відповідних медичних закладів. А з 1 січня 2021 року запрацювала Єдина державна інформаційна система трансплантації органів і тканин, у якій містяться реєстри потенційних донорів за видами

потреб. Серед них є реєстр донорів, які надали згоду на посмертну пересадку своїх органів, реєстр живих донорів, реєстр реципієнтів тощо [5]. Ведення такого реєстру забезпечило функціонування системи трансплантування органів та тканин людини в Україні.

Отже, на сьогоднішній день шляхом здійснення реформування законодавства у сфері трансплантології, створення мережі медичних закладів, ведення Єдиної державної інформаційної системи трансплантації органів і тканин значно знизили рівень злочинності щодо торгівлі органами та анатомічними матеріалами людини. Проте вирішити її цілком не можливо, адже готовність найбідніших верств населення на продаж власних органів та тканин, а також наявність людей, готових платити за такий «товар» все одно створюють умови для функціонування «чорного ринку» органів та інших біологічних матеріалів тіла людини.

Література:

1. Статистична інформація за 2011-2021 роки. Офіс Генерального Прокурора. URL: <https://www.gp.gov.ua/ua/1stat>.

2. Ілляшенко О. В. Запобігання незаконній торгівлі органами і тканинами людини в Україні та інших європейських країнах (порівняльно-правове дослідження) : дис.... канд. юрид. наук : 12.00.08 / О. В. Ілляшенко ; М-во освіти і науки, Національна академія адвокатури. – К., 2016. – 302 с.

3. Головкін Б.М. Торгівля органами людини: українські реалії. Журнал східноєвропейського права. 2016. №27. с. 21-26. URL: http://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2016/05/holovkin_27.pdf.

4. Про застосування трансплантації анатомічних матеріалів людині : Закон України від 17.05.2018 № 2427-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2427-19#Text>.

5. О. Панасицька Пожертвуй органом – врятуй життя ближньому. Що відбувається із системою трансплантології в Україні. Вокс Україна. 05.07.2021. URL: <https://voxukraine.org/pozhertvuj-organom-vryatuj-zhyttya-blyzhnomu-shho-vidbuvayetsya-iz-systemoyu-transplantologiyi-v-ukrayini/>.

Науковий керівник: д.ю.н., проф. Головкін Б.М.

ПАНАІД Я. І.,

студентка 2 курсу магістратури

Інституту підготовки кадрів для органів юстиції України

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

АРХІТЕКТУРНА ПРОФІЛАКТИКА ЗЛОЧИННОСТІ

Анотація. Розглянуто вплив архітектурної профілактики на рівень злочинності у міському середовищі.

Ключові слова: архітектурна профілактика, захищений простір, безпечне місто.

Аннотация. Рассмотрено влияние архитектурной профилактики на уровень преступности в городской среде.

Ключевые слова: архитектурная профилактика, защищенное пространство, безопасный город.

Summary. The issue of the impact of architectural prevention on the crime rates in urban area is analyzed.

Keywords: architectural prevention, protected space, safe city.

Серед вимог до підвищення якості життя людей і комфортабельності міського середовища на сьогодні постає також і вимога їх захисту від злочинних посягань. Наприклад, результати досліджень окремих зарубіжних авторів показують, що висотні дома, зокрема, досить часто становлять джерелами депресивності містян, емоційної роз'єднаності, відчуження та самотності. У багатоповерхових будинках реєструється у сім разів більше злочинів, ніж у малоповерхових. В будинках вище семи поверхів в чотири рази частіше вчиняються розбої та пограбування, порівняно з шести- чи п'ятиповерховими будинками, а третина розбоїв взагалі вчиняються у ліфтах [1, с. 219].

Ще у 70-х роках ХХ століття американський архітектор О. Ньюман розробив концепцію під назвою «Захищений простір», яка ґрунтується на ідеї самопомоги, а не на втручанні уряду, і тому не руйнується у випадку зниження підтримки з боку державної влади. Серед принципів проектування такого простору О. Ньюман, зокрема, виділяв: адресування різним групам мешканців конкретних просторових територій, які ті в змозі контролювати і використовувати найкращим чином відповідно до свого віку, способу життя, особливостей соціалізації, походженням, доходу і структури родини; територіальна організація простору в житлових утвореннях, що відбиває зони впливу конкретних мешканців; таке взаємне розміщення просторів і вікон, яке дозволило б вести спостереження за зовнішніми територіями і внутрішніми комунальними зонами [2, с. 708]. А в зарубіжній кримінології вже давно серед механізмів запобігання злочинності у містах виокремлюється такий напрям як архітектурна профілактика, що передбачає застосування специфічних архітектурно-просторових рішень і своєрідного дизайну в будівництві. В Україні ж запобігання злочинності через використання архітектурних прийомів вивчається поки що на теоретичному рівні [3; 4; 5], а на практиці вказаний напрям профілактики злочинності майже не реалізується. Наприклад, така мета як створення безпечного середовища розвитку вільного суспільства, що передбачена у Стратегії розвитку органів системи Міністерства внутрішніх справ на період до 2020 року, у місцевих програмах «Безпечне місто» реалізується формально хіба що тільки шляхом встановлення камер відеоспостереження.

Разом з тим, не можна оминати увагою вплив, який архітектурно-будівельні рішення здійснюють на людей, сприяючи певним варіантам поведінки або утруднюючи її. Через невідповідність планованого призначення і реального використання архітектурні елементи у сукупності з іншими

криміногенними чинниками (соціально-економічними, культурно-виховними, інформаційними та ін.) зумовлюють підвищення рівня злочинності. До таких елементів, зокрема належать: значна відстань між будинками, що призводить до утворення пустирів, запущених територій, які стають потенційними місцями для вчинення злочинів; зведення будинків торцевим боком без вікон до проспектів, скверів, ігрових майданчиків, що унеможлиблює спостереження за ситуацією у вказаних громадських місцях; малий розмір вікон, розташованих між поверхами, що обмежує можливість здійснення контролю за прибудинковою територією; погано освітлені вулиці, підземні переходи, затемнені алеї, які не проглядаються, що підвищує імовірність вчинення правопорушення у вказаних місцях тощо.

Таким чином, концепція запобігання злочинам за допомогою дизайну навколишнього середовища в Україні потребує розвитку з подальшим практичним впровадженням нових стандартів у сфері архітектурної профілактики злочинності.

Література:

1. Шнайдер Г. Й. Криминология: пер с нем. / под общ. ред. Л. О. Иванова. Москва: Прогресс-Универс, 1994. 504 с.
2. Разогрева А.М. Предупреждение преступлений при помощи средового проектирования: защищающее пространство и защищенное пространство. *Всероссийский криминологический журнал*. 2017. Т.11. № 4. С. 706–716.
3. Лысодед А. В. О развитии архитектурной криминологии. *Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна*. 2001. № 506. Ч. 1. С. 25–27.
4. Головкін Б. М. Електронна система запобігання злочинності. *З нагоди 100-річчя від дня народження професора М. В. Салтевського*: зб. матеріалів круглого столу, м. Харків, 30 жовт. 2017 р. Харків, 2017. С. 48–52. URL:<https://dspace.nlu.edu.ua/handle/123456789/13692>
5. Касянчук Б. В. Запобігання злочинності за допомогою зміни архітектури міста. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. 2018. № 12(52). С. 88–93. *Науковий керівник: к.ю.н., доц. Лисодед О. В.*

ПАНЧЕНКО Є. О.,

студентка 2 курсу магістратури

Інституту прокуратури та кримінальної юстиції

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

СТАНДАРТИ ЄС В СФЕРІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ВИКРИВАЧІВ

Анотація. Проаналізовано Директиву Європейського Парламенту і Ради ЄС про захист осіб, які повідомляють про порушення законодавства Союзу з метою виокремлення стандартів ЄС в сфері правового регулювання діяльності викривачів.

Ключові слова: стандарти ЄС, правове регулювання, викривач, викриття.

Анотація. Проаналізовано Директиву Європейського Парламенту і Ради ЄС о защите лиц, сообщающих о нарушении законодательства Союза с целью выделения стандартов ЕС в сфере правового регулирования деятельности обличителей.

Ключевые слова: стандарты ЕС, правовое регулирование, обличитель, обличение.

Summary. The Directive of the European Parliament and of the Council on the protection of persons who report violations of Union law was analyzed in order to highlight EU standards in the field of legal regulation of whistleblowers.

Keywords: EU standards, legal regulation, whistleblower, report.

З внесенням змін, в преамбулі Конституції України вказується на європейську ідентичність Українського народу і незворотність європейського та євроатлантичного курсу України. В рамках національного курсу на євроінтеграцію, було б доцільно звертатися до практики правового регулювання певних інститутів в ЄС. Зокрема, приділити увагу правовому регулюванню діяльності викривачів в ЄС. Ця тема не отримала значного наукового висвітлення, принаймні в україномовному науковому просторі, отже визначення стандартів ЄС в цій сфері є актуальним, в першу чергу для вітчизняного досвіду врегулювання цього питання. Та взагалі аналіз зарубіжного досвіду правового регулювання тих чи інших відносин є важливим напрямом вітчизняних досліджень [1, с. 217-218].

Оскільки законодавче регулювання діяльності викривачів лише в деяких країнах ЄС було ефективним, в той час як в інших країнах регламентація була фрагментарною та нерівномірною або застосовувався лише до окремих категорій працівників, було прийнято Директиву Європейського Парламенту і Ради ЄС 2019/1937 від 23.10.2019 [2] про захист осіб, які повідомляють про порушення законодавства Союзу, метою якої є встановлення мінімальних стандартів правового регулювання діяльності викривачів для всіх країн ЄС [3].

На основі аналізу вказаної Директиви, доцільно виокремити наступні стандарти правового регулювання діяльності викривачів.

1. Внутрішні і зовнішні канали звітності. В Директиві вказується на необхідність створення внутрішніх каналів звітності (internal reporting channels) і процедур внутрішньої звітності для організацій з більше ніж 50 працівниками, а також для всіх державних організацій (ст.7-8). Тобто, викривач має можливість повідомити про порушення на внутрішньому рівні організації.

Поняття «працівника» тлумачиться відповідно до практики ЄСПЛ, тобто досить широко, включаючи в себе самозайнятих осіб, підрядників, волонтерів, стажистів, акціонерів та інших [4].

Процедура звернення через внутрішні канали звітності встановлює певні терміни, наприклад, для підтвердження отримання повідомлень викривача надається 7 днів, а для надання зворотного зв'язку 3 місяці (ст.9).

Також у разі, якщо вони ще не функціонують, передбачається створення зовнішніх каналів звітності (external reporting channels), які повинні бути незалежними та автономними в своїй діяльності (ст.10-12).

При цьому, викривачі мають право повідомляти про правопорушення як через внутрішні канали звітності, так і безпосередньо звертаючись до зовнішніх каналів. Однак, Директива заохочує потенційних викривачів повідомляти внутрішньо, перш ніж подавати звіти до зовнішніх каналів. (ст. 7, ст.10).

2. Захист викривачів від негативних наслідків. По-перше, Директива забороняє будь-які форми «помсти» стосовно викривачів, їх колег або родичів, такі як залякування чи переслідування, звільнення, пониження на посаді, зниження заробітної плати, накладання дисциплінарних стягнень, розірвання трудового договору і таке інше (ст.19).

По-друге, вказані особи не повинні вважатися правопорушниками або підлягати відповідальності будь-якого виду за викриття правопорушення. (ст.21)

3. Доступність захисту для викривачів. Полягає в доступі до заходів (measure) підтримки, таких як: інформування щодо засобів правового захисту, юридичні консультації та допомога під час судового розгляду справи (ст.20), а також включає відкритість контактних даних зовнішніх каналів звітності, інформації щодо зворотного зв'язку тощо (ст.13).

4. Мінімізація використання персональних даних. Згідно Директиви використання таких даних зводиться до мінімуму, усі особисті дані, які не мають явного відношення до обробки повідомлення викривача, не повинні збиратися або видалятися з невинуватеною затримкою.

5. Постійний моніторинг системи. Не рідше ніж раз на три роки процедури та канали отримання повідомлення повинні аналізуватися та бути адаптованими чи зміненими у разі необхідності (ст.14).

6. Ефективні та стримуючі санкції, які застосовуються в разі порушення конфіденційності особи, застосування заходів впливу до викривачів та порушення інших положень Директиви (ст.23).

Отже, проаналізувавши правове регулювання діяльності викривачів в ЄС та виокремивши стандарти такого регулювання, варто відмітити, що забезпечення цих мінімальних стандартів має всі передумови для того щоб стати ефективним засобом запобігання та протидії вчиненню правопорушень. Українському законодавцю доцільно звернути увагу на такі стандарти, однак не просто копіюючи правове регулювання, а розумно адаптуючи такі зміни.

Література:

1. Новіков О. В. Міжнародний досвід боротьби зі злочинністю у сфері інтелектуальної власності. *Право і суспільство*. 2014. №1. С. 217-222. URL: http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2014/1_2014/40.pdf.

2. Directive (EU) 2019/1937 of the European Parliament and of the Council of 23 October 2019 on the protection of persons who report breaches of Union law. URL: <http://data.europa.eu/eli/dir/2019/1937/oj>.

3. «European Commission welcomes provisional agreement to better protect whistleblowers across the EU». URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_19_1604.

4. «EU Whistleblower Directive: A Primer (Part I of IV)». URL: <https://www.jdsupra.com/legalnews/eu-whistleblower-directive-a-primer-2443991>.

Науковий керівник: к.ю.н., ас. Новіков О. В.

ПАНЧЕНКО К.Д.,

*курсантка 3 курсу Інституту підготовки юридичних кадрів
для Служби безпеки України Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого*

КРИМІНОЛОГІЧНЕ ОБГРУНТУВАННЯ ЗАХИСТУ ГРОМАДСЬКОЇ БЕЗПЕКИ

Анотація. Розглянуто громадську безпеку як складову системи національної безпеки, визначено місце та роль забезпечення громадської безпеки в державі. Досліджено сутність злочинів проти громадської безпеки.

Ключові слова. Громадська безпека, національна безпека, забезпечення громадської безпеки.

Аннотация. Рассмотрена общественная безопасность как составляющая системы национальной безопасности, определена роль обеспечения общественной безопасности в государстве. Исследована сущность преступлений против общественной безопасности.

Ключевые слова. Общественная безопасность, национальная безопасность, обеспечение общественной безопасности.

Summary. Public security as a component of the national security system is considered, the place and role of public security in the state are determined. The essence of crimes against public safety is investigated.

Key words. Public security, national security, public security.

У системі національної безпеки сучасної держави особливе місце займає громадська безпека. Відповідно до Конституції, України однією з важливих умов забезпечення нормального здійснення людиною своїх прав, свобод, суспільних інтересів є охорона громадської безпеки. Вона є однією із сфер національної безпеки України, покликана стояти на захисті життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства, держави.

Забезпечення громадської безпеки в державі є невід'ємною складовою частиною умов існування України, що обумовлюється та захищається чинним адміністративним і кримінальним законодавством.

Надійна охорона громадської безпеки в суспільстві віднесена законодавцем до числа самостійних об'єктів, правове забезпечення охорони яких має своїм завданням кримінальний кодекс України та зокрема розділ IX його особливої частини, в якому закладені сучасні погляди на організовану злочинність.

Злочини проти громадської безпеки – це тяжкі злочини, які у своїй більшості набули рис транснаціонального характеру і ставлять під загрозу не тільки національну, а й міжнародну стабільність [1].

Громадська безпека, як родовий об'єкт злочинів цього виду, являє собою сукупність суспільних відносин, пов'язаних із захистом людей, їх об'єднань, підприємств, установ, організацій, держави та її органів, що встановлюють порядок/правила їх життєдіяльності/функціонування, а також правила поведінки з предметами, щодо яких встановлений особливий правовий режим.

Суспільна небезпечність злочинів проти громадської безпеки полягає в тому, що вони порушують безпечні умови життєдіяльності – загальну безпеку, безпеку життя, здоров'я, власності широкого та невизначеного кола осіб і безпеку інших цінностей суспільства, створюють небезпеку настання тяжких наслідків або заподіюють такі наслідки. При цьому джерелами підвищеної небезпеки виступають злочинні організації, терористичні групи, бандитські угруповання, зброя та предмети, що становлять небезпеку для громадян. Ці діяння мають поширення в суспільстві, вони соціально обумовлені, їх причини слід шукати в аномаліях цього суспільства, протиріччях, взаємозв'язках та взаємозалежності з іншими суспільними явищами.

Громадська безпека визначається як необхідна умова та органічний складник цивілізованого способу життя, успішного функціонування суспільства і держави і її інститутів. Вона створює атмосферу спокою серед населення, обстановку впевненості в ефективності захисту від імовірних злочинів, у наявності для цього відповідних гарантій, відчуття безпеки, на яку можна покластися та яка заспокоює.

Запорукою забезпечення громадської безпеки є своєчасне визначення її загроз – це комплексне питання, яке стосується державного суверенітету, територіальної цілісності України, її устрою, суспільства, функціонування державних інститутів, добробуту і особистої безпеки громадян [4].

Ефективність ліквідації сучасних кримінальних загроз громадській безпеці відповідає життєво важливим інтересам української держави – забезпечення її національної безпеки [5]. Особливо гостро це питання постає в переломні часи соціально – економічних, політичних криз та потрясінь, розбалансування суспільних відносин, та продукування на цій основі суспільно – небезпечних посягань на громадську безпеку.

Література:

1. Криминологія: Загальна та Особлива частини: підручник / за ред. В.В. Голіни і Б.М. Головкина. Харків: Право, 2014. 510 с.
2. Профілактика злочинів: Підручник / ред. В.В. Лисенко, В.І. Осадчий, В.П. Фріс. Київ: Атіка, 2010. 967 с.
3. Ліпкан В. А. Тероризм і національна безпека України : монографія. Київ : Знання, 2000. 184 с.
4. Криминологія : навч. посіб. / О. М. Джужа, В. В. Василевич, О. Г. Колб та ін. ; за заг. ред. О. М. Джужі. Київ : Атіка, 2009. 312 с.

5. Іванов Ю. Ф., Джужа О. М. Кримінологія : навч. посіб. 2-ге вид., допов. та перероб. Київ : Вид. Паливода А. В., 2008. 292 с
Науковий керівник: к.ю.н., доц. Лукашевич С.Ю.

ПАЦЕРА Ю.О.,

*студентка б курсу факультету адвокатури
 Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

АГРЕСИВНО-НАСИЛЬНИЦЬКА ЗЛОЧИННІСТЬ ТА ЇЇ ЗАПОБІГАННЯ

Анотація. Розкрито сутність детермінанти насильницької злочинності – «кримінальної агресії». Наведено ознаки та надано визначення дефініції агресивно-насильницького злочину. З'ясовано основні напрями діяльності із запобігання насильницьких злочинів.

Ключові слова: насильницький злочин, агресивно-насильницька злочинність, кримінальна агресія, запобігання злочинності.

Аннотація. Раскрыта сущность детерминанты насильственной преступности – «уголовной агрессии». Представлены признаки и дано определение дефиниции агрессивного-насильственного преступления. Выяснены основные направления деятельности по предотвращению насильственных преступлений.

Ключевые слова: насильственное преступление, агрессивно-насильственная преступность, уголовная агрессия, предотвращение преступности.

Summary. The essence of the determinant of violent crime - "criminal aggression" is revealed. The signs are given and the definition of an aggressive-violent crime is defined. The main directions of activities for the prevention of violent crimes have been clarified.

Keywords: violent crime, aggressive-violent crime, criminal aggression, crime prevention.

Головним обов'язком держави, безперечно, є захист найвищих соціальних цінностей: життя та здоров'я людини і громадянина. А відтак питання захисту населення від злочинності становить першочергове завдання перед державою. Базовою діяльністю з її боку є формування ефективної кримінально-правової бази, утворення та забезпечення функціонування компетентних державних органів та на основі отриманого досвіду й відповідних міжнародних стандартів вироблення заходів із запобігання та протидії злочинів.

Сучасна тенденція показує зростання кількості саме агресивно-насильницьких злочинів, тому актуальним є дослідження поняття «насильницький» або «агресивно-насильницький злочин», його ознак, детермінант та заходів щодо запобігання та протидії даному виду злочинних посягань.

У тісному зв'язку з «насильницькою злочинністю» виступає поняття «кримінальна агресія». Є. Гладкова під кримінальною агресією розуміє форму поведінки (конкретну дію), яка реалізує будь-який намір або спонукання певної особи відносно потерпілого (вмотивована дія) і пов'язана з цим наміром (спонуканням) певним змістовним відношенням, об'єктивно спрямована на заподіяння шкоди життю чи здоров'ю потерпілого. Наслідком кримінальної агресії є насильницький злочин [2, С. 117].

Якщо характеризувати агресивно-насильницькі злочини, то можна виокремити наступні ознаки: а) у суб'єкта наявні мотиви неприязні, ненависті та/або ворожнечі; б) проявляються у деструктивній, девіантній поведінці особи; в) у більшості випадків є злочинами з матеріальним складом (заподіяння шкоди суспільним інтересам, життю та здоров'ю особи та/або матеріальним благам); г) вчиняються лише з прямим умислом; г) об'єктивна сторона виражається у вчиненні активних протиправних дій у спосіб зі застосуванням фізичного або психічного насильства.

Отже, агресивно-насильницьким злочином є вчинена з прямим умислом дія, виражена у деструктивній, девіантній поведінці особи, вмотивована неприязню, ненавистю та/або ворожнечею, у спосіб зі застосуванням фізичного або психічного насильства, і наслідком якої є заподіяння шкоди суспільним інтересам, життю та здоров'ю особи та/або матеріальним благам.

Щодо безпосередньо заходів запобігання та протидії насильницькій злочинності, можна запропонувати такі основні напрями діяльності: кримінологічна профілактика, відвернення злочинів та їх припинення.

Кримінологічна профілактика. Найважливішими профілактичними комплексами є: втручання у кризові ситуації; зменшення практичних можливостей вчинення насильницьких злочинів; виховна та інформаційна робота серед населення; надання допомоги жертвам цих злочинів.

Для відвернення насильницьких злочинів слід застосувати запобіжні комплекси заходів, зокрема, переорієнтацію антисуспільних установок осіб та активні контрзаходи.

Припинення злочинів може виражатись в таких напрямках: вдосконалення кримінального і кримінально-процесуального права, а також правозастосовної практики щодо посилення їх запобіжного ефекту, активна протидія розвитку злочинної діяльності (постійний і ефективний контроль за особами, які реально готуються до вчинення злочину проти життя і здоров'я особи та інші) [1, С. 144-145].

Таким чином, в механізмі насильницьких злочинів базовим елементом виступає саме агресія. Дослідження соціальної та біологічної природи кримінальної агресії є доцільним для вироблення ефективних спеціально-кримінологічних заходів запобігання насильницьким злочинам.

Література:

1. Головкін Б. М. Кримінологія: підручник/ За ред. В.В. Голіни, Б.М. Головкін. Харків: Право, 2014. 513 с.

2. Шум С. С. Стан насильницької злочинності в Україні. Юридичний науковий електронний журнал. 2021. № 1. С. 116-124. URL: http://pdu-journal.kpu.zp.ua/archive/1_2021/20.pdf.

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Лукашевич С. Ю.

ПЕТРУНОВСЬКА О.І.,

студентка I курсу магістратури інституту прокуратури та кримінальної юстиції Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ВІКТИМОЛОГІЧНЕ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЙНІЙ ЗЛОЧИННОСТІ

Анотація. Розглянуто сутність віктимологічного запобігання корупційній злочинності. Досліджено шляхи віктимологічного запобігання на загально-соціальному, спеціальному та індивідуальному рівнях запобігання.

Ключові слова. Корупція, жертва корупції, віктимологічне запобігання, віктимологія корупції.

Аннотация. Рассмотрена сущность виктимологического предотвращения коррупционной преступности. Исследованы пути виктимологического предотвращения на обще-социальном, специальном и индивидуальном уровнях предотвращения.

Ключевые слова. Коррупция, жертва коррупции, виктимологическое противодействие, виктимология коррупции.

Summary. The essence of the victimological prevention of corruption offenses is considered. The ways of victimological prevention have been investigated at the general, special and individual levels of prevention.

Keywords. Corruption, victim of corruption, victimological prevention, victimology of corruption.

Питання запобігання корупції є вкрай актуальним для України. Проте, зазвичай, вирішення даного питання зводять до впливу на особу злочинця (корупціонера), уникаючи роль жертви корупційного правопорушення.

Віктимологічний аспект запобігання злочинності передбачає здійснення впливу на потенційних потерпілих – осіб, чия поведінка створює підвищений ризик стати жертвою злочину. Відповідно, сутність віктимологічного запобігання корупційним правопорушенням полягає в реалізації заходів, спрямованих на зниження корупційної віктимізації осіб.

Віктимологічне запобігання здійснюється на тих самих рівнях, що і запобігання злочинності: на загально-соціальному, спеціальному і індивідуальному рівнях запобігання [1, с.163].

Загальносоціальне запобігання – це економічні, соціальні, політичні, культурно-виховні, правові та інші заходи, які спрямовані на усунення явищ і процесів, що сприяють злочинності [1, с.162]. Ці заходи безпосередньо не направлені на боротьбу зі злочинністю, але вони опосередковано усувають причини вчинення кримінальних правопорушень. Такими заходами є:

запобігання соціальним передумовам корупції, забезпечення прозорості прийняття управлінських рішень, посилення ефективності правоохоронної системи, забезпечення невідворотності відповідальності за вчинення кримінальних правопорушень, підвищення правосвідомості суспільства і т.д.

Спеціальне запобігання являє собою систему заходів, спрямованих на випередження появи, відвернення та припинення впливу тих явищ і процесів, які безпосередньо віктимізують людину [1, с.167]. Основним заходом запобігання на цьому рівні є підвищення обізнаності громадськості про корупцію, шляхом поширення інформації про позитивні приклади запобігання корупції; проведення освітніх тренінгів і семінарів; розповсюдження соціальної реклами; спеціальних пам'яток для громадян, в яких зазначено: механізм дій у разі вимагання неправомірної вигоди правовий статус викривача, його процесуальні гарантії. Ще одним спеціальним заходом віктимологічного запобігання корупційній злочинності є правовий захист викривачів корупційних правопорушень. На сьогодні відсутній ефективний механізм захисту викривачів, а це зумовлює небажання осіб повідомляти про факт вчинення корупційного правопорушення, зокрема, через страх їх переслідування. Тому є необхідним ухвалення окремого нормативно-правового акту, який би передбачав внутрішні і зовнішні канали передачі інформації, систему захисту викривачів від утисків і переслідування [4, с.148], зокрема гарантування захисту від утисків на робочому місці, а також звільнення від юридичної відповідальності за розкриття інформації.

Індивідуальне запобігання спрямоване на конкретних осіб з підвищеним рівнем віктимності, які з великою ймовірністю можуть стати жертвами злочинів [1, с.170]. Жертвам корупційної злочинності властива масова віктимність, оскільки корупція злилася з чиновницьким апаратом і службовцями недержавних організацій, суспільство стало толерантно ставиться до неї [3, с.2]. А тому виявити конкретних корупційно віктимних осіб і провести щодо них індивідуальну профілактику на сьогодні є неможливим.

Отже, здійснення заходів запобігання злочинності не можливе, без заходів віктимологічного запобігання. Не зважаючи на достатньо активне і ефективне запобігання корупційній злочинності, громадськість сприймає корупцію як невід'ємний елемент суспільних відносин і кожен день свідомо стає жертвою даного правопорушення. Низький рівень правової культури і обізнаності є головним чинником, що зумовлює високу корупційну віктимність українського суспільства. Саме на подолання цього явища мають бути спрямовані віктимологічні заходи запобігання корупції на всіх рівнях.

Література :

1. Голіна В. В., Головкін Б. М., Валуйська М. Ю. та ін. Віктимологія: навч. посіб./за ред. Голіна В.В. і Головкіна Б.М. Харків: Право, 2017, 308 с.
2. В.Г. Сюравич. Віктимологічні аспекти корупційних злочинів. Редакційна колегія. 2017. URL: <http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/3787/1/Сюравич%20Валерій%20Григорович.pdf3>

3. Шостко О. Ю. Правовий захист викривачів корупційних правопорушень / О. Ю. Шостко // Юридичний науковий електронний журнал. 2017. № 3. С. 146–150.

Науковий керівник: к.ю.н, доц. Ткачова О.В.

ПЕТРУНОВСЬКА О.І.,

студентка I курсу магістратури інституту прокуратури та кримінальної юстиції Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ СТВОРЕННЯ ПОДВІЙНОЇ СИСТЕМИ РЕГУЛЯРНИХ ПЕНІТЕНЦІАРНИХ ІНСПЕКЦІЙ В УКРАЇНІ

Анотація. Проаналізовано проект Закону про створення подвійної системи регулярних пенітенціарних інспекцій. Визначено проблемні аспекти створення подвійної системи регулярних пенітенціарних інспекцій в Україні.

Ключові слова. Подвійна система інспекцій, пенітенціарні інспекції, омбудсмен, прокуратура.

Аннотация. Проанализирован проект Закона о создании двойной системы регулярных пенитенциарных инспекций. Определены проблемные аспекты создания двойной системы регулярных пенитенциарных инспекций в Украине.

Ключевые слова. Двойная система инспекций, пенитенциарные инспекции, омбудсмен, прокуратура.

Summary. The Draft Law on the Establishment of a Dual System of Regular Penitentiary Inspections was analyzed. Problematic aspects of creating a dual system of regular penitentiary inspections in Ukraine have been identified.

Keywords. Dual system of inspections, penitentiary inspections, ombudsman.

Кримінальне покарання є формою обмеження прав і свобод особи, яка посягнула на охоронювані законом суспільні відносини. Тому необхідне встановлення суворого контролю за тим, як такі обмеження застосовуються, тобто за виконанням кримінальних покарань [1, с.84].

Перехідні положення Конституції України встановлюють, що прокуратура продовжує виконувати функцію нагляду за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах, при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян, - до набрання чинності законом про створення подвійної системи регулярних пенітенціарних інспекцій [2]. 02.09.2021 у Верховній раді України був зареєстрований проект Закону про створення подвійної системи регулярних пенітенціарних інспекцій. Отже, незабаром контрольну функцію прокуратури буде передано пенітенціарним інспекціям, тому слід з'ясувати, що являє собою подвійна система пенітенціарних інспекцій за даним законопроектом.

Законопроектом передбачено, що подвійна система регулярних пенітенціарних інспекцій - це контроль за додержанням прав і свобод людини і громадянина, які перебувають у місцях несвободи і пунктах тимчасового розміщення біженців, реалізацією законних прав та інтересів персоналу таких

місць [3]. Така система складається із внутрішніх (адміністративних) інспекцій, які проводяться органами виконання покарань та зовнішніх інспекцій, які здійснюються незалежним від вищезазначених органів суб'єктом [3].

Першим проблемним аспектом є віднесення до суб'єктів зовнішнього контролю Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. Відповідно до ст. 21 законопроекту, зовнішні пенітенціарні інспекції здійснюються шляхом реалізації функцій національного превентивного механізму відповідно до Закону України "Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини" [3]. Разом з цим, законопроектом не планується ні розширити повноваження омбудсмена при реалізації вищезазначеної функції, ні збільшити матеріально-фінансову основу його діяльності, оскільки на сьогодні діяльність офісу Уповноваженого не може «покрити» всю територію України в тому обсязі, як це мають робити в'язничні інспекції [3, с.116]. А отже, насправді, даний законопроект не передбачає створення нового механізму контролю, а тільки є правовою підставою для того, щоб нарешті позбавити прокуратуру функції нагляду за додержанням законів у сфері виконання покарань.

Наступним проблемним питанням створення регулярних пенітенціарних інспекцій є регулярність їх проведення. Законопроект визначає, що періодичність внутрішніх інспекцій повинна бути достатньою для забезпечення перевірки всіх установ місць несвободи. Кожна така установа повинна перевірятися не рідше одного разу на два роки. Щодо періодичності зовнішніх інспекцій, то вони мають бути достатніми для забезпечення перевірки всіх органів і установ [2]. Постає питання, що означає «достатня періодичність» і хто має визначати, що такі перевірки є достатніми? Законопроект відповіді не дає.

Підсумовуючи викладене, є недоцільним закріплення за законодавчою гілкою влади функції проведення зовнішніх інспекцій, оскільки такі повноваження не є природними для офісу Уповноваженого з огляду на цілі й завдання його діяльності. Крім того, Уповноважений не може забезпечити глибину та регулярність такого інспектування [3, с.116]. А тому, якщо і наділяти Уповноваженого відповідними повноваженнями, як мінімум, необхідно забезпечити територіальну і матеріально-фінансову основу такої діяльності. Також у даному законопроекті необхідно деталізувати періодичність внутрішніх і зовнішніх інспекцій для забезпечення справжньої регулярності їх проведення.

Література:

1. Денисова Т. А. Контроль за діяльністю органів та установ виконання покарань. Кримінально-виконавче право: навч. посіб./ за ред. Т. А. Денисової. Київ: Істина, 2008, С. 84-98.
2. Конституція України: від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-ВР> (дата звернення: 09.11.2021)
3. Про створення подвійної системи регулярних пенітенціарних інспекцій: проект Закону України від 02.09.2021, реєстр. № 5884. URL:

http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=72675 (дата звернення: 9.11.2021).

4. Ягунов Д.В. Створення в'язничних інспекцій: міжнародні стандарти й перспективи реформ в Україні. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2015. С.113-116

Науковий керівник: к.ю.н, доц. Ткачова О.В.

ПИЛИПЕНКО М.В.,

студентка 2 курсу магістратури

Інституту прокуратури та кримінальної юстиції

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ВПЛИВ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ НА ФОРМУВАННЯ ЗЛОЧИННОЇ ПОВЕДІНКИ НЕПОВНОЛІТНІХ

Анотація. У тезах висвітлено роль засобів масової інформації як фактору, який впливає на злочинність неповнолітніх.

Ключові слова: злочинність, засоби масової інформації, неповнолітні.

Аннотація. В тезисах освещена роль средств массовой информации как фактора, который влияет на преступность несовершеннолетних.

Ключевые слова: преступность, средства массовой информации, несовершеннолетние.

Summary. The abstracts highlight the role of the media as a factor influencing juvenile delinquency.

Keywords: delinquency, facilities of mass communication, juveniles.

Протягом останніх років відбулася зміна ролі засобів масової інформації (далі – ЗМІ) в житті суспільства, посилилася їх здатність серйозним чином впливати на масову свідомість як у позитивному, так і в негативному сенсі [1, с. 164]. Тому важливим є дослідження такого впливу на окремі категорії людей, зокрема, на неповнолітніх осіб.

Підлітки є однією з найуразливіших соціально-демографічних груп. Вони, зважаючи на психологічні особливості віку, є чутливими та легко піддаються впливу зовнішніх чинників, що корелюється з їх поведінкою у суспільстві. З одного боку, у підлітковому віці важлива не стільки сама по собі можливість самостійно розпоряджатися собою, скільки визнання цієї можливості дорослими, які оточують. З іншого ж – підлітки продовжують очікувати від дорослих допомоги та захисту. Вказана суперечливість, підпорядкованість нормам групи, як зазначають науковці, робить підлітка особливо небезпечним через можливості виникнення різноманітних форм девіантної поведінки [2, с. 154].

Вплив ЗМІ на неповнолітніх має вагоме значення, адже саме вони разом з телебаченням стали невід'ємною частиною культури сучасного суспільства. Саме ЗМІ здійснюють своєрідний інформаційний фон, на основі якого людина, зокрема молода, формує певний світогляд щодо способу і стилю життя,

моделей поведінки. В цьому розумінні ЗМІ мають в своєму розпорядженні невичерпні можливості позитивного впливу на свідомість людей, формування у них, особливо у неповнолітніх і молоді, високих моральних якостей, громадської активності, зразків правомірної поведінки, нетерпимості до порушень закону тощо [3, с. 128].

Необхідно звернути увагу на те, що прослідкувати безпосередній вплив ЗМІ на злочинність неповнолітніх досить складно, оскільки він є «фоновим явищем» та діє в сукупності з іншими факторами. Вважаємо цілком обґрунтованою думку вчених-кримінологів, які зазначають, що регулятивний вплив здійснюють не самі ЗМІ, а їх продукція, сутність і зміст якої становить інформація. Тому не зовсім правильно розглядати злочинність як об'єкт впливу ЗМІ, злочинність є результатом криміногенного впливу ЗМІ (їх контенту) на особу, її правосвідомість і поведінку [4, с. 12].

Специфіка впливу ЗМІ на формування ціннісних орієнтацій полягає в тому, що підліток засвоює норми, цінності своєї соціальної групи, формує установки та розглядає будь-яку інформацію крізь призму цих цінностей і орієнтацій. Будучи опосередкованою свідомістю особистості, потреба виражається в інформаційному інтересі, тобто в суб'єктивних схильностях, бажаннях, а також у мотивах звернення до інформації й її вибору. Під час сприйняття повідомлення реципієнти зазвичай ігнорують цінності, які займають невисокі позиції в їхніх особистісних ціннісних системах. Процес виявлення ціннісної структури змісту повідомлення та зіставлення її з системою цінностей реципієнта впливає не тільки на адекватність сприйняття цього повідомлення, але і на систему ціннісних орієнтацій особистості (її зміна, закріплення або формування) [5, с. 265–266].

Показовими є результати досліджень Медичного факультету Гарвардського університету (Harvard University), згідно з якими до 18-річного віку американська дитина бачить насилля на екрані телевізора більше 180 тисяч разів. З них близько 80 тисяч є вбивствами. За інформацією Mediascope, 66% дитячих телепередач, які транслюються в США, містять сцени насилля, причому в трьох четвертих випадків телебачення демонструє програми, в яких насилля ніяк не карається [6, с. 31].

Невирішеність проблеми впливу ЗМІ на формування правосвідомості неповнолітніх диктує необхідність розробки правового механізму, що зменшуватиме негативний вплив ЗМІ на дітей та підлітків, оскільки найбільш інтенсивно людина формується до 18 років, на цьому етапі розвитку засвоюються необхідні знання й правила поведінки в суспільстві і вона є найбільш вразливою до впливу зовнішніх факторів [7, с. 192].

Для ефективної профілактики злочинності за допомогою засобів масової інформації потрібно вести роботу в двох напрямках: по-перше, мінімізувати їх негативний вплив – а саме, зменшити обсяги інформаційного контенту, що містить сцени насильства, жорстокості, романтизації злочинного світу тощо; по-друге, необхідно створювати такі інформаційні продукти, які б підвищували авторитет правоохоронної системи та державних органів, створювали б у

суспільстві нетерпимість до злочинності та впевненість у невідворотності покарання, а також формували правову та моральну свідомість громадян [8, с. 142].

Використовуючи інструменти ЗМІ цілком реальною є можливість впливати на правосвідомість підлітків, здійснювати їх правове виховання та підвищувати рівень їх правової культури. Зважаючи на те, наскільки широким є коло впливу ЗМІ на молодь країни, варто приділити увагу пропагуванню соціально позитивних цінностей, висвітленню аспектів соціального захисту неповнолітніх, а також заохоченню до активної громадської поведінки.

Література:

1. Омельчук О. М. Роль засобів масової інформації у профілактиці злочинів. *Університетські наукові записки*. 2014. №4 (52). С. 163–170.
2. Мансуров Н. С. Социальные и общественно-психологические причины отклоняющегося поведения подростков: монография. Москва: Знание, 1974. 227 с.
3. Джужа О. М., Иванов Ю. Ф. Кримінологія: навчальний посібник. Київ: Паливода А.В., 2008. 288 с.
4. Булатецкий П. С. Влияние средств массовой информации на насильственную преступность (криминологический аспект) : автореф. дисс. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Москва, 2013. 23 с.
5. Ковальчук В. П. Вплив насильства та жорстокості в засобах масової інформації на протиправну поведінку неповнолітніх. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична*. Вип. 1. 2018. С. 259–267.
6. Кушнарьев С. В. Вплив засобів масової інформації на формування правосвідомості неповнолітніх: зарубіжний та вітчизняний досвід. *Соціальна педагогіка: теорія та практика*. 2009. № 2. С. 24–31.
7. Сметаніна Н. В., Перцель К. С. Механізм негативного впливу ЗМІ на свідомість і правомірність поведінки неповнолітніх. *Право і суспільство*. 2019. № 2/2. С. 188–193.
8. Сисоєва В. П., Зубко Є. В. Сучасні кримінологічні аспекти впливу засобів масової інформації на злочинність. *Злочинність і протидія їй в умовах сингулярності: тенденції та інновації* : зб. тез доп. наук.-практ. конф., присвяч. пам'яті члена Правління Кримінологічної асоціації України, професора Тетяни Андріївни Денисової. 16 квіт. 2021 р. Харків: ХНУВС, 2021. С. 141–142.
Науковий керівник: к.ю.н, ас. Кулик К. Д.

ПІЧУГІНА А.К.,

*студентка 6 курсу господарсько-правового факультету
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

ПАНДЕМІЯ КОРОНАВІРУСУ ЯК ПРИЧИНА ЗРОСТАННЯ ЗЛОЧИННОСТІ

Анотація: Розглянуто вплив пандемії коронавірусу на стан злочинності.

Ключові слова: пандемія, коронавірус, злочинність.

Аннотация: Рассмотрено влияние пандемии коронавируса на состояние преступности.

Ключевые слова: пандемия, коронавирус, преступность.

Summary: The influence of the coronavirus pandemic on the state of crime is considered.

Keywords: pandemic, coronavirus, crime.

Пандемія коронавірусу, яка охопила світ у 2020 році, докорінно змінила життя не тільки українців, а і майже всіх мешканців планети. Причому зміни торкнулися способу життя, роботи та доходів, значна кількість людей втратила дохід, а інша частина навпаки збагатіла на падемії. Визнання злочинності як соціальної закономірності неминуче зумовлює визнання її зумовленості соціальними явищами, які сприяють чи перешкоджають існуванню злочинності. Тему соціальних криз у кримінології як таких та їх вплив на стан злочинності вважають актуальною принаймні на протязі останніх двох століть [1, с.141–142].

Криміногенні риси особистості формуються під впливом зовнішніх соціальних чинників. Вчиненню злочину можуть сприяти, навіть провокувати на це ситуаційні обставини, зовнішнє середовище, в нашому випадку - коронавірус. Але та сама ситуація сприймається й оцінюється різними людьми по-різному. В остаточному підсумку в механізмі індивідуального злочинного поведіння особистості злочинця грає головну роль стосовно зовнішніх чинників. Тому вчинення злочину точніше було б розглядати не тільки як результат простої взаємодії особистості з конкретною життєвою ситуацією, злочин є наслідком, реалізацією криміногенних особливостей особистості, що взаємодіє із ситуацією.

Вимушені умови життя під час пандемії можуть спричинити негативні психологічні наслідки, як для соціуму, так і для окремих людей – самоізоляція та постійне напруження через карантинні обмеження погано впливають на психіку, що може призвести до збільшення злочинності. У ракурсі наукових проблем кримінологічної науки особливе значення у структурі негативних наслідків змін у суспільстві мають криміногенні й кримінологічно значущі наслідки коронавірусу, що потребують розробки кримінальної політики відповідного рівня та вживання заходів ефективної протидії новим видам та формам суспільно небезпечної поведінки.

Міжнародна практика помітила швидкий ріст злочинності у зв'язку з пандемією коронавірусу. Встановлено збільшення кількості кіберзлочинів,

шахрайства, крадіжок та фальшувань. Шахраї, кіберзлочинці, організовані злочинні групи і педофіли використовують в своїх інтересах пандемію коронавірусу для активізації своєї діяльності. Навіть попри введення карантинних обмежень соціально-негативна, суспільно-небезпечна, злочинна поведінка, злочинність як соціальне та кримінально-правове явище взагалі нікуди не зникає. Злочинні організації використовують страх людей для досягнення своїх цілей. Різні типи схем, пов'язаних із крадіжками, були адаптовані злочинцями для використання поточної ситуації. Це включає в себе відомі шахрайства, пов'язані з уособленням представників органів державної влади. Злочинці займаються торгівлею підробленими товарами, зокрема контрафактними фармацевтичних та медичних товарів. Okремо виділяється певне поживлення телефонного шахрайства тощо. Попри введення додаткових карантинних заходів по всій Європі, кримінальна загроза залишається динамічною, і під час кризи, і після неї будуть виникати нові або адаптовані види злочинної діяльності. У таких суспільствах надзвичайно важливо вживати політичних заходів для профілактичних заходів до того, як ризик переросте до масового звірства [2].

За великим рахунком, ми взагалі не дуже знаємо, як буде розвиватися людська цивілізація в посткоронавірусний період. Доволі важко говорити про взаємозв'язок пандемії та зростання злочинності, коли перебуваєш лише на початку ситуації. І нам складно наразі апелювати до попереднього досвіду, оскільки відомі в історії пандемії ще ніколи не супроводжувалися таким миттєвим моніторингом та оприлюдненням ситуації по всьому світі. У будь-якому разі, необхідно мати на увазі, що ситуація, пов'язана з коронавірусом, не лише суттєво впливає на всі сучасні та майбутні соціальні процеси, а й сама може породжувати відповідні процеси, що, в свою чергу, впливає на зміст і загальне визначення, в тому числі, й соціально негативних подій і процесів. У будь-якому разі, попередні матеріали потрібно розглядати як першу спробу системного аналізу стану та розвитку злочинності в умовах коронавірусу, який можливо використовувати при дослідженні такої злочинності на будь-яких рівнях.

Література:

1. Пивоваров В. В. Криміногенний потенціал масових суспільних заворушень. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія : Юридичні науки. 2015. Вип.5. Т.3. С.141–145
2. Пивоваров В. В. Коронавірусна пандемія як соціальний і криміногенний струс | Coronavirus pandemic as a social and criminogenic shock. Матеріали Всеукр. наук.-практ. конференції, м. Харків, 22 черв. 2021 р
Науковий керівник: к.ю.н., доц. Пивоваров В.В.

ПЛОТНІКОВА А.В.,

*к.ю.н., доцент, доцент кафедри державно-правових дисциплін,
кримінального права та процесу, адвокат
Харківський національний педагогічний університет ім. Г.С. Сковороди*

ЩОДО СОЦІАЛЬНОЇ ЗУМОВЛЕНОСТІ КРИМІНАЛІЗАЦІЇ ХУЛІГАНСТВА ЯК КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ

Анотація. Розглянуто питання соціальної зумовленості норми права, що встановлює кримінальну відповідальність за вчинення хуліганства. Зроблені висновки щодо доцільності декриміналізації хуліганства заради відповідності закону потребам суспільства.

Ключові слова: соціальна зумовленість, хуліганство, криміналізація, протидія.

Аннотация. Рассмотрен вопрос социальной обусловленности нормы права, которой предусмотрена уголовная ответственность за хулиганство. Сделан вывод о целесообразности декриминализации хулиганства для приведения в соответствие закона интересам общества.

Ключевые слова: социальная обусловленность, хулиганство, криминализация, противодействие.

Summary. The issue of social conditionality of the rule of law, which establishes criminal liability for hooliganism, is considered. Conclusions are made on the expediency of decriminalizing hooliganism in order for the law to comply with the needs of society.

Key words: social conditionality, hooliganism, criminalization, counteraction.

Реформування законодавства антикримінальної спрямованості вже тривалий час оминає увагою злочини проти громадського порядку та моральності. Зокрема, правове визначення хуліганства продовжує створювати ілюзію можливості використання цієї норми для «заповнення пробілів» у законі.

Метою доповіді є запрошення наукової спільноти до дискусії з приводу доцільності криміналізації хуліганства на сучасному етапі протидії злочинності.

Справа в тому, що хуліганство існує в чинному КК України як мотив, у якості кваліфікуючої ознаки умисного вбивства з хуліганських мотивів (п. 7 ч. 2 ст. 115 КК України), жорстокого поводження з тваринами (ст. 299 КК України), наруги над могилою, іншим місцем поховання або над тілом померлого (ст. 299 КК України), і як кримінальне правопорушення, передбачене ст. 296 КК України.

Об'єктивна сторона хуліганства визначена таким чином, що зрозуміти які саме дії слід вважати хуліганством дуже складно. Законодавець використовує застарілі і не зрозумілі правозастосовнику поняття, такі як «грубе порушення громадського порядку», «явна неповага до суспільства», «особлива зухвалість», «винятковий цинізм».

І ця невизначеність продовжує породжувати неоднозначне правозастосування.

Так, згідно з вироким ОСОБА_1 визнано винуватим у тому, що він на ґрунті особистих неприязних відносин, які виникли під час конфлікту з ОСОБА_2, спричинив останньому легкі тілесні ушкодження та тілесні ушкодження середньої тяжкості.

Крім того, органом досудового розслідування ОСОБА_1 обвинувачувався у вчиненні у той же час у тому самому місці кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 296 КК України, а саме у тому, що він умисно, демонструючи зверхнє ставлення до інших осіб, ігноруючи норми моралі та елементарні правила поведінки в суспільстві, грубо порушуючи громадський порядок та нормальний режим роботи магазину, з мотивів явної неповаги до суспільства, що характеризувалось особливою зухвалістю, в присутності сторонніх осіб спричинив ОСОБА_2_ легкі та середнього ступеня тяжкості тілесні ушкодження.

У результаті розгляду кримінального провадження місцевий суд виправдав ОСОБА_1 у зв'язку із відсутністю в діянні останнього складу злочину, передбаченого ч. 1 ст. 296 КК України [1].

Хочу звернути увагу на спосіб, яким обвинувачення намагається «притягнути до кваліфікації» за ст. 296 КК України дії обвинуваченого.

Стороною обвинувачення зазначені ті самі дії, які вже дістали кваліфікацію як вчинення легких та середньої тяжкості тілесних ушкоджень, але додано про те, що особа «демонструючи зверхнє ставлення до інших осіб, ігноруючи норми моралі та елементарні правила поведінки в суспільстві, грубо порушуючи громадський порядок та нормальний режим роботи магазину, з мотивів явної неповаги до суспільства, що характеризувалось особливою зухвалістю, в присутності сторонніх осіб» вчинила хуліганство.

Таким чином, потерпілому були спричинені тілесні ушкодження. Лише той факт, що все це відбувалося в магазині зовсім не свідчить про те, що особа «демонструвала зверхнє ставлення». Та й не зрозуміло за якими ознаками можна визначити взагалі, що собою представляє «зверхнє ставлення і тим більше коли саме це ставлення особа «демонструє».

Згідно з Постановою Пленуму Верховного Суду України від 22 грудня 2006 року № 10 «Про судову практику у справах про хуліганство» дії, що супроводжувалися погрозами вбивством, завданням побоїв, заподіянням тілесних ушкоджень, вчинені винним щодо членів сім'ї, родичів, знайомих і викликані особистими неприязними стосунками, неправильними діями потерпілих тощо, слід кваліфікувати за статтями КК, що передбачають відповідальність за злочини проти особи. Як хуліганство зазначені дії кваліфікують лише в тих випадках, коли вони були поєднані з очевидним для винного грубим порушенням громадського порядку з мотивів явної неповаги до суспільства та супроводжувались особливою зухвалістю чи винятковим цинізмом [2].

Роз'яснення потребує з'ясування, чи очевидним для обвинуваченого було грубе порушення громадського порядку, чи керувався він мотивами явної неповаги до суспільства та чи вважав він свої дії такими, що супроводжувались особливою зухвалістю чи винятковим цинізмом.

На практиці часто пов'язують наявність чи відсутність складу хуліганства до місця, в якому відбуваються відповідні дії. При цьому, якщо місце громадське, але там нікого немає, його не вважають таким. Натомість у випадку вчинення дій у квартирі за присутності сторонніх такі дії можуть визнаватися хуліганством.

Так, Верховний Суд зазначив: «Оскільки події, сталися в приміщенні магазину після закінчення робочого часу, на дверях була розміщена табличка із написом «Закрито», а саме приміщення використовувалось у цей час його власниками для вживання спиртних напоїв у компанії близьких знайомих, суд першої інстанції правильно зазначив, що за вказаних умов це приміщення не може вважатися громадським місцем» [2].

Як свідчить практика, хуліганство-злочин втілюється у діях, спрямованих або на особу, або на власність, а насправді є мотивом (також не достатньо визначеним), тож кваліфікація таких проявів за сукупністю злочинів фактично є кваліфікацією мотиву. Разом з тим, у КК України існує належне кримінально-правове забезпечення, покликане охороняти особу і власність від злочинних посягань.

Вважаємо за доцільне переглянути застарілі погляди на хуліганство задля ефективної протидії кримінальним правопорушенням у сфері громадського порядку та моральності.

Література:

1. Постанова Верховного Суду України від 08 червня 2021 року у справі № 127/30388/19 (провадження № 51-6307км20) – режим доступу - <https://reyestr.court.gov.ua/Review/97628521>.
2. Постанова Пленуму Верховного Суду України від 22 грудня 2006 року № 10 «Про судову практику у справах про хуліганство» // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/va010700-06#Text>.

ПОПЕРЕШНЯК О. В.

*студентка 5 курсу Інституту прокуратури і кримінальної юстиції
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

ХАРАКТЕРНІ РИСИ ЗЛОЧИНЦЯ

*Глухо теченья подводные спрятаны
Их разглядеть - значит тайну познать
Правила в том, чтобы следовать правилам,
Правила в том, чтобы их нарушать.
Александр Бельский*

Анотація: розглянуто поняття «злочинець» і виділено його основні риси.

Ключові слова: особистість злочинця, психологія злочинця, правосвідомість злочинця, агресивний злочинець, правове виховання.

Аннотация: рассмотрено понятие «преступник» и выделены его черты.

Ключевые слова: личность преступника, психология преступника, правосознание преступника, агрессивный преступник, правовое воспитание.

Summary: the concept of "criminal" and its main features are highlighted.

Keywords: personality of the criminal, psychology of the criminal, legal consciousness of the criminal, aggressive criminal, legal education.

Правила і закони були створені для того, щоб люди мирно співіснували між собою, але існують ті, хто перетинає межу дозволеного в силу тих чи інших обставин. Питання стосовно того, як виділити злочинця поміж законослухняних громадян і чи мають вони спільні риси, якості, або ж симптоми і синдроми злочинців завжди будуть актуальними.

В.В. Лунеев зазначає, що основна відмінність правопорушників від осіб із стійкою правомірною поведінкою, а також одних типів злочинців від інших полягає у змісті соціальної спрямованості їхньої особистості, ціннісних орієнтаціях, у структурі та змісті мотиваційної сфери як соціального ядра особистості. І це є головною ознакою людини взагалі та злочинця зокрема [1, с.635].

У свою чергу, К. Ігошев підтверджує, що особистість злочинця виражається не тільки в особливостях соціальних детермінант, закладених в основі формування в неї риси суспільної небезпеки, а й у тих рисах і якостях, які становлять особливості духовного світу і поведження, встановлюючи специфічний ракурс сприйняття й оцінки навколишніх соціальних умов [2, с.167].

Науковцями не було вироблено єдиного підходу щодо визнання відмінностей у психології злочинців та законослухняних громадян. Одна група авторів вважає, такі як Хохряков Г. Ф. і Глотчкін А. Д., що таких відмінностей не існує взагалі, бо мікросередовище нівелює виразні особисті риси, стирає грані індивідуальності. Інша група науковців представлена Ратиновим А. Р. і Єфремовою Г. Х. експериментальним шляхом доводить зворотнє: різним видам злочинної поведінки відповідає специфічний комплекс психологічних рис і властивостей особистості злочинця.

О.Р. Ратінов експериментальним шляхом встановив відмінності правосвідомості злочинців і не злочинців і дійшов до висновку, що злочинці добре обізнані про кримінально-правову охорону суспільних відносин і вважають такий порядок в принципі правильним для всіх. Однак їхнє особисте ставлення до вказаних приписів лише формально солідарне. Вони не сприймають кримінальноправові норми як особисто значущу цінність, еталон поведінки, а тому без зайвих вагань вчиняють кримінальні правопорушення за першої ж ліпшої нагоди [3, с.171].

Як відзначають В.І. Батов, Н.Я. Константинова, порівняно із законослухняними громадянами самооцінка у злочинців за морально-етичними якостями завищена щонайменше у два рази [4, с.130]. Напевно це пов'язано із комплексом неповноцінності особистості, підсвідомими механізмами компенсації низького статусу, нереалізованих домагань та очікувань найближчого оточення.

Вивчення емоційно-вольової сфери особистості корисливого насильницького злочинця дозволило встановити їхні провідні особисті риси, сукупність яких виражає інтелектуальні, комунікативні та біопсихологічні особливості психіки і поведінки. Результати тестування корисливих насильницьких злочинців за методикою 16-факторного питальника Р. Кеттелла дають підстави стверджувати про такі інтелектуальні особливості, як низький рівень інтелекту, практицизм, тобто конкретність мислення (погана абстрагованість). До провідних емоційно-вольових рис слід віднести емоційну неврівноваженість, підвладність почуттям та низький самоконтроль, що свідчать про недостатню вольову регуляцію поведінки. Комунікативні особливості полягають у шизотомії, тобто замкненості, відчуженості від просоціального середовища, домінантності у міжособових стосунках і прямолінійності, що вказує на безпосередність поведінки, безумовне задоволення власних інтересів. За домінуванням таких рис як практицизм, підвладність почуттям та прямолінійність корисливі насильницькі злочинці статистично достовірно відрізняються від корисливих ненасильницьких злочинців [5, с.13].

Результати діагностування агресивності як особистої риси корисливих насильницьких злочинців за психологічною методикою тестування показників і форм агресії О. Басса й А. Дарки дозволяють стверджувати про те, що для них більш характерною є фізична агресія, аніж вербальна. [5, с.13-14.].

Ткачова О. не оминула і такий важливий елемент як правове виховання, адже злочинності сприяють недоліки правової культури індивіда. Чинником утримання особи від прояву злочинної агресії може бути вихована в дитині повага до законодавства, навіть у випадках схильності особи до прояву агресії [6, с. 134].

Підсумовуючи усе вищенаведене, особистість злочинця проявляється не тільки у його рисах і якостях, а й у вбаченні навколишнього світу через спотворену призму. У той же час правопорушника майже неможливо

відрізнити від законослухняної людини, тому питання стосовно того чи народжуються злочинцями, чи стають, залишається актуальним.

Література

1. Лунеев В. В. Курс мировой и российской криминологии : учебник : в 2 т. Т. 1. Общая часть / В. В. Лунеев. - М. : Юрайт, 2011. - 1003 с.

2. Игошев К. Типология личности преступника и мотивация преступного поведения.-Горький, 1974.-167 с.

3. Ратинов А. Р. Опыт изучения правовых установок и ориентаций преступников / А. Р. Ратинов, Г. Х. Ефремова, В. В. Зудин // Психологическое изучение личности преступника (Методы исследования) : сб. науч. тр. / отв. ред. А. Р. Ратинов. - М. : ВИПП, 1976. - С. 153-175.

4. Батов В. И. К вопросу изучения самооценки преступников / В. И. Батов, Н. Я. Константинова // Психологическое изучение личности преступника (методы исследования) : сб. науч. тр. / отв. ред. А. Р. Ратинов. - М. ВИПП, 1976. - С. 115-143.

5. Головкін Б. М. Теоретичні та прикладні проблеми детермінації і запобігання корисливій насильницькій злочинності в Україні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. юрид. наук : спец. 12.00.08 / Б. М. Головкін ; НУ - Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». - Х., 2011. - 35 с.

6. Ткачова О.В. Формування особистості агресивного злочинця: постановка проблеми. Jurnalul juridic national. Вип. 5 (27). 2017. - С. 131-134

Науковий керівник: к. ю. н., доц. Ткачова О.В.

ПОПОВИЧ О.М.,

студент 6 групи 2 курсу магістратури

Інституту прокуратури та кримінальної юстиції

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

КРИМІНОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСОБИ КІБЕР-ШАХРАЯ

Анотація. Розглянуто кримінологічну характеристику особи, яка вчиняє шахрайство в мережі Інтернет. Досліджено сутність поняття «інтернет-шахрайство».

Ключові слова: інтернет; інтернет-шахрайство; кіберзлочинець; інтернет-шахрай; особа злочинця.

Аннотация. Рассмотрена криминологическая характеристика лица, совершающего мошенничество в сети Интернет. Исследована сущность понятия «интернет-мошенничество».

Ключевые слова: интернет; интернет-мошенничество; киберпреступник; интернет-мошенник; личность преступника.

Summary. The criminological characteristics of a person who commits fraud on the Internet are considered. The essence of the concept of "Internet fraud" is studied.

Keywords: internet; internet fraud; cybercrime; internet scammer; the identity of the offender.

Кількість кіберзлочинів в Україні щороку збільшується на тисячі. Це пояснюється стрімким розвитком інтернет-технологій, глобалізації, переходом різних сфер діяльності особи в мережу Інтернет. Внаслідок цього, широкого поширення набуло поняття інтернет-шахрайство.

Питання вчинення шахрайства з використанням мережі Інтернет було об'єктом дослідження у працях С. С. Чернявського, Ю. М. Піцик, М. О. Кравцової, Р. С. Атаманова тощо.

Не так давно злочинам в кіберсфері на національному рівні приділялась незначна увага, вважалось, що кіберзлочинність може представляти реальну загрозу лише в далекому майбутньому, тепер майже ні в кого не виникає сумнівів, що частка кіберзлочинності в структурі злочинності України значно збільшилася [5, с. 81]. Інтернет-шахрайство є різновидом традиційного шахрайства й передбачає заволодіння чужим майном або набуття права на майно шляхом обману та зловживання довірою, Його вчиняють з використанням мережі Інтернет, що надає доступ до різноманітних інформаційних ресурсів [1, с.100].

Що стосується кримінологічної характеристики особи інтернет-шахрая, то вона має важливе значення, оскільки ефективна, успішна боротьба з інтернет-шахраями неможлива без усебічного аналізу особи порушника.

За матеріалами узагальнення кримінальних проваджень встановлено, що хоча співвідношення чоловіків і жінок серед користувачів мережі Інтернет приблизно однакове, але інтернет-шахраями частіше стають чоловіки (75%). У порівнянні з традиційними видами шахрайства інтернет-шахрайство є досить «молодим» видом злочину. Вік осіб, що вчиняють шахрайства в мережі Інтернет, сягає від 15 до 45 років. Матеріали експертних досліджень визначають, що на момент вчинення протиправних дій вік 33% злочинців не перевищував 20 років; 13% – були старші 40 років; 54% мали вік від 20 до 40 років. Практика свідчить, що все частіше такими злочинцями стають неповнолітні. Злочинці мають середню спеціальну та вищу освіти (48%) [2, с.106].

Однією з характерних особливостей інтернет-злочинності взагалі і інтернет-шахрайства, зокрема, є відсутність судимості у злочинців. Зазвичай такі шахрайства вчиняються з корисливих мотивів. Кримінальна практика свідчить, що деякі злочинці даної групи шахрайств діють без співучасників, тоді як більшість з них скоюють злочини в складі організованих злочинних угруповань [3, с.48].

Інтернет-шахрайство здебільшого вчиняють особи, які офіційно не перебувають у шлюбі та не мають дітей. Кількість неодружених осіб становить 70 %, одружених – 30 %. За ознакою зайнятості злочини вчиняють працездатні особи, які ніде не працюють і не навчаються (45-50%). Соціальне становище в суспільстві – від студента до співробітника державної установи або фірми [2, с.107].

Індивідуально-психологічними рисами інтернет-шахрая є активна життєва позиція, нестандартність мислення і поведінки, знижена тривожність,

інтуїтивність та уважність. Більшість злочинців мають сильний дар уяви, вони використовують вплив і вміння переконувати людей. Щодо якостей особистості злочинця, варто встановити те, що в деяких випадках однією з важливих якостей особистості інтернет-шахрая є наявність організаторських здібностей, оскільки деякі види інтернет-шахрайства є технічно складними в плані виконання, а тому у їх вчиненні можуть брати участь кілька людей [4, с.15].

Висновок. Шахрайство, що вчиняється з використанням мережі Інтернет є порівняно новим видом злочину, з високим рівнем латентності, величезною кількістю способів учинення, необмеженим часом і простором. Знання про особу інтернет-шахрая потрібні для розуміння причин протиправної поведінки і розробки заходів, які запобігатимуть суспільно небезпечним посяганням на власність.

Література:

1. Чернявський С. С. Інтернет шахрайство як об'єкт дослідження правових наук. *Протидія злочинності у сфері інтелектуальної власності та комп'ютерних технологій органами внутрішніх справ: стан, проблеми та шляхи вирішення*. Матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. Донецьк. 2010. С. 100–103.
2. Піцик Ю. М. *Аналіз особистості кіберзлочинця, який вчиняє злочини проти власності у кіберпросторі*. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. 2017. № 26. С. 105–107.
3. Кравцова М. О. Сучасний кіберзлочинець: кримінологічна характеристика особистості. Митна справа. 2015. № 4 (100). Ч. 2. С. 46–53.
4. Атаманов Р. С. Основы методики расследования мошенничества в сети Интернет: автореф. дис. канд. юрид. наук: спец. Р. С. Атаманов; Московская гос. юрид. акад. им. О. Е. Кутафина. 2012. – 28 с.
5. Головкін Б. М. Види злочинності. Журнал Східноєвропейського права. 2015. № 18. С. 14-21. URL: <https://dspace.nlu.edu.ua/handle/123456789/10145>
6. Таволжанський О. В. Кримінологічні аспекти кіберзлочинності у сучасних умовах / О. В. Таволжанський // The Journal of Eastern European Law = Журнал східноєвропейського права. – 2016. – № 31. – С. 80–86. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/17724/1/Tavolzhanskyi_80-86.pdf
7. Головкін Б.М. Теперішнє і майбутнє кримінології //Проблеми законності. Харків . 2020. № 149. С. 168- 184. URL:https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/18080/1/Holovkin_168-184.pdf
8. Robotization of manufacturing process: economic and social problems and legal ways of their solution / О. Е. Kostyuchenko, Т. V. Kolesnik, Z. V. Bilous, О. V. Tavolzhanskyi // Financial and credit activity: problems of theory and practice. – 2019. – Vol. 3, is. 30. – P. 454–462.

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Таволжанський О.В.

ПРИЛІПКО В. В.,

студентка 2 курсу магістратури

Інституту прокуратури та кримінальної юстиції

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ СИСТЕМИ INTELLIGENCE LED POLICING В РІЗНИХ КРАЇНАХ

Анотація: Досліджено особливості використання поліційної діяльності керованою розвідкою у різних державах.

Ключові слова: поліційна діяльність керована розвідкою, ЦРУ, правоохоронна діяльність, аналітика.

Аннотация: Исследованы особенности использования полицейской деятельности управляемой разведкой в разных государствах.

Ключевые слова: полицейская деятельность, управляемая разведкой, ЦРУ, правоохранительная деятельность, аналитика.

Summary: The peculiarities of the use of police activity by controlled intelligence in different states have been studied.

Keywords: Intelligence led policing, CIA, law enforcement activities, analytics.

Україна сьогодні перебуває у ситуації ґрунтового реформування системи правоохоронних органів, трансформування форм і методів їх діяльності у відповідності до світових стандартів. Останнім часом у науковій спільноті активно обговорюється питання впровадження моделі Intelligence led policing у діяльність вітчизняних органів Національної поліції. Тому дослідження її характеристики та особливостей застосування у різних країнах є доволі актуальним. Крім того, дослідження зарубіжного досвіду буде сприяти виробленню позитивної практики застосування цієї моделі правоохоронними органами України [1, с. 217].

Intelligence led policing, або керована розвідкою поліційна діяльність є однією з найновіших та найзастосовуваніших моделей поліцейської діяльності у світі. Зміст концепції ILP, полягає у тому, що оперативно-аналітична інформація (intelligence) є підставою для проведення операцій/ розслідувань, а не навпаки. Ця модель дозволяє зменшити матеріальні витрати, знизити рівень злочинності, забезпечити більш високий рівень безпеки особового складу [2, с.18].

Аналітичні дані використовувались у діяльності правоохоронних органах різних держав з початку ХХ століття, однак свого нормативного та інституційного оформлення аналітична діяльність у правоохоронних органах отримала в 70х роках ХХ століття у США. У цей період до складу поліцейських підрозділів на рівні великих відділів поліції США увійшли розвідувальні підрозділи, до складу яких входили аналітичні групи. Підґрунтям став пік злочинності та прийняття Закону про боротьбу зі злочинністю. В цей період створюється Агентство фінансової допомоги правоохоронним органам США у боротьбі з організованою злочинністю. В результаті проведених реформ наприкінці 70-х років минулого століття була сформована Комплексна

програма кримінального застереження ICAP, яка стала підґрунтям переходу на вищий рівень кримінального аналізу та його професіоналізації [3, с.235].

Практичне запровадження цієї поліцейської моделі відбулося після Американських терактів 2001 року. Найбільшого поширення ІЛР набуло у Північній Америці та Великобританії, де ця концепція функціонує і досі завдяки діяльності спеціалізованих підрозділів розвідувальних установ – ЦРУ та MI-6, які законно та в рамках повноважень здійснюють фоновий моніторинг інформації що поширюється в загальному доступі у ЗМІ та Соціальних мережах, з метою подальшого її аналізу.

Країни європейського союзу загалом теж визнають ефективність цієї поліцейської моделі, однак не всі держави-члени ЄС запроваджують таку модель. Так наприклад Франція стоїть на постулатах централізованого управління та функціонального розмежування поліцейської діяльності. Так поліція є мілітаризованим органом правопорядку, основною функцією якого є оперативне реагування на порушення громадської безпеки. В той час як функція розслідування кримінальних правопорушень покладена на незалежну від поліції структуру – Центральне бюро розслідувань [4, с. 186]. Центральне бюро розслідувань може використовувати аналітичні дані у своїй діяльності, однак вони не є першоосною кримінального розслідування. А також методи їх зібрання повинні відповідати вимогам закону.

У Німеччині сьогодні функціонує традиційна модель поліцейської діяльності з елементами аналітики. Наприклад в «Описі завдань для дільничної служби Німеччини», до завдань дільничних поліцейських належить спостереження за «небезпечними» об'єктами та установами, а також містами зустрічей відомих проблемних груп [5, с.125]. В рамках такого спостереження вони виконують також функцію загального нагляду, а інформація зібрана в рамках такого спостереження в подальшому використовується для прогнозування розвитку криміногенної обстановки в регіоні.

Таким чином можна зробити висновок що ІЛР є доволі ефективною оперативною системою поліційної діяльності, що більш притаманна країнам англо-саксонської системи права. Перевагами цієї моделі є можливість пріорітизації розслідування кримінальних проваджень та оптимізації використання людських ресурсів. До недоліків же можна віднести посилене втручання в особисту сферу громадян, необхідність значного фінансування та відповідної підготовки кадрів, можливість помилок та зловживань через необхідність «ручного» вводу даних [6, с. 119]. Власне «кодіфіковані» держави – члени ЄС саме через цей недолік дуже помірковано ставляться до впровадження цієї системи на рівні національного права.

Література:

1. Новіков О. В. Міжнародний досвід боротьби зі злочинністю у сфері інтелектуальної власності. *Право і суспільство*. 2014. №1. С. 217-222.
2. Мовчан А. В. Актуальні проблеми впровадження в органах Національної поліції України моделі поліцейської діяльності керованої аналітикою. *Соціально-правові студії*. 2018. №1. С. 17–22.

3. Шинкаренко І. Р. Проблеми запровадження кримінального аналізу в діяльність підрозділів кримінальної поліції: теоретико-історичне підґрунтя. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2017. №1. С. 233–242.

4. Гриценко В. Г. Зарубіжний досвід Франції щодо організації та функціонування правоохоронних органів і можливості його використання в Україні. *Право та інноваційне суспільство*. 2015. № 1. С. 185-189.

5. Волошина О. В. Зарубіжний досвід ефективної комунікації в діяльності поліцейських. *Юридична психологія*. 2018. №2. С. 123–135.

6. Новіков О. В. Поліцейська діяльність, керована розвідувальною аналітикою (Intelligence-Led Policing): можливості та ризики застосування у правоохоронній системі України. *Законодавче забезпечення діяльності Бюро економічної безпеки України: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Харків-Київ, 17 травня 2021 р.)* / [редкол.: В. В. Черней, С. Д. Гусарев, С. С. Чернявський та ін.]. Харків–Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2021. С. 116–119.

Науковий керівник: к.ю.н., ас. Новіков О.В.

ПРОГОРОВА О.Ю.,

*студентка 2 курсу магістратури факультету адвокатури
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

ДОСВІД СПОЛУЧЕНИХ ШТАТІВ АМЕРИКИ У СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ

Анотація. Розглянуто механізм запобігання та протидії домашньому насильству у США, оцінено можливість застосування окремих заходів в Україні.

Ключові слова: домашнє насильство, запобігання та протидія злочинності.

Аннотация. Рассмотрен механизм предотвращения и противодействия домашнему насилию в США, оценена возможность применения отдельных мер в Украине.

Ключевые слова: домашнее насилие, предотвращение преступности.

Abstract. Some issues of prevention and counteraction to domestic violence in the USA is considered, the possibility of application of separate measures in Ukraine is estimated.

Keywords: domestic violence, crime prevention and counteraction.

Проблема насильства у сім'ї залишається достатньо гострою у сучасному суспільстві. Незважаючи на активну популяризацію захисту прав і свобод людини та засудження будь-яких форм антигуманної поведінки, домашнє насильство для багатьох продовжує залишатися приватною справою. Такі упередження роблять згадану проблему ще більш серйозною, оскільки сприяють латентизації злочинів вчинених щодо членів сім'ї, у тому числі щодо дітей [6; 7].

Статистичні дослідження показують, що у державах-членах Ради Європи одна з п'яти жінок хоч раз за своє доросле життя ставала жертвою фізичного насильства [4]. В Україні ж за 2020 рік було обліковано 2213 випадків вчинення злочину за ст.126¹ КК України, у той час як станом на вересень 2021 року ця кількість уже становить 2016 [5]. З огляду на це можна зробити висновок, що в Україні запобігання домашньому насильству є надзвичайно актуальним.

На нашу думку, при виробленні стратегії запобігання домашньому насильству важливим є вивчення досвіду зарубіжних країн та оцінка його на можливість застосування в межах національного правопорядку.

У США практикується жорсткий контроль та обов'язкове реагування на підозру домашнього насильства. Такі заходи полягають, зокрема, в обов'язку громадян повідомляти про підозри у поганому поведженні із дітьми, обов'язку медичного персоналу повідомляти правоохоронні органи про заподіяння тілесних ушкоджень, обов'язковому арешті, в окремих штатах, осіб, які підозрюються у вчиненні домашнього насильства тощо. Існує практика використання спеціальних ордерів для захисту осіб, які постраждали від домашнього насильства. Загалом, даний захід дуже схожий на видачу обмежувального припису, у тому числі термінового заборонного припису, відповідно до положень Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» [2, с.63; 1].

Окремо слід наголосити на необхідності підвищення кваліфікації працівників Національної поліції, оскільки сфера сімейних конфліктів є достатньо специфічною, тому представники правоохоронних органів повинні бути готові не лише протидіяти фізичному насильству, а й надавати відповідну психологічну допомогу потерпілим з метою подальшої співпраці з ними та притягнення кривдника до відповідальності. Достатньо цікавою в цьому плані є система, створена у штаті Каліфорнія – тут існує спеціальний підрозділ поліції у справах домашнього насильства. Його діяльність суворо контролюється представниками прокуратури. Співробітники цього підрозділу мають змогу не лише оперативніше реагувати на повідомлення щодо вчинення злочинів, надавати відповідну психологічну підтримку потерпілим, а й підіймати питання про відкриття кримінального провадження у разі, коли потерпілі відмовляються робити це, однак наявні беззаперечні докази систематичності протиправної поведінки кривдника [3, с.504].

Досвід США показує, що достатньо ефективним є створення спеціалізованих судових органів для розгляду справ щодо домашнього насильства. Судьями в таких судах працюють спеціально підготовлені фахівці, справи розглядаються швидше, а вироки є більш суворими [2, с. 63]. Такий захід міг би бути запроваджений в українській судовій системі у вигляді призначення окремих суддів, які б пройшли спеціалізоване навчання для розгляду справ подібної категорії (за аналогією із судьями, які розглядають кримінальні справи щодо неповнолітніх).

Отже, вивчення досвіду зарубіжних країн є надзвичайно важливим для розроблення нових способів та методів боротьби із таким поширеним явищем

як домашнє насильство. Тим не менше, зарубіжний досвід повинен бути імплементований з урахуванням особливостей національної правової системи та правової свідомості громадян. Лише в такому разі стане можливим розроблення ефективного та дієвого механізму боротьби зі злочинністю.

Література:

1. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07.12.2017 р. № 2229-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text> (дата звернення: 03.11.2021).

2. Бакаїм М.В. Досвід зарубіжних країн у подоланні насильства в сім'ї. *Європейські перспективи*. 2021. №1. С.60-68.

3. Гумін О., Римарчук Г. Зарубіжний досвід запобігання сімейно-побутовим насильницьким злочинам щодо жінок правоохоронними органами. *Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Юридичні науки*. 2016. № 855. С. 502-509.

4. Ломакіна О.В. Зарубіжний досвід протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі. *Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування*. 2020. № 1. URL: http://el-zbirn-du.at.ua/2020_1/20.pdf (дата звернення: 03.11.2021).

5. Статистика. Звіт Офісу Генерального Прокурора. URL: https://www.gp.gov.ua/ua/stat_n_st?dir_id=114368&libid=100820&c=edit&c=fo (дата звернення: 04.11.2021).

6. Головін Б. М. Як стають жертвами злочинів. *Проблеми законності*. Вип. 136. 2017. С. 161 – 172. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pz_2017_136_19

7. Сметаніна Н. В. Визначення ціни домашнього насильства: національний і міжнародний досвід. *Юридична осінь 2019 року* : зб. тез доп. та наук. повідомл. учасників міжнар. наук.-практ. конф. молодих учених (м. Харків, 29 листоп. 2019 р.). Харків, 2019. С. 526–529.

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Сметаніна Н. В.

РИТОВА В.О.,

*студентка 5 курсу Інституту прокуратури та кримінальної юстиції
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

ЗАПОБІГАННЯ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Анотація. Розглянуто питання торгівлі людьми. Проаналізовано визначення терміну «торгівля людьми». Досліджені стратегії боротьби з цим негативним явищем.

Ключові слова: торгівля людьми, міжнародне право, невід'ємні права, кримінальна відповідальність

Аннотація. Рассмотрен вопрос торговли людьми. Проанализировано определение термина «торговля людьми». Изучены стратегии борьбы с этим негативным явлением.

Ключевые слова: торговля людьми, международное право, неотъемлемые права, уголовная ответственность

Summary. The issue of human trafficking is examined. The definition of the term "human trafficking" is analyzed. Strategies for combating this negative phenomenon are examined.

Keywords: human trafficking, international law, inalienable rights, criminal liability

Щороку мільйони чоловіків, жінок та дітей стають жертвами торгівлі людьми по всьому світу. Це може статися в будь-якому суспільстві, а жертви можуть бути будь-якого віку, раси, статі чи національності. Торговці зазвичай використовують насильство, маніпуляції чи помилкові обіцянки добре оплачуваної роботи або романтичних відносин, щоб заманити людину.

Типовий портрет жертви такого злочину як торгівля людьми створити вкрай складно. У той же час існують певні групи ризику, які об'єднують особливо вразливих людей, стосовно яких існує висока ймовірність того, що вони можуть стати об'єктами цього злочину. Насамперед до цієї категорії можна віднести представників соціально незахищених і неблагополучних верств населення, які знаходяться у складних життєвих обставинах: членів багатодітних родин та малозабезпечених сімей; самотніх людей з особливими потребами (як у сфері фізичного, так і психічного здоров'я); самотніх людей похилого віку; жертв насильства в сім'ї; сиріт, дітей, що позбавлені опіки та піклування, «дітей вулиці»; безробітних працездатного віку (особливо тих, хто тривалий час не може знайти собі роботу); безпритульних [2].

Згідно із сучасним міжнародним визначенням, яке міститься у статті 3 Протоколу про попередження і припинення торгівлі людьми, особливо жінками і дітьми, і покарання за неї, що доповнює Конвенцію Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності від 15.11.2000 р. , «торгівля людьми» означає здійснювані з метою експлуатації вербування, перевезення, передачу, приховування або одержання людей шляхом загрози силою або її застосування або інших форм примусу, викрадення, шахрайства, обману, зловживання владою або уразливістю положення, або шляхом підкупу, у вигляді платежів або вигод, для одержання згоди особи, яка контролює іншу особу. Експлуатація включає, як мінімум, експлуатацію проституції інших осіб або інші форми сексуальної експлуатації, примусову працю або послуги, рабство або звичаї, подібні з рабством, підневільний стан або вилучення органів [1].

Суспільна загроза торгівлі людьми, як надзвичайно небезпечного злочину, полягає в посяганні на невід'ємні права людини - право на вільний розвиток своєї особистості, право на повагу до її гідності, на свободу та особисту недоторканність, свободу пересування і вільний вибір місця проживання, право на охорону здоров'я та медичну допомогу, а інколи і право на життя. Згідно з дослідженнями Міжнародної організації праці (МОП) в будь-який момент часу у світі в сучасному рабстві знаходиться 20,9 млн. осіб [2].

Прийняття нормативних документів, що регулюють права жертв торгівлі людьми і визначають кримінальне переслідування торговців, – один з найбільш ефективних заходів, спрямованих на боротьбу з торгівлею людьми. Вони регулюють норми чинного в різних країнах міжнародного права, що має свої відмінності. Крім того, наявність міжнародних нормативних документів дозволяє спростити ведення судом кримінальних справ, пов'язаних з торгівлею людьми, в будь-якій країні [3, с. 159]. Незважаючи, що Україна своєчасно зреагувала і створила перепони для злочину, що посягає на свободу та недоторканність людини, ст. 149 ККУ «Торгівля людьми або інша незаконна угода щодо передачі людини» на практиці застосовується рідко.

Встановлення однієї лише кримінальної відповідальності та досить суворого покарання (позбавлення волі від трьох до 15-ти років) без вживання інших дієвих заходів навряд чи здійснить стримуючий вплив на торгівлю людьми загалом. Ні загальна, ні приватна превенція кримінального закону достатньо в даному випадку не спрацюють, бо цей вид кримінального бізнесу приносить дуже високий прибуток. Звісно ж, що стратегію боротьби з торгівлею людьми в самій Україні багато в чому має бути перенесено до площини загально соціального попередження, оскільки цей вид злочинів породжений насамперед чинниками економічного та соціального характеру, і спеціально-кримінологічні заходи тут також спрацюють лише частково [4, с.76].

Ці злочини залишаються латентними. Слід ширше інформувати громадськість про наявність кримінального покарання за вказані злочини і організувати на всіх рівнях діючі засоби протидії торгівлі людьми. Крім діяльності урядових структур, на запобігання торгівлі жінками та сексуальної їх експлуатації спрямовані ініціативи неурядових організацій. Серед них потрібно виділити Міжнародний жіночий правозахисний центр «Ла Страда-Україна», який з 1997 р. працює в рамках програми запобігання торгівлі жінками у країнах Центральної і Східної Європи — «Ла Страда» [5].

Міжнародна організація з міграції підрахувала, що в Україні від торгівлі людьми постраждало щонайменше 230 тисяч осіб. За приблизними даними, натеper 150 мільярдів доларів США – це щорічний дохід від торгівлі людьми.

Підсумовуючи, варто зазначити, що торгівля людьми – це злочин проти людства, який є серйозною загрозою здоров'ю та безпеці в усьому світі. Глобалізація призвела до збільшення розриву між країнами, що розвиваються, і розвиненими країнами, тим самим зробивши торгівлю людьми більш доступною для злочинних організацій. Немає точних даних про обсяг людей, які стали жертвою даного злочину.

Література:

1. Протокол про попередження і припинення торгівлі людьми, особливо жінками і дітьми, і покарання за неї, що доповнює Конвенцію Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності (укр/рос). Офіційний вісник України. – 2000. – URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_791#Text.

2. Сметаніна Н. В. Сучасний стан запобігання торгівлі людьми в Україні / Н. В. Сметаніна // Юридична осінь 2017 року : зб. тез доп. та наук. повідомл. учасників всеукр. наук. конф. молодих вчених та студентів (Харків, 15 листоп. 2017 р.). – Харків, 2017. – С. 190–194.

3. Інформаційно-просвітницька робота з протидії торгівлі людьми: метод. рекомендації. / Н. Гусак, І. Романова. К.: Києво-Могилянська академія, 2011. 159 с.

4. Лысодед А.В. О некоторых путях предупреждения торговли женщинами в Украине / А.В. Лысодед, В.С. Батыргареева // Организованная преступность, терроризм и коррупция : криминолог. ежекварт. альм. – М., 2003. – Вып. 3. – С. 73–78.

5. Надьон О. Торговля жінками: чинники, складові та шляхи подолання / О. Надьон // Право України. - 2003. - № 6. - С. 16-22

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Ткачова О.В.

РИТОВА В.О.,

*студентка 5 курсу Інституту прокуратури та кримінальної юстиції
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

ІНСТИТУТ ПРОБАЦІЇ В УКРАЇНІ ТА ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ

Анотація. Опрацьовано питання становлення пробації в Україні. Розглянуто інститут пробації в зарубіжних країнах. Досліджено відмінності у характері, функціях та організаційній побудові пробації в Швеції, Англії та США

Ключові слова: пробація, зарубіжні країни, альтернатива, відбування покарання без ізоляції

Аннотація. Изучен вопрос становления пробации в Украине. Рассмотрен институт пробации в зарубежных странах. Исследованы различия в характере, функциях и организационном построении пробации в Швеции, Англии и США.

Ключевые слова: пробация, зарубежные страны, альтернатива, отбывание наказания без изоляции

Summary. The issues of probation formation in Ukraine and the institute of probation in foreign countries are considered. The differences in the nature, functions and organizational structure of probation in Sweden, England and the USA are investigated.

Keywords: probation, foreign country, alternative, serving a sentence without isolation

Згідно з інформацією Міністерства юстиції пробація України – найбільша пробація в Європі. Наразі на обліку органів пробації перебуває майже 59 тисяч правопорушників – засуджених до покарань, не пов'язаних із позбавленням волі, а також 4,7 тисяч осіб, на яких накладено адміністративні стягнення. Вцілому щороку через пробацію проходять понад 100 тисяч клієнтів пробації.

Пробація, є, мабуть одним із реальних кроків у сфері наближення юстиції України до міжнародних стандартів і впровадження у державі принципово

нової системи заходів кримінально-правового характеру. Офіційно пробація заявила про себе в Україні в травні 2002 р., коли делегація Державного департаменту України з питань виконання покарань повернулася із відрядження до Королівства Швеція та за його результатами подала до Кабінету Міністрів України пропозицію щодо створення в Україні служби пробації. Ключовою відмінністю майбутньої пробації від існуючої в Україні системи виконання покарань, альтернативних позбавленню волі, є її соціальний складник, що включає заходи соціальної реабілітації засуджених, соціальної допомоги, ресоціалізації, заходи соціальної підтримки й контролю, які мають вирішити завдання попередження повторного вчинення нових злочинів» [1]. Тільки через 13 років, у лютому 2015 року було прийнято Закон України «Про пробацію», який вступив у дію 27 серпня 2015 року. Положення п. 6 ч. 1 ст. 2 ЗУ «Про пробацію» надає наступне визначення – «пробація - система наглядових та соціально-виховних заходів, що застосовуються за рішенням суду та відповідно до закону до засуджених, виконання певних видів кримінальних покарань, не пов'язаних з позбавленням волі, та забезпечення суду інформацією, що характеризує обвинуваченого» [2].

Отже, можна зазначити, що інститут пробації є доволі новим явищем для українського суспільства, в той час коли в сусідніх країнах пробація протягом тривалого часу широко використовується для досягнення поставленої мети.

Сьогодні світова спільнота, зокрема і Європейський Союз, розглядають пробацію не як альтернативу тюремному ув'язненню, а як заходи кримінально-правового реагування, що мають застосовуватись найперше. До позбавлення волі вдаються лише в крайніх випадках, коли це відповідає інтересам безпеки потерпілого та суспільства або ресоціалізації правопорушника [3, с. 80].

У різних країнах є відмінності у характері, функціях та організаційній побудові пробації. Так, в одних державах законодавець визначає застосування пробації як покарання (наприклад, Швеція, Фінляндія, Латвія), в інших відносить до інших заходів кримінально-правового характеру (наприклад, Англія, Данія), в третіх пов'язує застосування цього заходу зі звільненням від покарання (наприклад, Естонія), а деяких країнах взагалі не позначає природу даного інституту (наприклад, США) [4]. Тому доцільним буде на прикладах Швеції, Англії та США дослідити інститут пробації для з'ясування відмінностей в організаційній побудові.

У Швеції громадські роботи, інтенсивний нагляд з боку громадськості, домашній арешт з використанням електронних методів стеження або ж зобов'язання осіб, що перебувають у певній залежності (від алкоголізму, наркотиків), пройти курс лікування та деякі інші громадські санкції та заходи щодо правопорушників втілюються в життя службою пробації, яка діє у 43 центрах. Метою діяльності служби пробації у Швеції є захист суспільства, попередження повторних злочинів, сприяння реінтеграції правопорушників у суспільство. Служба пробації провадить насамперед профілактичну роботу, спрямовану на попередження злочинів. Однією з функцій служби пробації при притягненні правопорушників до відповідальності є проведення соціального

розслідування для того, щоб з'ясувати, хто і як впливає на правопорушника у найближчому соціальному оточенні, охопити коло його знайомих, стосунків у сім'ї, спосіб життя, уподобання, потреби, ступінь моральної занедбаності, можливість виконувати покладені на нього соціальні обов'язки, готовність відшкодувати потерпілому завдані збитки тощо. Після з'ясування ситуації та аналізу проблем, які привели цю особу до правопорушення, служба пробації подає до суду свої висновки про можливість чи неможливість застосування до правопорушників громадських санкцій замість покарання та про бажання правопорушника в подальшому співпарцювати з службою пробації. Якщо суд застосує будь-яку із громадських санкцій, то реалізовувати її доведеться тій же службі пробації. Отже, служба пробації опікується не тільки особами, що перебувають під слідством чи судом, а й реалізує ті чи інші громадські санкції, переймається проблемами зайнятості правопорушників, які перебувають на обліку у центрі пробації, організує в разі необхідності їх освітню та професійну підготовку і навіть дозвілля [5].

Сьогодні служба пробації в Англії діє через регіональних Трастів Служби пробації та має свій бюджет близько 900 млн. фунтів. Трасти за своєю організаційно-правовою структурою є приватними або комбінованими об'єднаннями, що побудовані в результаті конкуренції громадських об'єднань і надають послуги, пов'язані із реабілітацією правопорушників, корекції їх поведінки, а також підготовкою досудових доповідей. Система послуг щодо реабілітації правопорушників побудована на принципах конкуренції – залучаються такі служби, які надають більш якісні послуги у цій галузі, що зумовлюють зменшення рецидиву правопорушень. Їх робота оплачується Міністерством юстиції. Наприклад, якщо Траст не справляється із своїми функціями, то обирається інша організаційно-правова структура, яка може вплинути результатами своєї роботи на зменшення рецидиву злочинів. Зокрема, державою поставлено завдання, що у разі досягнення зменшення рецидиву на 3% протягом певного періоду, зберігається бюджет фінансування організації (Трасту) на цей же період або збільшується. Якщо цей показник не виконується, то 10% бюджету буде перерозподілено на інші організації, які надають більш якісні послуги з реабілітації правопорушників. Тому, об'єктивно таке приватне об'єднання зацікавлене, зберігаючи свій статус, надавати більш якісні послуги із реабілітації правопорушників, ніж державне [6].

Що стосується США, то дослідження, проведені у деяких американських штатах виявили позитивну думку населення про службу пробації. Навіть потерпілі від різних видів злочинів, які брали участь у цьому дослідженні, переважно бажали направити правопорушника на випробувальний термін з інтенсивним наглядом і на реабілітаційні програми, ніж у в'язницю. Пояснюється це тим, що американські платники податків вважають за недоцільне витрачати значні кошти на утримання злочинців у в'язницях (згідно з вимогами міжнародних стандартів вартість утримання одного ув'язненого становить близько 20 тис. доларів США на рік, а на засудженого, який перебуває в режимі пробації, витрачається всього 1 тис. доларів США на рік)

[7, с. 41-47]. З вищенаведеного випливає позитивний досвід заощадження державних коштів, які можна витратити на більш значущі проблеми.

На сьогодні в Україні відбувається гуманізація державної політики у сфері виконання кримінальних покарань як один із напрямів оптимізації євроінтеграційних процесів. У сучасних європейських країнах служба пробації залишається надзвичайно важливою виправною агенцією. Цінність пробації полгає в тому, що вона усунула взяницю з центрального місяця в пенальних системах [8, с.113].

Підсумовуючи, варто зазначити, що пробація — це альтернатива позбавленню волі, що передбачає відбування засудженими покарання в громаді без ізоляції від суспільства. Контроль за поведінкою та виконанням обов'язків такими засудженими в Україні здійснюють працівники пробації. Для запобігання вчиненню нових правопорушень для кожного клієнта пробації, залежно від його ідивідуальних особливостей та життєвих обставин, розробляється спеціальний комплекс заходів впливу на весь період пробації.

Література:

1. Закон України "Про пробацію" [Електронний ресурс] // Голос України. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/160-19#Text>.
2. Янчук О.Б. Сучасний стан та пріоритетні завдання реформування кримінально-виконавчої інспекції України в службу пробації / О.Б. Янчук [Електронний ресурс]. – Режим доступу kvs.gov.ua/zmi/SuchasnyyStanPytannya08082014.pdf.
3. Трубников В.М. Яким має бути відновне правосуддя у відношенні до неповнолітніх / В.М. Трубников // Формування української моделі відновного правосуддя : матер. Міжнар. конф. (м. Київ, 10–11 лютого 2005 р.). – К. : Український Центр Порозуміння, 2005. – Спецвипуск : Відновне правосуддя в Україні. – С. 79–81.
4. Шатанкова Е.Н. Условное осуждение и пробация за рубежом (сравнительно-правовой анализ): Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. М., 2008. С. 13–14.
5. Лисодед О. Покарання та громадські санкції у діяльності Служби тюрем і пробації Швеції / О. Лисодед, А. Степанюк // Вісник Академії правових наук України. - X. : Право, 2003. - № 4 (35). - С. 99-109.
6. Досвід діяльності служби пробації Великої Британії, який вивчено під час службового відрядження до цієї країни міжвідомчої делегації від Державної пенітенціарної служби України протягом 19-24 березня 2012 року у рамках проекту Ради Європи "Підтримка [Електронний ресурс]. – 2012. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.probation.gov.ua/wp-content/uploads/2019/03/%D0%97%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%90%D0%BD%D0%B3%D0%BB%D1%96%D1%8F-2012.03.-19-24.pdf>
7. Аккулев А.Ш. Отдельные вопросы пробаии // Научный журнал: Вестник Евразийского гуманитарного института 2010. №4. С. 41-47.

8. Маршуба М.О. Служба пробації в Україні: проблеми впровадження в систему кримінальної юстиції //Збірник наукових праць «Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету». Сер.:Юриспруденція, № 19, Одеса, 2016. с. 113-115.

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Ткачова О.В.

РУДАЙ Л.Є.

*студентка 6 курсу міжнародно-правового факультету
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

ПРОБЛЕМА ЗРОСТАННЯ КІБЕРЗЛОЧИННОСТІ В ПЕРІОД ПАНДЕМІЇ COVID-19

Анотація. У науковій роботі розглядається вплив нової коронавірусної інфекції на кіберзлочинність в Україні та за кордоном; нові шахрайські схеми; наведено актуальні статистичні показники кіберзлочинності; запропоновані заходи щодо посилення інформаційної безпеки від кібератак.

Ключові слова: кіберзлочинність, пандемія, інформаційна безпека.

Аннотация. В научной работе рассматривается влияние новой коронавирусной инфекции на киберпреступность в Украине и за границей; новые мошеннические схемы; приведены актуальные статистические показатели киберпреступности; предложены меры по усилению информационной безопасности от кибератак.

Ключевые слова: киберпреступность, пандемия, информационная безопасность.

Summary. The scientific work examines the impact of the new coronavirus infection on cybercrime in Ukraine and abroad; new fraudulent schemes; provides up-to-date statistics on cybercrime; proposed measures to strengthen information security against cyber attacks.

Key words: cybercrime, pandemic, information security.

В Україні та світі продовжується процес формування інформаційного суспільства, основу якого складають інформація та технології. Використання сучасних інформаційних технологій у теперішній час є безмежним, що стало причиною появи злочинності у віртуальному просторі, у нових її проявах та формах. Великий вплив на розвиток кіберзлочинності має пандемія COVID-19, у зв'язку з дією всеосяжних заходів соціального дистанціювання. Значно збільшилося використання онлайн-комунікацій державними органами, підприємствами та приватними особами. Це відкрило чималі можливості для кіберзлочинців.

Значний вплив коронавірусної пандемії на інформаційну сферу України підкреслено у Стратегії національної безпеки України, затвердженої Указом Президента України від 14 вересня 2020 року № 392/2020, та у Стратегії кібербезпеки України, затвердженої Указом Президента України від 26 серпня 2021 року № 447/2021.

Серед ключових передумов виникнення загрози кібербезпеці на фоні розгортання пандемії COVID-19 Національний інститут стратегічних досліджень виділяє наступні :

1. Збільшення кількості людей, які працюють віддалено (використовуючи ІТ, але не маючи належних знань та досвіду).
2. Збільшення кількості та обсягів електронних платежів.
3. Загальна атмосфера кризи та паніки[1, с.80].

Цікаві дані із приводу збитку, що завдається хакерами, наводить виробник антивірусного програмного забезпечення McAfee. Так, вони стверджують, що у 2020 р. ці збитки у світовому вимірі склали понад 1 % світового ВВП, що складає 1 трлн. доларів[2]. У свою чергу, за інформацією глави Національної поліції України у цьому ж році у нашій країні зареєстровано понад 5 тис. кіберзлочинів, за вчинення яких затримано 106 осіб [3]. А за чотири місяці 2021 року, порівняно з 2020, кількість кіберзлочинів зростає на 25%.

Одним із основних способів діяльності кіберзлочинців є фішинг (вид інтенет-шахрайства, цілями якого є отримання доступу до конфіденційної інформації користувачів), так зловмисники імітують розсилання від Всесвітньої організації охорони здоров'я. В листі міститься фальшивий сайт, і якщо користувач на нього перейде, він може втратити кошти з рахунку. Такі ж способи шахрайства використовуються в соціальних мережах та месенджерах. Також за допомогою фішингу злочинці з метою заволодіння конфіденційною чи секретною інформацією прагнули отримати доступ до баз даних компаній малого та середнього бізнесу в умовах, коли співробітники цих організацій перебували на віддаленому режимі роботи.

В Сполучених Штатах Америки розповсюджені атаки злочинців, які проводяться в основному шляхом впровадження шкідливого ПЗ, відомого як шифрувальник LockBit. За визначенням АТ «Лабораторія Касперського»[4], це самоврядне шкідливе ПЗ, іменоване також «криптовірусом», блокує доступ до комп'ютерних систем і вимагає від користувача викуп за відновлення даних, при цьому LockBit автоматично шукає відповідну «платоспроможну» жертву, самостійно поширюється по мережі компанії та зашифровує всі дані на заражених пристроях.

Здійснюються кібератаки на сайти органів державної влади, установ охорони здоров'я, соціальних служб з метою неправомірного доступу до інформації, порушення порядку їхньої роботи, а також з метою вимагання.

Також став дуже поширеним продаж через онлайн платформи нелегальних ліків, засобів індивідуального захисту та апаратів для підтримки життєдіяльності осіб.

Аналізуючи ситуацію, що склалася, ми вважаємо доцільним посилити правове регулювання в даній сфері, покращити системи інформаційної безпеки об'єктів критичної інфраструктури держави, а також підвищувати комп'ютерну грамотність населення. Справа в тому, що одним з найчастіше скоєних злочинів в Інтернеті є шахрайство, включаючи персональні дані. А у разі, якщо громадяни будуть попереджені про небезпеку надання своїх даних та

інших дій, за допомогою яких шахраї можуть обдурити їх, то кількість злочинів відповідної категорії істотно знижуватиметься.

Література:

1. Гуцалюк М.В. Новітні тенденції кіберзлочинності. Інформація і право. № 1(36)/2021. С.79-89. URL: http://ippi.org.ua/sites/default/files/11_19.pdf

2. The Hidden Costs of Cybercrime. URL: <https://www.mcafee.com/enterprise/en-us/assets/reports/rp-hidden-costs-of-cybercrime.pdf>

3. Звіт Національної поліції України про результати роботи у 2020 році. URL : <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/17-civik-2018/zvit2020/npu-zvit-2020.pdf>

4. Касперский Е.В. Шифровальщик LockBit – что нужно знать. URL: <https://www.kaspersky.ru/resource-center/threats/lockbit-ransomware>

Науковий керівник: к.ю.н, доц. Оболенцев В.Ф.

РУДИЙ Л. К.,

студент 2 курсу магістратури

Інституту підготовки кадрів для органів юстиції України

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ АНТИКОРУПЦІЙНОГО ЗАКОНОДАВСТВА В УКРАЇНІ

Анотація. Розглянуто правовий механізм та шляхи удосконалення нормативно-правового забезпечення протидії корупції в Україні

Ключові слова: корупція, антикорупційне законодавство.

Аннотация. Рассмотрен правовой механизм и пути усовершенствования нормативно-правового обеспечения противодействия коррупции в Украине

Ключевые слова: коррупция, антикоррупционное законодательство.

Summary. The abstracts considered the legal mechanism and ways to improve the regulatory support of anti-corruption in Ukraine

Keywords: corruption, anti-corruption legislation.

Корупція – це одна з глобальних проблем сучасності, яка в значній мірі перешкоджає реалізації соціально-економічної і політичної стратегії розвитку будь-якої країни і заважає її ефективному поступальному розвитку. Для України на початку третього тисячоліття корупція стала основною перешкодою для політичного, економічного зростання, перетворилася на реальну загрозу національній безпеці країни. Корупційність українських державних структур і посадових осіб спричинила недовіру населення країни до державних інститутів, диспропорцій в системі державного управління.

Починаючи з 2014 р. прогрес у прийнятті і впровадженні антикорупційного законодавства було проголошено одним з пріоритетів Кабінету Міністрів України, було прийнято новий антикорупційний закон (Закон України «Про запобігання корупції» від 14 жовтня 2014 р. № 1700-VIII)

та низку інших законодавчих актів антикорупційного спрямування, схвалено Концепцію боротьби з корупцією, розроблено спеціальну антикорупційну програму, створено ряд антикорупційних органів [1, с. 210–212].

За період 2014-2020 рр. в напрямку удосконалення антикорупційного законодавства пройдений значний шлях і зроблено багато того, що вимагали як міжнародні організації, так і реалії сучасного часу. Те, що зроблено в Україні сьогодні, було ключовими рекомендаціями Групи держав проти корупції (GRECO) та ЄС, а саме: утворення антикорупційних інституцій, проведення реформ прокуратури, державної служби, створення систем контролю щодо запобігання конфлікту інтересів та доброчесності походження активів посадовців.

Саме антикорупційна реформа створила інституційні засади для протидії корупції та її проявам, також було сформовано в Україні антикорупційну платформу і створено відповідну інфраструктуру, що умовно можна назвати антикорупційною системою, яка включає державну політику в цій сфері, законодавство, антикорупційні органи, офіси міжнародних антикорупційних організацій, громадські антикорупційні об'єднання, аналітичні центри, ради громадського контролю при центральних органах виконавчої влади, міжнародні програми (проекти) у сфері запобігання та протидії корупції [2, с. 254].

За даними міжнародної неурядової організації «Transparency International Ukraine» індекс України щодо протидії корупції покращився завдяки запускові Вищого антикорупційного суду з відповідною підсудністю та перезапускові Національного агентства з питань запобігання корупції. Саме ці події завершили створення антикорупційної інфраструктури в Україні, що до цього працювала лише частково [3]. До цього слід додати ще прийняття Закону України «Про внесення змін до деяких законів України стосовно приведення статусу Національного антикорупційного бюро України у відповідність до вимог Конституції України» [4], який направлений на підпис Президенту України. Чекає свого затвердження Верховною Радою України у другому читанні і Антикорупційна стратегія на 2021-2025 роки [5].

Таким чином, реалізація зазначених нормативно-правових актів дасть змогу удосконалити антикорупційне законодавство до світового зразка, забезпечити єдиний підхід до формування та реалізації державної антикорупційної політики, попередити можливість виникнення корупційних ризиків у найбільш проблемних сферах суспільних відносин, привести публічне управління і службу в органах державної влади та органах місцевого самоврядування у відповідність із принципами і практиками демократичного урядування, втілити європейські принципи в національній правовій системі і, як наслідок, якісно підвищити міжнародний авторитет нашої країни.

Література:

1. Лисодєд О. В. Суб'єкти запобігання корупції: етапи становлення. *Протидія злочинності і корупції: міжнародні стандарти та досвід України*: зб. тез міжнар. конф. (м. Харків, 22 вересня 2021 р.). Харків: Юрайт, 2021. С. 208–212.

2. Головкін Б. М. Механізм запобігання корупції. *Часопис Київського університету права*. 2018. № 4. С. 254–260. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chkup_2018_4_55

3. Corruption Perceptions Index 2020. URL: https://images.transparencycdn.org/images/CPI2020_Report_EN_0802-WEB-1_2021-02-08-103053.pdf (дата звернення: 04.11.2021).

4. Проект Закону про внесення змін до деяких законів України стосовно приведення статусу Національного антикорупційного бюро України у відповідність до вимог Конституції України від 13.05.2021 р. № 5459-1. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=71882 (дата звернення: 04.11.2021).

5. «Антикорупційна стратегія на 2021–2025 роки забезпечить, аби процес зниження рівня корупції став невідворотним», – Олександр Новіков. URL: <https://nazk.gov.ua/uk/novyny/antikoruptsiyna-strategiya-na-2021-2025-roky-zabezpechyt-aby-protses-znyzhennya-rivnya-koruptsiyi-stav-nevidvorotnim-oleksandr-novikov/> (дата звернення: 04.11.2021).

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Лисодєд О. В.

РУТВЯН К. О.,

*магістрантка Інституту прокуратури та кримінальної юстиції
Національного юридичного університету ім. Ярослава Мудрого*

ВІКТИМНІСТЬ ЖІНОК: ПРИЧИНИ ТА ПРОТИДІЯ

Анотація. Розглянуто питання, в чому полягає сутність «віктимності». Досліджено, чому жінки схильні ставати жертвами, які шляхи протидії цьому.

Ключові слова: віктимність; жіноча віктимність; жертва; насилля; домашнє насилля.

Аннотация. Рассмотрены вопросы, в чем состоит сущность «виктимности». Исследовано, почему женщины склонны становиться жертвами, каковы пути противодействия этому.

Ключевые слова: виктимность; женская виктимность; жертва; насилие; домашнее насилие.

Summary. The question of what is the essence of "victimhood" is considered. It is investigated why women tend to become victims, what are the ways to counteract this.

Key words: victimhood; female victimhood; victim; violence; domestic violence.

Дослідження віктимності не втрачає актуальність з часом, оскільки злочини постійно вчиняються, а отже виникає контакт злочинець-жертва. Цікавим є те, чому деякі особи більш схильні опинитись на позиції жертви, зокрема нас цікавить, чому жінки стають жертвами.

Віктимність – це специфічна форма вираження психологічних проявів, яку вивчають кримінологи, правники, психологи, соціологи. Вперше термін

«віктимність» було використано Л.В. Франком в ХХ столітті. Віктимність визначається як стійка особистісна риса, що притаманна певній особі, яка схильна ставати жертвою зовнішніх обставин, своєрідна схильність до поведінки жертви у взаємодії з оточуючими. Віктимність зумовлюється сукупністю соціальних, психологічних, біофізичних факторів [1, с. 1053]. Причини та умови появи жіночої віктимності пропонують ділити на об'єктивно існуючі зовнішні обставини, комплекс особистісних властивостей конкретного індивіда, який вчинив злочин, віктимологічні властивості жінки-жертви злочину, а саме анатомічно-фізіологічні особливості, специфічність психічних процесів, вікові особливості та стан здоров'я тощо [2, с. 3]. Однак, для нашого дослідження значно більший інтерес представляють особистісні властивості.

Особливістю явища віктимності є те, що особи не усвідомлюють свою очевидну схильність до цього. Їм притаманне певне відчуття приреченості, пристосування до інцидентів та власного тану байдужості, почуття нетерпимості до власних помилок, самозвинувачення [3, с. 6]. Таким чином, жертвою жінка ризикує стати не лише щодо сексуального чи фізичного насилля, про які, зазвичай, перш за все зазначають, коли говорять про жіночу віктимність, а й психологічного чи економічного насилля.

Навіть з визначення віктимності можна вже усвідомити, чому жінки вразливі до загрози стати віктимними. Однак проблема полягає в тому, що віктимність не психологічне захворювання, яке можна діагностувати за певними проявами, вона практично непомітна і нерідко приховується під невротичним розладом, жіночністю, специфікою гендерних стосунків в певній спільноті чи ін. Виходить, що віктимність – це те, що частині жінок прививається з дитинства в процесі вихання, що в свою чергу неминуче негативно впливає на розвиток особистості побудову сценарію життя вибір шлюбного партнера професійне та кар'єрне зростання психічне та соматичне здоров'я [3, с. 7].

Також науковці зазначають, що жінка з огляду на свої психофізіологічні особливості найбільш схильна до стресу, неминучого в разі вчинення відносно неї злочину. Додаткове психологічне навантаження вона отримує при зверненні до правоохоронних органів із заявою [2, с. 4]. Оскільки, діюча система досудового слідства і правосуддя не сприяє ресоціалізації потерпілого, є досить жорстокою та не орієнтованою на психологічну м'яку процедуру, перш за все, для жертви. До того ж, широко розповсюдженим, зокрема серед малоосвічених, громадян є стереотип, що правоохоронна система працює неефективно та надто корумпована, немає довіри і до судів. Така атмосфера створює зайву напруженість у свідомості, відчуття незахищеності та впевненості в тому, що кривдник уникне покарання, що ще більше підвищує рівень віктимності.

Опиняючись уже в кримінально-правовому полі жертвою, держава піклується лише про відшкодування збитків жертві, які можна виміряти в матеріальному аспекті, однак корінь проблеми полягає в психологічному аспекті, саме через нього в більшості випадків жертва опиняється в даній позиції, працювати необхідно зі свідомістю та, перш за все, правосвідомістю

громадян. Освітня та роз'яснювальна робота має проводитись в рамках соціальних програм держави. Так, має бути роз'яснено, які види насилля можуть чинитись, що насилля \neq згвалтуванню. На сьогодні надто низький рівень поінформованості про те, що держава готова захищати не лише у випадках побиття, травм тощо. З 2018 року чинним є ЗУ «Про запобігання та протидію домашньому насильству», а в 2017 році Міністерством внутрішніх справ разом з Національною поліцією України було втілено проект під умовною назвою «ПОЛІНА», що є скороченням від «ПОЛіція проти НАсильства». Згідно з положеннями вказаного проекту завбачалось створення спеціальних мобільних груп реагування на здійснення актів домашнього насилля, які функціонують і сьогодні.

Отже, знання про те, що не є нормою у міжособистісних відносинах, впевненість в тому, що жертва не залишиться покинутою та про неї є кому піклуватись, знання механізму, як захистити себе, має стати маленьким однак все ж кроком у бік зменшення жіночої віктимності.

Література:

1. Шевченко Л.В. Структурні складові віктимної особистості. *Форум права*. 2012. № 6. С.1058-1063
 2. Ткачева О.В. Віктимність жінок: проблемні аспекти. *Теорія і практика правознавства*. 2017. №2. С. 1-10
 3. Вакуліч Т.М. Механізм віктимізації особистості жінки. *Психологічне здоров'я*. 2018. №30-44. С.5-15
- Науковий керівник: к.ю.н., доц. Ткачова О.В.*

РУТВЯН К. О.,

*магістрантка Інституту прокуратури та кримінальної юстиції
Національного юридичного університету ім. Ярослава Мудрого*

ПРОБАЦІЯ ЯК СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВИЙ ІНСТРУМЕНТ

Анотація. Розглянуто питання, в чому полягає соціальна направленість пробації як інституту, її завдання та мета в даному контексті. Досліджено сутність поняття «пробація».

Ключові слова: пробація, гуманізм, соціально-правовий інструмент, ресоціалізація, виправлення.

Аннотація. Рассмотрены вопросы, в чем заключается социальная направленность пробации как института, ее задачи и цели в данном контексте. Исследована сущность понятия «пробация».

Ключевые слова: пробация, гуманизм, социально-правовой инструмент, ресоциализация, исправление.

Summary. The questions of what is the social orientation of probation as an institution, its task and purpose in this context. The essence of the concept of "probation" is investigated.

Key words: probation, humanism, social and legal instrument, resocialization, correction.

Міжнародна практика протидії злочинності йде шляхом, визнання позбавлення волі крайнім засобом покарання, до якого необхідно звертатись лише щодо особливо небезпечних злочинців. Засади такого підходу почали закладатись ще в ХІХ ст., коли було здійснено спробу поєднати ідеї гуманізму з системою покарань. Тоді ж почали визнавати, що позбавлення волі в прямому сенсі є руйнівним для особистості: вона втрачає соціальні зв'язки, опиняється в несприятливому до виправлення середовищі. Хибним є шлях, коли кара має на меті знищити особистість, а не ресоціалізувати її, повернути її «зціленим» і усвідомленим громадянином в суспільство. Гідною альтернативною позбавлення волі мала б стати пробація. Активно про неї почали заявляти на міжнародному рівні в середині ХХ ст., так у 1951 році Економічна та соціальна рада ООН висловила на підтримку максимально можливого розповсюдження пробації.

Щодо тлумачення сутності пробації досі вчені висловлюють різні позиції. Так, наприклад, О. В. Бела дотримується думки, що пробація - це санкція, сутність якої: встановлення нагляду за злочинцем, який хоча і лишається у суспільстві, однак судом на нього покладаються певні зобов'язання та обмеження [1, с. 137]. На думку Черкасова С.В., це випробування спеціальними юридичними обов'язками, поєднаними з наданням різної допомоги реабілітаційного характеру [2]. Другий підхід є більш імпонуючим нам, оскільки в ньому закладений не лише правовий позитивізм, а й певна соціальна спрямованість.

Аналізуючи сутність «пробації», очевидно стає не лише її правова роль, а й соціальна направленість. Саме соціально-правова направленість даного інституту і виокремлює його з-поміж інших. На нашу думку, слід вести мову про соціально-правовий контроль, який має стати орієнтиром в діяльності пробації. Вперше до предмету дослідження соціально-правового контролю звертався Т. Тартом, який визначав його як комплекс способів, якими можна повернути правопорушника до соціально-прийнятної поведінки [3]. Щоб усвідомити ідею, яку ми закладаємо, намагаючись підкреслити значимість соціальної місії, яку має нести покарання, можна звернутись до ст.5 КВК, де зазначається, що серед принципів кримінально-виконавчого законодавства, виконання і відбування покарань є принципи раціонального застосування примусових заходів і стимулювання правослухняної поведінки, поєднання покарання з виправним впливом [4].

Про суспільно корисну роль пробації, яку вона має відігравати, говорили ще в період дискусії щодо необхідності її запровадження: так, Д. Ягунов досліджував, які ролі в собі має поєднати офіцер пробації, аби пробація як орган та явище вивела сутнісно покарання на новий рівень. Дослідник зазначав, що офіцер пробації має також втілювати в собі соціального працівника, який співпрацює як зі злочинцем, так і з потерпілими, якому необхідно роз'яснити, чому те чи інше покарання буде коректним і правильним в даному випадку,

особливо якщо йдеться про більш м'які покарання, аніж позбавлення волі, воєгідного посередника між злочинцем та потерпілим [5].

Очевидним стає те, що ідейно пробація виникла, перш за все, як соціальний-правовий інститут, і лише потім як контрольно-наглядовий. Ідея ефективного виправлення була закладена в основі її формування, оскільки контроль та нагляд можна реалізувати і в умовах звичайного позбавлення волі. Та чи хочемо ми просто ізолювати особу від суспільства та наглядати за нею? Одне з завдань пробації відповідно до КВК – це забезпечити безпеку суспільства шляхом виправлення засуджених, запобігання вчиненню ними повторних кримінальних правопорушень [4]. Однак, тлумачити цю норму слід глибше: щоб повернути злочинця в соціум «ціннісно здоровим» його необхідно виправити, аби знайти ефективні механізми для виправлення конкретної особи – її треба зрозуміти, саме в цьому, на нашу думку, полягає соціальна направленість пробації, про що необхідно пам'ятати законодавцю та практичним співробітникам.

Література:

1. Беца О.В. Зарубіжний довід застосування пробації в ювенальній юстиції. Відновне правосуддя в Україні. 2005. №1-2. С. 134-146
2. Черкесов С.В. Запровадження пробації в Україні. *Традиції та новації юридичної науки: минуле, сучасність, майбутнє*: матер. міжнар. нак.- прак. Конфер. (Одеса, 19 травня 2017 р.). Одеса, 2017. С. 294-296
3. Коновалова В.О., Шепітько В.Ю. Юридична психологія: підручник. 2-ге вид., перероб. і допов. Харків: Право, 2008, с.191
4. Кримінально виконавчий кодекс. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1129-15#Text> (дата звернення: 10.11.2021)
5. Д. Ягунов. Що стоїть на заваді створення служби пробації в Україні? (до питання про створення національної моделі пробації). *Збірник статей з питань європейської інтеграції та права*. №6. 2011. С. 146-173
Науковий керівник: к.ю.н., доц. Ткачова О.В.

САБОВА Х.О.,

студентка 2 курсу магістратури, 8 групи

Інституту прокуратури та кримінальної юстиції

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ОСОБА ЗЛОЧИНЦЯ – ТЕРОРИСТА

Анотація. У тезах розглянуто особливості особи злочинця терориста та тероризму, як злочинного посягання в Україні.

Ключові слова: поняття тероризм, особа злочинця терориста, види терористичних загроз.

Аннотація. В тезисах рассмотрены особенности личности преступника террориста и терроризма как преступного посягательства в Украине.

Ключевые слова: понятие терроризм, личность преступника террориста, виды террористических угроз.

Summary. The theses consider the peculiarities of the identity of a terrorist and terrorism as a criminal encroachment in Ukraine.

Keywords: concept of terrorism, identity of a criminal terrorist, types of terrorist threats.

Постіндустріальна стадія розвитку людства вимагає переосмислення й уточнення багатьох положень кримінологічної теорії, перегляду традиційних підходів до боротьби зі злочинністю. На сучасному етапі кримінологія проходить етап формування нової парадигми, зміни наукового світогляду, генерування ідей та упровадження інновацій [8, 169]. Динаміка злочинності на протязі останніх років характеризується хвилеподібними коливаннями, які чітко показують виражену тенденцію до зростання злочинності на території нашої держави. Висока складність соціальних систем є безумовною ознакою нелінійності законів залежності станів таких систем від певних зовнішніх та внутрішніх факторів [9].

Питання про особистість злочинця, її природу, є одним із найбільш складних і спірних у кримінології. В однакових умовах люди поводяться по-різному – одні дотримуються закону, інші його порушують. Якщо замислитися, чому більшість людей вчиняють злочинів, то можна припускати, що від злочинів їх утримує совість, острах кримінального покарання, суспільний осуд, чи можливо щось інше.

Дослідження питання запобіжного впливу законодавства про кримінальну відповідальність на злочинність показало, що 65 % респондентів зіштовхнулося із життєвими ситуаціями за яких могли б вчинити злочин, проте не вчинили. Серед причин утримання від кримінальних дій 60% назвали внутрішнє переконання у їх неприпустимості, 23% - пояснили своє рішення побоюванням зазнати негативного ставлення з боку оточуючих (небажання втратити добре ім'я, зазнати громадського осуду, відчути себе неповновартим членом суспільства). Ці бар'єри, як зазначає в своїй праці Б.М. Головкін, на шляху до формування злочинної поведінки можуть нейтралізувати криміногенну спрямованість особистості, однак на превеликий жаль, так буває далеко не завжди [1, с. 223].

Погоджуючись з думкою науковця зазначеного вище, хочемо підмітити те, що вивчення особистості злочинця є дуже важливим, особливо коли це безпосередньо пов'язано із розслідуванням таких злочинів як тероризм.

Терористичні акції плануються і здійснюються конкретними особами, тому інформація про специфічні риси особи терориста виключно важлива під час розслідування таких злочинів, проведення оперативно-розшукових заходів, а також ведення переговорів із терористами. Ознак, за якими можна класифікувати такий складний об'єкт, як особа терориста, дуже багато, і всяка класифікація – якщо тільки не допущено логічних похибок під час її побудови – має право на існування. Однак не всі класифікації рівноцінні, оскільки їх

значущість залежить від мети класифікації та придатності для досягнення поставленої мети [2, с. 256].

Дії незаконних збройних формувань "ДНР" та "ЛНР", зокрема, обстріли цивільних об'єктів та інфраструктури, що спричиняють численні жертви серед цивільного населення, здійснення диверсій, створення перешкод у роботі спостерігачів міжнародних організацій, загроз їх життю і здоров'ю, характеризуються у міжнародній правоохоронній практиці як терористичні [3].

Статистичні дані Глобального індексу тероризму свідчать, що у 2013 р. Україна (з початком російської агресії) перемістилася з 51- го на 12-те місце серед 163 країн, які внесено до Глобального індексу тероризму, у 2015 - 2016 рр. займала 11-те місце, у 2017 р. – 17-те місце, а у 2018 р. – 21-ше місце, у 2019р. – 24- те місце, так у 2020р. – 36-те місце [4]. Проаналізувавши дані показники, ми можемо дійти висновку, що Україна суттєво поліпшила свої позиції у Глобальному індексі тероризму і це є позитивно. Характеризуючи ситуацію в Україні зараз, ми можемо говорити про зниження рівня терористичних інцидентів та числа жертв.

Типологію терориста можна вивести шляхом зведення індивідуального в особі злочинця до соціального і виділення у соціальному індивідуального, що дозволить виділити загальне й особливе в одиничному, визначити необхідні й істотні властивості в конкретній людині[2 с.257]. Виділимо 2 основні загальні групи терористів та складемо їх психологічний портрет: перші – терористи-керівники, а другі – терористи виконавці. Лідери терористичних угруповань, а також керівники-організатори за своїм соціальним походженням – в основному з небідних, часто багатодітних родин. Їх світоглядна основа базується на спрощеному розумінні світу, примітивному розумінні засобів боротьби (шляхом застосування насильства). Ідеологічним підґрунтям для них постає комплекс радикальних ідейних установок, які виступають як теоретичне підґрунтя для прояву насилля у різноманітних формах на нелегітимній основі для досягнення визначених цілей. До основних мотивів відносяться – ідеологічні, перетворення, активної зміни світу, влади над людьми, меркантильні, інтересу і привабливості тероризму як особливої діяльності, мотив самореалізації. До загальних характеристик терориста-керівника можна віднести спроможність впливати на свідомість та настрої організованої групи (економічний чинник, організаційний чинник), наявність харизми (спрямованість до домінування й управління оточуючими), наявність волі, схильність до агресії, висока потреба у престижі та володінні владою, наявність значної кризової суспільної ситуації під час юнацтва; особистісні характеристики організатора включають – відданість справі (терору) і організації, готовність до самопожертви, витриманість, дисциплінованість, здатність до “конспіративності”.

Дещо іншим чином відбивається образ рядових терористів (виконавців), сучасні дослідники вважають, що він характеризується наступними показниками: за походженням можуть бути з різних верств населення, але здебільшого з непривілейованих верств; мотивуючий компонент в них значно

спрощений і включає ідеологічні, мотиви перетворення й активної зміни світу; за загальними характеристиками це зазвичай молода людина з достатнім рівнем освіти, яка має світосприйняття у вигляді закону, що дає змогу знайти виправдання будь-яким діям заради досягнення мети, має схильність до агресії, спроможність байдуже дистанціюватися від страждань жертв терактів та потребу приналежності до групи, є палким прихильником ідеї, його характеризує повна упевненість у спроможності ідентифікувати тих, хто уособлює зло, має потяг до солідарності; у емоційному плані відмінним є відсутність будь-яких етичних проблем [5, с. 330].

Таке політично-соціальне явище як тероризм та особи терористи, на нашу думку, потребують невідкладного, комплексного вивчення та створення ефективного механізму запобігання цій злочинній діяльності.

Література:

1. Головкін Б. М. Психологічні особливості злочинців / Б. М. Головкін, Я. Т. Наваліяна // Форум права. 2012. № 4. С. 223-230. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.htm_2012_4_37
2. Білевський П.С. ТИПОЛОГІЯ ТЕРОРИСТА. URL: http://sej.org.ua/3_2021/67.pdf.
3. «Концепція боротьби з тероризмом в Україні»: Указ Президента України від 05.03.2019 №53/2019 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/53/2019/conv#n12>.
4. The Global Terrorism Index 2018 URL: [1.http://visionofhumanity.org/app/uploads/2018/12/Global-TerrorismIndex-2018-1.pdf](http://visionofhumanity.org/app/uploads/2018/12/Global-TerrorismIndex-2018-1.pdf).
5. Солодовнікова Х. К. Соціально-психологічний портрет сучасного терориста / Х. К. Солодовнікова // Вісник Національного університету оборони України. - 2014. - Вип. 3. - С. 326-333.
6. Головкін Б. М. Види злочинності // Журнал Східноєвропейського права. 2015. № 18. С. 14-21. URL: http://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2015/08/golovkin_18.pdf
7. Tsytko, Victoria, Kateryna I. Alieksieieva, Iryna A. Venger, Oleksii V. Tavolzhanskyi, Nataliya I. Galunets, & Alona V. Klyuchnik. « Information Policy of the Enterprise as the Basis for the Reproduction of Human Potential in the Structure of Public Social Interaction.» Journal of Advanced Research in Law and Economics [Online], 10.6 (2019): 1664-1672. Web. 6 Nov. 2020.
8. Головкін Б.М. Теперішнє і майбутнє кримінології //Проблеми законності. Харків : Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого. 2020. № 149. С. 168- 184. URL: <http://plaw.nlu.edu.ua/article/view/200724/205532>
9. Kostyuchenko, O.E., Kolesnik, T.V., Bilous, Z.V., and Tavolzhanskyi, O.V. 2019. Robotization of manufacturing process: economic and social problems and legal ways of their solution. Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice 3(30): 454-462.

Науковий керівник: к.ю.н., доц., Таволжанський О.В.

САДОНЦЕВА Л.К.,

*студентка 6 курсу господарсько-правового факультету
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

КОРПОРАТИВНЕ ШАХРАЙСТВО

Анотація. У цій статті проаналізовані особливості здійснення корпоративного шахрайства: його причини, способи подолання та профілактики.

Ключові слова: корпоративне шахрайство, економічний злочин, віктимологія злочину.

Аннотація. В этой статье проанализированы особенности корпоративного мошенничества: его причины, способы преодоления и профилактики.

Ключевые слова: корпоративное мошенничество, экономическое преступление, виктимология преступления.

Summary. This article analyzes the features of corporate fraud: its causes, ways to overcome and prevent.

Keywords: corporate fraud, economic crime, victimology of crime.

Корпоративне шахрайство є одним з видів економічних злочинів, що передбачає заволодіння активами суб'єкта господарювання шляхом обману або зловживання довірою.

До організаційно-управлінських детермінантів злочинності у сфері економіки відносяться такі чинники як: наявність перешкод, що стримують розвиток підприємництва (значна кількість бюрократичних процедур при реєстрації, отриманні дозволів, надання звітності, проходження митного, валютного, екологічного, санітарного та інших видів контролю); неналежна організація бухгалтерського обліку на підприємствах, установах, організаціях різних форм власності; низька якість підбору і розстановки кадрів на керівні і матеріально відповідальні посади; неналежний контроль та охорона товарно-матеріальних цінностей; не забезпечення контролю і нагляду за виконанням законів у сфері запобігання і протидії корупції; низький рівень взаємодії контролюючих і правоохоронних органів щодо виявлення і порушення кримінального провадження по злочинам економічної спрямованості та ін. [1, с. 132].

Причиною для існування корпоративного шахрайства є перш за все недобросовісні працівники, які знаходять уразливі місця компанії та використовують їх у своїх цілях. Їх дії зазвичай полягають у підробці інформації, розкритті корпоративної таємниці контрагентам, використанні підставних постачальників тощо. Найчастіше корпоративне шахрайство може бути зумовлене недостатністю заходів контролю, які дають можливість попередити та виявити шахрайство, неможливістю або неспроможністю оцінити якість виконаної роботи, порушенням принципу невідворотності покарання, відсутністю виробничої дисципліни, наявністю доступу до інформації в обмеженого кола осіб тощо.

Критичність поведінки жертв шахрайства визначає низка чинників: соціальний досвід людини, її поінформованість у різних сферах життя: економічній, кримінологічній, юридичній, психологічній. При цьому у поінформованості науковці пропонують виділяти: загальну соціальну (тобто набутий життєвий досвід особи), правову (одержані правові знання) та кримінологічну (віктимологічну) [2, с.135].

Для того, щоб подолати корпоративне шахрайство має бути запроваджений ефективний механізм боротьби з ним. Треба проводити повноцінну діагностику бізнесу: залучати періодичні аудиторські та ревізійні перевірки, незалежного консультанта. У компаніях повинна бути запроваджена система за принципом: якщо випадки здійснення шахрайства були виявлені в компанії, то необхідно інформувати посадову особу.

Різноманітність і багатоваріантність кримінологічних підходів до проблеми злочинності корпорацій сприяє творчій та інноваційній діяльності в осмисленні цієї області. Також вбачається перспектива розробки ефективних стратегій боротьби правоохоронних структур із корпоративною злочинністю [3, с.227].

Отже, корпоративне шахрайство набирає обертів завдяки впливу технологій на діяльність людини та безпосередньо її винахідливість. Вчинення корпоративного шахрайства потрібно розглядати як властивості особи, умови морального формування особи та особливості ситуації.

Література:

1. Головкін Б.М. Поняття злочинності у сфері економіки // Форум права. – 2013. – № 3. – С. 128–133.
URL:<https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/5140/1/Golovkin.pdf>

2. Пивоваров В. В. Шахрайство із банківськими картками: окремі питання віктимологічної профілактики / В. В. Пивоваров, К. В. Терещенко // Карпатський правничий часопис. – 2015. – Вип. 10. – С. 132–137.

3. Пивоваров В.В. До питання співвідношення "білокомірцевої" та корпоративної злочинності / В. В. Пивоваров, Т. В. Гулаткан // Право і суспільство. – 2018. - №1. - Ч.2 - С. 223-228.

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Пивоваров В.В.

САДРУК О. М.,

*студентка 5 курсу Інституту прокуратури та кримінальної юстиції
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

ПРОТИДІЯ ЗЛОЧИННОСТІ В УСТАНОВАХ ВИКОНАННЯ ПОКАРАНЬ

Анотація. Розглянуто стан злочинності в установах виконання покарань. Досліджено підстави, які спричиняють злочинність в установах виконання покарань. Запропоновано шляхи запобігання злочинності в установах виконання покарань: як серед засуджених, так і серед персоналу.

Ключові слова: пенітенціарні злочини, протидія злочинності, корупційні злочини.

Анотація. Рассмотрено состояние преступности в учреждениях исполнения наказаний. Исследованы основания, которые влекут за собой преступность в учреждениях исполнения наказаний. Предложены пути предотвращения преступности в учреждениях исполнения наказаний как среди осужденных, так и среди персонала.

Ключевые слова: пенитенциарные преступления, противодействие преступности, коррупционные преступления.

Summary. The state of crime in penitentiary institutions is considered. The grounds that cause crime in penitentiary institutions have been studied. Ways to prevent crime in penitentiary institutions are proposed: both among convicts and staff.

Key words: penitentiary crimes, crime prevention, corruption crimes.

Сьогодні злочинність охопила майже всі сфери життя суспільства. Це негативне явище залишається непідвладним ні змінам часу, ні політиці, ні соціально-економічному розвитку. Із завданням побороти злочинність до сих пір не змогла справитись жодна розвинена держава, тому, на наш погляд, потрібно спрямовувати всі зусилля на зменшення обсягу злочинності, а саме на її якісні та кількісні показники. На жаль, більшість людей вважають, що після проголошення вироку суду злочинність завершується, але це всього на всього ілюзія, яка легко розвіюється після аналізу статистики, в якій відображено кількість кримінальних правопорушень, які вчиняються в установах виконання покарань.

Як свідчить практика, в установах виконання покарань та слідчих ізоляторах ДКВС України у 2019 році зареєстровано 672 кримінальних правопорушень: з них за статтею 392 КК України - 4; ст. 115 КК України - 1; ст. 121 КК України - 4; ст. 122 КК України - 2; ст. 393 КК України - 18; ст. 393 КК України - 2; ст. 391 КК України - 152; ст. ст. 342, 345 КК України - 42; ст. 307-309 КК України - 410; ст. 390 КК України – 37 [1]. Отже, рівень злочинності в установах виконання покарань є досить високий, не тільки серед осіб, які відбувають покарання, а й серед працівників пенітенціарної системи. Цей висновок підтверджено й на нормативно-правовому рівні, зокрема у Концепції реформування (розвитку) пенітенціарної системи України, схваленої у 2017 році Кабінетом Міністрів України, з цього приводу зазначено, що однією з проблем, яка впливає на ефективність виконання завдань, покладених на ДКВС України, є вчинення персоналом органів та установ виконання покарань корупційних та кримінальних правопорушень у вказаній сфері суспільних відносин [2].

У зв'язку з цим, запобігання злочинності в установах виконання покарань потрібно розглядати з трьох ракурсів: 1) запобігання вчиненню правопорушень з боку засуджених; 2) запобігання вчиненню нових злочинів засудженими; 3) загальну превенцію, запобігання вчиненню нових злочинів іншими особами (у тому числі, щодо персоналу та самим персоналом) [3, с. 15].

Неможливо не погодитись з думкою Т.А. Денисової про те, що є необхідним поступове нарощування розумної альтернативи установам виконання покарань у виді позбавлення волі, а саме зміцнення органів пробації. Ось тут дуже важливим є розуміння, що займатися порушником, який отримав покарання, має не тільки ДКВС та система пробації, які мають певні методики та свої інструменти, щоб ізолювати злочинця, запобігти повторному злочину, а й загалом суспільство. Цілком очевидним вбачається потреба глибокого переосмислення підходів каральної політики держави, поступова зміна суспільної думки, коли громадяни повинні зрозуміти і підтримати позиції, за якими існує необхідність обмеження на законодавчому рівні застосування такого виду покарання, як тривале позбавлення волі на певний строк та довічне позбавлення волі, оскільки жодна «тюрма» не може бути ідеальною та виправити злочинця [3, с. 15]. Сьогодні часто можна помітити, що особа, яка пройшла шлях «виправлення» стає більш жорстокою та схильною до вчинення нових злочинів, така трансформація особистості формується під тиском з боку жорсткого персоналу, жахливих умов проживання, віддаленості від всіх «насолод» звичайного людського життя. Досить часто посадові особи установ виконання покарань умисно ігнорують та приховують факти скоєння засудженими злочинів, щоб не «псувати» статистики та з метою створення видимості належного й ефективного функціонування установи. На практиці це викликає занепокоєння й обурення серед засуджених, недовіру до державних і громадських інститутів, провокує їх на активне протистояння адміністрації та спроби самостійного вирішення проблем, зазвичай незаконним шляхом [4].

Як вже зазначалося, пенітенціарні злочини вбачаються не тільки серед засуджених, а й серед персоналу установ виконання покарань, найпоширенішими, вважаються саме корупційні злочини. Корупційні прояви серед працівників установ виконання покарань створюють недовіру, руйнують авторитет всієї системи ДКВС України. Головними причинами вчинення злочинів з корупційною складовою є: недостатній рівень правового захисту персоналу виправних колоній, їх матеріальне забезпечення та соціальний захист; незнання та невміння виявляти керівниками підрозділів злочини з корупційною складовою, які вчиняють їх підлеглі. Крім цього, фактором, який значно впливає на рівень корупції, є якість правової системи держави, особливо забезпечення нею можливості затримання та належного покарання за вчинення корумпованих діянь [5].

Таким чином, тільки комплексна протидія злочинності в установах виконання покарань може бути дієвою. З цього приводу влучно зазначила В. В. Голіна, що при створенні конкретних стратегій, які стримують злочинність, слід виходити як із запозиченого світового, так і власного творчого досвіду такого запобігання [6]. Для вирішення цієї проблеми не достатньо реформування законодавства, потрібно удосконалити систему виконання покарань «зсередини», а саме: покращити матеріально-технічне забезпечення установ, налагодити взаєморозуміння між засудженими та персоналом, надати максимальну можливість засудженим не відриватися від

життя суспільства, забезпечити належні умови та захист для працівників установ виконання покарань.

Література:

1. Відповідь на запит на отримання публічної інформації щодо надання відомостей про стан злочинності в органах і установах виконання покарань Державної кримінально-виконавчої служби України від 02.10.2020. Режим доступу:

https://dostup.pravda.com.ua/request/76198/response/188649/attach/1/UTF%208.pdf?cookie_passthrough=1

2. Концепція реформування (розвитку) пенітенціарної системи України: схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 13 вересня 2017 року № 654-р. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua>.

3. Денисова Т. А. Пошук відповідей на амбітні програми реформування кримінально-виконавчої системи України: від законодавства до кадрового забезпечення. Вісник Пенітенціарної асоціації України. 2020. № 1 (11). С. 8–19.

4. Кутепов М.Ю. Проблемні питання діяльності установ виконання покарань та їх вплив на виправлення і ресоціалізацію засуджених до позбавлення волі. Юридичний науковий електронний журнал. 2019. № 5. С. 247-250

5. Василик Віталій Валентинович. Запобігання вчиненню корупційних злочинів серед персоналу установ виконання покарань Державної кримінально-виконавчої служби України. 2020.

6. Голіна В. В. Зменшення можливостей вчинення злочинів як стратегія запобігання злочинності. Вісник Академії правових наук України. Збірник наук. пр. / Акад. прав. наук України. 2012. №3(70). – С. 204–213.

Науковий керівник: к.ю.н, доц. Ткачова О.В.

САУЛЕВИЧ А.О.,

студентка 6 курсу факультету адвокатури

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ЗАПОБІГАННЯ ВІШИНГУ ЯК РІЗНОВИДУ КІБЕРШАХРАЙСТВА

Анотація. Досліджено сутність понять «кібершахрайство» та «вішинг», проаналізовано розповсюджені способи телефонного шахрайства, запропоновані заходи щодо запобігання вішингу в Україні.

Ключові слова: вішинг, кіберзлочин, кібершахрайство, запобігання.

Аннотація. Исследована сущность понятий «кибермошенничество» и «вишинг», проанализированы распространенные способы телефонного мошенничества, предложены меры по предотвращению вишинга в Украине.

Ключевые слова: вишинг, киберпреступление, кибермошенничество, предотвращение.

Summary. The essence of the concepts of "cyber-fraud" and "vishing" is studied, the widespread methods of telephone fraud are analyzed, measures to prevent vishing in Ukraine are proposed.

Keywords: vishing, cybercrime, cyber fraud, prevention.

За останні роки рівень кіберзлочинності в Україні значно збільшився. Кіберзлочинці стають все більш винахідливими, в результаті чого їх злочинні схеми стають небезпечнішими, складнішими та витонченішими.

Кібершахрайство – це злочин, що полягає в заволодінні чужим майном або надбанні права на майно шляхом обману чи зловживання довірою та вчиняється у кіберпросторі за допомогою або з використанням комп'ютерно-телекомунікаційних пристроїв, систем чи мереж, а також інших засобів доступу до кіберпростору в рамках комп'ютерних систем або мереж і проти комп'ютерних систем, комп'ютерних мереж й комп'ютерних даних [2, с.231].

Одним з видів кібершахрайства є вішинг. Слово «вішинг» походить від англійського слова «vishing», що складається з двох слів: «voice» (голос) та «phishing» (фішинг). Вішинг – це різновид кіберзлочинів, спрямованих на крадіжку особистої інформації по телефону. Тобто, вішинг, як вид шахрайства, полягає у тому, що злочинці під час телефонної розмови намагаються отримати персональну або фінансову інформацію жертви для використання в корисливих цілях проти неї. Шахраї представляються волонтерами, працівниками банку, оператору мобільного зв'язку, пенсійного фонду, правоохоронних органів, податкової служби. Злочинці намагаються отримати будь-яку інформацію, яка може ідентифікувати користувача у фінансовій сфері та допоможе їм отримати доступ до його коштів [1, с.255]. Характерними особливостями вішингу є те, що телефонні шахраї психологічно впливають на своїх жертв, наполегливо переконують їх вчинити дії, котрі допоможуть злочинцю реалізувати свої злочинні наміри, наприклад, продиктувати реквізити картки або здійснити дії у банкоматі чи терміналі. Вішинг передбачає раптовість для жертви; виведення її з стану рівноваги; спричинення паніки в особи; стану, за якого їй важко проаналізувати події, зорієнтуватися та прийняти правильне зважене рішення; поспішність та необдуманість дій жертви за рахунок тиску з боку злочинців.

Існують різні способи телефонного шахрайства, розглянемо основні з них.

Перший спосіб спрямований на залякування жертви: особі повідомляють, що її близькі родичі вчинили правопорушення і злочинці можуть допомогти «вирішити» ці проблеми за певну суму грошей. Другий спосіб полягає у тому, що жертву сповіщають про неприємності з її рідними, наприклад, вони потрапили у лікарню, і їм терміново необхідні кошти. Мета злочинців в обох випадках – змусити особу перерахувати свої гроші на рахунки злочинців.

Третій спосіб полягає у повідомленні жертви про неочікуваний виграш грошей або подарунку, накопичені бонуси, надбавки до пенсії чи соціальних виплат. Четвертий спосіб передбачає повідомлення жертві про технічні проблеми з її карткою або особистим рахунком, в результаті чого вона може втратити свої заощадження. Основні сценарії: картку заблоковано, або виявлені спроби зняти кошти, або оформити кредит. Злочинці видають себе за

працівників служби безпеки банку та операторів телекомунікацій. Мета шахраїв, котрі застосовують ці способи – дізнатися усі реквізити картки: номер, дату завершення дії, CVV-код, ПІН-код, а також SMS-паролі, які надходять на номер телефону жертви.

Заходи запобігання телефонному шахрайству:

1. Здійснення превентивної роботи, у тому числі регулярне інформування населення про сценарії розповсюдження шахрайських схем, алгоритм дій осіб та переконання у необхідності звернення до кіберполіції;

2. Постійне підвищення кваліфікації працівників кіберполіції;

3. Використання спеціальних систем протидії, які аналізують поведінку SIM-карти та блокують її у разі виявлення випадків невідповідного використання засобів мобільного зв'язку, а також забезпечення роботи сервісів для перевірки сумнівних номерів, зокрема на сайті Департаменту кіберполіції України у розділі «Stop fraud» є можливість перевірити номер, банківську карту або веб-сайт [3];

4. Підвищення кіберграмотності населення, покращення навичок з кібергігієни, формування культури безпечної поведінки у віртуальному просторі.

Отже, запобігання вішингу повинно мати комплексний характер: якісна робота кіберполіції з інформування населення про шахрайські схеми має бути поєднана з максимальною обачливістю, уважністю та обережністю кожної особи щодо спроб невідомих осіб отримати її персональну інформацію.

Література:

1. Кримінологія: підручник / Б. М. Головін, В. В. Голіна, О. В. Лисодєд та ін.; за заг. ред. Б. М. Головіна. Харків: Право, 2020. 384 с.

2. Шапочка С. В. Щодо поняття шахрайства, що вчиняється з використанням комп'ютерних мереж (кібершахрайства). *Вісник Асоціації кримінального права України*. 2015. Вип. 1(4). С. 221-232.

3. Сайт Департаменту кіберполіції Національної поліції України. URL: <https://cyberpolice.gov.ua> (дата звернення 05.11.2021).

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Лукашевич С. Ю.

СВЕТЛІЧНА С. Ю.,

студентка 2 курсу магістратури

Інституту підготовки кадрів для органів юстиції України

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ЕЛЕКТРОННЕ ДЕКЛАРУВАННЯ ЯК МЕТОД ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ

Анотація. Розглядається електронне декларування як один із елементів механізму запобігання корупції.

Ключові слова: механізм запобігання корупції, методи запобігання корупції, електронне декларування, фінансовий контроль.

Аннотация. Рассматривается электронное декларирование как один из элементов механизма предотвращения коррупции.

Ключевые слова: механизм предотвращения коррупции, методы предотвращения коррупции, электронное декларирование, финансовый контроль.

Abstract. Electronic declaration is considered as an element of the mechanism of corruption prevention.

Keywords: mechanism of corruption prevention, methods of corruption prevention, electronic declaration, financial control.

Запобігання корупційним та пов'язаним із корупцією злочинам завжди залишається пріоритетним напрямком політики боротьби із злочинністю, метою якої є скорочення злочинності в країні і захист особи, суспільства і держави від злочинних посягань [1, с. 153]. Дана проблема набула особливого значення з прийняттям Україною євроінтеграційного напрямку розвитку.

Як зазначає Б. М. Головкін, методи запобігання корупції – це шляхи і засоби захисту інтересів особи, суспільства і бізнесу від корупційних посягань, зниження рівня корупційних проявів у країні. Зазначені методи є елементом механізму запобігання корупції, який полягає в імплементації міжнародних антикорупційних стандартів у правову систему України, практичній реалізації державної антикорупційної політики, втіленні антикорупційних ініціатив, міжнародній співпраці і діяльності громадських об'єднань у сфері запобігання та протидії корупції з метою захисту особи, суспільства, держави і бізнесу від корупційних посягань [2, с. 254, 259]. Одним із таких методів є і електронне декларування.

Електронне декларування, як основна форма фінансового контролю за особами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, а також певної категорії інших осіб, було запроваджене із прийняттям Закону України «Про запобігання корупції», який було прийнято на виконання завдань, визначених пунктом 3 Плану першочергових заходів з подолання корупції, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 2 липня 2014 року № 647-р.

Такий контроль узгоджується із приписами Конвенції ООН проти корупції, відповідно до якої кожна держава-учасниця прагне, у належних випадках і згідно з основоположними принципами свого внутрішнього права, запроваджувати заходи й системи, які зобов'язують державних посадових осіб надавати відповідним органам декларації, *inter alia*, про позаслужбову діяльність, заняття, інвестиції, активи та про суттєві дарунки або прибутки, у зв'язку з якими може виникнути конфлікт інтересів стосовно їхніх функцій як державних посадових осіб [3, с. 299].

Порушення вимог фінансового контролю щодо електронного декларування забезпечується такими заходами примусу як настання кримінальної, адміністративної та дисциплінарної відповідальності. Розглядаючи кримінальну відповідальність, варто зазначити, що її настання має наслідком вчинення суб'єктами декларування правопорушень, пов'язаних з корупцією, передбачених

статтями 366-2 та 366-3 КК України. Особливістю цих злочинів є те, що зазначені діяння не містять ознак корупції, але порушують встановлені Законом України «Про запобігання корупції» вимоги, заборони та обмеження, за яке законом встановлено кримінальну відповідальність.

Ознаками електронного декларування є: транспарентність, що виявляється в забезпеченні вільного доступу громадськості до Єдиного державного реєстру декларацій; всебічність, яка проявляється у широкому колі відомостей та інформації, що зазначається в декларації; контрольованість, яку забезпечує проведення різних видів контролю та перевірку декларацій, а також здійснення моніторингу способу життя суб'єктів декларування у визначених законом випадках.

Важливу роль у кримінологічній профілактиці порушень фінансового контролю відіграє громадське суспільство, яке має змогу контролювати і виражати суспільну думку щодо інформації, зазначеній у деклараціях. У даному випадку громадська думка є запобіжним чинником корупційних проявів. Тож варто погодитись із позицією Б. М. Головкина та О. В. Новікова згідно з якою залучення інститутів громадянського суспільства до процесу формування та реалізації антикорупційної політики держави є необхідним заходом для незворотності антикорупційної реформи [4, с. 58].

Досліджуючи спеціально-кримінологічний характер запобігання корупції, варто врахувати позицію В. В. Голини, який зазначає, що на відміну від загальносоціальної профілактики, яка зосереджує свою діяльність на певному впливі на загальний комплекс негативних явищ в суспільстві, спеціально-кримінологічна профілактика має чітку спрямованість на певні суспільні відносини, в яких спостерігається злочинна тенденція, яку намагаються подолати [5, с. 7]. Власне спеціально-кримінологічна профілактика злочинів, пов'язаних із корупцією, спрямована на недопущення подальшого розвитку злочинності у сфері електронного декларування та зменшення її рівня.

Отже, електронне декларування як захід фінансового контролю слід розглядати крізь призму спеціально-кримінологічного запобігання злочинності, що допомагає зробити корупційні практики не вигідними і ризикованими.

Література:

1. Кримінологія: підручник / [Б. М. Головкин, В. В. Голина, О. В. Лисодед та ін.]; за заг. ред. Б. М. Головкина. Харків: Право, 2020. 384 с.
2. Головкин Б. М. Механізм запобігання корупції. *Часопис Київського університету права*. 2018. № 4. С. 254–260. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chkup_2018_4_55
3. Науково-практичний коментар до Закону України «Про запобігання корупції» / наук. ред. Хавронюк М. І. К.: Ваіте, 2018. 472 с.
4. Головкин Б. Н., Новиков О. В. Роль институтів громадянського общества в предотвращении коррупции. *Norwegian Journal of development of the International Science*. 2018. № 17, Vol. 5. С. 56–60.
5. Голина В. В. Криминологическая профилактика, предотвращение и пресечение преступлений: учеб. пособие. Киев, 1989. 72 с.
Науковий керівник: к.ю.н., доц. Лисодед О. В.

СЕПЛИВА Ю. О.,

студентка 2 курсу магістратури

Інституту прокуратури та кримінальної юстиції

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ВПЛИВ СІМ'Ї НА ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ ЗЛОЧИННОЇ ПОВЕДІНКИ

Анотація. Розглянуто вплив сім'ї на формування антисоціальної поведінки особистості, визначено чинники, які негативно впливають на формування особи в сім'ї та запропоновано заходи спрямовані на поліпшення умов сімейного виховання.

Ключові слова. сім'я, чинники формування особи злочинця, особа злочинця, сімейне виховання, антисоціальна поведінка.

Аннотація. Рассмотрено влияние семьи на формирование антисоциального поведения личности, определены факторы, которые негативно влияют на формирование личности в семье и предложены мероприятия, направленные на улучшение условий семейного воспитания.

Ключевые слова. семья, факторы формирования личности преступника, лицо преступника, семейное воспитание, антисоциальное поведение.

Summary. The influence of the family in the formation of antisocial behavior of the individual was considered, the factors that negatively affect the formation of the individual in the family were identified and measures aimed at improving the conditions of family upbringing were proposed.

Keywords. Family factors in formation of the antisocial person`s behavior, family education, antisocial behavior.

Аналізуючи причини та умови, що впливають на формування мотивації злочинної поведінки, то можна дійти висновку, що поряд з негативною економічною ситуацією в Україні, високим рівнем бідності населення, аномії деяких законодавчих актів, поширенню кримінальної субкультури та правового нігілізму населення тощо, первинний і найбільш потужний вплив на становлення антисоціальної поведінки особистості здійснює батьківська сім'я.

Не можна не погодитися з Ю. Антонян, що саме сім'я є первинним соціальним середовищем, в якому виникають конкретні життєві обставини, що формують особу людини взагалі. Тому злочинну поведінку вважають своєрідним наслідком первинної соціалізації [1]. Виховання формує особистість, а все те що людина отримує в сім'ї, залишається з нею протягом всього її життя.

До негативних чинників, які впливають на формування особи в сім'ї, відносять: неповні сім'ї, малозабезпечені та бідні родини, наркотична або алкогольна залежність, наявність насильства та конфліктів в родині, судимість членів родини, панування аморальної та протиправної поведінки в сім'ї, недостатній батьківський нагляд та неналежне виховання ними своїх дітей

Б. Головкін досліджуючи вплив мікросередовища на формування спрямованості корисливого насильницького злочинця встановив, що часка осіб,

які зростали у структурно неповних сім'ях, становить 40,2 %. В середньому 15% батьків і 13% близьких родичів корисливих насильницьких злочинців мали судимість, приносили додому викрадені речі, чим подавали приклад неповнолітнім. За його даними, від 40 до 70% правопорушників мали спадкову схильність до алкоголю [2, с. 264]. Як бачимо, то наявність прямого зв'язку між неповною родиною і особою злочинця не доведено. Досить часто в благополучних сім'ях, члени яких не мали судимості і схильності до різного роду наркотичної чи алкогольної залежності, з'являлися особи, які схильні до девіації та вчинення злочинів. Причиною цьому найчастіше є недоліки у вихованні та нагляду за дитиною.

Саме тому кримінологами приділяється значної уваги саме мікроклімату у родині та вихованню. Так, Ю. Антонян зазначає, що головне значення має не склад сім'ї, не відносини з батьками, не протиправна поведінка, а їх ставлення до дитини. Головною причиною агресивних злочинців є втрачений емоційний зв'язок із дітьми, що призводить до розвитку в особі почуття тривоги та, як наслідок, виникає почуття незахищеності [3, с. 42]. Отже, виховання дітей – це складний педагогічний процес, який може справити визначальний вплив особистості, а також запобігти формуванню злочинної мотивації індивіда.

У свої дослідженнях сімей неповнолітніх злочинців Н. Градецька встановила досить несприятливі характеристики, зокрема: 1) 43,8% неповнолітніх відповіли, що батьки не виявляли інтересу до їхнього навчання або роботи; 2) 58,7% неповнолітніх вважають, що батьки абсолютно не знали їхніх друзів і найближчого оточення; 3) 56,% відповіли, що батьки часто або непомірно споживали спиртні напої; 4) у 23,3% відповідей вказано, що батьки або інші близькі родичі мали судимість; 5) 38,3% неповнолітніх відповіли, що у батьків склалися складні, несприятливі стосунки з оточенням (сварки, скандали, бійки із сусідами й знайомими); 6) тільки 34,1% неповнолітніх відповіли, що відносини батьків між собою склалися без сварок, в решти з різною періодичністю траплялися сварки, скандали або бійки; 7) 67,4% неповнолітніх не мали постійних обов'язків у сім'ї [4, с. 11-12].

Таким чином, можна дійти до висновку, що хоча сім'я не може бути обов'язковою умовою формування мотивації злочинної поведінки, але однозначно, що в значній частині злочинців саме виховання і мікроклімат в родині відіграло ключову роль у формування особистості. Досить часто тяжкі психологічні травми в родині, які дитина отримує ще в дошкільному віці призводять до акцентуації характеру, стають причиною вчинення злочину і психічних розладів. Саме тому таким важливим є проведення державою профілактичних заходів загально-соціального рівня спрямованих на поліпшення умов сімейного виховання. До таких заходів належать: допомога найбільш вразливим та неблагополучним сім'ям, проведення просвітницької роботи щодо методів виховання дітей, підвищення матеріального добробуту родин тощо.

Література:

1. Антонян Ю. М. Криминология. Избранные лекции: навч. посіб. Москва: Логос, 2004. 448 с.
2. Головкін Б. М. Корислива насильницька злочинність в Україні: феномен, детермінація, запобігання: монографія. Харків: Право, 2011. 432 с.
3. Антонян Ю. М., Кудрявцев В. Н., Эминов В. Е. Личность преступника: монографія / за ред. Ю. М. Антонян. СПб.: Юридический центр Пресс, 2004. 366 с.
4. Градецька Н. Вплив мікросередовища у детермінації злочинної поведінки неповнолітніх. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2019. №4. С. 7-20. URL: [http://www.visnyknapu.gp.gov.ua/ua/arhiv-pomeriv/2019/04/\[7-20\]](http://www.visnyknapu.gp.gov.ua/ua/arhiv-pomeriv/2019/04/[7-20]).

Науковий керівник: к.ю.н., ас. Новіков О. В.

СЕРДЮК В. А.

*студентка 6 курсу Інституту прокуратури та кримінальної юстиції
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

ДО ПИТАННЯ ПРО ЧИННИКИ ЗЛОЧИННОСТІ НЕПОВНОЛІТНІХ В УКРАЇНІ

Анотація. Розглянуто основні чинники та умови злочинності неповнолітніх, їх відмежування від причин злочинності. Досліджено сучасні негативні явища в Україні, які сприяють злочинності.

Ключові слова: злочинність неповнолітніх, причини злочинності, чинники злочинності, детермінанти злочинності неповнолітніх.

Аннотація. Рассмотрены основные факторы и условия преступности несовершеннолетних, их отграничение от причин преступности. Исследованы актуальные негативные явления в Украине, способствующие преступности.

Ключевые слова: преступность несовершеннолетних, причины преступности, факторы преступности, детерминанты преступности несовершеннолетних.

Summary. The main factors and conditions of juvenile delinquency, their separation from the causes of crime are considered. The current negative phenomena in Ukraine that contribute to crime have been studied.

Keywords: juvenile delinquency, causes of crime, crime factors, determinants of juvenile delinquency.

Проблема протиправної поведінки неповнолітніх завжди перебуває в полі зору науковців та загалом суспільства, адже неповнолітні належать до так званої «уразливої» групи населення через свої психофізіологічні особливості.

Варто зазначити, що характерною особливістю злочинності підлітків є підвищена латентність, оскільки багато злочинів, які вони скоюють, дорослі сприймають як пустощі через недостатню соціальну зрілість та не приділяють

необхідної уваги таким ситуаціям і навіть не повідомляють у правоохоронні органи, і це є неправильним реагуванням.

Варто відмітити, що «причина» та «чинник» злочинності неповнолітніх – це не тотожні поняття. Так, одна група науковців вважає причинами зовсім інші окремі явища, тоді як чинники – це лише ті умови, які сприяють або виступають тригерами вчинення кримінального правопорушення.

В свою чергу, друга група науковців вважає, що кожне кримінальне правопорушення зумовлене не однією причиною, а сукупністю детермінант (чинників), які діяли у різний час та в різних умовах. В науковій літературі найчастіше виділяють три основні групи: 1) соціальні (зумовлені структурою суспільства і культурою); 2) психологічні (вказують на вплив міжособистісних взаємовідносин і особливості характеру певної людини); 3) біологічні (спричинені впливом органічних і фізичних особливостей організму людини). [4, с. 930].

Щодо причин та чинників злочинності неповнолітніх цікаво висловлюється Бахур О., що причини протиправної поведінки – це результат взаємодії двох чинників: умов мікросередовища (впливи сім'ї і школи, психологічні труднощі й ускладнення тощо) та індивідуальних особливостей індивіда (психологічні колізії, які найперше виявляються у вибірково-активному ставленні підлітка до навколишнього середовища, спілкування тощо) [1]. В свою чергу, Дворкова А. В. відмежовує причини та чинники злочинності, зазначаючи, що найпоширенішими явищами, які сприяють зростанню злочинності неповнолітніх, є наркоманія, алкоголізм, проституція, бродяжництво та жебрацтво. Тобто, дослідниця виділяє фактори та умови злочинності у мікро- та макросередовищі конкретного суб'єкта [3, с. 296].

Аналізуючи ситуацію, яка склалась у нашій країні в останні декілька років, можна зробити висновок, що з'явилися нові дуже несприятливі умови життя. І, як слушно підкреслює Головкін Б. М., кризовий стан суспільного життя суттєво вплинув на збільшення чисельності дітей, які перебувають у тяжких життєвих обставинах та вступили у конфлікт із законом. Зокрема, мається на увазі збройних конфлікт на Сході України. Адже, діти, які стали внутрішньо переміщеними особами, найчастіше потрапляли у скрутне становище та голодували, навіть разом із сім'ями. Крім цього, звичайно відбувалися негативні зміни і у психічному стані дітей через вказані обставини. На думку науковця, все це є чинниками криміногенної орієнтації дітей, а також посилення кримінальної спрямованості поведінки тих із них, які раніше вже перебували у конфлікті з законом [2, с. 210].

Отже, на цей час стан злочинності неповнолітніх вимагає пошуку нових ефективних засобів запобігання їй, вжиття додаткових заходів з боку державних, зокрема правоохоронних, органів та громадськості, що сприяли б поступовому скороченню злочинних проявів серед підлітків. Адже, сьогоднішній стан протидії та превенції злочинності неповнолітніх не відповідає викликам сьогодення, зокрема умовам збройного конфлікту та недосконалості функціонування і координації правоохоронних органів.

Література:

1. Бахур О. Психологічна характеристика підлітків з делінквентною поведінкою. *Актуальні питання гуманітарних наук* : міжвузівський збірник наукових праць молодих учених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка / Редактори-упорядники В. Ільницький, А. Душний, І. Зимомря. Дрогобич : Посвіт. 2012. Вип. № 3. С. 220–227.

2. Головкін Б. М. Злочинність неповнолітніх як суспільна проблема. *Проблеми законності*. 2016. Вип. № 133. С. 204-217. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pz_2016_133_21.

3. Дворкова А. В. Соціальні фактори формування злочинної поведінки неповнолітніх жіночої статі. *Часопис Київського університету права*. Вип. № 4. 2010. С. 295- 299.

4. Ткачова О. В., Вітліна М. О. Чинники, що впливають на злочинність неповнолітніх. *Молодий вчений. Юридичні науки*. Вип. № 11 (63). 2018. С. 929-932.

Науковий керівник: к.ю.н., ас. Новіков О. В.

СИЛКА Є. А.,

студентка б курсу факультету адвокатури

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ТЕОРІЯ СТИГМАТИЗАЦІЇ: ВІД СТАРОДАВНОСТІ ДО СЬОГОДЕННЯ

Анотація. Розглянуто теорію стигматизації в теорії та на практиці, висвітлено ключові способи поширення стигматизації та методи запобігання надмірної стигматизації.

Ключові слова: теорія стигматизації, відхилення, девіації, інтеракціонізм, злочинність.

Аннотация. Рассмотрена теория стигматизации в теории и на практике, освещены современные способы распространения стигматизации и методы предотвращения чрезмерной стигматизации.

Ключевые слова: теория стигматизации, отклонения, девиации, интеракционизм, преступность.

Summary. The theory of stigmatization in theory and in practice is considered, modern ways of spreading of stigmatization and methods of prevention of excessive stigmatization are covered.

Keywords: theory of stigmatization, deviation, deviation, interactionism, crime.

З часів Стародавньої Греції нам у спадок перейшов термін «стигма» – тавро на тілі злочинця, раба. Наразі ж, даний термін використовується у теоріях відхилень злочинців, а саме в «теорії стигматизації». «Теорія стигматизації» виникла у працях відомого американського вченого Ф. Танненбаума у праці «Злочинність і суспільство» 1938 року. Він наполягав на тому, що особа частіше стає злочинцем не тому, що вона порушує закон, а в силу того, що на

неї навішуються певні ярлики нестандартності, що і спонукає її ставати вигнанцем, для котрого злочинна поведінка є звичною. Вчений намагався довести, що неправильне реагування на злочини соціумом є одним із факторів існування їх рецидивів [1, с. 28-29].

Що ж мається на увазі під процесом стигматизації? Хотілось би тут процитувати слова російського класика М. Ю. Лермонтова із його роману «Герой нашого часу»: «Всі читали на моєму обличчі ознаки поганих почуттів, яких не було; але їх припускали – і вони народилися». Тобто, прихильники вищезазначеної теорії вважали, що в тому разі, коли несформована особистість (дитина, підліток, особа з вадами розумового розвитку, тощо) оцінює негативно оточуючий світ, то він втрачає в собі властивість позитивного мислення.

Негативні оцінки (судження) мають дві сторони:

- 1) вони стримують від здійснення антисуспільних вчинків;
- 2) при надмірному їх застосуванні вони можуть ініціювати подальшу криміналізацію особистості (драматизація зла) [2]. Адже, навішування ярликів нерідко може стати компасом в житті молодшої людини. Як приклад, слід повернутись до тієї ж Стародавньої Греції, звідки і пішов «тренд» стигматизації. Особи, які вчиняли в ті часи злочинні проступки підлягали тавруванню та ставали вигнанцями, проте, замість корисного ефекту, ці методи провокували ще більш тяжкі злочини з боку таких «таврованих» осіб як відповідь на соціальне відторгнення.

Для нашого сучасного покоління є також важливим розуміння протидії стигматизації та допомоги соціалізації та акліматизації у правомірному середовищі осіб, які зазнали на собі подібний вплив. Адже, в XXI ст. одним із способів соціалізації є засоби масової інформації, де людина намагається утвердитись як особистість та приміряє на себе різні ролі, намагаючись відповідати популярним віянням, які в тому числі можуть популізувати насильницькі та аморальні дії. Висвітлюючи ситуації із негативним підтекстом, особа із схильністю або попереднім «бекграундом» злочинця може сприймати таку інформацію як заклик до дії. В багатьох ЗМІ рясніють заголовки із присвоєнням негативних іменників особам, що мали певний кримінальний досвід: «бандит», «уголовник» або «наркоман». Мас-медіа висувують на перший план залежність від речовини, недосконале минуле чи хворобу, підкріплюючи уявлення про те, що цей аспект займає домінуюче місце серед всіх характеристик даної особи. Вони вже не усвідомлюють себе як «громадянин», «особистість», а певним парадоксом соціуму

Подібний «домінуючий» статус, який нав'язали на таку особу пригнічує всі інші статуси індивіда у формуванні його соціального досвіду. Соціальним ефектом є також зародження в стигматизованій особистості певних невідворотних процесів: сором, депресія, відчуття упередженого ставлення, безпорадність. Це породжує закріплення статусу аутсайдера («не такий як всі»). Особа вже не прагнучиме досягти певного соціального статусу, працевлаштуватись, облаштувати побут та сімейні стосунки [3, с. 24; 4; 5].

Тому, я вважаю, що теорія стигматизація повинна бути предметом дослідження в органах пенітенціарної системи, ювенальної юстиції, адже саме ці органи здійснюють функції реабілітації та соціалізації особи в суспільстві.

Таким чином, кожен з нас відповідальний за поширення злочинності в суспільстві, адже маючи як функцію запобіжника, так, і, враховуючи вищевикладену теорію, можемо, навпаки, провокувати ріст злочинності. Тож, маємо також навчатись утримуватись від навішування і використання подібних ярликів не тільки у ЗМІ, але і в повсякденному житті.

Література:

1. Криминологія: Учебник для вузов / под ред. проф. В.Д. Малкова. 27е изд., перераб. и доп. М.: ЗАО «Юстицинформ», 2006. 528 с.

2. Френк Танненбаум. URL: <https://uk.bereawiki.com/537191-frank-tannenbaum-VXQQTК> (дата звернення: 10.11.2021).

3. Лазоренко Б. Деструктивний вплив стигматизації і дискримінації на проблемну молодь. *Психологічні перспективи*. 2008. № 12. С. 21-30.

4. Головкін Б. М. Про детермінацію злочинності. *Часопис Київського університету права*. 2020. № 1. С. 274-280. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/18081/1/Holovkin_274-280.pdf

5. Сметаніна Н. В. Наукові підходи до теорії злочинності у сучасній українській криминології : монографія / за заг. ред. В. В. Голіни. Харків : Право, 2016. 192 с.

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Сметаніна Н. В.

СІБІЛЄВ М. А.,

студент 6 курсу факультету адвокатури

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ В МЕДИЧНІЙ СФЕРІ

Анотація. Розглянуто стан корупції в медичній сфері, зокрема фальсифікації медичними працівниками COVID-сертифікатів, запропоновані загальнотеоретичні та спеціально-криминологічні заходи протидії корупції.

Ключові слова: медична сфера, корупція, COVID-сертифікат, запобігання, протидія.

Аннотация. Рассмотрено состояние коррупции в медицинской сфере, в частности, фальсификации медицинскими работниками COVID-сертификатов, предложены общетеоретические и специально-криминологические меры противодействия коррупции.

Ключевые слова: медицинская сфера, коррупция, COVID-сертификат, предотвращение, противодействие.

Summary. The abstracts considered the state of corruption in the medical sphere is considered, in particular, falsification of COVID-certificates by medical workers, general theoretical and special-criminological measures of anti-corruption are offered.

Keywords: medical sphere, corruption, COVID-certificate, prevention, counteraction.

Пандемія COVID-19, яка почалась у 2020 році зробила невідворотнім розвиток таких сфер, як доставлення товарів, електронний документообіг, дистанційне навчання та інших. Попри те, що відбувся великий внесок у розвиток медицини під час пандемії, це явище оголило і багато проблем. Багато розвинутих країн світу побачили недоліки власної медичної системи, у декілька разів збільшилось фінансування цієї сфери для боротьби з вірусом. Однак, у багатьох країнах, які розвиваються і в яких рівень корупції був високим до пандемії, була актуалізована також проблема корупції в медичній сфері [1]. Не стала виключенням і Україна.

Відомо, що наша держава, де рівень довіри до влади залишається дуже низьким, обрала такий шлях боротьби з вірусом, як вакцинація. Відповідно, вакцинація та наявність підтверджуючого сертифікату стали необхідною умовою для повернення до нормального життя. Щеплення на сьогодні є необхідним не тільки для відвідування іноземних держав, а також для користування транспортом, відвідування закладів громадського харчування та іншими повсякденними послугами. У зв'язку з цим частішають випадки придбання фальшивих COVID-сертифікатів.

Міністр внутрішніх справ повідомив про відкриття більш ніж 800 кримінальних проваджень у подібних справах [2]. Проаналізувавши Єдиний державний реєстр судових рішень можна побачити перші справи у яких фігурують медичні працівники, які сприяли отриманню фальсифікованого COVID-сертифіката особою. Так, в ухвалі Дарницького районного суду міста Києва у справі №753/20478/21 слідчим надано протокол допиту медичної сестри, яка у змові з підозрюваним у цій справі пообіцяла за 250 євро видати COVID-сертифікат без відвідування медичного закладу [3]. Особливу увагу хочеться звернути на те, що данні про такий сертифікат були внесені до автоматизованої системи «Електронна медична інформаційна система». Не має сумніву, що таких справ буде набагато більше.

До основних факторів корупції у медичній сфері відносять:

- низький рівень доходів і заробітної плати;
- відсутність ресурсів для придбання необхідного обладнання, інструментів і матеріалів;
- відсутність ресурсів для професійного розвитку й вдосконалення;
- можливість отримати безпосередньо від пацієнта більше, ніж у разі офіційної сплати коштів та інші [4].

До факторів, які сприяють купівлі фальшивих COVID-сертифікатів можна віднести такі, як:

- недовіра до вакцинації від COVID-19;
- віра людей в фейки, які розповсюджуються за допомогою соціальних мереж відносно вакцинації;
- низький рівень вакцинації медичних працівників та інші.

Міністерство охорони здоров'я робить певні кроки для боротьби з корупцією в медичній сфері. Наприклад, на сайті МОЗ міститься форма повідомлення про корупцію. Щодо боротьби з корупцією, яка викликана придбанням фальшивих COVID-сертифікатів, то МОЗ вживає таких заходів, як розвіювання міфів та фейків відносно вакцинації, поширення інформації, щодо безпечності вакцин [5]. Також, нещодавно Міністр охорони здоров'я заявив, «Ми відпрацьовуємо зараз можливість так званої ковідної амністії, як ми її називаємо» [6]. Отже, на сьогодні МОЗ вживається багато загальносоціальних заходів протидії корупції у цій сфері. Однак, очевидно, що заходи боротьби з корупцією мають бути комплексними, рішучими та всеосяжними.

Насамперед рекомендується одночасно застосовувати загальносоціальні та спеціально-кримінологічні заходи, які б допомогли зробити корупційні практики неvigідними та ризикованими [7; 8]. До спеціально-кримінологічних заходів можна віднести такі, як завчасне виявлення корупційних ризиків, у цій сфері, наприклад, обов'язкова вакцинація є потужним чинником корупції, який очевидно, не було враховано при її запровадженні. У зв'язку з цим придбання COVID-сертифікатів сприймається населенням, як компроміс, між необхідністю робити вакцинацію та власним не бажанням її робити. Також, поза увагою залишається такий потужний спеціально-кримінологічний механізм протидії, як відвернення злочинів. У такій ситуації можна було б встановити на період вакцинації камери відеоспостереження та проводити відомчі перевірки того факту, чи отримувала особа вакцину чи ні.

Отже, на сьогодні рівень корупції у медичній сфері залишається на дуже високому рівні, а заходи боротьби з корупцією виглядають неефективними та не здатні зупинити корупційні прояви. Для ефективної боротьби з корупцією в медичній сфері необхідно вживати комплексних заходів, таких як, збільшення заробітної плати медичним працівникам, постійний контроль за прийнятими рішеннями, дотримання протоколів лікування та інших заходів.

Література:

1. Transparency International. Global corruption barometer eu: people worried about unchecked abuses of power. URL: <https://www.transparency.org/en/news/gcb-eu-2021-survey-people-worry-corruption-unchecked-impunity-business-politics#>

(дата звернення: 10.11.2021).

2. Відкрито 800 кримінальних проваджень за фактом підробки сертифікатів про вакцинацію: звернення міністра внутрішніх справ. URL: <https://advokatpost.com/vidryto-800-kryminalnykh-provadzhen-za-faktom-pidrobky-sertyfikativ-pro-vaktsynatsiiu-zvernennia-ministra-vnutrishnikh-sprav/> (дата звернення: 10.11.2021).

3. Ухвала Дарницького районного суду м.Києва у справі №753/20478/21 від 09.10.2021 року.

4. Демянчук С. Єдиний медичний простір як медичний потенціал держави. Матеріали доповідей та тез III-ої всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (15 квітня 2020 року). 2010. С. 293–295.

5. Розділ «Запобігання корупції» на сайті Міністерства охорони здоров'я. URL: <https://moz.gov.ua/povidomiti-pro-korupciju> (дата звернення: 11.11.2021).

6. Куплені ковід-сертифікати: в Україні проведуть «амністію» фальшивих щеплень. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-59186431> (дата звернення: 11.11.2021).

7. Головкін Б. М. Механізм запобігання корупції. *Часопис Київського університету права*. 2018. № 4. С. 254–260. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chkup_2018_4_55

8. Сметаніна Н. В. Небезпечні наслідки корупції для особи, держави та суспільства. *Право і суспільство*. 2017. № 4, ч. 2. С. 162–165.

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Сметаніна Н. В.

СІРЕЦЬ І. А.,

*студентка 2 курсу магістратури факультету адвокатури
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

ПРОБЛЕМАТИКА ВСТАНОВЛЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ КІБЕРЗЛОЧИНЦЯ

Анотація. Розглянуто проблему встановлення особливостей формування особистості кіберзлочинця. Визначено фактори, які впливають на ступінь складності встановлення особливостей формування особистості кіберзлочинця.

Ключові слова: кіберзлочинець, особистість злочинця, пасивний кіберзлочинець, кіберзлочини, фактори впливу.

Аннотация. Рассматривается проблема установления особенностей формирования личности киберпреступника. Определены факторы, влияющие на степень сложности установления формирования личности киберпреступника.

Ключевые слова: киберпреступник, личность преступника, пассивный киберпреступник, киберпреступления, факторы воздействия.

Summary. The problem of establishing the identity of the formation of the personality of a cybercriminal has been considered. Factors which affect the degree of complexity of establishing the features of the formation of the personality of a cybercriminal have been determined.

Keywords: cybercriminal, personality of criminal, passive cybercriminal, cybercrime, impact factors.

Інформаційні технології на сучасному етапі досягли такого темпу розвитку, що вони цілком природно стали частиною повсякденного життя кожної пересічної людини. Не дивно, що з різкою популяризацією цієї сфери, стрімко зростає і кількість кіберзлочинців. Так, щорічно загальна сума збитків від «електронного грабежу» щорічно становить близько 600 млн. дол. Однак на думку спеціалістів і ця значна цифра буде лише зростати через вдосконалення методів кіберзлочинців [1, с. 60; 4; 5]. Кримінологічна наука одразу виразила неабиякий інтерес до встановлення ознак які притаманні саме кіберзлочинцям з

огляду на доволі новітній характер вчинюваних ними злочинів та загальну відмінність цієї категорії злочинців від інших. Однак, все ще актуальним залишається питання формування особистості кіберзлочинця.

Варто відзначити, що науковій доктрині відомий поділ кіберзлочинів на активні (кібертероризм, кіберпереслідування та ін.) та пасивні (кіберкрадіжки, кібершахрайство та ін.). Даний поділ прямо впливає на встановлення особливостей особистості кіберзлочинців, адже фактично в активній кіберзлочинності чітко простежується притаманний їй насильницький характер.

Найбільший інтерес, на нашу думку, становить саме особистість пасивного кіберзлочинця, як менш окресленого та чіткого. Як зазначає, О. В. Ткачова, особу пасивного кіберзлочинця взагалі варто розглядати не як особистість, а як загальне сукупне явище, яке має приблизний набір характеристик, які не можуть бути визнані остаточними чи стовідсотково вірними, оскільки особа пасивного кіберзлочинця найвищого рівня (який і є найбільш небезпечним) майже невідома людству [2, с. 202].

На нашу думку, даний підхід здається більше ухиленням від проблеми встановлення особливостей формування особистості кіберзлочинця шляхом наділення особистості певним загальним набором характеристик, ніж спробою її вирішити. Невизнання пасивного кіберзлочинця особистістю та не встановлення його характерних ознак не дасть змогу розробити ефективну стратегію та тактику протидії таким видам кримінальних правопорушень, що призведе до неконтрольованого зростання чисельності їх вчинення.

Однак, слід відмітити цілком правильне визначення ступені складності даної проблематики. Окрім, «розмитості» особистості пасивного кіберзлочинця, можна також відмітити швидкоплинність процесів розвитку як суспільства, так й інформаційних технологій. Тобто навіть якщо виокремити певну особливість притаманну кіберзлочинцям пасивного характеру, то не можна дати гарантії про те, що така особливість буде зберігатися за ними лічені роки, не кажучи вже про більш тривалий термін.

Так, О. М. Кравцова вказує, що більшість кіберзлочинців мають вищу освіту, однак наразі вже можна цілком ствердно говорити про переважання так званих «самоучок» над тими особами хто має освіту у відповідній галузі через те, що доступ до освіти в галузі кібербезпеки став значно легшим з огляду на значну кількість навчальних матеріалів які доступні в мережі Інтернет [3, с. 48].

На нашу думку, також однією з проблем яка стоїть на шляху до встановлення особливостей формування особистості кіберзлочинця є те, що його адаптація в соціальних групах(сім'я, школа, заклад вищої освіти, робота) в більшості своїй проходить плавно та без яскраво виражених відмінностей від будь-якої іншої особи.

Отже, як було вищезазначено, проблематика встановлення особливостей формування особистості кіберзлочинця, а особливо пасивного, є вкрай важкою з огляду на багатогранність та мінливість характерних притаманних їй ознак. Однак, враховуючи щорічне зростання кіберзлочинності по всьому світі, дану проблему необхідно вирішувати задля того, щоб виробити ефективну систему

протидії кіберзлочинності. Розпочати її вирішення доцільно саме з встановлення факторів, які впливають формування особистості кіберзлочинця.

Література:

1. Сметаніна Н. В. Національний і міжнародний досвід визначення та розрахунку ціни кіберзлочинності. *Міжнародні стандарти з кібербезпеки та їх застосування в Україні* : матеріали круглого столу. м. Харків, 19 квіт. 2016 р. Харків, 2016. С. 59–61.

2. Ткачова О. В., Науменко К. В. Кримінологічна характеристика кіберзлочинця. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2018. № 2. с. 200–204. URL: http://lsej.org.ua/2_2018/54.pdf (дата звернення: 10.11.2021).

3. Кравцова М. О. Сучасний кіберзлочинець: кримінологічна характеристика особистості. *Митна справа*. 2015. № 4(100). с. 46–53. URL: <https://cutt.ly/ARLB8aX> (дата звернення: 11.11.2021).

4. Головкін Б. М. Види злочинності . *Журнал східноєвропейського права*. 2015. №. 18. С. 14–21. URL: http://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2015/08/golovkin_18.pdf

(дата звернення: 11.11.2021).

5. Таволжанський О. В. Сучасні реалії кіберпростору України. *Забезпечення правопорядку в умовах коронакризи* : матеріали панельної дискусії IV Харків. міжнар. юрид. форуму, м. Харків, 23–24 верес. 2020 р. Харків, 2020. С 203–208.

Науковий керівник- к.ю.н., доц. Сметаніна Н. В.

СМАГА А.В.

студент 6 курсу, 6 групи,

Інституту прокуратури та кримінальної юстиції

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ПРОТИДІЯ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ

Анотація. Розглянуто загальносоціальні та спеціально-кримінологічні заходи запобігання корупційній злочинності, корупційну злочинність як об'єкт кримінологічної характеристики та проаналізовано її кримінологічно значущі ознаки.

Ключові слова: корупційна злочинність, запобігання, протидія, антикорупційні заходи.

Анотація. Рассмотрены общесоциальные и специально-криминологические меры предотвращения коррупционной преступности, коррупционная преступность как объект криминологической характеристики и проанализированы ее криминологически значимые признаки.

Ключевые слова: коррупционная преступность, предотвращение, противодействие, антикоррупционные меры.

Summary. General social and special criminological measures to prevent corruption crime, corruption crime as an object of criminological characteristics are considered and its criminologically significant features are analyzed.

Keywords: corruption crime, prevention, counteraction, anti-corruption measures.

Чинний механізм кримінально-правової протидії корупції за довгий час свого існування підтвердив свою неадекватність тим правовідносинам, охороняти які є його призначення. Зазначений висновок обґрунтовується високою латентністю корупційних злочинів в Україні (вище 95%).

Зазначене вище зумовлює необхідність шукати основу фактичної недовіри чинного механізму кримінально-правової протидії корупції. У науковій літературі висловлювалися різні погляди на причину низької ефективності механізму кримінально-правової протидії корупції в Україні.

До таких причин, зокрема, зараховують: 1) недосконалість нормативного забезпечення антикорупційної діяльності; 2) вибіркоче застосування антикорупційних норм; 3) низький рівень соціальної культури;

4) наявне корупційне середовище тощо.

На думку академіка О.М. Костенко корупція в Україні сьогодні має особливості, які відрізняють її від корупції в розвинутих країнах. А саме що це – корупція кризового типу. Зазначений тип корупції полягає в тому, що це корупція, яка: а) породжується кризовими явищами сучасного українського суспільства; б) здатна поглиблювати кризу цього суспільства, маючи властивість зводити нанівець будь-які політичні, економічні, правові, моральні реформи в Україні. [1]

Зазначена властивість розкриває ґрунт на якому осіла корупція. Її негативний вплив на суспільство, не може бути придатним для побудови конкретних антикорупційних засобів, що змогли б зламати фундамент, на якому вона міцно витримує засоби, введені антикорупційною реформою.

Як показує міжнародний досвід, жодна із соціально-економічних систем не мала і не має повного імунітету від корупції – змінюються лише її обсяги та прояви. Відтак корупційні злочини неможливо ліквідувати в якійсь конкретній державі чи на якомусь етапі історичного розвитку. Максимум, чого можна досягти, – це: зменшити їх рівень та локалізувати сфери розповсюдження; пом'якшити небезпеку корупційних проявів та їх вплив на різні соціальні процеси.

Одним із основних складників протидії корупції є політична воля керівництва держави. Під політичною волею розуміються дійсні наміри політичного керівництва країни реально протистояти корупції в усіх її виявах і на всіх рівнях державної влади. Політична воля має полягати в створенні такого правового поля для діяльності державного апарату, яке б сприяло абсолютній недоцільності зловживання службовим становищем через створення відповідних стимулів і встановлення жорсткої відповідальності. У пункті 1 робочого документа, підготовленого Секретаріатом ООН за результатами 11-го Конгресу Організації Об'єднаних Націй із запобігання

злочинності та кримінального правосуддя, акцентується, що для боротьби з корупцією необхідний насамперед твердий настрій на цю діяльність з боку політичного керівництва. Це особливо важливо в тих випадках, коли корупція пустила глибоке коріння серед представників політичної еліти.

Головні антикорупційні заходи в Україні: визначення стратегії соціально-економічного розвитку та здійснення адміністративної реформи; будівництво правової держави і громадянського суспільства – основа запобігання корупційній злочинності; формування ідеології державної служби, тобто її моральних принципів і цінностей; забезпечення прозорості державної влади, що вирішує такі завдання: повертає віру людей до державних структур; створює несприятливі умови для вчинення корупційних злочинів; вдосконалення антикорупційного законодавства; реальний вияв політичної волі.

З метою вдосконалення діяльності правоохоронних органів, що здійснюють виявлення злочинів у сфері службової діяльності, необхідно: переорієнтувати їх із виявлення незначних фактів корупції на виявлення найбільш небезпечних злочинів, а також проявів у найбільш важливих сферах життя держави та у сферах, де ця злочинність набула найбільшого розповсюдження; розробити і запровадити в діяльність правоохоронних органів необхідні методики виявлення та збору інформації про факти корупції на різних рівнях державного управління; розв'язати колізію, що існує у чинному законодавстві, щодо порядку надання інформації правоохоронним органам відносно коштів та майна окремих юридичних та фізичних осіб. [2]

Організація та ефективне здійснення запобігання корупційній злочинності вимагають належного теоретико-методологічного забезпечення, наукової розробки питань функціональної, організаційної та правової основи запобіжної діяльності.

Необхідною передумовою визначення та практичної реалізації комплексу загальносоціальних і спеціально-кримінологічних заходів запобігання корупції є кримінологічне дослідження та характеристика корупційної злочинності як соціально-правового явища.

Література:

1. Михайленко Д. Г. Протидія корупційним злочинам засобами кримінального права: кон-цептуальні основи : монографія / Д. Г. Михайленко. – Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2017. – 582 с.

2. Сергій Шило, Кримінологічні напрями запобігання корупції в Україні <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2019.9.40>

Головкін Б.М. Механізм запобігання корупції // Часопис Київського університету права. 2018. № 4. С. 254-260. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chkup_2018_4_55

3. Таволжанський О. В. Цифровізація публічних послуг як основний інструмент протидії корупції / О. В. Таволжанський // Запобігання корупції у приватному секторі : матеріали наук. – практ. онлайн «круглого столу», присвяченого 25-річчю із дня створення НДІ вивчення проблем злочинності та

95-річчю із дня народження акад. Володимира Сташиса (м. Харків, 1 лип. 2020 р.). – Харків : Право, 2020. – 214 с.

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Таволжанський О.В.

СМОЛЯКОВ Г.К.,

*студент 6 курсу міжнародно-правового факультету 1 групи
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

ЩОДО СТАНДАРТІВ ЗАХИСТУ ВИКРИВАЧІВ КОРУПЦІЙНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ (МІЖНАРОДНИЙ ТА ВІТЧИЗНЯНИЙ ДОСВІД)

Анотація. В роботі розглянуті особливості захисту осіб, що повідомляють про корупційні правопорушення. Досліджено правове регулювання такого захисту в Україні та деяких країнах Європи.

Ключові слова. Викривач, корупційне правопорушення, захист.

Аннотация. В работе рассмотрены особенности защиты лиц, сообщающих о коррупционных правонарушениях. Исследовано правовое регулирование такой защиты в Украине и некоторых странах Европы.

Ключевые слова. Обличитель, коррупционное правонарушение, защита.

Summary. The paper considers the peculiarities of the protection of persons who report corruption offenses. The legal regulation of such protection in Ukraine and some European countries is studied.

Keywords. Whistleblower, corruption offense, protection.

Проблема поширення корупційних злочинів є доволі актуальною для нашої країни. Не зважаючи на наявність антикорупційного законодавства та системи органів, що уповноважені запобігати та протидіяти корупційним правопорушенням, дане негативне явище продовжує існувати.

По своїй природі, більшість корупційних злочинів є латентними, оскільки в більшості таких випадків відсутня якась явна постраждала сторона чи особа, яка особисто зацікавлена повідомити про злочин. При цьому необхідно розуміти, що викривач такого кримінального правопорушення потребує захисту.

Так, відповідно до частини 1 статті 1 Закону України «Про запобігання», викривачем є фізична особа, яка за наявності переконання, що інформація є достовірною, повідомила про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень цього Закону, вчинених іншою особою, якщо така інформація стала їй відома у зв'язку з її трудовою, професійною, господарською, громадською, науковою діяльністю, проходженням нею служби чи навчання або її участю у передбачених законодавством процедурах, які є обов'язковими для початку такої діяльності, проходження служби чи навчання [1]. Із законодавчого визначення виходить,

що викривач надає відомості про корупційне або пов'язане з корупцією правопорушення, чим наражає себе на небезпеку.

Також даний Закон встановлює положення про те, що за наявності загрози життю, житлу, здоров'ю та майну викривачів, їх близьких осіб у зв'язку із здійсненим повідомленням про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень цього Закону правоохоронними органами до них можуть бути застосовані правові, організаційно-технічні та інші спрямовані на захист від протиправних посягань заходи, передбачені Законом України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві»[1].

Проте Шостко О.Ю. зазначає, що незважаючи на наявність норм окремих законодавчих актів, які стосуються захисту викривача, належної правової бази та детальних механізмів правового захисту викривачів, які б комплексно вирішували проблему, до цього часу в Україні немає. Тому поодинокими є випадки, коли особи повідомляють про факти вчинених суспільно небезпечних діянь за місцем роботи або навчання, оскільки таке викривання пов'язано зазвичай із негативними наслідками для таких осіб: цькуванням, доганами, залякуванням, звільненням із роботи, кримінальним переслідуванням і навіть убивством [2, с.147]. Вирішенням цієї проблеми може бути запозичення міжнародного досвіду з цього питання та вдосконалення на основі нього вітчизняного законодавства.

Цікавий засіб забезпечення безпеки викривача запроваджено в країнах Балтії. Бюро запобігання та боротьби з корупцією Литви розглядає також й анонімні повідомлення щодо фактів порушень. Анонімні повідомлення про факти порушень, які розслідуються так само, як і адресовані від конкретної особи[3]. Проте, поводження з анонімними повідомленнями є спірним питанням, оскільки у випадку їх хибності та недостовірності, притягнення до відповідальності недобросовісного викривача стає неможливим.

Також можна звернути увагу на законодавство Румунії. Відповідно до Закону Румунії «Про захист співробітників органів державної влади, державних установ та інших підрозділів, у разі повідомлення про порушення закону», конфіденційність особистості викривача має бути забезпечена, якщо людина, яку викрили, знаходиться вище за становищем або має владу контролювати, перевіряти або оцінювати осіб, які повідомили про факти порушень (якщо повідомлення про факти порушення стосується корупційних кримінальних злочинів, приховування особи застосовується на основі Положення про захист свідків). Дисциплінарні або адміністративні стягнення можуть бути скасовані судом під час розгляду трудових спорів, якщо стягнення були застосовані після доброзичливої дії викривача. Суд перевіряє пропорційність стягнень, порівнюючи їх з практикою санкціонування чи з іншими аналогічними справами [4].

Отже, законодавство України потребує впровадження правових засобів для захисту осіб, які повідомляють про факти порушень та заходів для забезпечення того, щоб цей захист дійсно буде ефективним, включаючи

підвищення обізнаності про важливість повідомлення про факти зловживання владою та недопущення виникнення негативних упереджень щодо людей, які повідомляють про це через свої переконання та суспільний інтересі. Крім того можна спробувати заохочення повідомлення про підозру у корупції, коли мотиви викривача не є суто корисними.

Література:

1. Про запобігання корупції: Закон України від 10.11.2021 № 1700-VII № <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>

2. Шостко О.Ю. Правовий захист викривачів корупційних правопорушень. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2017. № 3. С. 146 – 150. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/12958/1/Shostko_146-150.pdf

3. Міжнародні стандарти захисту викривачів URL: <https://www.slideshare.net/undpukraine/ss-70743998>

4. Захист викривачів: Проблеми та можливості для місцевих і регіональних органів влади URL: <https://rm.coe.int/-/16809c9053>

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Оболонцев В.Ф.

СМУШАК Д. Р.,

студентка 6 курсу факультету адвокатури

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ЗАПОБІГАННЯ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Анотація. Розглянуто проблему торгівлі людьми як транснаціонального злочину, наведено перелік потенційних жертв торгівлі людьми, запропоновані заходи щодо запобігання торгівлі людьми.

Ключові слова: торгівля людьми, запобігання, заходи.

Аннотация. Рассмотрена проблема торговли людьми как транснационального преступления, приведен перечень потенциальных жертв торговли людьми, предложены мероприятия относительно предотвращения торговли людьми.

Ключевые слова: торговля людьми, предотвращение, мероприятия.

Summary. The problem of human trafficking as a transnational crime is considered, the list of potential victims of human trafficking is given, measures to prevent human trafficking are proposed.

Keywords: human trafficking, prevention, measures.

Гострою глобальною проблемою сьогодення є торгівля людьми, яка досягла широких масштабів свого поширення по всьому світу. Це явище, будучи сучасною формою рабства, є прибутковим нелегальним бізнесом, його жертвами стають малі діти, підлітки, чоловіки та жінки. Торгівля людьми суперечить гуманістичним і демократичним принципам, встановленим Загальною декларацією прав людини (1948 р.), Конвенцією про захист прав людини та основних свобод (1950 р.), Міжнародними пактами про громадянські та політичні права (1966 р.) та іншими міжнародно-правовими актами. Не може бути жодного сумніву в тому, що торгівля людьми загрожує людській гідності і

основним свободам її жертв і що її не можна вважати сумісною з демократичним суспільством [3; 4; 5].

Доволі часто метою торгівлі людьми виступає сексуальна експлуатація, використання у порнобізнесі, примусова праця, вилучення органів, жебракування, проведення дослідів над людиною без її згоди, використання у збройних конфліктах, втягнення у злочинну діяльність, усиновлення [1, с.84]. Сприятливими для торгівлі людьми є як надмірний достаток певної країни, так і критична бідність. У першому випадку формуються «споживачі», а вдругому – «продукт» їхнього споживання, так званий «живий товар». Тому твердження, що торгівля людьми – це проблема бідних країн, є помилковим, адже країнами призначення є економічно розвинені держави, в яких існує попит на «живий товар». Так би мовити, «злочинний попит» породжує «злочинну пропозицію» [2, с.113].

Щодо заходів боротьби із торгівлею людьми, то варто зазначити, що вони повинні ґрунтуватися на комплексному підході та реалізовуватись шляхом консолідації зусиль урядових структур, міжнародних організацій, кожного окремого члена суспільства як країн походження, так і країн призначення і транзиту. На сьогодні уряди багатьох країн та міжнародне співтовариство загалом зацікавлені в вирішенні та подоланні проблеми торгівлі людьми, зокрема, на сучасному етапі протидія торгівлі людьми відбувається на всіх рівнях – від центрального (державного) до глобального на рівні міжнародних організацій. Основними міжнародними організаціями, які протидіють поширенню цього явища, є: ООН, Міжнародний кримінальний суд, Рада Європи, ОБСЄ, ЄС. До боротьби задіяні також відповідні міністерства держав, правоохоронні органи, такі структури, як Інтерпол, Європол, Регіональний центр Південно-Східної Європейської ініціативи співробітництва у боротьбі з транснаціональною злочинністю та ін. [2, с.116].

Першим кроком до запобігання торгівлі людьми є визначення стратегій боротьби з торгівлею людьми, які повинні бути включені в кожен сферу державної політики. Для запобігання торгівлі людьми з боку держави – варто посилити державний контроль за діяльністю організацій, що надають шлюбні, туристичні та інші послуги, а також послуги з працевлаштування громадян за кордоном, оскільки саме вони найчастіше служать каналом торгівлі людьми. Не менш важливо посилити контроль за процесом усиновлення іноземними громадянами українських дітей та стежити за їхньою подальшою долею [1, с.85].

Слід також проводити просвітницько-інформативні заходи серед уразливих груп населення, які можуть бути втягнені у торгівлю людьми, зокрема, серед молоді, задля обговорення цієї проблеми. Той факт, що більше половини всіх жертв торгівлі людьми молодше 18 років, дає молодим людям можливість усвідомити важливість їхнього потенціалу для запобігання цій незаконній торгівлі. Варто надавати комплексу допомогу та підтримку людям, які стали жертвами торгівлі людьми, наприклад, необхідно чітко визначити відповідальність осіб за дотримання і захист прав осіб, які стали жертвами

торгівлі людьми, прописати норми, які регулювали би статус потерпілого, створити обов'язковий пакет послуг для них.

Тому, щоб зменшити випадки торгівлі людьми необхідно підвищити проінформованість населення щодо соціальної проблеми торгівлі людьми, уразливі групи, які можуть стати жертвами, повинні бути обачними та обізнаними, щоб не потрапити до рук осіб, які займаються торгівлею людьми. Не менш важливим є те, що у разі, якщо і сталася така ситуація, людина повинна знати, що може звернутися до відділу поліції/служб соціального захисту населення, де їй нададуть комплексну допомогу.

Література:

1. Александренко О. В., Веселовська Н. О. Актуальні питання протидії торгівлі людьми в Україні. *Молодий вчений*. 2014. №9. С. 84–86.

2. Краєвська О., Базів Н. Торгівля людьми як глобальна проблема сучасності. *Вісник Львівського університету. Серія міжнародні відносини*. 2020. №31. С.111-117.

3. Сметаніна Н. В. Наукові підходи до теорії злочинності у сучасній українській кримінології : монографія / за заг. ред. В. В. Голіни. Харків : Право, 2016. 192 с.

4. Головкін Б. М. Як стають жертвами злочинів. *Проблеми законності*. Вип. 136. 2017. С. 161 – 172. URL:http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pz_2017_136_19

5. Сметаніна Н. В., Дойонко О. В. Міжнародний досвід захисту прав жертв злочинів. *Право і суспільство*. 2018. № 6, ч. 2. С. 178–182.

Науковий керівник- к.ю.н., доц. Сметаніна Н. В.

СОБОЛЕНКО В. В.

студент 2 курсу магістратури Інституту прокуратури та кримінальної юстиції Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ СЕРІЙНОГО ВБИВЦІ

Анотація. Розглянуто особливості формування особистості серійного вбивці, визначено основні фактори, які впливають на процес формування такої особистості. Досліджено значення стрес-факторів в процесі формування особистості серійного вбивці.

Ключові слова: серійний вбивця, особистість злочинця, конкретна життєва ситуація, стрес-фактор, почерк, образ дії.

Аннотация: Рассматривается особенность формирования личности серийного убийцы, определены основные факторы, которые влияют на процесс формирования такой личности. Исследовано значение стресс-факторов в процессе формирования личности серийного убийцы.

Ключевые слова: серийный убийца, личность преступника, конкретная жизненная ситуация, стресс-фактор, почерк, образ действия.

Summary: Features of formation of the personality of the serial killer are considered, the basic factors influencing process of formation of such personality are

defined. The importance of stress factors in the process of personality formation of a serial killer is investigated.

Key words: serial killer, the identity of the offender, a specific life situation, stress factor, profile, modus operandi.

Історично склалось, що серійні вбивства набули виключного статусу в умовній «ієрархії» небезпечності кримінальних правопорушень через свій, в більшості випадків, наджорстокий характер. Це вплинуло й на підвищений інтерес до цієї категорії справ як з боку науковців-правників, так і з боку працівників правоохоронних органів. Особливою увагою в контексті дослідження серійних вбивств користується встановлення характерних ознак особистості серійного вбивці, визначення притаманних саме такій особі особливостей формування та становлення її як серійного вбивці.

Про підвищений інтерес до цієї проблематики свідчить достатньо велика кількість наукових праць вчених, які приділяли свою увагу як дослідженню особистості серійного вбивці, так і конкретно особливостям формування психологічних аспектів такої особи. Серед таких науковців можна назвати Ю. М. Антоняна, М. М. Бабаєва, О. М. Бандурку, Б. М. Головкіна, Ю. В. Бауліна, А. Ф. Зелінського, О. С. Саїнчина та інших.

Проблема дослідження особливостей формування особистості серійного вбивці носить в собі міждисциплінарний характер через те, що дану проблему одночасно можна досліджувати як з боку кримінології, так і з боку юридичної психології та психіатрії. Однак, як зазначає Б. М. Головкін, безпосередній кримінологічний інтерес становлять продуковані психічними розладами зміни особистості, що впливають на якість соціалізації та специфіку мотивації особи злочинця [1, с. 83].

Особливої уваги в контексті аналізу особистості серійного вбивці заслуговує встановлення факту того, що певна конкретна особа вчиняє серійні вбивства, а не просто мають місця багатоепізодні кримінальні правопорушення. Характерною особливістю серійних вбивць є притаманний особі її «modus operandi» та унікальний «почерк». Під «modus operandi» розуміють певний образ дій злочинця, тобто те, яким чином він вчиняє свої злочини (умовлянням жертви, обманом змушує піти за ним, використовує лікарські препарати для приведення жертви в безпорадний стан та таке інше), однак через дану характеристику важко встановити широкий спектр характерних особливостей особистості серійного вбивця через те, що образ дії не є унікальною характеристикою особистості та може бути ідентичним у двох цілком незнайомих людей.

Іншу ж частину діяльності серійного вбивці становить його «почерк». Під «почерком» слід розуміти те, заради чого особа вчиняє ці злочини, тобто чи особа вчиняє вбивства заради задоволення своєї статевої пристрасті з вбитими ж нею жертвами, чи вона вчиняє ці злочини заради помсти конкретній людині та екстраполює свої негативні почуття до жіночої або чоловічої статі, чи можливо особа вчиняє ці вбивства заради відчуття влади над ситуацією, над іншою особою та таким чином підіймає свою самооцінку, яка у звичному житті

серійного вбивці не є на достатньо високому рівні. Тож якщо «modus operandi» може бути однаковим в двох різних осіб, то «почерк» завжди є унікальним для кожної конкретної особи, адже відповідає за задоволення унікальної патологічної потреби особистості серійного вбивці.

Говорячи про особливості формування особи серійного вбивці, неможливо оминати своєю увагою той факт, що особистість більшості серійних вбивць починає формуватися вже в дитячому віці. Першим соціальним інститутом для людини є сім'я і у разі, якщо адаптація в даному середовищі, панівна атмосфера та ставлення до дитини є вкрай негативними, то це обов'язково залишить на дитині свій відбиток. Проведені дослідження з приводу аналізу особистостей серійних вбивць дали змогу встановити три маркери, які були притаманні серійним вбивцям у дитинстві та можуть вказувати на те, що в майбутньому особа потенційно може стати на шлях серійних вбивств. Цими маркерами є: енурез, прояв жорстокості до тварин та до дітей молодших за віком, та потяг до вчинення підпалів [2].

Однак не слід одразу говорити про те, що діти які вчиняють такі дії, зі стовідсотковою гарантією стають серійними вбивцями, хоча з цих поведінкових особливостей впливає інша характерна особливість особи серійного вбивці, а саме так звана «маска нормальності». Під цим феноменом розуміється, що особливості психіки серійного вбивці дозволяють скинути весь вантаж несвідомої напруги в одномоментному акті, що призводить до зникнення передумов функціонування механізмів захисту психіки. Вбивця не докладає багато зусиль, щоб виглядати нормальною людиною після скоєння злочину, позбавлений вантажу інстинктів, він являє собою зразок психічно здорової, абсолютно врівноваженої людини [3, с. 14].

Більшість осіб, які хоча й можуть мати певні нахили в бік можливості скоєння ними вбивства, або можуть мати певні фантазії з даного приводу, все ж таки не так часто наважуються реалізувати свої наміри без видимої причини. В кримінології таку причину називають конкретною життєвою ситуацією, або ж її можна назвати «стрес-фактором». Даний стрес-фактор довершує процес формування особистості серійного вбивці, адже з цього моменту особа втрачає той чинник, що міг її стримувати, або ж навпаки для неї настає така ситуація, коли почати реалізовувати свої фантазії є найбільш раціональним виходом. Такими стрес-факторами зазвичай бувають втрата роботи, закінчення романтичних відносин зі своїм партнером, або ж смерть близької особи. Ці фактори дають такий емоційний поштовх особі, який довершує психологічне переконання особи в тому, що вона має почати реалізовувати свої злочинні фантазії та наміри в реальному житті.

Отже, на основі всього вищенаведеного можна зробити висновок, що проблематика дослідження особливостей формування особи серійного вбивці є вкрай складним питанням з огляду на глибокий ступінь патологій цієї категорії злочинців. Найбільш повну відповідь на питання про формування особи серійного вбивці, на нашу думку, слід шукати саме в рамках першої соціальної групи, в якій розвивається людина: в родині. З огляду на складність даної

проблематики потребується продовження доктринальної дискусії по встановленню характерних особливостей формування особистості серійного вбивці.

Література:

1. Головкін Б. М. Корисливі насильницькі злочинці: психічні і поведінкові розлади. *Наука і правоохоронна*. 2009 р. № 4(6). с. 83-86. URL: <https://cutt.ly/ORPWP81>
2. Дуглас Д. Е., Олшейкер М. Мисливець за розумом. 1995 р.
3. Саїнчин О. С. Криміналістична характеристика серійних вбивств: аналіз структури. *Вісник*. 2012. №8(27). с. 11 - 14. URL: <http://www.pravoznavec.com.ua/period/article/2956/%CE>
4. Головкін Б.М. Теперішнє і майбутнє кримінології //Проблеми законності. Харків : Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого. 2020. № 149. С. 168- 184. URL: <https://dspace.nlu.edu.ua/handle/123456789/18080>
Науковий керівник: к.ю.н., доц. Таволжанський О. В.

СОКОЛЬСЬКА І.О.,

*студентка б курсу факультету адвокатури
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

ВІКТИМОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЖЕРТВ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА

Анотація. У тезах розглянута віктимологічна характеристика жертв домашнього насильства. Проаналізовані особливості віку, статі, соціального статусу жертв, їх поведінкові особливості.

Ключові слова: домашнє насильство, жертви домашнього насильства.

Аннотація: В тезисах рассмотрена виктимологическая характеристика жертв домашнего насилия. Проанализированы особенности возраста, пола, социального статуса жертв, их поведенческие особенности.

Ключевые слова: домашнее насилие, жертвы домашнего насилия.

Summary: In the theses discussed the victimological characteristics of victims of domestic violence. The features of age, gender, social status of victims, their behavioral characteristics are analyzed.

Keywords: domestic violence, victims of domestic violence.

Домашнє насильство являє собою проблему соціального та юридичного характеру. Воно є результатом усвідомлених дій особи, яка його вчиняє, однак обмежитися лише вивченням особистості злочинця, на нашу думку, є неправильним, адже для розуміння серйозності проблеми та виділення детермінантів злочинної поведінки важливо приділити увагу й характеристиці жертв домашнього насильства.

Поняття домашнього насильства визначено у п.3 ч.1 ст.1 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» [1]. Таке насильство поділяється на фізичне, сексуальне, психологічне та економічне. Вчиняється

воно щодо членів сім'ї, родичів, колишньої жінки/чоловіка, осіб, які спільно проживають, але не перебувають у шлюбних чи родинних відносинах.

Жертви домашнього насильства можуть мати абсолютні різні, притаманні лише їм особливості, проте всіх їх пов'язує загальне явище – насилля зі сторони близьких. Класично, вважається, що жертвами домашнього насилля є здебільшого жінки, однак за 2020 рік кількість звернень чоловіків з приводу домашнього насильства склала близько 13% [2]. Домінування серед жертв осіб жіночої статі пояснюється низкою факторів. По-перше, жінка часто може виступати ініціатором зіткнень, адже маючи правомірну мету змінити поведінку та статус чоловіка, нерідко може виражати це в образливій для чоловіка формі. Це можуть бути різні докори, образи, приниження. Чоловіки ж, використовуючи свою фізичну перевагу, самостверджуються та зганяють гнів, невдоволення та роздратування на більш слабких і незахищених жінках [3, с. 138]. Також жінки стають жертвами домашнього насилля через усталені стереотипи, ніби жінка є домашньою господаркою, а право її голосу у вирішенні буденних справ майже відсутнє. Чоловіки вважають, що це їхнє головне «призначення» у житті, а будь-яка «непокора» чоловікові сприймається як порушення встановлених правил і може стати причиною насильства. Крім того, через такі гендерні кліше жінки часто присвячують себе дітям і дому, в той час як основним призначенням чоловіка є забезпечення сім'ї. У такому разі може проявлятися економічне насильство. Н. В. Сметаніна, досліджуючи питання ціни домашнього насильства в Україні, зазначає, що ціна такого насильства над жінками в Україні – витрати, які несе держава і самі сім'ї досягає \$ 208 млн в рік. В суму цих витрат у розрахунку на одну жінку включають: збитки від втрати заробітку, адміністративні витрати, юридичні консультації, транспортні витрати, оренда житла, переїзд, медичні послуги, придбання ліків, збитки від втрати майна, консультації психологів та інші [4, с. 528].

Чоловіки ж, стаючи жертвами домашнього насильства, часто не звертаються за допомогою, адже стереотипне мислення у суспільстві, що «чоловіки не плачуть та не мають права на слабкість», а також побоювання стати посміховиськом спричиняють значний тиск на свідомість та психологічний стан осіб чоловічої статі. Здебільшого жертвами таких кримінальних правопорушень стають чоловіки пенсійного віку, які страждають від насильства з боку своїх дітей та дорослих онуків [2; 6].

Найбільш віктимною є вікова група 36-45 років, представники якої страждають від насильства в сім'ї майже в кожному третьому випадку (27,9 %) [5]. Як зазначає М. Г. Кузнецов, жертвами домашнього насильства часто стають особи, які не зайняті суспільно корисною працею, що є результатом таких чинників: сучасна загальносуспільна проблема працевлаштування; низький освітній і кваліфікаційний рівень, що не дозволяє конкурувати на ринку праці; небажання працевлаштуватися, що свідчить про схильність до ведення паразитичного способу життя [3, с.139-140].

Не можна також і оминати тему алкогольної залежності. Безумовно, алкогольне сп'яніння впливає на поведінку потерпілих, знижує здатність потенційної жертви правильно оцінити ситуацію та можливості опору; у стані сп'яніння частіше й простіше зав'язуються випадкові знайомства, потерпілі частіше стають ініціаторами сварок і бійок, провокуючи своїми діями тих, хто, зрештою, стає особами, які вчиняють насильство.

Жертвами домашнього насильства також стають особи похилого віку, малолітні та неповнолітні, індивіди, які мають певні особливості психіки, відсталість розумового розвитку або ж мають інші психічні вади. Це пов'язано з їх безпорадністю, неможливістю контролювати та повністю усвідомлювати свої дії та дії інших осіб. Тобто, вони часто можуть елементарно не розуміти факту застосування насилля та протизаконності поведінки кривдника.

Таким чином, домашньому насильству уражені різні категорії осіб незалежно від віку, професії, освіти тощо. В кожній конкретній ситуації портрет жертви домашнього насильства має важливе значення для кваліфікації вчиненого та визначення міри покарання винного та для вжиття заходів загального та індивідуального запобігання з метою зниження рівня домашнього насильства.

Література:

1. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07.12.2017 р. № 2229-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text> (дата звернення: 28.10.2021).

2. 13% звернень щодо домашнього насильства надходить від чоловіків – ЛаСтрада Україна. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-domashnie-nasylstvo-choloviky/30581550.html> (дата звернення: 29.10.2021).

3. Кузнецов М. Г. Віктимологічний портрет жертви домашнього насильства, що є небезпечним для життя. *Вісник Пенітенціарної асоціації України*. 2019. № 1. С. 136-144. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bpau_2019_1_14 (дата звернення: 27.10.2021).

4. Сметаніна Н. В. Визначення ціни домашнього насильства: національний і міжнародний досвід. *Юридична осінь 2019 року* : зб. тез доп. та наук. повідомл. учасників міжнар. наук.-практ. конф. молодих учених (м. Харків, 29 листоп. 2019 р.). Харків, 2019. С. 526–529.

5. Насильство в сім'ї. URL: https://www.mindmeister.com/generic_files/get_file/1369597?filetype=attachment_file (дата звернення: 29.10.2021).

6. Головкін Б. М. Як стають жертвами злочинів. *Проблеми законності*. Вип. 136. 2017. С. 161 – 172. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pz_2017_136_19

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Сметаніна Н. В.

СОКУРЕНКО В. А.,

студентка 2 курсу магістратури

*Інституту підготовки кадрів для органів юстиції України
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

ФОНОВІ ЯВИЩА ЯК ПЕРЕДУМОВИ РОЗВИТКУ ЗЛОЧИННОСТІ

Анотація: розглянуто природу фонових явищ та їх вплив на злочинність.

Ключові слова: злочинність, фонові явища, класифікація фонових явищ.

Аннотация: рассмотрена природа фоновых явлений и их влияние на преступность.

Ключевые слова: преступность, преступление, фоновое явление, девиация, противодействие.

Summary. The author considers the concept of background phenomena and the impact of background phenomena on crime.

Keywords: crime, crime, background phenomenon, deviation, prevention.

Злочинність – це не перманентне соціально негативне явище, що носить кримінально-правовий характер та є відображенням повторюваності вчинення певних злочинів у визначених територіальних межах. Злочинність не можна охарактеризувати як самостійне, абсолютно автономне від інших впливів, явище, тому що завжди є фактори, тригери, що створюють той «правильний ґрунт» для поширення відповідного виду злочину серед представників конкретної соціальної спільноти на певній території. У зв'язку з цим, одним з важливих аспектів запобігання злочинності є аналіз фонових для неї явищ та правильна робота з ними, оскільки зменшення негативних наслідків від них, у свою чергу, зменшуватиме і злочинність.

Фонові явища являють собою форми поведінки, які характеризуються деструктивним впливом, дестабілізують суспільні відносини, створюючи при цьому комфортне середовище для зародження, розвитку та поширення злочинних діянь. Фонові явища – продукт соціальний, свідчення, що у відповідній сфері суспільних відносин відсутній баланс задоволення інтересів суспільства, через що представники спільноти починають проявляти деструктивну поведінку, що сприяє в кінцевому випадку вчиненню злочинів.

На сьогодні можна виокремити два підходи до розуміння природи фонових явищ: 1) фонові явища як «передкримінальні» види поведінки (адміністративні правопорушення, дисциплінарні проступки та інші предикаті для злочинних форми порушень існуючих правових норм); 2) фонові явища – супутні злочинності явища, пов'язані з нею детерміністичними зв'язками (соціальні відхилення не тільки від правових, але і від соціальних та соціокультурних норм, порушення межі і міри дозволеного у поведінці людей, діяльності соціальних груп та соціальних організацій) [1, с. 13].

Незалежно від теоретичного віднесення фонового явища до того чи іншого підходу, природа їх полягає у послабленні дії офіційних регуляторів суспільних відносин, тим самим спостерігається розширення поля «ненормативності»,

зростання негативного впливу на норми та інститути суспільства, і як наслідок відбувається масове порушення норм моралі і правових приписів.

Зрозуміло, що правильний вплив на фонові явища сприятиме стабільності соціальних відносин та запобіганню злочинності. Слід зазначити, що акумулювання сил варто розпочинати з поділу фонових явищ також на загальні і спеціальні [2, с. 15], оскільки це детермінує суб'єктів, на які здійснюється вплив в результаті існування фонового явища, та засоби протидії цим фоновим явищам. Загальні фонові явища є відхиленням від норм моралі, етикету, духовних засад суспільства. Як правило – це алкоголізм, пияцтво, наркоманія, проституція, жебрацтво, безпритульність, кримінальна субкультура, суїцидальна поведінка тощо [3, с. 12; 4, с. 14]. Тож, розуміння природи порушень загально визнаних норм у суспільстві, дає можливість суб'єктам державного регулювання та іншим інститутам соціального контролю проводити ціленаправлену політику щодо підвищення рівня соціальної відповідальності кожного суб'єкта суспільства. Це може виявлятися і у агітації окремої людини дотримуватися норм шляхом пояснення вигоди позитивної поведінки у житті, так і у проведенні масових соціальних заходів за допомогою ЗМІ та соціальних мереж.

Спеціальні фонові явища виникають в межах окремого виду суспільних відносин та створюють підґрунтя для поширення окремих видів злочинності чи обмеженого кола злочинів. Наприклад, сприятливі умови для розвитку тіньової економіки, корупція, безкарність створюють комфортне середовище для вчинення злочинів проти власності, у сферах господарської діяльності тощо. Так само наркотична залежність, вживання психотропних речовин провокує вчинення насильницьких та корисливих насильницьких злочинів. В цих випадках чітко окреслена сфера суспільних відносин, що потребує оперативного реагування з боку державного управління, а також і з боку суб'єктів, які є відповідальними за окреслену сферу.

Отже, причинно-наслідковий зв'язок між існуванням фонових явищ та поширенням злочинності наявний. Фонові явища виступають передумовою вчинення певних видів кримінальних правопорушень, а наслідком чого відбувається і зростання злочинності. Тож, проведення правильного менеджменту суспільних відносин щодо впливу на фонові явища є необхідною умовою для зменшення кількості вчинення злочинів та нормалізації відносин у суспільстві в цілому.

Література:

1. Головкін Б. М. Роль фонових явищ у детермінації злочинності. *Кримінологічна теорія і практика: досвід, проблеми сьогодення та шляхи їх вирішення*: тези доповідей наук.-теорет. конф. (м. Київ, 20 березня 2014 р.). Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2014. С. 12–16. URL:http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/10697/1/zbir-tez-kriminol_p012-016.pdf

2. Назаренко Д. О. Кримінологічний аналіз та протидія фоновим для злочинності явищам: монографія. Харків: Діса плюс, 2013. 524 с.

3. Кримінологія: підручник / за заг. ред. В. В. Чернея; за наук. ред. О. М. Джужі. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2020. 612 с.

4. Кримінологія: підручник / Б. М. Головкін, В. В. Голіна, О.В. Лисодед та ін.; за ред. Б. М. Головкіна. Харків: Право, 2020. 384 с.

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Лисодед О. В.

СОРОКІНА А.А.,

студентка 2 курсу магістратури Інституту прокуратури та кримінальної юстиції Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

КОРОНАВІРУС ТА ЗМІНИ В СТРУКТУРІ ЗЛОЧИННОСТІ

Анотація. Розглянуто вплив коронавірусної інфекції (COVID-19) на структуру злочинності. Виділено групи кримінальних правопорушень, які зазнали такого впливу.

Ключові слова: коронавірус, COVID-19, пандемія, структура злочинності, злочинність.

Аннотация. Рассмотрено влияние коронавирусной инфекции (COVID-19) на структуру преступности. Выделены группы уголовных правонарушений, которые подверглись такому влиянию.

Ключевые слова: коронавирус, COVID-19, пандемия, структура преступности, преступность.

Summary. The impact of coronavirus on the structure of crime was considered. Groups of crimes that were effected by COVID-19 were distinguished.

Keywords: coronavirus, COVID-19, pandemic, structure of crime, crime.

Пандемія коронавірусу (далі – COVID-19), яка розпочалася наприкінці 2019 року в Китаї, поширилася по всьому світу та здійснила вплив на всі сфери життя суспільства, зокрема, і на інститут злочинності та її структуру. Недоліки системи охорони здоров'я, стан загальної тривожності на тлі COVID-19, орієнтація правоохоронних органів на виявлення порушників карантинного режиму забезпечують зростання рівня вчинення одних видів кримінальних правопорушень та падіння рівня вчинення інших.

Існує велика кількість визначень поняття «структура злочинності». Наприклад, «...- це якісний показник, сутність якого полягає в описі співвідношення між групами і видами злочинів, вчинених різними категоріями правопорушників [1]; це розподіл і співвідношення (у відсотках) окремих одиниць сукупності до їх загальної кількості (генеральної сукупності) [2]; це відношення окремого виду (групи) кримінального правопорушення до всієї злочинності в цілому в певному регіоні за конкретний період [3].». Таким чином, структура злочинності включає в себе декілька показників, за допомогою яких можна провести аналіз злочинності.

Незважаючи на те, що вивчення і узагальнення статистичних даних, які «відображають» стан коронавірусної злочинності, тільки починаються, ми можемо згрупувати певні види кримінальних правопорушень у два блоки: кримінальні правопорушення, які пов'язані із вірусом та кримінальні правопорушення, що є «спровокованими» пандемією.

Щодо першої групи, то, як правило, або такі кримінальні правопорушення є новими (тобто є нещодавно прийнятими нормами) для деяких країн і з'являються у структурі злочинності цих країн вперше або є вже наявними у кримінальних кодексах і, таким чином, їх питома вага у структурі злочинності зростає. Наприклад, у Китаї було запроваджено відповідальність за приховування симптомів COVID-19. Відповідно до звіту Народної прокуратури Китаю, починаючи з січня 2020 року до липня того ж року було заарештовано 5 797 осіб та 6 755 було притягнуто до відповідальності.

Прикладами кримінальних правопорушень із другої групи є кіберзлочинність та шахрайство з використанням ІТ-технологій [4]. Окрім цього, у ряді країн росте збут контрафактних медичних препаратів і виробів (Італія, Україна, Азербайджан), а також хабарництво в медичній сфері. Число шахрайств з використанням електронних засобів платежу збільшилася на 103,6% [7]. Злочини з вуличних просторів все активніше переходять в онлайн-сферу, в значній мірі в «тіньовий Інтернет» (Даркнет) [5].

Щодо кримінальних правопорушень, які внаслідок пандемії стали вчинятися рідше, то можна виділити крадіжки, грабежі, розбої і таке інше. Перш за все це пов'язується із тим, що велика кількість людей перебуває вдома на ізоляції або карантині. Наприклад, за даними поліції у Києві в 5 разів зменшилась кількість грабежів у 2020 році. Правоохоронці за 2020 рік здійснили понад 800 тисяч виїздів на місце злочину. Це майже 2500 викликів на добу. Загалом було зареєстровано 33 935 кримінальних правопорушень, це на понад 13 тисяч менше, ніж попереднього року. Тобто показник знизився практично на 30% [6].

Цікавою є ситуація із організованою злочинністю. Обмеження на поїздки і пересування в громадських місцях та різке скорочення економічної активності і міжнародної торгівлі гальмують організовану злочинну діяльність. Однак це, ймовірно, буде мати лише короткостроковий вплив, оскільки незаконні дії швидко відновлюються, щоб задовольнити як старий, так і новий ринковий попит [4]. В Мексиці рівень вбивств різко знизився з середнього по країні показника 81 в день до 54 після вжиття заходів щодо соціального дистанціювання, однак цей показник швидко повернувся до звичного рівня [4].

Таким чином, пандемія коронавірусу є певним феноменом, що характеризується глобальністю та здатністю трансформувати життя суспільства. Умови існування людства за COVID-19 впливають на інститут злочинності та її структуру. Дане явище спровокувало зріст вчинення кримінальних правопорушень, які безпосередньо пов'язані із вірусом (порушення карантинних правил та/або режиму самоізоляції і т.д.) та кримінальних правопорушень, що є «спровокованими» пандемією. Вчинення ж

деяких інших пішло на спад (злочини проти власності, вуличні злочини і т.д.). Як і будь-який феномен, коронавірус має короткострокові та довгострокові наслідки, які в подальшому потребують спостереження та аналізу.

Література:

1. Ковальський В. С. та ін. Кримінологія / В. С. Ковальський. – Київ: Юрінком Інтер., 2016. – 336 с.

2. Головкін Б. М. Кримінологія / Б. М. Головкін, В. В. Голіна, О. В. Лисодєд. – Харків: Право, 2020. – 384 с.

3. Бурлакова В. Н. Кримінологія / В. Н. Бурлакова, Н. М. Кропачева. – СПб.: Издательский Дом С.-Петербур. гос. ун-та, издательство юридического факультета С.-Петербур. Гос.ун-та., 2005. – 520 с.

4. Crime and contagion. The impact of a pandemic on organized crime [Електронний ресурс]. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://globalinitiative.net/wp-content/uploads/2020/03/GI-TOC-Crime-and-Contagion-The-impact-of-a-pandemic-on-organized-crime-1.pdf>.

5. Кримінологические аспекты последствий пандемии COVID-19 / В. А. Зикеев. // Кримінологія: вчера, сьогодні, завтра.. – 2020. – №2. Режим доступу до ресурсу: <https://cyberleninka.ru/article/n/kriminologicheskie-aspekty-posledstviy-pandemii-covid-19/viewer>

6. Рівень злочинності падає: у Києві в 5 разів зменшилась кількість грабежів у 2020 році – столична поліція [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://kmr.gov.ua/uk/content/riven-zlochynnosti-padaye-u-kyievi-v-5-raziv-zmenshylas-kilkist-grabezhiiv-u-2020-roci>

Науковий керівник: д.ю.н., проф. Головкін Б.М.

СОХА С. С.,

студент 2 курсу магістратури

Інституту підготовки кадрів для органів юстиції України

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

КРИМІНОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗЛОЧИНІВ, ВЧИНЕНИХ З НЕОБЕРЕЖНОСТІ

Анотація. Розглянуто поняття необережної злочинності та її кількісно-якісні показники.

Ключові слова: необережна злочинність, кримінологічна характеристика необережної злочинності.

Аннотация. Рассмотрены понятия неосторожной преступности и ее количественно-качественные показатели.

Ключевые слова: неосторожная преступность; кримінологическая характеристика неосторожной преступности.

Summary. The concept of negligent crime and its quantitative and qualitative indicators are considered.

Keywords: eckless crime; criminological characteristics of reckless crime.

Актуальність проблеми необережних злочинів зумовлена інтенсивним використанням технологій у різних сферах життя людини, що збільшує джерела небезпеки, особливо транспортні засоби, та вимогливість до людей, що з ними працюють. Окрім того, з'явилося багато складних механізмів і пристроїв, що можуть заподіяти велику шкоду людині і довкіллю.

Ці чинники обумовлюють постійне збільшення рівня злочинів, вчинених з необережності. У цьому контексті варто звернути увагу на статистику, котра свідчить про те, що питома вага цих злочинів протягом останніх 50 років збільшилась і на сучасному етапі становить понад 20% від загальної злочинності [1, с. 88]. Можна прогнозувати, що цей показник у зв'язку з постійним прогресом науки і техніки і надалі збільшуватиметься.

У контексті вивчення цього питання, варто виходити з того, що злочини, вчинені з необережності, складають об'єктивно притаманну суспільству частину загальної злочинності. В літературі вказується, що необережна злочинність є складовою частиною загальної злочинності і містить сукупність передбачених чинним кримінальним законодавством злочинів, вчинених у результаті злочинної самовпевненості чи злочинної недбалості [2, с. 146]. Крім того, таким злочином в кримінологічному сенсі є і умисно вчинене суспільно небезпечне діяння, тяжкі наслідки якого не охоплювалися умислом винного і настали при наявності стосовно них необережної форми вини (так званий злочин, вчинений з двома формами вини).

Традиційно, на підставі сфери діяльності, злочини, вчинені з необережності заведено класифікувати на: 1) необережні злочини, вчинені в межах або з використанням технічних засобів, машин, механізмів та інших джерел, що підвищують ризик (джерел підвищеної небезпеки). Прикладом таких злочинів, є такі, що передбачені у ст.ст. 271; 272; 273; 276; 286; 287 КК України та деякі ін. Дослідження вказують, що саме ця категорія є найбільш вагомою і становить, за різними показниками, 65-75% [3 с. 17]; 2) необережні злочини, вчинені у сфері професійної діяльності. В цьому випадку, шкоду заподіяно особами, які неналежним чином виконують або не виконують професійні обов'язки за особливими правилами (це злочини, що передбачені ст. ст. 131 та 191 КК України; 3) необережні злочини, вчинені при виконанні службових або управлінських функцій. Такими є злочини, що передбачені ст. 367; ст. 425 КК України та деякі ін.; 4) необережні злочини, вчинені у сфері побуту, тобто такі, що скоєні у повсякденному житті. Вони становлять до 5% від злочинів, вчинених з необережності, та містять в собі вбивство з необережності (ст. 119 КК України), тяжке або середньої тяжкості тілесне ушкодження (ст.128 КК України), необережне знищення або пошкодження майна (ст. 196 КК України) тощо.

До цього варто додати, що структура необережної злочинності характеризується істотним розходженням часткою окремих складових її злочинів. Структура необережних злочинів така: порушення правил безпеки дорожнього руху й експлуатації транспорту – до 69%, службова недбалість -

близько 11,8%, порушення законодавства у сфері безпеки виробництва й охорони праці – 10,6%, необережні злочини проти особи – 6,3% [4, с. 78].

Тому масштаби злочинів, що вчиняються з необережності, досить великі і водночас рівень необережності визначити досить важко. На жаль, офіційна статистика не розмежовує злочини за формою вини, що значно ускладнює процес їх вивчення. Ціну таких злочинів можна визначити лише приблизно, виходячи з публічної інформації про злочинні дії в окремих сферах людської діяльності. Ці злочинні дії, як правило, здійснюються через необережність, деякі з яких далі визначаються як злочин, а деякі - входять до категорії латентних з різних причин. Латентність зумовлена головним чином тим, що злочин з необережності, в основному, розкривається шляхом випадкового виявлення наслідків, що передбачені законом (наприклад спричинення тяжкої шкоди особі або матеріальних збитків).

Тому можна стверджувати, що кримінологічна характеристика злочинів, що вчиняються з необережності, потребує певної модифікації. Окрім боротьби з усталеними формами злочинності, держава має приділяти належну увагу і запобіганню злочинам з необережності. Для формулювання певних запобіжних заходів необхідно насамперед провести ґрунтовні кримінологічні дослідження різних видів необережних злочинів, узагальнити результати дослідження та поширити відповідні пропозиції широкому загалу, особливо – довести їх до відома працівникам правоохоронних органів.

Література:

1. Лисодед О. В. Щодо кримінологічної характеристики злочинів, учинених з необережності. *Сучасні кримінологічні дослідження: методи, напрями, перспективи*: збірник тез міжнар. наук.-практ. столу (Київ, 14 лист. 2019 р.). Київ: ДНДІ МВС України, 2019. С. 88–91.

2. Кримінологія: Загальна та Особлива частини: підручник / І. М. Даньшин, В. В. Голіна, М. Ю. Валуйська та ін.; за заг. ред. В. В. Голіни. 2-е вид. перероб. і доп. Харків: Право, 2009. 288 с.

3. Мисливий В. А. Злочини проти безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту (кримінально-правове та кримінологічне дослідження): автореф. дис. ... д-ра юрид. наук. Київ, 2005. 36 с.

4. Черевко К. О., Авдєєв О. О. Щодо необхідності кримінологічного аналізу злочинів, учинених із необережності. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2018. Вип. 5. Т. 3. С. 77–79.

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Лисодед О. В.

СТАВНІЧУК Г. П.

*студентка б курсу факультету адвокатури
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

ДЕТЕРМІНАНТИ НАСИЛЬНИЦЬКИХ СТАТЕВИХ ЗЛОЧИНІВ У КРИМІНОЛОГІЧНІЙ НАУЦІ

Анотація. Досліджено систему детермінант насильницької статевої злочинності та здійснено їх аналіз в рамках кримінології. Сформовано класифікацію детермінант насильницької статевої злочинності.

Ключові слова: детермінанти, насильницька статевая злочинність, соціально психологічна група.

Аннотация. Исследована система детерминант насильственной половой преступности и осуществлен их анализ в рамках криминологии. Сформирована классификация детерминант насильственной половой преступности.

Ключевые слова: детерминанты, насильственная половая преступность, социально-психологическая группа.

Summary. In the article, the author analyzed the system of factors causing sexual crimes and classified them within the framework of criminology.

Key words: determinants, violent sexual crime, social-psychological.

Насильницька статевая злочинність є однією із найбільших проблем для будь-якої країни, тому що зростання кількості вчинення такої групи кримінальних правопорушень руйнує найважливішу сферу суспільних взаємин, а саме сімейну, котра надає можливість людям проживати спільно та продовжувати свій рід. Здійснення тяжких насильницьких статевиx злочинів суттєво впливає на знецінення морального устрою суспільства та значення сім'ї як базових засад в державі. Саме тому слід проводити детальний аналіз детермінант насильницької злочинності, задля створення належної та дієвої державної політики стосовно протидії та запобігання на відповідних етапах розвитку особистості «насильницького статевого злочинця».

Відповідно, до першої групи детермінант слід відносити соціально-психологічні, котрі під час розвитку особистості утворюють несприятливу психологічно та фізіологічну установку щодо застосування сексуального насильства через наявні розлади психіки і сексуальної сфери. Прикладами можуть слугувати, проблеми під час психо-фізіологічного виховання, які можуть провокувати комплекси стосовно сексуальної поведінки та створювати порушення засобів задоволення статевого потягу [1, с. 166]. Наслідками зазначених комплексів може бути нездатність особи вести повноцінно сексуальне життя, що в свою чергу і провокує прояви насильницької та садистської поведінки в певних ситуаціях. Ще одними причинами, які можуть спровокувати таку поведінку особи, являються систематичні образи, знущання, які стосувалися особистого життя з боку протилежної статі, що в подальшому і створило ненависне відношення у особи до такої статі тощо.

Наступною групою детермінантів являються соціально-економічні, котрі стосуються відсутності необхідної кількості робочих місць, що в свою чергу

допомогло особі гарантувати собі гідний достаток для ведення сімейних та інших побутових справ. Наслідком зазначеної проблеми є відсутність належних особистих відносин з іншими особами через фінансову нестабільність і використання сексуального насилля відбувається як засіб врегулювання такої проблеми.

Третьою групою детермінант є віктимілогічні – тобто ті причини, котрі включають в себе провокуючу на кримінальне правопорушення поведінку жертви у відповідному випадку. До прикладу, під час сумісного розпивання алкогольних напоїв, вживання наркотичних засобів в компанії сексуальне насилля здійснюється імпульсивно, тобто без провокуючих факторів та іншої обстановки не було б заподіяно зазначених негативних наслідків.

До четвертої групи детермінантів варто відносити сімейні, рисами котрих є неприродні та нетипові сімейні відносини, котрі створюють негативні установки особи стосовно порядку взаємовідносин з іншими особами, чи виховання малолітньої особи в оточенні сімейного насилля. Зазвичай, дану групу використовують до дітей, котрі проживали тривалий час у неблагополучних та антисоціальних родинах та піддавалися різному роду насилля, включаючи сексуальне із сторони старших членів родини [2, с.110]. Результатом наведеного може бути утворення в такій особі бачення, що сімейне насилля можна використовувати у різних сферах життя, зокрема у статевому.

Отже, можна виділити такі ключові групи детермінант насильницької статевої злочинності: соціально-психологічні; соціально-економічні; віктимілогічні; сімейні; соціально-групові тощо.

Література:

1. Голіна В.В., Головкін Б.М. Кримінологія: Загальна та Особлива частини Навчальний посібник. -Х.: Право, 2014. 513 с.
2. Давиденко В.Л. Сучасний стан злочинності проти статевої свободи та статевої недоторканності особи. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2013. № 12. С. 163–168.
3. Кисельов І.О. Особливості вчинення зґвалтувань: кримінологічний аспект. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія «Юриспруденція». 2016. № 19. С. 109–112.

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Лукашевич С. Ю.

СТАФІЄВСЬКА-МЯСОЄДОВА К.В.,

студентка 2 курсу магістратури 1 групи Слідчо криміналістичного інституту Національного юридичного Університету імені Ярослава Мудрого

ДЕФОРМАЦІЯ ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ

Анотація. Розглянуто питання професійної діяльності працівників правоохоронних органів, наголошені основні фактори, які негативно впливають на професійну діяльність. Розглянуто рівні прояву професійної деформації, підходи до визначення професійної моральної деформації.

Ключові слова: деформація, працівник поліції, правоохоронні органи, деформація особистості, професійна діяльність.

Аннотация. Рассмотрены вопросы профессиональной деятельности работников правоохранительных органов, отмечены основные факторы, негативно влияющие на профессиональную деятельность. Рассмотрены уровни проявления профессиональной деформации, подходы к определению профессиональной нравственной деформации.

Ключевые слова: деформация, сотрудник полиции, правоохранительные органы, деформация личности, профессиональная деятельность.

Annotation. The issues of professional activity of employees of law enforcement agencies are considered, the main factors that negatively affect professional activity are noted. The levels of manifestation of professional deformation, approaches to the definition of professional moral deformation are considered.

Key words: deformation, police officer, law enforcement agencies, personality deformation, professional activity.

Актуальність теми дослідження зумовлена тим, що проблема професійної деформації особистості стала в останній період однією з актуальних проблем як у практичному, так і в науково-психологічному плані. Сучасні завдання профілактики подолання деформації та її корекції у підвищенні ефективності професійної діяльності щодо працівників у системі Міністерства внутрішніх справ.

Специфіка самої правоохоронної діяльності, складність умов її здійснення, психоемоційні та фізичні навантаження впливають на порівняно швидкий розвиток професійної деформації особистості співробітника органів внутрішніх справ (далі – ОВС). Безсумнівно, всередині особистісні зміни, які відбуваються з людиною, відбиваються у його вчинках, стилі спілкування, перевагах, поведінці загалом службі й у побуті. За відсутності у співробітника достатнього рівня психологічної та моральної стійкості часто спостерігається розвиток професійної деформації.

На думку Н.Л. Іванової, професійна деформація особистості – це стійкі зміни особистості, що поступово накопичилися під впливом професійної діяльності, які негативно відбиваються на продуктивності праці, на ділових та міжособистісних відносинах, а також на розвитку самої особистості [3, с. 220].

Для успішної діяльності кожна професія вимагає від працівника наявності певних трудових якостей. У сучасних умовах співробітнику органів внутрішніх справ необхідні не лише висока професійна підготовленість, а й стійкі професійні морально-психологічні якості. Ненормований робочий день, постійний контакт з асоціальними елементами, необхідність повної віддачі психічних та фізичних сил знижують функціональні резерви організму аж до повного виснаження. Однак не кожен співробітник може адаптуватися до постійно зростаючих вимог та ефективно здійснювати свою професійну діяльність. Тому зростає ймовірність виникнення та розвитку несприятливих психічних та емоційних станів. Найстійкішим і прогресуючим згодом й непомітним особистості є емоційне вигорання. Проблема емоційного вигорання є однією з головних для співробітників поліції, які працюють в екстремальних умовах психологічно напруженої службової діяльності в сучасній соціальній ситуації реформування Міністерства внутрішніх справ та його підрозділів.

Однак, на ряду з цими причинами, у кримінології побутує думка, що причини злочинності (в тому числі і професійної деформації) мають об'єктивний характер, не залежать від свідомості та волі людей, так званий ефект суспільних протиріч. Він виникає коли, особа не може легально задовільнити свої постійно зростаючі потреби [2, с.121].

У даний час виділяють два рівні прояву професійної деформації: особистісно-психологічний та соціальний. На особистісно-психологічному рівні деформація безпосередньо пов'язана з негативними змінами у структурі та динаміці особистості. Що ж до соціального рівня, то присутній певний зв'язок з негативними наслідками для суспільства. Обидва рівня діалектично взаємопов'язані.

Залежно від провідної причини та напрямку профілактичної роботи виділяють три підходи до визначення професійної моральної деформації: соціометричний - акцентує увагу на провідній ролі зовнішніх причин (динаміка злочинності, економічна ситуація, політичні рішення тощо), зосереджений на об'єктивно-аналітичному та організаційно-виховному напрямах профілактичної роботи; психологічний - визнає вирішальну роль внутрішніх причин (знання, ціннісно-мотиваційні установки та інше) і націлений на індивідуальну або групову виховну роботу; комплексний – діалектично синтезує зовнішні та внутрішні причини; в організації профілактичної роботи орієнтовано оптимальне поєднання відповідних коштів [3, с. 222].

Значну роль відіграє попередження професійної деформації на стадії навчання у ВНЗ. Ретельне планування своєї діяльності, правильне чергування праці та відпочинку – основні передумови запобігання професійній деформації. Вміння активно відпочивати, наявність різноманітних непрофесійних інтересів та захоплень, змістовне спілкування значно перешкоджають перевтомі та перенапрузі нервово-психічної сфери працівника правоохоронних органів, зменшують негативну дію стрес-факторів. Дані фактори повинні враховуватися ще під час навчання в університеті, і, можливо, юні кадеты та студенти зможуть у майбутньому подолати професійну деформацію, протистояти їй [1, с. 149].

Таким чином, морально-психологічна підготовка працівників має бути спрямована на формування стійкості до негативних факторів оперативно-службової діяльності, конфліктних ситуацій. Дуже актуальним є оволодіння співробітниками прийомами та методами психологічної самої регуляції, які дозволять подолати деструктивний вплив несприятливих життєвих обставин та сформувати психологічну стійкість до стресогенного впливу професійної діяльності.

Література:

1. Бандурка О. М. Теорія і практика управління органами внутрішніх справ України. Харків: Основа. 2004. 148–150 с.
2. Кримінологія: підручник / Б. М. Головкін, В. В. Голіна, О. В. Лисодед та ін.] ; за заг. ред. Б. М. Головкіна. Харків: Право, 2020. Розділ 11. С. 231-244.
3. Приходько А. А., Кравцова М. О. Деформація правосвідомості працівників Національної поліції: причини виникнення й шляхи подолання. *Правовий часопис Донбасу*. № 1 (70). 2020. С. 212-225.
Науковий керівник: к.ю.н., доц. Лукашевич С.Ю.

СТЕПАНЮК К.П.

аспірант Національної академії СБ України

ПРОБЛЕМА ЗАСТОСУВАННЯ ВИЗНАЧЕНИХ ДЕФІНІЦІЙ У СФЕРІ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ЗАПОРУКА УСПІШНОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ ТА ЯК СКЛАДОВА КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ.

Анотація. Розглянуто проблему застосування визначених дефініцій у сфері антикорупційної діяльності як запоруки успішної реалізації протидії корупції та як складової кримінально-правового регулювання.

Ключові слова. Термінологія антикорупційної діяльності, протидія корупції, боротьба з корупцією, запобігання проявам корупції.

Анатолація. Рассмотрена проблема применения определенных дефиниций в сфере антикоррупционной деятельности, как залог успешной реализации противодействия коррупции и как составляющей уголовно-правового регулирования.

Ключевые слова. Терминология антикоррупционной деятельности, противодействие коррупции, борьба с коррупцией, предотвращение проявлений коррупции.

Summary. The problem of application of certain definitions in the field of anti-corruption activity as a guarantee of successful implementation of anti-corruption and as a component of criminal law regulation is considered.

Keywords. Terminology of anti-corruption activities, anti-corruption, prevention of corruption.

На сьогоднішній день актуальність проблеми проявів корупції у державі стабільно залишається на одному із першим місць серед внутрішніх і зовнішніх

загроз національній та державній безпеці. У сучасному світі міжнародною спільнотою визнано, що корупція загрожує правопорядку, демократії та правам людини, руйнує належне управління, чесність та соціальну справедливість, перешкоджає конкуренції та економічному розвитку і загрожує стабільності демократичних інститутів і моральним засадам суспільства [2]. Корупція є загрозою для стабільності й безпеки суспільств, що підриває демократичні інститути й цінності, етичні цінності й справедливість та завдає шкоди сталому розвитку й принципу верховенства права, і є транснаціональним явищем, яке впливає на суспільство й економіку всіх країн, що зумовлює винятково значення міжнародного співробітництва в галузі запобігання корупції та контролю за нею [1].

Держані органи влади, правоохоронні органи, громадські організація, окремі громадяни намагаються діяти так, щоб рівень корупційних проявів у державі зменшився. Дія зазначених інституцій зазвичай описується поняттями: протидія, запобігання, боротьба. Автор задається питанням тотожності цих понять у розрізі антикорупційної діяльності та наголошує на необхідності застосування юридичних термінів відповідно до їх смислового навантаження як одного із чинників у ефективності досягнення мети у регулюванні правових відносин.

Так, Любченко М.І. у своїй монографії "Юридична термінологія: поняття, особливості, види" зазначає, що питання виявлення, аналізу й опису, а зрештою й конструювання юридичної мови як самодостатньої семантичної системи набуває для сучасної юриспруденції все більшого значення. Саме мова виступає засобом формулювання юридично значущих положень, які завдяки формалізації перетворюються на дієвий механізм регулювання поведінки людини. [2, с. 5]. Основними його функціями, в яких розкривається сутність терміна, більшість вчених вважають номінативну (функцію називання) та дефінітивну (змістову), тобто функцію відображення змісту правового поняття. [2, с. 35]

Автор погоджується, що застосування правильної термінології у антикорупційній діяльності, особливо у сфері кримінального права, забезпечить ефективне кримінально правове регулювання.

У своїй роботі Хворостянкіна А.В. зазначає, що вітчизняній юридичній літературі питанню використання визначень понять в законодавчих текстах (правових дефініцій) приділено незначну увагу. В більшості джерел зазначене питання розглядається лише в контексті правил юридичної техніки, наводяться окремі приклади невдалих (з точки зору логіки та юридичної мови) дефініцій. Однак, вона вважає, що проблема використання визначень окремих понять в текстах нормативно-правових актів є значно ширшою і охоплює, окрім суто технічних правил конструювання дефініції, ще і проблему доцільності та необхідності законодавчих дефініцій, значення таких дефініцій для ефективної реалізації правових приписів, ролі нормативних дефініцій в забезпеченні реалізації принципів правової визначеності, стабільності правової системи і, одночасно, гнучкості права та інші питання. [4]

Аналізуючи останні дослідження науковців у сфері кримінального права, які розглядають тему корупції, відмічається застосування різних оборотів для вираження проблематики: "протидія корупції, боротьба з корупцією, припинення корупційних діянь, запобігання корупційним проявам" тощо. Без глибокого дослідження, зрозуміти відмінність чи тотожність застосування вищезазначених словосполучень важко.

Крім того автором також виявлено, що не всі важливі поняття у сфері антикорупційної діяльності, які є частиною кримінально-правового регулювання протидії корупції, визначенні як дефініції у Законах або інших нормативно-правових актах. Важливо розуміти, що таке антикорупційна діяльність та антикорупційна дія у сфері протидії, боротьбі та запобіганню корупції.

Автор вважає, що відсутність чітко визначених понять і меж їх застосування у сфері протидії корупції відіграє негативну роль у ефективності досягнення мети. А також, акцентує увагу на тому, що правильне застосування термінів є однією із методів запобігання виникнення тих чи інших проявів корупції, через донесення інформації, використовуючи мову, а отже усвідомлення понять громадянами, яких застерігають від протиправних діянь.

Отже, застосування визначених дефініцій у сфері антикорупційної діяльності є запорукою успішної реалізації протидії корупції та є складовою кримінально-правового регулювання.

Література:

1. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c16#Text
2. Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією (ETS 173) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_101#Text
3. Любченко М.І. Юридична термінологія: поняття, особливості, види: монографія — Харків: ТОВ «видавництво права людини», 2015. — 280 с.
4. Хворостянкін А. В. Дефініції в законодавчих текстах: питання теорії [електронний ресурс] / Хворостянкін А. В. // Міністерство Юстиції України. – Режим доступу: <http://212.90.181.100/0/6669>.

Науковий керівник: к.ю.н., проф. Бантишев О.Ф.

СТЕЦЕНКО Є.О.,

*студентка 6 курсу Інституту прокуратури та кримінальної юстиції
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

ПРИЧИНИ ВЧИНЕННЯ ТА ШЛЯХИ ЗАПОБІГАННЯ ВІЙСЬКОВИМ ЗЛОЧИНАМ

Анотація. Розглянуто загальні, специфічні та безпосередні причини вчинення злочинів проти встановленого порядку несення або проходження військової служби, проаналізовано заходи щодо їх запобігання.

Ключові слова: причини, детермінанти, запобігання, військові злочини, військовослужбовці.

Анотація. Рассмотрены общие, специфические и непосредственные причины совершения преступлений против установленного порядка несения или прохождения военной службы и проанализированы меры по их предотвращению.

Ключевые слова: причины, детерминанты, предотвращение, военные преступления, военнослужащие.

Summary. The general, specific and direct reasons for committing crimes against the established order of military service are considered and the measures of their prevention are analyzed.

Key words: causes, determinants, prevention, war crimes, servicemen.

Виявлення та дослідження всієї сукупності детермінант, якими обумовлюється вчинення військових злочинів, є неможливим, оскільки коло таких причин та умов доволі широке. Проте, слід проаналізувати основні криміногенні деформації у свідомості військовослужбовця, а також ті негативні явища, які впливають на формування причин вчинення злочинів проти встановленого порядку несення або проходження військової служби.

Класифікація детермінант військових злочинів у доктринальних підходах є доволі різноманітною. Слід зазначити, що більшість науковців підтримує думку виділення детермінант військових злочинів на макро-, мікро- та індивідуальному рівнях. Так, на макрорівні серед причин та умов визначають соціальні, економічні, ідеологічні, політичні, соціально-психологічні, правові, культурно-виховні відносини. Детермінанти мікрорівня притаманні виключно військовому середовищу та особливостям, котрі пов'язані з порядком несення та проходження військової служби, а також побутовим відносинам. В свою чергу індивідуальний рівень характеризується детермінантами конкретного злочину, вчиненого конкретним військовослужбовцем [3, с. 359-362].

Однак мотиви злочинної поведінки військовослужбовців за своїм змістом істотно відрізняються від мотивації корисливої чи насильницької направленості, оскільки вчинення більшості військових злочинів мотивується бажанням суб'єкта спілкуватися з близькими та родичами, існуванням псевдопотреб вжити алкогольні напої, інтересами до розваг, побутовими потребами, і лише менша частина – особистими почуттями та іншими детермінантами злочинної поведінки.

Бажання зустрітися з друзями та весело провести свій час є поширеним мотивом вчинення військових злочинів. Серед мотивів військовослужбовців у перші місця несення служби переважають потреба спілкування з батьками, родинні почуття, небажання проходити військову службу, яке спричинено глумленням старших військовослужбовців над молодими солдатами та протиправним діями деяких начальників. Як правило, з такою мотивацією вчиняється один з найпоширеніших військових злочинів – самовільне залишення військової частини або місця служби (ст. 407 КК України).

Загальні та специфічні причини, які формують анархічне відношення відповідних суб'єктів до військових обов'язків, реалізуються через безпосередні криміногенні фактори: причини, що зачіпають особисті права та інтереси військовослужбовців та покладення на них обов'язків, які погіршують умови проходження військової служби (штучне обмеження звільнень, необґрунтована відмова у наданні відпусток за сімейними обставинами, байдуже ставлення начальників до прохань підлеглих); причини, що зумовлені недоліками підготовки військовослужбовців до призову на військову службу; причини, що пов'язані з недоліками в контролі за особовим складом; причини, що обумовлені неправильними та протиправними діями офіцерського складу; потурання та уникнення покарання за попередні порушення військової дисципліни [1, с. 84-85].

До безпосередніх причин військових злочинів слід віднести: недоліки у виховній та ідеологічній роботі серед офіцерів та інших військовослужбовців; відсутність професійної культури окремих службових осіб; недостатні знання військовослужбовців основ права; слабкий контроль зі сторони вищестоящого командування; уникнення покарання військовослужбовців за проступки, прорахунки, та, особливо, за пияцтво та інші.

Загальносоціальні заходи запобігання злочинів проти встановленого порядку несення або проходження військової служби являють собою комплекс дій, які спрямовані на ліквідацію основних причин анархізму на основі розвитку України як правової держави. Серед яких передбачено виховання військовослужбовців почуття відповідальності за захист нашої країни, всебічна підтримка та підготовка особового складу та зміцнення дисципліни у військових частинах [1, с. 85-86].

Спеціальні заходи попередження ухилень від військової служби представлені такими напрями діяльності: удосконалення підбору військових службових осіб при призначеннях, переводах та переміщеннях по службі, забезпечення комплексної підготовки осіб, вдосконалення правового виховання військовослужбовців, створення умов для військових службових осіб задля належного виконання своїх обов'язків, здійснення ефективного контролю з боку вищестоящого командування, а також впровадження заходів дисциплінарного та кримінально-правового характеру, дієвість якого пов'язана з викоріненням безкарності при вчиненні злочинів даної категорії.

Індивідуальне запобігання військовим злочинам полягає у дослідженні, аналізі та ліквідації обставин, що мають криміногенний характер у свідомості та поведінці конкретного військовослужбовця [2, с. 195].

Отже, причини військових злочинів являють собою складний комплекс різnorodних факторів, серед яких присутні як загальні детермінанти злочинності, властиві і іншим категоріям кримінальних правопорушень, так і власні – «військові» детермінанти, зумовлені особливостями проходження військової служби як різновиду соціальної діяльності. Вказане з необхідністю визначає і основні шляхи запобігання злочинах категорії – загальні за своїм змістом заходи, що впливають на злочинність як явище, незалежно від категорії

правопорушення (розвиток правової культури, економічний розвиток держави тощо); локальні (відносно сфери вчинення кримінального правопорушення) заходи – посилення заходів по роботі з особовим складом, покращення умов проходження військової служби, недопущення проявів безкарності щодо фактів порушення військової дисципліни тощо). Одночасне та системне вжиття заходів в рамках вказаних напрямків дозволить ефективно впливати на військову злочинність та згодом дозволить використати її як явище.

Література:

1. Карпенко М.І. Причини та запобігання військовим злочинам анархічної мотивації. Юридична наука №3/2013. С. 81-90
2. Колодяжний М. Військові злочини в Україні: детермінація та запобігання. Вісник Національної академії правових наук України № 4 (75) 2013. С. 191-197
3. Кримінологія: підручник / [Б. М. Головкін, В. В. Голіна, О. В. Лисодєд та ін.]; за заг. ред. Б. М. Головкіна. Харків: Право, 2020. 384 с.
Науковий керівник: д.ю.н., проф. Головкін Б.М.

СТЕЦЬ Д.М.,

*студентка 5 курсу Інституту прокуратури і кримінальної юстиції
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

ОСНОВНІ КОРУПЦІЙНІ РИЗИКИ У СФЕРІ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ

Анотація. Тези доповіді присвячені дослідженню корупційних ризиків у сфері публічних закупівель. Автор аналізує основні ризики та пропонує шляхи їх подолання.

Ключові слова: запобігання корупції, корупційні ризики, публічні закупівлі.

Аннотация. Тезисы доклада посвящены исследованию коррупционных рисков в сфере публичных закупок. Автор анализирует основные риски и предлагает пути их преодоления.

Ключевые слова: предотвращение коррупции, коррупционные риски, публичные закупки.

Summary. The abstracts of the report are devoted to the study of corruption risks in the field of public procurement. The author analyzes the main risks and suggests ways to overcome them.

Keywords: prevent corruption, corruption risks, public procurement.

Зловживання під час витрачання бюджетних коштів та відсутність механізмів контролю громадськості за процесом здійснення публічних закупівель призводять до неефективного використання державної казни, зростання витрат бюджету і, як наслідок, до деформації механізмів конкуренції в економіці та погіршення інвестиційного клімату в Україні.

Саме тому державні закупівлі були і залишаються однією зі сфер діяльності, яка характеризується високими корупційними ризиками [1, с. 89].

Слід зауважити, що маніпуляції при проведенні процедур публічних закупівель не обов'язково корелюють із корупцією, однак часто вони мають подібні симптоми та включають схожі дії, які найімовірніше призведуть до корупції як такої. Корупційний ризик в сфері публічних закупівель можна розглядати як ймовірність того, що відбудеться подія корупційного вчинку, яка негативно вплине на досягнення визначених цілей та завдань публічних закупівель [2, с. 97].

Завдяки закупівельній реформі в Україні процедури закупівлі переважно здійснюються в електронній формі через систему ProZorro, яка покликана забезпечити мінімізацію корупційних схем та визнана однією з кращих практик у світових рейтингах прозорості публічних закупівель. Водночас електронні закупівлі хоч і ускладнюють, але повністю не скасовують можливі корупційні зловживання, тож недобросовісні замовники та учасники закупівель знаходять прогалини та можливість для зловживань наданими їм законом правами й у цій системі.

Недобросовісна поведінка посадових осіб спотворює принципи ефективного та прозорого здійснення закупівель, створення конкурентного середовища, розвитку добросовісної конкуренції, а також призводить до фінансових втрат замовника, незаконного збагачення причетних осіб, отримання товарів/робіт/послуг неналежної якості та/або за завищеною вартістю. Недобросовісність є сталим, невід'ємним чинником, який обумовлює існування будь-якого корупційного ризику, а тому й посідає перше місце серед причин, що створюють умови для поширення корупційних практик у сфері публічних закупівель. Враховуючи це, недобросовісність як чинник надалі розглядається у поєднанні з іншими характерними чинниками.

Законом України «Про публічні закупівлі» визначено процедурні межі та порядок дій посадових осіб замовника під час здійснення закупівель. Водночас низка дискреційних повноважень, зокрема, під час планування закупівель, формування тендерної документації, розгляду тендерних пропозицій створює умови для поширення корупційних практик. Дискреційність повноважень як чинник корупційного ризику у цьому випадку походить із суті функції закупівель, оскільки саме замовник достовірно може визначити потребу в окремих товарах/роботах/послугах, необхідних для забезпечення його діяльності, деталізувати технічні, якісні та кількісні характеристики предмета закупівлі, визначити вимоги до постачальників, а також умови договору.

Поширеним чинником корупційних ризиків у сфері закупівель є відсутність у замовника комплексних політик та процедур, які передбачають розподіл функцій між структурними підрозділами для ефективного планування, організації та здійснення публічних закупівель, збереження активів органу, запобігання корупційним діям, а також виявлення їх. Натомість поширеною практикою є брак цілісного аналізу та моніторингу

закупівель, впровадження системи управління ризиками, належного розподілу функцій, аудиту виконання договорів, низький рівень компетентності відповідальних працівників замовника.

Враховуючи викладене, найбільш вагомими є такі ризики: недоброчесна поведінка посадових осіб, дискреційність повноважень та відсутність у замовника компетентних структурних підрозділів для здійснення публічних закупівель. Тож в умовах відсутності ефективного впливу на потенційну недоброчесність та дискреційний характер повноважень замовника головними інструментами для мінімізації корупційних ризиків у закупівлях є розподіл функцій, який унеможлиблює концентрацію влади у межах одного структурного підрозділу (відповідальної особи) під час формування потреби та фаворитизм при розгляді пропозицій; проведення внутрішнього (та періодичного зовнішнього) аудиту для оцінки виконання договорів; внесення змін до Закону України «Про публічні закупівлі» з метою урегулювання обсягу дискреційних повноважень.

Література:

1. Романов М. В. Основні засади запобігання корупції. Харків. ТОВ «Вид-во права людини». 2017. 176 с.

2. Альциванович О. В., Цимбаленко Я. Ю. Теоретико-категоріальний аналіз поняття публічних закупівель та корупційних ризиків при їх здійсненні в Україні. *Аспекти публічного правління*. Том 6. № 9. 2018. С. 92-103.

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Романов М. В.

СТОРОЖЕНКО О. С.,

студент 2 курсу магістратури

Інституту прокуратури та кримінальної юстиції

Національного юридичного університету ім. Ярослава Мудрого

КРИМІНОЛОГІЧНІ ПИТАННЯ ПРОТИДІЇ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Анотація: розглянуто питання запобігання торгівлі людьми, досліджено можливі шляхи удосконалення такого запобігання.

Ключові слова: торгівля людьми, заходи протидії торгівлі людьми, кримінальні правопорушення проти честі та гідності особи.

Аннотація: рассмотрены вопросы предотвращения торговли людьми, исследованы возможные пути совершенствования такого предотвращения.

Ключевые слова: торговля людьми, меры противодействия торговле людьми, уголовные правонарушения против чести и достоинства личности.

Abstract: the article considers issue of prevention of human trafficking and possible ways of improvement of such prevention.

Key words: human trafficking, measures of prevention human trafficking, crimes against the honor and dignity of the person.

Проблема боротьби з торгівлею людьми є однією з найпоширеніших у світі. На жаль, вона є достатньо гострою і для нашої держави. Економічна нестабільність, деформація поділу суспільних благ, проблеми в сім'ї, недостатня захищеність громадян, погана обізнаність населення щодо порядку працевлаштування за кордоном так чи інакше призводять до зростання торгівлі людьми. Окрім цього, замовчування цієї проблеми органами державної влади, непоінформованість суспільства про її масштаби та наслідки – лише створюють додаткові перешкоди на шляху до її вирішення цієї проблеми [1, с. 22].

За даними Офісу генерального прокурора станом на вересень у 2021 році обліковано 225 кримінальних правопорушень передбачених статтею 149 Кримінального кодексу України – торгівля людьми. Зазначена статистика не враховує торгівлю людьми, що вчиняється на тимчасово непідконтрольних Україні територіях Донецької, Луганської областей та АР Крим. Встановлення реальних масштабів торгівлі людьми у зазначених регіонах видається неможливим, через неналежну роботу правоохоронних органів та відсутність систематичного моніторингу.

Слід зазначити, що у загальній структурі облікованих кримінальних правопорушень торгівля людьми складає 0,08%, а у структурі кримінальних правопорушень проти волі, честі та гідності особи – 32,47%. Таким чином, питома вага згаданих кримінальних правопорушень у загальній структурі злочинності є мізерною. Проте, досліджуючи такі статистичні дані, варто враховувати високу латентність торгівлі людьми. Як зазначає А. Андрушко, до висновку про високу латентність торгівлі людьми спонукають вивчення доступної емпіричної бази, опитування працівників правоохоронних органів та результати досліджень інших науковців. При цьому, зазначає науковець, торгівлі людьми переважно притаманна природна латентність [2, с. 10]. У зв'язку з цим залишається актуальним питання протидії такому кримінальному правопорушенню.

Протидія кримінальним правопорушенням має комплексний характер та включає діяльність різних органів державної влади та місцевого самоврядування спрямовану на усунення негативних явищ та процесів, що породжують злочинність. З метою удосконалення механізму запобігання торгівлі людьми Кабінетом Міністрів України 14 липня 2021 року було схвалено Концепцію Державної цільової соціальної програми протидії торгівлі людьми на період до 2025 року. Ключовими заходами цієї програми є зміцнення співпраці суб'єктів, які здійснюють заходи у сфері протидії торгівлі людьми та посилення інституційної спроможності місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування у сфері запобігання та протидії торгівлі людьми шляхом проведення відповідних навчань та розроблення методичних матеріалів [3].

Зміцнення співпраці суб'єктів, які здійснюють заходи боротьби з торгівлею людьми, на нашу думку, має відбуватися не лише на національному, а й на міжнародному рівні, зокрема, шляхом укладення міжнародних угод про співпрацю у сфері протидії торгівлі людьми.

Значний вплив на протидію торгівлі людьми справляє належна підготовка та матеріально-технічне забезпечення кваліфікованих кадрів відповідних органів. Такими органами відповідно до Закону України «Про протидію торгівлі людьми» є Президент України, Кабінет Міністрів, центральні органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, закордонні дипломатичні установи та заклади допомоги особам які постраждали від торгівлі людьми. На нашу думку, особливу увагу слід приділяти навчанню, перепідготовці, підвищенню кваліфікації спеціалістів, які безпосередньо працюють з жертвами торгівлі людьми, оскільки саме від їх професійності залежить якість надання допомоги потерпілим та подальше розкриття кримінальних правопорушень.

Отже, питання запобігання торгівлі людьми залишається досить актуальним для України. З метою подальшого зміцнення механізму запобігання торгівлі людьми потрібно провести низку реформ, зокрема, щодо взаємодії та професійної підготовки кадрів органів що здійснюють таку протидію.

Література:

1. Головкін Б. М. Торгівля органами людини: українські реалії. *Журнал Східноєвропейського права*. 2016. № 27. С. 21-26. URL: <http://easternlaw.com.ua/uk/kriminalne-pravota-ta-kriminologiya-kriminalno-vikonavche-pravo/golovkin-b-m-torgivlya-organami-lyudini-ukra%D1%97nski-reali%D1%97>.

2. Андрушко А.В. Сучасний стан і ключові тенденції торгівлі людьми в Україні. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: юридичні науки*. 2020. Том 31(70). Ч. 3. № 2. С.7-15.

3. Про схвалення Концепції Державної цільової соціальної програми протидії торгівлі людьми на період до 2025 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14 липня 2021 року № 800-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2021-%D1%80#Text>.

Науковий керівник: к.ю.н., ас. Новіков О. В.

СТРАХОВА Д.О.,

*студентка 8 групи 2 курсу Інституту прокуратури та кримінальної юстиції
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

КРИМІНОГЕННА МОТИВАЦІЯ ОСОБИ ЗЛОЧИНЦЯ

Анотація: Піддано аналізу поняття мотиву і мотивації людської поведінки, поняття мотиву кримінального правопорушення. Проведено контент-аналіз наукових джерел за темою.

Ключові слова: мотив, кримінальне правопорушення, категорія, склад кримінального правопорушення.

Анотація. Подвергнуты анализу понятия мотива и мотивации человеческого поведения, понятие мотива уголовного правонарушения. Проведён контент-анализ научных источников по теме.

Ключевые слова: мотив, уголовное правонарушение, категория, состав уголовного правонарушения.

Summary. The concept of motive and motivation of human behavior, the concept of motive of a criminal offense is analyzed. A content analysis of scientific sources on the topic.

Keywords: Motive, criminal offense, category, corpus delicti

Останнім часом поширення злочинності набуває все більших обертів. Запровадження різноманітної кількості санкцій, таких як штрафи, арешт, позбавлення волі, є методом для запобігання посягань на суспільні відносини та соціальні цінності. Проте, навіть застосування примусових заходів, підвищення рівня усвідомленості населення, не впливають на ситуацію, яка склалась у сучасному світі.

На сьогоднішній день все більшої актуальності у кримінальному праві набуває питання деталізації психічного стану та відношення суб'єкта кримінального правопорушення до свого діяння. Особливої уваги у зв'язку з цим потребують факультативні ознаки суб'єктивної сторони кримінального правопорушення, які, у випадку їх закріплення у складі кримінального правопорушення, стають обов'язковими. Важливе місце серед таких ознак займає мотив кримінального правопорушення. Саме він пояснює, які потреби підштовхнули людину на вчинення суспільно небезпечного діяння, та розкриває великий спектр психологічних характеристик особи, які стали причиною його дій.

Вихідне, базове уявлення про мотив юристи повинні черпати з психологічної науки, як такої, що найбільш повно досліджує психологічні особливості людської діяльності [1, с. 48]. У психології існують різноманітні визначення терміну «мотив». Під ним іноді розуміють спонукання до діяльності, пов'язані з задоволенням потреб суб'єкта, або ж сукупність зовнішніх або внутрішніх умов, що викликають активність суб'єкта й визначають її спрямованість. В основному психологи групуються навколо точок зору, що мотив - це: а) потреба; б) ціль; в) намір; г) властивості особистості, д) емоційний стан людини [2, с. 46].

За психоаналітичною школою, значна роль у людській діяльності належить неусвідомленим мотивам. З. Фрейд вважав, що поведінка людини обумовлена неусвідомленими інстинктами, які постійно вимагають свого зовнішнього прояву, і відповідно людина організовує свою поведінку так, щоб знизити рівень напруги, сформований енергією інстинктів. Карен Хорні головними мотивами вважала бажання бути коханим, жаданим і захищеним від загрози та ворожого світу [3, с. 256]. Негативні ситуації, пережиті в дитинстві, можуть служити джерелом неусвідомлених мотивів злочинної поведінки, невмотивованої, на перший погляд, агресії. Одним із перших у радянській кримінології звернув увагу на важливість урахування біологічних особливостей саратовський кримінолог І.С. Ной, який наголошував, що в етіології (причинності) кримінальної поведінки обов'язково повинні враховуватись певні якості, успадковані людиною при народженні. Його підтримував

український кримінолог А.Ф. Зелінський, який підкреслював, що особою генетично успадковується темперамент, від якого значною мірою залежить характер людини, зокрема, така його особливість, як залежність поведінки від зовнішніх впливів. Він народження людини успадковує інтелектуальні та інші задатки, талант, обдарованість, а також будову тіла, що має вагоме значення у формуванні особистості злочинця. [5, с. 100]

Закон про кримінальну відповідальність не надає визначення мотиву. У науці ж кримінального права мотив зазвичай визначається як внутрішнє спонукання, яким керувалася особа при здійсненні кримінального правопорушення. У кримінальному провадженні довести наявність того чи іншого мотиву дуже важко, робота зазвичай зводиться до фактичного встановлення мети кримінального правопорушення. Саме за зовнішніми атрибутами цілепокладання слідчим робиться висновок про спрямованість кримінального правопорушення. Із огляду на це, існує потреба в удосконаленні наукових та законодавчих положень про мотив кримінального правопорушення на основі з'ясування психологічного його змісту.

Як зазначає Б. В. Харазішвілі, мотив – це емоційний стан особи, який виявляється в прояві волі, пов'язаної з розумінням необхідності даної поведінки й бажанням її здійснення[4, с. 154]. Аналогічну позицію займав і В. С. Чубинський, який вбачав у мотиві первісну ланку вольового процесу. Ця точка зору є більш сутнісною за попередні, адже дає підстави описати родову приналежність мотиву до певного емоційного стану.

Отже, мотивацію злочинної поведінки слід розглядати як процес виникнення мотиву на ґрунті актуалізованої потреби, його оформлення й розвитку, вибору протиправного шляху, активації та корегування злочинної діяльності, спрямованої на досягнення поставленої мети. Відтак, зміна фізіологічного стану організму, активності вищої нервової системи, емоційна значущість задоволення певних потреб, засвоєні принципи та зразки поведінки є необхідними елементами мотиваційних процесів, адже саме вони впливають на розбудову ієрархії потреб та мотивів, обрання мотиву, мети та способу діяльності.

Література:

1. Подільчак О. М. Мотиви та мотивація злочинів, учинених жінками: дис. канд. юрид. наук : 12.00.08. Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. Х., 2005. 237 с.
2. Ильин Е.П. Мотивация и мотивы. СПб.: Питер, 2000. 508 с.
3. Хьелл Л., Зиглер Д. Теории личности. СПб. : Питер, 2001. 608 с.
4. Харазішвили Б. В. Вопросы мотива поведения преступника в советском праве / Советское государство и право. 1964. № 5. С. 153–157.
5. Кримінологія: Загальна та Особлива частини: підручник/ В.В. Голіна, Б.М.Головкін, М.Ю. Валуйська, О.В. Лисодед та ін.; за ред. В.В. Голіни і Б.М. Головкина. Х.: Право, 2014. 513 с.

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Лукашевич С.Ю.

СТРІЛЕЦЬ О. В.,

*студентка 6 курсу Інституту прокуратури та кримінальної юстиції
Національно юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

ВПЛИВ ІНТЕРНЕТУ НА ЗЛОЧИННІСТЬ НЕПОВНОЛІТНІХ

Анотація. Проаналізовано вплив інтернету на злочинність неповнолітніх як одного із детермінуючих чинників цього негативного явища з метою вироблення в подальшому відповідних заходів запобігання.

Ключові слова: неповнолітні, злочинність неповнолітніх, соціальна мережа, інтернет, інформація.

Аннотація. Проанализировано влияние интернета на преступность несовершеннолетних как одного из детерминирующих факторов этого негативного явления с целью выработки в дальнейшем соответствующих мер предотвращения.

Ключевые слова: несовершеннолетние, преступность несовершеннолетних, социальная сеть, интернет, информация.

Summary. The influence of the Internet on juvenile delinquency as one of the determining factors of this negative phenomenon is analyzed in order to further develop appropriate prevention measures.

Key words: juvenile, juvenile delinquency, social network, internet, information.

В останні роки соціальні мережі набувають все більших обертів, але особливої популярності інтернет - середовище здобуло серед неповнолітніх. Проявами злочинності неповнолітніх є близько десяти найбільш поширених серед дітей видів злочинів. Потерпілими від протиправних посягань неповнолітніх у більш як третині випадків виступають також діти. Понад половина злочинів, вчинених неповнолітніми, належать до категорії тяжких та особливо тяжких [1]. Напевно, сьогодні вже неможливо уявити життя кожного з нас без використання інформаційних технологій. Кожен із нас дедалі більше використовує віртуальну сферу для збереження важливої інформації. Роботизація та автоматизація виробничого процесу повинна бути спрямована на полегшення та покращення життя та здоров'я працівників, зокрема шляхом зменшення робочих місць у небезпечних, шкідливих та важких умовах праці, що вимагає відповідних змін до трудового законодавства [5].

Молоде покоління розглядає Інтернет як головне джерело отримання інформації, основний засіб для комунікації. Він об'єднує людей та установи по всьому світу. Молодь знаходить в Інтернеті корисну інформацію, новини, дізнається про популярні пісні та фільми, робить покупки в інтернет-магазинах, використовує соціальні мережі для спілкування з друзями. На сьогоднішній день значна частина підлітків надає перевагу вже не вулиці, а саме комп'ютерним іграм та Інтернету.

Інформація про різні сфери життя людини, яка отримується через віртуальне середовище, впливає на процес соціалізації, особливо дітей та молоді. У кіберпросторі особа вивчає різні моделі поведінки, соціальні норми та цінності, і вся ця інформація здобувається не виходячи з кімнати.

Але серед багатьох позитивних якостей можна виділити і негативні чинники, які впливають на підлітків. Потрібно звернути увагу на те, що онлайн середовищу притаманна гіпердевіація (агресія, цинізм, цінності кримінального світу тощо), це може призвести до формування антисоціальної та кримінальної поведінки молоді [2].

Дослідження підтверджують, що підлітки є особливо схильними до негативного впливу сучасного інформаційного простору, адже вони ще не навчилися оцінювати отриману інформацію.

Тотальне поширення соціальних мереж серед молоді за не досить сформованої психіки та свідомості, коли не повною мірою розуміється різниця між добром і злом, часто спричинює виникнення різних неприємних і складних ситуацій. [3, с 98]

У зв'язку з чим останніми роками почастишали злочинні дії, вчинені молоддю внаслідок запозичення інформації з Інтернету чи під впливом негативного контенту (інформація про виготовлення вибухівки, способи крадіжки грошей, виготовлення та розповсюдження наркоречовин тощо).

Часто заінтересованими особами мережа Інтернет використовується для пропаганди насильства та жорстокості. Також все більш популярним стає використання неповнолітніх за допомогою мережі Інтернет для участі в тероризмі. Найпростішим способом є розсилка листів про створення різноманітних неформальних об'єднань, організатори яких періодично пропагують терористичну ідеологію для вирішення певних проблем.

Досить розповсюджена гра «Counter-Strike» негативно впливає на психіку та свідомість підлітка. Молода особа грає у грабіжника, а після гри не завжди може контролювати свої емоції та дії. Вона вчиняє напади на однолітків, вчителів, батьків, перехожих, дії підлітка супроводжуються неконтрольованими нападами жорстокості. Потрібна альтернатива таким іграм [4, с 57].

Виходячи із вищезазначеного можна зробити висновок, що інтернет-середовище дійсно має як позитивний, так і негативний вплив на людину. Особливо це стосується підлітків, які являються однією з найбільш уразливих верств суспільства. Суспільство повинне протистояти загрозам і викликам, які несе сьогодні інформаційний простір, а державна політика має бути спрямована на підвищення обізнаності щодо безпечного використання соціальних мереж та формування правильної культури спілкування в Інтернеті. На державному рівні необхідним є пропагування та поширення ідеї добра, злагоди, милосердя. Існує необхідність в розробці та впровадженні нової концептуальної стратегії щодо збільшення кількості доступних позашкільних навчальних закладів, закладів культури (включаючи музичні, художні та інші мистецькі заклади), спортивних, технічних клубів тощо.

Література:

1. Головкін Б.М. Злочинність неповнолітніх як суспільна проблема // Проблеми законності. 2016. № 133. С. 204-217 URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pz_2016_133_21

2. Корецька Л.В., Макаренко І.О. Інтернет мережа та її негативний вплив на особистість. Все для студента. 2017. URL:<http://xn--d1acjtrgde.kiev.ua/2017/08/24/internet-merezha-ta-yiyi-negativniy-vpliv-na-osobistist/> (дата звернення 04.11.2021).

3. Дундич Л. В. Проблема злочинності серед неповнолітніх в Україні та заходи запобігання їй. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція. 2019 № 42 том 2: канд. юрид. Наук. С. 96 - 99.

4. Опольська Н.М. Особливості правового регулювання злочинності неповнолітніх: канд. юрид. Наук. Вінниця, 2018. С. 91.

5. Robotization of manufacturing process: economic and social problems and legal ways of their solution / O. E. Kostyuchenko, T. V. Kolesnik, Z. V. Bilous, O. V. Tavolzhanskyi // Financial and credit activity: problems of theory and practice. – 2019. – Vol. 3, is. 30. – P. 454–462.

6. Таволжанський О. В. Кримінологічні аспекти кіберзлочинності у сучасних умовах / О. В. Таволжанський // The Journal of Eastern European Law = Журнал східноєвропейського права. – 2016. – № 31. – С. 80–86. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/17724/1/Tavolzhanskyi_80-86.pdf

Науковий керівник: к.ю.н, доц. Таволжанський О.В.

СУББОТА М. С.,

студентка 2 курсу магістратури

Інституту прокуратури та кримінальної юстиції

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ДО ПИТАННЯ ПРО РОЛЬ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ НАЛАШТОВАНОСТІ СУСПІЛЬСТВА У ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ

Анотація. У тезах окреслюються аспекти залежності ефективності заходів протидії корупції від ставлення суспільства до неї.

Ключові слова: корупція, заходи протидії корупції, негативні наслідки корупції, залучення громадян до протидії корупції.

Аннотація. В тезисах определяются аспекты зависимости эффективности мер противодействия коррупции от отношения общества к ней.

Ключевые слова: коррупция, меры по противодействию коррупции, негативные последствия коррупции, привлечение граждан к противодействию коррупции.

Summary. The theses outline aspects of the dependence of the effectiveness of anti-corruption measures on society's attitude to it.

Keywords: corruption, anti-corruption measures, negative consequences of corruption, involvement of citizens in anti-corruption.

На сьогодні можна говорити про досить широке коло заходів, впроваджених державою, які спрямовані на протидію та запобігання

корупційним проявам. Але треба наголосити на тому, що антикорупційна політика має включати в себе не тільки правові, економічні заходи, а також впровадження суворого покарання за вчинення корупційних злочинів, одними з найголовніших і найсуттєвіших заходів є саме соціальні: особливо важливими є просвітницькі заходи, які матимуть на меті формування у населення стійкої думки про негативний характер корупції, про цілковите виключення цього способу вирішення питань та залучення громадян до участі у процесі запобігання та протидії корупції. Слід погодитися з Головкіним Б. М. та Новіковим О. В., що інститути громадянського суспільства відіграють особливу роль у запобіганні корупції в державі. Вони входять у так званий «золотий трикутник партнерства» разом з органами влади та бізнес-асоціаціями [1, с. 60].

Згідно з даними антикорупційної організації Transparency International за Індексом сприйняття корупції у 2020 році Україна посіла 117 місце з 180 [2], піднявшись на 9 позицій порівняно з минулорічними результатами опитувань. Ця інформація свідчить про достатньо високий рівень усвідомлення населенням рівня корупційної діяльності в Україні. Отже, в Україні велика кількість громадян визнають корупцію у країні, а більшість є невдоволеними корумпованістю владних, правоохоронних, судових органів. При цьому на побутовому рівні корупційні прояви стали настільки звичними, що навіть не вважаються за такі, що мають негативні соціальні наслідки, тут можна говорити про наявність подвійних моральних стандартів. Очевидним є вплив навіть невеликих вдячностей за виконання, по суті, посадовими особами їхніх обов'язків, на формування суспільної думки, що корупція це нормально, а у деяких випадках це є єдиним варіантом досягнення результату.

Тому держава має активно впроваджувати виховні, освітні, інформаційні заходи, які допоможуть роз'яснити громадянам негативні наслідки та небезпечність корупційних проявів для майбутнього країни та громадян зокрема. Тут слід зазначити, що негативні наслідки корупції виявляються у неефективності діяльності органів державної влади; неправомірності їх діяльності та часто у перевищенні наданих повноважень посадовими особами таких органів і, як наслідок, такі дії викликають недовіру населення щодо функціонування таких органів, а примарна відсутність варіантів поведінки викликає ефект «замкнутого кола», коли люди знов і знов, стикаючись з корупційними проявами, підтримують таку політику, не намагаючись її змінити, внаслідок досить реальних побоювань не отримати бажаного правомірного результату взагалі. Тому не слід применшувати значення роз'яснень, наданих державою, громадськими організаціями, міжнародними суб'єктами, які допоможуть зрозуміти громадянам, що найголовнішими жертвами корупції є вони самі, навіть якщо це не є помітним відразу, то у довгострокових перспективах наслідки можуть бути непоправними: соціально-економічні реформи не мають ефективних результатів; зростає рівень тіньової економіки, що в свою чергу призводить до зменшення бюджетних надходжень, неефективного використання бюджетних коштів, збільшується різниця у доходах пересічних громадян та високопосадовців та інше.

Отже, для українського суспільства є вкрай важливим відмовитися від стереотипних та за своїм характером деструктивних проявів корупції; усвідомити що гідне майбутнє країни є можливим тільки за умови подолання масової корупції. Кожен громадянин повинен збагнути нагальну потребу в ухиленні від сприяння корупції, а також реагувати на корупційні прояви та співпрацювати з правоохоронними органами для протидії з ними [3, с. 8]. Адже за відсутності реальної підтримки населення у цій сфері та розуміння всіх негативних наслідків корупційних проявів, якими б незначними вони не здавалися; навіть найдосконаліше правове регулювання та загроза суворої відповідальності не матиме бажаного результату.

Література:

1. Головкин Б. Н., Новиков О. В. Роль институтів громадянського общества в предотвращении коррупции. *Norwegian Journal of development of the International Science*. 2018. № 17, vol. 5. С. 56–60.

2. Індекс сприйняття корупції 2020. URL: <http://cpi.ti-ukraine.org/#/>.

3. Кравченко С., Пантелейчук І. Напрями формування антикорупційної культури українського суспільства. *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України*. 2012. № 2. С. 5-13. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadu_2012_2_3.

Науковий керівник: к.ю.н., ас. Новіков О. В.

СУСЛОВА В.С.,

*студентка 5 курсу Інституту прокуратури та кримінальної юстиції
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

РЕФОРМУВАННЯ ПРОБАЦІЇ В УКРАЇНІ НА ОСНОВІ ДОСВІДУ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

Анотація. Розглянуто стан інституту пробації в Україні. Досліджено види пробації та виконання її функцій в Україні та зарубіжних країнах. Запропоновано шляхи реформування пробації як протидії злочинності.

Ключові слова: пробація, протидія злочинності, реформування.

Аннотация. Рассмотрено состояние института пробации в Украине. Исследованы виды пробации и ее функции в Украине и зарубежных странах. Предложены пути реформирования пробации как противодействия преступности.

Ключевые слова: пробация, противодействие преступности, реформирование.

Summary. The state of the institute of probation in Ukraine is considered. The types of probation and its functions in Ukraine and foreign countries have been investigated. The ways of reforming probation as combating crime are proposed.

Key words: probation, crime prevention, reforming.

Правове поле нашої держави не може довго залишатися без змін. Суспільство розвивається і держава повинна підлаштовувати свої правові

інструменти впливу та захисту відповідно до нових потреб. Левову долю уваги необхідно спрямовувати на забезпечення належного рівня дотримання прав та свобод людини для підтримання статусу правової та соціальної держави. Відносно нещодавно, а саме у 2015 році на законодавчому рівні України було закріплено термін «пробація». Вже протягом шести років темп дослідження та увага навколо даного інституту не сповільнюються, а лише набирають обертів. Таке розгортання подій свідчить перш за все про те, що актуальність проблеми реформування цієї сфери важко перебільшити.

Для заглиблення у дане питання та формулювання вектору розвитку пробації України необхідно звернутися перш за все до її законодавчого визначення. Законом України «Про пробацію» передбачено даний інститут як систему наглядових та соціально-виховних заходів, що застосовуються за рішенням суду та відповідно до закону до засуджених, виконання певних видів кримінальних покарань, не пов'язаних з позбавленням волі, та забезпечення суду інформацією, що характеризує обвинуваченого [1]. Можна помітити, що законодавцем виділяється у даному терміні основні функції пробації – досудова характеристика обвинуваченого, нагляд за забезпеченням прав особи під час виконання покарання та підготовка особи до світу поза відбуванням покарання шляхом застосування ресоціалізації.

На законодавчому рівні закріплено три види пробації в Україні: досудова, наглядова та пенітенціарна [1]. Кожен з цих видів має свої цілі, завдання, мету та функції. Втілення такої тріади забезпечує зацікавленість держави в тому, щоб відбувалась справедливість та дотримання законів на всіх етапах відбування покарання (починаючи з призначення судом виду покарання).

Звернемося до досудової пробації. В Україні даний інститут являє собою забезпечення суду формалізованою інформацією, що характеризує обвинуваченого, з метою прийняття судом рішення про міру його відповідальності – надання досудової доповіді органом пробації. Якщо в Україні пробація має функцію досудової характеристики особи, то в Італії, Іспанії, Литві – навпаки. Зарубіжні країни не ставлять за мету зрозуміти що ж саме підштовхнуло кожному окрему особу до вчинення правопорушення. У цих країнах служба пробації залучається тільки після постановлення рішення у справі суддею, а тому в її обов'язки не входить підготовка досудової доповіді та будь-який контакт із правопорушником під час досудового слідства та судового розгляду справи. У Швейцарії діє принцип залучення органів пробації відразу після затримання особи. Мета – допомога особам, надання їх характеристики, особливо, якщо кримінальне правопорушення вчинене вперше [2, с.228]. На нашу думку Україна цілком доцільно перейняла досвід таких країн як Швейцарія, тому що інститут досудової пробації є втіленням правової та соціальної держави. У особи з'являється надія, що її випадок унікальний, що вона унікальна та її позитивна характеристика дійсно може вплинути на обрання покарання судом. Досить негативними є приклади Італії, Іспанії та Литви, адже найважливішим етапом дотримання прав і свобод людини є дослідження всіх обставин справи і досудова характеристика особи відіграє тут

першочергову роль. Неможливо казати про нагляд за дотриманням прав при відбуванні покарання, коли на самому етапі обрання покарання не приділялася достатня увага законодавця цьому аспекту.

Після того, як орган пробації надав досудову характеристику особи та судом було призначено покарання особі функції даного органу держави виходять на новий рівень. Відтепер можна говорити про проведення соціально-виховної роботи з засудженим та підготовку особи, яка відбуває покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк, до звільнення з метою трудового і побутового влаштування таких осіб після звільнення за обраним ними місцем проживання.

Нікіфорова Т.І. слушно зазначає, що суд може додатково покласти на особу також виконання пробаційних програм. На сьогодні в Україні розроблено вісім пробаційних програм за чотирма напрямками: «Попередження вживання психоактивних речовин», «Подолання агресивної поведінки», «Зміна прокримінального мислення», «Формування життєвих навичок». Такі програми розраховані окремо для повнолітніх та неповнолітніх з урахуванням їх стану психіки та потреб відповідно до віку [3, с. 40].

Лисодед О. В. наводить досвід зарубіжних країн з питань розробки та запровадження пробаційних програм. Цікавим є досвід Латвії. Програми пробації ліцензуються відповідно до постанови Кабінету міністрів Латвії від 18 лютого 2008 р. №105 комісією по ліцензуванню, яка створюється Міністерством юстиції. Ліцензія видається на трирічний строк. У Латвії Державна служба пробації реалізує два види програм пробації – програми корекції соціальної поведінки (6 програм) і програми соціальної реабілітації (2 програми). Програми корекції соціальної поведінки направлені на виправлення соціальної поведінки особи: зміну образу думок, переконань, поглядів. Прикладами є «Менеджмент вживання засобів» направлена на зниження ризику неправомірної поведінки у випадках наявності у клієнтів наркотичної чи іншої залежності; програма корекції «Мотивація до змін» має за мету спонукати клієнтів до соціально позитивних змін (моральних, емоціональних, пізнавальних, особистістних) у своєму житті. Програми соціальної реабілітації мають на меті подальшу інтеграцію у суспільство. Так, програма «Школа життя – 2» спрямована на підготовку засудженого до звільнення, програма «Просто про складне» направлена на розвиток індивідуальних навичок для вирішення проблем, з якими клієнт пробації може зіткнутися після звільнення: пошук місця проживання, роботи, отримання інформації про вакансії, надання допомоги у підготовці резюме, проходження співбесіди тощо [4, с. 35].

Слід відзначити, що першою відмінністю є те, що Україна не практикує саме ліцензування програм пробації. На нашу думку доцільно буде перейняти досвід Латвії у даному аспекті, адже при ліцензуванні встановлюється строк. Дана категорія зобов'язує змінювати програми пробації відповідно до вимог суспільства зі сплином певного проміжку часу. Таким шляхом з кожним кроком діяльність пробації виходить на новий рівень і підвищує у людей рівень довіри

до держави. Відмінним є також те, що в Україні вісім пробаційних програм за чотирма напрямками, а у Латвії така сама кількість, але за двома напрямками. З урахуванням того, що в Україні не завжди фінансування даних програм здійснюється на високому рівні, вважаємо також переглянути напрямки пробаційних програм. Вважаємо, що головне не кількість, а якість їх охоплення, здійснення та запровадження.

Підводячи підсумок, треба вказати на те, що інститут пробації в Україні досить молодий. Наша держава у даній сфері знаходиться ще у процесі становлення, проте вже має деякі успіхи. На даному етапі треба зосереджувати увагу на розвитку кожного з видів пробації. Державі слід рівномірно розподіляти свої кошти, сили та увагу як на досудову пробацію, так і на наглядову та пенітенціарну. Важливими є напрацювання держав-колег у даній сфері. Пропонуємо Україні розширювати фінансування пробації або підвищувати рівень правосвідомості громадян для збільшення кількості волонтерів, які займаються втіленням у життя напрямків пробаційних програм.

Література:

1. Конституція України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 08.11.21).

2. Єфремова О. П. Концептуальні засади пробаційної діяльності в деяких європейських країнах. Київ: Підприємство, господарство і право, 2019. С. 228-230.

3. Нікіфорова Т.І. Проблеми та перспективи призначення та виконання пробаційних програм в Україні. Встановлення позитивних взаємин із правопорушником як принцип пробації : матеріали міжн. наук-практ. онлайн – «круглого столу» (м. Харків, 18 грудня 2020). Харків. 2020. С. 40-43.

4. Лисодєд О.В. Державна служба пробації Латвії: головні функції. Встановлення позитивних взаємин із правопорушником як принцип пробації : матеріали міжн. наук-практ. онлайн – «круглого столу». (м. Харків, 18 грудня 2020). Харків. 2020. С. 33-40.

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Ткачова О.В.

СЬОМАК Т.О.,

*студентка б курсу факультету адвокатури
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИНІВ, ЩО ВЧИНЯЮТЬСЯ НЕПОВНОЛІТНІМИ

Анотація. Розглянуто фактори та детермінанти злочинної поведінки неповнолітніх, встановлено причини таких дій та запропоновано заходи щодо запобігання вчинення таких злочинів у майбутньому.

Ключові слова: злочини, що вчиняються неповнолітніми; злочинність неповнолітніх; детермінанти; причини та умови;

Аннотація. Рассмотрены факторы и детерминанты преступного поведения несовершеннолетних, установлены причины таких действий и предложены меры по предотвращению совершения таких преступлений в будущем.

Ключевые слова: преступления, совершаемые несовершеннолетними; преступность несовершеннолетних; детерминанты; причины и условия;

Summary. The factors and determinants of juvenile delinquency are considered, the reasons for such actions are established and measures to prevent the commission of such crimes in the future are proposed.

Keywords: crimes committed by minors; juvenile delinquency; determinants; reasons and conditions;

Кримінологічна оцінка конкретного виду злочинності неможлива без виокремлення певної низки специфічних рис та властивостей поведінки самого злочинця. Проблема ж злочинної поведінки неповнолітніх була і залишається актуальною у зв'язку із тим, що саме це дає можливість встановити певні перспективи розвитку такого суспільства саме через тенденції до злочинності у майбутньому. А тому вкрай важливим є встановлення факторів, що впливають саме таким чином на неповнолітніх, що штовхають їх до вчинення злочинів.

О.Бахур вважає злочинність результатом взаємодії двох чинників: умов мікросередовища (впливи сім'ї і школи, які десоціалізують, психологічні труднощі й ускладнення, породжені багатопроблемним соціумом, деформації у спілкуванні та взаємодії) та індивідуальних особливостей індивіда (суперечності, головна з яких полягає у невідповідності між суб'єктивною готовністю до дорослого життя і об'єктивною обмеженістю можливостей підлітка; психологічні колізії, які найперше виявляються у вибірково-активному ставленні підлітка до навколишнього середовища, спілкування, до педагогічних впливів у сім'ї, суспільстві, до соціально-моральних цінностей і норм, запропонованих найближчим оточенням) [1, с. 220–227].

В науці кримінології існує багато підходів до розкриття теми детермінантів протиправної поведінки неповнолітніх, але складність полягає в тому, що це є мінливим та швидко змінюваним явищем, а тому лише постійне спостереження та дослідження зможе актуально та реально відбивати картину з цього питання.

Аналізуючи праці науковців з питання злочинності неповнолітніх, можна дійти до висновку, що характерними ознаками таких злочинців є:

недостатня соціальна зрілість, яка зазвичай поєднується із відчуженням від нормальних цінностей та складних стосунків в сім'ї та ще більше ускладнюється низьким рівнем освіти.

При цьому варто зазначити, що сім'я неповнолітнього може мати як позитивний, так і негативний вплив на формування особи злочинця. Різні соціологічні опитування з питання залучення до відповідальності за злочинну діяльність когось із сім'ї самого підлітка показали, що така статистика становить понад 80%, що і буде підтвердженням такого детермінанта як соціальне оточення та сім'я.

Щодо причин вчинення злочинів неповнолітніми можна виділити такі: негативний вплив компанії друзів-63%, вплив алкоголю та наркотичних засобів-43%, упевненість у безкарності за вчинене діяння-31%, низький рівень доходів сім'ї- 31%, цікавість-24%, незнання законів-23%, поганий виховний процес у школі-7%, низький рівень роботи правоохоронних органів-2% [2].

Тож, можна зробити висновок, що хоча, на жаль, на деякі з цих причин та факторів вплинути майже неможливо, то підвищення рівня обізнаності з питань права, покращення виховного процесу як з боку освітніх інституцій, так і з боку правоохоронних органів може змінити ситуацію із злочинами, вчинюваними неповнолітніми на краще.

Також до заходів загальносоціального запобігання злочинності неповнолітніх належать дії, спрямовані на підвищення соціального захисту сімей з дітьми, збільшення матеріальної допомоги дітям-сиротам і дітям-інвалідам, реформування освітніх закладів, належне фінансове забезпечення праці вчителів і вихователів[4].

Одним із важливих кроків на шляху до цього є створення такого інституту як ювенальна превенція, діяльність якої як раз і направлена на захист дитини та усунення факторів, що детермінують девіантну поведінку з її боку.

Не можна стверджувати, що саме це позитивно вплинуло на зменшення кількості злочинів, що вчиняють неповнолітні, але статистика за останні роки є обнадійливою. Так, починаючи з 2015-2019р.р. відсоток злочинів у співвідношенні кількості усіх злочинів до кількості злочинів за участі неповнолітніх зменшився з 1,27% до 0,92%. При цьому і кількість таких злочинів також зменшувалася: 7171(2015р.), 5230(2016р.), 5608(2017р.), 4750(2018р.) та 4088(2019р.)[4].

Таким чином можна зробити висновок, що дослідження питання кримінологічного аналізу та запобігання злочинів, що вчиняються неповнолітніми є доволі важливим та впливає на подальші кроки щодо зменшення кількості таких явищ у суспільстві.

Література:

1. Бахур О. Психологічна характеристика підлітків з делінквентною поведінкою. Актуальні питання гуманітарних наук : міжвузівський збірник

наукових праць молодих учених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка / Редактори-упорядники В. Ільницький, А. Душний, І. Зимомря. Дрогобич : Посвіт, 2012. Вип. 3. С. 220–227.

2. Залялова І. М. Чинники злочинності неповнолітніх (на підставі соціологічного дослідження) / І. М. Залялова, А. С. Політова // Вісник Пенітенціарної асоціації України. - 2018. - № 3. - С. 118-127. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bpau_2018_3_16

3. Кримінологія: підручник / [Б.М. Головкін, В.В. Голіна, О.В. Лисоед та ін.]; за заг. ред. Б.М. Головкіна.- Харків : Право, 2020. -384 с.

4. Статистичні дані про кількість вчинених злочинів з 2013 по 2019 рік за даними «Єдиного звіту про кримінальні правопорушення. Форма №1», розміщеного на сайті Генеральної прокуратури України: [електронний ресурс]: <https://old.gp.gov.ua/ua/statinfo.html>

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Лукашевич С.Ю.

СЯБРЕНКО В.В.,

*студентка 2 курсу Інституту прокуратури та кримінальної юстиції,
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

ДЕВІАНТНА ПОВЕДІНКА НЕПОВНОЛІТНІХ: ПРИЧИНИ ТА НАСЛІДКИ

Анотація. Розглянуто сутність девіантної поведінки неповнолітніх осіб, чим вона зумовлена і які наслідки викликає. Досліджено сутність поняття «насилля в сім'ї».

Ключові слова: девіантність; поведінка неповнолітніх; насильство психологічне, фізичне, сексуальне; кримінальне середовище; соціальна невлаштованість.

Аннотація. Рассмотрена сущность девиантного поведения несовершеннолетних лиц, чем оно обусловлено и какие последствия вызывает. Исследована сущность понятия «насилие в семье».

Ключевые слова: девиантность; поведение несовершеннолетних; насилие психологическое, физическое, сексуальное; криминальная среда; социальная неустроенность.

Summary. The essence of deviant behavior of minors, what it is caused by and what consequences it is considered. The essence of the concept of "domestic violence" is studied.

Key words: deviance; behavior of minors; psychological, physical, sexual violence; criminal environment; social unrest.

Чимало науковців із різних сфер (соціології, психології, антропології, кримінології та ін.) здійснювали дослідження поведінки різних груп населення за варіативними показниками. Однак завжди найбільшої уваги потребувала проблема злочинності неповнолітніх осіб. Останні стають жертвами різних життєвих ситуацій на ранніх етапах розвитку, і внаслідок чого їхня поведінка

перетворюється на делінквентну. Тому спробую розкрити одну із причин такої ситуації.

Діти (особи до 18 років) вважаються однією із найбільш незахищених соціальною ланкою, які часто піддаються сексуальному, фізичному та емоціональному насильству. Згідно із Українським кризовим медіа-центром, дані останньої статистики за 2020 рік шокують: 100 тисяч звернень щодо випадків насилля (різного типу) над неповнолітніми. [1] Проте найбільш небезпечними виступають наслідки даних дій. Адже постає риторичне питання: «Що відбувається із психікою дитини, яка потребує любові, дбайливого ставлення та розуміння задля збереження ментального здоров'я та закладення свідомого бачення світу, коли над нею регулярно вчиняється насильство зі сторони найрідніших людей – батьків?»

При оцінці наслідків жорсткого поводження з дітьми важливо враховувати не лише заподіяну фізичну шкоду, а й моральну, яка виявляється у заниженій самооцінці, невпевненості, несформованих вольових якостях та інших проявах. А чим меншою за віком є неповнолітня особа, тим вразливішою є вона. Дітей, які піддані домашньому насильству, можна віднести до жертв первинної соціалізації, а їхня поведінка стає неправомірною і проявляється як на первинному, так і вторинному рівнях соціалізації. А вивчає особливості людей-жертв різних життєвих обставин наука віктимологія.

На сьогодні прийнято класифікувати наслідки на віддалені та наближені. Останні характеризуються саме погіршеним фізичним самопочуттям внаслідок здійснення насильства будь-якого типу. А віддалені – порушення психічного розвитку, соціальною невлаштованістю. [2, с.20] Часто діти після вчинення над ними різного виду неправомірних дій стають агресивними під час спілкування у соціумі або ж, навпаки, відчують себе незахищеними та пасивно реагують на події сучасності. Проте, у будь-якому варіанті, подальша поведінка жертв насилля буде привертати увагу інших за допомогою зухвалості та ексцентричності. [3]

Після втрати «нормальних» зв'язків із дорослими чи навіть однолітками, особи даної категорії жертв знаходять вирішення своїх проблем у середовищі кримінальному, аморальному, що часто пов'язується із вживанням наркотичних засобів, алкоголю. Спираючись на гендерний показник, можна навести приклади: дівчата відчують потяг до проституції, хлопці – порушення статевої орієнтації. Однак обидві групи зустрічатимуться із проблемами створення власної родини, а також із наділенням теплотою майбутніх нащадків.

Пріоритетом для органів соціального захисту, правоохоронної діяльності має стати профілактика, протидія всіх видів насильства над дітьми, аби покращити ситуації із рівнем делінквентності серед неповнолітніх. Як вважає Г.Федькович: «Поки в ситуації насильства щодо дитини в центрі уваги не буде дитина, її здоров'я, інтереси, і поки всі правоохоронні органи і суди цього не зрозуміють – ситуація не покращиться».

Отже, насильство над людьми, особливо дітьми, завжди несе в собі негативні наслідки, більші за синці чи хвороби. Адже дії жертв сімейного

насилля можуть супроводжуватись у майбутньому такими небезпечними явищами як терор, вбивство, крадіжки, гвалтування і багато іншого, що безпосередньо можна віднести до поняття «делінквентна поведінка».

Література:

1. Український кризовий медіа-центр. Домашнє насильство щодо дітей під час карантинних обмежень. Як змінилася ситуація протягом «карантинного» року? [Електронний ресурс] / Український кризовий медіа-центр // Прес-центр УКУМЦ. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: <https://uacrisis.org/uk/domashnye-nasylstvo-shhodo-ditej-pid-chas-karantynnyh-obmezhen-yak-zminylasya-sytuatsiya-protyagom-karantynnogo-roku>.

2. Запобігання та протидія насильству методичні рекомендації – Київ, 2018. – 86 с. – (Міністерство освіти і науки України Міністерство молоді та спорту України).

3. Жорстокість над дітьми як соціальна проблема [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Солом'янської районної адміністрації. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.solor.gov.ua/info/19/8052>.

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Лукашевич С.Ю.

ТИХОНЮК О. В.,

*студентка 2 курсу магістратури факультету адвокатури
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

КРИМІНОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСОБИ ТЕРОРИСТА

Анотація. Проаналізовано наявні підходи до вивчення особи терориста. Визначено основні особливості таких осіб, як елемент кримінологічної характеристики терористичного акту.

Ключові слова: злочин, тероризм, терористичний акт, розслідування, особа злочинця.

Аннотация. Проанализированы имеющиеся подходы к изучению личности террориста. Определены основные особенности таких лиц как элемент криминалогической характеристики террористического акта.

Ключевые слова: преступление, терроризм, террористический акт, расследование, личность преступника.

Summary: The available approaches to studying the identity of a terrorist are analyzed. The main features of such persons as an element of forensic characteristics of a terrorist act are determined.

Keywords: crime, terrorism, terrorist act, investigation, the identity of the offender.

За останнє десятиліття тероризм перетворився на одну з найбільш глобальних проблем сучасності, які набувають все більш різноманітних форм і жахливих масштабів. Ефективна боротьба з тероризмом неможлива без докладного аналізу, збору та узагальнення даних про особистість терориста та його внутрішні якості. У науковій літературі можна зустріти безліч

кримінологічних портретів особистості терориста, проте скласти універсальний варіант є практично неможливим. Складність цієї задачі пояснюється різноманіттям соціально-психологічних причин, форм прояву феномену тероризму, які залежать від особистості, соціального середовища, культурно-національних традицій держави та багатьох інших факторів.

Звертаючись до аналізу особи сучасного терориста в Україні, перш за все варто вказати на те, що терористичні злочини здебільшого вчинюються чоловіками, однак, і жінки теж однаково здатні на вчинення таких дій. Це пояснюється тим, що по-перше, вчинення теракту вимагає наявності певних навичок поведінки зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами та вибуховими пристроями. Як правило, саме такими навичками володіють чоловіки. По-друге, завдання вчинення терористичного акту, безпосередньо спрямованого не лише на порушення громадської безпеки, а й на заповідання смерті іншим особам (хоча й деперсоніфіковано), вимагає від терориста наявності особливих морально-психологічних рис: нігілізму, зневажання людського життя, установки на готовність до застосування насильства, здатності ризикувати, зокрема, щодо можливості викриття правоохоронними органами. Такі риси є більш поширеними саме серед чоловіків із цілком очевидних причин. Жінці-терористці притаманні певні особливості, а саме: схильність до емоційного, нераціонального сприйняття дійсності та вразливість. Під час вчинення терористичних актів, їм нерідко відводиться не тільки роль пособниць, але й виконавиць, оскільки вони більш віддані ідеям терору, вирізняються більшою цілеспрямованістю [1, с. 134].

Аналіз слідчо-судової практики дозволяє зробити певні висновки щодо узагальненого кримінологічного портрету особи терориста. Так, організаторами терористичних актів, як правило, є чоловіки зрілого віку, що мають вищу освіту та високий інтелектуальний рівень. Безпосередніми виконавцями в більшості випадків є чоловіки молодшого віку (18-35 років) з високим рівнем фізичної підготовки, наявним досвідом ведення бойових дій, нерідко з наявними судимостями за корисливо-насильницькі злочини. До вчинення терористичного акту можуть також залучатися жінки, неповнолітні особи або особи з психічними вадами. Зазначені особи характеризуються зневагою до загальнолюдської моралі та непохитною вірою в істинність своїх переконань [2, с. 213; 3; 4; 5].

Як правило, терористи озлоблені, агресивні та жорстокі, готові до насильства взагалі і терористичного зокрема. Екстремізм – основна характеристика їх ознака, яка корінням йде в органічно властиву людині схильність до агресивності і руйнівних інстинктів. Багато й інших психологічних чинників, як: емоції, імпульсивність, дратівливість, упередженість оцінок, низький поріг терпимості і відсутність належного самоконтролю, необхідність в насильстві.

З усього вищенаведеного можна дійти висновку, що кримінологічна характеристика особистості терориста — складне завдання, труднощі якої визначаються багатоаспектністю такого явища як тероризм і багатогранністю самої особистості людини. Пізнання глибини злочинної поведінки терориста

потребує глибокого та багатостороннього вивчення. Все це допоможе не тільки у розкритті злочинів, а й у попередженні та корекції такої поведінки, що дуже актуально на сьогоднішній день при дедалі більшій загрозі розвитку тероризму.

Література:

1. Кравчук І. А. Особа злочинця-терориста як елемент криміналістичної характеристики терористичного акту. *Форум права*. 2010. № 2. С. 210-216
2. Романцова С. Особа злочинця-терориста: кримінологічний огляд. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2020. № 1. Volume 4. С. 134-138.
3. Сметаніна Н. В. Запобігання терористичним злочинам в Україні. *Діджиталізація і безпека* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Харків, 19 листоп. 2020 р. Харків, 2020. С. 331–335.
4. Головкін Б. М. Про детермінацію злочинності. *Часопис Київського університету права*. 2020. № 1. С. 274-280. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/18081/1/Holovkin_274-280.pdf
5. Мокляк В. В. Сучасна стратегія запобігання терористичній діяльності в Україні. *Часопис Київського університету права*. 2018. № 4. С. 279 – 283.
Науковий керівник: к.ю.н., доц. Сметаніна Н. В.

ТКАЧ Д. К.

студентка 9 групи 6 курсу

Інституту прокуратури та кримінальної юстиції

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИННОСТІ НЕПОВНОЛІТНІХ

Анотація. У тезах визначено негативні явища і процеси соціального характеру та особливості формування особистості, які внаслідок взаємодії між собою породжують злочинність неповнолітніх. Розглянуто окремі заходи для запобігання розвитку злочинності неповнолітніх.

Ключові слова: злочинність неповнолітніх, запобігання злочинності, сім'я.

Аннотація. В тезисах определены негативные явления и процессы социального характера и особенности формирования личности, которые вследствие взаимодействия между собой порождают преступность несовершеннолетних. Рассмотрены отдельные меры по предотвращению развития преступности несовершеннолетних.

Ключевые слова: преступность несовершеннолетних, предотвращение преступности, семья.

Summary. The theses identify negative phenomena and processes of a social nature and features of personality formation, which as a result of interaction with each other give rise to juvenile delinquency. Some measures to prevent the development of juvenile delinquency are considered.

Keyword: juvenile delinquency, crime prevention, family.

Запобігання злочинності виступає основним видом боротьби зі злочинністю, що здійснюється уповноваженими на це суб'єктами і головною метою якого є безпосередньо зниження рівня злочинності. Соціальне коріння злочинності свідчить про існування проблем в економіці, освіті, вихованні й інших різних сферах суспільного буття. Соціально-економічна ситуація в Україні натеper характеризується такими негативними явищами, як спад виробництва, інфляція, зниження рівня життя населення, зростання безробіття, та іншими, що сприяє створенню напруги в суспільстві та призводить до розв'язання людьми своїх проблем злочинним шляхом [3].

Неповнолітні стають на шлях вчинення злочинів з чотирьох основних причин: по-перше, їх втягують у злочинну діяльність дорослі особи, які мають кримінальний досвід; по-друге, через заборонену (протиправну) поведінку діти в ігровій чи протестній формі самовиражаються, спотворено реалізують право на самостійність (дорослість); по-третє, вчинення злочинів – це захисна реакція на соціальну безпорадність, відчуття покинутості, невизначеність і страх перед майбутнім; по-четверте, злочинна поведінка виступає засобом адаптації до складних умов життя, боротьби за виживання у будь-який спосіб [2]. Проте з віком мотивація вчинення злочинів неповнолітніми стає більш схожою з мотивацією дорослих злочинців, що призводить до вчинення більш істотних злочинів. Крадіжки, грабежі, розбої, вбивства і зґвалтування відбуваються вже не в силу інфантильності, а в силу глибокої кримінальної зараженості неповнолітніх злочинців [6].

Першочергову і чи не найважливішу роль у запобіганні злочинності неповнолітніх відіграє сім'я. Сім'я є найважливішою сферою формування особистості, де складаються первинні уявлення дитини про добро і зло, порядність, шанобливе ставлення до матеріальних і духовних цінностей. Можна сміливо сказати, що сім'я створює особистість або руйнує її, саме тому провина дитини цілком і повністю лягає на її батьків. Патологія сімейних відносин викликає широке коло порушень як у психіці, так і у поведінці особи [5]. Батьки дають перші зразки поведінки, а дитина наслідує їх і прагне бути схожою на матір і батька. Коли батьки розуміють, що багато в чому від них самих залежить формування особистості дитини, то вони ведуть себе так, що всі їхні вчинки та поведінка у цілому сприяють формуванню у дитини тих якостей і такого розуміння людських цінностей, які вони хочуть їй передати [1].

Саме тому необхідно з особливою відповідальністю віднестись до перших проявів антигромадської поведінки неповнолітньої особи та не допустити розвитку такої поведінки шляхом поступового вжиття наступних заходів: 1) оздоровлення середовища й надання допомоги неповнолітнім, які опинилися в несприятливих умовах життя і виховання, щоб перешкодити негативному впливу їх на поведінку; 2) недопущення того, щоб неповнолітні стали на злочинний шлях, і забезпечення виправлення осіб зі значним ступенем дезадаптації, які вчиняють правопорушення незлочинного характеру; 3) створення умов для виправлення осіб, які систематично вчиняють правопорушення, що свідчить про ймовірність учинення злочину в

найближчому майбутньому; 4) попередження рецидиву серед підлітків, які раніше вчиняли злочини [4].

Отже, за існуючих натеper умов відсутності сталого соціально-економічного розвитку держави запобігання злочинності неповнолітніх має здійснюватися на рівні, найближчому до дитини, а саме особами, що здійснюють її виховання, або відповідними службами. Особливу увагу слід приділяти найменшим проявам поведінки, яка свідчить про схильність до вчинення кримінальних правопорушень, та своєчасно вживати заходів для її корегування.

Література:

1. Берегова Н., Федорчук П. Вплив сімейного виховання на формування особистості дитини. *Вісник Львівського університету. Серія психологічні науки*. 2020. Вип.6. С. 10–15

2. Головкін Б.М. Злочинність неповнолітніх як суспільна проблема. *Проблеми законності*. 2016. Вип. 133. С. 204 – 217. URL:http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pz_2016_133_21

3. Корягіна А. Запобігання злочинності як різновид соціально-профілактичної діяльності. *Підприємництво, господарство і право*. 2016. № 11. С. 191-196.

4. Лісова Н. В. Проблемні аспекти злочинності неповнолітніх. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2019. № 2 (111). С. 61 – 67.

5. Самойлова О. М. Запобігання злочинності неповнолітніх за участю громадськості. *Право і суспільство*. 2013. №6-2. С. 311-314.

6. Ткачова О.В., Вітліна М.О. Чинники, що впливають на злочинність неповнолітніх. *Молодий вчений*. 2018. №11(63). С. 929-932.

Науковий керівник: к.ю.н., проф. Головкін Б. М.

ТКАЧУК К. Р.,

*студентка б курсу, Інституту прокуратури та кримінальної юстиції
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

ДО ПРОБЛЕМИ ПІДРОБКИ COVID-СЕРТИФІКАТІВ В УКРАЇНІ

Анотація. Розглянута проблема незаконного виготовлення covid-сертифікатів.

Ключові слова. covid-сертифікат, вакцинація, підроблення, корупція, кримінальна відповідальність.

Аннотація. Рассмотрена проблема незаконного изготовления covid-сертификатов.

Ключевые слова. covid-сертификаты, вакцинация, подделка, коррупция, криминальная ответственность.

Summary. The problem of illegal production of covid-certificates is considered.

Keywords. covid-certificate, vaccination, forgery, corruption, criminal liability.

Напевно найбільш актуальною сьогодні темою є COVID-19, вакцинація та отримання сертифікатів, що надають людям можливість, в залежності від рівня епідеміологічної небезпеки, вільно обирати місце свого перебування, відвідувати різноманітні місця та заклади, без яких ми просто не уявляємо своє життя. Саме наявність covid-сертифікат – є тими «відкритими» дверима до нормального звичного для нас життя. Тому, не дивно, що зараз особи, котрі не вакцинувались через різні підстави, шукають способи обійти закон та отримати такі сертифікати вже незаконним шляхом. Найголовніше, що такі кримінальні правопорушення вчиняють як звичайні пересічні громадяни, так і представники влади, які своїми діями ще більше підривають авторитет державних органів.

Відповідно до інформації з офіційного сайту Міністерства внутрішніх справ України з початку року відкрито більше 730 кримінальних проваджень щодо використання підроблених сертифікатів, а за останній тиждень поліція виявила більше 200 підроблених документів [1]. Один із способів такої підробки є внесення медичним працівником з метою отримання неправомірної вигоди недостовірної інформації про отримання вакцини певною особою. Зазначений різновид підроблення є найбільш суспільно небезпечним. По-перше, його не можливо виявити. По-друге, особа, яка отримала такий сертифікат, не має права отримати справжню вакцину протягом певного часу, а тому ризикує своїм життям та здоров'ям, навіть якщо передумає. По-третє, у випадку захворювання цієї особи на COVID-19, відбудеться невірне внесення її в офіційній статистиці до категорії осіб, які вакцинувалися, але захворіли. Останнє буде грати на користь поширення антивакцинаційних тенденцій в суспільстві.

Слід відмітити і доступність отримання підроблених сертифікатів. Так, в телеграм каналах за пошуковим словом «ковід-сертифікат» є досить багато посилок за якими пропонується купити його, вартість таких сертифікатів різна починаючи від 1000 гривень закінчуються 1000 доларами. І найдивніше, що ці канали досить складно відслідкувати і притягнути винних осіб до відповідальності. Проблеми виникають ще з електронним документами, що знаходяться в Дії, так як документи в цьому додатку прирівнюються до паперових і визнаються офіційними документами.

Відомим є випадок, коли 21 річний хлопець створив аналог цього додатку, що дозволяв особам підробити будь-який документ, що знаходився в Дії чи то сертифікат, чи паспорт, чи студентський квиток. Звісно додаток проіснував лише день, проте це вказало на недосконалість програмного забезпечення. І хоча розробник буде притягнутий до кримінальної відповідальності, але правильним рішенням є надання йому можливості працювати на користь держави в тому самому Міністерстві цифрової трансформації України [2].

Стосовно способів запобігання вчиненню кримінальних правопорушень, пов'язаних із підробкою covid-сертифікатів, то серед них найбільш популярним в Україні є встановлення більш суворого покарання за їх вчинення. Так, найближчим часом ВРУ розгляне питання посилення відповідальності за підробку COVID-документів [3]. В свою чергу, на мій погляд, зазначене навряд

чи вирішить проблему, адже не тяжкість покарання впливає на злочинність, а його невідворотність [4, с. 10].

Як висновок, беззаперечно вакцинуватись чи ні це вибір кожної людини, проте незаконне отримання сертифікатів впливає на загальний рівень злочинності в державі, а тому необхідно боротись з цим правовими методами.

Література:

1. Львівщина у топі областей з найбільшою кількістю викритих фальшивих Covid-сертифікатів. URL: https://zaxid.net/lvivshhina_u_topi_oblastey_z_naybilshoyu_kilkistyuu_vikritih_falshi_vih_covid_sertifikatuv_n1528917.

2. Розробником фейкової копії "Дії" виявився 21-річний молодик. URL: <https://ua.interfax.com.ua/news/telecom/775775.html>.

3. Рада розгляне посилення відповідальності за підробку COVID-документів – Радуцький. URL: <https://suspilne.media/176587-dovibori-2021-policia-otrimala-ponad-200-povidomlen-pro-porusenna>.

4. Кримінологія: підручник / [Б.М. Головкін, В.В. Голіна, О.В. Лисодед та ін.]; за заг. ред. Б.М. Головкіна. Харків: Право, 2020. 384 с.

Науковий керівник: к.ю.н., ас. Новіков О. В.

ТОНКОНОГ О. О.,

студент 6 курсу міжнародно-правового факультету

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ПОПУЛЯРНІСТЬ ВІРТУАЛЬНИХ ЗЛОЧИНІВ У СВІТІ

Анотація. У даній роботі досліджено питання щодо розповсюдження віртуальних злочинів, їх видів, популяризацію, а також визначення методів боротьби з ними.

Ключові слова: Інтернет, кіберзлочинність, кібербезпека, кіберпростір, інформаційне суспільство.

Аннотация. В данной работе исследованы вопросы по распространению виртуальных преступлений, их видов, популяризации, а также выделены методы борьбы с ними.

Ключевые слова: Интернет, киберпреступность, кибербезопасность, киберпространство, информационное общество.

Summary. Investigated the proliferation of virtual crimes, their types, popularization, as well as the selection of methods to combat them.

Keywords: The Internet, cybercrime, cybersecurity, cyberspace, and the information society.

Стрімкий розвиток технологій у всіх сферах життя, глобалізаційні процеси, а також підвищення значимості техніки зумовлює залежність людини від віртуального світу. З одного боку все це створюється щоб полегшити та покращити життя, але з іншого, виникає велика кількість злочинів у кіберпространстві. До таких видів ми можемо віднести шахрайство, крадіжка

особистих даних, незаконне зберігання інформації, комп'ютерний вірус, нелегальні ігри.

Активний перехід співробітників на дистанційну форму праці і вивід всіх світових компаній на віртуальний периметр, зумовлений пандемією COVID-19, підвищив рівень кіберзлочинності. Якщо проаналізувати статистичні данні, то в 2020 році кількість злочинів у мережі інтернет збільшилися на 53% у порівнянні з 2019 роком. І майже 90% всіх атак було направлено на державні і медичні заклади, ну і звичайно промислові компанії. Лише невелика кількість організацій мали високий процент захисту, бо практикували працю в дистанційному режимі ще до такого спалаху кібератак, а ось інші не мали такого часу щоб виробити стратегії та розробити систему захисту[1;2].

Самим популярним видом є крадіжка особистих даних. Злочинці через мережу інтернет або звичайний мобільний телефон намагаються зламати банківські рахунки, отримати логіни та паролі, гроші або конфіденційну інформацію. Такі злочини у 85% за статистичними даними американської телекомунікаційної компанії Verizon визвано людськими факторами. Через свою необережність та довірливість людина може передати свої дані у руки третіх осіб. С кожним днем онлайн-операцій стає все більше, особливо це стосується покупок в інтернеті і злочинці можуть створювати копії відомих магазинів, онлайн-сервісів, де саме і будуть здійснювати протиправні операції, а саме отримання матеріальної вигоди у максимальному розмірі. В даній сфері фішинг є лідером за статистикою. Компанія Google виявила 2021 мільйон фішингових сайтів. Трагічним прикладом можна назвати випадок у німецькій лікарні, яка у 2020 році піддалась кібератаці із-за чого працівники не могли приймати пацієнтів та направляли в інші міста. На жаль, одну пацієнту через брак часу не вдалося врятувати. Тому експерти закликають бути уважними; користуватися всіма можливим засобами онлайн-захисту; не ставити прості паролі або логіни та по можливості часто змінювати їх; у разі підозрілих дій звертатися до компетентних організацій або структур[3;4].

Наступним видом я хотів би виділити незаконне зберігання інформації. Тут питання стосується не лише зберігання конфіденційної інформації третіми особами яка стосується як інтелектуальної власності, даних про компанії, але й регулювання порнографії на державному рівні. Великобританія – безперечний лідер у боротьбі з цим видом злочину. Існують програми захисту дітей, які не досягли 18 років. Тобто вони не зможуть відвідувати сайти із забороненим матеріалом. Процедура підтвердження лише через паспорт, така процедура відома і США. Звичайно, Великобританія також підлаштовує домашній інтернет на домашній контроль, щоб задати параметри пошуку та слідкувати за діями дітей в інтернеті. В Україні з цим питання набагато гірше. Лише 20% дорослих намагаються контролювати чим займається їх дитина. На мою думку, нашій країні необхідно звернути увагу на програми інших країн та перейняти їх практику[4].

Нелегальні ігри є прямим збитком для економіки країни. В Америці індивідуально кожен штат контролює дану сферу. Але у Конгресі США був

введений Закон про ліцензування та контроль гри в Інтернеті 2008 року про те, що гравці не можуть брати участь в іграх, які покладаються виключно на удачу. Ігри, пов'язані з грошовими операціями, такими як перекази в банківському рахунку та кредитні картки, вважаються незаконними, що призводить до того, що гравці не можуть легально збирати виграші. Україна створила свою законодавчу базу, щоб не допустити підвищення нелегальних ігор. 2020 року створений регулятор на гральному ринку - Комісія з регулювання азартних ігор і лотерей[6].

У цифрову епоху багато злочинів шахрайства легко вчиняються проти невинних жертв шляхом фальсифікації фактів. Особливо зараз, коли нашою країною було запроваджено програму по вакціюванню зросла кількість підроблених COVID – сертифікатів. Також свіжим прикладом є підробка додатку Дія. Два юних хакери створили повну копію, де будь-хто міг замовити водійське посвідчення, студентський квиток або той же сертифікат про вакцинацію[4;5;6].

Таким чином, розвиток технологій зумовив здійсненню великої кількості кібератак як на цілі держави, так і на окремих індивідів. Виникає необхідність законодавчої боротьби як на національному рівні, так і на міжнародному. В Україні популярними засобами боротьби є створення організаційних, технологічних та нормативних комплексів. Важливим елементом є заснування кіберполіції, яка повинна запобігати або припиняти будь-які види кіберзлочинів.

Література:

1. Пивоваров В. В. Кіберзлочинність: кримінологічний погляд на генезис явища та шляхи запобігання / В. В. Пивоваров, С. Ю. Лисенко // Право і суспільство. – 2016. – № 3, ч. 2. – С. 177–182.
2. Таволжанський О. В. Кримінологічні аспекти кіберзлочинності у сучасних умовах / О. В. Таволжанський // Журнал східноєвропейського права. – 2016. – № 31. – С. 80-86 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2016/09/tavolzhanskyi_31.pdf
3. Незаконні дії з банківськими документами та платіжними картками // Велика українська юридична енциклопедія. У 20 т. Т. 17. Кримінальне право / В. Я. Тацій (відп. ред.) та ін. — 2017. — С. 589.
4. Кіберпростір як новий вимір геополітичного суперництва : монографія / Д. В. Дубов. – К. : НІСД, 2014. – 328 с.
5. Конвенція про кіберзлочинність від 07.09.2005 № 994_575. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_575#Text
6. Владленова І.В., Кальницький Е.А. Кіберзлочинність як виклик інформаційному суспільству // Гілея. — 2013. — № 77. —142-146
Науковий керівник: к.ю.н., доц. Оболенцев В. Ф.

ТОПЧІЙ Т. С.,

студентка 2 курсу магістратури

*Інституту підготовки кадрів для органів юстиції України
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

ЩОДО ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ТА ОРГАНІВ ПРАВОПОРЯДКУ

Анотація. Проаналізовано поняття правоохоронних органів та органів правопорядку.

Ключові слова: правоохоронні органи, органи правопорядку.

Аннотация. Проанализировано понятие правоохранительных органов и органов правопорядка.

Ключевые слова: правоохранительные органы, органы правопорядка.

Summary. Analyzed the powers of law enforcement agencies and law enforcement agencies.

Keywords: "Law enforcement agencies", "Law enforcement agencies".

Термін «орган правопорядку» тісно пов'язаний з терміном «правоохоронні органи», який в українському законодавстві й досі не містить чіткого визначення. Хоча вченими проводяться дослідження з приводу цього питання і написано немало монографій і дисертацій, проте на сьогодні не можна дати чіткої відповіді щодо самого визначення «правоохоронних органів», особливостей їх статусу та функцій.

Законодавець, попри невизначеність цього питання, вирішив на законодавчому рівні тільки закріпити перелік правоохоронних органів в Законі України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів» [1] шляхом перерахування. На сьогодні правоохоронні органи – це органи прокуратури, Національної поліції, служби безпеки, Військової служби правопорядку у Збройних Силах України, Національне антикорупційне бюро України, органи охорони державного кордону, органи доходів і зборів, органи і установи виконання покарань, слідчі ізолятори, органи державного фінансового контролю, рибоохорони, державної лісової охорони та деякі інші органи, які здійснюють правоохоронні або правозастосовні функції, у тому числі і у сфері запобігання та протидії злочинності [2, с. 162].

Що ж стосується поняття «органи правопорядку», то його вперше використали під час прийняття Верховною Радою України законів України «Про Національну поліцію» [3] та «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)» [4]. Введення у законодавство словосполучення «органи правопорядку» було зумовлене логікою змін у конституційно-правовому статусі органів прокуратури та Національної поліції.

На нашу думку, орган правопорядку – це створений державою на підставі норм чинного законодавства структурно організований колектив державних службовців, які наділені державно-владними повноваженнями щодо досудового розслідування та слідчо-розшукових дій. До таких органів здебільшого

належать поліцейська служба, військова поліція та інші органи, які займаються оперативно-розшуковою діяльністю.

В цілому ж, діяльність і правоохоронних органів, і органів правопорядку повинна бути спрямована на реалізацію державної політики у сфері охорони прав, свобод та інтересів громадян від злочинних посягань.

Література:

1. Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів: Закон України від 23.12.1993 р. № 3781-ХІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3781-12#Text> (дата звернення: 12.11.2021).

2. Кримінологія: підручник / [Б. М. Головкін, В. В. Голіна, О. В. Лисодед та ін.]; за заг. ред. Б. М. Головкіна. Харків: Право, 2020. 384 с.

3. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text> (дата звернення: 12.11.2021).

4. Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя): Закон України від 02.06.2016 р. № 1404-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1401-19#Text> (дата звернення: 12.11.2021).

Науковий керівник: к.ю.н, доц. Лисодед О.В.

ТОРГОВЦОВА П. Ю.,

*студентка б курсу господарсько-правового факультету
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

ЖЕРТВА ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА: ВІКТИМОЛОГІЧНИЙ ПОРТРЕТ

Анотація. Розглянуто віктимологічний портрет жертви домашнього насильства. Проаналізовано вплив віктимологічних чинників на формування злочинного наміру особи.

Ключові слова: домашнє насильство, жертва домашнього насильства, віктимологічний портрет, віктимологічні чинники.

Аннотация. Рассматривается виктимологический портрет жертвы домашнего насилия. Проанализировано влияние виктимологических факторов на формирование преступного немериние лица.

Ключевые слова: домашнее насилие, жертва домашнего насилия, виктимологический портрет, виктимологические факторы.

Summary. A victimological portrait of a victim of domestic violence is considered. The influence of victimological factors on the formation of the criminal lack of measure of the person is analyzed.

Keywords: domestic violence, victim of domestic violence, victimological portrait, victimological factors.

На сьогодні домашнє насильство є проблемою, яка поширена по всьому світу. На жаль, кожна третя родина в Україні зустрічається з насильством.

Кожного року від 1 до 3 мільйонів дітей стають його свідками або навіть жертвами. Ситуація загострилась у зв'язку з карантинном, коли кривдники і жертви вимушено опинились у закритому просторі [1]. У 2020 році поліцією було зареєстровано 209 тис. заяв про вчинення домашнього насильства, а це 570 повідомлень кожного дня та на 47% більше, ніж у 2019 році [2].

Поняття домашнього насильства визначено у п.3 ч.1 ст.1 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству». Так, домашнє насильство – діяння фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, що вчиняється щодо членів сім'ї, родичів, колишньої жінки/чоловіка, осіб, які спільно проживають, але не перебувають у шлюбних чи родинних відносинах.

Розповсюдженою є думка, що жертвами домашнього насилля є здебільшого жінки, проте в 2020 році кількість звернень від чоловіків з приводу домашнього насильства склала близько 12% та 2 % – від дітей [1].

Домінування серед жертв осіб жіночої статі пояснюється тим, що в орбіті сімейних взаємин виникають криміногенні конфлікти, у яких, як правило, саме жінка виступає однією зі сторін протистояння. З одного боку певна частина жінок в силу своїх гендерних, фізичних, психологічних, статусно-рольових особливостей більш схильні стати жертвою сімейного насильства. З іншого боку, переважно жінки ініціюють подібні конфлікти, оскільки вони прагнуть змінити поведінку та статус чоловіка. При цьому їх дії нерідко характеризуються правомірним змістом, але зовні виражаються в образливій для злочинця формі. Це можуть бути різні докори, образи, приниження. Чоловіки ж, використовуючи свою фізичну перевагу, самостверджуються та зганяють гнів, невдоволення та роздратування на більш слабких і незахищених жінках [3, с. 132, 133]. Проте, хоча жінки переважно і стають жертвами сімейно-побутового насильства, у випадках з летальними наслідками жертвами виступають частіше чоловіки, а жінка – злочинцем, насильником [4, с. 96].

Жертвами домашнього насильства також стають особи похилого віку, малолітні та неповнолітні, індивіди, які мають певні особливості психіки, відсталість розумового розвитку або ж мають інші психічні вади. Це пов'язано з їх безпорадністю, неможливістю контролювати та повністю усвідомлювати свої дії та дії інших осіб. Тобто, вони часто можуть елементарно не розуміти факту застосування насилля та протизаконності поведінки кривдника [4, с. 96].

Найбільш віктимною є вікова група 30-50 років, друге ж місце посідає старша вікова група потерпілих – 51 рік і старше [5, с. 138].

Не менш важливою віктимологічною ознакою є наявність певного рівня освіти. Адже відомо, що люди з низьким освітнім і культурним рівнем більш грубі, нестримані, нахабніші та частіше створюють конфліктні ситуації, під час яких не можуть правильно оцінити характер своєї поведінки і передбачити подальші дії. Порівняльний аналіз співвідношення освітнього рівня злочинців і потерпілих виявляє цікаву закономірність: чим вище рівень освіти особи, яка вчинила насильство в сім'ї, тим нижче рівень освіти особи, постраждалої від цього, і навпаки [4, с. 96].

Жертвами домашнього насильства часто стають особи, які не зайняті суспільно корисною працею, що є результатом таких чинників: сучасна загальносуспільна проблема працевлаштування; низький освітній і кваліфікаційний рівень, що не дозволяє конкурувати на ринку праці; небажання працевлаштовуватися, що свідчить про схильність до ведення паразитичного способу життя [5, с. 139, 140].

Не можна також і оминати тему споживання алкоголю. Безумовно, алкогольне сп'яніння впливає на поведінку потерпілих, знижує здатність потенційної жертви правильно оцінити ситуацію, можливості опору. У стані сп'яніння потерпілі частіше стають ініціаторами сварок і бійок, провокуючи своїми діями тих, хто, зрештою, стає особами, які вчиняють насильство [5, с.140].

Таким чином, жертвами домашнього насильства можуть стати абсолютно різні особи незалежно від статевої або вікової ознаки. Крім того, віктимність жертв домашнього насильства включає сукупність різноманітних характеристик: психічний стан, наявність алкогольної чи наркотичної залежності, працевлаштованість, рівень освіти та інші. Формування портрету жертв домашнього насильства необхідне для вжиття заходів віктомологічного запобігання, з метою зниження рівня домашнього насильства. Однак наведений перелік не є вичерпним та потребує подальшого дослідження та детального вивчення, адже в сучасних реаліях суспільство відрізняється своєю мінливістю та динамічністю.

Література:

1. Генпрокурор оголосила протидію домашньому насиллю пріоритетом роботи прокуратури на 2021 рік. URL: <https://www.gp.gov.ua/ua/news? m=publications& c=view& t=rec&id=292798>

2. Звіт Національної поліції України про результати роботи у 2020 році. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/17-civik-2018/zvit2020/npu-zvit-2020.pdf>

3. Головкін Б. М. Кримінологічні проблеми умисних вбивств і тяжких тілесних ушкоджень, що вчиняються у сімейно-побутовій сфері : монографія. Харків: Нове слово, 2004. 252 с. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/10904/1/golovkin_mon_2004.pdf

4. Пивоваров В. В., Макаренко Ю. С. Насильство в сім'ї: віктимологічний аспект. Карпатський правничий часопис. 2015. Вип. 10. С. 92-98. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/10025/1/Pivovarov_92-98.pdf

5. Кузнецов М. Г. Віктимологічний портрет жертви домашнього насильства, що є небезпечним для життя. *Вісник Пенітенціарної асоціації України*. 2019. № 1. С. 136-144. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bpau_2019_1_14

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Пивоваров В. В.

ТРЕТЯК Ю. В.,

*студентка 6 курсу слідчо-криміналістичного інституту
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

КРИМІНОГЕННИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПРОФЕСІЙНОЇ ДЕФОРМАЦІЇ ПРИ ВЧИНЕННІ КАТУВАННЯ

Анотація. Розглянуто явище професійної деформації особистості працівника установи виконання покарань як однієї з причин порушення прав людини та вчинення катувань зокрема. Синтезовано підходи до визначення феномену професійної деформації. Висвітлено сутність категорії «професійна деформація» в контексті діяльності працівників установ виконання покарань.

Ключові слова: працівники установ виконання покарань, професійна деформація, детермінанти, пенітенціарна злочинність, катування, порушення прав людини

Аннотация. Рассмотрено явление профессиональной деформации личности сотрудника учреждения исполнения наказаний как одной из причин нарушения прав человека и применения пыток в частности. Синтезировано подходы к определению феномена профессиональной деформации. Освещена сущность категории «профессиональная деформация» в контексте деятельности сотрудников учреждений исполнения наказаний.

Ключевые слова: сотрудники учреждений исполнения наказаний, профессиональная деформация, детерминанты, пенитенциарная преступность, пытки, нарушения прав человека.

Summary. The phenomenon of professional deformation of the penal correctional officer personality is considered as one of the reasons for the human rights violations and committing tortures in particular. Approaches to the definition of professional deformation phenomenon are synthesized. The essence of the category «professional deformation» in the context of the activities of penal correctional officers is highlighted.

Keywords: penal correctional officers, professional deformation, determinants, prison crimes, tortures, human rights violations.

Конституційно закріплено, що життя, здоров'я, честь, гідність, недоторканність та безпека людини є найвищою соціальною цінністю в державі [1]. Незважаючи на існування значної кількості гарантій забезпечення прав людини, їх порушення є поширеним явищем у діяльності правоохоронних органів.

Кожна людина від народження володіє абсолютним та невід'ємним правом не бути підданою катуванню, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню [1]. Водночас Україна входить до трійки «лідерів» за кількістю справ у Європейському суді з прав людини за ст. 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенції), в яких встановлено порушення відповідної статті [2, с. 2].

Однією з причин, яка призводить до вчинення катування працівником установи виконання покарань, є професійна деформація його особистості. Цей

складний феномен та його вплив на вчинення катувань і буде предметом мого дослідження.

Актуальність статті зумовлена підвищеною увагою суспільства та міжнародної спільноти до проблем дотримання прав і свобод людини. Зокрема, питання недопущення та викорінення випадків катувань в сучасному демократичному суспільстві стоїть дуже гостро та викликає особливий інтерес. Незважаючи на абсолютну заборону катувань правозахисниками постійно документуються такі випадки. Найвищий ризик бути підданими катуванню мають особи, які перебувають в установах виконання покарань. Зважаючи на закритість та ізольованість таких місць, латентність будь-яких злочинних проявів, дослідження причин та умов вчинення катувань працівниками установ виконання покарань та робота з професійною деформацією мають бути першочерговими завданнями в контексті попередження злочинності у місцях несвободи.

Водночас, незважаючи на значні наукові розробки, комплексного дослідження явища професійної деформації серед працівників установ виконання покарань здійснено не було. Поряд з цим, катування як одна з причин професійної деформації розглядалася фрагментарно, що зумовило вибір відповідної теми для дослідження.

Як слушно зазначають Голіна В.В. та Лукашевич С.Ю., злочинність у місцях позбавлення волі є стійким соціально негативним явищем [3, с. 7] [4, с. 99]. Варто додати, що така злочинність – це і мінливе, суспільно-небезпечне та латентне явище, яке потребує постійного та всебічного моніторингу [5, с. 156]. Відповідно до даних Офісу Генерального прокурора серед всіх представників правоохоронних органів, які вчинили кримінальне правопорушення, одну з найбільших категорій представляють саме працівники установ виконання покарань [6]. Суспільна небезпека катування полягає в тому, що вона поширюється на широке коло суспільних відносин. Складно погодитися із позицією, що катування становить меншу суспільну небезпеку, ніж такі злочини, як вбивство і заподіяння шкоди здоров'ю різного ступеня тяжкості [7, с. 98]. Доведено, що в середньому через катування одна людина втрачає 30 років продуктивного життя [8].

Говорячи за ситуацію в Україні, то впродовж 2020 року за статтею 127 та ч. 2 статті 365 КК України зареєстровано 2247 кримінальних проваджень щодо працівників правоохоронних органів, з яких 82 подано до суду, що становить менше 4 відсотків [9]. Станом на вересень 2021 року з державного бюджету сплачено 1471609,93 євро відшкодування у зв'язку з порушенням Україною положень статті 3 Конвенції [9]. З 2015 року зросла кількість звернень до медичних закладів у зв'язку із заподіянням працівниками правоохоронних органів тілесних ушкоджень (у 2015 році цей показник становив 1217 осіб, у 2016 – 1666, у 2017 – 2386). За даними Уповноваженого ВРУ з прав людини у 2020 році до медичних закладів у зв'язку із заподіянням працівниками правоохоронних органів тілесних ушкоджень звернулися 852 особи [10, с. 247].

Однак реальна кількість потерпілих може бути значно більшою, за даними Харківського інституту соціальних досліджень лише 9,3% жертв катувань подавали скарги до поліції [11, с. 24].

Відповідно, катування, незважаючи на задекларовану імперативну заборону, залишаються системним явищем в Україні, на що постійно звертає увагу міжнародна спільнота [12] [13].

Як зазначає Познишев С.В., жоден злочин не можна пояснити виключно зовнішніми причинами, ігноруючи особливості особи, яка його вчинила, її особистість [14, с. 6]. Цю позицію підтримує і Антонян Ю.М., відзначаючи, що саме особистість є носієм причин скоєння злочинів [15].

Професійна діяльність займає важливе місце в житті людини та суттєво впливає на її соціальне формування та поведінку. У процесі багаторічного виконання однієї й тієї ж професійної діяльності у фахівця розвиваються професійно важливі якості. Поряд з ними з'являються якості, що деформують особистість. Однією із серйозних проблем професійної діяльності є ймовірність виникнення професійної деформації. Дослідники відзначають, що найбільшою мірою професійні деформації розвиваються у представників професій, які постійно взаємодіють з людьми, серед яких є й працівники правоохоронних органів. На сьогоднішній день відповідна проблема розглядається та вивчається у всіх сферах професійної діяльності суспільства, а згаданий феномен стає дедалі більш поширеним та привертає до себе все більше уваги як науковців, так і безпосередньо практиків.

У широкому розумінні професійна деформація є комплексом негативних змін, що відбуваються у сформованій структурі особистості та виникають під впливом визначеного кола зовнішніх чинників, до яких відносяться зміст, умови та організація професійної діяльності [16, с. 238]. Професійна деформація людини як особистості становить комплекс специфічних, взаємопов'язаних змін в її структурі, що виникають внаслідок здійснення трудової діяльності [17, с. 48].

Професійна діяльність працівників установ виконання покарань належить до професій в діаді «людина – людина», її працівники виконують професійні завдання в особливо складних умовах праці, а тому відповідний вид діяльності є одним із найуразливіших до формування та розвитку професійної деформації.

До основних проявів професійної деформації серед працівників установ виконання покарань відносяться наступні ознаки: жорстокість, озлобленість, мстивість, халатне відношення до службових обов'язків, тяга до зловживання владою, байдужість до об'єктів діяльності, відчуття безпомилковості своїх дій, втрата інтересу до роботи та самоконтролю тощо. При професійній деформації відбувається спотворення професійних інтересів, що впливають на особливості поведінки і виконання службових функцій.

Проаналізувавши сучасну доктрину, слід зазначити, що існує цілий комплекс детермінантів катувань: загальні (економічні, духовно-моральні причини та умови); специфічні (стан законодавства, відсутність системи захисту потерпілих від катувань) та індивідуальні (психічні захворювання і

відхилення, агресивність, жорстокість, аморальність, протиправність поведінки). Доволі поширеним є і їх поділ на економічні, соціальні, суспільно-політичні, суспільно-управлінські та правові. Поряд з цим, значну роль у детермінації протиправної поведінки працівників установ відіграє деформація особистостей таких працівників.

Підсумовуючи, слід зазначити, що явище професійної деформації працівників установ виконання покарань завдає непоправної шкоди не лише авторитету таких органів та підриває рівень довіри до них, спричиняє систематичну критику з боку правозахисних організацій, а й, що найнебезпечніше, порушує права людини. Саме тому варто актуалізувати відповідну проблему та вживати активних та цілеспрямованих дій щодо розробки комплексної системи заходів профілактики та запобігання проявам цього явища, усунення причин та умов, що його породжують, а також вжиття заходів для зменшення рівня прояву професійної деформації серед персоналу пенітенціарної системи. Якщо не досліджувати відповідний феномен, зокрема й детермінанти злочинності серед персоналу системи органів і установ виконання покарань, які є основою побудови системи попередження будь-якого виду злочинності, не звертати уваги на причини та умови вчинення катувань, то професійна деформація може стати невідворотною поряд зі зростанням рівня порушення прав людини. Питання розробки концепції протидії професійній деформації, дослідження механізму її впливу на професійну діяльність та на випадки вчинення працівниками катувань, мають бути першочерговим завданням на шляху до викорінення катувань в установах виконання покарань.

Література:

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст.141.
2. Violations by Article and by State, European Court of Human Rights. URL: https://www.echr.coe.int/Documents/Stats_violation_2020_ENG.pdf.
3. Голина В.В. Криминологическая профилактика, предотвращение и пресечение преступлений: учеб. пособ. – Київ: УМК ВО при Минвузе УССР, 1989. – 70 с.
4. Лукашевич С.Ю. Криминологічна характеристика та попередження злочинності засуджених у місцях позбавлення волі: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. – Харків: ХНЮА ім. Ярослава Мудрого, 2001. – 200 с.
5. Колб І. Про деякі кількісно-якісні показники злочинів, що вчиняються при застосуванні сили та інших заходів безпеки до засуджених. *Knowledge, Education, Law, Management*, 2017 № 4 (20). С. 155-168. URL: <http://kelmczasopisma.com/viewpdf/3343>.
6. Єдиний звіт про осіб, які вчинили кримінальне правопорушення за січень 2020 року, Офіс Генерального прокурора. URL: https://www.gp.gov.ua/ua/stat_n_st?dir_id=114141&libid=100820&c=edit&c=fo.
7. Мигаль Р.В. Катування: криминологічний аспект: дис. ... докт. Філософ.: 081. – Львів: Заклад вищої освіти «Львівський університет бізнесу та права»,

Національний університет «Львівська політехніка», 2020. – 229 с.
URL:<http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/54845/2/dysertaciyamygalya2020.pdf>.

8. Mpinga E.K., Frey C., Chastonay P. Economic burden of torture for a refugee host country: development of a model and presentation of a country case study. *Clinicoecon Outcomes Res.* 2014; 6:165–173. DOI: 10.2147/CEOR.S56431.

9. Про схвалення Стратегії протидії катуванням у системі кримінальної юстиції та затвердження плану заходів з її реалізації: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 28.10.2021 р. № 1344-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1344-2021-%D1%80#Text>.

10. Щорічна доповідь Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини про стан додержання та захисту прав і свобод людини і громадянина України, 2020 рік. URL: <https://ombudsman.gov.ua/ua/page/secretariat/docs/presentations/&page=5>.

11. Д. Кобзін, С. Щербань, К. Коренева, А. Черноусов. Оцінка діяльності Національної поліції України за допомогою опитування громадської думки (національний звіт). – Харків, Харківський інститут соціальних досліджень (ХІСД). — 2019 – с. 52. URL: <https://khisr.kharkov.ua/wp-content/uploads/2020/01/Otsinka-diial-nosti-Natsional-noi-politsii-Ukrainy-za-dopomohoiu-opytuvannia-hromads-koi-dumky-2019.pdf>.

12. 30th Report on the human rights situation in Ukraine, based based on the work of the United Nations Human Rights Monitoring Mission in Ukraine (HRMMU), 16 February to 31 July 2020. Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights (OHCHR). Paras. 57–63. URL: <https://ukraine.un.org/en/92007-report-human-rights-situation-ukraine>.

13. Report to the Ukrainian Government on the visit to Ukraine carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) from 4 to 13 August 2020 (CPT/Inf (2020) 40). Strasbourg, 15 December 2020. URL: <https://rm.coe.int/1680a0b93c>.

14. Познышев С.В. Криминальная психология. Преступные типы. Москва: Инфра-М, 2007. 320 с.

15. Антонян Ю.М. Личность преступника. Криминологическое психологическое исследование. Москва: Норма, Инфра-М, 2010. 368 с.

16. Серажим І.Р. Актуальні проблеми соціальної взаємодії працівників державної кримінально-виконавчої служби у розрізі професійної деформації особистості / І. Р. Серажим // *Правове життя сучасної України: у 3 т. : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 15 трав. 2020 р.)* / відп. ред. М. Р. Аракелян. – Одеса : Гельветика, 2020. – Т. 3. – С. 238-240.

17. Медведєв В.С. Проблеми професійної деформації співробітників органів внутрішніх справ (теоретичні та прикладні аспекти) / В. С. Медведєв. - К.: НАВСУ, 1996. – 192 с.

Науковий керівник : к.ю.н., доц. Лукашевич С. Ю.

ТРИШИНА С. О.

*студентка 6 курсу Інституту прокуратури та кримінальної юстиції
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

ВПЛИВ КАРАНТИННИХ ОБМЕЖЕНЬ НА ЗЛОЧИНІСТЬ В УКРАЇНІ

Анотація. Розглянуто причини та умови вчиненні злочинів у карантинний період, їх різновид та запропоновано заходи щодо запобігання збільшення злочинності в указаних умовах на основі статистичних показників.

Ключові слова: пандемія, злочин, карантин, злочинність, запобігання злочинності.

Аннотация. Рассмотрены причины и условия совершения преступлений в карантинный период, их разновидность и предложены меры по предотвращению увеличения преступности в указанных условиях на основе статистических показателей.

Ключевые слова: пандемия, преступление, карантин, преступность, предотвращение преступности.

Summary: The reasons and conditions for committing crimes in the quarantine period, their type and measures to prevent an increase in crime in these conditions on the basis of statistical indicators are considered.

Key words: pandemic, crime, quarantine, criminality, crime prevention.

Вже майже 2 роки світ охопила пандемія вірусу SARS-Cov-2, що триває й досі. В Україні перший всеукраїнський карантин, або як його називають «локдаун» був запроваджений в березні 2020 року та зупинив роботу держави та значно вплинув на життя українців. Тому протягом цього часу більшість людей перебували вдома без можливості працювати, що значно вплинуло на злочинність, насамперед на вчинення корисливих злочинів та домашнього насильства.

На думку Голіни В.В. пандемія активізує «фонові» до злочинності явища, а саме — збільшення ступеня алкоголізації і наркотизації населення, що впливає на підвищення рівня злочинів, які вчиняються у стані алкогольного і наркотичного сп'яніння; загострення кризи самотності, що може призвести до негативних наслідків; зростання кількості безпритульних та бездоглядних на вулицях, як потенційних злочинців і їх жертв. Хоча ці явища не одним із визначальних, але впливає на вчинення кримінальних правопорушень певними соціальними групами людьми. [1, с. 34]

Крім того, при дослідженні феномена злочинності в умовах коронавірусу виокремлювати так звану коронавірусну злочинність, тобто злочинність, яка «супроводжує», «відображає» через свій зміст як саму вірусну хворобу, так і ті заходи, які здійснюються з метою обмеження, зменшення чи припинення масового розповсюдження цієї хвороби. По-друге, під час існування проблем, пов'язаних із цією хворобою, а ще більше — в наступні періоди, прояви цього явища можуть мати як «швидкі», так і довготривалі наслідки. [2]

Аналізуючи криміногенну ситуацію в країні до березня 2020 року та після можна спостерігати як у сфері одних кримінальних правопорушень спостерігається зростання або спад. Так збільшилась кількість корисливих злочинів у сфері шахрайства пов'язаних з «ковідним» напрямком, кіберзлочинності, домашнього насильства.

У зв'язку з цим на думку Головкина Б.М. правоохоронним органам потрібно більше звернути увагу на запобігання вчинення злочинів, а саме на кримінологічну профілактику, що є одним із пріоритетних напрямків спеціально-кримінологічного попередження протиправних діянь [3, с. 153].

Насамперед до профілактичних заходів, які обов'язково потрібно проводити правоохоронним органам це пропаганда та інформування громадськості про стан злочинності, яка на сьогоднішній час здійснюється належним чином. [4, с. 193]

Отже, пандемія значним чином вплинула на життя громадян та на кримінологічну обстановку на території України, що пов'язано з певними обмеженнями звичного життя. Насамперед, це можна спостерігати на побутово-сімейних злочинах та злочинах у шахрайській сфері з карантинною основою. Наслідки вказаного явища, на нашу думку, будуть спостерігатись ще певний період. Тому правоохоронним органам потрібно покласти всі зусилля для запобігання злочинності, а саме проведення певних профілактичних та роз'яснювальних заходів серед суспільства.

Література:

1. Голіна В.В. Пандемія Covid-19 і злочинність: взаємовплив і наслідки. Юридичні гарантії захисту конституційних прав і свобод людини в умовах Covid-19: матеріали Всеукраїнської наук.-практ. Конференції, 22 черв. 2021 р./ відп. за випуск А. В. Калініна, Д.О. Куковинець. Харків, 2021. С. 32-37.

2. Коронавірусна та посткоронавірусна злочинність: первісні карантинні припущення. URL: <https://lexinform.com.ua/dumka-eksperta/koronavirusna-ta-postkoronavirusna-zlochynnist-pervisni-karantynni-prypshhennya/>

3. Головкин Б. М. Кримінологічні проблеми умисних вбивств і тяжких тілесних ушкоджень, що вчинюються у сімейно-побутовій сфері: монографія. Харків: ППВ Нове слово. 2004. С. 251. URL: <https://dspace.nlu.edu.ua/handle/123456789/10904>

4. Корягіна А. Запобігання злочинності як різновид соціально-профілактичної діяльності. Підприємництво, господарство і право 2016. № 11. С. 191-196.

Науковий керівник: д.ю.н., проф. Головкин Б. М.

ТРОФІМОВ Б. Д.,

студент 2 курсу магістратури

Інституту прокуратури та кримінальної юстиції

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ЩОДО ПРОБЛЕМНИХ ПИТАНЬ ВІЙСЬКОВОЇ ЗЛОЧИННОСТІ В ОСОБЛИВИЙ ПЕРІОД

Анотація. Розглянуто пропозиції щодо змін у правозастосовчій практиці під час призначення покарань за військові злочини, проведено власний аналіз досліджуваного питання та висловлені відповідні зауваження.

Ключові слова: особливий період, призначення покарання, правозастосування, військові злочини.

Аннотація. Рассмотрены предложения по изменениям в правоприменительной практике при назначении наказаний за военные преступления, проведено собственный анализ исследуемого вопроса и высказаны соответствующие замечания.

Ключевые слова: особый период, назначения наказания, правоприменение, военные преступления.

Summary. Proposals for changes in law enforcement practice in the appointment of punishments for war crimes were considered, made own analysis of the issue under study and the corresponding comments.

Keywords: special period, sentencing, law enforcement, war crimes.

Перебування України в стані фактичного воєнного конфлікту та запровадження в зв'язку з цим правового режиму особливого періоду з необхідністю призводить до значного поширення військової злочинності як такої. Наведене зумовлює необхідність проведення додаткових кримінологічних досліджень цієї категорії кримінальних правопорушень.

Дослідження цього питання, серед інших, здійснює Карпенко М. І., наукова позиція якого, висловлена в роботі «Військова злочинність в особливий період: проблемні питання» [1, с. 74-78], буде піддана аналізу в межах цієї роботи. Так, Карпенко М. І. надає критичну оцінку практиці призначення покарань військовослужбовцям із застосуванням ст. 75 Кримінального кодексу України та незастосування судами обтяжуючої обставини за п. 11 ч. 1 ст. 67 Кримінального кодексу України. З такою оцінкою слід не погодитися виходячи з наступного.

Так, структура військової злочинності за 2020 рік свідчить про те, що майже 80% відповідних кримінальних правопорушень складають ст.ст. 407-408 Кримінального кодексу України (а саме кримінальні правопорушення проти порядку проходження військової служби [2, с. 355]). Відповідно, в першу чергу саме до зазначених кримінальних правопорушень слід застосувати запропоновані зауваження.

Видається, що зазначаючи про негативність як явища призначення покарань, пов'язаних з реальним позбавленням волі (позбавлення волі, арешт, тримання в дисциплінарному батальйоні) лише в 17% випадків засудження

військовослужбовців, автор віддає перевагу складовим мети покарання у вигляді кари, однак недостатньої уваги приділяє виправленню засуджених та запобіганню вчиненню нових кримінальних правопорушень

Натомість слід враховувати, що в досліджуваному автором 2017 році серед 3655 кримінальних правопорушень за ст. 407-408 Кримінального кодексу України лише 53 скоєно особами, які раніше вчиняли кримінальні правопорушення, 2 – групою осіб, 4 – в стані алкогольного сп'яніння, що в цілому позитивно характеризує середньостатистичного суб'єкта даних кримінальних правопорушень. Також слід враховувати і відсутність, за загальним правилом, «негативних» мети та мотиву (корисливий мотив, мета вплинути на обороноздатність країни тощо). В абсолютній більшості випадків суб'єкти цих кримінальних правопорушень повертаються додому та продовжують своє довійськове життя, забезпечують себе та родину та в цілому не здійснюють негативний вплив на суспільство.

За таких обставин в цілому не слід визнати негативним підхід щодо поширення в цій категорії кримінальних правопорушень практики призначення покарання із застосуванням ст. 75 Кримінального кодексу України, адже остання є ефективним способом дотримання т.зв. принципу економії кримінально-правової репресії, за якого при можливості досягнення однакового результату слід обирати найменш репресивний за характером спосіб взаємодії.

Щодо застосування обтяжуючої обставини слід вказати наступне. По-перше, майже усі військові кримінальні правопорушення кваліфікуються за кваліфікуючими складами, адже вчиняються в умовах діючого з березня 2014 року особливого періоду. За таких обставин цілком безпідставним є повторне врахування особливого періоду ще й як обставини, яка обтяжує покарання.

По-друге, для використання вказаної обтяжуючої обставини необхідним є вчинення кримінального правопорушення не лише в умовах особливого періоду (як передбачено в складах кримінальних правопорушень), а саме з використанням його умов. Об'єктивно самовільне залишення найчастіше полягає у нез'явленні на ранкове шикування, замість чого особа, маючи доступ за межі військової частини, їде додому. Відповідно, кримінальне правопорушення вчиняється без використання умов особливого періоду. При цьому в цілому вплив особливого періоду на повсякденне життя військовослужбовця не можна визнати таким, що створює умови або будь-яким іншим чином полегшує вчинення вказаних кримінальних правопорушень, в зв'язку з чим запропонований підхід не є достатньою мірою обґрунтованим.

Отже, слід дійти висновку, що здійснення впливу на кількість вчинених військових кримінальних правопорушень шляхом змін правозастосовної практики в запропонований спосіб є недоцільним та не має достатніх підстав.

Література:

1. Злочинність і протидія їй в умовах сингулярності: тенденції та інновації : зб. тез доп. наук.-практ. конф. (м. Харків, 16 квіт. 2021 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. Справ, Кримінол. асоц. України. – Харків : ХНУВС, 2021. 464 с.

2. Кримінологія: підручник / [Б .М. Головкін, В. В. Голіна, О. В. Лисодед та ін.]; за заг. ред. Б.М. Головкіна. Харків: Право, 2020. 384 с.

Науковий керівник: к.ю.н., ас. Новіков О. В.

УДЯНСЬКА А. А.

*студентка 2 курсу магістратури Факультету адвокатури
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

СУЧАСНИЙ ЗМІСТ АРХІТЕКТУРНОЇ КРИМІНОЛОГІЇ

Анотація: Досліджено сучасний зміст та практичне застосування архітектурної кримінології.

Ключові слова: архітектурна кримінологія, містобудування, населений пункт, злочинність.

Аннотация: Исследовано современное содержание и практическое применение архитектурной криминологии.

Ключевые слова: архитектурная криминология, градостроение, населенный пункт, преступность.

Summary: We have studied the modern content and practical application of architectural criminology

Keywords: architectural criminology, urban planning, settlement, crime.

Теорія залежності поширення злочинності від архітектурних особливостей населеного пункту виникла ще у у в кінці 70-х – початку 80-х років як квінтесенція поєднання знань щодо особливостей психології поведінки людини у великому місті (психології мегаполісу) та знань щодо специфіки містобудування в цілому, а також окремих архітектурних проєктів, зокрема[1, с. 362].

Ця теорія набула свого поширення та наукового вивчення у країнах Європи та Північної Америки. Основна ідея цієї теорії полягає у тому що у великих містах швидко формується психологічне відчуження населення, знижується рівень соціальної відповідальності, виникає відчуття тотальної анонімності, та безкарності. Це у свою чергу призводить до виникнення девіантної поведінки у соціально-нестійких, малозабезпечених верств населення. До того ж учені зазначають що сучасна «висотна» архітектура викликає у жителів відчуття самотності та безпорадності, що також є фактором сприяння девіантним процесам у суспільстві.

Я. Колхаун та Р. Кларк зазначали, що більшість девіантних вчинків вчиняється порушником через низку причин: легкий доступ до приватної території, відсутність контролю збоку мешканців, наявність «нічийних просторів», погане освітлення, невпорядковане озеленення, а також відсутність належного соціального контролю[2, 283].

До того ж класичною ситуацією є вчинення насильницьких злочинів у темних провулках, погано оснащених під'їздах, вузьких переходах. Усі

наведені аспекти свідчать про залежність росту злочинності від архітектурно просторових характеристик міської території.

Українські кримінологи стверджують, сприятливими умовами вчинення кримінальних правопорушень у громадських місцях є погане освітлення вулиць, внутрішніх дворів та прилеглої території до багатоповерхових будинків; велика кількість занедбаних недобудов, тупиків, завулків, що мають погану оглядовість; неоснащеність найбільш криміногенних місць засобами цілодобового відео спостереження[3, с. 147].

Положення цієї наукової теорії у США стали базисом для формування механізмів запобігання злочинності одразу у двох аспектах – в аспекті поліцейської діяльності, а також в аспекті поліпшення стандартів містобудування. Удосконалення поліцейської діяльності відбулося шляхом розробки консорціумом охорони громадського порядку, міжнародної асоціації начальників поліції (абривіатура з англ. IACP), Національною асоціацією шерифів, Виконавчим поліцейсько-науковим форумом (Police Executive Research Forum) «SARA model»(CAPA – моделі). Її основні положення наступні: сканування (визначення місць з низьким рівнем безпеки); аналіз (визначення причин підвищеної злочинності); пропозиції (розробка і впровадження стратегій для вирішення проблем злочинності); оцінка (оцінка ефективності). Вперше таку систему було впроваджено у США, і вона як ми бачимо вимагає активної участі поліцейських органів[2, с.284].

Варто зазначити що як оперативна –превентивна модель вона є доволі ефективною, оскільки завдяки постійному моніторингу місцевості та відслідковуванню територіальної залежності вчинення злочинів, для того аби вживати заходів поліцейського реагування, та збільшувати частоту патрулювання потенційно-небезпечних районів.

Стосовно ж удосконалення правил житлової забудови, то вперше вимога дотримання кримінологічних рекомендацій щодо безпеки забудови була застосована у Американському штаті Арізона. Однак сьогодні рекомендації та пропозиції представників так званої середовищної кримінології (Crime Prevention through Environmental Design - CPTED), що стосуються розробки та впровадження житлових проєктів, які відповідають вимогам безпеки (з точки зору недопущення вчинення злочинів) підтримуються на офіційному рівні в Австралії, Нідерландах, Великобританії (програма Secured by Design), Німеччині[4, с. 90].

В Україні сьогодні роблять лише перші кроки щодо практичного впровадження основних напрацювань архітектурної кримінології стосовно поліцейської діяльності. А щодо містобудування то тут спостерігається урбаністичні тенденції побудови висотних будівель та не дуже дотримуються рекомендації архітектурної кримінології.

Таким чином можна зробити висновок, що теорія архітектурної кримінології є науково-обґрунтованою, та практично корисною. Оскільки ефективність її впровадження підтверджується практикою більшості Європейських країн.

Література:

1. Орлов Ю. В. Кримінологія архітектурна. Українська кримінологічна енциклопедія Харків – Київ: Харк. нац. ун-т внутр. справ ; Нац. акад. внутр. справ, Кримін. асоц. України, Золота миля, 2017. С. 363–364

2. Главацький О. З. Архітектурно-урбаністичний аналіз місць підвищеної кримінологічної небезпеки у м. Львові / О. З. Главацький, М. М. Габрель // Архітектурний вісник КНУБА : наук.-вироб. зб. Київ. нац. ун-т буд-ва і архіт. ; відп. ред. П. М. Куліков. Київ : КНУБА, 2016. Вип. 10. С. 283-301

3. Кримінологія : підручник / Б. М. Головкін, В. В. Голіна, О. Шостко та ін.; за ред. Б. М. Головкіна. – Харків : Право, 2020. 384 с.

4. Гожда К. Є. Теорія організації безпечного простору у системі запобігання злочинності. Злочинність у глобалізованому світі : матеріали XVI Всеукр. кримінол. конф. для студентів, аспірантів та молодих вчених. Харків, 2017. С. 89–92.

Науковий керівник: к. ю. н., доц. Лукашевич С.Ю

ФЕДОРОВ О.В.

*аспірант кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

ПОГЛЯДИ ЧЕЗАРЕ ЛОМБРОЗО ЩОДО ПРИЧИН ТА ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИННОСТІ

Анотація. Розглянуто погляди Чезаре Ломброзо щодо причин та запобігання злочинності. Доведено, що він розкрив вплив цивілізаційних процесів у цій царині.

Ключові слова: Чезаре Ломброзо, злочинність, запобігання злочинності.

Аннотация: Рассмотрены взгляды Чезаре Ломброзо о причинах и мерах предупреждения преступности. Обосновано, что он раскрыл влияние цивилизационных процессов в этой сфере.

Ключевые слова: Чезаре Ломброзо, преступность, предупреждение преступности.

Summary: Cesare Lombroso's views on the causes and prevention of crime are considered. It is proved that he revealed the influence of civilizational processes in this area.

Keywords: Cesare Lombroso, crime, crime prevention.

Чезаре Ломброзо (1835–1909) у науці відомий передусім своїми дослідженнями антропологічних властивостей злочинців. Він вбачав наявність у правопорушників особливостей фізичної статури, скелету, форми черепа, кольору волос та ін. Свої твердження дослідник обґрунтовував великим емпіричним матеріалом, що був доступним для нього у зв'язку з професійною діяльністю. Одним з перших він почав використовувати метод антропологічного вимірювання.

При тому, що ім'я Ломброзо пов'язують у науці саме з обґрунтуванням антропологічних чинників в прогнозуванні злочинної поведінки, у нього є велика кількість досліджень і щодо впливу на злочинність й інших факторів (геологічних, кліматичних, географічних та ін.)[2].

Маємо звернути увагу також й на твердження Ломброзо щодо історичної трансформації злочинності: «Цивілізація чи не щоденно створює нові злочини, можливо, менш жахливі, але такі ж, якщо не більш шкідливі».[2, с.48] У якості прикладу він наводить факт його повсякдення: «Останнім часом поширилися вбивства з метою використати суму, на яку було застраховано життя вбитого. Далі, малюнок отрути миш'яковистою кислотою, схожа на холерні принади, підштовхнула до думки під час холерної епідемії отруювати людей, попередньо застрахувавши їх життя. У Відні нещодавно було відкрито особливий вид шахрайства, який полягає в тому, що деякі особи виписували на ім'я різних неіснуючих спільнот різні товари та збували їх.»[2, с. 48]

Узагальнюючи ж вплив цивілізації на злочинність Ч.Ломброзо стверджував: «Повторюємо, цивілізація, послаблюючи родинні зв'язки, збільшує не тільки кількість дітей без дому та без нагляду, кандидатів у злочинці, але також й кількість зґвалтувань та дітиновбивств. ... Вона є, безумовно, джерелом відомих злочинів, але у той же час абсолютно змінює їх характер.» [2, с. 49]

Втім, Ломброзо вбачає й цивілізаційний розвиток превентивних заходів: «З іншого боку, там, де цивілізація сягає свого апогею, вона разом з тим знаходить засоби виліковувати ті рани, які сама ж і робить, створюючи притулки для душевнохворих, робочі будівлі, ощадні каси у поштових установах та піклувальні спільноти щодо залишених та безнаглядних дітях, які без цього стають злочинцями чи не з колиски.»[2, с. 48-49]

Відтак, на нашу думку, у теорії злочинності Чезаре Ломброзо вбачаються ґрунтовні твердження щодо впливу цивілізаційних процесів на злочинність та заходи її запобігання, які є актуальними і в наш час [1; 3].

Література:

1. Головкін Б.М. Теперішнє і майбутнє кримінології. *Проблеми законності*. 2020. № 149. С. 168- 184. URL:<https://dspace.nlu.edu.ua/handle/123456789/18080>
2. Ломброзо Ч. Злочинна людина. М.: Мидгард, 2005. 877 с.
3. Оболенцев В.Ф. Системний аналіз та моделювання системи запобігання злочинності в Україні: монографія. Харків: Юрайт, 2021. 192 с.

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Оболенцев В. Ф.

ФЕДОСЄЄВ К. Є.,

студент 2 курсу магістратури

*Інституту підготовки кадрів для органів юстиції України
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

АНАЛІЗ КОРУПЦІЙНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ У ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Анотація. Розглянуто детермінанти та типологію злочинців, що скоюють корупційні правопорушення у освітньому процесі закладів вищої освіти.

Ключові слова: корупція, корупційне правопорушення, заклад вищої освіти.

Аннотация. Рассмотрены детерминанты и типология преступников, совершающих коррупционные правонарушения в образовательном процессе высшего образования.

Ключевые слова: коррупция, коррупционное правонарушение, высшее учебное заведение.

Summary. Determinants and typology of criminals committing corruption offenses in the educational process of higher education institutions are considered.

Keywords: corruption, corruption offense, institution of higher education.

На сьогодні корупція залишається однією із найбільш проблемних місць українського суспільства, про що свідчать показники України в індексі сприйняття корупції (33 бали – 2021 р., 30 балів – 2019 р., 32 бали – 2018 р.). Данні показують, що наша країна перебуває в одному діапазоні за кількістю балів, що є відображенням ефективності дій, які вживаються в державі.

Важливою сферою в аспекті наявності корупції є вища освіта, оскільки студенти університетів не лише набувають професійних знань, що впливає на їх подальше життя та розвиток економіки, але й проходять завершальний етап соціалізації. Саме тому дослідження питань корупційних правопорушень в сфері вищої освіти є важливими. Зазначене питання неодноразово розглядалось у роботах Л. М. Шимановської, В. І. Мельченко, Б. М. Головкина, А. А. Бондар, Н. В. Рожанської та ін.

Аналізуючи питання впливу корупції на вищу освіту Н. В. Рожанська та О. В. Вольф встановили, що у 2016 р. 52% здобувачів не стикались із випадками корупції, 15% – стикались особисто, а 33% – чули від друзів, знайомих. При цьому найбільш поширеними проявами корупції є здача сесії (41,9% респондентів) [1, с. 173]. У річному звіті Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти за 2020 р. теж вказано, що загалом хабарництво зі сторони професорсько-викладацького складу на якість освіти оцінюється у 4,29 бали із 5 можливих та посідає лідируюче місце серед інших проявів недоброчесності [2, с. 102].

В одній із своїх робіт Л. М. Шимановська виділяє наступні детермінанти корупційних злочинів у сфері вищої освіти: політичні, економічні, правові, організаційно-управлінські і морально-психологічні криміногенні фактори [3, с. 295]. Під час порівняння змісту відповідних детермінант, викладеного у

роботі вченої, та сучасного стану вищої освіти можна зробити висновки про їх зміну чи сталість.

Політичні та правові чинники не зазнали суттєвих змін, оскільки все ще відсутня цілісна нормативна система засобів превенції корупційних діянь та спостерігається вибірковий підхід до застосування правових норм. Однак із 2019 р. було перезавантажено роботу Національного агентства із забезпечення якості вищої (далі – Національне агентство) та прийнято Положення про акредитацію освітніх програм (далі – Положення), за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, що стало поштовхом до перегляду університетами діючих систем запобігання корупції.

Економічні детермінанти так само не зазнали суттєвих змін, оскільки проблема значної диференціації між об'ємом роботи та рівнем оплати праці викладацького складу є актуальною. Доповнюючи відповідний чинник, слід вказати на зміну підходів до фінансування закладів, зокрема одним із ключових чинників став контингент, що стримує заклад вищої освіти від застосування відрахування.

В організаційно управлінських чинниках зміни пов'язані з прийняттям вищевказаного Положення, однак проблема пасивності як студентства, так і органів студентського самоврядування до проблем корупції залишається на тому ж рівні.

Зміст морально-психологічні детермінанти, на жаль, так само не зазнав змін. Серед студентства продовжує панувати думка про знецінення формальної освіти, спостерігається небажання докладати зусиль для отримання позитивної оцінки, замовчування випадків надання або вимагання винагороди. Серед викладацького складу панує відсутність умов до професійного зростання та апатія до освітнього процесу.

Основними учасниками освітнього процесу є здобувачі вищої освіти та науково-педагогічні працівники. Розглядаючи їх крізь призму типології корупційних злочинів [4, с. 235-236], можна дійти висновку, що науково-педагогічні працівники в залежності від «корпоративний культури» у закладі вищої освіти можуть підпадати під «дрібногo корупціонера» (ситуативний тип), звичного корупціонера, або в рідких випадках – ініціативного корупціонера. Здобувачів, які використовують такий спосіб «навчання» доцільно розділити на ситуативних та звичних. Перші використовують незаконні способи у випадках неможливості отримання задовільної відмітки з певного освітнього компоненту, а другі використовують систематично задля «закриття» сесій.

Підсумовуючи зазначаємо, що основні детермінанти вчинення корупційних правопорушень в освітньому процесі вищої освіти залишилися майже незмінними. Суттєві зміни від діяльності Національного агентства важко визначити з огляду на формалістичний підхід зі сторони закладів вищої освіти. Розглянута типологія є досить широкою та може деталізуватися залежно від закладу вищої освіти та освітнього процесу забезпеченого конкретними кафедрами. Загалом для зменшення рівня корупційних правопорушень заклади вищої освіти України мають провести внутрішній аналіз типів та детермінантів

корупційних правопорушень і на основі цього аналізу розроблювати та впроваджувати стратегію запобігання корупційним правопорушенням.

Література:

1. Рожанська Н., Вольф О. Корупція у вищій освіті: порівняльний аналіз соціальних уявлень студентів та викладачів ВНЗ Півдня України. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Психологічні науки*. 2016. № (16). С. 171–176.

2. Річний звіт Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти / за заг. ред. С. Квіта та О. Єременко. Київ, 2021. 364 с.

3. Шимановська Л. М. Детермінанти вивчення корупційних злочинів у закладах вищої освіти України. *Кримінологічна теорія і практика: досвід, проблеми сьогодення та шляхи їх вирішення*: матеріали міжвузів. наук.-практ. круглого столу (Київ, 22 берез. 2019 р.) / редкол.: В. В. Черней, С. Д. Гусарев, С. С. Чернявський та ін. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2019. С. 292–295.

4. Кримінологія: підручник / Б. М. Головкін, В. В. Голіна, О. В. Лисодед та ін. Харків: Право, 2020. 384 с.

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Лисодед О. В.

ХАЛЕЦЬКА К. К.

*студентка 2 курсу магістратури господарсько-правового факультету
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

ПОСТТРАВМАТИЧНІ СТРЕСОВІ РОЗЛАДИ ЯК ФОНОВІ ЯВИЩА ЗЛОЧИННОСТІ УЧАСНИКІВ БОЙОВИХ ДІЙ

Анотація. В реаліях сьогодення України, ми бачимо напружену політичну ситуацію на Сході нашої країни, яка почалась ще у 2014 році та триває досі. Будь-які військові дії залишають великий слід на житті будь-якої особи, а особливо військовослужбовця – учасника бойових дій. Закони та норми, які існували в умовах бойових дій, мають значні відмінності від повсякденного життя: поведінка військовослужбовця, який знаходився у постійному стресовому стані кожен день на полі бою, може стати девіантною поведінкою в громадському житті.

Ключові слова: посттравматичний стресовий розлад, фонові явища, учасник бойових дій, деформація свідомості.

Аннотація. В сьогоденних реаліях України, мы видим напруженную политическую ситуацию на Востоке нашей страны, которая началась еще в 2014 году и продолжается до сих пор. Любые военные действия оставляют большой след в жизни любого, а особенно военнослужащего – участника боевых действий. Законы и нормы, существовавшие в условиях боевых действий, имеют значительные отличия от повседневной жизни: поведение военнослужащего, находившегося в постоянном стрессовом состоянии каждый день на поле боя, может стать девиантным поведением в общественной жизни.

Ключевые слова: посттравматическое стрессовое расстройство, фоновые явления, участник боевых действий, деформация сознания.

Summary. In today's reality, we see the tense political situation in the East of our country, which began in 2014 and continues to this day. Any military action leaves a big mark on the life of any person, especially a serviceman - a participant in hostilities. The laws and regulations that existed in combat are significantly different from everyday life: the behavior of a serviceman who is under constant stress every day on the battlefield can become a deviant behavior in public life.

Keywords: post-traumatic stress disorder, background phenomena, participant in hostilities, deformation of consciousness.

Сучасні умови життя, зростання агресії серед населення, ситуація на сході України є факторами, які формують структуру цінностей, ідеологію та правила поведінки в суспільстві [1, с. 153]. Однією з причин злочинності в теорії детермінації є деформація свідомості особи, що проявляється у виді антисоціальних поглядів, звичаїв, традицій, установок [2]. Проте, у учасників бойових дій деформація свідомості проходить через певну підміну «світлів» – особа дотримується певний проміжок часу встановлених під час війни звичаїв, правил та норм, які не застосовуються у мирний час. Жорстокість війни, суб'єктивне зменшення цінності людського життя та здоров'я продукує насильницькі злочини. Матеріальні труднощі, пов'язані з бойовими умовами, послаблення охорони матеріальних цінностей, безпеки мирного населення – усе це сприяє вчиненню корисливих злочинів.

Великий вплив на деформацію свідомості учасників бойових дій здійснює стресовий стан, в якому певний проміжок часу знаходилась особа. Звісно, що умови війни, тривале фізичне та нервово напруження, постійний тиск зі сторони командування, жахливі сцени не проходять для останніх безслідно та залишають відбиток на їх психологічному здоров'ї у вигляді депресії, апатії, посттравматичного стресу, посттравматичного стресового розладу, тощо. Проте, поширеним серед учасників бойових дій є посттравматичний стресовий розлад, який виявляється приблизно у 60 % учасників АТО.

Посттравматичний стресовий розлад полягає в непсихотичній відстроченій реакції на травматичний стрес, яка здатна викликати психічні порушення. Для виникнення посттравматичного стресового розладу необхідно, щоб людина випробувала дію стресора, який виходить за рамки звичайного людського досвіду і здатного викликати дистрес [3, с.235]. Небезпека посттравматичного стресового розладу полягає в тому, що вона з'являється не у самій стресовій ситуації, а у віддаленні строки – в середньому через 2-3 роки після події, що викликала деформацію.

У осіб з посттравматичним стресовим розладом простежується відчуття безвідповідальності, бажання вирішувати проблеми шляхом фізичного впливу, наявна вірогідність вчиняти протиправні дії, а в поведінці особи простежується цинізм, агресивність, жорстокість, грубість, тощо.

Особливим симптомом посттравматичного стресового розладу є миттєве, без видимих причин, відтворення травматичної ситуації (почуття, начебто

травматична подія відбувається заново) у сполученні з гострими спалахами злості та агресії, що призводить до актів жорстокості, непримиренності, підвищеної конфліктності з оточуючими. Усе це є природною реакцією організму на наслідки тривалого фізичного і нервового напруження, пережитого в бойовій обстановці [3, с. 239].

Самі по собі посттравматичний стресовий розлад та деформація світогляду учасника бойових дій не є причиною вчинення злочину, але в сукупності з іншими факторами – може стати фоновим явищем для злочинності.

Література:

1. Пивоваров В.В., Фроляк М.П. Особливості детермінації злочинності у великому місті. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2017. №1. С. 152-156.

2. Головкін Б. М. Причинність у системі детермінації злочинності. Теорія і практика правознавства. 2014. № 1(5). URL: http://nauka.juracademy.kharkov.ua/download/el_zbirnik/1.pdf

3. Тімченко В. О. «Військовий синдром» як психологічний поведінковий маркер ветеранів антитерористичної операції. *Проблеми екстремальної та кризової психології*. 2016. №19. С. 232-242.

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Пивоваров В.В.

ХОЛОДОВСЬКА Н. О.,

*студентка 5 курсу Інституту прокуратури та кримінальної юстиції
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

НОВІТНІ МЕТОДИ ПРОТИДІЇ ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ У ЗАХІДНІЙ ПРАКТИЦІ

Анотація: Організована злочинність є однією з найбільших проблем сьогодення. Оскільки Україна прагне доєднатися до європейської системи, має бути докладено всіх зусиль для протидії діяльності злочинних організацій. Логічним при цьому є обмін досвідом з іншими країнами. У цій роботі розглянуто основні позиції ООН з даного питання, досвід європейських країн та США, систематизовано інформацію та виділено найбільш прийнятні та здійсненні для України способи подолання корупції.

Ключові слова: організована злочинність, злочинні групи, європейський досвід, транснаціональна злочинність, міжнародна взаємодія.

Аннотация: Организованная преступность является одной из самых больших проблем настоящего. Поскольку Украина стремится присоединиться к европейской системе, должны быть приложены все усилия для противодействия деятельности преступных организаций. Логичен при этом обмен опытом с другими странами. В этой работе рассмотрены основные позиции ООН по данному вопросу, опыт европейских стран и США,

систематизована інформація і виділені найбільш прийнятні і здійснювані для України способи подолання корупції.

Ключевые слова: організована злочинність, злочинні групи, європейський досвід, транснаціональна злочинність, міжнародне співробітництво.

Summary: Organized crime is one of the biggest problems today. As Ukraine seeks to join the European system, every effort must be made to counter the activities of criminal organizations. It is logical to exchange experiences with other countries. This paper considers the main positions of the UN on this issue, the experience of European countries and the United States, systematizes information and identifies the most acceptable and feasible for Ukraine ways to combat corruption.

Keywords: organized crime, criminal groups, European experience, transnational crime, international cooperation.

Боротьба з організованою злочинністю на даний момент є одним з найважливіших і найскладніших завдань слідчих органів. Злочинні групи, як і будь-яка цілісна система, мають складну систему, організацію, мету та способи її досягнення. Потрібно також враховувати, що багато злочинних організацій є міжрегіональними, або навіть транснаціональними, що значно ускладнює протидію їх діяльності. Як засвідчує О. Шостко, запобігання корупції та організованій злочинності є одним з основних гарантів громадянської безпеки та верховенства права [2]. Саме тому сучасний стан цієї проблеми вимагає новітніх методів її вирішення. Логічним буде звернення до досвіду країн, які досягли успіху в цій сфері.

Якщо розглядати методи протидії організованій злочинності, то їх поділяють на дві великі групи:

- 1) репресивні методи (традиційні);
- 2) превентивні методи (нетрадиційні).

Традиційні методи є загальновідомими, а от превентивні виникають нові й нові. Досить цікавою ідеєю є залучення до запобігання організованій злочинності цивільних громадян шляхом створення громадських організацій, гарячих ліній, за допомогою профілактичної діяльності та інформування населення про небезпеку організованої злочинності.

Останніми роками ООН прийняла низку законів, спрямованих на запобігання організованій злочинності. Загалом вони спрямовані на співробітництво та взаємну допомогу держав, які входять до складу ЄС та ООН; обмін досвідом та досягненнями у сфері протистояння організованій злочинності між державами; посилення контролю шляхом створення спільних баз даних міжнародних злочинних організацій; боротьбу з корупцією.

Одною з найефективніших вважається боротьба з організованою злочинністю в США. Американський досвід передбачає такі методи протистояння організованій злочинності:

- забезпечення необхідного рівня фінансування;
- залучення висококваліфікованих працівників;
- використання сучасних ІТ-технологій для спостереження;

- створення розгалуженої системи інформаторів;
- поступове (тривале за часом) накопичення доказів при розслідуванні;
- створення окремих груп зі складу працівників слідчих органів та прокуратури (кожна група створюється безпосередньо для протистояння діяльності певної конкретної злочинної групи / організації);
- акцент на досягненні мети (вирішенні процесуальних та тактичних завдань) – період діяльності не регламентується.

Бажано також звести всю термінологію в даній сфері до єдиного зразка, як це зробили у Великій Британії. Тобто не використовувати масу термінів, як, наприклад, «протидія», «запобігання» і т.д., а позначити будь-яке протистояння організованій злочинності єдиним терміном – превенція.

Література:

1. Бусол О. Організована злочинність в Україні: стан і проблеми реалізації державної політики у сфері протидії цьому явищу.
2. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2019. №2 (18). С. 60 – 71.
3. Шостко О. Європейський досвід запобігання організованій злочинності: теоретичні питання. *Право України*. 2010. №2. С. 198 – 203
Науковий керівник: к.ю.н., доц. Ткачова О.В.

ХОМЕНКО М. В.,

*студентка б курсу, Інституту прокуратури та кримінальної юстиції
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

ДО ПИТАННЯ ПРО СТАН ТА ТЕНДЕНЦІЇ ПОШИРЕННЯ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА В УКРАЇНІ

Анотація. Розглянуто правову природу поняття «насильство в сім'ї» та «домашнє насильство». Акцентовано увагу на аналізі статистичних даних та аналізі причинового зв'язку запобігання домашньому насильству.

Ключові слова: насильство в сім'ї, домашнє насильство, запобігання домашньому насильству, детермінанти домашньому насильству, жертва домашнього насильства.

Аннотация. Рассмотрена правовая природа понятия «насилие в семье» и «домашнее насилие». Акцентируется внимание на анализе статистических данных и анализе причинной связи предотвращения домашнего насилия.

Ключевые слова: насилие в семье, домашнее насилие, предотвращение домашнего насилия, детерминанты домашнего насилия, жертва домашнего насилия.

Summary. The legal nature of the concepts of "violence in family" and "domestic violence" is considered. Emphasis is placed on statistical analysis and reason analysis of domestic violence prevention.

Key words: domestic violence, domestic violence, prevention of domestic violence, determinants of domestic violence, victim of domestic violence.

Проблема існування в сучасному суспільстві домашнього насильства є однією з найбільш актуальних. За оцінками дослідження Фонду народонаселення ООН в Україні понад 1,8 мільйонів осіб страждає від домашнього насильства щороку [1, с. 304].

Національне законодавство у статті 1 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» визначає домашнє насильство як діяння (дії або бездіяльність) фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, що вчиняються в сім'ї чи в межах місця проживання або між родичами, або між колишнім чи теперішнім подружжям, або між іншими особами, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у родинних відносинах чи у шлюбі між собою, незалежно від того, чи проживає (проживала) особа, яка вчинила домашнє насильство, у тому самому місці, що й постраждала особа, а також погрози вчинення таких діянь.

В Україні статистичні показники вчинення домашнього насильства є досить високими. Так, у 2016 році Національною поліцією було зареєстровано 127 478 звернень за фактом насильства в сім'ї, у 2107 році було зафіксовано 110 932 таких звернень, у 2018 р.- 115 473, у 2019 р. - 141 814 2020 р. – 211 362 звернення. Слід зазначити, що переважна частина зареєстрованих фактів домашнього насильства має наслідком складання протоколів про вчинення адміністративного правопорушення за статтею 173-2 КУПАП. Зокрема, у 2017 році було зафіксовано 92 551 адміністративне правопорушення, у 2018 р. - 99 531, 2019 р.- 106 721, 2020 р. – 109 345 правопорушень. Також відповідно до статистичних даних Генеральної прокуратури України за період з 2014-2021 роки відбувається постійне зростання кількості облікованих правопорушень, пов'язаних з домашнім насильством. Зокрема, за 2014 р. було обліковано 918, 2015р.- 988, 1 2016- 1292, 2017 р.- 1341, 2018 р. - 1586, 2019 р. - 2554, 2020 р. – 2213 [1, с. 308].

За останні роки простежується тенденція щодо зростання кількості зареєстрованих звернень населення до правоохоронних органів. Таке зростання зумовлене багатьма факторами, зокрема такими як: забезпечення доступу до загальних та спеціалізованих служб підтримки постраждалих осіб для отримання соціальних послуг, медичної, соціальної, психологічної допомоги; утворення цілодобового безоплатного кол-центру з питань запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей; активізацією громадських рухів щодо запобігання та протидії домашньому насильству; забезпечення постраждалим особам доступу до правосуддя та інших механізмів юридичного захисту у тому числі шляхом надання безоплатної правової допомоги у порядку, встановленому законом України «Про безоплатну правову допомогу» [2].

Також варто зазначити, що унаслідок зростання епідемії коронавірусу, безробіття, запровадження карантинних обмежень та самоізоляції відбувся спалах домашнього насильства в усьому світі. І в Україні ця тенденція, на жаль, набирає обертів. При цьому, 53% звернень стосувалися психологічного

насильства, 36,5% фізичного і майже 10% – економічного. У 86,6% всіх випадків звернення надходили від жінок [3]. Ла Страда Україна повідомила про збільшення числа звернень на гарячу лінію для постраждалих від насильства під час карантину з 1270 до 2050 дзвінків на місяць. Схожі дані навели у Фонді народонаселення ООН в Україні, що надає притулок жертвам домашнього насильства: за час карантину вони отримали на 37% більше звернень. Також варто зазначити, що не врахована велика кількість насильства у сім'ях, яка залишається латентною.

Тому на цей час основним завданням є запобігання поширення тенденції поширення домашнього насильства та подальше вироблення стратегії щодо його зменшення.

Література:

1. Кримінологія: підручник / [Б.М. Головкін, В.В. Голіна, О.В. Лисодед та ін.]; за заг. ред. Б.М. Головкіна. Харків: Право, 2020. 384 с.

2. А. Блага, О. Кочемировська «Допомога й захист постраждалих від домашнього насильства»: сучасний стан та проблеми правового регулювання» URL: <http://www.pgp-journal.kiev.ua/archive/2020/6/39.pdf>(дата звернення 30.10.2021)

3. Черевко К. «Домашнє насильство та насильство щодо жінок у розрізі законодавства України». URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/10403/Domashnie%20nasylstvo%20Cherevko%202021.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

Науковий керівник: к. ю н., ас. Новіков О. В.

ХРЯКОВА Н.О.,

студентка 2 курсу магістратури

Інституту підготовки кадрів для органів юстиції України

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

КРИМІНОГЕННИЙ ВПЛИВ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ НА ЗЛОЧИННІСТЬ НЕПОВНОЛІТНІХ

Анотація: Розглянуто криміногенний вплив засобів масової інформації на свідомість та поведінку неповнолітніх, запропоновано заходи протидії такому впливу.

Ключові слова: неповнолітні, засоби масової інформації, криміногенний вплив засобів масової інформації.

Аннотация: Рассмотрено криминогенное влияние средств массовой информации на сознание и поведение несовершеннолетних, предложены меры по противодействию такому влиянию.

Ключевые слова: несовершеннолетние, СМИ, криминогенное влияние средств СМИ.

Abstract: The criminogenic influence of mass media on the consciousness and behavior of minors is considered, measures of counteraction to such influence are offered.

Key words: minors, mass media, criminogenic influence of mass media.

Сучасні можливості доступу до інформації, завдячуючи засобам масової інформації (далі –ЗМІ), стали невід’ємною частиною життя у XXI столітті. Особливого впливу від ЗМІ зазнають неповнолітні особи, зважаючи на те, що вони досить легко піддаються навіюванням, швидко переймають нову інформацію (у тому числі і ту, яка нашоує на неправомірну поведінку), а також не завжди розуміють наслідки їхніх дій. Проведені дослідження Європейського товариства захисту дітей свідчать про те, що по всіх європейських каналах щогодини показують не менше 20 сцен убивств та інших злочинів, а дитина, поки закінчить школу, по телевізору має змогу побачити більш ніж 8 тис. вбивств та майже 200 тис. інших видів насильства [1, с. 299].

Криміногенний вплив ЗМІ на злочинність розглядається як сукупність латентних (таких, що не усвідомлюються особою) впливів, які спрямовані на емоційно-поведінковий і когнітивний стан людини, що сприяють особистісній криміналізації та віктимізації, що за певних факторів (внутрішніх і зовнішніх) детермінують кримінальне насильство [2, с. 7]. Можна вважати, що постійний перегляд будь-якого ЗМІ-контенту, що містить в собі агресивні або насильницькі ознаки, з великою долею ймовірності призведе до формування у підлітка неправомірної поведінки, у тому числі і злочинної. Слід відзначити, що на підлітка впливає не перегляд певної одиначної інформації, а сукупна дія системи інформаційних джерел, «обраних» підлітком для перегляду. У такому разі неповнолітній швидше розвиває у себе уявлення та погляди щодо орієнтирів власного життя, а також щодо допустимості жорстокості, агресії та насильства [3, с. 87]. «Війни і терор, страти і гвалтування, вуличні бійки і викрадення, захоплення літаків і вбивства – усі ці події як реальність для дорослих перетворилися в сюжети дитячих ігор. Діти не завжди можуть відрізнити розвагу від дійсності та сприймають її цілком серйозно», – писав з цього приводу німецький журналіст Г. Зільбер [4, с. 29].

Криміногенний вплив на свідомість неповнолітнього пояснюються по-різному в наукових теоріях: в теорії соціального навчання головною ідеєю є думка про те, що дитина копіює у своїй поведінці ті образи насильства, які бачила на екрані; вплив телевізійного насильства також розглядався на основі теорії катарсису, тобто емоційного потрясіння, яке викликає бажання наслідувати агресивним діям; теорія когнітивних асоціацій пояснює негативний вплив ЗМІ таким поняттям як праймінг (активізація специфічних згадок у пам’яті), завдяки чому відбувається пробудження установок на здійснення антисоціальної поведінки [3, с. 98–99]. Основними способами криміногенного впливу ЗМІ на свідомість та поведінку неповнолітнього є такі: інформування про методи і способи вчинення злочинів; використання ненормативної лексики; пропаганда злочинної поведінки; романтизація злочинності; агресивна реклама алкогольних і тютюнових виробів; сприяння розвитку й популяризації

кримінальної субкультури, формування негативної суспільної думки щодо діяльності правоохоронних органів тощо [5, с. 198].

Загалом прослідкувати безпосередній взаємозв'язок між впливом ЗМІ та поширенням злочинності серед неповнолітніх досить складно, оскільки окрім ЗМІ на їх розвиток впливає безліч інших факторів. Можна сказати, що сучасні ЗМІ є одним із засобів стереотипізації в суспільній свідомості злочинності як звичайного соціокультурного явища, що фактично призводить до її інституціоналізації як масової соціальної практики. Звісно, в першу піддаються такому розумінню неповнолітні, так як у них ще не сформовані повною мірою ціннісно-моральні орієнтири.

Можливі варіанти вирішення проблеми негативного впливу ЗМІ на неповнолітніх наступні: 1) активна навчально-виховна робота держави і суспільства по захисту інтересів неповнолітніх на отримання інформації без порушення можливостей вільного доступу до неї; 2) контроль над тим, яка інформація транслюється через ЗМІ та її зміст, з одночасним збільшенням обсягів інформації, яка пропагує дотримання правомірної поведінки; 3) активізація функцій батьків та вчителів шляхом контролю контенту, який отримують неповнолітні із ЗМІ, та поліпшення молодіжного дозвілля [6, с. 338].

Література:

1. Глубокий В. А. Влияние средств массовой информации на формирование поведения молодежи. *Актуальные проблемы борьбы с преступностью в Сибирском регионе: сборник материалов науч.-практ. конф. с междунар. участием (14-15 февраля 2008 г.)*. Красноярск: Изд-во СибЮИ МВД России, 2008. Ч. 1. С. 299–301.

2. Булатецкий П. С. Влияние средств массовой информации на насильственную преступность (криминологический аспект): автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Москва, 2013. 23 с.

3. Д'ячкова М. О. Засоби масової інформації як криминологічний феномен: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Одеса, 2018. 207 с.

4. Кушнарьов С. В. Вплив засобів масової інформації на правосвідомість неповнолітніх: зарубіжний та вітчизняний досвід. *Соціальна педагогіка: теорія і практика*. 2009. № 2. С. 24–31.

5. Мокряк М. Вплив засобів масової інформації на детермінацію злочинності. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 11. С. 195–198.

6. Криминологія: підручник / Б. М. Головкін, В. В. Голіна, О. Ю. Шостко та ін.; за ред. Б. М. Головкіна. Харків: Право, 2020. 384 с.

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Лисодєд О.В.

ЦИМБАЛІСТА О. І.

*студентка б курсу Інституту прокуратури та кримінальної юстиції
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

ЖЕРТВА ЗЛОЧИНУ В МІСЦЯХ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ

Анотація. Розглянуто поняття жертви злочину в місцях позбавлення волі, а також встановлено як поведінка жертви злочину суттєво впливає на характер і типовий ступінь суспільної небезпечності діяння.

Ключевые слова: жертва злочину, місця позбавлення волі, КВУ.

Аннотация. Рассматривается понятие жертвы преступления в местах лишения свободы, а также установлено как поведение жертвы преступления существенно влияет на характер и степень общественной опасности деяния.

Ключові слова: жертва преступлення, места лишения свободы, УИЧ.

Summary. The issue of the victim of a crime in places of imprisonment is considered, and also it is established how the behavior of the victim of a crime significantly influences on the character and typical degree of public danger of act.

Keywords. the victim of a crime, places of imprisonment, penitentiary institution.

Вивчаючи кримінологічну науку та поняття жертви злочину в місцях позбавлення волі, вбачається, що сутність цієї категорії залишається спірною в науці кримінального права і кримінології. На підставі теорії кримінального права, положень Кримінального кодексу України та практики його застосування слід визнати, що жертва злочину в місцях позбавлення волі та обставини, пов'язані з ним, мають значення для встановлення соціальної сутності злочину, його суспільної небезпечності, криміналізації та декриміналізації діянь.

Жертва злочину в місцях позбавлення волі є однією з найбільш актуальних тем для сучасної кримінологічної науки та правозастосовної практики. Поняття «жертва злочину» характеризують три істотні ознаки. Умовно їх можна позначити так: 1) соціальна ознака, 2) ознака заподіяної жертві шкоди, 3) ознака вчиненого щодо неї злочину. Під час розкриття змісту соціальної ознаки цього поняття слід звернути увагу, що жертвою злочину може бути лише особа, яка працює в установі виконання покарань або яка відбуває покарання (засуджена особа) [1, с. 123].

Залежно від об'єктивного прояву обставини, пов'язані з жертвою, діляться на поведінку жертви та її стан. Крім того, зазначається, що деякі обставини, пов'язані з жертвою злочину, вчиненого особою, яка перебуває в місцях позбавлення волі закритого типу, суттєво впливають на рівень суспільної небезпечності злочину і тому враховуються законодавцем при криміналізації діянь та диференціації відповідальності (наприклад, ст. 392 КК) [2]. Залежно від того, з якою об'єктивною ознакою злочину вони взаємодіють, виділяються: обставини, що взаємодіють із суспільно небезпечним діянням, та обставини, які сприяють розвитку причинного зв'язку, обумовлюючи настання суспільно небезпечних наслідків. У межах загального вчення про склад злочину такі

обставини є ознаками об'єктивної сторони злочину і охоплюються поняттям обстановки вчинення злочину. Жертва злочину, вчиненого особою, яка перебуває в місцях позбавлення волі закритого типу, та обставини, пов'язані з ним, виступаючи ознакою складу злочину, інкримінуються лише в тому випадку, коли до них було певне психічне ставлення з боку суб'єкта злочину. Таке ставлення охоплюється інтелектуальним елементом вини й може мати вигляд: усвідомлення зазначених ознак; усвідомлення можливості їх наявності; неусвідомлення при тому, що винний повинен був і міг їх усвідомлювати [3].

Щодо поведінки жертви злочину в місцях позбавлення волі слід наголосити, що вона може мати різні форми. З одного боку, виражатися в дії або бездіяльності, мати енергетичний (наприклад, фізичне насильство) або інформаційний (наприклад, тяжка образа) характер. З погляду соціальної оцінки, така поведінка може бути позитивною (наприклад, виконання засудженим окремого доручення адміністрації установи), нейтральною (наприклад, ненадання засудженим адміністрації установи згоди на вчинення певних дій) або негативною (наприклад, неправомірна або аморальна поведінка засудженого в період відбування покарання).

Таким чином, поняття “жертва злочину в місцях позбавлення волі” відіграє роль кримінологічно значущого (суттєвого) фактора в причинному комплексі та механізмі вчинення злочину. Отже, жертви злочинів КВУ можуть класифікуватися за ознаками: а) соціально-демографічного характеру та соціального статусу; б) соціально-правової характеристики (тобто властивості виступати “мішенню” для злочинця, або неспроможності суттєво протистояти злочинним посяганням).

Відповідно до класифікації жертв злочинів у КВУ за соціально-демографічними ознаками та соціальним статусом, серед них можна виділити такі: на особистому (фізичному) рівні – особа потерпілого, засудженого; особа працівників КВУ, особа потерпілого іншого громадянина; на рівні соціальної спільноти – інтегрована спільнота працівників – частина, служба, відділ; КВУ як юридична особа і як спільнота людей; кримінально-виконавча система загалом. Стосовно класифікації жертв злочинів у КВУ за соціально-правовими ознаками можливе визначення: а) офіційно визнаних жертв (їх входження в офіційну статистику та звітність; б) латентної жертви злочину та її різновиди, коли: жертва сама утримує в тайні злочинні дії відносно неї.

Сукупність названих властивостей потерпілих становить певну базу формування “віктимологічного потенціалу” в місцях позбавлення волі.

Отже, аналіз чинного законодавства показує, що поведінка жертви злочину, вчиненого особою, яка перебуває в місцях позбавлення волі закритого типу, суттєво впливає на характер і типовий ступінь суспільної небезпечності діяння, недостатньо враховується під час установлення індивідуалізації та диференціації кримінальної відповідальності. Урахування зазначених положень щодо подальшого вивчення жертви злочину, вчиненого особою, яка перебуває в місцях позбавлення волі закритого типу, має привести до збільшення і конкретизації кримінально-правових норм та надання персоналу установ

виконання покарань теоретичних і практичних рекомендацій протидії вчиненням повторних злочинів у місцях позбавлення волі.

Література:

1. Богатирьов І. Г., Моїсеєв Є. М. Жертва злочину в місцях позбавлення волі. Вісник Академії митної служби України. / І. Г. Богатирьов, Є. М. Моїсеєв. – 2010. – № 1. – С. 122-126

2. Кримінальне право України. Особлива частина [Текст] : підручник / [Александров Ю. В., Антипов В. І., Володько М. В. та ін.] ; за заг. ред. М. І. Мельника, В. А. Клименка. – Вид. 3-тє, переробл. та допов. – К. : Юридична думка, 2004. – 345 с.

3. Богатирьов І. Г. Кримінологічні засади запобігання злочинності у великому місті на регіональному рівні [Текст] : монографія / І. Г. Богатирьов, М. О. Кисельов. – К. : ПФПА, 2010. – С. 55–

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Таволжанський О.В.

ЦЮРИК А. О.,

студентка 2 курсу магістратури

*Інституту підготовки кадрів для органів юстиції України
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

ЩОДО ДЕТЕРМІНАНТІВ РЕЦИДИВНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ

Анотація. Розглянуто окремі детермінанти рецидивної злочинності.

Ключові слова: рецидивна злочинність, детермінанти рецидивної злочинності.

Аннотация. Рассмотрены отдельные детерминанты рецидивизирующей преступности.

Ключевые слова: рецидивизирующая преступность, детерминанты рецидивной преступности.

Summary. Some determinants of recidivism are considered.

Key words: recidivism, determinants of recidivism.

За даними кримінально-правової статистики, частка рецидивних злочинів становить 12-14% у загальній кількості всіх зареєстрованих злочинів, а питома вага рецидивістів у загальній чисельності злочинців сягає 7-11% [1, с. 340].

В літературі зазначається, що причини й умови рецидивної злочинності являють собою комплекс взаємозалежних детермінант, пов'язаних із несприятливим зовнішнім середовищем і особою злочинця, які обумовлюють продовження злочинної діяльності [2, с. 189]. Загалом такі детермінанти розділяють на три групи:

1) детермінанти, пов'язані з першою судимістю, першим вчиненням злочину особою. Це можуть бути і дефекти сімейного виховання особи, нестабільна соціально-економічна ситуація в країні, безробіття, вплив негативного способу життя близького оточення (алкоголізм, наркоманія). Усі

перераховані явища у своєму поєднанні можуть бути причиною вчинення особою як першого умисного злочину, так і повторного;

2) детермінанти, зумовлені процесом відбування покарання, особливо відбуванням такого виду покарання як позбавлення волі. Доволі поширеними є твердження, що «виправні установи не виправляють», а «тюрма – це школа злочинності». Це пояснюється наступним: формальний підхід до проведення соціально-виховних робіт із засудженими, низька кваліфікація працівників установ виконання покарань, відсутність нормальних умов тримання засуджених в установах виконання покарань. Важливу роль відіграє і кримінальна субкультура, яка діє всередині установ виконання покарання і нав'язує власні правила поведінки, які суперечать режиму відбування покарання;

3) детермінанти, які впливають на постпенітенціарну адаптацію засудженого. Ця група пов'язана з вищенаведеними причинами, оскільки після відбування покарання засудженому необхідно інтегруватися в суспільне життя. На жаль, повернення до нормального життя супроводжується рядом перепон. Зокрема, відсутністю працевлаштування через небажання роботодавців брати до себе на роботу людей, які щойно залишили місця позбавлення волі, несвоєчасним наданням або взагалі ненаданням належної допомоги з боку місцевих органів влади тощо. Впливають також якість і результативність профілактичного й адміністративного контролю та нагляду за поведінкою тих, хто відбув покарання.

Така собі «байдужість держави» до подальшого існування особи, яка відбувала покарання, призводить до того, що особа повертається у своє попереднє криміногенне середовище. Поновлення старих зв'язків, спілкування з особами з кримінальним минулим, встановлення нових, провокуючих на злочин, контактів. повернення до кримінальної субкультури сприяє створенню вчиненню ще більш тяжких злочинів [3].

Література:

1. Кримінологія: підручник / [Б. М. Головкін, В. В. Голіна, О. В. Лисодєд та ін.]; за заг. ред. Б. М. Головкіна. Харків: Право, 2020. 384 с.

2. Голіна В.В. Рецидивна злочинність в Україні: причини та попередження. *Вісник Академії правових наук України*. 1999. № 1. С. 189–196.

3. Крижна В.В. Рецидивна злочинність в Україні та шляхи її подолання
[URL:http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/5755/1/%D0%9A%D0%A0%D0%98%D0%9C%D0%86%D0%9D%D0%9E%D0%9B%D0%9E%D0%93%D0%86%D0%A7%D0%9D%D0%90%20%D0%A2%D0%95%D0%9E%D0%A0%D0%86%D0%AF%20%20%20%D1%87_p030-034.pdf](http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/5755/1/%D0%9A%D0%A0%D0%98%D0%9C%D0%86%D0%9D%D0%9E%D0%9B%D0%9E%D0%93%D0%86%D0%A7%D0%9D%D0%90%20%D0%A2%D0%95%D0%9E%D0%A0%D0%86%D0%AF%20%20%20%D1%87_p030-034.pdf) (дата звернення: 07.11.2021).

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Лисодєд О.В.

ЧЕБОТАРЬОВА А. Ю.,

*студентка 6 курсу, 3 групи господарсько-правового факультету
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

КЛАСИФІКАЦІЯ ЖЕРТВ ЗЛОЧИНІВ

Анотація. Розглянуто основні підходи до класифікації жертв злочинів та їх значення для запобігання злочинності в цілому.

Ключові слова: жертва злочину, віктимологія, класифікація жертв злочинів.

Аннотация. Рассмотрено основные подходы к классификации жертв преступлений и их значение для предотвращения преступности в целом.
Ключевые слова: жертва преступлений, виктимология, классификация жертв преступлений.

Summary. The main approaches to the classification of victims of crime and their importance for crime prevention in general.

Keywords: victim of a crime, victimology, classification of victims of crime.

На сьогодні, наслідком стрімких змін соціально-економічної та політичної ситуації в Україні є зростання рівня злочинності. З огляду на це, спостерігається збільшення кількості жертв злочинів. Дослідження зазначеного питання здійснюється в межах кримінологічної віктимології, що є предметом вивчення в працях багатьох вчених-кримінологів.

Поняття «жертва» в сучасній віктимології, як зазначає В.В. Пивоваров, можна розглядати як у вузькому (фізична особа, якій безпосередньо було заподіяно шкоду злочином, члени її родини, близькі особи, утриманці) так і в широкому розумінні (юридична особа, соціальна група, держава) [1, с. 47].

Як зауважує В.О. Туляков, проблема класифікації жертв злочинів не зводиться до фізичних осіб. Особливої уваги заслуговує розробка класифікації жертв злочину стосовно юридичних осіб, інших формальних і неформальних соціальних груп і колективів. У недалекому майбутньому, у зв'язку з інтернаціоналізацією кримінальної активності і ростом зловживань владою з боку державних та міждержавних формувань, буде необхідною класифікація соціальних спільнот як жертв транснаціональних і міжнародних злочинів [2].

Головкін Б.М. у своїй науковій праці наголошує, що за різних обставин жертвами злочинів можуть стати будь-які особи, незалежно від статі, віку, національності, соціального становища, рівня доходів, місця проживання. Тому спостерігається неоднаковий рівень уразливості людей перед злочинними посяганнями. Це пов'язано не тільки з соціально-демографічними відмінностями населення, але й з несприятливими середовищними умовами проживання та небезпечною поведінкою за конкретних обставин [3, с. 162-163].

Тому, проблематика класифікації жертв злочину має важливе значення для вдосконалення напрямів запобігання злочинності. Зважаючи на це, дослідження аспектів визначення типів жертв злочинів в межах кримінологічної віктимології впливає на підвищенні ефективності профілактики кримінальних правопорушень.

Варто ще раз підкреслити, що на сьогодні існує велика кількість специфічних ознак, за допомогою яких відбувається класифікація жертв злочинів і тому погляди науковців з цього питання значно різняться. Вчені-кримінологи виділяють такі основні підстави поділу жертв злочинів: 1) за характером мотиву злочину: а) жертви умисних злочинів; б) жертви необережних злочинів; 2) за характером заподіяної шкоди – жертви, яким злочином заподіяно: а) фізичну шкоду; б) матеріальну шкоду; в) моральну шкоду; 3) за характером відносин жертви та злочинця: а) невизначені жертви; б) приречені жертви; в) випадкові жертви; 4) залежно від ролі потерпілого в генезисі злочину: а) нейтральні жертви; б) жертви-співучасники; в) жертви-провокатори; 5) за психологічними характеристиками: а) жертви з психологічними акцентуаціями (жадібні, агресивні); б) жертви з відхиленнями у психіці (депресивні особи, алкоголіки, наркомани) [4, с. 126-127].

В.О. Туляков у своїй дисертації пропонує класифікувати жертв злочину відповідно до діяльності особи та особливостей формування людської мотивації. З огляду на це, науковець поділив жертв злочинів на: 1) імпульсивних жертв, що мають несвідоме почуття страху та пригніченість реакцій на протиправні дії правопорушника (феномен Авеля), 2) жертв з утилітарно-ситуативною активністю, під якими розуміється добровільний потерпілий, який втрапляє у кримінальну ситуацію завдяки необачливості та характеру своєї діяльності, 3) настановних жертв, що провокують злочинця своєю зухвалою поведінкою та агресією, 4) раціональних жертв, якими є провокатори, що готують злочинну ситуацію та потрапляють у своє «пастку», 5) жертв з ретретистською активністю, тобто пасивних провокаторів, що способом життя та зовнішніми ознаками підштовхують злочинців до вчинення злочинів[2].

Тому, враховуючи вищезазначене, можна зробити висновок, що не дивлячись на велику кількість підходів поділу жертв злочинів, вони доповнюють один одного та сприяють спільним дослідженням кримінологічного явища «жертви злочину». Значення класифікації жертв злочинів для віктимологічної науки полягає в тому, що розподіл жертв та виокремлення ознак, за якими можна виділити їх типи має вплив на розробку напрямів боротьби зі злочинністю у зв'язку з вирішенням як теоретичних, так і практичних завдань у цій сфері.

Література:

1. Пивоваров В.В. До визначення поняття «жертва» в сучасній віктимології. *Карпатський правничий часопис: наук. журнал*. 2015. Вип. 10. С. 45–48.
2. Туляков В.О. Вчення про жертву злочину: соціальні та правові основи : автореф. дис. д-ра. юрид. наук: 12.00.08. Нац. ун.-т «Одеська юридична академія». Одеса, 2001. 36 с.
3. Головкін Б.М. Як стають жертвами злочинів. *Проблеми законності*. 2017. Вип. 136. С. 161-172. URL:http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pz_2017_136_19
4. Кримінологія : підручник / О. М. Джужа, В. В. Василевич, В. В. Черней, С. С. Чернявський та ін., за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. В. В. Чернея, за

наук. ред. д-ра юрид. наук, проф. О. М. Джужі. Київ : ФОП Маслаков, 2020. 612 с.

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Пивоваров В.В.

ЧЕБУКІНА Д. О.,

студентка 2 курсу магістратури

Інституту підготовки кадрів для органів юстиції України

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ПРО СПЕЦІАЛЬНО-КРИМІНОЛОГІЧНЕ ЗАПОБІГАННЯ РОЗБЕЩЕННЮ НЕПОВНОЛІТНІХ

Анотація. Розглянуто види спеціально-кримінологічних заходів запобігання розбещенню неповнолітніх.

Ключові слова. спеціально-кримінологічне запобігання, розбещення неповнолітніх.

Аннотація. Рассмотрены виды специально-криминологических мер по предотвращению развращения несовершеннолетних.

Ключевые слова. специально-криминологическое предотвращение, развращение несовершеннолетних.

Summary. Types of specially criminological measures to prevent corruption of minors are considered.

Key words. specially criminological preventing, corruption of minors.

Діти мають підвищену особистісну віктимність, яка визначається їхніми віковими особливостями (психологічними та психофізичними), що породжують притаманні їх віку риси: загострене прагнення до самоствердження, до «дорослості», допитливість, довірливість. Внаслідок цього злочинцям зазвичай не потрібно докладати особливих зусиль, щоб скоїти злочини проти неповнолітніх. Тож беззахисність дітей перед навколишнім світом є важливою проблемою сьогодення. У зв'язку з цим вивчення проблем запобігання розбещення неповнолітніх є актуальним на сьогодні.

Серед заходів спеціально-кримінологічного запобігання вчиненню розбещення неповнолітніх важливе місце повинна займати профілактика [1, с. 157; 2. с. 505]. Першочергово профілактикою повинні займатися органи і служби у справах дітей, адже на них покладений основний обов'язок контролю за дотриманням законних прав та інтересів дітей. З цього приводу К. Д. Кулик пропонує наступні профілактичні заходи, які повинні проводитися такими органами: проводити щоквартальні перевірки сімей, що знаходяться в групі ризику, з опитуванням сусідів; проводити перевірки закритих навчальних закладів на предмет виявлення зловживання повноваженнями працівниками таких закладів та вчинення статевих злочинів щодо їх вихованців; необхідно призначити постійного представника органів і служб у справах дітей у дитячих закладах оздоровлення та відпочинку для виявлення зловживань працівниками таких закладів своїми повноваженнями. Проведення таких заходів буде сприяти

виявленню фактів вчинення злочинних посягань щодо неповнолітніх, тим самим буде зменшуватися рівень латентності розбещення неповнолітніх [2, с. 188].

Не менш важливою у профілактиці є діяльність Національної поліції, саме обласних управлінь, які складаються з управління карного розшуку, превентивної діяльності, слідчого управління, приймальника-розподільника дітей. Вони безпосередньо займаються запобіганням вчиненню злочинів проти неповнолітніх. Також обов'язок здійснювати профілактичну роботу покладений на патрульну службу Національної поліції, якій необхідно здійснювати патрулювання місць, де є підвищена небезпека вчинення злочинів проти статевої небезпеки неповнолітніх.

На думку науковців є необхідність залучення педагогів та психологів у закладах освіти до здійснення профілактичних заходів у запобіганні злочинам проти дітей. Адже вони мають відслідковувати факти неналежного поведіння з дітьми, проводити бесіди з дітьми, які виховуються в неповних або неблагополучних сім'ях, проводити тематичні уроки на тему запобігання злочинним діям щодо них.

Для запобігання злочину, передбаченого ст. 156 КК України, пропонується також ввести в Україні практику відновного правосуддя (restorative justice), яка набула широкого розповсюдження у багатьох країнах світу. Це процес, у якому потерпілий та злочинець разом беруть активну участь у вирішенні правового конфлікту шляхом залучення посередника/медіатора. Метою цього процесу є розв'язання проблеми з урахуванням причин конфлікту, відшкодування винним шкоди потерпілому, спонукання злочинця до усвідомлення причин своєї поведінки та взяття відповідальності за їх наслідки [2, с. 190].

Як висновок можна сказати, що обов'язок забезпечення безпеки неповнолітніх належить до основних обов'язків як держави, так і суспільства. Лише покарання за вчинений злочин не може гарантувати безпеку дітей у майбутньому, а тому необхідно проводити спеціальні профілактичні заходи для запобігання розбещенню неповнолітніх. Забезпечення прав, свобод та законних інтересів дітей, зокрема й запобігання вчиненню щодо них злочинів, відіграє важливу роль у розвитку громадянського суспільства.

Література:

1. Кримінологія: підручник / [Б. М. Головкін, В. В. Голіна, О. В. Лисодед та ін.]; за заг. ред. Б. М. Головкіна. Харків: Право, 2020. 384 с.
2. Чорнозуб Л. Система правових засобів запобігання злочинам проти дітей. *Правовий вплив на неправомірну поведінку: актуальні грані*: монографія / за ред. О. В. Козаченка, Є. Л. Стрельцова. Миколаїв: Іліон, 2016. С. 499–514.
3. Кулик К.Д. Спеціально-кримінологічне запобігання розбещенню неповнолітніх в Україні. *Право і суспільство*. 2017. №3 (2). С. 187–193.

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Лисодед О. В.

ЧЕРЕВАТЮК Д. В.,

*студентка 5 курсу Інституту прокуратури та кримінальної юстиції
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

ЛОБІЮВАННЯ: КОРУПЦІЙНІ РИЗИКИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Анотація: Розглядається проблема корупційних ризиків у лобіюванні, а також можливі шляхи їх вирішення. Аналізується законопроект №3059 в аспекті позитивного чи негативного впливу на існування корупції.

Ключові слова: корупція, лобіювання, корупційні ризики

Аннотація: Рассматривается проблема коррупционных рисков в лоббировании, а также возможные пути их решения. Анализируется законопроект №3059 в аспекте положительного или отрицательного влияния на коррупцию.

Ключевые слова: коррупция, лоббирование, коррупционные риски

Annotation: The problem of corruption risks in lobbying is considered, as well as possible ways to solve them. Bill №3059 is analyzed in terms of positive or negative impact on the existence of corruption.

Key words: corruption, lobbying, corruption risks

Лобіювання – це одна з частин процесу прийняття рішень у державі, яке є невід’ємною складовою демократичного суспільства. У суспільній свідомості лобізм часто набуває негативного значення. Ним позначають дії, які спрямовані на задоволення власних корисливих інтересів окремих олігархічних груп або осіб. Таке негативне сприйняття лобізму є не безпідставним, адже в основі цього явища лежить багато корупційних ризиків. Навіть без доказів фактичної корупції несприятливі уявлення можуть мати руйнівний вплив на довіру громадськості до влади.

Лобіювання та корупція є важливими ознаками багатьох суспільств і політичних систем, оскільки вони є основним засобом, крім голосування, за допомогою якого приватні громадяни можуть впливати на певні частини державного апарату [1, с.12].

Корупційні ризики випливають із способу здійснення лобіювання, а також досвіду особи, яка його здійснює. У лобістській діяльності вбачаємо наступні корупційні ризики:

1. Відсутність прозорості. Попри спроби ще з 1999-го року легалізувати це явище, в Україні до сих пір відсутній закон про лобіювання. На разі, у Верховній Раді України зареєстровано два законопроекти, основний - «Про державну реєстрацію суб’єктів лобіювання та здійснення лобіювання в Україні» №3059 та альтернативний «Про лобізм» №3059-1. Метою законопроекту №3059 є легалізація лобістської діяльності, також вказано на запровадження відкритого електронного реєстру суб’єктів лобіювання, обсягу інформації. На нашу думку, запровадження електронного реєстру є виключно позитивним, адже забезпечить прозорість у такій діяльності. Сприйняття громадськості обмежується тільки тому, що така діяльність відбувається

приватно. Суспільство не може здійснити оцінку, інтерпретувати, що має наслідком викривлене сприйняття механізмів такої діяльності. Приватні зустрічі, таємні домовленості породжують відчуття, що відбуваються незаконні речі.

2. Фінансування в «політичні» фонди. Ситуація погіршується для сприйняття суспільством, коли лобіст чи його клієнт здійснює «благодійні» внески у політичну партію чи фінансує окремого політика. Корупція буде виникати також коли, наприклад, політик відмовиться голосувати за те чи інше рішення без сплати йому коштів.

3. Наявність серед лобістів колишніх державних службовців чи високопосадовців. Значно ускладнює ведення чесної та конкурентної лобістської діяльності тісні зв'язки лобіста з владою. Так, основа його діяльності це формування таких зв'язків, однак використання стосунків, які особа вже налагодила, коли була політиком чи державним службовцем, може призвести до отримання неправомірної вигоди.

Лобіст, який раніше обіймав посаду у окремому державному секторі, може використати конфіденційну інформацію, до якої він мав доступ для власної вигоди чи вигоди своїх клієнтів.

Ч.7,8 ст. 6 Законопроекту №3059 закріплює, що не може бути суб'єктом лобіювання особа, яка займала посаду, що належить до посад державної служби категорії «А» і «Б», особа, визначена у статті 3 Закону України «Про запобігання корупції» протягом двох років після звільнення з такої посади [2]. Однак, на нашу думку, такий за такий строк особа може не припинити свої зв'язки, як вважає законодавець, а лише розвинути їх.

4. Подарунки, пільги та інші переваги. ЗУ «Про запобігання корупції» встановлює певні обмеження на отримання подарунків чітко визначної категорії осіб, що вже знижує ризик впливу на суб'єктів прийняття рішень. Однак, не завжди пільги чи інші переваги пропонуються для негайного прийняття рішення. Це також може бути для розвитку подальших відносин між особами та формування лояльного, дружнього ставлення. Такі подарунки можуть надходити роками і бути в межах встановлених законом.

У Фінляндії, так само як і в Україні, лобіювання не регулюється на даний момент. Лобісти не зобов'язані реєструватися, а про спілкування між ними та державними службовцями ніде не потрібно повідомляти. Незважаючи на те, що у Фінляндії немає законодавства, що регулює лобіювання, багато компаній та організацій мають власні етичні принципи щодо лобіювання, яких повинні дотримуватися їх співробітники або члени [3]. В цьому аспекті ми повністю погоджуємось з думкою Романова М.В., де він стверджує, що етична поведінка лежить в основі корупційних правопорушень. Ця обставина є дуже важливою, оскільки далеко не всі і не завжди враховують етичну складову в формуванні готовності до злочинної корупційної поведінки [4, с.21].

З огляду на наведені корупційні ризики, доцільно запропонувати такі шляхи їх вирішення:

1. Прозорість. Взаємодія лобістів і державних службовців має бути відкрита для громадського контролю.

2. Добросовісність. Після легалізації лобіювання створити також правила етичної поведінки для лобістів.

3. Рівний доступ. Кожен може бути залучений до прийняття публічних рішень законними способами та з обмеженнями встановленими законом.

Література:

1. Francesco Giovannoni. Lobbying versus corruption. CESifo DICE Report 1/2011. 12-16 p. URL: <https://www.ifo.de/DocDL/dicereport111-forum3.pdf>.

2. Проект закону про державну реєстрацію суб'єктів лобіювання та здійснення лобіювання в Україні №3059 від 11.02.2020 року URL: 1. http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=68128. Ethical Lobbying is transparent and matter-of-fact URL: <https://korrupciontorjunta.fi/en/lobbying>.

3. Основні засади запобігання корупції / М. В. Романов; ГО «Харківська правозахисна група». — Харків: ТОВ «Видавництво „Права людини“», 2017. — 176 с.

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Романов М. В.

ЧЕРЕВАТЮК Д. В.,

студентка 1 курсу магістратури

Інституту прокуратури та кримінальної юстиції

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ПРО СПЕЦІАЛІЗОВАНІ АНТИКОРУПЦІЙНІ ОРГАНИ

Анотація: Розглядаються різні моделі спеціалізованих антикорупційних органів у світі та Україні.

Ключові слова: корупція, Конвенція ООН проти корупції, спеціалізовані антикорупційні органи.

Аннотация: Рассматриваются разные модели специализированных антикоррупционных органов в мире и Украине.

Ключевые слова: коррупция, Конвенция ООН против коррупции, специализированные антикоррупционные органы.

Annotation: Various models of specialized anti-corruption bodies in the world and in Ukraine are considered.

Key words: corruption, UN Convention against Corruption, specialized anti-corruption bodies.

Проблема корупції як соціального явища існує в будь-якому суспільстві і кожна країна має своїм обов'язком зменшувати її вплив на суспільні відносини. Корупція гальмує розвиток ринкових відносин, ставить під загрозу нормальну діяльність органів публічної влади, знижує економічні показники та шкодить правовій свідомості громадян. У відповідь на корупцію більшість держав світу створюють органи, які повинні сприяти державі у боротьбі з цим явищем, ґрунтуючись на моделі, яку пропонує Конвенція ООН проти корупції. Так, ст. 6

Конвенції містить імперативну норму, згідно з якою кожна держава-учасниця має забезпечити наявність органу чи органів, що здійснюватимуть боротьбу з корупцією шляхом проведення відповідної політики та поширення знань з питань запобігання корупції. Так само ст. 36 Конвенції вимагає створити орган, що спеціалізуються на боротьбі з корупцією за допомогою правоохоронних заходів.

Наприклад, Велика Британія вирішила піти шляхом побудови антикорупційної системи на основі існуючої системи органів, наділивши частковими повноваженнями більш ніж десять органів. Така країна як Литва пішла шляхом створенням окремого органу – Спеціальної слідчої служби як підрозділу Міністерства внутрішніх справ. Тобто Литва демонструє вже іншу модель – модель країни де виникає окрема інституція, однак вона теж входить до складу існуючої правоохоронної системи.

Україна та деякі інші країни сформували іншу практику, створивши окремі спеціалізовані антикорупційні органи. До антикорупційних органів в Україні належить Національне антикорупційне бюро України, Національне агентство з питань запобігання корупції і Спеціалізована антикорупційна прокуратура [1, с. 210-211]. У цьому аспекті є сенс здійснити аналіз окремих країн, які обрали шлях створення спеціалізованих органів, як і наша держава.

Наприклад, комісія по боротьбі з корупцією Бутану (АСС) була створена як частина конституційних заходів 2005 р. з метою викоринити корупцію. Комісія розпочала свою роботу в 2006 р. з 3 уповноваженими та 8 співробітниками. Протягом 5 років вона розробила першу Національну антикорупційну стратегію (2008–2013 рр.), детальний посібник з операцій, розпочала опитування громадської думки у 2007 р. та впровадила модель національної оцінки доброчесності у 2009 р. АСС стала добре організованою агенцією, що зробила важливий внесок у поінформованість громадян та розуміння сенсу та наслідків корупції [2, с. 296].

У місті-країні Сінгапур на подолання корупції знадобилося аж 40 років. У Сінгапурі свого часу була дуже слабка законодавча база у сфері протидії корупції, а працівники правоохоронних органів не мали реальної влади, яка б давала їм можливість ефективно виконувати свої функції. З метою відстеження доходів чиновників, у Сінгапурі було засноване Бюро з розслідування корупції. Агенти Бюро перевіряють банківські рахунки і майно не лише держслужбовців, а й їхніх дітей, дружин, родичів і навіть друзів. Кожен громадянин має право звертатися до Бюро зі скаргою на дії держслужбовців і вимагати відшкодування збитків [3, с. 70].

Отже, існують різні моделі імплементації статей 6, 36 Конвенції ООН проти корупції. Не так важливо якою є ця модель, але вона повинна бути дієвою і виправдовувати своє існування. На нашу думку, шлях яким пішла Україна є найбільш ефективним, так як:

– у громадськості існує чітке усвідомлення до кого звертатись у випадках виявлення корупції на противагу моделі, яка існує у Великобританії, де немає жодного агентства, яке б займалося боротьбою з корупцією, у зв'язку з чим

понад 90% респондентів, які брали участь у національному опитуванні, відповіли, що хотіли б повідомити про корупцію, якщо вони зіткнуться з нею, але лише 30% респондентів знали, куди повідомити про це [4, с. 14];

– спеціалізовані органи зазвичай мають гарантії незалежності, що фактично виводить їх з-під впливу інших органів;

– окремо створені органи проводять набір «нових» кадрів, що є політично незаангажованими і не мають корупційного минулого, що підсилює їх довіру у суспільстві.

Література:

1. Лисодєд О. В. Суб'єкти запобігання корупції: етапи становлення. *Протидія злочинності і корупції: міжнародні стандарти та досвід України*: зб. тез міжнар. конф. (м. Харків, 22 вересня 2021 р.). Харків: Юрайт, 2021. С. 208–212.

2. Enhancing government effectiveness and transparency. World Bank, Kuala Lumpur, 2020. URL: <https://doi.org/10.1596/34533> (date of access: 29.10.2021).

3. Межевська Л. В. Зарубіжний досвід протидії корупції в умовах глобалізованого суспільства. *Дискусійні питання застосування антикорупційного законодавства*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 15 листопада 2019 р.). Дніпро: ДДУВС, 2019. С. 69–72.

4. Transparency International UK. Corruption in the UK: overview and policy recommendations URL: https://www.transparency.org.uk/sites/default/files/pdf/Overview_Policy_Recommendations.pdf.

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Лисодєд О. В.

ЧЕРНЯЧЕНКО Д. Б.,

*студент 2 курсу магістратури факультету адвокатури
Національного юридичного університету ім. Ярослава Мудрого*

«ЗЛОЧИННА СУБКУЛЬТУРА» ЯК ПОКАЗНИК РІВНЯ ЯКІСНОГО РОЗВИТКУ ЗЛОЧИННОСТІ У СТРУКТУРІ СУСПІЛЬСТВА

Анотація: Досліджено залежність розвитку «злочинної субкультури» та розвитку злочинності загалом в контексті її існування в суспільстві та зв'язку з ним.

Ключові слова: злочинність, «злочинна субкультура», суспільство, форми «злочинної субкультури», елементи «злочинної субкультури».

Аннотация: Исследована зависимость развития «преступной субкультуры» и развития преступности в общем в контексте ее существования в обществе и связи с ним.

Ключевые слова: преступность, «преступная субкультура», общество, формы «преступной субкультуры», элементы «преступной субкультуры».

Summary: The general dependence of the «criminal subculture» development and the development of crime in the context of its existence in society and its correlation has been studied.

Keywords: crime, «criminal subculture», society, forms of «criminal subculture», elements of «criminal subculture».

Злочинність є іманентною властивістю суспільства на будь-якому етапі його розвитку [4; 5]. В. В. Лунеев зазначав, що суспільство не в змозі викоринити злочинність, але воно здатне утримувати її на соціально прийнятному рівні [1, с. 38]. Злочинці потребують самовираження та закріплення у властивих для загального розуміння формах, в тому числі культурних та естетичних, своїх життєвих настанов, звичаїв, традицій, моделей поведінки тощо. На нашу думку, «злочинна субкультура» має дві форми: культурно-естетичну та організаційно-регулюючу. До першої віднесемо такі елементи «злочинної субкультури», як татування, танці, кримінальний шансон, а також інші явища, котрі відносно легко сприймаються пересічними людьми, привносяться ними у суспільний побут та культуру, а й, можливо, трансформуються та стають якісно новими надбаннями у повсякденному житті. До другої ж форми вважаємо за потрібне відносити жаргон, традиції, звичаї, табу та інші норми, які створені для згуртування та стабільності злочинних утворень, регулювання їх діяльності в межах місцевості, регіону, держави в цілому, в тому числі, серед осіб, які відбувають покарання в місцях позбавлення волі. Вказані елементи не набувають популярності та усталеного широкого використання серед населення, хоча фактично не позбавлені цього та фрагментарно запозичуються, зокрема, представниками молодіжних кіл, для перетворення на засоби мовлення експресивного змісту, акти власної поведінки в певних ситуаціях тощо.

Деякі елементи «злочинної субкультури» мають дещо «змішану» природу: вони одночасно відносяться як до культурно-естетичної, так і до організаційно-регулюючої форми цієї субкультури. Наприклад, це агресивна музична творчість в стилі реп з використанням таких його стилів, як «гангстерський реп», «скрімінг стиль» та окремі види танцювального мистецтва, як «с-walk», «b-walk» тощо. Подібні результати, зокрема, музикальної творчості, дають можливість заробляти кошти від продажу реклами, демонстрації кліпів, участі в телешоу, прямих ефірах, концертах тощо. Ці кошти, в подальшому, можуть спрямовуватись на підтримання діяльності злочинного угруповання з метою підвищення його боєздатності та рішучості на вчинення тяжких та особливо тяжких злочинів (як у ситуації, яка склалась внаслідок обвинувачення Данієля Ернандеса, відомого під псевдонімом біх9ine, у причетності до рекету, незаконного зберігання зброї та зв'язків з бандою Nine Trey Bloods в США) [2]. Що стосується танців, то «с-walk» вже давно став надбанням танцювальної культури молоді в стилі «хіп-хоп». Наразі він має декілька різновидів, які були створені завдяки переробці окремих рухів для того, щоб виконання танцю не стало причиною насильницького посягання з боку членів банди Crips. Члени цієї банди використовують «с-walk» для вираження власних думок, вражень, ставлення до чогось тощо [3]. Тільки її дійсні члени можуть користуватись цим засобом передання інформації, інакше безпека діяльності угруповання ризикує бути підірваною.

«Злочинна субкультура» має в собі певну першооснову фундаментальних вихідних положень, які свідчать про завершеність формування суспільно-небезпечного характеру тих осіб, які є її носіями. Ці особи повсякчас продовжують користуватись неписаними (а іноді й писаними) правилами, затвердженими ієрархічно вищими членами злочинних угруповань, досягаючи при цьому заподіяння значних матеріальних та інших прямих і опосередкованих витрат з боку суспільства. Вираження думок особами злочинців, їх татуювання, спосіб життя, джерела доходів, та все інше, що стосується їх існування, не є хаотичним, а тому і підлягає кримінологічним дослідженням та прогнозуванню. Це свідчить про певний рівень завершеності (стабільного існування) злочинності в більшій чи меншій мірі на різних територіях як самостійного антисуспільного утворення. Проте, визнання злочинності структурною одиницею суспільства не означає її виправдання, натомість дозволяючи побачити двосторонній характер суспільного устрою: особи, що знаходяться в правовому полі, та особи, які вважають себе поза його межами, тим не менш, взаємодіють одні з одними. Боротьба зі злочинністю буде набагато ефективнішою після теоретичного осмислення її проявів, адже захист прав та інтересів людини є першочерговим завданням держави, яке виконується повсякденно та має бути результативним.

Література:

1. Лунєєв В. В. Злочинність ХХ століття: світові, регіональні та російські тенденції. Волтерс Клувер. 2005. 912 с.
2. Репер біх9інепоказав у суді свій кліп. «Зачитувати» разом з бандитами було не найкращою ідеєю. URL: <https://medialeaks.ru/news/1809gvn-nine-trey-bloods/> (дата звернення: 29.10.2021).
3. Танець Crip-Walk (C-Walk). URL: https://obrmos.ru/do/do_dance/do_dance_cwalk.html (дата звернення: 29.10.2021).
4. Головкін Б. М. Про детермінацію злочинності. *Часопис Київського університету права*. 2020. № 1. С. 274-280. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/18081/1/Holovkin_274-280.pdf
5. Сметаніна Н. В. Наукові підходи до теорії злочинності у сучасній українській кримінології : монографія / за заг. ред. В. В. Голіни. Харків : Право, 2016. 192 с.

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Сметаніна Н. В.

ЧЕХІВСЬКИЙ Я. О.,

студент 6 курсу факультету адвокатури

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ЗАПОБІГАННЯ РЕЙДЕРСЬКИМ ЗАХОПЛЕННЯМ ЗЕМЛІ

Анотація. Розглянуто основні види рейдерського захоплення земель та визначено основні заходи їх запобігання.

Ключові слова: земельна ділянка, рейдерство, захоплення, реєстр, публічна кадастрова карта.

Аннотация. Рассмотрены основные виды рейдерского захвата земель и определены основные меры их предотвращения.

Ключевые слова: земельный участок, рейдерство, захват, реестр, публичная кадастровая карта.

Summary. The main types of land-grabbing raids were considered and basic measures for their prevention were defined.

Keywords: land, raiding, seizure, register, public cadastral map.

Землі сільськогосподарського призначення є одним із найбільш цінних ресурсів, а тому вони зазнають все частіших захоплень з боку рейдерів.

Чинне національне законодавство не містить легального тлумачення поняття «рейдерство». Проте в контексті означеної теми під рейдерським захопленням землі слід розуміти самовільне зайняття земельних ділянок.

Так, до видів рейдерських захоплень землі варто відносити:

1) аграрне рейдерство, що стосується захоплень земельних ділянок, і зазвичай, це відбувається на етапі збору урожаю (наприклад, представники від імені юридичної особи оформлюють на себе права на одну із земельних ділянок або навіть декількох та за допомогою техніки (для наміру збору врожаю нібито зі своєї земельної ділянки) отримує урожай з усього масиву [1].

2) реєстраційне рейдерство - незаконне внесення змін до відомостей Державного реєстру речових прав на нерухоме майно або Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань [2].

В контексті обраної теми більш цікавим є другий вид рейдерських захоплень землі, а тому доцільним є розгляд заходів запобігання саме стосовно реєстраційного рейдерства щодо земельних ділянок. Особливо дане питання набуває актуальності внаслідок запровадження ринку земель сільськогосподарського призначення. При цьому до закономірностей здійснення такої діяльності слід віднести утворення системи корупційних зв'язків та організація кримінальних відносин між відчужувачами й набувачами прав на земельні ділянки [3, с. 272].

Так, формами реєстраційного рейдерства є зміна власника земельної ділянки в Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно (при цьому такі дії можуть провадитися реєстратором умисно за відсутності належних документів у нового «власника» земельної ділянки або внаслідок подання

реєстратору підроблених документів); або незаконне припинення договорів відносно земельної ділянки та їх укладання на користь третьої особи.

Щодо заходів запобігання рейдерським захопленням земельних ділянок шляхом вчинення неправомірних реєстраційних дій, то власникам земельних ділянок чи особам, що використовують їх на законних підставах, варто зважати на такі превентивні заходи:

- 1) здійснити належне оформлення прав на земельну ділянку;
- 2) внесення актуальної інформації в електронні реєстри;
- 3) передбачення фізичного захисту своїх активів;
- 4) постійний моніторинг відкритих реєстрів [4, с. 17].

Варто звернути увагу, що моніторинг відкритих реєстрів є досить ефективним заходом, за допомогою якого можна спрогнозувати можливе рейдерське захоплення та запобігти його вчиненню. А тому варто також звернути увагу на такі можливі способи відстеження прав на землю як:

- спеціальні програми, котрі допомагають відстежити чи відбуваються якісь реєстраційні дії з вашим майном;
- подавати заяви до реєстратора речових прав з проханням повідомляти про вчинення будь-яких дій, що відбуваються з вашим майном [1].

Щодо здійснення моніторингу, то найбільш актуальним є здійснення його за допомогою публічної кадастрової карти, що є достатньо доступним інструментом для запобігання рейдерських захоплень землі. Проте внаслідок «пришвидшених» земельних реформ якість публічної кадастрової карти та внесених до неї змін не є належною.

Так, на сьогодні, за неофіційними даними, в Україні понад 3 мільйони земельних ділянок, межі яких накладаються одна на одну. «Багатоповерхова» земельна ділянка не може бути внесена до Державного земельного кадастру, власник такої ділянки не може відчужувати її, а отже, його конституційне право обмежується [5].

Отже, для здійснення ефективного запобігання рейдерським захопленням земельних ділянок, необхідним є як належне оформлення прав на таке нерухоме майно, так і постійний моніторинг даних відносно нього.

Література:

1. Калюжна С. Як захистити землі від рейдерів. Поради черкаських експертів. Суспільне. 08.10.2020. URL: <https://suspilne.media/178251-pazli-zitta-14-ricnij-cerkaskij-hudoznik-prezentuvav-vistavku-robot/>
2. Дубовик В. Як уберегти власну земельну ділянку чи свій аграрний бізнес від «реєстраційного» рейдерства? Гаряча агрополітика. 11.01.2021. URL: <https://agropolit.com/blog/449-yak-uberegti-vlasnu-zemelnu-dilyanku-chi-sviy-agrarniy-biznes-vid-reyestratsiynogo-reyderstva>
- Головкін Б.М. Поняття злочинності на ринку землі. Часопис Київського університету права. 2014. № 2. с. 270-273. URL: http://www.irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbu/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN
3. Практичні рекомендації із запобігання та протидії аграрному рейдерству. 32 с. URL: https://farmer.dp.ua/wp-content/uploads/Agro-Raid_web.pdf

4. «Багатоповерхові» земельні ділянки як наслідок швидких земельних реформ. Юридичний вісник України. 14.12.2019. URL: <https://lexinform.com.ua/yuridychna-praktyka/bagatopoverhovi-zemelni-dilyanky-yak-naslidok-shvydkyh-zemelnyh-reform/>

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Лукашевич С. Ю.

ЧУБАРЬ С. С.,

студент 1 курсу магістратури Інституту прокуратури та кримінальної юстиції Національного юридичного університету ім. Ярослава Мудрого

ДО ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ КАТЕГОРІЇ ОСОБИ ЗЛОЧИНЦЯ ТА ЙОГО СУСПІЛЬНОЇ НЕБЕЗПЕЧНОСТІ

Анотація. Розкрито зміст категорії особи злочинця та його суспільної небезпечності, що становить актуальну проблематику в доктрині кримінології. Розглянуто теоретичні підходи до означення досліджуваних категорій.

Ключові слова: особа злочинця, суспільна небезпечність особи злочинця.

Аннотация. Раскрыто содержание категории личности преступника и его общественной опасности, что представляет актуальную проблематику в доктрине криминологии. Рассмотрены теоретические подходы к определению изучаемых категорий.

Ключевые слова: личность преступника, общественная опасность личности преступника.

Summary. It has been revealed the gist of the category the personality of the criminal and his social danger that is an up-to-date issue in the doctrine of criminology. Theoretical approaches to the definition of the categories under consideration have been announced.

Keywords: personality of the criminal, social danger of the personality of the criminal.

Суспільна небезпечність особи, що вчинила злочинне діяння (особи злочинця) є актуальним предметом дослідження сучасних науковців та практиків у галузі кримінології, психології, соціології, кримінального права, оскільки дана категорія не набрала однозначного теоретичного, правозастосовного чи законодавчого підходів до комплексного розуміння виникнення, причин, умов, критеріїв для існування такої «особливої» поведінки чи психоемоційного стану людини під час вчинення кримінального правопорушення.

Будь-яка особа, безумовно, є продуктом соціального формування, кожен піддається впливу сім'ї, батьків, родичів, педагогів, товариському оточенню, трудовому колективу. У процесі соціалізації людина набуває певних настанов, правил, уставів, ціннісних орієнтирів, протягом періодів особа розвивається, змінюється, вона перебуває в координатах постійних змін, тому дефективним проявом соціалізації є формування та становлення особи злочинця.

Варто погодитися із думкою Денисова С. Ф., який слушно стверджує, що узагальнене поняття особи злочинця є певною абстракцією, поки воно не наповнюється конкретним змістом, зокрема соціально-демографічною, психологічною та моральною характеристиками, адже комплексне вивчення особи злочинця не повинно обмежуватися встановленням окремих ознак, які часто характеризують особу поверхово, а має проводитися з необхідною глибиною у їх взаємодії, що є гарантією більш повного виявлення чинників генези особи злочинця з метою застосування адекватних заходів для її корекції і недопущення вчинення нею нових злочинів [1, с. 158].

Так, у монографічному дослідженні, Головкін Б.М. констатує, що про особистість злочинця слід говорити при співпаданні формального і матеріального критерію. Формальний - це наявність відносно стійких криміногенних рис, а матеріальний - це вчинення злочину, в якому реалізувався криміногенний потенціал даної особистості. Фактичне співпадання цих двох критеріїв і відрізняє злочинців від решти законослухняних громадян [2, с. 32].

Маємо зазначити, що злочинці обирають антисоціальну модель поведінки, їхня активність спрямовується на повалення установлених порядків, вони реалізують свої цілі та потреби, обираючи суспільно небезпечні інструменти їх досягнення.

Дослідники даної проблематики обґрунтовують різні наукові підходи щодо існування суспільно небезпечного стану особи злочинця, так у своїй роботі Ткачова О.В. переконує, що суспільна небезпечність особи злочинця визначається властивістю мотиваційно-вольової сфери особи, що полягає в реальній загрозі заподіяння нового злочину [3, с. 115].

Суспільна небезпека різних категорій злочинців відрізняється за своїм характером та ступенем. Характер суспільної небезпеки особи злочинця (тобто якісна характеристика суспільної небезпеки) визначається характером тієї шкоди, яку особа може спричинити суспільству, тобто тим суспільним інтересам, що можуть бути нею порушені. Ступінь суспільної небезпеки особи злочинця (тобто кількісна характеристика) визначається, по-перше, тяжкістю шкоди, яку він може заподіяти, і, по-друге, імовірністю її заподіяння, тобто імовірністю вчинення нового злочину [4].

Отже, категорія особи злочинця та його суспільна небезпечність являють собою одну із центральних проблематик в доктрині кримінології, оскільки науковці та практики не обрали спільної точки зору щодо конкретних факторів впливів, чинників та умов формування і становлення особи злочинця, що потребує більш детального наукового обґрунтування та нових досліджень.

Література:

1. Денисов С.Ф. Особа злочинця у кримінологічній теорії України. Вісник кримінологічної асоціації України. 2020. №1(22). С.152-159
2. Головкін Б.М. Кримінологічні проблеми умисних вбивств і тяжких тілесних ушкоджень, що вчиняються у сімейно-побутовій сфері. Нове слово. 2004. URL: <https://dspace.nlu.edu.ua/handle/123456789/10904>

3. Ткачова О.В. Теоретическое определение общественной опасности личности. *Legea si viata* («Закон и Жизнь»). 2016. С. 113-116. URL: <http://www.legeasiviata.in.ua/archive/2016/10-2/28.pdf>

4. Казміренко В.О. Суспільна небезпека розбою. Правознавець. URL: <http://www.pravoznavec.com.ua/period/article/10260/%C2>

Науковий керівник: к.ю.н, доц. Ткачова О.В.

ЧУБАРЬ С. С.,

студент 1 курсу магістратури Інституту прокуратури та кримінальної юстиції Національного юридичного університету ім. Ярослава Мудрого

ДОСУДОВА ПРОБАЦІЯ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ

Анотація. Проаналізовано сучасний стан функціонування досудової пробації в Україні. Виявлено суттєві недоліки та прогалини, що потребують законодавчого, організаційного, кадрового вирішення.

Ключові слова: досудова пробація в Україні, досудова доповідь

Аннотація. Проанализировано современное состояние функционирования досудебной пробації в Украине. Выявлены существенные недостатки и пробелы, требующие законодательного, организационного, кадрового решения.

Ключевые слова: досудебная пробація в Украине, досудебный доклад

Summary. The current state of pre-trial probation in Ukraine has been analyzed. Significant shortcomings and gaps have been identified that require legislative, organizational, personnel rectification.

Keywords: pre-trial probation in Ukraine, pre-trial report

Запровадження функціонування інституту пробації в Україні переслідує мету виправлення засуджених, забезпечення громадського порядку, запобігання вчинення нових кримінальних правопорушень.

Відповідно до ч. 1 ст. 9 Закону України «Про пробацію» досудова пробація

— це забезпечення суду формалізованою інформацією, що характеризує обвинуваченого, з метою прийняття судом рішення про міру його відповідальності. У ч. 3 ст. 9 даного закону встановлено, що досудова доповідь про обвинуваченого повинна містити: соціально-психологічну характеристику; оцінку ризиків вчинення повторного кримінального правопорушення; висновок про можливість виправлення без обмеження волі або позбавлення волі на певний строк [1].

На етапі судового розгляду органи пробації на вимогу суду складають та подають досудову доповідь, а саме конфіденційну, формалізовану інформацію, що характеризує обвинуваченого (підсудного) та підготовлена задля надання рекомендацій суду щодо застосування до винної особи належного кримінально-правового заходу. Збирання працівниками органів пробації важливої інформації з різних органів державної влади і місцевого самоврядування, навчальних

закладів, закладів охорони здоров'я тощо про обвинуваченого, особливості його соціально-демографічної, кримінально-правової, морально-психологічної характеристики дає змогу суду прийняти більш об'єктивне й справедливе рішення щодо міри відповідальності винного [2].

Тут маємо зазначити, що попереднє твердження є певною правовою абстракцією, та інколи в сучасних реаліях не відповідає дійсності. Погоджуємося із критичною оцінкою Бережнюк В.М., у своїй роботі науковець стверджує, що єдиним нормативним підкріпленням для оцінювання ризику вчинення повторного кримінального правопорушення є методичні рекомендації, затверджені Міністерством юстиції. У зв'язку з цим працівники органу з питань пробації, навіть досконало володіючи інструментами складання оцінки ризиків вчинення повторного кримінального правопорушення, часом допускають певний суб'єктивізм у визначенні факторів ризику, що може становити ускладнення належному застосуванню судом принципу індивідуалізації покарання під час його призначення [3].

Констатуємо, що оскільки інститут пробації є відносно новаційним в українській кримінальній юстиції, то службовці не мають достатньої кваліфікації, попереднього досвіду, не володіють емпіричними знаннями в галузі психології, тому важко говорити про об'єктивність та професійність висновків, які надаються судам. На наше переконання, складання соціально-психологічної характеристики щодо особи, що вчинила кримінальне правопорушення, є кропіткою та тривалою працею, яка потребує широкого застосування диференційованих методологій, психологічних практик, теоретичних навичок саме задля подання достовірної і компетентної характеристики. Така доповідь може вплинути на долю конкретної людини, оскільки покарання призначається в узгодженості з принципом індивідуалізації, насправді має бути точною та безпомилковою у висновках. Але на сьогодні маємо те, що досудова доповідь подається у «прискореному» форматі, що є неприпустимим.

Виокремлюючи недоліки наявної моделі досудової пробації, зазначаємо недоцільність виключного покладення рішення про її застосування на суд, зокрема за власною ініціативою, що може ставити під сумнів адекватну реалізацію ключових стандартів його діяльності, а саме безсторонності й неупередженості. Прийняття судом цього рішення за відсутності матеріалів кримінального провадження унеможливорює належне встановлення судом наявності мети й підстав складання досудової доповіді [3, с. 67].

Отже, з огляду на сучасний стан існування досудової пробації в Україні, можемо піддати сумніву ефективність її реалізації та критичність до досягнення мети та завдань пробації, дієвості даної структури, змістовного перевиховання осіб, що вчинили кримінальні правопорушення та відбувають покарання без ізоляції. Тому вважаємо, що держава має ефективніше виконувати свої зобов'язання щодо належного реформування даної інституції та здійснювати системні заходи із подоланням законодавчих, організаційних, кадрових та правових прогалин.

Література:

1. Про пробацію: Закон України від 05.02.2015 р. № 160-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/160-19#Text>
2. Дж. Сефим, М. Октіган. Основи професійної діяльності персоналу органу пробації: навчальний посібник для персоналу органу пробації. 2017. 242 с
3. Бережнюк В.М. Досудова доповідь служби пробації як передумова для індивідуалізації покарання під час його призначення. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. 2019. № 41. С. 65-68
Науковий керівник: к.ю.н., доц. Ткачова О.В.

ЧУБЕЙКО В. І.,

*студент 2 курсу магістратури факультету адвокатури
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

ЗАПОБІГАННЯ ВІКТИМНОЇ ПОВЕДІНКИ У НАСИЛЬНИЦЬКО-КОРИСЛИВИХ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕННЯХ

Анотація. Розглянуто заходи віктимологічної профілактики щодо насильницько-корисливих кримінальних правопорушень.

Ключові слова: віктимність, профілактика, насильницько-корислива злочинність, кримінальне правопорушення, запобігання.

Аннотація. Рассмотрены мероприятия виктимологической профилактики в отношении насильственно-корыстных уголовных правонарушений.

Ключевые слова: виктимность, профилактика, насильственно-корыстная преступность, уголовное правонарушение, предотвращение.

Summary. Measures of victimization prevention with regard to violent criminal offences.

Keywords: victimization, prevention, violent crime, criminal offence, prevention.

Під насильницько-корисливою злочинністю пропонуємо розуміти: антисоціальне явище відносно масового насильницького збагачення, що проявляється у вчиненні корисливих злочинів, поєднаних із застосуванням чи погрозою застосування насильства [1, с. 19]. Отже, для означеної категорії злочинності характерним є посягання одразу на два об'єкти: життя та здоров'я особи та право власності. Так, до означеної категорії належать такі склади кримінальних правопорушень як насильницький грабіж, розбій, вимагання тощо.

Головкін В.Б. виокремлює дві категорії осіб, що можуть стати жертвами кримінальних правопорушень: погано адаптовані до сучасних умов життя особи, які здебільшого керуються інтуїтивним мисленням у розпізнаванні кримінальних загроз та виборі стратегії поведінки при соціальній взаємодії з іншими учасниками суспільних відносин; та особи, що керуються раціональним мисленням, що в основному дозволяє правильно орієнтуватися у джерелах та

видах кримінальних загроз і в основному уникати небезпечних ситуацій [2, с. 169].

Так, перша категорія є більш схильною до того, щоб стати жертвою насильницько-корисливого правопорушення, адже злочинцю легше вдається скоротити дистанцію до жертви, викликати в неї стан заціпеніння шляхом лише погрози застосування насильства, чим буде суттєво полегшено вчинення кримінального правопорушення.

Найбільш ефективним заходом запобігання щодо кримінальних правопорушень, що мають насильницько-корисливе спрямування, вважається віктимологічна профілактика, що включає комплекс заходів зі зниження індивідуальної віктимності особи та зменшення масштабів віктимізації населення [3, с. 159].

Основними заходами віктимологічної профілактики щодо насильницько-корисливих кримінальних правопорушень можна вважати такі:

- уникати місць чи ситуацій, які створюють сприятливі умови для злочинного посягання (безлюдні місця, під'їзди, підвали тощо);

- відсутність соціальних зв'язків з представниками криміналітету;

- не поширювати про себе та свою сім'ю вичерпну інформацію, яка може викликати зацікавленість та увагу злочинців (не привертати увагу своїм зовнішнім виглядом у громадських місцях (дорогий одяг, прикраси, носильні речі); не демонструвати свою платоспроможність у місцях дозвілля і розваг, не доводити себе до стану сп'яніння, не заводити випадкових знайомств, особливо з жінками легкої поведінки; не носити при собі зайвої готівки (бажано перейти на карткову систему безготівкових розрахунків), виробів із дорогоцінних металів, престижних марок засобів стільникового зв'язку, іншого малогабаритного і високоліквідного майна, особливо у вечірньо-нічний час) [1, с. 372-373];

- зберігати максимальну закритість у відносинах з незнайомими громадянами;

- при небезпеці нападу зі сторони звичайного злочинця роботи все для того, щоб привернути увагу оточуючих до себе чи чинити активний опір; зі сторони високопрофесійного злочинця - навпаки, проявити витримку, спокій, можливо піти на поступки, знижуючи рівень його агресивності.

Отже, насильницько-корислива злочинність, з огляду на предмет посягання означеної категорії кримінальних правопорушень, його значущість, вважається одною із найбільш небезпечних її видів. Віктимологічна профілактика такої злочинності вимагає здійснення певного комплексу заходів як від органів державної влади та органів місцевого самоврядування (наприклад, достатня освітленість вулиць), так і від самої особи (уникнення контакту з підозрілими особами, приховування інформації щодо матеріального стану тощо).

Література:

1. Головкін Б. М. Корислива насильницька злочинність в Україні: феномен, детермінація, запобігання : монографія. Х. : Право. 2011. 440 с.

URL:https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/MONOGRAFIJ_2013/Golovkin_2011.pdf

2. Головкін Б. М. Як стають жертвами злочинів. Проблеми законності. Вип. 136. 2017. с. 161 – 172. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pz_2017_136_19

3. Кримінологія: підручник/ [Б.М. Головкін, В.В. Голіна, О.В. Лисодєд та ін.]; за заг. ред. Б.М. Головкіна. Харків: Право, 2020. 384 с.

Науковий керівник : к.ю.н., доц. Лукашевич С. Ю.

ШАРУДА Я. О.,

студентка 2 курсу магістратури, 2 групи Слідчо-криміналістичного інституту Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ

Анотація. У тезах розглянуто тему актуальних проблем протидії корупції в Україні.

Ключові слова: корупція, проблеми протидії корупції.

Аннотация. В тезисах рассмотрена тема актуальных проблем противодействия коррупции в Украине.

Ключевые слова: коррупция, проблемы противодействия коррупции.

Summary. The theses consider the topic of current problems of anti-corruption in Ukraine.

Keywords: corruption, anti-corruption problems.

Проблема боротьби з корупцією в нашому суспільстві сьогодні є однією з найактуальніших для України.

Адже корупція обмежує конституційні права та свободи людини і громадянина, перешкоджає нормальному функціонуванню державного апарату, гальмує просування соціально-економічних реформ у державі, сприяє організованій злочинності, підриває довіру до влади та негативно впливає на міжнародний престиж.

На жаль, в Україні корупційні відносини все більше витісняють правові, етичні відносини між людьми і поступово трансформуються у нормальні норми поведінки, що, звичайно, загрожує її майбутньому.

Так званий рівень сприйняття корупції в нашій країні надто низький. Адже згідно з річним рейтингом, який оприлюднює міжнародна організація Transparency International, за певними критеріями Україна посіла 117 місце з 179 країнами.

Хоча ми потроху піднімаємося по цих ланках індексу сприйняття корупції, виконуючи чисто формальні завдання, але на думку міжнародних експертів, прориву у подоланні корупції, на жаль, не сталося.

У діяльності новостворених органів є системні недоліки, основними з яких є нечіткість розподілу обов'язків між ними, а також підпорядкування різним гілкам влади.

Тому практичних змін у напрямку подолання корупції ще замало, а застосовані засоби протидії корупції все ще неефективні. Кількість корупційних правопорушень зростає, а кількість зареєстрованих злочинів та засуджених осіб, пов'язаних з корупцією, не відповідає фактичному поширенню цього негативного явища. Вважається, що звітність про стан боротьби з корупцією недосконала через відсутність загальноприйнятих критеріїв оцінки корупції, ефективність роботи правоохоронних органів з іншими державними органами у висвітленні цієї інформації [3].

Українська система управління по суті залишилася радянською, і вона не здатна ефективно працювати в умовах ринкової економіки. Корупція, яка стала своєрідним ринковим механізмом, робить її більш гнучкою.

Слід зазначити, що більшість законодавчих ініціатив у сфері антикорупційної політики спрямовані на посилення відповідальності окремих осіб за вчинення корупційних діянь, що безпосередньо впливає на зростання корупції: підвищення рівня відповідальності - збільшення ризику притягнення до кримінальної відповідальності - зростання корупції. Але такі заходи впливають на наслідки корупції, а не на їх причини. Ситуацію можна докорінно змінити лише шляхом усунення корупційних можливостей у чинному українському законодавстві, яке містить багато прогалин, можливості «обійти» певне правило, низку суперечливих правил [3].

Особливою загрозою національній безпеці є політична корупція - корумпована форма політичної боротьби кланів, політичних еліт, партій, груп та окремих осіб за владу, яка підриває фундаментальні основи суспільства та держави. Політична корупція вчиняється правлячою елітою з метою захоплення та утримання влади, нейтралізації політичних конкурентів шляхом зовнішньо законного та фактично незаконного захоплення державних ресурсів для використання у власних політичних цілях для майбутніх «дивідендів».

Проблем протидії корупції в українському суспільстві достатньо, і питання подолання їх та посилення тиску на корупційну складову стає все більш актуальним і необхідним для України.

Література:

1. Запобігання корупції: підручник / Б. М. Головкін, О. Ю. Шостко, О. В. Новіков та ін.; за заг. ред. Б. М. Головкіна. Харків: Право, 2019. 296 с.
2. Правові основи запобігання та боротьби із корупцією: навч. посіб. для підготовки до атестації здобувачів вищої освіти / Б.М. Головкін, К.А. Автухов, М.Ю. Валуйська, С.Ю. Лукашевич та ін.; за ред. Б.М. Головкіна і С.Ю. Лукашевича. – Харків: Право, 2018. – 288 с.
3. Корупція в Україні: причини поширення та механізми протидії / С. В. Дрьомов, Ю. Г. Кальниш, Д. Б. Клименко та ін.; за ред. Ю. Г. Кальниша. Київ: Пріоритети, 2010. 88 с.

Науковий керівник : к.ю.н., доц. Лукашевич С. Ю.

ШЕВЕЛА В. О.,

*студент 6 курсу міжнародно-правового факультету
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

ПРОФІЛАКТИЧНА РОБОТА З НЕПОВНОЛІТНИМИ ЯК НАПРЯМОК ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИННОСТІ: ОЦІНКА ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Анотація. Розглянуто стан злочинності за віковою групою «неповнолітні», запропоновані заходи щодо вдосконалення профілактичної роботи з неповнолітніми. Акцентовано увагу на залежності стану злочинності в цілому від виховної роботи щодо формування моральних цінностей в дитячому віці.

Ключові слова: превенція, запобігання злочинності, злочинність неповнолітніх.

Аннотация. Рассмотрено состояние преступности по возрастной группе «несовершеннолетние», предложены меры по усовершенствованию профилактической работы с несовершеннолетними. Акцентируется внимание на зависимости состояния преступности в целом от воспитательной работы по формированию морально-этических ценностей в детском возрасте.

Ключевые слова: превенция, предупреждение преступности, преступность несовершеннолетних.

Summary. The status of crime of 'juvenile' age group was discussed. Measures to improve prevention work were proposed. Emphasis was placed on the dependence of status of crime in general on the moral and ethical values laid down in childhood.

Keywords: prevention, crime prevention, juvenile delinquency.

Відповідно до положень статті 3 Кримінального процесуального кодексу України, статті 6 Сімейного кодексу України, неповнолітньою особою є малолітня особа (дитина до 14 р.), а також дитина у віці від 14 до 18 р. І хоча згідно з нормами Кримінального кодексу України, особа несе кримінальну відповідальність на загальних підставах з 16 років, в рамках цього дослідження ми будемо спиратися на конвенційне розуміння повноліття особи – з 18 років. Отже, мова йтиме щодо групи осіб до 18-річного віку.

Згідно із статистичними даними, відображеними у Єдиному звіті про осіб, які вчинили кримінальні правопорушення за січень-грудень 2020 року, із загальної кількості осіб, яких повідомлено про підозру (111 420 осіб) кількість осіб, яким на час вчинення кримінального правопорушення не виповнилося 18 років становила 3 013 [1]. На перший погляд, співвідношення у 2,7% до загальної кількості може здатися незначним. Однак, якщо проаналізувати статистичні дані далі за віком, то наступною групою є особи від 18 до 28 років – 27 120 осіб за 2020 рік, або 24% від загальної кількості осіб. І подібні показники не є дивними, адже певною мірою є логічним продовженням вищевказаного у 2,7%. На сьогодні думка, що особистість починає формуватися з раннього дитинства, є загальноприйнятою та аксіоматичною [2]. Саме тому видається актуальним дослідження причин, умов та способів подолання злочинності серед неповнолітніх. Крім того, якщо розглянути цю проблему в

розрізі довгострокової перспективи буття держави, як благополучної та щасливої, то актуальність порушеної теми ще більше зростає.

Одним із основних заходів превенції злочинності серед неповнолітніх, які вже реалізується в Україні, є забезпечення змістовного дозвілля та зайнятості учнівської молоді в позаурочний час. Видається очевидним, що основною рисою досліджуваної групи осіб є їхній статус – учнівський. Тому треба чітко розуміти, що школа не має бути для дітей місцем «каторги» з 8.00 до 14.00 після чого можна робити все, що завгодно. Такий підхід вважаємо помилковим, адже альтернативою школи є зазвичай вулиця із всіма її спокусами в кримінально-правовому аспекті. Тому основна задача полягає в тому, щоб забезпечити позаурочний час дітей продовженням виховання, але в неформальній обстановці. Це передусім робота спортивних секцій при школах, робота гуртків за інтересами дітей, волонтерський рух. Важливо створити у підлітків розуміння того, що школа це добре, і основна роль в цьому має бути покладена на педагогічних працівників. Крім того, доцільним є розробка і реалізація навчальних відео-матеріалів для викладання основ законодавства та загальноприйнятих моральних цінностей, адже лекції співробітників ювенальної юстиції видаються анахронізмом. Необхідно визнати, що вищенаведений комплекс заходів залишається основним, і дає непоганий результат (за 2016-2019 рр. чисельність осіб, які вчинили кримінальні правопорушення скоротилася на 17%) [1]. Однак, існує головна проблема та перешкода для більш інтенсивного використання цього заходу превенції – недостатнє фінансування. Наприклад, на реалізацію державної цільової соціальної програми «Молодь України» на 2021-2025 рр. закладено близько 2 млрд грн. [3], що складає приблизно 400 млн грн. на рік (близько 15 млн долл. США), що є вочевидь недостатнім. Вважаємо за необхідне виразити пропозицію із збільшення фінансування подібних програм, зокрема за рахунок міжнародних некомерційних організацій, міжурядових програм допомоги тощо.

Крім того, важливо підкреслити, що іншим ефективним заходом превенції може бути створення при громадах клубів за інтересами, організація масових культурних заходів, які сприятимуть єднанню жителів громади, залучення неповнолітніх до виконання нескладних завдань із благоустрою території громади за плату, відвідування літніх людей, принесення їх пайків до свят від громади тощо. Це сприятиме вихованню особистостей, наділених добрими якостями, як-то милосердям, відповідальністю за себе та близьких, несхвалення асоціальної маргінальної поведінки тощо. Фінансування цих заходів можливо за допомоги місцевих підприємств, які також зацікавлені у більш благополучній обстановці їхнього місцезнаходження.

Таким чином, заходи із попередження злочинності серед неповнолітніх в основному направлені на освіту дітей – не в професійному розумінні, а в морально-етичному. Адже, якщо ми ведемо мову про превенцію, то це, насамперед, виховання тих якостей, які унеможливають вчинення злочину. Видається обґрунтованою зацікавленість держави і суспільства у підвищенні рівня самосвідомості молодих осіб, від чого прямо залежить їх благополуччя та

стабільність розвитку. Головною проблемою неповної реалізації зусиль в даному напрямку є недостатнє фінансування. Запобігання цього виду злочинності має ґрунтуватися на новітніх наукових напрацюваннях [4; 5].

Література:

1. Статистична інформація про осіб, які вчинили кримінальні правопорушення (Генеральна прокуратура України). URL: https://old.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?dir_id=114140&libid=100820&c=edit&c=fo# (дата звернення: 14.10.2021).

2. Csathó Á., Birkás B., 'Early-Life Stressors, Personality Development, and Fast Life Strategies: An Evolutionary Perspective on Malevolent Personality Features' (2018) 9 Frontiers in Psychology < <https://www.frontiersin.org/article/10.3389/fpsyg.2018.00305> > (accessed: 14.10.2021).

3. Про затвердження Державної цільової соціальної програми «Молодь України» на 2021 – 2025 роки та внесення змін до деяких актів Кабінету Міністрів України: Постанова Кабінету Міністрів України від 02 червня 2021 р. №579. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-derzhavnoyi-cilovoyi-socialnoyi-programi-molod-ukrayini-na-20212025-roki-ta-vnesennya-zmin-do-deyakh-aktiv-kabinetu-ministriv-ukrayini-579-020621> (дата звернення: 14.10.2021).

4. Головкін Б. М. Злочинність неповнолітніх як суспільна проблема / Б. М. Головкін. *Проблеми законності*. 2016. Вип. 133. С. 204-217. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pz_2016_133_21.

5. Оболенцев В.Ф. Системний аналіз та моделювання системи запобігання злочинності в Україні: монографія. Харків: Юрайт, 2021. 192 с.

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Оболенцев В. Ф.

ШЕВЧЕНКО І. Ю.,

студент 2 курсу магістратури

*Інституту підготовки кадрів для органів юстиції України
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

МІЖНАРОДНІ ДОГОВОРИ У СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ

Анотація. Розглянуто міжнародні договори у сфері запобігання корупції, визначено їхнє місце в системі українського права.

Ключові слова: міжнародні договори, запобігання корупції.

Аннотация. Рассмотрено международные договоры в сфере предотвращения коррупции, определено их место в системе украинского права.

Ключевые слова: международные договоры, предотвращение коррупции.

Summary. The abstracts considered international agreements in the sphere of corruption prevention, determined their place in the system of Ukrainian law.

Keywords: international agreements, prevention of corruption.

Після відновлення Україною незалежності важливе місце у системі джерел національного права зайняли міжнародні договори. З огляду на продовження євроінтеграційних процесів зміцнішали зв'язки між українським антикорупційним правом та правом міжнародним.

У ст. 2 Закону України «Про міжнародні договори України» надано законодавче визначення поняття міжнародного договору України, під яким слід розуміти укладений у письмовій формі договір з іноземною державою або іншим суб'єктом міжнародного права, який регулюється міжнародним правом, незалежно від того, міститься він в одному чи декількох пов'язаних між собою документах, і незалежно від її конкретного найменування (договір, угода, конвенція, пакт, протокол тощо). Важливим є відзначити, що відповідно до ч. 1 ст. 9 Конституції України чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України.

На теоретичному рівні міжнародний договір розглядається як один із різновидів нормативного договору, тобто результату взаємоузгоджених домовленостей двох або більше сторін. Однак як відзначається у деяких наукових працях, присвячених досліджуваній темі, такий підхід вимагає додаткових пояснень. Необхідність останніх обумовлюється тим, що не кожний міжнародний договір характеризується нормативністю, тобто містить у собі неперсоніфіковані та невичерпні правила поведінки [1, с. 182]. Міжнародний нормативно-правовий акт (договір) має вміщувати положення, які відповідають ознакам норми права, тобто відображають не одиничну, конкретну життєву ситуацію, а найбільш поширені, неодноразово повторювані, типізовані і позитивно оцінювані дії людей та їх об'єднань [2, с. 126]. Отож, дія норми права спрямована на невизначене коло суб'єктів, а встановлене нею правило поведінки розраховане на постійну, багаторазову його реалізацію.

Зважаючи на викладене вище, можна зробити висновок про те, що джерелом національного права є ті міжнародні договори, які, по-перше, вміщують норми права, а, по-друге, обов'язкова дія яких визнана нашою державою. З урахуванням цього виникає питання про місце міжнародних договорів у ієрархії джерел національного права. Згідно з ч. 2 ст. 19 Закону «Про міжнародні договори України» якщо міжнародним договором України, який набрав чинності в установленому порядку, встановлено інші правила, ніж ті, що передбачені у відповідному акті законодавства України, то застосовуються правила міжнародного договору. Втім укладення міжнародних договорів, які суперечать Конституції України, можливе лише після внесення відповідних змін до Конституції України. Отже, у системі нормативно-правових актів міжнародні договори розташовані між Конституцією України, яка має найвищу юридичну силу, та звичайними законами.

На міждержавному рівні можуть вирішуватись і питання, що складають відносини у сфері запобігання та протидії корупції. Міжнародні правові акти мають виключно важливе значення для вітчизняної системи боротьби з корупцією, бо закріплюють передові світові стандарти у цій сфері. Серед них

варто вказати Конвенцію Організації Об'єднаних Націй проти корупції, що була прийнята 31 жовтня 2003 р., Кримінальну конвенцію про боротьбу з корупцією Ради Європи, прийняту 27 січня 1999 р., Цивільну конвенцію про боротьбу з корупцією, прийняту 4 листопада 1999 р. та інші документи [3, с. 17]. До відносин, що регулюються на міжнародному рівні можна віднести захист прав людини та громадянина, співробітництво у сфері запобігання та протидії корупції, стандарти визначення діянь як корупційних правопорушень, стандарти захисту викривачів корупції тощо.

Література:

1. Марченко О. О. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод як джерело адміністративного права. *Порівняльно-аналітичне право*. 2017. № 4. С. 181–184.

2. Загальна теорія права: підручник / за заг. ред. М. І. Козюбри. Київ: Ваіте, 2016. 392 с.

3. Автухов К. А. Елементи системи національного антикорупційного законодавства. *Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному вимірі. Частина 2: матеріали IV міжнар. наук.-практ. конф.*, м. Київ, 12 грудня 2019 р. Київ: НАВС, 2019. С. 17–19.

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Лисодед О. В.

ШЕВЧЕНКО Н. С.,

*аспірантка кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

ДИНАМІКА КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ЗАБРУДНЕННЯМ АТМОСФЕРНОГО ПОВІТРЯ

Анотація. В тезах піддано кримінологічному аналізу динаміку кримінальних правопорушень, пов'язаних із забрудненням атмосферного повітря. Зроблено висновок про тенденцію до зростання кількості вчинених кримінальних правопорушень даного виду.

Ключові слова: динаміка злочинності, кримінальні правопорушення проти довкілля, забруднення атмосферного повітря.

Аннотация. В тезисах проведен криминологический анализ динамики уголовных правонарушений, связанных с загрязнением атмосферного воздуха. Сделан вывод о тенденции к росту количества совершенных уголовных правонарушений данного вида.

Ключевые слова: динамика преступности, уголовные правонарушения против окружающей среды, загрязнение атмосферного воздуха.

Summary. The thesis provides a criminological analysis of the dynamics of criminal offenses related to atmospheric air pollution. It is concluded that the number of committed criminal offences of this type tends to grow.

Keywords: crime dynamics, criminal offenses against the environment, air pollution.

Характеристики кримінальних правопорушень, в тому числі пов'язаних із забрудненням атмосферного повітря, не є сталими, а піддаються певним структурним зрушенням. При цьому їх вимірювання відбувається за низкою показників, особливе місце серед яких займає динаміка, що ілюструє зміни кількісних показників в часі.

Дослідженням динаміки злочинності в цілому та окремих видів кримінальних правопорушень займалися такі вчені-кримінологи, як В. В. Голіна, Б. М. Головкін, К. Д. Кулик, О. В. Новіков, С. Ю. Лукашевич, Н. В. Сметаніна та інші. Однак, динаміка саме забруднення атмосферного повітря не була предметом ретельних наукових досліджень.

Загалом, динаміка злочинності є комплексним якісно-кількісним показником, який відображає зміну злочинності у часі. Варто зазначити, що змінюється як стан (рівень) злочинності (кількісний показник), так і її структура (якісний показник) [2, с. 125].

Двома основними способами обчислення динаміки є базисний і ланцюговий. При базисному способі показники за перший період (рік) приймаються за базу порівняння («точку відліку» або ж 100%), а показники наступних періодів прирівнюються до базового періоду і в такий спосіб обчислюється кількісне співвідношення двох порівнюваних величин. Приріст кількості кримінальних правопорушень позначається знаком «+», а їх зменшення позначається знаком «-». Цей спосіб застосовується для оцінювання динаміки за тривалий час. Ланцюговий спосіб обчислення передбачає зіставлення кожного наступного періоду із попереднім та застосовується для оцінювання рівня злочинності у поточному році порівняно з попереднім роком [1, с. 72].

Кримінологічний аналіз динаміки забруднення атмосферного повітря (табл. 1) доцільно здійснити за допомогою дослідження офіційної статистичної інформації за відповідними формами державної звітності.

Табл. 1

Динаміка кримінальних правопорушень проти довкілля [3]

Рік	Кількість облікованих кримінальних правопорушень, пов'язаних із забрудненням атмосферного повітря		
	Усього	У відсотках порівняно до	
		2013 р.	попереднього року
2013	34	100,0	–
2014	31	91,2 (або –8,8)	91,2 (або –8,8)
2015	51	150,0 (або +50,0)	164,5 (або +73,3)
2016	96	282,4 (або +182,4)	188,2 (або +23,7)
2017	70	205,9 (або +105,9)	72,9 (або –115,3)
2018	90	264,7 (або +164,7)	128,6 (або +55,7)
2019	86	252,9 (або +152,9)	95,6 (або –33,0)
2020	70	205,9 (або +105,9)	81,4 (або –14,2)

Із наведених показників бачимо, що динаміка кримінальних правопорушень, пов'язаних із забрудненням атмосферного повітря неутішна. Спостерігається тенденція до стрімкого зростання кількості таких кримінальних правопорушень в 2-3 рази. Так, найбільше таких діянь протягом періоду, що досліджується було зафіксовано у 2016 році – 96 випадків. Цей показник майже втричі більше, ніж показник 2013 року, який було взято базою порівняння. Дані наступних років також перевищують показник «точки відліку» в 2-2,5 рази.

Крім того, постає питання щодо кількості фактично вчинених кримінальних правопорушень, які залишились офіційно незареєстрованими. Так, на думку окремих фахівців, рівень латентності кримінальних правопорушень проти довкілля, в тому числі й забруднення атмосферного повітря, сягає близько 98% [4, с. 17]. Враховуючи це, можна стверджувати, що абсолютно точно динаміку кримінальних правопорушень, пов'язаних із забрудненням атмосферного повітря, дослідити неможливо.

Таким чином, емпіричне дослідження динаміки кримінальних правопорушень, пов'язаних із забрудненням атмосферного повітря, дає підстави стверджувати, що намітилась тенденція до зростання кількості таких діянь. Безперечно, це негативно позначається на якості атмосферного повітря та довкілля в цілому. Саме тому необхідно вжити заходів для запобігання та протидії кримінальним правопорушенням, пов'язаним із забрудненням атмосферного повітря.

Література:

1. Кримінологія: підручник / за заг. ред. Б. М. Головкина. Харків: Право. 2020. 384 с.
2. Сметаніна Н. В. Наукові підходи до теорії злочинності у сучасній українській кримінології: монографія / за заг. ред. В. В. Голіни. Харків: Право, 2016. 192с.
3. Статистична інформація Генеральної прокуратури України. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень-грудень 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020 р.
4. Шульга А.М. Злочини проти довкілля. Питання кваліфікації: науково-практичне видання. Харків: НікаНова, 2012. 192 с.
Науковий керівник: к.ю.н., доц. Лукашевич С.Ю.

ШЕВЧЕНКО Т. В.,

студентка 6 курсу ІПКОЮ України

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ЛАТЕНТНА ЗЛОЧИННІСТЬ НЕПОВНОЛІТНІХ

Анотація. У тезах проаналізовані питання існування та поширення латентної злочинності неповнолітніх. Визначено, які фактори в першу чергу впливають на формування латентної злочинності неповнолітніх. Запропоновано комплекс заходів для скорочення та запобігання латентній злочинності неповнолітніх.

Ключові слова: латентна злочинність неповнолітніх, вікова ознака, психологічна ознака.

Аннотація. В тезисах проанализированы вопросы существования и латентной преступности несовершеннолетних. Определено, какие факторы в первую очередь влияют на формирование латентной преступности несовершеннолетних. Предложен комплекс мер по сокращению и предотвращению латентной преступности несовершеннолетних.

Ключевые слова: латентная преступность несовершеннолетних, возрастной признак, психологический признак.

Summary. The abstracts analyze the existence and spread of latent juvenile delinquency. It has been determined what factors primarily influence the formation of latent juvenile delinquency. A set of measures to reduce and prevent latent juvenile delinquency is proposed.

Keywords: juvenile delinquency, latent juvenile delinquency, age, psychological.

Визначенню поняття латентної злочинності присвятили увагу А. Кетле, Р.С. Веприцький, В.Ф. Оболенцев, Б.М. Головкін, В.Я. Тацій та багато інших.

Втім, серед науковців-кримінологів до цього часу не існує єдиної точки зору щодо визначення поняття латентної злочинності. Наприклад, В.Ф. Оболенцев визначає латентну злочинність як сукупність фактично вчинених, однак невиявлених або таких, що внаслідок інших певних обставин не стали відомими правоохоронним і судовим органам, злочинів, відомості про які у зв'язку з цим не знаходять відбиття в офіційній кримінально-правовій статистичній звітності [1, с. 12].

Сьогодні латентизація злочинності неповнолітніх є дуже гострим питанням, оскільки вона не дозволяє бачити реальну криміногенну ситуацію та перешкоджає формуванню шляхів її подолання.

Латентна злочинність формується перш за все під впливом вікових та психологічних ознак неповнолітніх. У кримінологічній літературі злочинність неповнолітніх визначається як загальне поняття, яке охоплює випадки, коли злочини вчинено особами від 14 до 18 років. У зарубіжній кримінології для характеристики даного виду злочинності часто використовують термін "делінквентність" [2, с. 367]. Дуже часто діяння, вчинені особами, які не досягли вісімнадцятирічного віку, сприймають не серйозно, а як звичайні

дитячі проступки, про які не повідомляють правоохоронним органам. У багатьох таких випадках, враховуючи можливість виправлення неповнолітнього, його каяття та принцип гуманізму часто обмежуються лише застосуванням заходів виховного впливу. Щодо ж психологічної ознаки. Підлітки віком від 14 до 18 років, відзначаються широким та посиленням пізнавальним процесом, появою почуття відповідальності, самостійністю та бажанням спілкуватися з людьми, які мають різний характер. Також спостерігається розвинута самовпевненість, різкість у спілкуванні, самолюбство, важке сприйняття зауважень оточуючих, некритичне оцінювання своїх учинків, схильність до вигадки та інше. Через вікові особливості психіки підлітки не завжди правильно сприймають вчинки людей.

Негативні ж риси неповнолітнього правопорушника виявляються в переважанні примітивних негативних потреб, схильності до вживання алкоголю, участі в азартних іграх, статевої розбещеності, насильницьких діях стосовно слабшого. Серед однолітків вони виділяються низьким культурним рівнем, зневажливим ставленням до моральних цінностей, вираженими антигромадськими поглядами. Але водночас багато з перерахованих рис є поверхневими [3, с. 177-179].

Найчастіше діти вчиняють такі види злочинів: крадіжки, грабежі, розбої, хуліганство, незаконне заволодіння транспортними засобами, зґвалтування, злочини у сфері незаконного обігу наркотичних засобів. С.В. Якімова виділяє і такі нові види злочинів, вчинені неповнолітніми: захоплення заручників, телефонний тероризм, ритуальні вбивства, комп'ютерні злочини [4].

Можна зробити висновок, що боротьба з латентною злочинністю неповнолітніх є важливим напрямом запобігання злочинності [5]. Для скорочення та запобігання латентної злочинності неповнолітніх потрібно проводити профілактику: виховні уроки у школах, організація дозвілля підлітків, створення інформаційних матеріалів щодо запобігання вживанню спиртних напоїв, наркотичних засобів, відкриття молодіжних центрів, де підлітки мали б можливість знайти заняття за своїми інтересами. Комплекс таких заходів зможе утримати дитину від вчинення правопорушення, та зкоригувати їх поведінку.

Література:

1. Оболенцев В.Ф. Латентна злочинність: проблеми теорії та практики попередження. - Х.: Видавець СПД ФО Вапнярчук Н.М., 2005. - 128 с.
2. Кримінологія: підручник / В.В. Голіна, Б.М. Головкін, М.Ю. Валуйська та ін. ; за ред. В.В. Голіни, Б.М. Головкіна. - Х.: Право, 2014. - 440 с.
3. Корольчук В. В. Актуальні проблеми запобігання злочинам неповнолітніх. Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. - 2013. - № 1. - С. 176-182.
4. Якімова С. В. Особливості криміналістичної характеристики злочинів неповнолітніх. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». 2015. - № 827. - С. 292- 299.

5. Головкін Б. М. Злочинність неповнолітніх як суспільна проблема / Б. М. Головкін // Проблеми законності. – 2016. – Вип. 133. – С. 204 – 217. URL:http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pz_2016_133_21

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Оболенцев В.Ф.

ШЕВЧЕНКО Ю. А.,

*студентка 2 курсу магістратури факультету адвокатури
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

КРИМІНОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА СУБ'ЄКТА ДЕКЛАРУВАННЯ НЕДОСТОВІРНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Анотація. Розглянуто кримінологічну характеристику особи злочинця при декларуванні недостовірної інформації, відповідальність за що передбачена ст. 366-2 Кримінального кодексу України.

Ключові слова: суб'єкт декларування, недостовірна інформація, корупція, корупційне правопорушення, запобігання.

Аннотация. Рассмотрена криминологическая характеристика личности преступника при декларировании недостоверной информации, ответственность за что предусмотрена ст. 366-2 Уголовного кодекса Украины.

Ключевые слова: субъект декларирования, недостоверная информация, коррупция, коррупционное правонарушение, предотвращение.

Summary. The criminological characteristic of the person of the criminal at declaring of unreliable information is considered, the responsibility for what is provided by art. 366-2 of the Criminal Code of Ukraine.

Keywords: subject of declaration, unreliable information, corruption, corruption offense, prevention.

Відповідно до змісту примітки до ст. 366-2 Кримінального кодексу України (далі – КК України) суб'єктами декларування є особи, які відповідно до частин першої та другої статті 45 Закону України «Про запобігання корупції» зобов'язані подавати декларацію особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування [1]. Згідно з положеннями ч. 1, 2 ст. 45 Закону України «Про запобігання корупції» йдеться про суб'єктів, які зазначені у пункті 1, підпунктах «а» і «в» пункту 2, пункті 5 частини першої статті 3 цього Закону [2; 5; 6].

О. В. Пчеліна виокремила наступні групи ознак, за якими варто охарактеризувати осіб, котрі вчиняють злочини у сфері службової діяльності: загальні (вік, стать, освіта, громадянство, сімейний стан, зайнятість, наявність судимостей); спеціальні (наявність статусу та категорія службової особи, обсяг повноважень, сфера її діяльності, наявність корумпованих зв'язків, учинення злочинів у складі злочинних угруповань, мотивація та цілі злочинного діяння) [3, с. 149].

З урахуванням зазначеного, варто детальніше розглянути загальні та спеціальні риси суб'єктів декларування. Загальні риси складаються переважно

із соціально-демографічних ознак злочинців цієї категорії (статі, віку, ступеня освіти, досвіду роботи, сімейного стану, громадянства). Серед таких осіб трапляються як чоловіки, так і жінки. Серед злочинців цієї категорії винятково громадяни України, не судимі на момент вчинення злочину, що мають переважно вищу освіту. Вік таких суб'єктів здебільшого починається з 20 років. Наявність таких рис в особи, яка вчиняє декларування недостовірної інформації, пов'язана з вимогами, що висуваються до службових посад, які займають суб'єкти декларування.

Частина зазначених суб'єктів, особливо тих, що подають завідомо недостовірні відомості до декларації, має певний досвід роботи (насамперед в органах державної влади та місцевого самоврядування). Хоча не завжди вони володіють високим рівнем загальних і спеціальних знань.

Таким чином, зазначені соціально-демографічні ознаки зумовлені насамперед тим фактом, що стати службовою особою – суб'єктом декларування можна відповідно до положень законодавства України здебільшого після здобуття вищої освіти, набуття певного досвіду, а в окремих випадках лише з досягненням певного віку.

Чіткі відомості про сімейний стан, виходячи із досліджуваної емпіричної бази (у значній частині випадків у вироках не зазначається інформація про сімейний стан), встановити неможливо. Однак слід констатувати, що серед осіб, які подають завідомо недостовірні відомості, є як одружені, неодружені, а також розлучені особи. Цікавим є той факт, що розлучення в окремих випадках є фіктивним і здійснюється лише з метою приховати дійсний майновий стан сім'ї.

Серед спеціальних рис осіб, які декларують завідомо недостовірні відомості, можна виділити наступні.

1. Статус службової особи.

2. Мотиви та мета злочинної діяльності, які можуть бути різними. Корисливий мотив притаманний особам, які подають недостовірні відомості до декларації з метою приховання свого реального майнового становища. Це переважно особи, які незаконно збагатилися у результаті вчинення певних злочинів, а тому не можуть прозоро користуватися своїм майном, надавати правдиву інформацію про свої доходи і витрати. Вони орієнтуються на задоволення особистих потреб за допомогою будь-яких засобів, зокрема, шляхом вчинення корисливих злочинів з подальшим їх приховуванням, декларуючи недостовірну інформацію.

При цьому, як справедливо зазначають О. М. Стрільців, С. С. Чернявський, В.І. Василичук, на формуванні та виявленні окреслених рис осіб, які незаконно збагатилися, позначаються: початкова налаштованість осіб, уповноважених на виконання функцій держави чи місцевого самоврядування, на використання роботи в особистих корисливих інтересах; наявність у їхньому середовищі осіб з високим рівнем матеріального достатку, досягнутого шляхом протиправної діяльності; певне зниження досягнутого раніше рівня матеріальної забезпеченості особи й бажання відновити його за допомогою

своїх повноважень; орієнтованість на високі стандарти життя, досягнуті друзями чи колегами; наявність звичок й інтересів, що потребують значних затрат, тощо [4, с. 8]. Власне ці та інші подібні чинники формують психічне ставлення особи до вчинення протиправних дій у вигляді декларування недостовірної інформації у подальшому.

Внесення завідомо недостовірних відомостей суб'єктом декларування здійснюється також з метою приховання від контролюючих, правоохоронних, судових та інших державних органів і громадськості свого реального майнового стану й усього наявного у нього та членів його сім'ї у користуванні нерухомого майна.

3. Наявність значних фінансових можливостей, які можна використати як для забезпечення високого рівня надання правової допомоги, так і організації протидії розслідуванню. Ця риса притаманна переважно особам, які уповноважені на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, зокрема, службовим особам, які займають відповідальне та особливо відповідальне становище і зазвичай уникають кримінальної відповідальності не лише за декларування недостовірної інформації, але й вчинення інших корупційних злочинів.

4. Вчинення злочинів одноособово. Це пояснюється насамперед неможливістю вчинення цього злочину у співучасті, хоча в певних випадках можна виділити причетних осіб. У певних випадках до декларування недостовірної інформації можуть долучатися сторонні особи (наприклад, суб'єкт декларування може звернутися за допомогою у поданні декларації до колег по роботі, осіб, які надають юридичні консультації, членів сім'ї тощо).

Таким чином, підсумовуючи вищенаведене, можна зазначити, що кримінологічна характеристика особи злочинця при декларуванні недостовірної інформації має загальні і спеціальні риси. При цьому загальні риси залежать від соціально-демографічного, психічного чинників осіб. Спеціальні ж залежать від посади, яку особа обіймає, фінансових можливостей, які виникають з огляду на відповідну посаду (як законні джерела доходів, так і незаконні, які здобуваються шляхом зловживання службовим становищем) та ін.

Література:

1. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 № 2341- П. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення: 28.10.2021).

2. Про запобігання корупції : Закон України від 14.10.2014 року №1700-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#n439> (дата звернення: 28.10.2021).

3. Пчеліна О. В. Особа злочинця як елемент криміналістичної характеристики злочинів у сфері службової діяльності. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2017. № 2 (89). С. 145–156.

4. Розслідування незаконного збагачення: метод. рек. / [О.М. Стрільців, С.С. Чернявський, В.І. Василичук та ін.]. Київ : Нац. акад. внутр.справ, 2018. 86 с.

5. Головкін Б. М. Механізм запобігання корупції. *Часопис Київського університету права*. 2018. № 4. С. 254–260.
URL:http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chkup_2018_4_55

6. Сметаніна Н. В. Небезпечні наслідки корупції для особи, держави та суспільства. *Право і суспільство*. 2017. № 4, ч. 2. С. 162–165.

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Сметаніна Н. В.

ШЕВЧУК Н. В.,

*студентка 6 курсу Інституту прокуратури та кримінальної юстиції
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

ВІРТУАЛЬНИЙ СВІТ ЗЛОЧИННОСТІ: DARKNET

Анотація. Розглянуто мережу DarkNet як частину глобальної мережі Deep Web, яка не доступна для звичайного пошуку в Інтернеті та виступає віртуальним світом злочинності. Досліджено процес взаємодії між користувачами та протиправні товари і послуги, які пропонуються на майданчику DarkNet.

Ключові слова: DarkNet, Deep Web, віртуальній світ злочинності, інтернет.

Аннотація. Рассмотрена сеть DarkNet как часть глобальной сети Deep Web, которая не доступна обычному поиску в Интернете и выступает виртуальным миром преступности. Исследованы процесс взаимодействия между пользователями, а также противоправные товары и услуги, предлагаемые на площадке DarkNet.

Ключевые слова: DarkNet, Deep Web, виртуальный мир преступности, интернет.

Summary. The DarkNet network is considered as a part of the global Deep Web network, which is not available for ordinary Internet search and acts as a virtual world of crime. The process of interaction between users and illegal goods and services offered on the DarkNet platform is studied.

Keywords: DarkNet, Deep Web, virtual world of crime, Internet.

Звичною справою є використання Інтернету для задоволення людиною певних потреб: пошуку інформації, розваги, замовлення товарів і послуг, спілкування тощо. Інтернет значно спростив життя людини, зробивши його більш комфортним. Проте, існує інша «темна сторона» Інтернету під назвою DarkNet, що виступає майданчиком для злочинності.

DarkNet – це частина глобальної мережі Deep Web, яка не доступна для звичайного пошуку в Інтернеті. Підключитися до мережі можна шляхом встановлення відповідного програмного забезпечення: I2P, Freenet або TOR (TOR – найбільш популярне). Усі ці програми покликані забезпечити анонімність шляхом багаторівневого шифрування даних [1, с. 157-158]. Анонімність серед користувачів, в свою чергу, викликає недовіру, тому в DarkNet було створено систему, при якій рекомендації користувачів мають велике значення.

Продукти/послуги (обсяги та ціни), споживачі та поведінка постачальників становлять особливий інтерес у кримінологічних дослідженнях. Так, віртуальній світ злочинності DarkNet пропонує користувачам низку послуг: продаж зброї, боеприпасів, наркотичних та психотропних засобів, торгівлю людьми та підробленими документами, надає послуги найманих вбивць (кілерів), інформацію чи консультації з приводу вчинення певних протиправних діянь (наприклад, як сконструювати вибуховий пристрій), послуги сексуального характеру. Популярністю у DarkNet користуються «служби злому», які пропонують послуги хакерів для проникнення до облікових записів користувачів. Згідно з розслідуванням «Business Insider» вартість проникнення в Gmail-акаунт коштує близько 90 доларів США. Вартість злomu Facebook-акаунта становить 350 доларів США [2, с. 113].

Слід зазначити, що за останні роки «темна сторона» Інтернету істотно розширилась: від близько 30 тис. унікальних IP адресів станом на 2015 рік до 170 тис. станом на 2020 рік [3, с. 3]. Проте, можливість опису портрету споживача та постачальника у DarkNet є обмеженою через анонімність і дефіцит даних.

Щодо процесу взаємодії при купівлі товару чи послуги, то магазини у DarkNet працюють по 50%–100% передоплаті. Для того, щоб угода була чесною, заморожуються квоти і депозити дилерів, при угодах на великі суми адміністратори можуть виступати гарантами. З появою криптовалют купівля-продаж стала ще безпечнішою, адже при використанні, наприклад BitCoin, не відбувається збору конференційних даних. Тому криптовалюти стали основним інструментом практично всіх угод [4, с. 16-17]. Цікаво зазначити, що найбільшими майданчиками у DarkNet є «Silk Road», «AlphaBay» та «Hansa», незважаючи на те, що їх власники (адміністратори) знаходяться в місцях позбавлення волі. Так, наприклад, Россу Ульбрихту (засновник «Silk Road») було призначено покарання у вигляді двох довічних строків позбавлення волі за торгівлю наркотиками, хакерство, відмивання грошей і замовлення трьох вбивств [4, с. 16].

Таким чином, незважаючи на корисність комп'ютерних технологій, DarkNet надає можливості для прояву їх криміногенного потенціалу. Злочинний світ швидко адаптується до інформаційно-технологічного прогресу. В DarkNet процвітає наркоторгівля, проституція, хакерство, поширюється порнографія, продається зброя. Отже DarkNet шляхом створення анонімності допомагає злочинності (в т.ч. надання спектру послуг/товарів, рекомендацій, інформації) або провокує її (схиляє до вчинення протиправного діяння). Питаннями сьогодення є протидія злочинності в DarkNet і створення відповідних інформаційних систем для пошуку протиправної інформації.

Література:

1. Александров А. Г., Сафронов А.А. Использование сети Даркнет при подготовке и совершении преступлений. *Вестник Санкт-Петербургского университета МВД России*. 2021. № 1 (89). С.156-160.

2. Гуцалюк М. В. Протидія використанню учасниками злочинних угруповань мережі «Даркнет». *«Інформація і право»*. 2018. № 3 (26). С.111-117.

3. M. Ball, R. Broadhurst. Data capture and analysis of darknet markets. *Australian National University (ANU) Cybercrime Observatory*. 2021. URL: <https://ssrn.com/abstract=3344936> (дата звернення: 29.10.2021).

4. Дворянкин О. А. Даркнет – темная сторона интернета или неужели так все плохо? *Национальная ассоциация ученых (НАУ)*. 2021. № 71. С. 14-20.

5. Кримінологія: підручник / [Б.М. Головкін, В.В. Голіна, О.В. Лисодєд та ін.]; за заг. ред. Б.М. Головкіна. Харків: Право, 2020. 384 с.

Науковий керівник: к.ю.н., ас. Новіков О. В.

ШИМАНСЬКИЙ Б. І.,

*студент 6 курсу Інституту прокуратури та кримінальної юстиції
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

БЮРО ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ ЯК ОРГАН ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ В СФЕРІ ЕКОНОМІКИ

Анотація. У тезах розглянуто проблеми, пов'язані з початком діяльності Бюро економічної безпеки України та зазначено негативні наслідки що можуть виникнути.

Ключові слова: Бюро економічної безпеки України, злочинність в сфері економіки, підслідність.

Аннотація. В тезисах рассмотрены проблемы, связанные с началом деятельности Бюро экономической безопасности Украины и указано негативные последствия, которые могут возникнуть.

Ключевые слова: Бюро экономической безопасности Украины, преступность в сфере экономики, подследственность.

Summary. The abstracts consider the problems associated with the launch of the Bureau of Economic Security of Ukraine and indicate the negative consequences that may arise.

Keywords: Bureau of Economic Security of Ukraine, crime in the economic sphere, investigation.

Високий рівень економічної злочинності в державі, низька ефективність діяльності державних структур негативно впливають на довіру суспільства до заходів, що вживаються владою у сфері протидії вчиненню кримінальних правопорушень в сфері економіки, зокрема, удосконалення законодавства та реформування правоохоронних органів.

На думку Головкіна Б. М. злочинність у сфері економіки – це корислива злочинна діяльність службових осіб та інших учасників економічних відносин, спрямована на заподіяння матеріальної шкоди підприємствам, установам, організаціям різних форм власності або суб'єктам господарювання [1, с. 130].

Верховною Радою України 28.01.2021 року прийнято Закон України «Про Бюро економічної безпеки України» (далі – Закон), який набув чинності

25.03.2021. Відповідно до ч. 1 ст. 1 зазначеного Закону, Бюро економічної безпеки України – це центральний орган виконавчої влади, на який покладаються завдання щодо протидії правопорушенням, що посягають на функціонування економіки держави [2]. Бюро економічної безпеки України має стати новим органом державної влади, відповідальним за боротьбу з економічними кримінальними правопорушеннями. До нього мають перейти відповідні повноваження Служби безпеки України та Податкової міліції (ДФС).

Основними завданнями Бюро економічної безпеки України, згідно зі ст. 4 Закону, є: 1) виявлення зон ризиків у сфері економіки шляхом аналізу структурованих і неструктурованих даних; 2) оцінювання ризиків і загроз економічній безпеці держави, напрацювання способів їх мінімізації та усунення; 3) надання пропозицій щодо внесення змін до нормативно-правових актів з питань усунення передумов створення схем протиправної діяльності у сфері економіки; 4) забезпечення економічної безпеки держави шляхом запобігання, виявлення, припинення, розслідування кримінальних правопорушень, що посягають на функціонування економіки держави; 5) збирання та аналіз інформації про правопорушення, що впливають на економічну безпеку держави, та визначення способів запобігання їх виникненню в майбутньому; 6) планування заходів у сфері протидії кримінальним правопорушенням, віднесеним законом до його підслідності; 7) виявлення та розслідування правопорушень, пов'язаних з отриманням та використанням міжнародної технічної допомоги; 8) складання аналітичних висновків і рекомендацій для державних органів з метою підвищення ефективності прийняття ними управлінських рішень щодо регулювання відносин у сфері економіки [2].

В пункті 2 Прикінцевих та перехідних положень Закону зазначено, що Матеріали кримінального провадження, які на день початку діяльності Бюро економічної безпеки України перебувають в іншому органі досудового розслідування на стадії досудового розслідування, але відповідно до закону підслідні Бюро економічної безпеки України, протягом двох місяців з дня прийняття рішення про початок діяльності Бюро економічної безпеки України передаються органом досудового розслідування відповідному прокурору у кримінальному провадженні для подальшого прийняття рішення у порядку, визначеному Кримінальним процесуальним кодексом України [2].

В первинній редакції п. 1 Прикінцевих та перехідних положень Закону було встановлено, що цей Закон набирає чинності з дня, наступного за днем його опублікування, крім пункту 5 цього розділу, який набирає чинності з дня оголошення Кабінетом Міністрів України про початок діяльності Бюро економічної безпеки України, але не пізніше ніж через шість місяців з дня набрання чинності цим Законом [2].

Так, 09.10.2021 було опубліковано Закон №1774-IX від 22.09.2021 [3], який повинен був на два місяці перенести дію п. 1 Прикінцевих та перехідних положень Закону. В чинній редакції Закону зазначено, що зміни внесені Законом № 1774-IX від 22.09.2021 застосовуються з 25 вересня 2021 року.

Оскільки Закон №1774-IX від 22.09.2021 набрав чинності в жовтні 2021 року, то він не може зупинити початок дії п. 1 Прикінцевих та перехідних положень Закону, яка наступила ще 25 вересня 2021 року. У зв'язку з цим, положення деяких законодавчих актів, які регламентували діяльність Служби безпеки України та Податкової міліції у сфері протидії правопорушенням, що посягають на функціонування економіки держави, були скасовані.

Ми зазначаємо, що сумнівне обґрунтування позиції про те, що Закон № 1774-IX від 22.09.2021 застосовуються з 25 вересня 2021 року, тобто має зворотну силу не відповідає загальним принципам права.

Таким чином в подальшому всі процесуальні дії, що були проведені у кримінальних провадженнях, які згодом будуть підслідні Бюро економічної безпеки України можуть бути визнані судом незаконними. Це, в свою чергу, спричинить уникнення відповідальності великої кількості осіб, які вчинили кримінальні правопорушення в сфері функціонування економіки держави.

Тому надзвичайно важливим та необхідним завданням в цей момент є внесення змін у ст. 216 КПК України стосовно визначення підслідності Бюро економічної безпеки України, затвердження організаційної структури цього органу, оголошення та проведення конкурсів з метою укомплектування кадрів та визначення підслідності у кримінальних провадженнях, досудове розслідування в яких зараз здійснюють Служба безпеки України та Податкова міліція, за Бюро економічної безпеки України.

Література:

1. Головкін Б. М. Поняття злочинності у сфері економіки. *Форум права*. 2013. № 3. С. 128-133. URL:<https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/5140/1/Golovkin.pdf>

2. Закон України «Про Бюро економічної безпеки України». Офіційний вебпортал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1150-20#Text>.

3. Закон України «Про внесення змін до статті 11 Закону України "Про валюту і валютні операції" щодо виконання банками функцій агентів валютного нагляду». Офіційний вебпортал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1774-20#top>.

Науковий керівник: к.ю.н., ас. Новіков О. В.

ШМАГУН О. С.,

*студент 2 курсу магістратури, 2 групи Слідчо-криміналістичного інституту
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

СТРУКТУРНІ ЗМІНИ КОРИСЛИВИХ ЗЛОЧИНІВ У ЗВ'ЯЗКУ З КАРАНТИННИМИ ОБМЕЖЕННЯМИ

Анотація. Розглянуто сучасний стан та тенденцію змін у структурі корисливої злочинності в умовах карантинних обмежень.

Ключові слова; злочинність, корисливі злочини, шахрайство, структурні зміни, карантинні обмеження.

Аннотація. Рассмотрено современную ситуацию и тенденцию структурных изменений корыстной преступности в условиях карантинных ограничений.

Ключевые слова: преступность, корыстные преступления, мошенничество, структурные изменения, карантинные ограничения.

Summary. Reviewed the current situation and the tendency of structural changes of profit crimes in conditions of quarantine restrictions.

Keywords: criminality, profit crimes, fraud, structural changes, quarantine restrictions.

Питання розвитку злочинності та проблематика її запобігання завжди поставало гострою проблемою у дослідженнях кримінологів. В теорії кримінології за довгий час сформулювалося більш менш стала позиція щодо структури та детермінації злочинності, але пандемія COVID-19 внесла свої корективи. Боротьба держав за здоров'я їх громадян сприяла запровадженню ними низки карантинних заходів, подекуди, досить суворого характеру серед яких: заборона перебування в громадських закладах без засобів індивідуального захисту (масок, респіраторів тощо); заборона скупчення груп людей; соціальна дистанція та інші. Головним із таких заходів стала самоізоляція – перебування особи за місцем проживання з максимальною мінімізацією безпосередньої взаємодії з іншими особами задля зменшення ризику інфікування. Тобто звичний ритм та спосіб життя мільйонів людей на планеті зазнав змін. Такі умови цілком закономірно вплинули і на стан злочинності [2, с. 39].

Економічна та політична кризові ситуації зумовлюють трансформації суспільних процесів в середині держави, зокрема і негативних таких як злочинність. Справа полягає в тому, що механізми злочинів окремих різновидів злочинності тісно пов'язані з таким елементом цих механізмів як конкретна життєва ситуація. Тому введення в державі обмежувальних карантинних заходів безумовно впливають на конкретну життєву ситуацію, яка, в свою чергу, накладає відбиток на механізм поведінки особи, а тому і на стан та структуру злочинності в країні, зокрема [4, с. 502]. Під структурою злочинності в науці розуміють групування злочинів і осіб, які їх вчинили, за певними їх якісними ознаками для установлення найбільш характерних рис з метою подальшого виявлення і вивчення взаємозв'язків між структурними

підрозділами. Ознаки злочинів і злочинців, які реєструються кримінально-правовою статистикою, поділяються на кримінально-правові, кримінологічні і соціально-демографічні. Кримінально – правові ознаки дозволяють групувати злочини за інститутами кримінального права, зокрема, за: формою вини; відповідними пунктами КК України; суб'єктами злочину; способом вчинення злочину і т.д. Кримінологічні ознаки структури злочинності характеризують її з боку: різних галузей господарської діяльності; характеру міжособистісних стосунків між людьми; видами насильства; типів конкретних життєвих ситуацій при вчиненні окремих злочинних проявів тощо. Соціально-демографічні ознаки структури злочинців призначені для визначення типових кримінологічно значущих соціальних і демографічних властивостей особи злочинців: тать, вік, освіта, національність, сімейний стан, спеціальність, працевлаштованість, місце реєстрації і проживання, мотив вчинення злочину, наявність судимості та ін. [2, с.56-57].

Беззаперечно в умовах пандемії структура злочинності потерпає певних змін, а саме: кількість вуличних злочинів суттєво знижується, а от злочини корисливої спрямованості пов'язані зі спекуляцією та шахрайством на карантинних обмеженнях беруть гору. Шахрайство як вид злочинності у свою чергу також зазнає структурних змін, зокрема зростає кількість шахрайств, у першу чергу пов'язаних із: а) придбанням та продажем медичних засобів індивідуального захисту (захисних масок, респіраторів, антисептичних засобів, ліків і т. п.), продуктів харчування, речей індивідуального вжитку тощо через мережу Інтернет; б) розповсюдженням «високоєфективних ліків» від COVID-19 або препаратів, які унеможливають зараження ним; г) пропозиціями надання грошової допомоги у зв'язку із поширенням COVID-19 від держави, органів місцевого самоврядування, посадовців, банківських установ, приватного сектора та ін. (які особа отримує на електронну пошту – фішинг, або мобільний телефон – телефонне шахрайство) [3, с. 41].

Як і раніше значного поширення і не тільки в Україні набувають зловживання високопосадовців у сфері державних закупівель. Так, у Румунії за завищеною ціною закупили партію фальсифікованих медичних масок внаслідок корупційної схеми, налагодженої колишнім працівником Міністерства транспорту Румунії. Дещо подібна злочинна схема мала місце і в Словенії, де внаслідок пандемії скасували звичні правила здійснення державних закупівель, що спричинило мільйонні збитки держбюджету, та забезпечило при закупівлях захисних засобів мільйонні прибутки так званому словенському королівському бізнесу [1, с. 202].

Таким чином детальний аналіз ситуації, яка склалася в державі в умовах пандемії COVID-19 дає можливість спостерігати структурні зміни у ситуативному стані корисливої злочинності, а також виокремити наступні злочини поширені в умовах карантинних обмежень: нецільове використання бюджетних коштів з використанням корупційних зв'язків у органах законодавчої та виконавчої влади різних рівнів; злочини, що вчиняються у сфері державних закупівель; злочини, пов'язані із корупційною діяльністю у

сфері надання медичних послуг (одержання неправомірної вигоди – при проведенні ПРЦ тестів, задля приховування позитивних результатів на наявність ковіду, задля отримання безкоштовних ліків або медичних послуг через сімейних лікарів, тощо.

Як висновок можна зазначити, що структурні зміни корисливої злочинності є ситуативними та можуть зазнавати змін у подальшому процесі адаптації до карантинних обмежень в умовах пандемії COVID-19. Доцільним буде також зазначити, що карантинні обмеження зумовили цю трансформацію і ніби виступили каталізатором здійснення спекулятивних дій, що стосуються об'єкта злочину. В підсумку хочеться зазначити, що хоча мета корисливих злочинів залишилася такою ж, цілі та засоби досягнення цих цілей у злочинців безумовно змінилися та адаптувалися під карантинні обмеження та потреби громадян в умовах цих обмежень.

Література:

1. Аркуша Л.І. Загальна характеристика злочинної діяльності в умовах карантину. *Правове життя сучасної України : у 3 т. : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф.* Одеса. 2020. С. 201-204.

2. Голіна В. ВКримінологія: Загальна та Особлива частини : навч. посіб. Харків: Право. 2014. 513 с.

3. Калініна А.В. Пандемія вірусу vs правопорядок: кримінологічний прогноз. *Питання боротьби зі злочинністю.* 2020. Випуск 39. С. 39 – 45

4. Фіалка М.І. До питання впливу карантинних заходів на стан і структуру злочинності в суспільстві. *Авіація, промисловість, суспільство : матеріали I Міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 60-річчю КЛК ХНУВС.* Харків. 2020. С. 501-504.

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Лукашевич С.Ю.

ШРАМЧЕНКО К. М.,

студентка 2 курсу магістратури

Інституту прокуратури та кримінальної юстиції

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ВІРТУАЛЬНИХ АКТИВІВ (КРИПТОВАЛЮТИ) ДЛЯ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ

Анотація. Розглянуто правове регулювання віртуальних активів в Україні, наведені можливості для запобігання корупції в Україні за допомогою криптовалют та блокчейн систем. Досліджено поняття “блокчейн” і “віртуальний актив”.

Ключові слова: корупція, корупційні правопорушення, віртуальний актив, криптовалюта, запобігання.

Анотація. Рассмотрено правовое регулирование виртуальных активов в Украине, указаны возможности для предотвращения коррупции в Украине при

помощи криптовалют и блокчейн систем. Исследовано понятия “блокчейн” и “виртуальный актив”.

Ключевые слова: коррупция, коррупционные правонарушения, виртуальный актив, криптовалюта, предотвращение.

Summary. The legal regulation of virtual assets in Ukraine was considered. Possibilities for preventing corruption in Ukraine using cryptocurrencies and blockchain systems were indicated. The terms "blockchain" and "virtual asset" were explored.

Keywords: corruption, corruption offenses, virtual asset, cryptocurrency, prevention.

Останні 10 років можна спостерігати масштабне розповсюдження та використання технології блокчейн та цифрових валют, разом з цим, поява такого явища оновила способи отримання неправомірної вигоди. Задля боротьби з корупцією в такій цифровій сфері доцільним вбачається її правове регулювання. Так, з ініціативи Міжнародної групи з протидії та відмиванню брудних грошей в Україні було розроблено та прийнято Верховною Радою України Закон України "Про віртуальні активи". На цьому етапі Президентом надано пропозиції до закону.

Відповідно до цього закону, віртуальний актив - нематеріальне благо, що є об'єктом цивільних прав, має вартість та виражене сукупністю даних в електронній формі. Існування та оборотоздатність віртуального активу забезпечується системою забезпечення обороту віртуальних активів. Поняття блокчейну в цьому законі не зазначено, як і в інших нормативно-правових актах, проте, він являє собою спеціальну структуру для запису групи транзакцій. При цьому, транзакція здійснюється лише тоді, коли вважається підтвердженою. Група таких транзакцій записується в спеціальній структурі - блоці. У таких блоках інформація швидко перевіряється і в кожному наступному блоці зберігається інформація про попередній. Тому, така технологія є надійною саме для здійснення платежів. Відповідно до Закону України “Про запобігання корупції” неправомірна вигода - грошові кошти або інше майно, переваги, пільги, послуги, нематеріальні активи, будь-які інші вигоди нематеріального чи негрошового характеру, які обіцяють, пропонують, надають або одержують без законних на те підстав. Відповідно, можна зробити висновок, що криптовалюта - це нематеріальний актив та може виступати як неправомірна вигода.

При легалізації цього явища потрібно виходити з переваг та недоліків використання криптовалюти. Так, до переваг криптовалюти відносять: анонімність; миттєві переводы; неможливість подробиці; міжнародний статус; зростаючий попит на криптовалюти; несхильність до ризику інфляції; децентралізація валюти та відсутність головного регулятора дає можливість встановлення курсу відповідно до умов і факторів впливу на нього з боку ринку; нові можливості у сфері мікроплатежів. Водночас недоліками є: високі ризики для інвестування у даний об'єкт через перманентні флуктації курсу;

правова неврегульованість; можливості для ухилення від оподаткування [1, с. 117].

До того ж варто зазначити, що блокчейн розроблений для роботи в таких умовах, коли довіра до програмного коду є більшою, ніж довіра до публічних осіб або установ, що є актуальним саме для запобігання корупції. Так, уряд або установа може використовувати існуючу неанонімну криптовалюту або розробити власну. Вартість такої створеної криптовалюти може визначатися ринком, або бути прив'язаною до фізичної валюти. Так, після того, як дані щодо транзакції записані в блоці, то вони не можуть бути замінені заднім числом, оскільки це вимагало б зміни всіх наступних блоків. Оскільки система блокчейн є загальнодоступним “сховищем” всіх транзакцій з криптовалютою, то блокчейн доступний для пошуку та може використовуватися для відстеження всіх транзакцій. Більш того, така простежуваність транзакцій значно ускладнює можливість корупції, проте, зазначені блоки мають містити додаткові дані, які зазвичай зберігаються. Це може бути записаний характер витрат, а також проєкт та діяльність, пов'язані з коштами. До прикладу, для запобігання корупції може бути застосована програмна платформа Ethereum. Вона створена з використанням відкритого вихідного коду на базі блокчейну. З її допомогою можливе створення нових типів криптовалют, які якраз не є анонімними, і дозволяють включати додаткову інформацію в блоки.

Таким чином, можливість використання віртуальних активів для запобігання корупції в публічному секторі достатньо виправдана. Перевагою блокчейну є його прозорість, що так само є способом боротьби з корупцією. Усі транзакції у відкритому блокчейні доступні для пошуку. А тому, можливість використання криптовалюти для протидії корупції та прозорості платежів є питанням часу для його правового регулювання та визначення. У цьому аспекті слід погодитися з Б. М. Головкіним, що постіндустріальна стадія розвитку людства вимагає переосмислення й уточнення багатьох положень кримінологічної теорії, перегляду традиційних підходів до боротьби зі злочинністю [2, с. 169].

Література:

1. Карапетян О., Білінський В. Злочинні технології збагачення з використанням криптовалют та особливості їх розслідування. *Актуальні проблеми правознавства*. 2018. Вип. 2. С. 115-120.

2. Головкін Б. М. Теперішнє і майбутнє кримінології. *Проблеми законності*. 2020. Вип. 149. С. 168–184. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/18080/1/Holovkin_168-184.pdf.

Науковий керівник: к.ю.н., ас. Новіков О. В.

ШТРОМАЄР А. Д.

*студентка 2 курсу магістратури міжнародно-правового факультету
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

РОЛЬ КОНКРЕТНОЇ ЖИТТЄВОЇ СИТУАЦІЇ У ВЧИНЕННІ ЗЛОЧИНІВ

Анотація. Розглянуто питання впливу конкретної життєвої ситуації в детермінації злочину. А саме те, що така ситуація може спровокувати вчинення злочину або стати для нього підходящим приводом.

Ключові слова: конкретна життєва ситуація, злочинна поведінка, злочинний задум, суб'єктивний фактор.

Аннотація. Рассмотрены вопросы влияния конкретной жизненной ситуации в детерминации преступления. А именно то, что такая ситуация может спровоцировать совершение преступления или стать для него подходящим поводом.

Ключевые слова: конкретная жизненная ситуация, преступное поведение, преступный замысел, субъективный фактор.

Annotation. The questions of the influence of a specific life situation in the determination of a crime are considered. Namely, that such a situation can provoke the commission of a crime or become a suitable pretext for it.

Key words: specific life situation, criminal behavior, criminal intent, subjective factor.

Необхідно зазначити, що у своєму житті людина потрапляє у безліч ситуацій, які постійно змінюються та стають наріжним каменем пошуку рішень щодо виходу з них. Такі ситуації можуть складатися об'єктивно, як збіг обставин життя, а можуть створюватися за волею людей. Законослухняна частина суспільства знаходить конструктивні варіанти їх вирішення. Тоді як особи, схильні до вчинення злочину, здебільшого черпають із них мотивацію до протиправної поведінки або ж використовують як сприятливі умови для реалізації злочинного задуму.

Не можна не зазначити, що проблемам детермінації злочинної поведінки, мотивами до вчинення злочину, приділяли увагу багато вчених-кримінологів, серед яких, зокрема: Ю.М. Антонян, В.В. Лунєєв, А.Ф. Зелінський, А.П. Закалюк, Б.М. Головкін [1] та ряд інших видатних дослідників.

Слід почати з визначення, що ж саме являє собою **конкретна життєва ситуація** (КСЖ). В кримінології конкретна життєва ситуація є поєднанням обставин життя даної людини, які безпосередньо впливають на її поведінку в даний момент. Ту чи іншу ситуацію можна відрізнити від попередніх станів, виділити її з потоку життєвих подій за об'єктивними (фізичними чи соціальними) факторами, що є значимими для поведінки. Така ситуація може спровокувати вчинення злочину або стати для нього підходящим приводом. [2, с.43]

Практика показує, що при вчиненні багатьох злочинів КЖС виконує роль умови, яка частіше сприяє, рідше – перешкоджає реалізації умислу та

досягнення поставленої мети. В окремих випадках, КЖС може надихнути на вчинення злочину, до якого не було жодного наміру. Як приклад, можна навести ситуацію привласнення знайденого чи такого, що випадково опинилося або чужого майна особою, яка немала на це відповідного наміру.

Необхідно вказати, що конкретна життєва ситуація може містити привід, що безпосередньо викликає в особи рішучість вчинити злочин, або умови, що сприяють вчиненню злочину. Привід – це події, стани або вчинки людини, що стають останнім імпульсом до дії. Умови, що сприяють злочину, роблять можливим здійснення злочинного посягання.

Доцільно звернути увагу саме на класифікацію конкретних життєвих ситуацій: **за джерелом їх виникнення, за змістом та за характером впливу на діючого суб'єкта.** За першим критерієм ситуації бувають: **а)** створені самим злочинцем, наприклад, організація збору благодійних коштів на допомогу постраждалим на майдані з метою їх подальшого привласнення; **б)** створені за ініціативою інших осіб (виконання ролі пособниці жінкою, яка на проїжджій частині імітує поломку власного автомобіля з метою розбійного нападу її співучасників-чоловіків на водіїв транзитного транспорту); **в)** утворені надзвичайними подіями, стихійними лихами, техногенними катастрофами (тимчасова воєнна окупація окремих територій, повені, пожежі, землетруси, масштабні аварії, що сприяють безкарному вчиненню злочинів проти власності). [2, с.42- 65]

За змістом КЖС поділяють на **криміногенні** та **не криміногенні**. Криміногенними називаються ситуації, що позитивно впливають на мотивацію та прийняття рішення про вчинення злочину за сприятливих на даний час обставин. Некриміногенні ситуації не справляють такого впливу на свідомість, волю і почуття людей. [3, с. 42]

За характером впливу на діючого суб'єкта КЖС сприяють прийняттю рішення про злочинне посягання та полегшують досягнення наміченої цілі, перешкоджають реалізації запланованого посягання, або є нейтральними щодо мотивації та рішення вчинити злочин. [3, с. 42]

Отже, з вищенаведеного можна зробити висновок, що КЖС відіграє певну роль як детермінаційний елемент у механізмі злочину й іноді ця роль може стати вирішальною. Однак не може існувати випадків, коли б дія суб'єктивного фактора в механізмі злочину була повністю виключена. Суб'єктивне ставлення як рушійний, спонукальний елемент присутній завжди. Взаємодії ситуації і особи може й не бути, якщо все вирішує особа внаслідок реалізації своїх негативних якостей.

Література:

1. Головкін Б. М. Причинність у системі детермінації злочинності / Б. М. Головкін. // Теорія і практика правознавства. - 2014. - Вип. 1. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/tipp_2014_1_24.
2. Зелінський А.Ф. Кримінальна психологія [Текст] /А.Ф. Зеленский. – Киев: Юринком Интер, 1999.- 240 с.

3. Іваночко О. Про законодавчий термін «складна життєва обставина»
 О.Іваночко [Текст] // Підприємництво, господарство і право. -2012- с.42-45.
Науковий керівник: к.ю.н., доц. Оболенцев В.Ф

OLGA SHUMILO,
PPA scholarship

THE ADVENT OF AI-ENABLED POLICING ERA: EVIDENCE-BASED SWOT ANALYSIS

Introduction. The deployment of artificial intelligence (hereinafter - AI) technologies² has opened a new horizon for the public administration innovators all over the world. Making our environment safe and preventing the crime could save billions for our economies, but it raises remarkable concerns among policymakers and ethicists about balancing the potential of the AI and protecting fundamental human rights. Thus, the aim of the present research is to give a SWOT analysis of implementing AI in law enforcement, considering the current Estonian legal framework, the forthcoming European Commission AI regulation³ and best foreign practices in the field, tailored to the challenges that Estonian police is facing now or might face in the nearest future. The focus has been made on the AI use cases that are currently under development in the framework of *Bürokratt* initiative⁴ and Estonian strategy of AI implementation for 2019-2021. This report is a shortened version of an eponymous research paper that will be issued in 2022.

Methodology. This analysis is based on the SWOT method, which implies describing the strengths, weaknesses, opportunities, and threats of an object. SWOT analysis has been a method of choice for formulating strategies in a few public administration areas, as an unbiased overview of the possible gains and risks can prevent undesirable outcomes of an innovative approach. In addition, we used a qualitative literature review in ISI Web of Knowledge, Elsevier Scopus and Wiley Online databases in order to capture the most cogent positions on the topic of AI-enabled policing.

Results.

I. Strengths of AI-enabled policing

1. When it comes to elaborating on the strengths of AI in public administration, the first consideration that comes to mind is *automating the routine*.

² Hereinafter AI is used as an umbrella term for single algorithmic processes (e.g. facial recognition) and complex automated decision-systems (ads).

³ Proposal for a regulation of the European Parliament and of the Council laying down harmonised rules on artificial intelligence (artificial intelligence act) and amending certain Union legislative acts, 2021. Access mode: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/txt/?uri=celex%3a52021pc0206>

⁴ <https://en.kratid.ee>

By 2035, the automation of the mundane tasks can help to increase labour productivity by 40% in the most developed global economies⁵. Some might wonder if this is a threat to jobs, however most experts have agreed in their prognosis that the AI is cutting not *jobs*, but *tasks* and the overall result has still to be overseen by a human, especially in the public sector.

A part of communication routine in Estonian police has already been cut in the framework of the pilot project dedicated to developing automatic transcription software that would be able to transcribe spontaneous speech in Estonian and Russian (see practical suggestions in section III. Opportunities).

2. The next most powerful feature of the AI is undoubtedly *the absence of human bias*. Apart from obvious harm e.g., corruption and nepotism, human bias can often interfere in the decision-making process unconsciously. For example, several studies have proved that gender is a major impact factor in leads decision-making when it comes to sexual offenses⁶. Furthermore, evidence from the US demonstrates that white officers were more likely to use a gun than were black officers, and the correlation grew even more in the predominantly black neighborhoods⁷.

This eventually motivates us to mitigate human bias in sensitive decision-making, for example by providing the likelihood rates that would help law enforcement staff to make a more informed decision. Machine learning, particularly legal data mining, can provide us with the typical procedural decisions approved in the similar cases in the past. This solution, however, cannot substitute the human officer in charge, but is potent to assist in prioritizing the case, applying a preventive measure etc.

As an example, the penitentiary facilities of Estonia have been using the recidivism prediction models for almost 20 years. The national prediction models were built on the British prototypes (OGRS 2) and tested on the local data, operate on the basis of simple regression and are applied to define the static and dynamic indicators of recidivism in general, as well as violent and sexual crime recidivism. It is worth reinforcing that even despite the relatively high success rate (>0.8), this data does not play a crucial role in the decision-making process but rather mitigates the risk of a human bias.

3. Another great feature that is already explored by some countries is robots' *lower degree of vulnerability* as compared to humans. This potential can be explored for protecting police staff from dangerous tasks, i.e., entering an unknown environment or bomb detonation. Equipped with a camera, a sophisticated AI-

5 <https://www.weforum.org/agenda/2020/12/ai-productivity-automation-artificial-intelligence-countries/>

6 Peresie, J. L. (2005). Female judges matter: gender and collegial decision-making in the federal appellate courts. *Yale law journal*, 114(7),1759-1790.

7 Hoekstra, m. & Sloan, c. W. National bureau of economic research working paper 26774 (2020).

enabled robot can provide the taskforce with an overview of the scene and help with evaluating the potential degree of danger.

II. Weaknesses of AI

1. The major downside of the AI from the ethical perspective is the *black box* problem, or the lack of explicability and responsiveness to the end user. The critics argue that law is fair only when it is understood by the wide public. Thus, even if the law itself is highly algorithmic as a concept (think of binary violation/non-violation ECHR decisions), democratic societies will blame any slightest idea of substituting the judges, prosecutors, policemen etc with big data Orwellian. In addition, most public agencies outsource the development of AI-driven software to IT firms, which are reluctant to disclose the algorithm architecture due to intellectual property concerns.

However, speaking of this weakness in more practical terms, one of the projects currently being developed by Bürokratt for PPA is the police chatbot. This web-assistant can help the PPA website visitors to orient on the website and get useful information. If the chatbot is built with enough precision in recognizing emotions in linguistic patterns, it will become empathetic enough to sense complex emotions, such as frustration. Based on customer's emotional experience, the chatbot will connect the customer to the line service in case of their unusual frustration or vulnerability.

Another negative phenomenon observed abroad can be summarized as the *self-fulfilling prophecy* issue, which is the caveat of predictive policing technology. The latter is widely defined as a 'collection and analysis of data about previous crimes for identification and statistical prediction of individuals or geospatial areas with an increased probability of criminal activity to help developing policing intervention and prevention strategies and tactics'⁸. Usually, this AI system is trained on crime data from a particular community and depends largely on crime reporting rates in certain areas. However, not all crime is recorded, and property crimes are reported more often than other crimes, which results in over policing the marginalized areas and creating a feedback loop. Removing patrols from the areas that system deems to be safe and concentrating all the efforts in several unprivileged areas results in these people being penalized for the smallest violations and stigmatizing since early years of life.

Eventually, a group of mathematicians has announced a boycott to predictive policing projects due to their limited nature, usage of biased data, undermining the trust in public safety measures and constitutional concerns (some tools included as measures monitoring social media of certain neighbourhood residents, as well as

⁸ Simone Tulumello, Fabio Iapaolo. (2021) [Policing the future, disrupting urban policy today. Predictive policing, smart city, and urban policy in Memphis \(TN\)](#). *Urban Geography* 0:0, pages 1-22.

victims of crime). In Santa Cruz, California, the use of predictive policing was eventually banned in June 2020.

III. Opportunities

1. One of the prior areas for automation in routine police work is *case assessment*. In the UK and the US, police is often using case assessment tools which are based on (1) evidence-based case solvability and (2) public interest. In 2019, Kent police has reported that the relevant software has resulted in a decline in cases being pursued, from 75 percent to 40 percent of all cases.

2. Another perspective direction is *protecting the vulnerable*. The algorithms can help to identify financial and ‘hybrid’ abuse (the latter stands for a combination of physical and financial) based on the activity of the potential victims⁹. For example, ‘EverSafe’ software developed its predictive model to build a profile of each senior banking customer’s behaviour, so that any deviation for the expected behaviour would raise an alarm¹⁰. Same AI architecture has been employed for collecting the red flags on a potential child abuse case based on the available data from other public institutions¹¹.

3. Finally, AI has already secured its place in the *forensics toolkit* of the future. For instance, sometimes a DNA sample from a crime scene contains several DNA profiles, which can even lead to false convictions. However, the researchers have developed algorithms that can allocate and separate individual profiles in the ‘DNA soup’, which in turn increases crime detection rates and prevents false positives¹². Another opportunity is AI usage for low resolution images. Anyhow, the ‘super-resolution’ tool must be used with caution and trained on a diverse dataset, otherwise it performs poorly on people of non-white origin and females (often explained by the fact that AI is a white male-dominated field).

IV. Threats

1. *Facial recognition technologies* have a great potential to prevent terrorism, increase public safety and even tackle the COVID-19 pandemic in a more efficient manner. However, this technology has already been named one of the biggest threats to the rule of law and democracy in the EU.

In April 2021, the European Commission has rolled out the draft AI regulation, where the regulator has suggested a ban on the use of real-time “remote biometric identification systems in publicly accessible spaces for the purpose of law enforcement,” which would include facial recognition. However, the law enforcement bodies could bypass the ban if the goal of such activity would be to find the “perpetrator or suspect” of any criminal act that carries a minimum three-year

⁹ “Exploring Elder Financial Exploitation Victimization” at the University of Texas Health Science Center at Houston, NIJ award number 2013-IJ-CX-0050.

¹⁰ <https://www.fidelity.com/viewpoints/wealth-management/elder-fraud>

¹¹ <https://www.itu.int/en/myitu/News/2020/04/20/13/32/How-AI-is-helping-stop-abuse-and-exploitation-of-children-VIDEO>

¹² <https://theconversation.com/ai-could-revolutionise-dna-evidence-but-right-now-we-cant-trust-the-machines-129927>

prison sentence. It would also become mandatory to receive an approval from the judiciary to apply the technology.

At the same time, European Data Protection Board (EDPB) and European Data Protection Supervisor (EDPS), warned of the extremely high risks posed by remote biometric identification of individuals in public areas and called upon banning facial recognition unconditionally due to high risk of errors and replicated racial bias. Reportedly, even the highest accuracy border control facial recognition AI tools generate multiple errors¹³.

Considering these developments, the author views one of the recent Bürokratt initiatives, face recognition enabled border control, not feasible for implementation in the nearest future from the human rights point of view.

As briefly mentioned above, the AI sceptics often fear that robots would steal their job. Anyhow, the real threat that the police may face is more sophisticated – *deskilling or* losing competence. In the future, especially, when the cost of AI tools does not require over 50 thousand EUR of initial investment, many of the core police tasks could be at least partially automated: e.g., video surveillance, locating patterns to generate investigative leads, monitoring traffic, writing reports. This would imply that the law enforcement officers rely on the AI tools at a greater extent and their work could be easily disrupted if the machines are out of order.

Summary. To sum up, we can provide a few policy recommendations: (1) predictive policing and facial recognition technologies are still a high-risk AI area that can stigmatise certain communities and reproduce the social prejudice; (2) automation can boost productivity in communication and forensics; (3) each AI use case ought to be justified not only by data, but also by theory that backs up its application and defends it from the public perspective. According to one of the recent surveys in the UK, 51% of the respondents would not mind against AI-enabled decision-making if there was an easy to understand reasoning¹⁴.

ШУТЬКО В. С.,

*студентка 6 курсу факультету адвокатури
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

**ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИНАМ, ЩО ВЧИНЯЮТЬСЯ
НЕПОВНОЛІТНІМИ З ОЗНАКАМИ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ**

¹³ https://cippic.ca/uploads/FR_Transforming_Borders-OVERVIEW.pdf

¹⁴ Committee on Standards in Public Life, (2020) 'Artificial Intelligence and Public Standards', Committee on Standards in Public Life. Available at: assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/863657/AI_and_Public_Standards_Web_Version.PDF

Анотація. В межах даної роботи розглянуто передумови дитячої злочинності, методи запобігання данному явищу та надано рекомендації, які на думку автора могли б сприяти превентивній діяльності стосовно дитячої злочинності.

Ключові слова: дитяча злочинність, профілактика злочинів, вбивство, зарубіжний досвід, бездіяльність органів державної влади.

Аннотация. В рамках данной работы рассмотрены предпосылки детской преступности, методы предотвращения данного явления и даны рекомендации, которые, по мнению автора, могли бы способствовать превентивной деятельности в отношении детской преступности.

Ключевые слова: детская преступность, профилактика преступлений, убийство, зарубежный опыт, бездействие органов государственной власти.

Summary. This article considers the preconditions for juvenile delinquency, methods for preventing this phenomenon and provides recommendations that, in the author's opinion, could contribute to preventive activities against juvenile delinquency.

Keywords: juvenile delinquency, crime prevention, murder, foreign experience, inaction of public authorities.

Дитяча злочинність – наслідок сучасної соціально-економічної та духовно-моральної ситуації в Україні, яка спричинена посиленням соціального неблагополуччя сімей, зниженням загального життєвого рівня, дистанціюванням школи від дітей зі складною долею, криміналізацією середовища. Актуальність теми зумовлена страшним злочином, який було вчинено у Старому Салотіві - вбивством 6-річної дівчинки, яка після смерті була згвалтована (кримінальна справа №617/1633/21) [2].

В цій ситуації лякає найбільше, що єдиним імовірним кривдником дівчинки є її 13-річний сусід. Однак, є цілком очевидним, те що такі жахливі суспільно небезпечні діяння не вчиняються 13-річними дітьми просто так, без будь-яких передумов. Здебільшого, будь-якому вчиненню суспільно небезпечного діяння дітьми передують недоліки у їх вихованні з боку батьків та посадових осіб закладів освіти [3; 4].

Обґрунтованою є думка О.Г. Кальмана, який вважає, що одним із найважливіших етапів протидії злочинності неповнолітніх є її рання профілактика. Подальші етапи: безпосередня профілактика, профілактика на час передзлочинної поведінки і профілактика рецидиву спрямовані на те, щоб: оздоровити середовище і надати допомогу неповнолітнім, які опинилися у несприятливих умовах життя і виховання ще до того, як вони негативно позначаться на поведінці цих осіб (етап ранньої профілактики); не допустити становлення неповнолітніх на злочинний шлях і забезпечити виправлення осіб із уже значним ступенем дезадаптації, які вчиняють правопорушення незлочинного характеру (етап безпосередньої профілактики); створити умови для виправлення осіб, які систематично вчиняють правопорушення, що свідчить про вірогідність вчинення злочину у найближчому майбутньому (етап

профілактики передзлочинної поведінки); попередити рецидив підлітків, які раніше вчиняли злочини (профілактика рецидиву) [5].

З огляду на викладене вище, стає очевидним те, що антисоціальна поведінка та суспільна небезпечність дій підлітків постійно збільшується прямо пропорційно бездіяльності органів державної влади та місцевого самоврядування, які не вчиняють жодних дій, в межах наданих їм повноважень.

У Великій Британії, наприклад, для запобігання злочинам серед неповнолітніх створено особливі підрозділи «дитячої поліції», які працюють з молоддю до віку 17-ти років, чия поведінка свідчить про деморалізацію. Між дирекцією шкіл і «дитячою поліцією» налагоджено постійний контакт.

Таким чином, для подальшого становлення й розвитку вітчизняної системи профілактики правопорушень серед неповнолітніх, розроблення та впровадження в діяльність суб'єктів цієї профілактики нових ефективних форм і методів слід вивчати й упроваджувати закордонні методичні напрацювання, практичні прийоми в цій сфері, ураховуючи національні особливості, пов'язані з історичним розвитком нашої держави та сучасними трансформаційними процесами, що тривають у всіх сферах суспільного життя [2].

Література:

1. Бандурка І. О. Протидія злочинам неповнолітніх, як форма кримінально-правового захисту прав дітей. *Форум права*. 2014. №1. С. 19-23.

2. Йосипів А. О. Зарубіжний досвід запобігання злочинам, що вчиняють неповнолітні з маргінального середовища. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2018. № 1. С. 381-392.

3. Сметаніна Н. В., Граб Т. В. Кримінологічна характеристика злочинності неповнолітніх: сучасні тенденції. *Право і суспільство*. 2018. № 6, ч. 2. С. 173–177.

4. Головкін Б. М. Злочинність неповнолітніх як суспільна проблема. *Проблеми законності*. 2016. Вип. 133. С. 204-217. URL:http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pz_2016_133_21

5. Кальман О. Г., Козьяков І. М., Куц В. М, Лизогуб Б. В., Мірошниченко С. С., Подільчак О. М., Толочко А. О., Туркот М. С. Проблеми протидії злочинності. 2010. С.292.

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Сметаніна Н. В.

ЮРЧЕНКО Є. О.,

*студентка 2 курсу магістратури Інституту прокуратури
та кримінальної юстиції*

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ЗАХОДИ ПРОТИДІЇ КІБЕРЗЛОЧИННОСТІ

Анотація. Визначено поняття «кіберзлочин», наведено статистичні данні за 2020 рік, запропоновано заходи щодо протидії кіберзлочинності.

Ключові слова: кіберзлочин, кіберзлочинність, протидія кіберзлочинності.

Анотація. Определены понятия «киберпреступление», приведены статистические данные за 2020 год, предложены меры по противодействию киберпреступности. *Ключові слова:* киберпреступление, киберпреступность, противодействие киберпреступности.

Summary. The concept of "cybercrime" is defined, statistical data for 2020 are given, measures on counteraction to cybercrime are offered.

Keywords: cybercrime, countering cybercrime.

Сьогодні мережа Інтернет відкриває широкі можливості для спілкування та обміну інформацією будь-якого характеру, але незважаючи на переваги, Інтернет-середовище характеризується деякими негативними явищами криміногенного характеру, такі як: порушення авторських прав, культ насильства та жорстокості, вимагання, розповсюдження комп'ютерних вірусів, шахрайство з платіжними картками, викрадення інформації, онлайн-торгівля наркотиками та зброєю. Загалом у 2020 році було зареєстровано понад 5 000 кіберзлочинів, в яких вдалося оперативно затримати 106 фігурантів кримінальних проваджень, серед яких - 13 педофілів. Матеріальні збитки спричинені кіберзлочинами сягнули 241 млн гривень, із яких відшкодовано 189 млн гривень [1].

Цей вид злочинності поряд з такими поняттями як економічна злочинність, організована злочинність, корупція, легалізація злочинних доходів хоча і з'явилося нещодавно, але міцно увійшло у понятійний апарат кримінологів і практичних працівників. Не так давно злочинам в кібер сфері на національному рівні приділялась незначна увага, вважалось, що кіберзлочинність може представляти реальну загрозу лише в далекому майбутньому, тепер майже ні в кого не виникає сумнівів, що частка кіберзлочинності в структурі злочинності України значно збільшилася [5, 81].

Для вирішення питання щодо протидії кіберзлочинності, перш за все, необхідно визначити, що являє собою кіберзлочин. Кіберзлочин (комп'ютерний злочин) - суспільно небезпечне винне діяння у кіберпросторі та/або з його використанням, відповідальність за яке передбачена законом України про кримінальну відповідальність та/або яке визнано злочином міжнародними договорами України [2]. Методологічною основою дослідження є твердження, що людський потенціал формується на основі стосунків усередині груп людей, які об'єднуються через спільні інтереси та підтримують неформальні контакти з метою взаємної вигоди та допомоги. Людський потенціал нерозривно пов'язаний з інституційними формаціями, буквально сформованими ними [8].

Протидія кіберзлочинності повинна включати в себе комплекс законодавчих, організаційних, технічних та інформаційних заходів. Як вказує Г. В. Шевчук, заходи боротьби з кіберзлочинністю повинні мати сьогодні комплексний характер та бути спрямованими на мінімізацію ризиків

віртуальних загроз та на підвищення засобів і способів захисту у віртуальному просторі. [3, с. 249].

Найважливішим законодавчим заходом протидії кіберзлочинності є розширення переліку, що міститься у Кримінальному кодексі. Розділ VI Особливої частини «Злочини у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем і комп'ютерних мереж» передбачає відповідальність за окремі види кіберзлочинів, але їх перелік не повною мірою узгоджуються з класифікацією кіберзлочинів, передбаченою Конвенцією Ради Європи про кіберзлочинність. Криміналізація суспільно небезпечних діянь, вчинених у кіберпросторі, з урахуванням міжнародних документів буде сприяти вирішенню проблем законодавчого забезпечення протидії кіберзлочинності в Україні [4, с. 45]. Також напевно необхідно врахувати пов'язані з кіберзлочинністю сфери злочинної поведінки, зокрема торгівля органами людини [9]. Необхідним також є внесення змін до Кримінального кодексу України в частині посилення відповідальності за злочини у галузі інформаційних та комп'ютерних технологій, впровадження практики ідентифікації користувача Інтернет шляхом надання ідентифікаційного коду особи оператору зв'язку, що зробить можливим ідентифікувати особу шахрая за номером мобільного телефону;

Серед інформаційних заходів протидії кіберзлочинності варто зазначити підвищення обізнаності населення про кіберзлочинність шляхом надання статистичних даних про рівень злочинності у кібер-просторі, трансляція відеозаписів та надання відповідних рекомендації щодо зменшення їх віктимності, серед яких: не передавати нікому дані своєї банківської картки (особливо CVV-код та пін-код), адже працівники банку ніколи не запитують таку інформацію; для безпечного онлайн-шопінгу використовувати лише перевірені ресурси та обирати післяплату; у разі купівлі на платформі оголошень, обговорювати деталі угоди тільки в чаті цієї платформи і не переходити в сторонні месенджери.

Тож протидія кіберзлочинності та рівень кібербезпеки на сьогодні є одним із пріоритетних напрямків в політиці країни. Але для комплексної боротьби з цією проблемою потрібні спільні зусилля держави, громадян та міжнародної спільноти. Враховуючи викладене необхідно констатувати, що для формування ефективної системи протидії кіберзлочинності в Україні, необхідно вжити низку системних законодавчих, організаційних, технічних та інформаційних заходів.

Література:

1. Звіт Національної поліції України про результати роботи у 2020 році.
URL: https://www.npu.gov.ua/assets/userfiles/files/zvity/zvit-npu-za-2020-rik_com.pdf
2. Про основні засади забезпечення кібербезпеки України : Закон України від 05.10.2017 № 2163-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2163-19> (дата звернення: 04.11.2021)

3. Шевчук Г. В. Особливості діяльності Департаменту кіберполіції Національної поліції України. Науковий вісник публічного і приватного права. 2019. Вип. 3, т. 1. С. 244–249.

4. Держава і злочинність. Нові виклики в епоху постмодерну ; зб. тез доп. наук.-практ. конф., присвяч. пам'яті віце-президента Кримінологічної асоціації України, професора О. М. Литвака (м. Харків, 23 квіт. 2020 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ ; Кримінол. асоц. України. – Харків : ХНУВС, 2020. – 184 с.

5. Таволжанський О. В. Кримінологічні аспекти кіберзлочинності у сучасних умовах / О. В. Таволжанський // The Journal of Eastern European Law = Журнал східноєвропейського права. – 2016. – № 31. – С. 80–86. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/17724/1/Tavolzhanskyi_80-86.pdf

6. Головкін Б. М. Види злочинності // Журнал Східноєвропейського права. 2015. № 18. С. 14-21. URL: <https://dspace.nlu.edu.ua/handle/123456789/10145>

7. Таволжанський О. В. Основи державної кіберполітики України: формування та реалізація .Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького. Серія : Право. 2017. № 4. - С. 158-164.

8. Tsypko, Victoria, Kateryna I. Alieksieieva, Iryna A. Venger, Oleksii V. Tavolzhanskyi, Nataliya I. Galunets, & Alona V. Klyuchnik. « Information Policy of the Enterprise as the Basis for the Reproduction of Human Potential in the Structure of Public Social Interaction.» Journal of Advanced Research in Law and Economics [Online], 10.6 (2019): 1664-1672. Web. 6 Nov. 2020

9. Головкін Б.М. Торгівля органами людини: українські реалії //Журнал Східноєвропейського права. 2016. № 27. С. 21-26. Режим доступу: <http://easternlaw.com.ua/uk/kriminalne-pravota-ta-kriminologiya-kriminalno-vikonavche-pravo/golovkin-b-m-torgivlya-organami-lyudini-ukra%D1%97nski-reali%D1%97>

10. Таволжанський О. В. Сучасні реалії кіберпростору України / О. В. Таволжанський // Забезпечення правопорядку в умовах коронакризи : матеріали панельної дискусії IV Харків. між- нар. юрид. форуму, м. Харків, 23–24 верес. 2020 р. – Харків, 2020. – С 203–208.

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Таволжанський О.В.

З М І С Т

1.	<i>АБДЮХАНОВА А.І.</i>	ЗАПОБІГАННЯ ВІКТИМНОЇ ПОВЕДІНКИ ОСОБИ ЩОДО ВЧИНЕННЯ ФІШИНГУ	5
2.	<i>АВРАМЕНКО А. А.</i>	ПРО ЗАХОДИ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ В СФЕРІ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ	7
3.	<i>АВТУХОВ К. А.</i>	ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ ПОПЕРЕДЖЕННЯ ТА ВНЕСЕННЯ ОРГАНАМИ ПРОБАЦІЇ ПОДАННЯ ЩОДО СКАСУВАННЯ ІСПИТОВОГО СТРОКУ	9
4.	<i>АГАГАДЖИЄВ А. Т.</i>	КРИПТОВАЛЮТИ У МЕХАНІЗМІ СКОЄННЯ ЗЛОЧИНІВ	11
5.	<i>АНДРУЩЕНКО Ю.В.</i>	ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТА НАПРЯМИ ПРОТИДІЇ ІНТЕРНЕТ-ШАХРАЙСТВУ	14
6.	<i>АНТИПЕНКО В. В.</i>	ОКРЕМІ АСПЕКТИ ЗАПОБІГАННЯ ПРОЯВІВ НАСИЛЬСТВА НА РАННІХ СТАДІЯХ ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ	16
7.	<i>БАБІЧ А.Г.</i>	ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЯ КОРУПЦІЇ В РАМКАХ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ	17
8.	<i>БАНДУРКО В.М.</i>	НАПРЯМИ ЗАПОБІГАННЯ РЕЦИДИВНІЙ ЗЛОЧИННОСТІ	20
9.	<i>БАРАБАШ Ю.Р.</i>	ФОНОВІ ЯВИЩА ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА	22
10.	<i>БАЮРКА Д. С.</i>	ДИСКРЕЦІЙНІ ПОВНОВАЖЕННЯ ЯК КОРУПЦІОГЕННИЙ ФАКТОР	25
11.	<i>БЕЛЕЙ О.В.</i>	ЩОДО ПРОТИДІЇ НЕЗАКОННИЙ ПОРУБЦІ ЛІСУ	27
12.	<i>БІГДАШ В. О.</i>	ВИВЧЕННЯ ОСОБИСТОСТІ ЗЛОЧИНЦЯ З ПОЗИЦІЇ СОЦІАЛЬНО-НАТУРАЛІСТИЧНОЇ КРИМІНОЛОГІЇ	30
13.	<i>БІЛОХА А. І.</i>	ПІДРОБЛЕННЯ ДОКУМЕНТІВ НА ПРИКЛАДІ COVID-СЕРТИФІКАТУ	32
14.	<i>БІЛЯНСЬКА С.А., ПІВОВАРОВ В. В.</i>	КОРПОРАТИВНА ЗЛОЧИННІСТЬ	35
15.	<i>БІНЬКОВСЬКА Ю. І.</i>	АРМА В СИСТЕМІ АНТИКОРУПЦІЙНИХ ОРГАНІВ	37

16.	<i>БЛИЗНЮК І. В.</i>	СОЦІАЛЬНЕ ЖИТЛО ЯК ОБ'ЄКТИВНИЙ ЧИННИК, ЩО ДЕТЕРМІНУЄ ЗЛОЧИННІСТЬ	39
17.	<i>БОНДАР Д. О.</i>	УРБАНІЗОВАНІ ПРОСТОРИ І ЗЛОЧИННІСТЬ: ПРОБЛЕМИ ДЕТЕРМІНАЦІЇ	42
18.	<i>БОРИСЕНКО А. І., ЛУЦИК Б. В.</i>	НЕВІДВОРОТНІСТЬ ПОКАРАННЯ ЯК СПОСІБ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ	44
19.	<i>БРУНЬ В. О.</i>	ОКРЕМІ АСПЕКТИ КРИМІНОЛОГІЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ ОСОБИСТОСТІ КОРУПЦІОНЕРА	46
20.	<i>БУБЛИК Д. С.</i>	ОКРЕМІ ЧИННИКИ ЗЛОЧИННОСТІ НЕПОВНОЛІТНІХ	48
21.	<i>ВАРТОВНИК О. М.</i>	ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПОШУКУ МЕТОДІВ ЗАПОБІГАННЯ ТА ЕФЕКТИВНОГО РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ СТАТЕВОЇ СВОБОДИ ТА СТАТЕВОЇ НЕДОТОРКАНОСТІ ДИТИНИ	50
22.	<i>ВАСІЛЬЄВА В. А.</i>	ВИХОВНА ФУНКЦІЯ СУДОВОЇ ГІЛКИ ВЛАДИ У ЗАПОБІГАННІ ЗЛОЧИННОСТІ НА ПРИКЛАДІ РІШЕННЯ У СПРАВІ № 521/4558/21	52
23.	<i>ВАШЕЧКО Г. С.</i>	ЗАХОДИ ЗАПОБІГАННЯ ЕКОЛОГІЧНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ	54
24.	<i>ВЛАСЕНКО Д. А.</i>	ВПЛИВ ПАНДЕМІЇ COVID-19 НА РІВЕНЬ ЗЛОЧИННОСТІ	56
25.	<i>ВЛАСЕНКО С.О.</i>	КРИМІНОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ КРИПТОВАЛЮТИ ПРИ ВЧИНЕННІ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ	58
26.	<i>ВОЙЦЕХОВСЬКИЙ Б.О.</i>	НЕОБЕРЕЖНІ ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ЖИТТЯ ТА ЗДОРОВ'Я ОСОБИ ВЧИНЕННІ З ЗАСТОСУВАННЯМ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ ТА ЗАПОБІГАННЯ ЇМ	61
27.	<i>ВОЛКОВА Л.О.</i>	ОСНОВНІ ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ	63
28.	<i>ВОРОШИЛОВА Д. Р.</i>	ЩОДО СПІВВІДНОШЕННЯ СОЦІАЛЬНОГО І БІОЛОГІЧНОГО В ОСОБІ ЗЛОЧИНЦЯ	65

29.	<i>ГАБУНІЯ М.Г.</i>	ПРОБЛЕМИ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНАХ УКРАЇНИ	67
30.	<i>ГАБУНІЯ Н. Г.</i>	ЩОДО ДЕЯКИХ ПРИЧИН ЖІНОЧОЇ ЗЛОЧИННОСТІ	69
31.	<i>ГАЛИЧ К.В., ХОДОСОВ О.О.</i>	КІБЕРЗЛОЧИННІСТЬ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19	71
32.	<i>ГАЛУШКА А.В.</i>	КРИМІНОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСОБИ ЗЛОЧИНЦЯ	73
33.	<i>ГАРКУША В.В.</i>	ОСОБИСТІСНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЛІДЕРА ЗЛОЧИННОГО УГРУПУВАННЯ	75
34.	<i>ГАРМАШ Т. В.</i>	ХАРАКТЕРИСТИКА ОСОБИ ЗЛОЧИНЦЯ ПРИ ВЧИНЕННІ БАНДИТИЗМУ	77
35.	<i>ГЕЦКО Ю.В.</i>	АЛКОГОЛІЗМ ЯК ФОНОВЕ ЯВИЩЕ, ЩО ДЕТЕРМІНУЄ ЗЛОЧИННІСТЬ	79
36.	<i>ГОЛУБ В.О.</i>	ПРИЧИНИ ТА УМОВИ ВІЙСЬКОВИХ ЗЛОЧИНІВ В УКРАЇНІ	82
37.	<i>ГОНЧАРЕНКО А.В.</i>	ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЯ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ: УКРАЇНСЬКИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД	84
38.	<i>ГОНЧАРЕНКО А. О.</i>	КРИМІНОЛОГІЧНЕ ПРОГНОЗУВАННЯ ЯК НАПРЯМОК СТРАТЕГІЇ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ	88
39.	<i>ГРЕВЦОВА А. В.</i>	ЗАЛУЧЕННЯ ГРОМАДСЬКОСТІ ДЛЯ ПРОТИДІЇ ТА ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИННОСТІ В УКРАЇНІ ТА ЯПОНІЇ	90
40.	<i>ГРИГОРЦЕВ А.В.</i>	ДЕТЕРМІНАЦІЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ПОВ'ЯЗАНИХ З НЕЗАКОННИМ ОБІГОМ COVID-СЕРТИФІКАТІВ	92
41.	<i>ГРИЩЕНКО В. О.</i>	ВІКТИМНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПОТЕРПІЛИХ У ЗЛОЧИНАХ ПРОТИ СТАТЕВОЇ СВОБОДИ ТА СТАТЕВОЇ НЕДОТОРКАНОСТІ	94
42.	<i>ГУПАЛО Т. О.</i>	ЩОДО ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ ВИКРИВАЧІВ КОРУПЦІЙНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ	97

43.	<i>ГУСЄВА Д. А.</i>	ПРОБЛЕМИ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ У МИТНІЙ СФЕРІ	99
44.	<i>ДВОРНЯК Ю. С.</i>	ПРОТИДІЯ ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ. ПСИХОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ	101
45.	<i>ДЕМИДЕНКО А. Г.</i>	ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ЗАПОБІГАННЯ КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВOPOPУШЕННЯМ У СФЕРІ ОХОРОНИ ВОДНИХ ОБ'ЄКТІВ УКРАЇНИ	104
46.	<i>ДМИТРІЄВА М.Г.</i>	СПЕЦІАЛЬНО-КРИМІНОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЙНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ В УКРАЇНІ	107
47.	<i>ДОНЕЦЬ Р.К.</i>	COVID-СЕРТИФІКАТИ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ЗАПОБІГАННЮ ЗЛОЧИННОСТІ	109
48.	<i>ДОЦЕНКО Л. В.</i>	ЗАПОБІГАННЯ РОЗВИТКУ ВІКТИМНОЇ ПОВЕДІНКИ ЖЕРТВ ЗЛОЧИНІВ	111
49.	<i>ДУЛЕПА В.П.</i>	СУЧАСНИЙ СТАН КІБЕРЗЛОЧИННОСТІ В УКРАЇНІ ТА ПРИЧИНИ ЇЇ НАРОСТАЮЧОЇ ДИНАМІКИ	113
50.	<i>Д'ЯЧЕНКО К. С.</i>	ВІКТИМОЛОГІЧНА ПРОФІЛАКТИКА ЯК НАПРЯМ ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИННОСТІ	115
51.	<i>ЄФІМОВА І.В., САЛОМАТІН Я.</i>	«ЕВОЛЮЦІЯ ДЕФІНІЦІЙ «КОРУПЦЯ» ТА «ЗЛОЧИННІСТЬ»	117
52.	<i>ЖМУРЕНКО В. М.</i>	БЮРО ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ЯК НОВИЙ СУБ'ЄКТ ПРОТИДІЇ ЕКОНОМІЧНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ	119
53.	<i>ЖУВАК А.С.</i>	ОСНОВНІ НАПРЯМИ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ НЕПОВНОЛІТНІХ	121
54.	<i>ЖУК А. В.</i>	СТРУКТУРНІ ЗРУШЕННЯ В ЗЛОЧИННОСТІ У ЗВ'ЯЗКУ ІЗ ЗАПРОВАДЖЕННЯМ КАРАНТИННИХ ОБМЕЖЕНЬ	123
55.	<i>ЗАМОРЄЄВ О.А.</i>	ПРОТИДІЯ ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН І ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД	126
56.	<i>ЗАТОЧНА В.О.</i>	ВПЛИВ ЗМІ НА ВІДТВОРЕННЯ ЗЛОЧИННОСТІ	128

57.	<i>ЗОЗУЛЯ К.С.</i>	КРИМІНОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ВПЛИВУ ПАНДЕМІЇ COVID-19 НА ЗЛОЧИННОСТЬ	131
58.	<i>ЗУБАШКОВ М.</i>	ТЕОРІЯ «РОЗБИТИХ ВІКОН» ТА ВПЛИВ УРБАНІСТИКИ НА ФОРМУВАННЯ ЗЛОЧИННОСТІ В УКРАЇНІ	133
59.	<i>ЗУБКО А.О.</i>	ВІКТИМОЛОГІЧНА ПРОФІЛАКТИКА ШАХРАЙСТВА, ПОВ'ЯЗАНОГО ВИКОРИСТАННЯМ ЕЛЕКТРОННИХ ПЛАТІЖНИХ СИСТЕМ	136
60.	<i>ІВЧУК К. І.</i>	УЧАСТЬ ГРОМАДСЬКОСТІ У ЗАПОБІГАННІ КОРУПЦІЇ	138
61.	<i>ІГНАТОВА А.В.</i>	СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ЗЛОЧИННОСТІ НЕПОВНОЛІТНІХ	140
62.	<i>КАЗЮК Л. Г.</i>	БЮРО ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ– НОВИЙ ОРГАН ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ У СФЕРІ ЕКОНОМІКИ	142
63.	<i>КАЛЮЖНА У. О.</i>	ПРО ФАКТОРИ, ЯКІ ВПЛИВАЮТЬ НА ЗЛОЧИННОСТЬ	144
64.	<i>КАРТАШОВ М.С.</i>	ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЯ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ: НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД	146
65.	<i>КАХНОВА М.Г.</i>	ОКРЕМІ АСПЕКТИ КРИМІНОЛОГІЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ ОСОБИ КРИВДНИКА	149
66.	<i>КЛИМОВИЧ Ю. О.</i>	АНТИКОРУПЦІЙНА ПРОГРАМА ЮРИДИЧНОЇ ОСОБИ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ЗАХІД ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЙНИМ ЗЛОЧИНАМ У ПРИВАТНОМУ СЕКТОРІ	151
67.	<i>КЛІМЧУК Б. В.</i>	ПЕРЕВАГИ ВПРОВАДЖЕННЯ АНТИКОРУПЦІЙНОГО КОМПЛАЄНСУ В ГОСПОДАРСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ КОМПАНІЙ	153
68.	<i>КОВАЛЬОВ Д.В.</i>	ПРОТИДІЯ DOS АТАКАМ	156
69.	<i>КОВАЛЬЧУК Л.М.</i>	НЕПОВНОЛІТНІ ЯК ЖЕРТВИ ДОМАШНЬОГО ЕКОНОМІЧНОГО НАСИЛЬСТВА	159

70.	<i>КОВЕРДА М. К.</i>	ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО: ПРОТИДІЯ І ПРОФІЛАКТИКА	161
71.	<i>КОВМИР С.В.</i>	ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ СВДКІВ В США	162
72.	<i>КОЗИРЬОВА А. В.</i>	КОРУПЦІЙНІ РИЗИКИ В СФЕРІ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ	164
73.	<i>КОЗИРЬОВА А. В.</i>	ОСОБЛИВОСТІ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ СЛУЖБОВИХ ОСІБ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ ПРИВАТНОГО ПРАВА	167
74.	<i>КОНОНЕНКО Є.Д.</i>	ІНСТИТУТ ДОВІРИ: КРИМІНОЛОГІЧНИЙ ВИМІР	169
75.	<i>КОНОПЛЬОВА М. С.</i>	КРИМІНАЛЬНА СУБКУЛЬТУРА В СИСТЕМІ ПРИЧИН ТА УМОВ РЕЦИДИВУ ЗЛОЧИНІВ З БОКУ ЗАСУДЖЕНИХ	171
76.	<i>КОРНІЙЧУК І. В.</i>	АСПЕКТИ КРИМІНОЛОГІЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ ОСОБИ КОРУПЦІОНЕРА	174
77.	<i>КОТОВА І.С.</i>	ІНТЕРНЕТ-КОНТЕНТ ЯК ОБ'ЄКТ ЗАПОБІЖНОГО ВПЛИВУ ТА ЯК ЗАСІБ ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИННОСТІ	176
78.	<i>КОШЕЛЬ В. В., ПСЬОТА О. В.</i>	ЗАГАЛЬНІ АСПЕКТИ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ В ОРГАНАХ ПРОКУРАТУРИ УКРАЇНИ	179
79.	<i>КРАВЕЦЬ Т. Є.</i>	ВІКТИМНА ПОВЕДІНКА НЕПОВНОЛІТНІХ: ФОРМУВАННЯ ТА ШЛЯХИ ЗАПОБІГАННЯ	181
80.	<i>КРАПИВ'ЯНСЬКА В.В.</i>	ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ	183
81.	<i>КРАПИВ'ЯНСЬКА В.В.</i>	ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ОСОБИ ЗЛОЧИНЦЯ	186
82.	<i>КРІКОРОВА Е.К.</i>	КРИМІНОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСОБИ – СЕРІЙНОГО ВБИВЦІ	188
83.	<i>КУКСІНА К. А.</i>	КОРУПЦІЙНІ РИЗИКИ У СФЕРІ РЕГУЛЮВАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ ПРАВОВІДНОСИН	191

84.	<i>КУЛАКОВА І. О.</i>	ПРИЧИНИ ЗЛОЧИННОСТІ, ЯК СКЛАДОВИЙ ЕЛЕМЕНТ ДЕТЕРМІНАЦІЇ ЗЛОЧИННОЇ ПОВЕДІНКИ	193
85.	<i>КУРОЧКІНА А. І.</i>	ДИТИНА-СВІДОК ЯК ЖЕРТВА ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА	196
86.	<i>КУШНІРЕНКО А. О.</i>	ЗАВДАННЯ КООРДИНАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ У СФЕРІ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ	198
87.	<i>ЛАЛАЯНЦ А. О.</i>	ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ В УКРАЇНІ	200
88.	<i>ЛАЦЬКО А.В.</i>	ЛАТЕНТНІСТЬ ЕКОЛОГІЧНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ	203
89.	<i>ЛЕБЕДЄВА А. М.</i>	ВІКТИМНА ПОВЕДІНКА ЖІНОК ЯК ЖЕРТВ ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ СТАТЕВОЇ СВОБОДИ ТА НЕДОТОРКАНОСТІ ОСОБИ	205
90.	<i>ЛЕВИЦЬКА Ю. А.</i>	МЕДИЧНЕ ЗАПОБІГАННЯ НАРКОЗЛОЧИННОСТІ В МІСЦЯХ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ	208
91.	<i>ЛИСАК О.С.</i>	ОКРЕМІ АСПЕКТИ ВИЗНАЧЕННЯ КРИМІНОЛОГІЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ ОСОБИ ТЕРОРИСТА	210
92.	<i>ЛИТВИНЕНКО Д.О.</i>	ДЕЯКІ АСПЕКТИ МОТИВАЦІЇ КОРИСЛИВО-НАСИЛЬНИЦЬКОЇ ЗЛОЧИННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	213
93.	<i>GO LISANAWATI</i>	ANTI-CORRUPTION EDUCATION TO PREVENT CORRUPTION: CAN IT WORK WELL AND BE WORTH IT?	215
94.	<i>ЛИТВЯК Д. І.</i>	СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЯТЬ «ОСОБА» ТА «ОСОБИСТІТЬ» ЗЛОЧИНЦЯ	218
95.	<i>ЛІЩИНСЬКА В. О.</i>	ОСОБЛИВОСТІ ЖІНОЧОЇ ЗЛОЧИННОСТІ У ХХІ СТОЛІТТІ	220
96.	<i>ЛІЩИНСЬКА В. О.</i>	ПОНЯТТЯ ВИПРАВЛЕННЯ ЗАСУДЖЕНИХ ОСІБ ДО ОБМЕЖЕННЯ ТА ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ	222
97.	<i>ЛОГВИНЕНКО С.С.</i>	ОСОБЛИВОСТІ ВТОРИННОЇ ВІКТИМІЗАЦІЇ ЖЕРТВ «ЗЛОЧИНІВ НЕНАВИСТІ»	224

98.	<i>ЛУКАШЕВИЧ Д.С.</i>	ЗАСАДИ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ	226
99.	<i>ЛУКАШУК М.М.</i>	ЩОДО ЧИННИКІВ ЯКІ СПРИЯЮТЬ ВЧИНЕННЮ ЗЛОЧИНІВ НЕПОВНОЛІТНІМИ	228
100.	<i>ЛЯЛЮК Д.О.</i>	АРХІТЕКТУРНА КРИМІНОЛОГІЯ ЯК ОДНА З СУЧАСНИХ СОЦІОЛОГІЧНИХ ТЕОРІЙ ЗЛОЧИННОСТІ	230
101.	<i>МАВРОДІ В. Р.</i>	ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ В УПОВНОВАЖЕНИХ ОРГАНАХ З ПИТАНЬ ПРОБАЦІЇ	232
102.	<i>МАКІТRENKO В. В.</i>	ЛАТЕНТНІСТЬ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА: ЧОМУ ЖІНКИ СТАЮСЬ ЖЕРТВАМИ ЦЬОГО КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВOPOPУШЕННЯ?	235
103.	<i>МАКСИМЕНКО В. Є.</i>	СУЧАСНІ ДОСЛІДЖЕННЯ СПАДКОВОГО ВПЛИВУ ТА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО РОЗВИТКУ НА РІВЕНЬ ЗЛОЧИННОСТІ	237
104.	<i>МАЛЕНКО В. О.</i>	КРИПТОВАЛЮТНІ КРИМІНАЛЬНІ ПРАВOPOPУШЕННЯ: ДЕЯКІ ПИТАННЯ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ	240
105.	<i>МАЛИК К.Р.</i>	ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНИХ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ПРОГНОЗУВАННЯ ТА ВИЯВЛЕННЯ ЗЛОЧИНІВ	242
106.	<i>МАЛЬЦЕВА Д.С.</i>	ПРОБЛЕМА ЛАТЕНТНОСТІ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА	244
107.	<i>МАСАЛІТІН В.</i>	ОКРЕМІ ПИТАННЯ ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИННОСТІ НЕПОВНОЛІТНІХ	247
108.	<i>МЕЛЬНИЧЕНКО В.С.</i>	ОРЕНДА FACEBOOK-АКАУНТУ ЯК НОВИЙ ШЛЯХ ЗДІЙСНЕННЯ ШАХРАЙСЬКИХ ДІЙ	248
109.	<i>МЕЛЬНИЧУК Г. Р.</i>	ЩОДО СУБ'ЄКТІВ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ	251
110.	<i>МИЛОНЕНКО Ю. В.</i>	ВИПЛАТИ ПО БЕЗРОБІТТЮ ЯК СТРИМУЮЧИЙ ФАКТОР ЗЛОЧИННОСТІ	253
111.	<i>МИШЕВСЬКА Н.М.</i>	ДЕТЕРМІНАНТИ ЖІНОЧОЇ КРИМІНАЛЬНО-ПРОТИПРАВНОЇ ПОВЕДІНКИ	255

112.	<i>МОХОНЧУК П. С.</i>	ЩОДО МЕХАНІЗМУ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ	258
113.	<i>НАДВЕРНЮК Є.В.</i>	КРИПТОВАЛЮТА ТА ЛЕГАЛІЗАЦІЯ (ВІДМИВАННЯ) ДОХОДІВ, ОДЕРЖАНИХ ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ	259
114.	<i>НЕВМЕРЖИЦЬКА А.Ю.</i>	НАСИЛЬСТВО В СІМ'Ї – ПРИЧИНИ ТА НАСЛІДКИ ЛАТЕНТНОСТІ	263
115.	<i>НЕСКОРОДЬ В.В.</i>	КРИМІНОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ПРОТИДІЇ ТЕРОРИЗМУ	265
116.	<i>НІКОЛЕНКО А.М.</i>	ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ МІСЦЯ ВІКТИМОЛОГІЇ У СИСТЕМІ НАУК	267
117.	<i>НОВІКОВ О. В.</i>	ДО ПИТАННЯ ПРО ГЕОГРАФІЮ ПОРУШЕННЯ ПРАВИЛ БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ АБО ЕКСПЛУАТАЦІЇ ТРАНСПОРТУ ОСОБАМИ, ЯКІ КЕРУЮТЬ ТРАНСПОРТНИМИ ЗАСОБАМИ	269
118.	<i>ОЛЕКСІЄНКО А. В.</i>	ЩОДО КРИМІНОЛОГІЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ ОСОБИ КІБЕРШАХРАЯ	271
119.	<i>ОСТАПКО К.С.</i>	ЩОДО СТВОРЕННЯ БЮРО ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ	273
120.	<i>ПАЛЮК А.В.</i>	ЗАХОДИ ПРОТИДІЇ ТОРГІВЛІ ОРГАНАМИ ТА АНАТОМІЧНИМИ МАТЕРІАЛАМИ ЛЮДИНИ	275
121.	<i>ПАНАІД Я. І.</i>	АРХІТЕКТУРНА ПРОФІЛАКТИКА ЗЛОЧИННОСТІ	277
122.	<i>ПАНЧЕНКО Є. О.</i>	В СФЕРІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ВИКРИВАЧІВ	279
123.	<i>ПАНЧЕНКО К.Д.</i>	КРИМІНОЛОГІЧНЕ ОБГРУНТУВАННЯ ЗАХИСТУ ГРОМАДСЬКОЇ БЕЗПЕКИ	282
124.	<i>ПАЦЕРА Ю.О.</i>	АГРЕСИВНО-НАСИЛЬНИЦЬКА ЗЛОЧИННІСТЬ ТА ЇЇ ЗАПОБІГАННЯ	284
125.	<i>ПЕТРУНОВСЬКА О.І.</i>	ВІКТИМОЛОГІЧНЕ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЙНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ	286
126.	<i>ПЕТРУНОВСЬКА О.І.</i>	ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ СТВОРЕННЯ ПОДВІЙНОЇ СИСТЕМИ РЕГУЛЯРНИХ ПЕНІТЕНЦІАРНИХ ІНСПЕКЦІЙ В УКРАЇНІ	288

127.	<i>ПИЛИПЕНКО М.В.</i>	ВПЛИВ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ НА ФОРМУВАННЯ ЗЛОЧИННОЇ ПОВЕДІНКИ НЕПОВНОЛІТНІХ	290
128.	<i>ПІЧУГІНА А.К.</i>	ПАНДЕМІЯ КОРОНАВІРУСУ ЯК ПРИЧИНА ЗРОСТАННЯ ЗЛОЧИННОСТІ	293
129.	<i>ПЛОТНІКОВА А.В.</i>	ЩОДО СОЦІАЛЬНОЇ ЗУМОВЛЕНОСТІ КРИМІНАЛІЗАЦІЇ ХУЛІГАНСТВА ЯК КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ	295
130.	<i>ПОПЄРЄШНЯК О. В.</i>	ХАРАКТЕРНІ РИСИ ЗЛОЧИНЦЯ	298
131.	<i>ПОПОВИЧ О.М.</i>	КРИМІНОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСОБИ КІБЕР-ШАХРАЯ	300
132.	<i>ПРИЛІПКО В. В.</i>	ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ СИСТЕМИ INTELIGENCE LED POLICING В РІЗНИХ КРАЇНАХ	303
133.	<i>ПРОГОРОВА О.Ю.</i>	ДОСВІД СПОЛУЧЕНИХ ШТАТІВ АМЕРИКИ У СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ	305
134.	<i>РИТОВА В.О.</i>	ЗАПОБІГАННЯ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	307
135.	<i>РИТОВА В.О.</i>	ІНСТИТУТ ПРОБАЦІЇ В УКРАЇНІ ТА ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ	310
136.	<i>РУДАЙ Л.Є.</i>	ПРОБЛЕМА ЗРОСТАННЯ КІБЕРЗЛОЧИННОСТІ В ПЕРІОД ПАНДЕМІЇ COVID-19	314
137.	<i>РУДИЙ Л. К.</i>	ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ АНТИКОРУПЦІЙНОГО ЗАКОНОДАВСТВА В УКРАЇНІ	316
138.	<i>РУТВЯН К. О.</i>	ВІКТИМНІСТЬ ЖІНОК: ПРИЧИНИ ТА ПРОТИДІЯ	318
139.	<i>РУТВЯН К. О.</i>	ПРОБАЦІЯ ЯК СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВИЙ ІНСТРУМЕНТ	320
140.	<i>САБОВА Х.О.</i>	ОСОБА ЗЛОЧИНЦЯ – ТЕРОРИСТА	322
141.	<i>САДОНЦЕВА Л.К.</i>	КОРПОРАТИВНЕ ШАХРАЙСТВО	326
142.	<i>САДРУК О. М.</i>	ПРОТИДІЯ ЗЛОЧИННОСТІ В УСТАНОВАХ ВИКОНАННЯ ПОКАРАНЬ	327

143.	<i>САУЛЕВИЧ А.О.</i>	ЗАПОБІГАННЯ ВПІНГУ ЯК РІЗНОВИДУ КІБЕРШАХРАЙСТВА	330
144.	<i>СВЕТЛІЧНА С. Ю.</i>	ЕЛЕКТРОННЕ ДЕКЛАРУВАННЯ ЯК МЕТОД ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ	332
145.	<i>СЕПЛИВА Ю. О.</i>	ВПЛИВ СІМ'Ї НА ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ ЗЛОЧИННОЇ ПОВЕДІНКИ	335
146.	<i>СЕРДЮК В. А.</i>	ДО ПИТАННЯ ПРО ЧИННИКИ ЗЛОЧИННОСТІ НЕПОВНОЛІТНІХ В УКРАЇНІ	337
147.	<i>СИЛКА Є. А.</i>	ТЕОРІЯ СТИГМАТИЗАЦІЇ: ВІД СТАРОДАВНОСТІ ДО СЬОГОДЕННЯ	339
148.	<i>СІБІЛЄВ М. А.</i>	ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ В МЕДИЧНІЙ СФЕРІ	341
149.	<i>СІРЕЦЬ І. А.</i>	ПРОБЛЕМАТИКА ВСТАНОВЛЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ КІБЕРЗЛОЧИНЦЯ	344
150.	<i>СМАГА А.В.</i>	ПРОТИДІЯ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ	346
151.	<i>СМОЛЯКОВ Г.К.</i>	ЩОДО СТАНДАРТІВ ЗАХИСТУ ВИКРИВАЧІВ КОРУПЦІЙНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ (МІЖНАРОДНИЙ ТА ВІТЧИЗНЯНИЙ ДОСВІД)	349
152.	<i>СМУШАК Д. Р.</i>	ЗАПОБІГАННЯ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ	351
153.	<i>СОБОЛЕНКО В. В.</i>	ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ СЕРІЙНОГО ВБИВЦІ	353
154.	<i>СОКОЛЬСЬКА І.О.</i>	ВІКТИМОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЖЕРТВ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА	356
155.	<i>СОКУРЕНКО В. А.</i>	ФОНОВІ ЯВИЩА ЯК ПЕРЕДУМОВИ РОЗВИТКУ ЗЛОЧИННОСТІ	359
156.	<i>СОРОКІНА А.А.</i>	КОРОНАВІРУС ТА ЗМІНИ В СТРУКТУРІ ЗЛОЧИННОСТІ	361
157.	<i>СОХА С. С.</i>	КРИМІНОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗЛОЧИНІВ, ВЧИНЕНИХ З НЕОБЕРЕЖНОСТІ	363
158.	<i>СТАВНІЧУК Г. П.</i>	ДЕТЕРМІНАНТИ НАСИЛЬНИЦЬКИХ СТАТЕВИХ ЗЛОЧИНІВ У КРИМІНОЛОГІЧНІЙ НАУЦІ	366

159.	<i>СТАФІЄВСЬКА-МЯСОЄДОВА К.В.</i>	ДЕФОРМАЦІЯ ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ	368
160.	<i>СТЕПАНЮК К.П.</i>	ПРОБЛЕМА ЗАСТОСУВАННЯ ВИЗНАЧЕНИХ ДЕФІНІЦІЙ У СФЕРІ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ЗАПОРУКА УСПІШНОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ ТА ЯК СКЛАДОВА КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ	370
161.	<i>СТЕЦЕНКО Є.О.</i>	ПРИЧИНИ ВЧИНЕННЯ ТА ШЛЯХИ ЗАПОБІГАННЯ ВІЙСЬКОВИМ ЗЛОЧИНАМ	372
162.	<i>СТЕЦЬ Д.М.</i>	ОСНОВНІ КОРУПЦІЙНІ РИЗИКИ У СФЕРІ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ	375
163.	<i>СТОРОЖЕНКО О. С.</i>	КРИМІНОЛОГІЧНІ ПИТАННЯ ПРОТИДІЇ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ	377
164.	<i>СТРАХОВА Д.О.</i>	КРИМІНОГЕННА МОТИВАЦІЯ ОСОБИ ЗЛОЧИНЦЯ	379
165.	<i>СТРИЛЕЦЬ О. В.</i>	ВПЛИВ ІНТЕРНЕТУ НА ЗЛОЧИННІСТЬ НЕПОВНОЛІТНІХ	382
166.	<i>СУББОТА М. С.</i>	ДО ПИТАННЯ ПРО РОЛЬ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ НАЛАШТОВАНОСТІ СУСПІЛЬСТВА У ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ	384
167.	<i>СУСЛОВА В.С.</i>	РЕФОРМУВАННЯ ПРОБАЦІЇ В УКРАЇНІ НА ОСНОВІ ДОСВІДУ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН	386
168.	<i>СЬОМАК Т.О.</i>	ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИНІВ, ЩО ВЧИНЯЮТЬСЯ НЕПОВНОЛІТНІМИ	390
169.	<i>СЯБРЕНКО В.В.</i>	ДЕВІАНТНА ПОВЕДІНКА НЕПОВНОЛІТНІХ: ПРИЧИНИ ТА НАСЛІДКИ	392
170.	<i>ТИХОНЮК О. В.</i>	КРИМІНОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСОБИ ТЕРОРИСТА	394
171.	<i>ТКАЧ Д. К.</i>	ОКРЕМІ АСПЕКТИ ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИННОСТІ НЕПОВНОЛІТНІХ	396
172.	<i>ТКАЧУК К. Р.</i>	ДО ПРОБЛЕМИ ПІДРОБКИ COVID-СЕРТИФІКАТІВ В УКРАЇНІ	398
173.	<i>ТОНКОНОГ О.О.</i>	ПОПУЛЯРНІСТЬ ВІРТУАЛЬНИХ ЗЛОЧИНІВ У СВІТІ	400

174.	<i>ТОПЧІЙ Т. С.</i>	ЩОДО ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ТА ОРГАНІВ ПРАВОПОРЯДКУ	403
175.	<i>ТОРГОВЦОВА П. Ю.</i>	ЖЕРТВА ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА: ВІКТИМОЛОГІЧНИЙ ПОРТРЕТ	404
176.	<i>ТРЕТЯК Ю. В.</i>	КРИМІНОГЕННИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПРОФЕСІЙНОЇ ДЕФОРМАЦІЇ ПРИ ВЧИНЕННІ КАТУВАННЯ	407
177.	<i>ТРІШИНА С.О.</i>	ВПЛИВ КАРАНТИННИХ ОБМЕЖЕНЬ НА ЗЛОЧИНІСТЬ В УКРАЇНІ	412
178.	<i>ТРОФІМОВ Б. Д.</i>	ЩОДО ПРОБЛЕМНИХ ПИТАНЬ ВІЙСЬКОВОЇ ЗЛОЧИННОСТІ В ОСОБЛИВИЙ ПЕРІОД	414
179.	<i>УДЯНСЬКА А. А.</i>	СУЧАСНИЙ ЗМІСТ АРХІТЕКТУРНОЇ КРИМІНОЛОГІЇ	416
180.	<i>ФЕДОРОВ О.В.</i>	ПОГЛЯДИ ЧЕЗАРЕ ЛОМБРОЗО ЩОДО ПРИЧИН ТА ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИННОСТІ	418
181.	<i>ФЕДОСЄЄВ К. Є.</i>	АНАЛІЗ КОРУПЦІЙНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ У ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ	420
182.	<i>ХАЛЕЦЬКА К. К.</i>	ПОСТТРАВМАТИЧНІ СТРЕСОВІ РОЗЛАДИ ЯК ФОНОВІ ЯВИЩА ЗЛОЧИННОСТІ УЧАСНИКІВ БОЙОВИХ ДІЙ	422
183.	<i>ХОЛОДОВСЬКА Н. О.</i>	НОВІТНІ МЕТОДИ ПРОТИДІЇ ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ У ЗАХІДНІЙ ПРАКТИЦІ	424
184.	<i>ХОМЕНКО М. В.</i>	ДО ПИТАННЯ ПРО СТАН ТА ТЕНДЕНЦІЇ ПОШИРЕННЯ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА В УКРАЇНІ	426
185.	<i>ХРЯКОВА Н.О.</i>	КРИМІНОГЕННИЙ ВПЛИВ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ НА ЗЛОЧИНІСТЬ НЕПОВНОЛІТНІХ	428
186.	<i>ЦИМБАЛІСТА О.І.</i>	ЖЕРТВА ЗЛОЧИНУ В МІСЦЯХ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ	431
187.	<i>ЦЮРИК А. О.</i>	ЩОДО ДЕТЕРМІНАНТІВ РЕЦИДИВНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ	433
188.	<i>ЧЕБОТАРЬОВА А.Ю.</i>	КЛАСИФІКАЦІЯ ЖЕРТВ ЗЛОЧИНІВ	435
189.	<i>ЧЕБУКІНА Д. О.</i>	ПРО СПЕЦІАЛЬНО-КРИМІНОЛОГІЧНЕ ЗАПОБІГАННЯ РОЗБЕЩЕННЮ НЕПОВНОЛІТНІХ	437

190.	<i>ЧЕРЕВАТЮК Д.В.</i>	ЛОБІЮВАННЯ: КОРУПЦІЙНІ РИЗИКИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ	439
191.	<i>ЧЕРЕВАТЮК Д. В</i>	ПРО СПЕЦІАЛІЗОВАНІ АНТИКОРУПЦІЙНІ ОРГАНИ	441
192.	<i>ЧЕРНЯЧЕНКО Д. Б.</i>	«ЗЛОЧИННА СУБКУЛЬТУРА» ЯК ПОКАЗНИК РІВНЯ ЯКІСНОГО РОЗВИТКУ ЗЛОЧИННОСТІ У СТРУКТУРІ СУСПІЛЬСТВА	443
193.	<i>ЧЕХІВСЬКИЙ Я. О.</i>	ЗАПОБІГАННЯ РЕЙДЕРСЬКИМ ЗАХОПЛЕННЯМ ЗЕМЛІ	446
194.	<i>ЧУБАРЬ С.С.</i>	ДО ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ КАТЕГОРІЇ ОСОБИ ЗЛОЧИНЦЯ ТА ЙОГО СУСПІЛЬНОЇ НЕБЕЗПЕЧНОСТІ	448
195.	<i>ЧУБАРЬ С.С.</i>	ДОСУДОВА ПРОБАЦІЯ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ	450
196.	<i>ЧУБЕЙКО В. І.</i>	ЗАПОБІГАННЯ ВІКТИМНОЇ ПОВЕДІНКИ У НАСИЛЬНИЦЬКО-КОРИСЛИВИХ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕННЯХ	452
197.	<i>ШАРУДА Я.О.</i>	СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ	454
198.	<i>ШЕВЕЛА В. О.</i>	ПРОФІЛАКТИЧНА РОБОТА З НЕПОВНОЛІТНИМИ ЯК НАПРЯМОК ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИННОСТІ: ОЦІНКА ТА ПРОПОЗИЦІЇ	456
199.	<i>ШЕВЧЕНКО І. Ю.</i>	МІЖНАРОДНІ ДОГОВОРИ У СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ	458
200.	<i>ШЕВЧЕНКО Н. С.</i>	ДИНАМІКА КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ЗАБРУДНЕННЯМ АТМОСФЕРНОГО ПОВІТРЯ	460
201.	<i>ШЕВЧЕНКО Т.В.</i>	ЛАТЕНТНА ЗЛОЧИННІСТЬ НЕПОВНОЛІТНИХ	463
202.	<i>ШЕВЧЕНКО Ю.А.</i>	КРИМІНОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА СУБ'ЄКТА ДЕКЛАРУВАННЯ НЕДОСТОВІРНОЇ ІНФОРМАЦІЇ	465
203.	<i>ШЕВЧУК Н. В.</i>	ВІРТУАЛЬНИЙ СВІТ ЗЛОЧИННОСТІ: DARKNET	468
204.	<i>ШИМАНСЬКИЙ Б. І.</i>	БЮРО ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ ЯК ОРГАН ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ В СФЕРІ ЕКОНОМІКИ	470

205.	<i>ШМАГУН О. С.</i>	СТРУКТУРНІ ЗМІНИ КОРИСЛИВИХ ЗЛОЧИНІВ У ЗВ'ЯЗКУ З КАРАНТИННИМИ ОБМЕЖЕННЯМИ	473
206.	<i>ШРАМЧЕНКО К. М.</i>	МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ВІРТУАЛЬНИХ АКТИВІВ (КРИПТОВАЛЮТИ) ДЛЯ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ	475
207.	<i>ШТРОМАЄР А.Д.</i>	РОЛЬ КОНКРЕТНОЇ ЖИТТЄВОЇ СИТУАЦІЇ У ВЧИНЕННІ ЗЛОЧИНІВ	478
208.	SHUMILO OLGA	THE ADVENT OF AI-ENABLED POLICING ERA: EVIDENCE-BASED SWOT ANALYSIS	480
209.	<i>ШУТЬКО В. С.</i>	ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИНАМ, ЩО ВЧИНЯЮТЬСЯ НЕПОВНОЛІТНІМИ З ОЗНАКАМИ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ	484
210.	<i>ЮРЧЕНКО Є. О.</i>	ЗАХОДИ ПРОТИДІЇ КІБЕРЗЛОЧИННОСТІ	486

Наукове видання

ПРОТИДІЯ ЗЛОЧИННОСТІ І КОРУПЦІЇ

*Збірник тез Міжнародної наукової конференції з кримінології
для студентів, аспірантів та молодих вчених*

(м. Харків, 16 листопада 2021 р.)

*Відповідальний за випуск **Б. М. Головкін***

Матеріали друкуються в авторській редакції

Відповідальний за випуск О. В. Лисодєд
Коректор .С. С. Сальчук
Комп'ютерна верстка і дизайн І. В. Москалюк

Підписано до поширення
через мережу Інтернет 23.11.2021 р.
Формат 60x84 1/16. Папір офсетний. Гарнітура Times.
Ум. друк. арк. 29,41. Обл.-вид. арк. 32,44. Зам. № 2311/1

Оригінал-макет виготовлено видавництвом «Юрайт»
(Свідоцтво про внесення до державного реєстру
суб'єктів видавничої діяльності:
серія ДК № 4236 від 22.12.2011 р.)

